

T.C.

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

V NUMARALI (H. 1196–1199/ M. 1782–1785) BOSNA AHKÂM DEFTERİ -DEĞERLENDİRME VE TRANSKRİPSİYON-

ESİN KEKEÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. ZAFER GÖLEN

BURDUR-2022

T.C.

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

V NUMARALI (H. 1196–1199/ M. 1782–1785) BOSNA AHKÂM DEFTERİ -DEĞERLENDİRME VE TRANSKRİPSİYON-

ESİN KEKEÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. ZAFER GÖLEN

Üye: Prof. Dr. BEHSET KARACA

Üye: Doç. Dr. ABİDİN TEMİZER

BURDUR-2022

T.C.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ETİK BEYÂN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre hazırlamış olduğum " V NUMARALI (H. 1196–1199/ M. 1782–1785) BOSNA AHKÂM DEFTERİ -DEĞERLENDİRME VE TRANSKRİPSİYON-" adlı tezin hazırlanması sürecinde akademik ve etik kuralları ihlal etmediğimi, tezimin özgün olduğunu, başvurduğum kaynakları metin içinde, dipnotlarda ve kaynakçada eksiksiz ve bilimsel kurallara uygun olarak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Esin KEKEÇ

Şubat 2022

ÖNSÖZ

Anadolu Selçuklu Devleti ile Bizans İmparatorluğu'nun kesiştiği coğrafyada 1302'de Osman Bey tarafından kurulan Omanlı Devleti altı yüzyıl hüküm sürmüştür. Gelmiş geçmiş devletler içerisinde büyük bir öneme sâhib olan Osmanlı Devleti oldukça büyük bir coğrafyayı hükümranlığı altına almıştır. Bu coğrafyada yer alan ülkelerin idari, askeri, iktisadi ve sosyal yapılarının ortaya konulabilmesi için Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde yer alan Ahkâm ve Mühimme Defterleri'nde yer alan hükümlerin transkrip edilip incelenmesi birincil derecede önem taşımaktadır.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan " V NUMARALI (H.1196-1199/M.1782-1785) BOSNA AHKÂM DEFTERİ TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ"adlı bu çalışmanın amacı Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altında bulunan Bosna'nın 1782-1785 yılları arasındaki. İdari, askeri, iktisadi ve sosyal yapısını ortaya koymaktır. Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi kayıtları arasında bulunan 5 numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nde yer alan hükümler incelenerek XVIII. yüzyılın son çeyreğinde Bosna'da meydana gelen olaylar hakkında oldukça önemli bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan çalışmada öncelikle Ahkâm Defteri transkript edilerek hükümlerin özetleri çıkarılmıştır. Daha sonra hükümler konularına göre sınıflandırılarak örneklendirme yöntemiyle incelenmeye çalışılmıştır. Transkript yapılan defter H.1196-1199/M.1782-1785 olmak üzere 3 yılı kapsamaktadır. Defter 76 varak, 152 sayfa olup 388 hükümden oluşmaktadır.

Çalışma, giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Ahkâm Defterleri ve Bosna Ahkâm Defterleri hakkında genel bilgiler verilerek bu çalışmanın konusu olan 5 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri, Bosna Coğrafyası ve Bosna Tarihi hakkında genel bilgiler verilecektir. Birinci bölümde Eyâlet İdaresi, İkinci Bölümde Sosyal Yapı, Üçücü bölümde İktisadi Yapı, Dördüncü bölümde Askeri yapı, 5 Numaralı Ahkâm Defteri mevcut hükümlerinden Bosna hakkında elde edilen bilgiler ışığında, çeşitli başlıklar

altında hükümlerden örnekler verilerek aydınlatılmaya çalışılacaktır. Defterin tam tarnskripsiyonu, hüküm özetleri ve aslı da tezin sonuna Ek olarak sunulmuştur.

Tezimin belirlenmesi, hazırlanması ve tamamlanması aşamalarında bana desteğini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım saygıdeğer Prof. Dr. Zafer Gölen hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca okulumuzun doktora öğrencisi olan Sinan Şeftali'ye yardımlarından ve desteğinden dolayı teşekkür ediyorum. Yine hayatta en büyük destekçim olan eşim Nevzat Kekeç'e çalışmalarım esnasında bana gösterdiği sabır ve desteğinden dolayı teşekkür ediyorum.

Esin KEKEÇ

Burdur, 2022

(KEKEÇ, Esin, V Numaralı (H. 1196–1199/ M. 1782–1785) Bosna Ahkâm Defteri -Değerlendirme ve Transkripsiyon-, Burdur, 2022)

ÖZET

Osmanlı Devleti'nin en yüksek yargı ve karar organı olarak Dîvân-ı Hümâyûn'da alınan kararların özetlerinin kaydedildiği farklı defter çeşitleri bulunmaktadır. İlk zamanlar devletin iç ve dış tüm meselelerine ait kararlar ve bu meselelerle ilgili fermânlar Mühimme Defterleri adı verilen defterlere kaydedilirdi.1649'dan itibaren artan şikâyetlerle birlikte "*Şikâyet Defterleri* "tutulmaya başlanmıştır. XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren (1742) ise şikâyetler her Eyâlet için ayrı oluşturulan "*Ahkâm Defterleri*'ne" kaydedilmeye başlanmıştır. Ahkâm defterleri oluşturulduğu halde şikâyet defterleri tutulmaya devam edilmiştir.

Ahkâm Defterleri, temelde halkın şikâyet ve problemlerini çözüme kavuşturmak ve adaleti tesis etmek amacıyla düzenlenmiştir. Osmanlı bürokrasisinde onaltı eyâlet adına düzenlenen bu defterlerin şekil ve içerik yönünden değerlendirilmesi ve tanıtılması gerek tarihi çalışmalara gerekse bölge üzerine yapılacak akademik çalışmalara katkı sağlaması bakımından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada 5 numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nin fiziksel durumu, dil ve diplomatik özellikleri, içeriği ve içerdiği belge sayıları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışma sırasında elde edilen veriler gerektiğinde tablo hâlîne getirilip metin içerisinde verilmiş, böylece çalışmaya istatistiksel katkı sağlanılması amaçlanmıştır. Bu çalışma neticesinde defterdeki hükümlerin içeriği, defterde bahsi geçen yerleşim birimleri de tespit edilerek bölgenin coğrafi sınırları hakkında da bilgilere ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 18.Yüzyıl, Bosna, Ahkâm Defterleri, Şikâyet, Adalet, Balkanlar, Osmanlı Devleti

(KEKEÇ, Esin, Analysis and Transcription of Bosna Ahkam Defter Number 5 (H. 1196–1199/ M. 1782–1785), Master Thesis, Burdur, 2022)

ABSTRACT

There are different types of notebooks in which the summaries of the decisions taken are recorded in the Dîvân-ı Hümâyûn which is the highest judicial and decision organ of the Ottoman Empire. In the early days, the decisions regarding all internal and external issues of the empire and the edicts related to these issues were recorded in the books called Mühimme Defterleri. With the increasing complaints since 1649, "Şikayet Defterleri" started to be kept. From the middle of the XVIII. century (1742), complaints began to be recorded in the "Ahkâm Defterleri", which were created separately for each state. Şikayet Defterleri continued to be kept even though the Ahkâm Defterleri were created.

The Ahkâm Defterleri are basically designed to resolve the complaints and problems of the people and to establish justice. It is important to evaluate and introduce these notebooks in terms of form and content which were organized on behalf of 16 states in the Ottoman bureaucracy, for contributing to both historicâl studies and academic studies on the region.

In this study, the physical condition, language and diplomatic features, content and number of documents included in the Bosnian Ahkâm Defterleri numbered V were reviewed in detail. The data obtained during the study were tabulated when necessary and given in the text, thus it was aimed to make a statistical contribution to the study. As a result of this study, the content of the provisions in the book and the settlements mentioned in the book were determined and information about the geographical boundaries of the region was also obtained.

Keywords: 18th Century, Bosnia, Ahkâm Defterleri, Complaint, Justice, Balkans, Ottoman Empire

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYÂN I

ÖNSÖZ II

ÖZET IV

ABSTRACT V

TABLOLAR DİZİNİ 4

KISALTMALAR 5

GİRİŞ 7

I. AHKÂM DEFTERLERİ 7

I.I. BOSNA AHKÂM DEFTERLERİ 9

I.II. 5 NUMARALI AHKÂM DEFTERİ 10

I.III. HÜKÜM İÇERİKLERİ 13

II. FETİHTEN 18. YÜZYILA BOSNA 22

BİRİNCİ BÖLÜM

EYÂLET İDARESİ

1.1.İdari Taksimat 28

1.2.Valiler 32

1.3.Kadılar 33

1.4. Kethüdâlar 35

1.5. Ayânlar 35

1.6. Voyvodalar 36

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL YAPI

2.1. Nüfus 39
2.2. Dini Yapı 39
2.3. Vakıflar 42
2.4. Miras Meseleleri 45
2.5. Evlilik ve Boşanma 47
2.6. Reayanın Yaşadığı Diğer Meseleler 48
2.6.1. Su Yolunun Değiştirilmesi 48
2.6.2. Asayiş Problemleri 49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İKTİSADİ YAPI

3.1. Şahıs ve Topraktan Alınan Vergiler 51
3.2. Hayvandan Alınan Vergiler 54
3.3. Pazarlardan Alınan Vergiler 55
3.4. Vergi Muafiyeti ve Problemler 57
3.5. Reayadan Fazla Vergi Talebi 57
3.6. Reayanın Vergisini Ödemek İstememesi 58
3.7. Timâr ve Zeâmetler 58
3.8. Baştine 60
3.9. Alacak Verecek Meseleleri 61
3.9.1.Borcu Olmadığı Halde Kendilerinden Para Taleb Edilenler 61
3.9.2.Borçlunun Borcunu Ödememesi 62
3.9.3.Alacaklının Ölmesiyle Mirasçıların Borcu Taleb Etmesi 62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ASKERÎ YAPI

4.1. Kapudânlar 64
4.2. Yeniçeriler 65
4.3. Zaîmler 66
4.4. Timârlı Sipâhiler 67
4.5. Dizdârlar 68
SONUÇ 70
KAYNAKÇA 72
EKLER 79
EK: 1 HÜKÜM ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYON 79
EK: 2 5 NUMARALI BOSNA AHKÂM DEFTERİ 491
ÖZGEÇMİŞ 570

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Vilâyetlere Göre Ahkâm Defterleri. 8

Tablo 2: Kronolojik Fihriste Göre Bosna Ahkâm Defterleri 9

Tablo 3: 1782-1785 Tarihli Bosna Ahkâm Defteri'nde Hükümlerin İçerikleri .. 14

Tablo 4: Hükümlerin Konularına ve Görülme Sayısına göre Dağılımı 20

Tablo 5: 1782-1785 Tarihli Bosna Ahkâm Defterine Göre Bosna'nın İdari Taksimatı 29

Tablo 6: 1782-1785 Tarihli Bosna Ahkâm Defteri'nde Adı Geçen Vakıflar..... 44

KISALTMALAR

B	Receb
BOA	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi
Ca	Cemaziye'l-evvel
C.	Cilt
C	Cemaziye'l-ahir
Çev.	Çeviren
D.E.Ü.	Dokuz Eylül Üniversitesi
DİA	Diyanet İslâm Ansiklopedisi
Edt.	Editör
H.	Hicri
İSAM	İslâm Araştırmaları Merkezi
L	Şevval
M	Muharrem
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
N	Ramazan
OTAM	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
Ra	Rebiü'l-evvel
R	Rebiü'l-ahir
S	Safer
s.	sayfa
S.	Sayı
Ş	Şaban

TTK	Türk Tarih Kurumu
Za	Zilkade
Z	Zilhicce

GİRİŞ

I. AHKÂM DEFTERLERİ

Bir devletin uzun süre varlığını sürdürebilmesi halkına sağladığı adalet ile doğru orantılıdır. Osmanlı Devleti, varlığının temel yapı taşlarından birisi olan adaletin uygulanması ve devletin tüm coğrafyasına adaletin doğru şekilde dağıtılması esası üzerine kurulmuş bir devlettir. Adaleti zamanında ve doğru şekilde uygulayamayan devletlerde, insanlar arasındaki sıkıntılar artar, huzûrsuzluk toplumun tüm kesimlerine yayılır. Bu sebeple her devlette adaleti sağlayıcı kurum ve kişilerin olması gerekmektedir. En yüksek danışma ve karar organlarından, çeşitli mahkemelere kadar, görüşülen işin nitelik ve niceliğine göre her devlette çeşitli şekillerde kurul ve organların geliştiği görülmektedir.[1] Osmanlı Devleti'nde en yüksek karar ve yargı organı olan "Dîvân-ı Hümâyûn" bu adaletin tesis edilmesinde büyük rol oynayan bir kurumdur. Dîvân-ı Hümâyûn, kendinden önceki Türk ve İslâm Devletleri'nde mevcut Dîvân ve benzeri kurumların bir sentezidir.[2] Toplantı zamanları dönemlere göre farklı olan Dîvân-ı Hümâyûn'a, vezîr-i azam, vezirler, defterdarlar, nişancı ve kadıaskerler Dîvân'ın asli üyesi, reisülküttab, kapucılar kethüdâsı, çavuşbaşı ve çavuşlar da hizmetkârı olarak katılırlardı.[3] Dîvân-ı Hümâyûn; beylikçi, amedi, tahvîl, ruus, vak'anüvislik, tefrişaççılık, Dîvân-ı Hümâyûn hocaları ve tercümanları, Hazine-i Evrak ve Defterhane gibi kalemlerden oluşmaktadır.

Dîvân-ı Hümâyûn toplantılarında görüşülen ve karara bağlanan siyasi, idari, örfi, askeri ve mali konuların özetlerinin kaydedildiği, Dîvân-ı Hümâyûn sicilleri olarak adlandırılan farklı defter formları mevcuttur. Bu defterler içerisinde en önemlisi "Mühimme Defterleri"dir.[4] Önceleri Dîvân'da alınan tüm kararlar, mühimme defterlerine kaydedilirken, şikâyetlerin artmasıyla 1059/1649'dan itibaren kamu ile ilgili meseleler

[1] Ahmed Mumcu, Hukûksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Dîvân-ı Hümâyûn, Ankara Üniversitesi Hukûk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1976, s.1.
[2] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı, TTK. Yayınları, Ankara, 1988, s.13; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devlet Teşkilatına Medhal, TTK.Yayınları, Ankara, 1988, s. X-XIV.
[3] Receb Ahıshalı, "Dîvân-ı Hümâyûn Teşkilatı", Osmanlı, Yeni Türkiye Yayınları, C.VI, Ankara, 1999, s.24-33; Yusuf Hallaçoğlu, XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılar'da Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı, TTK Yayınları, Ankara, 2003, s.7-19.
[4] Mübahat S. Kütükoğlu, "Mühimme Defteri", DİA, C.31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006, s.520-521.

Mühimme Defterleri'ne, şahsi müracaatlara ait konular, "Şikâyet Defterleri"ne kaydedilmeye başlanmıştır.1155/1742'den itibaren, dönemin Reisülküttab'ı Ragıp Mehmed Efendi tarafından şikâyetlerin vilâyetlere tasnif edilmesi ile oluşturulmuş "Vilâyeti Ahkâm Defterleri (Ahkâm-ı Şikâyet/Ahkâmü'ş-şikâyât defterleri) tutulmaya başlanmıştır. Ahkâm defterlerinin hazırlanmasının sebebi, XVIII. yüzyılda şikâyetlerin artması, herhangi bir konu ile ilgili bir olayın bulunmasının kolaylaşması veya daha önce şikâyete konu olan olayın tekrarlanması hâlînde ilk kararların bulunmasının güçleşmesi olmalıdır. [5]

Ahkâm, "hükm" kelimesinin çoğul hâlîdir.[6] Hükm kelimesi yargı, emir, hâkimiyet anlamlarına gelmektedir. Dîvân-ı Hümâyûn'dan çıkan hüküm, kânûnnâme ve nizâm mahiyetinde olan kararların kaydedildiği defterlere de Ahkâm Defterleri denilmektedir.[7]

Eyâletlere göre düzenlenen Ahkâm Defterleri Mora Ahkâm Defteri hariç olmak üzere 1155/1742 tarihinden II. Meşrûtiyet Dönemine kadar sürmektedir. Mora'ya ait olan defterlerin kaydı 1716'da kaleme alınmaya başlanmıştır. Toplam 16 tane Vilâyeti Ahkâm Defteri bulunmaktadır. Bu Ahkâm Defterleri aşağıda tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1: Vilâyetlere Göre Ahkâm Defterleri[8].

AHKÂM DEFTER ADI	MİLADİ TARİH	DEFTER SAYISI
MORA	1716-1840	21
ADANA	1742-1878	9
ANADOLU	1742-1889	185
BOSNA	1742-1867	9
CEZAYİR VE RAKKA	1742-1891	25
DİYARBEKİR	1742-1875	9
ERZURUM	1742-1879	19
HALEP	1742-1850	9
İSTANBUL	1742-1910	26

[5] Nahide Erman,1791-93 dönemindeAnadolu Ahkâm defterirne göre İzmir, [Yüksek Lisans tezi, Ege Üniversitesi], İzmir, 1992, s. XI.
[6] Halil İnalcık, Osmanlı'da Devlet, Hukûk, Adalet, İstanbul, 2000, s.49.
[7] Mehmed Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1*, MEB Yayınları, İstanbul, 1993, s.30.

[8] Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, İstanbul, 2017, s.30-41

KARAMAN	1742-1878	39
MARAŞ	1742-1867	6
ÖZİ VE SİLİSTRE	1742-1877	49
RUMELİ	1742-1908	85
SİVAS	1742-1908	36
ŞAM-I ŞERİF	1742-1908	9
TRABZON	1742-1911	8

Osmanlı Devleti'nde "*Dîvânî*" yazı türü Dîvân-ı Hümâyûn'da tutulan kayıtlarda kullanılan bir yazı olması nedeniyle, fermân, berât, nâme, ahidnâme, sebeb-i tahrîr, mühimme, şikâyet ve ahkâm defterleri de dâhil olmak üzere birçok kayıt bu yazı ile tutulmuştur.[9] Kendi arasında farklı tasniflere tâbi tutulan Dîvâni yazının, "*kırma*", "*kırık*" ya da "*hurda*" olarak tâbir edilen türü, XVIII. yüzyıl defter ve belgelerinde hâkimdir.[10] Normalden hızlı yazılması ve noktaların pek fazla kullanılmaması nedeniyle bu yazı türünün okunması zorlaşmaktadır. XVIII. yüzyıl Ahkâm defterleri de bu yazı ile yazıldığı için yazılara aşina olmak ve okumak çok zaman almaktadır. Ahkâm defterleri Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde "A.DVNS.AHK.B.N.d" fon kollarında muhafaza edilmektedir.

I.I. BOSNA AHKÂM DEFTERLERİ

Bosna Ahkâm Defterleri Hicri 1155-1285/Miladi 1742-1867 tarihleri arasını kapsayan 9 defterden oluşmaktadır. Bu defterler kronolojik fihriste göre aşağıda Tablo 2'de gösterilmiştir. Bu defterlerde Bosna'ya bağlı Saray, Bihke, Banaluka, Hersek, İzvornik ve Travnik sancakları ile onlara bağlı kazâlarla ilgili hükümler bulunmaktadır.

Tablo 2: Kronolojik Fihriste Göre Bosna Ahkâm Defterleri[11]

Katalog No	Defter No	Defter Adı	HİCRİ TARİH	MİLADİ TARİH	SAYFA ADEDİ
989	1	BOSNA	C.1155 - Za.1168	1742 -1755	300
	2		Za.1168 – N.1178	1755 -1765	315

[9] Mübahat Kütükoğlu, Osmanlı Belgelerinin Dili, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı yayınları, İstanbul, 1994, s. 61-62.
[10] M.Tayyib Gökbilgin, Osmanlı İmparatorluğu Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve diplomatik İlmi, Enderûn Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 44.

[11] Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi Rehberi

	3		Ş.1178 – C.1192	1765 -1778	404
	4		C.1192 – Za.1195	1778 -1781	192
	5		Z. 1196 - R.1199	1782 -1785	151
	6		Ca.1199 – B.1213	1785 -1799	377
	7		B.1213 – Ca. 1224	1799 -1809	317
	8		M.1229 – Ca.1241	1813 -1826	129
	9		Ca.1241-1285	1726 -1867	173

Bosna Ahkâm Defterleri hakkındaki ilk çalışma Esra Akçay tarafından 2018'de hazırlanan "*I Numaralı Bosna Ahkâm Defterinin Transkripsiyon ve İncelenmesi (S. 1-100)*" adlı yüksek lisans tezidir.[12] Hemen ardından Yasemin İnbaşı Arı'da I Numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nin tamamını içeren "*I Numaralı (H.1155-1168/M.1742-1755) Bosna Ahkâm Defteri Değerlendirilme ve Transkripsiyon*" adlı yüksek lisans tezini hazırlamıştır.[13] Oldukça ayrıntılı ve deteylı olarak hazırlanan çalışma Ahkâm çalışmaları için örnek olacak niteliktedir.

2019 yılında Nihal Altunç tarafından hazırlanan "*8 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*" adlı yüksek lisans tezi ise kısa bir değerlendirme ve defterin transkripsiyonundan ibarettir[14].

Bosna Ahkâm defterleri konusundaki son çalışma 2020 yılında Ahmet Keleş tarafından "*3 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri Transkripsiyon ve Değerlendirilme (s. 1-100)*" adlı çalışma yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.[15]

I.II. 5 NUMARALI AHKÂM DEFTERİ

5 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri ebruli cildde aharlı beyaz kâğıt üzerine yazılmıştır. 5 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri, 1196 senesi Zilhicce/Aralık 1782 ile 1199 senesi Rebiulahir/Nisan 1785 tarihleri arası 3 senelik davaları ihtiva eden bir defterdir.

[12] Esra Akçay, I Numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve İncelenmesi (S.1-100), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 2018.

[13] Yasemin İnbaşı Arı, I Numaralı (H.1155-1168/M.1742-1755) Bosna Ahkâm Defteri Değerlendirilme ve Transkripsiyon, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mehmed Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur, 2019.

[14] Nihal Altunç, 8 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman, 2019.

[15] Ahmed Keleş, 3 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri Transkripsiyon ve Değerlendirme (s. 1-100), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir, 2020.

Defter 76 varak 152 sayfa ve toplam 388 hükümden oluşmaktadır. 76 varaktan müteşekkil olan 5. Bosna Ahkâm Defteri'nde her sayfada farklı bir hüküm sayısı görülür. Bazı sayfalarda hüküm sayısı 5'e kadar çıkarken, sayfa 51, 64, 119, 133, 135, 148'de olduğu gibi tek bir hüküm sayfanın tamamını kaplamıştır.

Defterin 77 ve 78. sayfaları boştur. 76. Sayfada başlayan 200. hükmün devamı sayfa 79. sayfadadır. Ardıllık açısından diğer hükümlerde bir problem yoktur. Sırasıyla sayfa 15'te 46 numaralı hüküm, sayfa 72'de 194 numaralı hüküm, sayfa 84'te 213 numaralı hükmün üstü çizilerek ibtâl edilmiştir. Bunun yanısıra hükümlerin bazılarında kâtipler yanlış yazılan kelimelerin üzerini çizerek kaldıkları yerden devam etmişler, sayfaya sığdıramadıkları hükmün devamını da diğer sayfaya aktararak yazmışlardır. Sayfalarda normal formatta yazılan hükümlerin dışında yan olarak kaydedilenler de olmuştur. Bunlardan bazıları emir olarak yazılmıştır. Defter Dîvâni kırma denilen yazıyla kaleme alınmıştır. Hükümler farklı kâtipler tarafından kaleme alınmıştır. Onun için yazım farklılıkları vardır. Hükümler genel olarak okunabilse de üzeri çizilen, mürekkep lekeleri olan yerler tam olarak okunamamış, okunamayan yerler (...) şeklinde gösterilmiştir.

Osmanlı Devleti'nde XVIII. yüzyılda yaşanan sıkıntıları yazıda da görmek mümkündür. Özellikle eğitimde yaşanan gerileme kâtiplerin yazılarına da yansımıştır. Üstelik Dîvân bürokrasisinde yani devletin en üst idarî örgütlenmesinde bu tip kâtiplerin varlığı ciddi sıkıntıdır. Baştan savma ve üstünkörü yazılar, bazen kelime hatalarını XVI. yüzyıl bürokrasisinde görmek mümkün değilken, bu hatalar XVIII. yüzyılda sıradanlaşmıştır. Çok iyi bilindiği gibi XVI. yüzyılın sonu ile XVII. yüzyıl başlarında memuriyetleri pişkeş ile dağıtılmaya başlanması etkilerini göstermiş, Viyana Kuşatması sonrası yaşanan yıkım kendini her sahada göstermiştir. XVIII. yüzyılda tarımsal istihsal ve ülkede yaşanan nüfus artışı kendini müspet değil menfi olarak hissetmiştir, özellikle bürokrasi daha fazla kazanç ve rant paylaşımının çekişme alanı olmuştur. Haliyle bu yaklaşım Dîvân-ı Hümâyûn gibi üst yönetim kademelerine sıçramış ve sonucunda Ahkâm Defterleri gibi çok kötü kayıtların tutulmasına sebep olmuştur. Hangi memurun hakkıyla göreve geldiği hangisinin çeşitli kayırma mekanizmaları ile işe alındığı defterde tutulan kayıtlar incelenerek açıkça ortaya çıkacak niteliktedir. Gelecekte sadece yazı sitilleri üzerinden yapılacak bir XVIII. yüzyıl değerlendirmesi, eğitimdeki gerileme ve bürokrasideki yozlaşmaya dair birçok noktayı aydınlatâbilecektir.

Bosna Hersek'de Müslüman, Ortodoks Sırp, Katolik Hırvat ve Yahudi içi içe yaşadığından özellikle yer isimlerinin telaffuzu ve yazıya geçişi farklılık arzetmiştir. Yer isimlerinin birçoğunun telaffuzu bugünkünden farklı olup Bosna Dîvânı'nda kayıtları tutup İstanbul'a göndermekle görevli memur bu isimleri nasıl duyduysa ona göre yazıya geçirmiş, İstanbul'daki kâtip de Bosna'dan nasıl geldiyse o şekilde kayda geçirdiğinden yer ve kişi isimlerinin çoğunun yazımında farklılıklar mevcuttur. Hatta bu durum aynı hüküm içeridinde dahi aynıdır. Özellikle köy yerleşmelerinin ve mahalli bölge adlarının okunmasında ciddi güçlüklerle karşılaşılmış bu nedenle tahmini okunuşla yetinilmiştir.

Ahkâm defterlerinde yer alan şikâyetler ya "*İstâr-ı Eflâk mukâta'ası re'âyâları gelüb...*[16]*"* ifadesinde olduğu gibi topluca, ya da *"Ahmed nâm kimesne gelüb...*[17]*"*ifadesinde olduğu gibi bireysel başvurular şeklinde gerçeklemiştir. Bunun yanında hatırı sayılır kişi de bizzat İstanbul'a gelerek sorunun çözümü için doğrudan Dîvân'ı Hümâyûn'a başvurmayı tercih etmiştir. Ancak İstanbul'da başvuru yapanların çoğu genellikle kamu görevlilerinden oluşmuştur. Bunun yanında "*Sen ki mevlânâ-i mûmâ-ileyh Ali Hıfzi zîde ilmühû Südde-i Sa'âdetime mektûb gönderüb"* ifadesinden de anlaşılacağı gibi bazı kişerde doğrudan İstanbul'a gelmeden mektup aracılığıyla Dîvân'a başvurmuşlardır. Başvurularda dikkati çeken bir başka özellik ise *"Saraybosna sâkinelerinden Nefise ve Fatıma ve Ümmühan nâm hâtunlar gelüb...*[18]*"* ifadesinde görüldüğü gibi kadınlar da doğrudan Dîvân'a başvurarak haklarını aramışlardır. Bu hükümler adalet mekanızmasında kadın erkek ayrımı yapılmadığının açık göstergeleridir.

Hükümlerdeki meselelerde çözüm merciî vali, kadı ve dizdâr gibi kamu görevlileri olup hükümler doğrudan onlara hitaben yazılmıştır. Bosna'daki mutap çoğunlukla meseleyi ilgilendiren bölgedeki adlî ve mülkî amir olurken, bazen de konu veya yaşanan sorunlara bağlı olarak *"Bosna vâlisi vezîre ve Eyâlet-i Bosna'da vâkı Teşne ve Travnik ve Çayniça kadılarına hüküm ki* [19]*"* ifadesinde olduğu gibi birden fazla görevliye de emir gönderilmiştir.

[16] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:39, Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196 / Şubat 1782, s. 14.
[17] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:140, Evâhir-i L sene 1196 / Ekim 1782, s. 52.
[18] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:195, Fî Evâ'il-i Ra sene 1197 / Şubat 1783, s. 73.
[19] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:383, Fî Evâ'il-i B sene 1199 /Mayıs 1785, s.147.

Bazı hükümlerin başlangıç cümlesinde *"Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin....[20]", "Kıdvetü's-sekât ve'l müstahfazın Mostar Kal'ası dizdârı...[21]"* veya *"Sen ki İstâr-ı Eflâk kadısı mevlânâ-i mûmâ-ileyh hâlîs el-Hâc...[22]"* şeklinde vezîr, kadı, dizdâr gibi bulundukları mevkiye uygun elkablar kullanılmıştır.

Defterde hitap kısmından sonra *"Akhisar Kasabası toprağında arâzî tasarruf edenlerden zevcesi Meryem nâm hatun yüz doksan senesinde müteveffiye olduk da oğlu kalmayıp...[23]"* örneğindeki gibi hükmün yazılmasına sebep olan olay hakkında bilgi verilmiştir. Osmanlı diplomatik dilinde nakil veya iblâğ denilen bu bölüm defterde de açıkça görülmektedir. Burada Dîvân-ı Hümâyûn'a sunulan arz, arzuhâl ve mektupların yanı sıra, davalı veya davacıların sözlü olarak verdiği ifadelerin özeti verilniştir[24].

Bundan sonra kadının "*hilâf-ı kânûn ol vechle zâhir olan müdâhale ve ta'addîsi men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için[25]"* diyerek olayın muhataplarına yazılan hüküm yer alır. 5 numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nde hükümlerin çoğunda, *"mahallinde şer'le görülmek için[26]..., mahallinde şer ve kânûn üzere amel olunmak için[27]..., mahallinde şer'le rü'yet olunmak için[28]..."* ifadeleri ile problemin mevcut kanun ve uygulamalar doğrultusunda çözümü için kesin emirler verilmiştir.

Hükümlerin son bölümünde sol altında mutlaka *"fi"* diye başlayan tarih belirtilmiştir. Arkasından tam bir gün belirtmeyen *"evâ'il", "evâsıt" ve "evâhir"* olarak yaklaşık bir zaman kaydedilmiştir.[29].

I.III. HÜKÜM İÇERİKLERİ

Bosna Eyâleti'nde 5 numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nde görülen davalar ve davaların geçtiği hükümler aşağıdaki tabloda sınıflandırılmış olarak verilmiştir.

---

[20] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:2, Evâhir-i Z sene 1196 / Kasım 1782, s. 2.
[21] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:75,Fî Evâhir-i R sene1196 / Nisan 1782, s. 26.
[22] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:168, Fî Evâ'il-i M sene 1197 / Aralık 1782, s. 63.
[23] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:37, Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196 /Şubat 1782, s. 13.
[24] İlhan Şahin ve Feridun Emecen, II. Bâyezid Dönemine Ait 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1994, s.19.
[25] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:42, Fî Evâhir Ra sene 1196 / Mart 1782, s.14.
[26] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:193, Fî Evâ'il-i Ra sene 1197 / Şubat 1783, s.72.
[27] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:192, Fî Evâsıt-ı S sene 1197 / Ocak 1783, s.72.
[28] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:238, Fî Evâsıt-ı B sene 1197 / Haziran 1783, s.92.
[29] İlhan Şahin ve Feridun Emecen, 1994, s.19.

Tablo 3: 1782-1785 Tarihli Bosna Ahkâm Defteri'nde Hükümlerin İçerikleri

HÜKÜM İÇERİKLERİ	SAYFA NUMARASI	HÜKÜM NUMARASI
Alacak- verecek meselesi (21 Adet)	11	30
	52	141
	54	146
	57	154
	58	157
	65	173-174
	66	176
	69	184
	72	193
	101	268
	104	275-276
	105	280-282
	106	283
	115	313-315
	117	322
	125	339
	146	381
Vakıf ile ilgili olanlar(13 adet)	25	73 mütevelli mirası
	31	85 mütevelliye müdâhale
	52	140
	33	89 köprü tamiratı
	53	143
	69	183
	71	190
	86	221
	89	227
	90	232
	111	300
	113	308
	130	352
	140	370 vakıf akarına müdahele
İmar işleri ile ilgili (7 adet)	5	15 arâzî üzerine bina inşası
	47	128
	52	139
	57	153 çeşme inşası
	97	254-256 bina inşası
	104	278
Kendine ait olmayan merada hayvan otlatma	119	327
Arâzînin Rehini	120	329
Toprakların miras intikâli (33 adet)	2	2
	6	17
	7	20
	10	28
	13	37
	27	76
	28	78
	50	135
	54	147
	55	148
	56	151
	58	155-158

	65	172
	73-74	195
	80	202
	83	210
	84	215
	85	220
	92	239
	96	250-252
	97	255
	98	259 Yahudi
	99	260-264 Yahudi
	102	270
	108	291
	110	296
	123	335
	145	378-380
	148	387
Su yolunun değiştirilmesi (5 adet)	36	94
	66	178
	70	186
	105	279
	147	383
Vergilerden muaf olanlardan vergi taleb edilmesi (5 adet)	3	8 kethüdâ
	87	224
	90	231
	94	244
	147	385
Evlenme-Boşanma (8 adet)	58	156
	112	306
	108	290 resm-i arûs
	109	295 resm-i arûs
	113	310
	116	319-320
	126	342
Mirasta ön alım hakkı (8 adet)	31	84
	39	100
	71	189
	85	218
	99	262
	102	271
	106	286
	114	311
Reayadan fazla vergi talebi (23 adet)	2	4
	13	36
	14	39
	15	43-44-45 A‘yânlık iddası
	17	50
	24	69
	30	81
	39	101
	41	107
	44	118
	50	136-137

	54	145
	66	177
	67	180
	83	209
	94	245
	102	272
	104	277
	107	287 tüccar
	109	293
Mirasa müdâhale (7 adet)	111	299
	112	307
	113	309
	115	318
	135	360
	146	382 anlaşmazlık
	147	384
Reaya zulüm ile ilgili (5 adet)	13	35
	41	109
	80	203
	92	240
	147	386
Reayanın devlet görevlilerine müdahelesi (5 adet)	22	66
	30	82
	95	248 naîb
	125	337
	120	330
Satıştan vazgeçme (2 adet)	2	5
	5	12
Eşkıyâlık faaliyetleri, adam öldürme, malları gasp etme (18 adet)	8	21
	15	46
	18	54
	19	59 tehditle gasp
	23	68 adam öldürme
	38	98
	40	105 oğlunu öldürmüş
	44	117
	69	185
	95	249
	105	281
	111	303
	115	317
	116	321
	117	323-324
	136	362
	141	373
Merkezden kaleye gönderilen malların sorgusu	8	22 cebhâne sorgusu
Görevi kötüye kullanma (3 adet)	8	23
	37	96
	145	377
Reayanın mutasarrıfa vergisini ödememesi (23 adet)	2	3
	11	29
	33	88
	35	92
	41	106

	46	125
	51	138
	59	159
	65	175
	68	182
	75	198
	76	199
	85	219
	86	223
	87	225
	88	226
	91	236
	96	253
	106	284
	139	368-369
	142	374
	144	376
Bosna'ya gönderilen devlet görevlilerinin salimen ulaşması (4 adet)	63	169-170
	81	204
	118	325
Mübâşirin hizmet karşılığını halktan taleb etmesi	12	33
Mirasçısı olmayan toprağa tâlib olunması	102	269
Alış-veriş sırasında alınan paranın sonradan inkârı	10	27
Arâzîlerin hibesi ve müdahelenin men'i	42	112
Yeniçeri maaşlarının teslîmi	53	142
Gayrimüslüm cemaatin sorunları (3 adet)	86	222
	130	353
	136	361
Sipâhinin ikâmet yeri	108	289
Kılıç Timârı verilmesine dair	84	212
İmama ve Dersiamlık görevine müdahele (4 adet)	40	103
	89	229-230
	91	234
Satılan mülke müdâhale	9	26
Boz ve hâlî toprakların tasarruf edilmesi (4 adet)	4	9
	18	53
	20	61
	23	67
Merkezden görev tevcihi (4 adet)	47	129
	93	242
	95	247
	130	354
Hapis cezasının affının istenmesi	19	57
Öşr-i Diyet Vergisi	17	52
Panayırla ilgili meseleler (4 adet)	26	74
	34	90
	46	124
	49	132
Vergiye müdâhale (11 adet)	24	71
	35	93
	38	99
	91	235
	93	243
	111	304
	118	326

	125	338
	139	366-367
	2	6
Redd-i miras	114	312
Mutasarrıfın görevine müdâhale	132	355
Karakteri kötü olan kişinin yaşadığı bölgeden çıkarılması (3 adet)	49	133
	60	162
	63	168
Görevlinin hizmet karşılığını alamaması	128	348
Reayanın kânûna aykırı davranması	122	333
Timâr tevcihine müdâhale (2 adet)	103	273
	49	134
Kale görevlilerine görev ihtarı	73	196
Mutasarrıfın arâzîsine başkasının müdahalesi (135 adet)	1	1
	3	7
	4	10-11
	5	14-13
	6	16-18
	7	19
	8	24
	9	25
	11	31
	12	32-34
	13	38
	14	40-41-42
	16	47-48
	17	49-51
	18	55-56-58
	20	60
	21	62-63
	22	64-65
	24	70
	25	72-75
	27	77
	29	79-80
	30	83
	32	86
	34	91
	36	95
	37	97
	39	102
	40	104
	42	110-111
	43	113-114-115-116
	44	119
	45	120-121-122-123
	46	126
	47	127
	48	130-131
	53	144
	55	149
	56	150
	57	152
	59	160-161
	60	163

	61	165
	62	166
	63	167
	64	171
	67	179
	68	181
	70	187-188
	71	191
	72	192
	75	197
	76	200
	80	201
	81	205-206
	82	207-208
	83	211
	84	214-216
	85	217
	89	228
	90	233
	91	237
	92	238
	93	241
	94	246
	96	251
	98	257-258
	99	261-263
	100	265-266
	101	267
	103	274
	106	285
	109	292-294
	110	297-298
	112	305
	115	314-316
	120	328
	121	331-332
	122	334
	124	336
	125	340-341
	127	343-344-345-346
	128	347
	129	349-350-351
	133	356
	134	357-358-359
	137	363-364
	138	365
	140	371
	141	372
	143	375
	149	388
Za‘îmin köyden asker toplamasına muhalefet	33	87
Kalede ismi olan askerlerin görev yeri karışıklığı	61	164 kale tadilat ve tamiratı görev yeri karışıklığı
Üzeri çizilip ibtâl edilen hüküm	72	194
Emir yazıları (6 adet)	41	108

	84	213
	108	288
	111	301-302
	144	379

Tablo 4: Hükümlerin Konularına ve Görülme Sayısına göre Dağılımı

HÜKÜM KONUSU	HÜKÜM ADEDİ
Mutasarrıfın arâzîsine başkasının müdahelesi	135
Toprakların miras intikâli	33
Reayanın mutasarrıfa vergisini ödememesi	23
Reayadan fazla vergi talebi	23
Alacak- verecek meselesi	21
Eşkıyâlık faaliyetleri, adam öldürme, malları gasp etme	18
Vakıf ile ilgili olanlar	14
Vergiye müdâhale	11
Mirasta Ön Alım Hakkı	8
Evlenme-Boşanma	8
Mirasa Müdâhale	7
İmar işleri ile ilgili	7
Vergilerden muaf olanlardan vergi taleb edilmesi	5
Su yolunun değiştirilmesi	5
Reayanın devlet görevlilerine müdahelesi	5
Reaya zulüm ile ilgili	5
İmama ve Dersiamlık görevine müdahele	4
Bosna'ya gönderilen devlet görevlilerinin salimen ulaşması	4
Panayırla ilgili meseleler	4
Merkezden görev tevcihi	4
Boz ve hâlî toprakların tasarruf edilmesi	4
Karakteri kötü olan kişinin yaşadığı bölgeden çıkarılması	3
Görevi kötüye kullanma	3
Gayrimüslüm cemaatin sorunları	3
Timâr Tevcihe Müdâhale	2
Satıştan Vazgeçme	2
Za'îmin Köyden Asker Alımına Muhalefet	1
Kalede ismi olan askerlerin görev yeri karışıklığı	1
Kale Görevlilerine Görev İhtarı	1
Reayanın Kânûna Aykırı Davranması	1
Görevlinin Hizmet Karşılığını Alamaması	1
Vakıf akârına müdâhale	1
Reddi Miras	1
Mutasarrıfın Görevine Müdâhale	1
Hapis cezasının affının istenmesi	1
öşr-i Diyet Vergisi	1
Satılan mülke müdâhale	1
Sipâhinin ikâmet yeri	1

Kılıç Timârı Verşlmesine Dair	1
Mirasçısı Olmayan Toprağa Tâlib Olunması	1
Alış-veriş sırasında alınan paranın sonradan inkarı	1
Arâzîlerin hibesi ve müdahelenin men'i	1
Yeniçeri maaşlarının teslîmi	1
Mübâşirin hizmet karşılığını halktan taleb etmesi	1
Kendine ait olmayan merada hayvan otlatma	1
Arâzînin Rehini	1
Merkezden kaleye gönderilen malların sorgusu	1
Emir içeren hükümler	6
Üstü çizilip ibtâl edilen hüküm	1
GENEL TOPLAM	388

Yukarıdaki tablo, 5 numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nde verilen hükümlerin konularına ve görülme sayısına göre dağılımını göstermektedir. Burada görüldüğü üzere en çok hükümün geçtiği konu toplam 135 hükümle toprağı işleten mutasarrıfın ze'âmetine başkası tarafından müdahelenin yapılmasıdır. Toprakların miras intikâli davaları 33 hükümle ikinci sırada en çok işlenen konu olarak görülür. Ardından ise sırasıyla 23 hükümle reayadan fazla vergi talebi, 23 hüküm reayanın mutasarrıfa vergisini ödemek istememesi, 21 hüküm alacak- verecek davaları,18 hüküm eşkıyâlık faaliyetleri, adam öldürme ve gasp olayları, 14 hüküm vakıf ile ilgili meseleler, 11 hüküm ile vergiye müdâhale, 8 hüküm mirasta ön alım hakkının kullanılmak istenmesi 8 hüküm evlenme-boşanma meseleleri,7 hüküm mirasa müdâhale,7 hüküm imar işleri ile ilgili meseleler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların ardında da diğer hüküm başlıkları sırasıyla belirtilmiştir.

Ayrıca birden fazla kişinin müştereken toprağı işletmesi toplam 14 hükümde görülmektedir. Bunlar aile bireylerinden kişiler olduğu gibi farklı kişilerden de olabiliyordu. Tâbi burada bazen müştereğin ölmesi halinde ölen mutasarrıfın mirasçılarının toprağı işletmek istemesi veya diğer müştereğin hisseyi başkasına satması ile mirasçıların önalım davası açmasına neden olabilmektedir.

Bunun dışında bazı hükümlerde Cafer Ağa ve Kurd Ağa oğlu Kurd gibi isimler zikredilmektedir. Cafer Ağa ve sâhib olduğu çiftlikler 5 hükümde geçerken 4 hükümde Kurd Ağa oğlu Kurd'un mutasarrıf olan reayanın topraklarına müdahele ettiği görülmektedir.

II. FETİHTEN 18. YÜZYILA BOSNA

Bosna Hersek, Balkan yarımadasının kuzey-batı köşesinde yer alır. Neretva Nehri'nin denize döküldüğü bölgenin güneyi ile Kotor Körfezi'nin batı kıyısı arasında 20 km uzunluğunda bir sahile sâhibtir. Kuzeyinde Hırvatistan bulunmaktadır. Una ve Sava nehirleri Hırvatistan ile Bosna arasında sınır oluşturmaktadır. Doğuda Drina Nehri ile Sırbistan'dan ayrılmaktadır. Güneyde Kosova, güneybatıda Karadağ ile çevrilidir.[30]

Ülkenin büyük bir bölümünü kaplayan Alp-Dinar dağ silsilesi Bosna ve Hersek bölgelerini birbirinden ayırır. Bosna son derece dağlık ve sarp bir arâzî yapısına sâhibtir. Irmakların açtığı derin vadiler ve uçurumlar dağların karakteristik özelliklerindendir. Dağlar ve ormanlar nedeniyle Bosna'da köyler birbirinden uzak ve dağınık halde kurulmuşlardır. Köylerin ve evlerin yakınlıklarını yüzey şekilleri belirlemektedir.[31]

Osmanlılar Kuruluş döneminde Balkanlar'a doğru yayılırken bölge dikkatini çekmiştir. Osmanlı Devleti'nin, Bosna bölgesinin fethi I. Murat zamanına kadar uzanır. Bosna'da ilk fetihler 785/1383 senesinde başlamıştır. 1383 senesinde I. Murat'ın Baş vezîri Timurtaş Paşa Taşlıca, Mostar, Foça, Prepol, Nevesin, İmoçka, Lubin ve Çayniça'yı Osmanlı topraklarına katmıştır. Ancak bu topraklar ilerleyen tarihlerde Bosna kralları tarafından tekrar geri alınmıştır[32]. 1389'da ise Sırp Knezi Lazar'ın komutasında bulunan Bosna askerleri Kosova Savaşı'na katılıp yenilince Sırp Knezliği Osmanlı hâkimiyetini kabul etmek zorunda kalmıştır.

1391 yılında müstakil bir krallık hâlîne gelen Bosna'ya karşı ciddi manada ilk Osmanlı hücumları, 1392'de Paşa Yiğit Bey'in Üsküp'ü almasından sonra başladı. Üsküp'ü fetheden Paşa Yiğit Bey bölgeyi hareket üssü yaparak Bosna'ya önemli akınlarda bulunmuştur. Bunun akabinde 1428-1429 yıllarında Osmanlılar tarafından haraca bağlanmıştır. İlk yaptıkları fetihlerle Hodidjed Kasabası ve vilâyeti olan Saray Ovası'nı hâkimiyet altına aldılar. Bölgede Hodidjed Kasabası ve civârı uc sahası durumuna gelmiştir. 1462 yılından önce burada Bosna Sancak Beyi İshak Bey veya oğlu İsa Bey tarafından bir yerleşim yeri kuruldu. Bu mahalle 922 (1516) yılına kadar Hatip Mahallesi, daha sonra Eski Mahalle ve ardından Hünkâr Mahallesi şeklinde anıldı. Gazi

[30] Zafer Gölen, Tanzimat Döneminde Bosna Hersek, TTK Basımevi, Ankara, 2010, s.6.
[31] Gölen, 2010, s.8.
[32] Gölen, 2010, s.39.

İshak Bey burada bir saray ve Fatih Sultan Mehmed adına Hünkâr Camii ile (862/1458) yanında bir hamam yaptırdı[33]. Bundan sonra da bu bölgede vakfiyeler kurularak imar ve iskân faaliyetleri devam etmiştir.

Fatih Sultan Mehmed Balkanlarda Osmanlı aleyhine gelişen ve giderek büyüyen bu tehlikeyi ortadan kaldırmak için Balkan fetihlerini tamamlama kararı almıştır. Bu dönemde Bosna kralı olan Stefan Tomaseviç, kral Tomas döneminden beri Osmanlılara ödediği haracı da kesmişti. Ayrıca 1460 yılında Osmanlı'ya haraç karşılığında bırakılan Semendire üzerinde hak iddia etmiş ve Balkanlarda Osmanlı'ya karşı yapılan ittifaklara katılmıştır. Bunların üzerine Bosna'ya sefer için karar verildi.[34] Bu yüzden Fatih Sultan Mehmed, 1463'te 150.000 kişilik Osmanlı ordusunun başında Bosna'ya doğru sefere çıktı. Ordu'nun İstanbul'dan harekete geçtiğini öğrenen Bosna Kralı Tomaseviç Ağaçhisar'a saldırarak burayı yaktı. Ardından Yayçe Kalesi'ne çekildi. Burada tutunamayacağını anlayan Tomaseviç, kendisi için daha güvenli bir yer olduğunu düşündüğü Klyuç Kalesi'ne kapandı. Çünkü buranın çevresi bataklık ve daha sarptı. Bosna Krallığı'nın Başkenti olan Yayçe, padişah tarafından kuşatılmışken, vezîriazam Mahmud Paşa'da Bosna kralını Klyuç'ta kuşatmıştı[35]. Etrafı sarılan Tomaseviç önce teslim oldu, ardından da öldürüldü (1463)[36].

Bosna'nın fethi sırasında Hersek'te de olaylar daha farklı gelişme gösteriyordu. XIII. yüzyılda Sırp Krallığı'na bağlı olan Hersek 1366'da Bosna Krallığı'na bağlanmış ancak; Bosna'nın 1448'de eski gücünü yitirmesiyle ondan ayrılmıştır. Bölge Stefan Vukçiç tarafından yönetilmeye başlamıştı. Bir süre müstakil olan Hersek yaşanan iç çekişmeler ve taht mücadeleleri ile karışınca Osmanlı bu bölgeyi kontrol altına almıştır. Hersek'in bir kısmı ilhak edilerek yönetimine Hamza Bey atanmıştır. Fatih'in ölümü üzerine Vlatko, Hersek'in idaresini ele almıştı. Hatta o sırada Hersek'te sancak beyi olarak görev yapan Gümlüoğlu Paşa Yiğit'i Hersek'ten göndermiştir. Yaşanan olaylar üzerine Bosna sancak beyi Hersek'i tekrar ele geçirmiştir. Hersek 1481'de Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır[37].

[33] Muhammed Aruçi, "Saraybosna", DİA, C.12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1986, s.128.
[34] Murat Akgündüz, Osmanlı İdaresi Döneminde Bosna-Hersek, *D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.XVIII, İzmir, 2003, s.111-130.
[35] Zafer Çakmak, 1875 Hersek İsyanı ve Bosna-Hersek'in Avusturya Macaristan İmparatorluğu Tarafından İşgali, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1996, s.15.
[36] Zafer Gölen, "Tarih Yazınında Bosna'nın Fethi ve Fatih", *Doç. Dr. İlknur Karagöz'e Armağan*, (Edt. Nedim İpek-İbrahim Serbestoğlu), Serander Yayınları, Ankara, 2020, s.336.
[37] Gölen, 2010, s.42-43.

Bosna- Hersek fethedildikten sonra Rumeli Beylerbeyliği'ne bağlı bir sancak hâlîne getirilmiştir. Kânûni Sultan Süleyman'ın ilk yıllarında bu bölgedeki faaliyetler sonucu sancağın sınırları da genişletmeye başlamıştır[38]. Saraybosna'nın en dikkat çekici gelişimi ise 1521-1541 yılları arasında Gazi Hüsrev'in sancak beyliği sırasında olmuştur. Cami, medrese, kütüphane, hamam, iki adet han ve bir bedesten inşa ettirerek şehrin gelişimine önemli katkıda bulunan Gazi Hüsrev Bey'in kurduğu vakıf günümüze kadar işlerliğini devam ettirmiştir[39].

Rumeli Beylerbeyliği'ne bağlı olan sancakta altı kaza bulunuyordu. 1533'te sancakta 711 timâr ve on yedisi ze'âmet olmak üzere 728 sipâhinin bulunduğu kayıtlara geçmiştir[40]. Bosna, askeri ve stratejik öneminden dolayı 1580'de eyâlet hâline getirilmiştir. İlk Bosna beylerbeyi olarak da o tarihte sancakbeyi olan Ferhad Paşa tayin edilmiştir[41]. Sınır güvenliğinin sağlanabilmesi için de Kapudânlık adı verilen idarî-askerî birimler kurulmaya başlanmıştır. Buna göre, her kapudânlık muayyen bir araziye sâhibti. Bir kazada iki veya üç kapudân bulunabilirdi. Kapudânlıkların başlarında bulunanlara reis manasına gelen "Kapudân" deniyordu. Onlar aynı zamanda bulundukları bölgenin askerî kumandanıydılar[42]. Zamanla bu kapudânlar ellerindeki askeri güçle çevresindeki topraklara hâkim olarak yeni bir soylu sınıf vücuda getirdiler. Gradişka (1558), Krupa (1565), Gabela (1591), Bihke (1592) ve Klis Kapudânlığın ilk tesis edildiği kaleler olarak görülmektedir[43]. Giderek artan bu kapudânlıkların sayısı XVII. yüzyılda 29'a, II. Mahmud (1808-1839) döneminde ise 39'a ulaşmıştır. Kapudânlar özel bir statüye de sâhib bulunuyorlardı. Çünkü diğer bölgelerdeki timâr işletmelerinden farklı olarak kapudânlar bölgedeki asil aileler arasından seçilebiliyordu. Süreç içinde kapudânlıkların sayıları ile birlikte güçleri de arttı; bölgelerinin mutlak yöneticileri gibi davranmaya başlamışlardır. Hatta bir kapudânlıktan kaçıp bir kapudânlığa sığınan kişiler, yabancı bir ülkeye sığınmış mülteci mauamalesi görmüştür[44].

[38] Feridun Emecen, "Bosna Eyâleti", DİA, C.6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul,1992, s.296.
[39]Nurcan Boşdurmaz, Ayla Ödekan, Edhem Eldem, "Osmanlı Döneminden Günümüze Saraybosna Müslüman Mezar Taşları", *İTÜ Dergisi*, C.6, S.2, Aralık 2009, s.57.
[40] Emecen, 1992, s.296.
[41] Emecen, 1992,s.296.
[42]Ahmed Yüksel, Zafer Karademir, "Osmanlı İdaresinde Tuzla Sancağı'nın Sosyal, İktisadi ve Askeri Vaziyeti Hakkında Bazı Bilgiler", *Tarih Okulu Dergisi*, C.7, S.18, Haziran 2014 s. 271.
[43] Okan Güven, İki Savaş Arasında Bosna Kaleleri (1669-1683), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2017, s.39-40.
[44] Fatma Sel Turhan, Eski Düzen Adına, Küre Yayınları, İstanbul, Nisan, 2013, s.72.

1683 ile 1699 yılları arasında Osmanlı Devleti ile Habsburgluların savaşından Bosna çok ağır etkilenmiştir. Saraybosna halkı 1695'te Sultan'a gönderdikleri ayrıntılı bir arzuhalde 12 yıl boyunca uğradıkları fiziki ve maddi kayıpların tarihçesini sunmuşlardır. Arzuhalde Bosna'da savunma için yeterli sayıda asker, silah, para, gıda malzemesi olmadığını ayricâ insanların vebadan ve açlıktan öldüğünü bu yüzden korku ve endişe içinde olduklarını dile getirmişlerdir[45]. Düşmanın bundan haberdar olduğunu şehrin kolayca düşebileceğini de eklemişlerdir. Bunu gören Hıristiyanlar savaşta Habsburgluların tarafını tutmuşlardır. Habsburgluların tarafını tutan Hıristiyanlar Bosna'dan göç idüb Avusturya hudûduna sınır muhafızı olarak yerleştirilirken Macaristan'daki yerlerinden edilen Müslüman göçmenler de Bosna'ya yerleşmişlerdi. Bu yüzden on binlerce insan yerlerinden edilmiş ve Bosna uzunca bir dönem karışıklık içinde kalmıştır. Aslında Osmanlı Devleti, savaş sırasında yerlerini terk eden Hıristiyanları geri döndürebilmek için vergi afları ve indirimleri uygulamışsa da istediği sonuca ulaşamamıştır. Savaş dolayısıyla iş gücünü kaybeden timâr sâhibleri, sorumlu oldukları topraklara yeni kiracılar yerleştirmiş, kaçanlar geri döndüğünde ise eski topraklarını bunlara iâde etmemiştir. Osmanlı yönetimi, sorunu çözmek için uğraşmış ancak çıkan kargaşa ortamı büyüyerek devam etmiştir[46].

Viyana Bozgunu'ndan sonraki yıllarda kargaşa ortamında Bosna'daki yerel idareciler sürekli merkezden para ve asker taleb etmiştir. Ancak İstanbul bu istekleri yerine getirmede yetersiz kalmıştır. Bu nedenle, XVIII. yüzyılın başından itibaren yöre halkının problemleri, yerel güçler tarafından çözülmeye başlanmış, böylece eyâletlerde devlet otoritesi ciddi zaafa uğramıştır. Üstüne bir de 17 Ekim 1697'de Prens Eugene Saraybosna'yı işgal ederek kenti yüzden fazla camisiyle beraber yakmıştır[47]. 1699 Karlofça Antlaşması ile Bosna Eyâleti'nin sınırları kuzeyde Sava batıda Tuna nehirleri Güneyde Dalmaçya Boyu doğuda ise Yenipazar Sancağı'na çekilmiştir. Karlofça Antlaşması sonrasında eyâletin sancakları Bosna, Hersek, Kırka, Kilis, Bihke ve ocaklık olarak idare edilen Zacesne (Cernik)'den müteşekkil hale gelmiştir[48].

[45] Mustafa İmâmovic, Boşnakların Tarihi, Çev. Hüseyin Gül-Cenita Özgüner, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2018, s.360.

[46] Gölen, 2010, s.54.
[47] Gölen, 2010, s.54-55.
[48] Eyüp Kul, "Bosna Eyâleti'nde Askeri ve Sosyal Alanda Yapılan Faaliyetler (1700-1715)" , *Türkiyat Mecmuası,Journal of Turkology,* C.28, S.2, Kasım 2018, s.112.

Osmanlı Devleti Karlofça Antlaşması ile Venediklilere Dalmaçya sahilleri ve Knin, Sin, Gabela ve Cikluta kalelerini vermek zorunda kalmıştı[49]. Osmanlı Devleti'nin amacı bunları tekrar geri almaktı. Bu amaçla 1715'te Bosna vâlisi Defterdar Mustafa Paşa tarafından 40.000 kişilik bir ordu ile bölgeye sefer düzenlendi, Sin Kalesi kuşatıldı ama alınamadan geri dönüldü[50].

Avusturyalılar ile Bosna Eyâleti'ne yapılan savaşlar İzvornik ve Novi bölgelerinde gerçekleşmiştir. Novi ve İzvornik kalelerine yürüyen Avusturya ordusunu Bosna vâlisi Köprülüzâde Numan Paşa durdurmayı başarmıştır. Numan Paşa İzvornik ile Novi kavşağını tutmuş bu sayede muvaffak olamayan Avusturya ordusu geri çekilmek zorunda kalmıştır. Bosna'daki bu başarılara rağmen savaştan Osmanlı Devleti savaştan mağlup çıkmış ve 1718'de Avusturya ile akdedilen Pasarofça Anlaşması'yla Bosna'nın Sava Nehri aşağı mecrasındaki kısmı Avusturya'ya terk edilmiştir[51].

Bosna Eyâleti Avusturya'nın uzun zamandır ele geçirebilmek için beklediği bir yerdi. Bunu çok iyi bilen Bosna vâlisi Hekimoğlu Ali Paşa Avusturya ile savaş başlamadan İstanbul'u uyarmış ve hazırlıklara başlamıştır. Nihayet Ünlü Avusturyalı General Hildenberg Havzen ve Hırvatistan Ban'ı Estehazi komutasındaki Avusturya ordusu 9 Temmuz 1737 tarihinde İzvornik tarafından Bosna topraklarına saldırıya geçmiştir[52]. Kuvvetlerini toplayan Bosna vâlisi Hekimoğlu Ali Paşa Banaluka'da Avusturya'yı kesin bir yenilgiye uğratmayı başarmıştır. Savaştan sonra 1739'da imzalanan Belgrat Anlaşması ile Avusturya Pasarofça Antlaşması'nda aldığı yerleri geri vermek zorunda kalmıştır.

Bosna topraklarında sürekli savaşların yaşanması, toprak düzeninin bozulması, vergilerin arttırılması ve karışıklık ortamının eksik olmaması gibi birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu yüzden 1747-1757 tarihleri arasında on yıllık bir Müslüman köylü ayaklanması yaşanmıştır. İsyanlar ancak 1757'de Kukoviça'da isyancıların durdurulmasıyla son bulmuştur[53].

---

[49] Uğur Kurtaran, "Karlofça Antlaşması'nda Venedik, Lehistan ve Rusya'ya Verilen Ahidnamelerin Genel Özellikleri ve Diplomatik Açıdan Değerlendirilmesi", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi,* C.35,S.60, Ekim 2016, s.120.
[50] Safvet Beg Başagiç, Bosna Hersek Tarihi (1463-1850), çev. Saffet Atalay, Kastaş Yayınevi, İstanbul, 2015, s.148.
[51] Şenol Alparslan, Bosna'da Türk Kültürünün İzleri, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2008, s.54.
[52] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, TTK Basımevi, C.IV.,I.Kısım, 5. Basım, Ankara, 1995, s.274.
[53] Gölen, 2010, s.56.

1768-1774 Osmanlı-Rus ve 1783 Osmanlı Rus-Avusturya Savşlarından en ağır etkilenen yerlerin başında da Bosna Hersek gelmektedir. Bu savaşların ağır etkileri Bosna'ya kargaşa olarak yansımıştır. Kargaşanın etkilerini 5. Numaralı Ahkâm Defteri'ndeki hükümlerde de görmek mümkündür. Özellikle toprak meselelerinde yaşanan problemlerin temel kaynağı istikrarsız ortamdan istifade eden kişilerin bunu kendi lehlerine çevirme çabası olarak değerlendirilebilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

EYÂLET İDARESİ

1.1.İdari Taksimat

Osmanlı devlet teşkilatı merkez ve taşra teşkilatı olmak üzere iki temele oturtulmuştur. Devletin sınırları genişledikçe merkeze bağlı idari birimler kurulmaya ve bunların başına yönetici tayinine gerek duyulmuştur. Merkezi idare olan payitahtın dışındaki bölgelere taşra denilmekte idi[54].

Osmanlı taşra (eyâlet) teşkilâtı uzun ve çeşitli merhalelerden geçtikten sonra XVI. asırda Rumeli, Anadolu, Arabistan ve Kuzey Afrika'da en gelişmiş şekline ulaşmıştır. Osmanlı Devleti'nin idari taksimatı karakteristik olarak eyâlet (beylerbeylik, vilâyet), sancak (livâ) , kaza, nâhiye, köy (karye) ve mezralardan oluşmuştur[55]. Yapılan taksimata göre en büyük idari birim olan eyâletler çeşitli sancakların birleşmesinden meydana gelmektedir. Eyâletlerin başında merkezden atanan beylerbeyi denilen idareci bulunurdu. Beylerbeyilere XVII. yüzyıldan itibaren "Vali" denilmeye başlanmıştır[56]. Taşranın en yetkili birimleri beylerbeyilerdir. Paşa Sancağı'nda ikâmet eden beylerbeyiler Dîvân-ı Hümâyûn'un küçük bir kopyası olan eyâlet Dîvânlarıyla yönetimi gerçekleştirmişlerdir[57].

Osmanlı devlet teşkilatında en büyük idari birimin eyâlet olmasına rağmen en önemli ve gelişmiş birimler sancaklardır. Sancak idari bakımdan devlet teşkilatının çekirdeğini oluşturmaktaydı. Kazaların birleşmesiyle meydana gelen sancaklar, merkezi idarenin askeri ve yönetim görevlerini üzerinde toplayan bir idari kuruluş olup, sancak beyi tarafından yönetilirdi[58].

Kazalarda ise yönetici olarak kadı, alaybeyi ve subaşılar bulunurdu. Kadılar askerî olmayan şerî ve hukukî hususlardan sorumluydu. Bunlar ayrıca kazanın iaşesinin temini, belediye, adliye işleri, hükümet tarafından merkezden istenilen şeylerin temin ve tedâriki

[54] Fahamettin Başar, Osmanlı Eyâlet Tevcihâtı (1717-1730), TTK Basımevi, Ankara, 1997, s.1.
[55] Orhan Kılıç, Osmanlı Taşrasının İdari Taksimatı ve Yöneticileri, İdeal Yayıncılık,C.1, İstanbul, 2021, s.189.
[56] Mehmet İpşirli, "Beylerbeyi", DİA, C.6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, s.69.
[57] Başar,1997, s.3.
[58] Başar, 1997, s.2.

ile de vazifeliydiler. Subaşılar ise kazanın asayişini sağlamakla yükümlüydü[59]. Kazadan küçük olan nahiye ise bir kaç karyeden oluşan bölgeye denilmektedir. Nahiyelerin başında askeri birim olarak "serasker" denilen sipahilerden biri bulunurdu. İdari ve adli işleri yürütmek için de kadının yardımcısı olan naibler görev yapıyordu. Asayiş işlerinden ise serbest olarak tasarruf edilen yerlerde dirlik sahibi görev yaparken serbest olmayan yerlerde sancak beyinin görevlendirdiği subaşılar sorumlu idi[60]. İdari taksimatın en küçük birimini ise köyler (karyeler) oluşturmaktadır. Köy idaresi ilgili sancağın kadısına bağlı olarak teşkilatlanmıştır. İmamlar burada idari yetki sahibi idi. Köy teşkilatı, köy kethüdasının yönetimindeki yiğitbaşılardan oluşmuştur. Güvenlik işlerinden ise köy subaşılarının yönetimindeki sekbanlar sorumluydu[61].

Bosna, fethedildikten sonra Rumeli Beylerbeyliği'ne bağlı bir sancak haline getirilmiş ve sancakbeyi olarak da Minnetoğlu Mehmet Bey atanmıştır. Daha sonra artan önemine binaen 1580'de Bosna Sancağı eyâlet olarak yeniden örgütelenmiştir. Mevcut sancakbeyi Ferhad Bey, "Paşa" ünvanıyla 24 Receb 988/5 Eylül 1580 de 800.000 akçalık haslarla Bosna Beylerbeyliği'nin başına getirilmiştir[62]. Önce sekiz sancaktan oluşan bir beylerbeylik olan Bosna Eyâleti, XVIII. yüzyılda merkezi Saray olacak şekilde yeniden düzenlenmiş ve sancak sayısı yediye düşürülmüştür[63]. 1722-1730 yıllarına ait bir listeye göre eyâlete Kırka sancağı eklenmiş ve 6 sancak oluşturulmuştu. Ancak Kırka Sancağı'na hiç bir tayin yapılmamıştır[64].

5 numaralı Bosna Ahkâm Defteri'ndeki idarî taksimat tablo 5'te gösterilmiştir. Buna göre 1782-1785 yılları arasında Bosna Eyâleti; Bosna, Hersek, Klis, İzvornik, Kırka, Bihke ve Banaluka olmak üzere yedi sancaktan müteşekkildir.

Tablo 5: 1782-1785 Tarihli Bosna Ahkâm Defterine Göre Bosna'nın İdari Taksimatı

Sancak	Kaza	Nahiye
Bosna	Saray	Teşne
	Tuzla	Luka

[59] Yusuf Halaçoğlu, XIV-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı, TTK Basımevi, Ankara, 1991, s.73.
[60] İlhan Şahin, "Nahiye", DİA, C.32,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006, s.307.
[61] Ahmet Tabakoğlu, "Osmanlı İçtimai Yapısının Ana Hatları", *Yeni Türkiye Dergisi*, C.6, S.32, Ankara, 2000, s.344.
[62] Hatice Oruç, "15.Yüzyılda Bosna Sancağı ve İdari Dağılımı", *OTAM*, Ankara, 2006, s.32.
[63] Fatma Sel Turhan, Tarhi-i Bosna, Küre yayınları, İstanbul, 2016, s.15.
[64] Emecen, 1992, S.296.

	Yenipazar Kamegrad[65] Brod Akhisar Travnik Vişegrad Bergoşte	Sana Kobaş[66] Lasor Srebniça Kladana Maglay Lolokoh Ragorne Tergovişt Virhovine
Hersek[67]	Foça Mostar Prepol Çayniça İmoçka Nevesin Lubin İstolçe Taşlıça İstar-i Eflak Prepol Brevik Melşava	Hersek Mostar Zagor Blagay Osaniçe Kolaşin Sokol Bergovik Kokan Pososine Dobraşin Borkovine Esirce Dabri
Klis	Dalamuç Serez Ehlune Akhisar Beline	Dalamuç Rama Serez Ehlune Kobaş Virhovice Seniçe Gölhisar
İzvornik	Srebreniçe Birvenik Brod Beline Böğürdelen	Kuzay Sokol Sanya Rogavina Marsine Kladina Budmir Gostil Yaseniçe Sapna Lasmar Nevesil Memlaha-Bâlâ ve Zîr

[65] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:121, Fi Evâhir-i R sene 1196 / Mart 1782, s.45.
[66] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:7, Fî Evâsıt-ı M sene 1196 / Ocak 1782, s.3.
[67] Gölen, 2010, s.379

		Budmir Osad Belene Boynişte Kladina
Bihke	Kamengrad Bihke Kostayniçe Krupa	Novi Dubiça
Kırka		
Banaluka	Banaluka	Lefçe Taşlıca

Standart taksimatın haricinde zaman zaman yeni bazı düzenlemeler de yapılmıştır. Bunlardan biri de Podgoriça ve çevresinin Bosna valiliğine bağlanması olmuştur. Bugünkü Karadağ'ın başkenti olan Podgoriça ve çevresi Haziran 1781 tarihinde Bosna'ya dâhil edilmiştir. Podgoriça bölgesi, 1697'den beri Osmanlı Devleti'ne başkaldıran Njegos ailesi liderliğinde kümelenen Karadağlı klanlar tarafından ele geçirilmek isteniyordu. Osmanlı Devleti zaman zaman buraya seferler düzenlese de Karadağ'ın geçit vermez dağları ve bu dağların en ünlüsü Lovçen Dağı zirvesinde, Podgoriça'ya 50 km uzaklıkta yer alan Çetine'de konuşlanmış olan klanlar bir türlü itâ'at altına alınamıştır. [68]Seferlerin uzun, zahmetli ve maliyetli olması sebebiyle İstanbul çoğu zaman Karadağ meselesini İşkodra (İskenderiye) Sancak beyleri ve Bosna Hersek valilerinin halletmesi gereken bir problem olarak görmüştür. Karadağlıların çıkardıkları problem esas olmak üzere İbrahim Paşa asıl Kara Mahmud Paşa'nın ortaya çıkardığı meseleleri halletmekle görevlendirilmiştir. 1772'de İskenderiye mutasarrıfı atanan Kara Mahmud Paşa, devletin bölgedeki zayıf gücünden istifade ederek kısa sürede tüm bölgeyi rahatsız etmeye başlamış, hâkimiyet sahasını genişletmek için Bosna'da dâhil her yere akınlar düzenlemiştir[69]. Bunun üzerine İstanbul ile karşı karşıya gelen Mahmud Paşa'nın tüm yetkileri elinden alınmış, hatta kendi toprakları olarak gördüğü Podgoriça Kazâsı, Zabyak Kalesi, İşbozi Kalesi ve İskenderiye Sancağı Bosna Eyâleti'ne ilhak edilerek Bosna Valisi Silahdâr Abdullah Paşa'nın oğlu İşbozi kapudanı İbrahim'in rütbesi mîr-i mirânlığa yükseltilerek bölgeye mütesellim olarak atanıştır. İbrahim Paşa bu görevin kendisine verilmesini özellikle taleb etmiştir. Devlet de İbrahim Paşa bölgeye atanırken babası

[68] Zafer Gölen, "1852-53 Karadağ Askerî Harekâtı ve Sonuçları", History Studies, 1/1, 2009, s.214-215.
[69] Ayrıntılı bilgi için bakınız, Mustafa Bilge, "Kara Mahmud Paşa (1741-1796), Balkanlarda İslâm Medeniyeti II. Milletlerarası Sempozyumu Tebliğleri, IRCICA, İstanbul, 2006, s.490-502.

Bosna Valisi Abdullah Paşa ile koordineli çalışacağını düşünerek Paşa'yı bölgeye atamıştır. Bölge kritik önemine binaen mütesellimlik olarak örgütlenmiş ve vergi konularında Bosna Valilerinin özellikle Müslüman halkı rahatsız etmemesi istenmiştir. İbrahim Paşa'ya da halkı koruması ve kargaşaya meydan vermemesi, olabilecek isyanlara karşı tedbir alması özellikle tenbîhlenmiştir[70].

1.2.Valiler

Türk-İslâm devletlerinde değişik isimler altında söylenen valilik Osmanlı kaynaklarında "Beylerbeyi", "Mîr-i mîrân", "Emîrü'l-ümerâ" adlarıyla da geçmektedir. Eyâletlerin başında bulunan beylerbeyilerin görevlerini barış ve savaş dönemi olmak üzere başlıca iki devrede incelemek mümkündür. Bu görevleri reâyânın korunması, askerin nizâmının sağlanması, zulmün bertaraf edilmesi, eyâletin idaresi, seferlere iştirâk etmek, eyâletteki sancak beylerinin, kadıların ve diğer idarecilerin ona tâbi olması şeklinde sıralanır[71].

Eyâletlerde önemli işlerin görüşülüp karara bağlandığı bir Dîvân bulunuyordu. Bu Dîvân tıpkı başkent İstanbul'daki gibi danışma meclisi olarak görev yapmaktatır. Vali gerekli gördüğü hallerde eyâletin eşraf ve ayanını Dîvâna çağırırdı[72].

Defterde valilere genellikle "*Bosna vâlisine hüküm ki...*[73]*"* şeklinde hitapta bulunulmuş isimleri pek zikredilmemiştir. Sadece Silahdâr Abdullah Paşa'nın ismi *"Bosna vâlisi vezîr Abdullah Paşa' ya...*[74]*"* şeklinde bazı hükümlerde geçmiştir. Ahkâm defterindeki üç yıllık süre boyunca Bosna'da toplam dört vali görev yapmıştır. Bunlardan Aydoslı Kara Haseki Seyyid Mehmed Paşa 1785 yılında 27 gün valilik yapmış, yine aynı yıl göreve getirilen İsmail Paşa vali olarak görevlendirildiği Bosna Eyâleti'ne giderken Novi Pazar'da hastalanmış ve bir hafta sonra vefat etmiştir. 1785 yılında onun yerine görevlendirilen Moralı Ahmed Paşa da çok kısa süre Bosna valiliği yapmıştır.[75] En uzun

[70] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:129, Fî Evâ'il-i L sene 1196 / Eylül 1782, s.47; Hüküm no:242, Fî Evâsıt-ı L sene 1197 / Eylül 1783, s.93.
[71] İpşirli, 1992, s.69.
[72] Gölen, 2010, s.152.
[73] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:2, Fî Evâhir-i M sene 1196 / Kasım 1785, s.2; Hüküm no:265, Fî Evâ'il-i R sene 1198 / Mart 1784, s.99.; Hüküm no:287, Fî Evâ'il-i C sene 1198 / Nisan 1784, s.107.
[74] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:23, Fî Evâ'il-i Ra sene 1196 / Şubat 1782, s.8; Hüküm no:164, Fî Evâ'il-i Z sene 1196 / Kasım 1782, s.61.
[75] Muvekkit Hadžihuseinović S. S, Povijest Bosne, (Bosna Tarihi) çev. Abdullah Polimac, Lamija Hadžiosmanović, Fehim Nametak, Salih Trako, Saraybosna: El-Kalem, 1999.s:584-598

süre görev yapan kişi Aralık 1780'den, Şubat 1785'e kadar Bosna valisi olan Silahdâr Abdullah Paşa'dır.

Abdullah Paşa, uzun bir süre Silahdârlık görevinde bulunduktan sonra bir müddet sadrazam vekili olarak bilinen "rikab-ı hümâyûn" kaymakamlığı görevini ifa etmiştir. Bosna Valisi olduktan sonra Arnavut aşiretlerinin çıkardığı huzûrsuzluklarla, İskenderiye Mutasarrıfı Mahmud Paşa'dan kaynaklanan sorunlar ve bölgeyi etkisi altına alan veba (1782/83) salgınıyla uğraşmak durumunda kalmıştır. Ayrıca Tuna Nehri üzerinde köprüler yaptırarak bölgesel faaliyetlerde bulunmuştur. Bosna Valisi olarak Abdullah Paşa'nın sorumluluklarının önemli bir bölümünü de Habsburg İmparatorluğu ile sınır bölgesi olması hasebiyle eyâletin askerî tahkimi oluşturmuştur. Abdullah Paşa'nın sürekli takip etmek durumunda olduğu bir başka konu da Avusturya'dan Osmanlı Devleti'ne yönelik bir saldırı hazırlığı olup olmadığını araştırmak olmuştur[76].

1.3.Kadılar

İlmiye sınıfından olan kadı, reaya arasında yaşanan çekişme ve davaları şerî hükümlere göre çözmek için merkezden atanan bir görevlidir[77]. Kadının asli görevi her ne kadar reaya arasındaki sorunları çözmek olsa da pek çok göreve haiz olan kişidir. Bu görevleri naîb, mütevelli, imâm, hatib vs. ta'yîni, sanatkâr ve esnafın kontrolü, noterlik görevleri, vakfiye tanzîm ve tescili, miras, evlilik akdi tanzîmi, şehirdeki alt yapı tesislerinin denetimi, imar nizâmının takibi, sefer-i hümâyûn sırasındaki geçilecek yol, köprü ve çeşmelerin tamiri gibi beledi işlerin takibi, tapu sicil muhafızlığı, çarşı ve pazarlardaki fiyat tespit ve kontrolü, nafaka tayini, hüccet denilen alacak senedi ve kefâlet vs. gibi senetlerin tanzîmi şeklinde sayabileceğimiz mülki, askeri, beledi, adli şeklinde sıralamak mümkündür.[78].

Kadılar belli bir kaza veya sancak bölgesine atanırdı. Böylece kendisine ait görevleri bu bölge içindeki şehir, kasaba, nahiye ve köylerde yürütmekle mükellefti. Geniş bir alandaki her davaya yetişemeyeceği için kadıya yardımcı naipleri bulunmaktadır[79].

[76] Fatma Sel Turhan, "Silahdâr Abdullah Paşa'nın Bosna Valiliği (1780-1785) ve Muhallefatı", Avrasya Etütleri Dergisi, C.53, S.1, 2018, s.177-179.
[77] Fahrettin Atar, "Kadı", DİA, C.24,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001, s.66.
[78] İlber Ortaylı, Osmanlı Devleti'nde Kadı, Turhan Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2021, s.42-43.
[79] İlber Ortaylı, "Kadı", DİA, C.24,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001, s.73.

5 nolu Bosna Ahkâm Defterin'deki hükümlerde geçen kadı ve naiblere emir verilirken *"Çayniça kadısına hüküm..*[80]*","Banaluka Kazâsı nâ'ibine hüküm...*[81]*"* şeklinde hitap edilmiş ve isimleri genellikle zikredilmemiştir. Ancak söz konusu davanın içinde isimleri ile karşılaşılmaktadır. Mesela 135. hükümde Müteveffa Osman Efendi'nin terekesine varis olan Hatice Hatun ile Mehmed Sadık'ın davasında naib Mustafa Efendi'nina dı geçmektedir.[82]

Naib denilen yardımcıların, davalara bakmak, gerektiği durumlarda olay yerine keşfe çıkmak gibi görevleri bulunuyordu. XVI. yüzyılın sonlarından itibaren taşrada görevli naiblerin diğer mülkî ve askerî amirler ile kalabalık bir mahiyetle gezerek halktan bedava yem ve yiyecek topladıkları, taleb harici "resm-i kısmet[83]" alabilmek için tereke tanzimi yapmak gibi yolsuzluklara başvurdukları görülmüştür. Defterde üç hükümde bununla ilgili kayda rastlanmıştır. Bunlardan Çayniça ve İstar-ı Eflak kadılarına yazılan hükümlerde kaza halkı içlerinden birisi öldüğünde mirasçıları olmadığı halde kadı ve naiblerin yaptıkları işlemlerden dolayı kendilerinden resm-i kısmet adıyla vergi taleb ettiklerini dile getirmişlerdir. Mesela Derbend Kazâsı halkından olan Hasan Kapudân'ın mirasçıları haklarını almak istediklerinde adı geçen kazaların kadı ve naibleri "*resm-i kısmet vergisini de sizden alırım*" diyerek reayayı zorlamış ve fazla vergi talebinde bulunmuşlardır. Bu örnekler bize dönemindeki bazı kadı ve naiblerin davalardan aldıkları paralarla yetinmeyerek haksız kazanç sağlamanın peşinde olduklarını göstermektedir[84].

1196/1782 ve 1199/1784 tarihli iki hükümde ise kaza sonucu ölenlerden öşr-i diyet vergisinin alındığı anlaşılmaktadır. Mesela 1199/1785 senesinde İzvornik Kazâsı ahâlîleri kadıya gelerek bazı kişilerin kendi hatalarıyla öldüğünü, üzerlerine duvar yıkıldığını, yıldırım çarptığını, ağaçtan düştüğü, dağda hınzır tarafından yaralandığını, attan, eşekten düşüp öldüğünü ve bu gibi sebeplerle reyadan diyet taleb edildiğini ancak bu durumun kanuna aykırı olduğu dile getirilerek voyvoda ve mütesellimlerinden şikâyetçi olmuşlardır [85].

---

[80] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:6, Fî Evâsıt-ı M sene 1196 / Ocak 1782, s.2.
[81] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:96, Fî Evâ'il-i B sene 1196 / Haziran 1782, s.37.
[82] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:135, Fî Evâsıt-ı L sene 1196/ Eylül 1782, s.50.
[83] Said Öztürk, "Kâssam", DİA, C.24, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001, s.580.
[84] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:11, Fî Evâ'il-i S sene 1196/ Ocak 1782, s.4.; BOA, *A.DVNS.AHK. BN.d. 0005* , Hüküm no:69, Fî Evâsıt-ı R sene 1199/ Mart 1782, s.24.; BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:180, Fi Evâhir-i S sene 1197/ Ocak 1783, s.67.
[85] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:333, Fî Evâ'il-i M sene 1199/ Kasım 1784, s.122.

1.4. Kethüdâlar

Kethüdâ, Osmanlı devlet teşkilatında XV. yüzyıldan itibaren "bazı devlet görevlilerinin işlerini yürüten yardımcı" anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Devletin en üst kademesinde görev yapan sadrazamdan en alt kademesine kadar mülkî ve askerî erkândan pek çok görevlinin kethüdâ ünvanı taşıyan bir yardımcısı bulunmaktadır[86]. Hazine kethüdâsı, bostancılar kethüdâsı, kapucular kethüdâsı, baltacılar kethüdâsı, tersane kethüdâsı, sadaret kethüdâsı, defter kethüdâsı bunlardan bazılarıdır. Kethüdâlara Ahkâm Defteri'nde de rastlanmaktadır. Bunlardan ikisi defterdar kethüdâsı Mehmed'in oğlu Ebubekir ile alâkalıdır. Aynı kişi adına ortaya çıkan şikâyetten 1196/1782 senesinin hem nisan hem de haziran ayında dava açılmıştır. Nedeni ise Eyâlet-i Bosna'nın defter kethüdâsı olan Mehmed oğlu Ebubekir'in kendi ze'âmetiyle kanaat etmeyip Mehmed oğlu Hasan sipâhinin Saray Nâhiyesi'nde Bersiç köyü ve diğer kayıtlarında bulunan ze'âmetine müdahale etmesinden dolayıdır [87].

Osmanlı Devleti vergi sisteminde reyaya çeşitli sebeplerden ve yaptıkları hizmet karşılığında birtakım vergilerden muaf tutulmuştur. En çok avârız-ı dîvâniyye vergisinden muafiyet biçimindeydi[88]. Bu muafiyetlik durumu bazen belde reayası tarafından hoş karşılanmıyor, halkın tepkisine neden oluyordu. Örneğin Hersek Sancağı Blagay Kalesi mustahfızlarından Kemâl Ağaoğlu Arslan ve Zülfikâroğlu Hüseyin Kethüdâ'nın Blagay Kasabası toprağındaki tasarruflarında avârız hanesine bağlı emlâk ve yerleri olmadığını bu yüzden de vergi mükellefi olmadıklarını dile getirdikleri halde kasaba halkı, "*bizimle beraber avârız vergisi vereceksiniz*" diye muhalefet etmişlerdir[89].

1.5. Ayânlar

Osmanlı taşra idaresinde vâli, mutasarrıf, mütesellim ve voyvodalar merkezden tayin edilirdi. Bu yöneticilerden başka her şehir ve kasabada ayân-ı vilâyet arasından seçilen bir ayân bulunurdu. XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren güçlenmeye başlayan bu zümreye fermânlarda "a'yân-ı vilâyet", "a'yân ve eşraf", "a'yân-ı belde" denilmekteydi [90]. Şehrin ileri gelenleri anlamında ayân ve eşrâf-ı belde tabiri eskiden beri

[86]Mehmed Canatar, "Kethüdâ", DİA, C.25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2002, s.332.
[87] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:79, Fî Evâ'il-i Ca sene 1196 / Nisan 1782, s.29.
[88] Halil İnalcık, "Osmanlılar'da Raiyyet Rüsûmu", Belleten, C. XXIII, S.92, 1959, s. 598
[89] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:8, Fi Evâhir-i M sene 1196 / Ocak 1782, s.3.
[90] Özcan Mert, "Ayan", DİA, C.IV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul,1991, s.195.

kullanılmakta ise de, şehir ve kasabalarda devlet ile halk arasındaki münasebetleri düzenleyen halkın reyi ile seçilen ayânlık ilk defa XVII. yüzyılın sonlarında uygulanmaya başlanmıştır. Ayânlar bölgelerindeki vergilerin toplanması, fiyat tespiti, bilirkişilik, vakıfların idaresi, başarısız yöneticilerin görevden alınması gibi çeşitli konularla uğraşmışlar, halkın işlerinin devlet nezdinde yapılması, devlet işlerinin de halka duyurulması konularında resmî görevler üstlenmişlerdir. Merkezî otoritenin zaafa uğraması ile ayânların güçlenmesi arasında doğru bir orantı bulunmaktadır. Böylece XVII. yüzyıldan itibaren devamlı olarak merkezî otoritenin zayıflaması ayânların güçlenmesine sebep olmuştur. Bu dönemde ayânların seçimle belirlendiği ve seçilen ayânın halktan mahzar, kadıdan ilâm ve vâliden ise buyuruldu alarak göreve başladığı bilinmektedir. Bir ara beylerbeyi buyruldusu yerine sadrazam kaimesi verilerek reis-i ayân belirlenmiş, ancak bir süre sonra tekrar eski usule dönülmüştür[91].

Merkezî otoritenin zayıflamasını fırsat bilen ayânlar, bir yandan görevlerini yürütürken diğer yandan da kendi menfaatlarini gözetmişlerdir. Ayânlar mültezimi oldukları topraklarda hâkimiyetlerini sürekli kılmaya çalışmışlar, bu da reayanın şikâyetine yol açmıştır.[92]

Bosna Ahkâm Defteri'nde ayânlar ile ilgili hükümler de aynen yukarıda sayılan sebeplerden kayda geçmiştir. Örnek olarak 1196/1782 senesinde İstâr-ı Eflâk'ta halk kendi üzerine vazife olan vergileri vermelerine rağmen, ayânlık iddiasında olanlar defterlerde kayıtlı olan vergiler dışında kendileri için halktan meccanen yem ve yiyecek talep etmiştir [93].

1.6. Voyvodalar

Vergi gelirine sâhib kimselerden aldığı yetkiyle kendi namına veya bir başkası adına vekâleten vergi tahsîl eden görevlilere voyvoda denmektedir. Osmanlılarda ilk olarak XV. yüzyılda görülen voyvodalık uygulaması XVI. yüzyıldan itibaren yaygınlık kazanmaya başlamıştır. XVI. yüzyıl boyunca Osmanlı eyâlet maliyesi vergi gelirlerinin tahsîlinde önemli bir kurum haline geldi. Daha sonra yüksek rütbeli askeri zümre mensupları, vezirler, beylerbeyiler, sancak beyleri, paşmaklık haslar saray mensuplarının

[91] Mert, 1991, s.196.
[92] Tamer Güven, Osmanlı İmparatorluğu'nda Ayanlar, Sermaye Birikimi ve Girişimcilik, *Türkiye İslâm İktisadı Dergisi*, C.3, S.1, Şubat 2016, s.72
[93] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:44, Fi Evâhir-i Ra sene 1196 / Mart 1782, s.15.

kendilerine tahsis edilen gelirlerin tahsilinde voyvodalar yetkilendirilmeye başlandı. Eyâlet ve sancak mutasarrıflarının kendilerine ayrılan gelirleri toplamak üzere voyvoda atadıkları da görülmekte idi. Atanma ve görevleri bakımından voyvodoları iki grupta ele alabiliriz. Birinci gruptakiler, vali ve mutasarrıfların kendilerine gelir olarak belirlenmiş yerlere tayin ettikleri voyvodolardır. İkinci gruptakiler ise geliri doğrudan devlet hazinesine bağlanmış olan yerlere bizzat hazine yöneticileri tarafından tayin edilenlerdir[94].

Voyvodolar genellikle niyabet veya bâd-ı hevâ resimlerini toplarlardı. Ayrıca XVI. yüzyılda irili ufaklı vakıfların gelirlerinin toplanmasında da voyvodalar önemli rol oynamaktaydılar. Vakıf voyvodaları aynı zamanda vakfa ait vergileri de toplamaktaydı[95]. Ancak bu vergileri toplarken vazifeli olan voyvodaların usulsüz bir şekilde, kendi menfaatlarine olmak üzere vergi topladıkları olmuştur. İncelenen defterde buna örnek olarak Mahmûd mütevelli, Bosna Sancağı'ndaki Teşne Nâhiyesi'nde bulunan Hüsrev Bey vakfiyesine ait imariye vakfının Saray'da bulunan imaret, medrese, han ve kendi türbesine memûr olarak tayin edilmiştir. Mahmud mütevelli burada serbestiyet vergilerine dâhil olarak halktan resm-i arûs, bâd-ı hevâ gibi vergilerini sorunsuz toplamakta idi. Ancak ayân, voyvoda, gümrükçü gibi ehli örf zümresi taraflarından toplanan vergiye müdahale edilerek bu konuda problem çıkarmışlardır[96].

XVIII. yüzyılda hiçbir vali veya mutasarrıf vekili olan voyvodolar Anadolu ve Rumeli'de pek çok kazada ehl-i örf'ün arasında yer almışlardır. Özellikle timâr sisteminin bozulması, iltizâmın yaygınlaşması, mukataa uygulamasının ivme kazanması, devlet bünyesindeki askerî, malî ve idarî bir takım sorunların etkisiyle voyvodalık uygulamaları yaygınlaşmıştır. Bu yaygınlaşmanın sonucu olarak da XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren birçok şehir ve kasabanın voyvodalar tarafından idare edilmeye başlandığı görülmektedir[97]. Bosna Eyâletleri'nde de bunu gözlemlemek mümkündür. Ancak bu idareyi gerçekleştiren voyvodaların her zaman adil bir şekilde sadece defterlerde kayıtlı olan vergileri topladıkları söylenemez. Şöyle ki Havass-ı Hümâyûn'a kayıtlı Srebreniçe

[94] Musa Çadırcı, Tanzimat Dönemi Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK Yayınevi, Ankara, 2013, s.29
[95] Erol Özvar, "Voyvoda", DİA, C.43, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013, s.129.
[96] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:85, Fi Evâhir-i Ca sene 1196 / Mayısl 1782, s.31.
[97] Kemal Kaya, Osmanlı İmparatorluğu'nda Voyvodalık, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004,s.5.

mukatası köylerinden yaşayanlar kadıya gelerek voyvodalarından şikâyetçi olmuşlardır. Davacılar vergilerini ödedikleri halde voyvodalarının kendilerinden ilave para talep ettiklerini ifade etmişlerdir[98].

[98] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:136, Fî Evâsıt-ı L sene 1196 / Eylül 1782, s.50.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL YAPI

2.1. Nüfus

Osmanlı Devleti'ndeki nüfus bilgilerine, tahrir defterlerinden ulaşılabilmektedir. Fethedilen topraklardaki yetişkin erkek nüfusu, bunların elindeki toprak miktarı, görevli zümreler, köylerdeki yönetim ve mali yapının tespiti için tahrirler yapılmıştır. Bosna livası için 15 ve 16. yüzyıllarda düzenlenen 3 adet mufassal defter bulunmaktadır. Bunlar 1489, 1530 ve 1542 tarihlerinde tertip edilen defterlerdir[99]. 1489 tahrir deftere göre nüfusun %39'u Müslüman, %61'i Hıristiyandır. 1530'da Müslüman nüfus %84, Hıristiyan nüfus %16'dır. 1542'de yapılan sayımda ise Müslüman nüfus %93, Hıristiyan Nüfus %7 olmuştur[100]. Ancak bu tahrirler kişi sayısına göre değil hane sayısına göre düzenlenmiştir. 1604'te yapılan bir tahrirde Müslümanlar 45.945 haneye sâhibken, Hıristiyanların 18.891 haneye sâhib olduğu görülmüştür. Böylece yapılan genel bir tahminle Müslüman nüfusun zaman içinde artarak %'70'lere ulaştığı görülmüştür[101]. Bosna Hersek'te sayıları çok olmamakla birlikte Museviler de bulunmaktadır. Bölgeye Yahudilerin yerleşimi 1492'de İspanya ve Portekiz'den kovulmaları neticesinde Osmanlı topraklarına gelmeleri ile gerçekleşmiştir. Osmanlı'ya sığınan Musevi mülteciler Osmanlı hoşgörüsü içinde rahat bir yaşam sürmüşlerdir[102]. 5 nolu Ahkâm Defter kayıtlarında nüfusla ilgili doğrudan bir kayıt yoktur. Ancak mikro ölçekte köylerdeki hane sayıları ve çiftliklere bakarak bir nüfus tahmininde bulunulabilir. Fakat bu durumda köylerin bugünkü ve o zamanki idarî bölünüşleri farklı olduğundan sağlıklı bir değerlendirme yapılamayacağını ifade etmek gerekir.

2.2. Dini Yapı

5 nolu Bosna Ahkâm Defter kayıtlarında Müslümanlar, Ortodoks Hıristiyanlar ve Musevilere rastlanmaktadır. Bosna Müslümanları ile ilgili camilerin varlığı, vakıf sisyemi, Müslüman din adamları tüm Bosna Hersek'te Müslümanların varlığının

[99] M. Emin Yardımcı, 15 ve 16. Yüzyıllarda Bir Osmanlı Livası Bosna, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2006, s.15.
[100] Yardımcı, 2006, s.39.
[101] Turhan, 2013, s.47.
[102] Gölen, 2010, s.16.

kanıtıdır. Özellikle Müslümanların eğitimi konusunu içeren "Ders-i âmlık" mesleğine dair kayıtlar dikkati çekmektedir. XVII ve XVIII. yüzyıllarda ders-i âm kelimesi müderrislerin ünvanı olarak kullanılmıştır [103]. Defterde ders-i amlık vazifesi ile ilgili iki hüküm vardır. Bunlardan ilki 1783 senesinde kayda geçmiştir. Travnik'te bulunan Paşa Sarayı yakınındaki Hacı Mehmed Paşa Cami-i Şerîfi'nde seferiye mukataası malından alınmak üzere üç akçe yevmiye ile ders-i amlık görevi yapan Osman Hâlîfe görevden alınmıştır. Onun yerine Müftüzâde Abdürrahim göreve getirilmiştir. Ancak Molla İbrahim denilen kişi Abdürrahim'in görevine müdahele etmektedir. Bu yüzden Anadolu muhasebesi defterinde adı geçen ders-i amlık görevinin hâlâ maliye tarafından verilen emir üzerine kayıtlı olduğu ve Molla İbrahim'in müdahelesinin engellenmesi için hüküm yazılmıştır[104].

İkinci hükümde ulemadan Mehmed Hıdır Travnik Kalesi yakınındaki Sultan Bayezid Cami-i Şerîfi'nde berât ile ders-i amlık görevini sürdürmektedir. Mehmed Hıdır üzerine vazife olan hizmetlerini yaparken dışarıdan ve mutasarrıf olan Hacı Ali tarafından kendisine müdahele edilmektedir[105].

İmamlar, padişah berâtı ile hizmete alınmaktaydılar. Bu sebeple askerî sınıf üyesi sayılıyorlardı. Kendilerine berât verilen imam ve hatipler, görevlerini sürdürmeleri karşılığında raiyyet rüsûmu ve avârızdan genelde muâf tutulmuşlardır. Görev süreleri dolunca veya görevinin bir şekilde bitirilmesiyle raiyyet sayılırlardı[106]. Defterde bununla ilgili olarak, Çayniça Kazâsı'nda Felek Köyü camiinde imam ve hatip olan Osman kendisinin imam hatiplik görevini yerine getirdiğini ve şu ana kadar vergi taleb edilmediğini ancak köy zabitinin kendisinden vergi talep ettiği ve müdahalesinin men edilmesini istemiştir[107].

Bosna halkı içerisinde Müslüman olmayan "zimmî" diye tâbir edilen bir reaya kitlesi de bulunmaktadır. Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren gayri müslim tebayı zimmet hukuku çerçevesinde yönetmiş, onlara din ve vicdan hürriyeti sağlamıştır[108]. Devlet gayrimüslim kitleyi koruma altına aldığı gibi can ve mal güvenliği sağladığı için

[103] Mehmed İpşirli, "Dersiam", DİA, C.9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994, s.185.
[104]BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:228, Fî Evâ'il-i Ş sene 1197 /Temmuz 1783, s. 89.
[105] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:233, Fî Evâ'il-i Ş sene 1197 /Temmuz 1783, s. 91.
[106] Mustafa Sabri Küçükaşçı, "İmam", DİA, C.22, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s.181.
[107] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:367, Fî Evâhir-i Ra sene 1199 /Şubat 1785, s.139.
[108] M.Macit Kenanoğlu, "Zımmi", DİA, C.44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013, s.483.

"kâfi gelmek; karşılığını vermek, ödemek" manalarında kullanılan "cizye" vergisi almıştır[109]. Yalnız Müslüman olmayan tebaanın temel hakları Müslümanlardan farklı değildi. Hatta Osmanlılar Balkan fetihleri ile beraber burada yaşayan insanları kendisine bağlayabilmek maksadıyla köylü kitlesinin yanında kilise ve yerli askeri sınıflar ile büyük arâzî sahibi feodalleri içine alan uzlaşıcı bir istimâlet politikası izlemiştir. Onları da timâr sistemi içine dâhil etmiştir[110].

5 nolu Bosna Ahkâm Defteri'nde zimmî reayası ile ilgili yaşanan sorunlardan ikisi kilise ile ilgilidir. Klis Sancağı'nda Serez Nâhiyesi'nde Esude Nikola veled-i Raşaşne kilisesinin rahipleri kadıya giderek kilisede arazilerinin olduğunu, vergilerini ödediklerini dile getirmişlerdir. Ancak Mehmed Kapudân 1190/1776 senesinden beri kilise rahiplerinin tasarruflarında bulunan baştine arazilerini kanun dışı olarak zabt etmiş hatta bu konuda onlara zulmetmiştir. Rahipler durumun düzletilmesini talep etmişler, devlet de onları haklı bulmuştur[111].

Diğer dava Hersek Metropoliti Ataniye adlı rahib ile ilgilidir. İstanbul Rum Patriği Metropoliti rahipten şikâyetçi olmuştur. Nedeni rahibin mal-i mîrî ve öşr-i kasabiyesini vermediği aynı zamanda bazı kişilerle yaptığı alışverişin hesabını da merkeze iletmediğidir. Bununla ilgili kendisinden defalarca evrak istenmesine rağmen bilgi vermemiştir. Kadı bu konu ile ilgili rahibin peşine yasakçı göndermiş ve yasakçı aracılığı ile nerede yakalanırsa orada vergisinin tahsiline karar vermiştir[112]. Burada Osmanlı Devleti sınırları içinde adaletin her kişiye aynı derecede uygulandığı anlaşılmaktadır.

Gayrimüslim teba içerisinde Yahudilerle ilgili Ahkâm defterinde toplam dört hüküm bulunmaktadır. Hükümler genel olarak tereke davasını içermekte olup biri borç mevzusu ile alâkalıdır. Mesela 1198/ 1784 senesinde yazılan hüküm Yova isimli Yahudinin şikâyeti üzerine Bosna valisine ve Saraybosna kadısına gönderilmiştir. Hatem isimli Yahudi ölünce bunun terekesi iki kardeş olan Yola ve Yako'ya intikal etmiştir. Ancak toprağı kardeşi ile paylaşmak istemeyen Yako terekenin tamamını zabt etmiştir[113].

[109] Mehmed Erkal, "Cizye", DİA, C.8, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1993, s.42.
[110] Alparslan, 2008, s.113.
[111] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:361,Fî Evâhir-i Ra sene 1199 / Şubat 1785, s.136.
[112] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:352, Fî Evâsıt-ı S sene 1199 / Ocak 1784, s.130.
[113] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:258, Fî Evâhir-i S sene 1198 / Ocak 1784, s.90.

Diğer bir örnek Saraybosna halkından ve tüccar milletinden Mustafa ve Hüseyin Travnik'te bulunan Yahudi Sofya'nın oğluna borç vermişlerdir. Ancak 1193/ 1779 senesinden beri 1543 kuruş alacaklarını Yahudiden tahsil edememişlerdir[114].

2.3. Vakıflar

Bir malın mâliki tarafından dinî, içtimaî ve hayrî bir gayeye ebediyen tahsîsi şeklinde özetlenebilecek hukukî bir işlemle kurulan ve İslâm medeniyetinin önemli unsurlarından birini teşkil eden hayır müessesesini ifade eder[115]. Osmanlı Devleti'nin daha kuruluş yıllarından itibaren İslâm medeniyetinin bir mirası olarak alınan vakıf uygulaması sayesinde pek çok dinî, ilmî ve sosyal tesis vücuda getirilerek muazzam vakıflar kurulmuş ve reayanın hizmetine sunulmuştur. Osmanlı Devleti askeri meselelere daha çok yoğunlaştığı için sosyal hayata dair yatırımlara pek girmemiştir. Daha çok askeri amaçlı yol, köprü, kale, kışla tarzında mimariler yapmıştır. Sosyal tesisler olarak nitelendirdiğimiz medrese, imârethane, cami, mescid, hastahane, zaviye, kervansaray, han, hamam, çeşme, sebil vb. şeklindeki hayır ve yardımlaşma kurumlarının yapımını reayanın üzerine bırakmıştır[116].

Devlet kayıtlarında vakıf tesis eden kişi "vakıf", vakfedilen mal "mevkûf" olarak adlandırılmıştır. Vakıf yapan kişinin amaçlarını, şartlarını ihtiva eden, kurulacak vakfın nasıl yönetileceğine dair esasları belirleyen ve mahkemece tesciliyle birlikte vakfın vücud bulduğu vesikaya "vakfiye" adı verilirdi. Vakfın işletilmesini belli koşullar altında işletmeye alan kişiye ise "mütevelli" denilmiştir[117].

Bosna 5 nolu Ahkâm Defteri'nde vakıflarla ilgili ondört hüküm göze çarpar. Bunlar arasında vakıf mütevellisine müdahele, vakıf vergisi adı altında fazla vergi toplanması, mütevellilerin zimmetlerine para geçirmesi, vakıfların ortaklı olarak işletilmesine bağlı yaşanan sıkıntılar, ölen müteveffanın işlettiği vakfın mirasçılarına devri gibi konularla karşılaşılmıştır. Bunlara dair örnekler verecek olursak Bosna Sancağı'ndaki Saray Nahiyesi'nde bulunan imâret, cami, medrese, hangah ve mektep Hüsrev Bey Vakfı'na bağlıdır. Bunların masrafları için köyde bulunan değirmen, çiftlik,

---

[114] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:176, Fî Evâhir-i M sene 1197 /Aralık 1782, s.66.
[115] Bahaeddin Yediyıldız, "Vakıf", DİA, C.42, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2012, s. 475.
[116] Mehmed Ali Ünal, Osmanlı Müesseseleri Tarihi, Isparta, 1997, s.245.
[117] Mehmed Sait Doğan, Vakıf Medeniyetimize Sosyal Siyaset ve Sosyoloji Açısından Bir Yaklaşım, *Sosyoloji Konferansları*, S.34,2006, s.10.

çayırlar, bağ ve bahçelerden vergi toplanmaktadır. Köylü bunlarla ilgili vergilerini sorunsuz bir şekilde verirken vakıf mütevellisi köylüden kayıt dışı fazla vergi talebinde bulunmuştur. Hatta gün be gün halka bu konuda zulm ederek köylüye baskı kurmuştur. Bundan dolayı zarara uğrayan köylü mağdur olduğu için durumu kadıya şikâyetle bildirmiştir. Köylüyü haklı bulan kadı mütevellinin sadece defterde kayıtlı olduğu vergiyi halktan toplaması ve halkın rencide edilmemesi gerektiği husûsunda karar vermiştir[118].

Bir başka örnek 1197/1783 tarihinde kaydedilmiştir. Derviş Abdurrahman, Travnik, Saray ve Koca'da bulunan Vâli Mehmed Paşa'nın cami-i şerîfi, okulu, medresesi, çeşmesi vakfının mütevellisidir. Bu görevi 1187/1773 senesinden beri sadkatle yerine getirmektedir. Ancak mütevellilik görevine binaen kendisine tahsis edilen meblağı Saraybosna Kazası'ndaki mütevelli İsmail'den talep ettiği halde bir türlü alamamıştır. Abdurrahman hakkını aramak için kadıya şikâyetçi olmuş kadı da hakkını alması husûsunda gereğinin yapılası için Reisülküttap es-seyyid Mehmed'i görevlendirmiştir[119].

Bir örnek de mütevelli değişikliği ile ilgilidir. Travnik Kazası'nda Saray'a bitişik Hacı Mehmed Paşa cami-i şerîfi vakfı onaltı akçe ile mütevelli Mustafa Hâlîfe tarafından işletilmekte idi. 1189 senesi muharreminde (1775 Mart) Bosna kadısı tarafından Mustafa Halife görevinden alınarak yerine Abdurrahman getirilmiştir. Ancak vakfın nazırı Abdürrahim, Abdurrahman'ı mütevellilik görevinde yetersiz bulduğu için görevden almıştır. Onun yerine göreve layık olduğunu düşündüğü el- hac Salih'i mütevelli olarak getirmiştir. Bu durum mahkemeye taşınmış, Bosna Brod Kazası naibi Mevlana Ahmed Hulusi görevden ayrılan Abdurrahman'ın gerçekten mütevelli olmak için aciz olup olmadığı, aynı zamanda göreve getirilen Hacı Salih'in idareye hâkim olabilir mi olamaz mı konusunda mahallinden tarafsız kişilere sorularak araştırılmasını istemiştir. Eğer ki Abdurrahman haksız yere görevden alınmışsa da göreve tekrar getirilmesi konusunda hüküm yazılmıştır[120].

Her dönem olduğu gibi XVIII. yüzyılda da vakıflarda bir takım yolsuzluklar yapılmıştır. Mesela 1197/1783'te Travnik'te bulunan Elçi İbrahim Paşa Vakfı'na Hafız Ömer bu vakfa berât ile mütevelli olarak tayin edilmiştir. Durum Ömer'in kendinden

[118] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:143, Fî Evâhir-i L sene 1196 /Ekim 1782, s. 53.
[119] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:183, Fî Evâhir-i S sene 1197 /Ocak 1783, s. 69.
[120] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:190, Fî Evâ'il-i Ra sene 1197 / Şubat 1783, s. 71.

önceki mütevelli Hacı Salih'in şikâyeti ile ortaya çıkmuştır. Ömer'in ifadesine göre Hacı Salih, vakıf için toplanan meblağı zimmetine geçirmiş, vakfın yükümlülüklerini yerine getirmemiş böylece vakfın harabına neden olmuştur. Bu durum karşısında Hacı Salih'in zimmetine geçirdiği paranın mütevelliye teslîmine karar vermiş hatta gerekirse icrâ yoluyla alınmasına hükmetmiştir[121].

Benzer bir örnek de 1198 /1784 tarihlidir. Teşne Kazası'ndaki Ferhad Bey cami-i şerîfi mütevellisi Abdullah eski mütevelliden şikâyetçi olur. Çünkü kaza sakinlerinden olan eski mütevelli Hasan, vakıf malı olan 437,5 kuruşu zimmetine geçirmiştir. Üstelik bu para kendisinden taleb edildiğinde sahte evrak hazırlayarak vakıf malını kaçırmaya devam etmiş hatta bu konuda kadılara rüşvet dahi vermiştir. Yolsuzluğun ortaya çıkaması üzerine vakıf idaresi kendisinden alınmıştır[122].

Farklı bir örnek de çeşme inşaası ile ilgilidir. Bosna Kazası'ndan Osman ile kardeşi Ali isimli kişiler babaları Hasan'ın vasiyeti üzerine bir çeşme inşaa ettirmek isterler. Ancak çeşmenin inşaasına yine kaza sakinlerinden Süleyman karşı çıkmış hatta onları engellemeye çalışmıştır. Kardeşlere zulmettiği yetmezmiş gibi bir de haksız yere 500 kuruş akçelerini gasp etmiştir. Osman ve Ali'nin şikâyeti üzerine çeşme inşaasına müdahelenin meni ve gasben alınan meblağın kendilerine iade olunması ile ilgili hüküm yazılmıştır[123].

Tablo 6: 1782-1785 Tarihli Bosna Ahkâm Defteri'nde Adı Geçen Vakıflar

Vakfın Adı	Bulunduğu Yer	Sayfa Numarası	Hüküm Numarası
Mehmed Paşa Vakfı	Višegrad	25	2
Gazi Hüsrev Bey Vakfı	Saray	31	2
		53	2
		130	1
Kamil Ahmed Paşa Vakfı	Travnik	52	1
İskender Paşazâde Mustafa Bey Vakfı	Saray	52	2
Mehmed Paşa Vakfı	Travnik, Saray, Foça	69	1
Hacı Mehmed Paşa	Saray	71	2
Elçi İbrahim Paşa Vakfı	Travnik	89	1

[121] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:226, Fî Evâhir-i B sene 1197 / 1783, s. 89.
[122] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:299, Fî Evâsıt-ı Ş sene 1198 / Temmuz 1784, s. 111.
[123] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:152, Fi Evâhir-i Za sene 1196 /Ekim 1782, s. 57.

2.4. Miras Meseleleri

Osmanlı toprak sisteminde timâr ve ze'âmetler, aile üyeleri arasında miras yoluyla geçebiliyordu[124]. Bunun örneklerini Bosnalı sipâhilerde bolca görmek mümkündür. Erkek üyelerin yanısıra kadınlara da toprakların miras intikâli gerçekleşmiştir. 5 nolu Bosna Ahkâm Defteri'nde bununla ilgili örnekler mevcuttur. Örneğin, Derbend Kazası sakinlerinden Mehmed 1190/1776 senesinde ölünce terekesi annesi ve eşine intikal etmiştir. Ancak kasabadan bazı kişiler mirasa müdahele etmişler, Mehmed'in eşi ve annesinin haklarını almalarına engel olmuşlardır. Bu durumda Mehmed'in kardeşleri olan İbrahim ve Derviş iki kadına destek olmak amacıyla şikâyette bulunmuştur[125].

Miras davasına diğer bir örnek ise bugün yaşanan sıkıntılarla hemen hemen aynıdır. Mutasarrıfın ölmümünden sonra toprağı işletecek mirasçının belli olmaması sıkıntıya neden oluyordu. Mirasa bazen varisin çocukları ile beraber diğer aile üyeleri de dâhil olabiliyordu. Bundan dolayı murisin geride bıraktığı mirasçı sayısının fazlalığı işleri daha da karıştıryordu. Mesela Mostar'da Hacı Mehmed'in ölümüyle ortaya çıkan miras davasını bu duruma güzel bir örnektir. Hersek Sancağı'nda Mostar Nâhiyesi'ndeki Aradimiye Çiftliği'nin mutasarrıfı el-Hâc Mehmed ölünce malları oğlu Hacı Mustafa, Ahmed, Süleyman ve Salih'e intikâl eder. Daha sonra Süleyman ve Salih'in de vefâtıyla topraklar kardeşleri Ahmed ve Hacı Mustafa'ya kalır. Hacı Mustafa'nın da ölümüyle Mustafa'nın hissesi üç oğlu Süleyman, Mehmed ve Said Mehmed'e devreder. Bu sefer Süleyman, Mehmed, Said Mehmed ve bunların amcası Ahmed olmak üzere toplam dört kişi mirasçı olarak kalmıştır. Ancak Ahmed yeğenlerinin hissesini vermemiş, on yıl boyunca toprakları kendi işlemiştir. Yeğenlerin haklarını istemesi ile olay yargıya taşınmıştır[126].

Miras davalarında murisin terekesine ilgisi olmayan kişilerin de müdahele ettiği görülmektedir. Mesela eski Teşne kadısı Osman Efendi ölünce mirası eşi Hatice Hatun ile oğlu Mehmed Sadık'a intikal etmiştir. Ancak kaza sakinlerinden Mustafa Kethüdâ, Maglay Kapudânı Mahmud Bey, Naîb Mustafa Efendi ve Helvacı Mahmud adındaki kimseler Osman Efendi'nin arazisine el koyarak mirasın aile üyelerine geçmesine mani olmuşlardır. Mehmed Sadık ve annesi Hatice Hatun konuyu yargıya taşımışlar ve mirasın

[124] Halil İnalcık, "Timâr", DİA, C.41,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2012, s.171.
[125] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:155, Fî Evâhir-i Za sene 1196/Ocak 1782, s. 58.
[126] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:17, Fî Evâhir-i S sene 1196/Ocak 1782, s. 6.

mirasçılarına intikali için müdahele edenlerin engellenmesi ve haksız yere alınanların da tahsiline karar verilmiştir[127].

Sorunlar bazen de ölen kişinin malını çocuklarının bazılarına bırakması sonucu ortaya çıkıyordu. Mesela Nevesin Kazâsı'ndan Kapudân Mehmed Bey 1190/ 1776 yılında ölünce tüm arâzîleri çocukları olan el-Hâc İbrahim, Abdullah, Mustafa, Hasan, Yusuf, Mehmed, Ömer Beyler'e intikal etmiştir. Ancak Ömer ve Mehmed Beyler paylaşım sırasında "*babamız hayatta iken emlak ve arâzîlerini sahib-i arz aracılığı ile bize bırakmıştır*" diyerek tüm arazilerini kendilerine bırakıldığını iddia etmişlerdir. Bunun üzerine diğer kardeşler bu duruma itiraz edince miras davası açılmıştır. Kadı bu konuda Mehmed kapudanın hayatta iken bu emlak ve arazileri akıl sağlığı yerinde olarak çocukları olan Ömer ve Mehmed Bey'lere verdiği ile ilgili araştırmanın yapılmasını istemiştir [128].

Miras ile ilgili olarak incelenen defterde üzerinde durulması gereken bir diğer konu da aynı mal üzerinde hisse sahibi olan paydaşlardan birinin malını satmak istemesi üzerine diğerine ait ön alım hakkıdır. Bu hak fıkhi bir terim olarak Şü'fa diye nitelendirilmektedir. Şüf'a hakkı bir mülkün mâliki tarafından bir başkasına satılması durumunda ortaklardan hak sahibine bu mülkü aynı şartlarda satın alma yetkisi tanınmasıdır[129].

Ön alım hakkına ilişkin, Mehmed ve Mukâbeleci Ali Efendi Bosna'da bir çiftlikte müşterek mutasarrıf iken Ali Efendi kendisine ait hisseyi satmak istemiştir. Ancak bu hisseyi mutasarrıf müştereği olan Mehmed'e değil de kendi kızı Hamide'ye satar. Mehmed kanunen kendisine tanınan Şüf'a hakkını kullanmak için müştereği Ali Efendi'ye kızına sattığı meblağın aynısını teklîf eder. Ancak Ali Efendi kızına satmakta kararlı olunca Mehmed de bu konuda derdini anlatabilmek için mahkemeye başvurmuştur[130].

Konuya dair bir başka olay da Srebreniçe Kazası'nda yaşanmıştır. Kazanın Kaledere Mahalli'nde yaşayan Ahmed oğlu İbrahim amcası Mustafa ile aynı arazide hissedardırlar. Amcası Mustafa hissesini satmak isteyince İbrahim amcasının hissesine

[127] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:135, Fî Evâsıt-ı-ı L sene 1196 / Eylül 1782, s.50.
[128] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:147, Fî Evâhir-i L sene 1196 / Ekim 1782, s.54.
[129] İbrahim Kâfi Dönmez, "Şüf'a", DİA, C.39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010, s.248.
[130] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:217, Fî Evâ'il-i B sene 1197 / Haziran 1783, s.85.

talip olmuştur. Ancak amcası hissesini yeğeni İbrahim'e vermeyip Halil isimli kişiye satmıştır. İbrahim'in şikâyeti üzerine Mustafa'nın hissesi Halil'den alınarak İbrahim'e verilmiştir[131]. Böylece toprakların aile içinde işletilmesinin devamlılığı sağlanmıştır.

2.5. Evlilik ve Boşanma

Ahkâm defterinde evlilikle ilgili bazı hükümlere rastlanmaktadır. Ancak bunlar normal değil problemli evliliklerdir. Özellikle gönül rızasının olmadan yapılan evlilikler kayıtlara yansımıştır. 1196/1782 senesinde Derbend Kazâsı'nda yaşayan İbrahim ve Derviş adlı kişiler oğulları Ömer ve Hasan'ı Mehmed kapudânın kızları Ümmühan ve Hatice ile evlendirmek istemişlerdir. Ancak Ümmühan Hatun bu evliliğe rızasının olmadığını belirterek istememiştir[132].

Osmanlı İmparatorluğu kânûnnâmelerindeki Tekâlif-i Şer'iyye vergilerinden olan evlilik ile ilgili arûssiye, arûsane ve gerdek resm-i diye de adlandırılan "resm-i arûs" vergisi alınmaktaydı. Bu vergi timârlarında bulunan kadının evlenmeleri esnasında kocalarından alınan maktû bir vergi idi. Resm-i arûs vergisinin miktarı evlenecek olan kadının bakire, dul, Müslüman ve gayri müslüm oluşuna göre değişmekteydi. Bazı yerlerde halkın zengin veya fakir oluşuna göre de vergi miktarı farklılık gösteriyordu. Buna göre zenginden bir altın, fakirden oniki akçe, orta halliden ise bu iki miktar arasında alınırdı[133]. Defterde kayda geçen iki hükümde evlilik akdi için alınan verginin fazla olması ile ilgilidir. Srebreniçe Kazâsı halkı bekâr kızlarını evlendirdiklerinde kadıya yirmi akçe, mahkeme hizmeti için de beş akçe olmak üzere toplam yirmibeş akçe ödediklerini belirtmiş, bunun dışında başka verginin taleb edilmemesini istemişlerdir[134].

Defterde ayrıca nikâhlı kadınların zorla alıkonuması olayı da görülür. Mesela Akhisar sakinlerinden olan Salih, eşi Ümmühan Hatun ile halen evli olduklarını, ancak eşinin kardeşi olan Molla Osman'ın Ümmühan Hatun ve kızını İstanbul'a götürerek alıkoyduğunu söylemiş ve Molla Osman'dan şikâyetçi olmuştur. Daha da ilginci Molla Osman'ın ölümündenn sonra Saray sakinlerinden Koçin Ahmed'in nikâhlı olan Ümmühan Hatun ile evlenme isteğidir. Aynı konu defterde iki ayrı hükümde geçer.

---

[131] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:286, Fî Evâsıt-ı B sene 1198 /Haziran 1784, s. 106.
[132] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:156, Fî Evâhir-i Za sene 1196/Ocak 1782, s. 58.
[133] Halil Sahillioğlu, "Arûs Resmi", DİA, C.3, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991, s.422.
[134] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:289, Fî Evâsıt-ı B sene 1198 / Eylül 1783, s. 108.

Ümmühan'ın nikâhlı eşi olan Salih konuyla ilgili 1198/ 1784 senesinin hem Ekim hem de Kasım ayında başvurarak ederek eşinin kendisine teslim edilmesini istemiştir[135].

Kadın kaçırma olayına bir örnek de Ehlune kadısına intikâl eden kaçırılma olayıdır. Bago Ahmed, Hasan kızı Şerîfe ile gönül rızası ile evlendiğini söylemiştir. Ehlune Kalesi'nde kapudân vekili olan Kardosoğlu Yusuf Ağa yandaşları Ömer Ağa, Sülooğulları Osman ve Yusuf ile beraber eşini kaçırarak alıkoymuştur[136].

5 numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nde boşanma ile ilgili bir hüküm vardır. Bu hüküm 1198/1784 senesinde Ahmed'in bıraktığı eşinin boşamasına dair davanın mahallinde görülmesine dair bölgeye gönderilen emirdir[137].

2.6. Reayanın Yaşadığı Diğer Meseleler

2.6.1. Su Yolunun Değiştirilmesi

Konu Ahkâm defterinde beş hükümde geçmektedir. Bu hükümlerde failler öteden beri tarlalarına akan suyun yönünün bir veya birkaç kişi tarafından değiştirilmesi ile mutasarrıf oldukları arazideki mahsüllerin ziyan olduğundan şikâyetçi olmuş, su yönünün değiştirilmesi ve zararlarının karşılanmasını istemişlerdir. Ayrıca bina inşa ettikleri araziye özellikle zarar vermek maksadıyla su yönünün çevrilerek binaya isabet ettirilmesi veya değirmene giden suyun bend yapılarak kesilmesi gibi olaylar yaşanmış ve kayıtlara geçmiştir. Mesela Trebin Nâhiyesi'nde yaşayan Hasan, Mustafa, Salih ve Abdullah kardeşler nahiyeye tabi Alkabe Mahalli'nde babaları Ali Ağa'nın mutasarrıf olduğu bahçesine bina inşa etmişlerdir. Bundan rahatsız olan Kafirzâde Ali Bey su oluklarının yönünü değiştirerek bunların bahçelerine isabet ettirmiştir. Bu durumdan dolayı mağdur ve perişan olduklarını söyleyen kardeşler durumdan şikâyetçi olmuşlardır. Bunun üzerine yapılan incelemede problemin mahallinde şerle görülmesi için emir yazılmıştır[138].

Hicri 1197/1783 senesi Şubat ayında kayda geçen bir hüküm ise Trebin Nâhiyesi'ne bağlı Razir Köyü'nden Mustafa oğlu Osman'ın şikâyeti ile ilgilidir. Osman, Doğa mevkindeki bahçesine eskiden beri gelen suyun bendinin 1190/1776 senesinde köy halkından Hasan, Mehmed, Ahmed ve Musa tarafından bozulduğu için araziye su

[135] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:305, Fî Evâsıt-ı Ş sene 1198 / Eylül 1783, s. 112.
[136] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:341, Fî Evâ'il-i M sene 1199/Ocak 1784, s. 126.
[137] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:319, 17 R 1199/28 Ocak 1785, s. 116.
[138] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:94, Fî Evâhir-i C sene 1196/ Haziran 1782, s. 36.

gelmemiş bahçesi harab olmuş ve zarara uğramıştır. Bu yüzden kendilerinden şikâyetçi olmuş ve suyun yönünün eski haline döndürülmesini istemiştir[139].

2.6.2. Asayiş Problemleri

XVIII. yüzyılda istikrasızlaşan Balkan topraklarındaki kargaşa Bosna'ya da yansımış, doğal olarak bu konu Ahkâm Defterleri'ndeki ana hususlardan biri olmuştur.1196/1782 senesinde İstâr-ı Eflâk Kazâsı halkı eşkıyâlık yapan kişilerden şikâyetçi olmuştur. Ustub ve Berince köyü halkı kethüda sınıfından olan Bölükbaşı Osman, Hüseyin, İsmail ve Estefa isimli kişilerin refakatlerinde bulunan başka kişiler ile beraber eskiden beri nüfusu katlederek, reayanın mal ve emlakını gasp ettikleri, eşyalarına zarar verdikleri hatta tüfek atarak halka zulmettiklerini dile getirmişlerdir[140].

Kavaçoğlu Ahmed 1190/ 1776 senesinde Gradaçaç Kalesi askerlerinden Arab Ali'nin oğlu Ali'yi öldürmüştür. Ahmed daha sonra firâr etmiş Ahmed'in görüldüğü yerde yakalanmasıyla ilgili karar çıkmıştır[141].

Başka bir örnek ise 26 Zilkade 1197/ 23 Ekim 1783 senesinde Mahmud oğlu İbrahim Kethüdâ'nın Ebubekir isimli kişi tarafından öldürülmesi olmuştur. Kadı karşısına çıkan kethüdânın yakınları Ebubekir'e kısas cezası verilmesini istemişlerdir[142].

1190 senesinde ise Mostar Kazası'nda Kapudân Ali Ağaoğlu Ömer Bey ve Hacı Hasan adındaki kişiler akşam saatlerinde mahkemeye gelerek kendine ait eşyaları yağmalamış ve kendisini öldürme kastıyla üzerlerine hücüm ederek parmağını yaralamışlardır[143].

Kimi zamanda sıkıntı bizzat asayişi sağlayan kamu görevlilerinden kaynaklanmaktaydı. Örneğin, Bihkeli Çapu Mustafa ve arkadaşları topçu Zülfikâr, Caniç Osman Kethüdâ, Dizdâr Mehmed, Kol Kalesi'nden Kara Yaşar ve Davud Kethüdâoğlu Ali denilen eşkıyâlar ile beraber hâlâ Mısır vâlisi Mehmed Paşa, halkın mallarını gasp ederek eşkıyâlık yapmışlardır. Yakalanmaları için fermân çıkarılmışken bu sefer kaleyi

[139] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:186, Fî Evâhir-i Ra sene 1197/ Şubat 1783, s. 70.
[140] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:54, Fî Evâhir-i R sene 1196/ Mart 1782, s.18.
[141] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:105, Fî Evâhir-i B sene 1196/Temmuz 1782, s. 40.
[142] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:322,Fî Evâhir-i L sene 1198/Eylül 1784, s.117.
[143] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:280, Fî Evâ'il-i C sene 1198/Nisan 1784, s.105.

basıp halka huzûr vermemişlerdir. Konuyla ilgili mübâşir tayin olunarak gereğinin yapılması hükmü verilmiştir[144].

[144] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:323, Fî Evâhir-i L sene 1198 /Eylül 1784, s.117.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İKTİSADİ YAPI

3.1. Şahıs ve Topraktan Alınan Vergiler

Osmanlı Devleti'nde reayanın vermekle mükellef olduğu birtakım vergiler bulunmaktadır. Resim olarak adlandırılan bu vergiler şahısların sosyal ve hukuki konumlarına göre tahsil edilmektedir[145]. Raiyyet rüsûmu denilen şahsi vergiler tebanın Müslüman ve Hıristiyan oluşuna göre farklı esaslara göre alınırdı[146]. Öşür vergisi, bölgelere göre değişiklik gösterse de genellikle elde edilen ürün üzerinden onda bir oranında alınan bir vergidir[147]. Defterde öşür vergisini reayanın vermiş olmasına rağmen sipâhinin bu vergiye etmeyip fazlasını istemesinden kaynaklı sorunlar yaşanmıştır. Çayniça Kazası'na tabi Dehanane Karyesi'nden Ali, Mehmed, Hasan ve Hüseyin ekip biçtikleri ürünlerin öşür vergisini sipâhiye ödedikleri halde sipâhinin kendilerinden fazla vergi talep ettiğini söylemişlerdir[148]. Bu konuya dair şikâyetlerin ekserisi sipâhilerin köylüden fazla öşür istemsinden kaynaklanmıştır. Timâr sahibi Hasan oğlu Ahmed Klis Sancağı'nda Dalamuç Nahiyesi'ne tabi Piriline isimli karyenin öşür ve rüsûmuna mutasarrıf iken Yusuf ve kardeşi Eyüp'ün timârına *"öşür ve rüsûmun biz ahz û kabz ederiz..."* diyerek müdahele etmişlerdir[149].

Diğer vergilerin isimleri bazı hükümlerde birlikte kullanılarak sipâhinin defter-i mufassal ve defter-i icmâlde kayıtlı mutasarrıf olduklarını ve bu vergileri toplamakla yükümlü olduklarını belirtmek için yazılmıştır. Mesela, Mustafa oğlu Salih'in Dalamuç Nahiyesi'ne bağlı Ramiye Kareysi'nde gebran, resm-ı çift, ispenç, ketân, giyâh, küvvare, sîr ü piyâz, gelenbe, bâd-ı hevâ, resm-i arûs gibi vergileri toplamakla mükellef olduğu kayıtlıdır[150].

Bu vergiler içinde "*ispenç*" Hıristiyan reayadan alınan önemli bir vergidir. Bu vergiye dair en eski kayıt I. Bayezid dönemine kadar uzanır. Fatih Kânûnnâmesi'ne göre

[145] Ünal, 1997,145.
[146] Halil İnalcık, "Osmanlılar'da Raiyyet Rüsûmu", *Belleten*, C.XXIII, Ekim, 1959, s.577.
[147] Mehmed Erkal, "Öşür", DİA, C.34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2007, s.97.
[148] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:4, Fî Evâ'il-i M sene 1196 / Ocak 1782, s 2.
[149] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:10, Fî Evâ'il-i S sene 1196 / Ocak 1782, s.4.
[150] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:32, Fî Evâsıt-ı S sene 1196 / Şubat 1782, s.12.

her evli gayrimüslimden yirmibeş akçe ispenç alınacağı belirtilmiş ayrıca yanında bulunan yetişkin erkek evladından da aynı miktar talep edilmiştir. Yine çiftliği olmayan dul kadından altı akçe alınacağı yazılmıştır[151]. İstâr-ı Eflâk Kazâsı sâkinlerinden Yorasva oğlu Yoksah İstâr-ı Eflâk mukâta'asının defterde kayıtlı zimmi reayasından olduğu halde Yenipazar Kazası'ndan Abdi Sipâhi Yoksah'a senin baban benim timâr toprağında kayıtlı olduğu için sen de buraya kayıtlısın demiştir. Bu sebeple kendisinden senede 200 kuruş ispenç vergisini talep etmiş hatta vermezse cebren ve darben tahsil edeceği konusunda zulmederek fazla vergi istemiştir [152].

Şahıstan alınan bir vergi türü de çifti olmayan evli raiyetten alınan bennâk resmidir. Bu vergi nim çiftten daha az yeri ekip biçenden alınırdı[153]. Defterde bennâk resmi de diğer resimlerle beraber aynı yerde ifade edilmiştir. Mesela zuamâdan Ömer oğlu Emin, Nasuh'un İzvornik Sancağı'nda Sokol Nâhiyesi Bersiç Köyü'nde yirmi nefer reaya, otuzüç baştine, çift resmi, bennâk, ispenç, gendüm ve zemin vergilerini de içine alan 26.000 akçe berât ile mutasarrıf olduğu ve bunun defteri icmâl ve defteri mufassalda kayıtlı olduğu yazılmıştır[154].

Osmanlı Devleti'nde mîrî arzi sisteminde çift tabir edilen belli büyüklükteki araziyi tasarruf eden köylünün ödediği vergiye çift resmi denirdi. Arazinin verim durumuna göre miktarı 60 ila 150 dönüm arasında değişen ziraat arzisi bir çift kabul edilmiştir. Çiftliği ekip biçen köylü devlete genellikle miktarı 50 akçe olan resm-i çift vergisini ödemekle mükellefti[155].

Çift resmi ayrıca bir çift toprak sahibi köylü ailelerinin ödedikleri bir hane vergisi olarak da kabul edilmiştir[156]. Burada önemli olan tasarruf eden reayanın evli olmasıdır. Çiftlik reayanın aktif çalıştığı üretim mekanizmasıdır. Devlet çiftçilerin üzerinde kayıtlı olan çiftliğin bazı bölümlerinin başkalarına satılması, devredilmesi veya evlatlarına sınırsız devrini yasaklamıştır. Buradaki amaç küçük çiftliklerin parçalanarak belirli

[151] Halil İnalcık, "İspence", DİA, C.23, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001, s.177.
[152] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:36, Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196 / Şubat 1782, s.13.
[153] Ünal Taşkın, "Rüsûm-u Örfiye", Tarih Okulu Dergisi, S. XIV, İlkbahar- yaz, 2013, s.59.
[154] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:64, Fî Evâ'il-i R sene 1196/Mart 1782, s.22.
[155] Ünal, 1997, s.146.
[156] İnalcık, 1959, s.583.

ellerde toplanması ve işleyen sistemin bozulmasını önlemektir[157]. 5 nolu Bosna Ahkâm Defteri'nde toplam onyedi hükümde resm-i çift vergisinden bahsedilmektedir.

Bir diğer hane vergisi XVI. yüzyılın sonlarına kadar miktarı doğrudan Dîvân-ı Hümâyûn tarafından belirlenen ve olaganüstü durumlarda alınan avârız akçesidir[158]. Genellikle savaş zamanlarında imdâd-ı seferiyye ve imdâd-ı hazariyye[159] olarak toplanan bu vergiler, her zaman toplanmadığı için düzensizlik arzediyordu. Ancak zamanla devletin içinde bulunduğu güç koşullardan dolayı sürekli toplanan bir vergi halini almıştır. Bu vergi halktan beklenen bir hizmet bedeli olduğu gibi nakit para olarak da tahsil edilmekteydi. Dört ila beş gerçek hane bir avârız hanesi sayılıyordu[160]. Defterde avârız vergisine ilişkin kaydedilen hükümler toplanması gereken avârız vergisini köylünün ödemek istememesi, mutasarrıfın reayayadan avârız vergisi adı altında fazla vergi toplaması veya avârız vergisinden muaf olanlardan vergi toplanmak istemesi şeklindedir. Mesela Blagay Kalesi müstahfızlarından Kemal oğlu Arslan ve Zülfikâr oğlu Hüseyin Kethüdâ'nın herhangi bir tekâlif namında vergiye tabi olmadıklarını ancak halktan bazılarının "*siz de bizimle beraber avârız vergisine dahil olunuz*" diye talepte bulundukları görülmüştür[161].

Ahkâm defterinde "*filori*" vergisi de sıkça geçmektedir. Osmanlılar'da filori, altın karşılığı tahsil edilen bir paradır. Filori, Osmanlı Devleti'nin Bosna'yı ele geçirmeden önce burada uygulanan mahalli bir vergi sistemi idi. Resm-i filori genellikle akçe şeklinde ödenir ancak altının değerine göre ödenen akçe miktarı da artardı[162]. Defterde ellidokuz kez filori ismi geçmiştir. 1196/1782 senesinde geçen hükümde Bosna Sancağı'nda bulunan Bakiye-i Köstence Kasabası'ndan Hüseyin resm-i filori toplanması sırasında usulsüz yapıldığıyla ilgili olarak mahkemeye başvurmuştur. Ona göre, Bosna hassı köylerinden Sana Nâhiyesi'ne tabi Oştoruluga Köyü'nün resm-i filorisi toplanmıştır ancak mîr-i mîrân hassı voyvodası olanlar kanaat etmeyip öşür bahanesiyle fazla vergi

[157] Cengiz Becermen, Klasik Dönem Osmanlı Vergi Sistemi ve Vergi Türleri, Epamat Basımevi, Ankara, s.29.
[158] Ünal, 1997,s. 165.
[159] Ahmed Tabakoğlu, "İmdadiyye", DİA, C.22, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s.221.
[160] Halil Sahillioğlu, "Avârız", DİA, C.4, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991, s.108-109.
[161] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:8, Fî Evâhir-i M sene 1196/ Ocak 1782, s.3.
[162] Halil İnalcık, "Filori", DİA, C.13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996, s.106-107.

almak istemektedirler. Mahkeme fazla alınmak istenen taleplerinin men olunma, defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi yolunda karar vermiştir[163].

Defterde toprağa bağlı alınan vergilerden "*öşr-i bostan*" onüç kez, "*gendüm resmi*" yetmişiki kez, "*ketân resmi*" yirmisekiz kez, "*resm-i giyâh*" on kez ve "*resm-i bellût*" ifadesi ellidokuz kez kullanılmıştır.

Öşr-i bostan kavun, karpuz, salatalık vs. gibi bostan ürünlerinden alınan bir vergi türüdür[164]. Dalamuç Nâhiyesi'ne yazılan bir hükümde geçen, "*Oruç ve Timurhan çift bir hâsılı tahtında resm-i çift ve gendüm ve mahlût ve öşr-i bostan ve giyâh ve kovan ve sîr ü piyâz ve gelenbe ve resm-i filori ve nısf-ı bâd-ı hevâ ve resm-i arûs...[165]"* ifadesinden de anlaşılacağı gibi bu vergilerin alındığını görmekteyiz.

Gendüm vergisi buğdaydan alınan bir vergidir. Bosna vâlisine ve Klis Sancağı'na gönderilen hükümde Timurhan oğlu Oruç'un tasarrufunda kayıtlı olarak alınan vergilerden *"resm-i çift ve gendüm ve mahlûl ve öşr-i bostan ve ketân ve giyâh ve küvvare ve bennâk ve gelenbe...*[166]" ifadelerinden buğday vergisinin alındığı anlaşılmaktadır.

Resm-i Bellût Gayrimüslimlerden domuz başına alınan bir vergidir. 1197/1783 senesinde yazılan hükümdeki "*ma'a resm-i bellût nâm karye ile biriktirilip...[167]"* ifadesinden bellût vergisinin alındığı anlaşılmaktadır. "*Resm-i bellût*" ifadesi ellidokuz kez kullanılmıştır.

Resm-i sir ü piyâz vergileri[168] soğan ve sarımsaktan alınan bir tür vergidir. Defterde "*öşr-i bostan ve ketân ve giyâh ve küvvare ve sir ve piyâz ve gelenbe..*[169]." şeklinde iki hükümde görülmektedir.

3.2. Hayvandan Alınan Vergiler

Defterde verilen hükümler incelendiğinde Bosna'da küçükbaş hayvancılık yapıldığı anlaşılmaktadır. Kânûnnâmelerde otlak resmi, resm-i mera ve yatak olarak geçen yaylak resmi hükümlerde göze çarpar. Otlak vergisi sürülerini başkalarının

[163] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:81, Fî Evâsıt-ı Ca sene 1196/ Mart 1782, s.30.
[164] Ziya Kazıcı, Osmanlı'da Vergi Sitemi, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 2014, s.119.
[165] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:29, Fî Evâsıt-ı Ra sene 1199 / Ocak 1785, s.11.
[166] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:1, Fî Evâhir-i Ra sene 1196/ Kasım 1782, s.1.
[167] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:207, Fî Evâ'il-i Ca sene 1197 / Nisan 1783, s.82.
[168] Ünal, 1997,143.
[169] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:182, Fî Evâhir-i S sene 1197 / Ocak 1783, s.68.

timârında veya mîrî yaylaklarda otlatan sürü sâhibleri ile göçerlerden yılda bir defa alınan vergidir[170]. Hayvancılık ile uğraşan köylünün bazen kendileri için belirlenmiş otlak arazilerinin dışında bir araziyi kullanmalarından kaynaklı sorunlar yaşanabiliyordu. Buna örnek olarak 1198/1784 tarihli hükümde Hersek Sancağı'nda Nevesin Kazası'na bağlı Borkovine Nahiyesi'ndeki Tiredüz, Ferik, Magoça, Mikogor; İmoçka Nahiyesi'ne bağlı Gorno Vosodenevçone; Dobraşin Nahiyesi'ne bağlı Orfak, Poposka, Bagoça köyleri defterde baştine olarak kayıtlıdırlar. Ancak Tiredüz halkının otlaklarına Bagoça, Poposka, Miktorgor, Povine, Gargo ve Pomaz köylerinin halkı hayvanlarını getirip burada otlatmaktadırlar. Bundan rahatsız olan Tiredüz halkı kadıya şikâyetçi olmuş, kadı bu durumun engellenmesine dair hüküm yazmıştır[171].

Hayvancılıktan alınan diğer vergi türü de arı yetiştiricilerinden alınan "*kovan*" ve "*küvvare*" resimleridir. Bu vergiler reayanın bal mahsulünden alınırdı[172]. Defterde kovan resmi bir hükümde geçerken küvvare resmi "*resm-i çift ve bennâk ve mücerred ve gendüm ve öşr-i bostan ve giyâh ve ketân ve küvvare...*[173]" şeklindeki ifadelerle yan yana vergilerin sıralandığı iki hükümde geçmektedir.

3.3. Pazarlardan Alınan Vergiler

Osmanlı Devleti'nde pazarlar haftanın belirli günlerinde şehirlerde ve kasaba gibi küçük yerleşim yerlerinde reayanın ihtiyaçlarını temin etme maksadıyla kurulmaktaydı[174]. Panayırlar ise yılda bir veya birkaç defa ve belirli zamanlarda, bir haftadan birbuçuk aya kadar sürelerle açık duran, oldukça geniş bir bölgenin gereksinimlerini karşılamak üzere yerli ve yabancı tüccarın malını pazarladığı büyük ve küçük ölçekli fuar alanları idi[175].

Anadolu ve Rumeli'de tarihleri farklı olmak koşuluyla birçok panayır kurulmaktaydı. Ancak aktif panayırlar daha çok Balkanlarda kuruluyordu. Avrupalı tüccarlar da ulaşım kolaylığı, can ve mal güvenliğinin sağlanması bakımından Rumeli

[170] Ünal, 1997, s.144.
[171] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:326, Fî Evâsıt-ı Za sene 1198 / Eylül 1784, s.119.
[172] Kazıcı, 2014, s.120.
[173] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:182, Fî Evâhir-i S sene 1197 / Ocak 1783, s.68.
[174] Lütfi Güçer, "XVI-XVIII. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nun Ticaret Politikası", *Türk İktisat Tarihi Yıllığı*, Sayı 1, 1987, s. 41-45
[175] Ömer Şen, Osmanlı Panayırları (18.-19. Yüzyıl), Eren Yayınevi, İstanbul, 1996, s.9.

panayırlarına katılmayı tercih ediyorlardı. Pazar ve panayırlarda insanların ihtiyacı olan her tür mal ve eşya satışa sunulmaktaydı[176].

Panayıra gelen tüccarlardan panayır resmi, avaid resmi, gümrük rüsûmu, bac-ı pazar resmi, damga, ihtisabi kantar ve ruhsatiye resmi gibi birtakım vergiler toplanıyordu. Bu vergiler genellikle panayır kurulan kazanın voyvodaları tarafından toplanırdı. Panayırlar her yıl kurulduğu halde, bazı yıllarda seferlerin yaşanması, ihtilalin çıkması gibi durumlarda panayırların kurulduğu bölgede güvenliğin yetersiz olmasından dolayı iptal ediliyordu. Bölgede güven ortamı oluştuktan sonra eskisi gibi panayır ikame ediliyordu[177].

Defterde konu ile ilgili dört hüküme rastlanmıştır. Bunlardan biri Teşne Kazası'nda bulunan şehrin ileri gelenleri, tımâr sâhibleri ve halkı İzvornik Sancağı'nda Gradçaniça Nahiyesi'nde bulunan halkın Zence toprağında senede bir defa kurulan panayıra emtia ve eşyalarını getirdiklerini belirtmişler. Öyle anlaşılıyor ki pazarın kurulması gerçekleşmediği için eskiden olduğu usulde ne mahalde ve ne gün kuruluyor ise panayırların o gün kurulmasını talep etmişlerdir[178].

Bazı durumlarda tüccarlardan defterlerde kayıtlı olmayan haksız vergilerin istendiği, hatta reayanın da vergi toplayan görevlilere zorluk çıkardığını görmekteyiz. Şöyle ki defterde 1196/ 1782'de zuamâdan Hasan, Saraybosna Kazası'na tabi Bolaca köyü ve diğer köylerden 20.000 akçe berât ile mutasarrıftır. Murasarrıf olduğu zeâmetindeki reayanın hasat ettikleri ürünleri pazara götürmek istediğinde halk kendisinden nakliye bedeli istemiştir. Eğer bu bedel ödenmezse ürünlerini ne ambara ne de pazara götürmeyeceklerini de söyleyip diretmişlerdir [179].

1196/1782 senesinde Mehmed Said mahkemeye başvurarak Banaluka Kazası Ermiyan Nahiyesi'nde bazen panayır ve pazar kurulduğunu, halkın mallarını buraya götürdüğünü, ancak mallarını pazara götüren halktan sefer için mühimmat ve yiyecek içecek talep edildiğini, hatta bu amaçla mal ve eşyalarının gasp edildiğini söylemiştir[180].

[176] Şen, 1996, s.24.
[177] Şen, 1996, s.105.
[178] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:74, Fî Evâhir-i R sene 1196/Haziran 1782, s. 26.
[179] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:90, Fı Evâsıt-ı B sene 1196/ 1782, s. 34.
[180] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:124, Fi Evâhir-i N Sene 1196/Kasım 1782, s. 46.

Panayırların düzenlendiği tarihler halkın vermekle mükellef olduğu öşür ve cizye vergilerinin toplandığı zamana denk gelebiliyordu. Böyle olunca tüccarın vergi memurları tarafından alıkonulması hem tüccarı hem de pazarın mal akışını sıkıntıya sokuyordu. Bosna Brod Kazası'nda kayda geçen böyle bir olay, öşür vergisinin toplanması ile ilgilidir. Timâr sahibi Hasan, Ömer ve Osman sipâhiler Berlofça Nahiyesi'nin bazı köylerinde ziraat eden reayanın mahsüllerini topladıktan sonra önce köylerinde bulunan anbara götürmelerini istemişler. Burada öşürlerini verdikten sonra pazara çıkarmalarına izin vereceklerini dile getirmişlerdir[181].

3.4. Vergi Muafiyeti ve Problemler

Osmanlı Devleti'nde tüm erken dönem imparatorluklarında olduğu gibi devlet halkın bir kısmını belirli hizmetler karşılığında birtakım vergilerden muaf tutmuştur[182]. Nevesil Kazası'nda Hasan Paşa Cami-i Şerîfi'nde Müezzin Derviş Hasan vergiden muaf olduğu ve tasarruf ettiği bir toprak ve emlâki olmadığı halde yaşadığı köy halkı "*sen de bizimle beraber tekâlîf*[183] *vergisine hissedarsın bu vergiye sen de katılacaksın*" diyerek müezzinin vergiye dâhil edilmesini sağlamaya çalışmışlardır[184]. Benzer şekilde Hersek Sancağı'nda bulunan Çayniça Kazası'ndaki Kelud Kalesi'nin askerlerinden İsmail ve Ali'de aynı sorunla yüz yüze kalmışlardır[185].

3.5. Reayadan Fazla Vergi Talebi

Osmanlı Devleti'nde vergi memuru olan ayân, sipâhi, voyvoda, dizdâr, kethüdâ vb. görevliler zaman zaman birtakım sebeplerle defterlerde yazılı olan vergilerin dışında fazla vergi talep etmişlerdir. Hatta bazen bunu halktan zorla gasp yoluyla cebren almaya çalışarak halkın devlete olan güveninin sarsılmasına neden olmuştur. İncelenen defterde konu ile ilgili toplam yirmiüç hüküm mevcuttur. Mesela Osad Nahiyesi'nde Karine ve Zavamornik köylerinin halkı üzerlerine düşen vergilerini tamamen ödemelerine rağmen voyvodaları kendilerinden *"birkaç kat ziyâdesiyle akçe taleb ve cebren ahz..."*ettiğini, bu yüzden de perişan oldukları gerekçesi ile kadıya başvurmuşlardır[186].

---

[181] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:132, Fî Evâhir-i R sene 1196 / Aralık 1782, s. 49.
[182]Almıla Gökçe Özcan, XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devletinde Vergi Muâfiyeti, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Mayıs 2017, s.95.
[183] Ahmed Tabakoğlu, "Tekâlif", DİA, C.40,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2011, s.337.
[184] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:244, Fî Evâsıt-ı L sene 1197 / Eylül 1783, s 94.
[185] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:366, Fî Evâsıt-ı Ra sene 1199 / Ocak 1785, s 139.
[186] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:136, Fî Evâsıt-ı L sene 1196 /Eylül 1782, s 50.

Bir başka örnek de Saraybosna'da Tırnova'da Yodhom ve Gonice ve Garsenovik köyleri halkına aittir. İlgili köyler halkı üzerine düşen vergileri defter ve kanun gereğince ödemişlerdir ancak köylerinin sipâhileri olan Ahmed, Muharrem, Orhan ve Yusuf sipâhiler bununla yetinmeyip fazla miktarda yem ve yiyecek almak istemişlerdir[187].

3.6. Reayanın Vergisini Ödemek İstememesi

Reaya çoğunlukla ödemesi gereken kanunî vergileri ödemiştir. Ancak zaman zaman bu vergileri ödememek için muhalefet edenler de olmuştur. Mesela Hersek Sancağı'nda bulunan Bocnik Kalesi korucularından Mehmed Kosiç gedik timarına dâhil bulunan yerlerdeki reayadan kendi payına düşen vergileri bir türlü toplayamamıştır. Sorunun kronik hale gelmesiyle konu mahkemeye taşınmıştır[188].

Vergi tahsiline topluca muhalefet olduğu gibi bireysel muhalefetler de görülmüştür. Timâr sahibi Ebubekir, İbrahim ve Hüseyin sipâhilerin Viyordel Köyü'nde 917'şer akçelik bir timârları bulunmaktadır. Vergilerini talep ettiğinde Azuroğlu Ahmed ve İbrahim kanuna muhalefeten vergi vermek istemeyince mutasarrıflar mahkemeye başvurmuştur[189].

Diğer bir ilginç örnek de Gaçka Nahiyesi'ne tabi Menuci Köyü'nde yaşanmıştır. Çünkü kaza halkından Kavakoğlu, Kuyumcuoğlu, Hayvalıkoğulları ve Karahavaoğulları aileleri vergi tahsil edilmek istendiğinde "*biz Müslüman değiliz*" diyerek vergi ödemeyi reddetmişlerdir [190].

3.7. Timâr ve Zeâmetler

Timâr, belirli bir yere ait vergi gelirlerinin veya bir kısmının, dirlik olarak havale yoluyla bir görevliye devredildiği ve bu görevliye bunun karşılığında mali, idari ve askeri amaçlar içeren hizmetler yüklendiği bir sistemdir[191]. Timârlar gelirlerin azlığı ve çokluğuna göre "*has*", "*zeâmet*" ve "*timâr*" olarak üç gruba ayrılırdı. Gelirleri 100.000 akçeyi geçen timârlara has, 20.000 ila 100.000 akçe arasında olanlara zeâmet ve 20.000'den daha az olan dirliklere ise timâr denilmiştir. Timârlar genellikle 1.500 akçe

[187] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:177, Fi Evâhir-i M sene 1197 /Ocak 1783, s 66.
[188] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:159, Fî Evâ'il-i Z sene 1196 / Kasım 1782, s 59.
[189] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:225, Fî Evâsıt-ı B sene 1197 / Haziran 1783, s 88.
[190] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:283, Fî Evâ'il-i C sene 1198 / Nisan 1784, s 106.
[191] İlber Ortaylı,Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi, Ankamat Basımevi,Ankara 2017, s.124

olarak sipâhiye verilirdi. Zaman içinde savaşta gösterdiği yararlılıklar ve devlete yaptığı hizmetler doğrultusunda bir nevi zam denilen gelirlerle 20.000 akçeye kadar yükselebilirdi. Sipâhi her 3000 akçe için bir "*cebelü*" yetiştirerek bunun her ihiyacını karşılamak ve çağrıldığı zaman askerleri ile beraber sefere katılmak zorunda idi[192]. Fakat 1593 tarihli Sisak Savaşı'ndan sonra Bosna'da bu uygulama biraz yumuşatılmıştır. Savaş sırasında Bosna ve serhat eyâletlerindeki sipâhiler büyük fedakârlık ve kahramanlık göstererek ciddi sayıda kayıp vermiştir. Devlet bunun karşılığında padişahın bir lütfu olarak sipâhilerin timârlarını "*ocaklık*" adıyla çocuklarına intikâl hakkı tanımıştır[193]. Böylece "*mülk timârlar*" denilen bir uygulama başlamıştır. Buna göre timâr sâhibleri kendisi sefere katılmayıp cebelü bile göndermese dahi timârları elinden alınmamıştır.[194] Sadece bir yıllık gelirine devlet adına el konulmuştur[195]. Böylece sipâhi öldüğünde dirliğinin mirasçılarına intikâl ettiği bir sistem bölgede yerleşmiştir. Bu uygulamanın örneğine 5 nolu Ahkâm Defteri'nde de rastlanmıştır. Mesela 1196/1782 senesinde Saraybosna mütesellimi olan Hüsnüzâde İsmail Bey'in oğlu babasının İzvornik Sancağı Sana Nâhiyesi Dorne Köyü'nde ocaklık zeâmeti bulunduğunu, babasının ölmesiyle zeâmetin kardeşine ve kendisine intikâl ettiğini, kardeşinin ölmesiyle de kendisine tevcih edilmesini istemiştir[196].

Osmanlı Devleti'nde II. Viyana Savaşı'nın ağır ekonomik tahribatını tamir için 1695 yılından itibaren mâlikâne denen bir uygulama başlatılmıştır. Bu sisteme göre, bir kimseye satmamak ve miras bırakmamak şartıyla sadece hayatı boyunca varidatından faydalanmak için verilen araziye mâlikâne deniyordu. Bu tevcihler açık artırma usulü ile verilir, hazineye en çok parayı vermeyi taahhüd eden kişi ihaleyi kazanırdı. Doğal olarak ihaleyi kazanan kişi halktan daha çok vergi talep ederek verdiği parayı ve fazlasını kazanmaya bakardır. Mâlikâne sistemi ile anlık mali sorunlar çözümlenmiş olsa da daima sorun teşkil etmiştir. Zira mâlikaneci iltizâma aldığı mukataasında reayadan temel vergiler yanında serbestiyet diye nitelendirilen harç ve cezalar ile avârız-ı dîvâniye ile

[192] Nicoara Beldiceanu, XIV. Yüzyıldan XVI. Yüzyıla Osmanlı Devleti'nde Timâr, Teori Yayınları, Ankara, 1985, s.90.
[193]Zafer Gölen, "Semendire Livası Timar ve Zeâmetleri", *Osmanlı Dönemi Balkan Ekonomisi*, (Edt. Zafer Gölen-Birol Çetin-Abidin Temizer), Gece Yayınları, Ankara, 2018, s.203.
[194] Fatma Acun, Klasık Dönem Eyâlet İdare Tarzi Olarak Timâr Sistemi ve Uygulaması, *Türkler Ansiklopedisi*, C.9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.904.
[195] Zafer Gölen, "XIX. Yüzyıl Başlarında İzvornik Livası Timâr ve Zeâmetleri", *Balkanlar'da Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkiler*, (Edt. Birol Çetin-Abidin Temizer), Ankara, 2018, s.3.
[196] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:158, Fi Evâhir-i Za sene 1196 / Kasım 1782, s.58.

tekâlîf-i örfiye gibi olağanüstü durumlarda alınan vergilerini toplama hakkına sâhibti[197]. 5 nolu Bosna Ahkâm Defteri'nde *"ber-vech-i mâlikane[198]"* ifadesi üç hükümde geçmektedir. Buradaki konular ise halkın mutasarrıfa vergilerini vermek istememesi, sipâhinin dirliğine müdahele ve mukataa arazisinin üzerine bina inşaası gibi sorunlardır. Mâlikâne sistemi ile eyâletlerde ayân denilen zümrenin güç haline gelmesinin koşullarını oluşturmuştur. Çünkü mâlikâneci mîrî toprakların yaşam boyu tasarruf hakkını almakla kalmamış, geniş idarî ve inzibatî yetkilere de donatılmıştır. Kendi görevlerini kötüye kullanan ayânlar, köylüye türlü yükler yüklemiş,[199] hatta tekâlîf-i şâkka adıyla halktan fazla vergi talebinde bulunmuşlardır. Tekâlîf-i şâkka vergisi sadece ayânlar tarafından değil eyâletlerde bulunan diğer görevlilerden beylerbeyi, sipâhi, voyvoda, kapudân gibi görevliler tarafından da toplanmıştır. Zamanla bu vergi halkın sırtına büyük yük olmuş, reayayı istismar eden bir mahiyete bürünmüştür. Vergi tahsildarları halkın sırtından geçinmeye, bedavadan yiyip içmeye hatta halktan cebren arpa, buğday, tereyağı gibi ayni ürünlerin yanısıra nakden para da talep etmeye başlamışlardır[200]. Bu da Müslüman köylünün tepkisine ve isyanına neden olmuştur. Örneğin, 1782 Mart ayında İstâr-ı Eflâk Kazası'nda kayda geçen bir hükümde, kaza halkı kadıya giderek avârız ve imdâd-ı hazeriyye namıyla ödemeleri gereken vergilerini defteri gereğince verdiklerini ancak ayânlık iddiasında bulunanların kendilerinden tekâlîf-i şâkka nâmıyla fazla vergi aldıklarını söyleyerek şikâyetçi olmuşlardır[201].

3.8. Baştine

Baştine, Bosna'da Osmanlı'nın fethi öncesinde kralın önemli bir hizmet karşılığında bir şahsa daimi ve mutlak olarak verdiği büyük topraklara verilen addır. Bu arziler mutlak mülk statüsünde olduğu için sahibi tarafından alınıp satılabilirdi. Bu haliyle baştine, hükümdarın miri araziden devlete hizmet eden kişilere mülk şeklinde verdiği

---

[197] Avdo Suceska, Mâlikane, Ord. Prof . Ömer Lütfi Barkan'a Armağan, Çev. M. Özyüksel, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, C.41, S.1-4, 1985, s.279.
[198] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:138, Fî Evâsıt-ı L sene 1196 / Eylül 1782, s.51; BOA, *A.DVNS. AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:161, Fî Evâ'il-i Z sene 1196 / Kasım 1782, s.59; BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:347, Fî Evâ'il-i M sene 1199 / Kasım 1784, s.128.
[199] Avdo Suceska, Osmanlı Yönetimi Altında Yugoslavya Ulus ve Halklarının Tarihindeki Bazı Ayırıcı Nitelikler, *X. Türk Tarih Kongresi*, C.4, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1993, s.1176.
[200] Avdo Suceska, Bosna Eyâleti'nde Tekâlîf-i şâkka, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi,* S.12., Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1981-1982, s.758.
[201] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:45, Fi Evâhir-i Ra sene 1196 / Mart 1782, s.15.

"temlik"lerden farklı değildi[202]. Bosna'nın fethi ile fetihten önce büyük toprak mülklerine sâhib feodal bey ve ağalar eski imtiyazlarının bir kısmını koruyabilmek için İslâmiyet'i kabul etmişler ve devlet de baştineleri timâr sistemine dâhil edilerek devamına izin vermiştir. Fakat eskiden farklı olarak mahsülün vergilerini vermekle yükümlü olmuşlardı. Bu topraklar babadan oğula geçebilir ve sipâhi ondan tapu resmi alamazdı[203]. Yine baştine sâhibleri diğer timâr topraklarından farklı olarak her türlü angaryadan muaf tutulmuşlardır[204].

Ahkâm kayıtlarında baştinelerle ilgili çok kıymetli bilgiler mevcuttur. Mesela Zuamâdan Abdüsselam oğlu Ahmed 26.000 akçelik bir berâta sâhibtir ve zeâmeti dâhilinde otuzsekiz baştine arazisi mevcuttur[205].

3.9. Alacak Verecek Meseleleri

5 numaralı Bosna Ahkâm Defteri incelendiğinde bu konu ile ilgili yirmibir hükme rastlanmıştır. Hükümlerin içerikleri aşağıdaki konulardan oluşmaktadır:

1. Kimseye borcu olmadığı halde kendilerinden para talep edilenler
2. Borçlunun borcunu ödememesi
3. Alacaklının ölmesiyle geride kalan mirasçıların borcu talep etmesi

3.9.1.Borcu Olmadığı Halde Kendilerinden Para Taleb Edilenler

Bu konuda 1196/1782 senesinde Kamengrad Kazâsı'nda yaşayan Murad ve Hasan'ın durumu örnek verilebilir. Murad ve Hasan'ın kimseye borcu yoktur. Ancak Ostroviçe Kalesi sakinlerinden Ali Ağa, Murat ve Hasan'ın kendisine bin altı yüz kuruş borcu olduğunu iddia ederek onları baskı altına almıştır. Murat ve Hasan kendilerinden istenen bu parayı ödemeyerek mahkemeye başvurmuşlardır. Mahkeme durumu incelemiş Murat ve Hasan'ın kendi hallerinde, kimseyle problemleri olmayan o ana kadar "*hilâf-ı şer'e*" dokunur bir hareketleri olmadığını tespit etmiş ve onların haklılığına hükmetmiştir. Bu davada da anşılaşılacağı gibi üçü de kamu görevlisi olan taraflardan biri kaba kuvvet kullanarak diğerlerini tahakküm altına almaya çalışmış hatta daha da ileri giderek

[202] Mehmet İpşirli, "Temliknâme", DİA, C.40, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2011, s.430.
[203] Feridun Emecen, "Baştine", DİA, C.5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, s.135-136.
[204] Murat Tuğluca, "Osmanlı Hukukunun Yeniden Üretiminde Balkan Fetihleri ve İstimâlet Politikası", *Studies Of The Ottoman Domaın*, C.40, S.6, Şubat 2014, s.30.
[205] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:60, Fî Evâ'il-i R sene 1196/Mart 1782, s.20.

onlardan haraç almaya kalkışmıştır. Ancak devletin bu kanunsuz faaliyete izin vermediği görülür[206].

3.9.2.Borçlunun Borcunu Ödememesi

Borçlunun borcunu ödememesi durumu en fazla tüccarlar arasında görülmektedir. Bosna tüccarları son derece dürüst verdikleri sözlere sadık kimselerdir. Çoğu zaman tüccarlar sadece söze dayalı olarak alış veriş yaparlar ve bu durum bir probleme yol açmazdı. Ancak her toplumda olduğu gibi Bosna toplumunda da yükümlülüklerini yerine getirmeyen kimseler bulunmaktaydı. Mesela 1197/1783'te Saraybosna sakinlerinden ticaretle uğraşan Ahmed ve İbrahim, Travnik sakinlerinden Kavi Kapudânı Tüccar Ağa denilen bir kimse ile ticaret yapmışlar ve 1195/1780 senesinde yapılan bu ticaretten 6.000 kuruş alacakları olmasına rağmen Tüccar Ağa tüccar borcunu ödememiştir. Hacı Ahmed ve İbrahim alacaklıdan defalarca borçlarını istemişler ancak karşı taraf borcunu bir türlü vermemiştir. Bunun üzerine mahkemelik olmuşlar, mahkeme paranın kendilerine verilmesine karar vermiştir[207].

Buna benzer bir olay da yine Saraybosnalı tüccarlar Mustafa ve Hüseyin ile Travnikli Yahudi bir tüccar arasında yaşanmıştır. Travnikli tüccar Mustafa ve Hüseyin'e borcu olan 1543 kuruşun 1727,5 kuruşunu teslim etmiş baki kalan 416 kuruşu vermemiştir. Bunun üzerine iş mahkemeye taşınmış, Yahudi tüccarın kalan borcunu ödenmesine hükmedilmiştir.[208].

3.9.3.Alacaklının Ölmesiyle Mirasçıların Borcu Taleb Etmesi

Çözümü en zor davalar borçlu taraflardan herhangi birinin ölmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu durumda hele ki taraflar arasında bir senet yoksa durum daha da karmaşık bir hal almıştır. Özellikle borç verenin ölmesi halinde mirasçısı kadınsa bazı durumlarda karşı taraf borcunu ödemekten imtina etmektedir. Mesela, 1198/1784 eşinin ölmesi üzerine eşinin çevreden alacağı 860 kuruşu tahsil etme işi Teslime Hatun'a kalmıştır. Ancak borçlular Teslime Hatun'a borçlarını ödememekte ısrarcı olmuşlardır[209]. Bu olayda temel problem Teslime Hatun'un İstanbul'da ikâmet ediyor olması, borçluların

[206] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:154, Fî Evâhir-i Za sene 1196 / Kasım 1782, s. 57.
[207] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:174, Fî Evâsıt-ı M sene 1197/Ocak 1783, s. 65.
[208] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:176, Fi Evâhir-i M sene 1197/Ocak 1783, s. 66.
[209] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:267, Fî Evâsıt-ı R sene 1198/ Mart 1784, s.101.

ise Bosna'da çeşitli kazalarda yaşıyor olmasından kaynaklanmıştır. Bu dönemin gelenekleri gereği Teslime Hatun'un Bosna'ya gidip kaza kaza gezip eşinin alacaklarını tahsil etmesi mümkün değildir. Bunun üzerine döneminde uygulandığı gibi kendisine Hacı Salih Efendi adlı bu kişiyi vekil tayin idüb Bosna'ya göndermiştir. Ancak borcun 1190/1776 senesinden beri tahsil edilemediği düşünüldüğünde dönemin şartları gereği bir kadının eşinin alacaklarını tahsil etmesinin ne kadar zor olduğu görülmektedir. Yine de aradan uzun zaman geçmesine rağmen Teslime Hatun'un borçlarının tahsili için devletin Bosna valisi Travnik ve civar kazalar kadılarına emir vermesi borcun son kuruşuna kadar ödenmesini istemesi bu konularda kadın erkek ayrımı yapılmaksızın hassas olunduğunu göstermektedir.

Konuyla ilgili 1198/1784 senesinde de açılan bir başka davada ise Hacı Süleyman Haseki 1197/1773 senesinde İstâr-ı Eflâk Kazası'nda zabit iken kaza sakinlerinden üç kişiye 950 kuruş borç vermiştir. Daha sonra Hacı Süleyman vefât etmiş, bunun üzerine olay mahkemeye sirayet etmiştir. Mahkem paranın borçlulardan borçların tahsil edilerek Hacı Süleyman'ın çocuklarına verilmesine hükmetmiştir[210].

[210] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:276, Fî Evâ'il-i Ca sene 1198 / Mayıs 1784, s.104.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ASKERÎ YAPI

4.1. Kapudânlar

Kapudânlık, Osmanlı Devleti tarafından eyâletlerde güvenlik amaçlı oluşturulmuş sınırları belli bir bölgede askerî ve idarî görevleri olan bir rütbedir. Önceleri sınır bölgelerinde askerî hizmetleri yerine getiren kapudânlar, XVI. yüzyıla gelindiğinde kalelerin kontrollerini üstlenen ve savunma görevi yapan bir duruma dönüşmüşlerdir[211]. Bosna sınırındaki kapudânlar, ocaklık ve maaşlı olarak ikiye ayrılmıştı. Ocaklık olanlarda kapudânlık görevleri birbiri ardında hep aynı ailede kalır ve genellikle ailenin elinden alınmazdı. Ulufeli kapudânlıklarda ise kapudânlar, padişah berâtıyla atanır ve yaptıkları işe karşılık maaş alırlardı. Kapudânlar yaklaşık yetmiş kale ve hisarın korunmasından sorumluydular. Asker toplamak, bölgedeki eşkıyâlarla ilgilenmek, gelip geçen yolcuları denetlemek gibi kolluk ve idarî görevleri bulunan kapudânlar, XVIII. yüzyılda iyice güçlendiler. Büyük bir askeri güce erişen kapudânlar sınırları korumanın yanında Bosna vâlilerine karşı bir tür denge ve bazen de muhalefet unsuru haline geldiler[212]. Bu durumda eyâlette devlet otoritesi bir bakıma zaafa uğramış oldu. Karlofça Antlaşması sonrası yaşanan gelişmeler sebebiyle kapudânlıklar aile mülkleri haline dönüştüler[213]. Bu da miras problemlerini ortaya çıkardı. Mesela Ostroviça kapudânı Mehmed Bey ölünce Baylan Nahiyesin'de bulunan çiftlikleri çocukları Hacı İbrahim, Abdullah, Mustafa, Yusuf, Mehmed, Ömer ve Mehmed İslâm Beylere kalmıştır. Ancak Mehmed İslâm kendi hissesine kanaat etmeyip hepsini zabt ettiği için diğer kardeşler bundan şikâyetçi olmuştur[214]. Buradaki esas problem Mehmed Bey'in sağlığında mal varlığını İslâm'a vermesinden kaynaklanmıştır. Babalarının ölümü üzerine diğer kardeşler "*babamız Mehmed kapudânın sana verdiği yerlere biz razı değiliz*" diyerek tepki göstermişlerdir[215].

Ahkâm defterinde timâr anlaşmazlıkları, kapudânların kanun dışı vergi talepleri ve diğer hukuksuzluklara dair şikâyet konularına da rastlanmıştır. Örneğin Nevesin

[211] Djurdjev, 1992, s.300.
[212] Arı, 2019, s.90.
[213] Gölen, 2010, s.54-55.
[214] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:151, Fî Evâ'il-i Za sene 1196 /Ekim 1782, s 56.
[215] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:14, Fî Evâ'il-i S sene 1196 /Ocak 1782, s 5.

Kazası'na bağlı Estoriç ve Cisr-i Kebir Köyleri halkı üzerine düşen vergileri ödemelerine rağmen kaza sakinlerinden İbrahim Kapudân ayânlık iddiasıyla onbeş kese akçelerini zorla ve türlü türlü eziyetlerle onlardan toplamıştır[216]. 1196/1782 senesinde Ehlune Kalesi'ndeki görevliler İbrahim kapudânın millletin *"cebren ve kahren emvâl ve eşyâların gasb..."* ettiği iddiası ile mahkemeye başvurmuşlardır[217]. Kapudânlar fazla vergi toplama ve usulsüzlük dışında terekeye de müdahele etmişlerdir. Mesela Hatice Hatun'un eşi olan Osman Efendi ölünce terekesi oğlu Mehmed Sadık ve kendisine kalmıştır. Ancak Maglay Kapudânı Mahmud Bey, yanında bulunan yandaşları Mustafa Kethüdâ, Naib Mustafa Efendi ve Helvacı Mahmud ile beraber mirası almalarına engel olmuşlardır[218]. Diğer bir örnek de 1188/1774 senesinde yaşanan cinâyet olayı ile ilgilidir. Ayânlık iddiasında olan Hasan Kapudân, oğlu Salih, Molla Mahmud Kapudân ve Mehmed Ali, reayadan yapılmış olan binalar için haksız yere 10.000 kuruş vergiyi zorla almak isteyince, karşı gelen Hacı Süleyman Efendi'yi katletmişler, bazı haneleri basıp halka zulmetmişlerdir[219].

4.2. Yeniçeriler

Kuruluşundan XVI. yüzyılın ortalarına kadar eğitimi ve disiplini üst düzey olan seçkin bir askeri kurumdu. Hatta Avrupa'nın ilk daimi ordusu olarak da tanımlanmaktaydı[220]. Fakat XVI. yüzyılın ortalarından itibaren yeniliklere engel olan, ayaklanma çıkaran padişahları katleden bir kimliğe bürünmüştür. Kânûni Sultan Süleyman döneminden itibaren yeniçerilerin en mühim taşra görevi kale muhafızlığı olmuştur[221]. Taşraya yerleşen yeniçeriler, askerlik dışı faaliyetlerde de bulunmuşlardır. eyâlet halkı ile kaynaşarak evlilikler yapmışlar, ticaret ve esnaflıkla uğraşmışlar, kırsal alanlarda tarımsal üretimlerde bulunmuşlardır. Devletten aldıkları maaş ve vergi muafiyetleride göz önüne alındığında yeniçeriler taşradaki sıradan halktan çok daha iyi konumda yaşamaktaydılar[222].

---

[216] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:137, Fi Evâhir-i L sene 1196 /Ekim 1782, s 50.
[217] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:109, Fî Evâ'il-i S sene 1196 /Ocak 1782, s 41.
[218] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:135, Fî Evâsıt-ı L sene 1196 /Eylül 1782, s 50.
[219] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:68, Fî Evâsıt-ı R sene 1196 / Nisan 1782, s.23.
[220]Halil İnalcık,Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1300-1600, C.1, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.51.
[221] İsmail Hakkı Uzunçarşılı,Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları, TTK. Basımevi, C.1, Ankara, 1988, s.325.
[222] Cafer Çiftçi, Osmanlı Taşrasında Yeniçerilerin varlığı ve Askerlik Dışı Faaliyetleri, *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S.27/Bahar, Ankara, 2010, s.49.

İncelenen defterde Yeniçeri lafzının geçtiği üç hüküm vardır. Bunlardan biri Saraybosna Kazâsı'ndan Salih oğlu Ahmed, Osman kızı Ayşe Hatun'un kendisine rızası ile verdiği toprağı tasarruf etmekte iken yine aynı kazada bulunan Dergâh-ı Âli yeniçerilerinden Mehmed oğlu Osman Beşe "*tüm topraklarını senden alıp zabtederim*" diyerek Ahmed'in toprağına haksız yere müdahele etmesiyle ilgilidir[223]. Diğer örnek serdarlık ünvanının verilmesi ile ilgilidir. Yeniçeri serdarının atanması Dergâh-ı Âli Yeniçeri Ağası'nın mektubu ile yapılmaktadır. Taşradaki kazalarda yeniçerilerin zabt ve rabtından sorumlu yeniçeri ortalarının komutanı olan yeniçeri serdarı üç aylık süre ile atanırdı[224]. Defterde 1197/1783'te kayda geçen hükümde Bosna Sancağı'nda bulunan Srebreniça Kasabası serdarlığı İzvornik'te zabitlik yapan kişilere verilirken daha sonra dışarıdan kimselere de serdarlık verilmeye başlamıştır. Srebreniçe serdarlığına yirminci bölükte binbaşı olan İbrahim serdar olarak tayin edilmiştir. İzvornik Kalesi müstahfızından yeniçeri zabiti Mehmed bu duruma muhalefet ederek kadıya şikâyetçi olmuştur[225]. Başka bir konu da yeniçerilerin maaşlarının tahsili ile ilgilidir. Bosna Eyâleti'nden Lasez ve Senice kapudânlığına tabi Hüseyin ve Hasan'a havalecilik görevi verilmiş ancak Hüseyin ve Hasan görevlerini yerine getirememişlerdir. Bunun üzerine Tatar Ali adlı biri problemi çözmek üzere mübaşir tayin edilmiştir[226].

4.3. Zaîmler

Zaîmler Osmanlı askeri teşkilatında kumandan statüsünde olduklarından dolayı, Osmanlı Devleti'nin toplum ve idarî yapısı için büyük öneme sâhiblerdi[227]. Buna rağmen zaîmler vergi tahsili esnasında bir takım güçlüklerle karşılaşmışlardır. Mesela zeâmet sahibi Zülfikâr halktan vergilerini istediğinde özellikle çayır mutasarrıfı olanların çayır öşrünü vermeyerek muhalefet etmiştir[228]. Başka bir örnekte de vergi memurlarının kendi bölgelerine kanaat etmeyerek diğer vergi memurlarının bölgesine müdahale ettikleri görülmektedir. Mesela zuamâdan Mehmed oğlu Hasan'ın Saray Nâhiyesi'nde Bersiç

[223] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:238, Fi Evâhir-i Ş sene 1197 /Temmuz 1783, s 92.
[224] Çiftçi, 2010, s.32-33.
[225] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:246,Fî Evâsıt-ı Za sene 1197 /Ekim 1783, s 95.
[226] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:142, Fi Evâhir-i L sene 1196 /Ekim 1782, s 53.
[227] Başagiç, 2015, s.20
[228] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:368, Fi Evâhir-i Ra sene 1199 /Şubat 1785, s 139.

Köyü'ndeki zeâmetine Bosna defter kethüdâsı Ebubekir, kendi zeâmeti dahilinde olduğu gerekçesiyle müdahaleye kalkışmıştır[229].

Timâr veya zeâmetin çekirdeğini temsil eden ve sipâhilik hizmetine girenler için başlangıç kabul edilen kısıma "kılıç" denirdi. Bu bir nevi kadro maaşı gibidir. Kılıç denilen temel kısmı akçe ile belirlenir ve bölgelere göre farklılık gösterirdi[230]. Defterde Cafer oğlu Ali'ye Bosna Sancağı'nda Kladine Nâhiyesi'nde 46607,5 akçelik bir kılıç zeâmetin tevcih edildiği kaydı mevcuttur[231].

4.4. Timârlı Sipâhiler

Klasik dönemde Osmanlı ordusunun en büyük bölümünü eyâletlerdeki timârlı sipâhiler oluştururdu[232].Timârlı sipâhiler geleneksel silahlar (kılıç, kalkan, gürz, mızrak) kullanan atlı askerlerdi. Timârlı sipâhilerin çeşitli yöneticilik görevleri vardı. Kırsal alanlardaki reayanın korunması, timâr olarak tahsis edilen vergilerin toplanması, mîrî timâr topraklarıyla ilgili yasaların uygulanmasını sağlamak bu görevlerden başta gelenleridir. Timârlı Sipâhiler yıllık geliri 3 000 ile 20 000 akçeye kadar olan toprakları tasarruf ederlerdi. Ancak timâr arazileri daraldıkça ve enflasyon arttıkça timârlı sipâhiler birbirlerinin arâzîlerini gasp etmeye başlamışlardır. Buna duruma Hüseyin oğlu Salih sipahinin durumu örnek verilebilir. Onun Lolokoh Nahiyesi Loroye ve diğer mahallerde arazisi bulunmaktadır. Ancak Ömer sipâhi ve oğlu el-Hâc Mehmed bazı mahaller bizim vakfımız içindedir ve bununla ilgili askeri berâtımız vardır diyerek onun timârları dâhilindeki bölgeden vergi toplamışlardır[233]. Bir başka örnekse Hüseyin sipahiye aittir. Onun Kuzay Nâhiyesi Rahimik Köyü'nde mutasarrıf olduğu bir timârı vardır. Ancak Yankonik Köyü sipâhileri Hasan, Avaz ve kardeşi Süleyman oğlu İsmail zaîm bu yerler bizim zeâmetimiz olan Yankonik Köyü arazisi içindedir diyerek toplanan vergiye müdahele etmişlerdir[234].

---

[229] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:79, Fî Evâ'il-i Ca sene 1196 /Nisan 1782, s 29.
[230] Ahmed Akgündüz, "Kılıç", Osmanlı Tarih ve Hukûk Istılâhları Kâmûsu, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2018, s.703.
[231] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:78, Fî Evâ'il-i Ca sene 1196 /Nisan 1782, s 28.
[232] Halil İnalcık,Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600),Yapı Kredi Yayınları,22. Baskı, İstanbul 2016, s.112
[233] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:131, Fî Evâ'il-i L sene 1196 /Eylül 1782, s 48.
[234] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:71, Fi Evâhir-i R sene 1196 /Nisan 1782, s 24.

İncelenen ahkâm defterinde sipâhilerin diğer vergi memurlarındaki gibi defterlerde kayıtlı olan verginin dışında fazla vergi toplama işlemine de sıkça rastlanır. Mesela, Saraybosna da Tırnova'da Yodhom, Gonice ve Garsenovik köyleri halkı üzerlerine düşen vergileri defter ve kanun gereğince ödediklerine rağmen sipâhileri onları daha fazla vergi vermeye zorlamışlardır[235].

4.5. Dizdârlar

Osmanlı kale teşkilatı içinde en üst amir konumunda olan dizdâr, kalenin sistematik olarak işleyişinden sorumluydu[236]. Askeri görevlerinin yanı sıra şehrin asayişi, kalede muhafaza edilen malların korunması, hapishaneden sorumlu olma gibi görevleri de vardı. Hatta bazı kalelerde tüccarın değerli eşya ve paraları bile saklanırdı[237] Ancak bazı kale dizdârları mekezden kaleye gönderilen malları kendi çıkarları için satarak görevini kötüye kullanmışlardır. Bunu farkeden devlet, zaman zaman bu malların sayımlarını yapmak zorunda kalmıştır. Mesela Bosna Kalesi'ne 5 Mayıs 1782 tarihinde gönderilen emir ile merkezden gönderilen görevlilere ödenen maaşın, zâhirenin ve 1195/1780 senesinde giden cephânelerin isbatı istenmiştir. Kale dizdârı da kendilerine gelen cephânenin İstolçe Kalesi ile Yayçe Kalesi'nde mahfûz olduğunu isbatlamasıyla sorun çözülmüştür[238].

Dizdârlar ayrıca görev yaptıkları kalelerde timâr sahibi durumundaydılar[239]. Ancak zaman zaman bununla ilgili bazı sorunlar yaşanmıştır. Örnek olarak Boçaç Kalesi dizdârı Bosna Sancağı'nda bulunan Avam Köyü'nde 3000 akçe gedik timârına sâhibtir[240]. Ancak onun timarına müdahale ederek işleri zora sokulmaktadır. Hükümde görüldüğü gibi dizdârların toprağına dışarıdan birisi müdahele etmektedir. Bu durumun tam tersi de 1197/ 1783 tarihli hükümde gözlenir. Buna göre, zeâmet sâhibleri Mahmud ve İsa Sokol Nahiyesi Dobrikçe Köyü'nde müşterek mutasarrıflardır. Ancak Sokol Kalesi dizdârı

[235]BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:177, Fi Evâhir-i M sene 1197 /Aralık 1782, s 66.
[236] Gazi Özdemir, "Bayburt Kalesi ve XVIII. Yüzyılda İnsan Kaynakları Yönetimi", Bayburt Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 2019, s.52.
[237] Yusuf Oğuzoğlu, "Dizdâr", DİA, C.9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994, s.481.
[238] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:22, 22 Ca 1196 / 5 Mayıs 1782, s.8.
[239] Oğuzoğlu, 1994, s.481.
[240] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:181, Fi Evâhir-i S sene 1197 / Ocak 1783, s.68.

Murâd ve adamı Abdullah ile kethüdâsı Mehmed, buralar bizim gedik timârımızdır diyerek zeâmetlerine müdâhale etmişlerdir[241].

Defterdeki bir hükümde de dizdârlık görevinin paylaşılamaması durumu söz konusudur. Yayçe Kaza'sında bulunan Boçaç Kalesi dizdârı olan Mustafa, Halil adlı kişiyi mahkemeye vermiştir. Mustafa, Visoka Nahiyesi Gorani Köyü'nde dizdârlığa mutasarrıf olan Mehmed'in ölümünden sonra görevin kendisine verildiğini ancak Halil'in gedik timârını yükselterek dizdârlık vazifesini kendi üzerlerine berât ettirmek için uğraştığını söylemiştir. Yapılan tahkikat sonunda dizdârlık görevinin Dîvân-ı Hümâyûn kaleminde berât ile kayıtlı olan Mustafa'nın üzerinde olduğu tespit edilmiştir[242].

[241] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:187,Fi Evâhir-i S sene 1197 / Ocak 1783, s.70.
[242] BOA, *A.DVNS.AHK.BN.d.0005*, Hüküm no:354,Fi Evâhir-i S sene 1197 / Ocak 1783, s.132.

SONUÇ

İncelemesi yapılan 1782-1785 yıllarını kapsayan 5 numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nde halkın bölgede çözüm bulamadığı problemleri merkeze iletmeleri sonucu merkezden halline dair kayıtları içermektedir. Söz konusu defterde en çok kethüdâ, sipâhi, ayân, kapudân, dizdâr gibi yetki sahibi kişilerin birbirlerinin ya da başkalarının toprağına müdahaleleri ile ilgili hükümler yer almaktadır. İlave olarak ekonomik sıkıntılardan veya insanların sorumsuzluklarından kaynaklanan alacak-verecek davaları, toprakların miras intikali, toprak satışından vazgeçme, mirasta ön alım hakkı gibi konularla ilgili hükümler de önemli yekûn teşkil etmektedir. Bunun yanında vakıf mütevellisine müdahale, önceki mütevellinin topladığı paraları zimmetine geçirmesi, mütevellinin ölümü ile vakfiyenin mirasçılarına kalmasıyla yaşanan sorunlar göze çarpar.

Bosna'nın iktisadi yapısını ortaya koyan diğer mesele de reayadan toplanan vergilerdir. Bu mevzu zaman zaman suistimâl konusu olmuştur. Bosna'daki halk merkezden görevlendirilen kethüdâ, dizdâr, kapudân, voyvoda, sipâhi gibi birtakım askeri zümrenin baskı, gasp ve zorla vergi toplama işlemine maruz kalmıştır. Hatta Defter-i Mufassal, Defter-i İcmal gibi tahrîr kayıtlarında tutulan vergiler dışında reayadan fazla vergi talebi insanları şikâyete itmiştir. Defterde timâr sahibinin vergi toplamadaki yarattığı sorunlar kadar reayanının da sipâhiye vergi öderken yarattığı problemler hükümlerde yer alır.

İstanbul'dan Bosna'ya gönderilen atlı asker ve çavuşların takibini yaparak Bosna'ya sağ salim ulaşmalarının sağlanması, kalelere gönderilen cephâne ve mühimmatların sorgusu konusundaki hükümlerin varlığı devletin askerî konudaki dikkati ve titizliğini göstermektedir.

Bunların dışında evlilik ile ilgili hükümlerden Ümmühan Hatun'un zorla evlendirilmek isteğine karşı gelerek mahkemeye gitmesi bu dönemde kadınlara verilen değeri göstermektedir. Beldelerinde fitne fesad çıkarıp cümle ahâlîyi rahatsız edenlerin köyden çıkarılmasına ilişkin hükümler de Osmanlı Devletinde toplumsal huzûrun sağlanmasına ne kadar önem verildiğini göstermektedir.

Osmanlı topraklarında yaşanan istimâlet politikasına bağlı olarak Raşaşne kilisesinin rahiplerinin arazilerine kapudânının haksız müdahalesi karşısında rahiplerin

rahatça şikâyette bulunabilmesi gayrimüslimlere gösterilen hoşgörüyü ve adalet karşısındaki eşitliği göstermektedir.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Ahkâm Defterleri, Bosna Ahkâm Defteri, Nr. 1.

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Ahkâm Defterleri, Bosna Ahkâm Defteri, Nr. 2.

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Ahkâm Defterleri, Bosna Ahkâm Defteri, Nr. 3.

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Ahkâm Defterleri, Bosna Ahkâm Defteri, Nr. 4.

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Ahkâm Defterleri, Bosna Ahkâm Defteri, Nr. 5.

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Ahkâm Defterleri, Bosna Ahkâm Defteri, Nr. 6.

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Ahkâm Defterleri, Bosna Ahkâm Defteri, Nr. 7.

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Ahkâm Defterleri, Bosna Ahkâm Defteri, Nr. 8.

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Ahkâm Defterleri, Bosna Ahkâm Defteri, Nr. 9.

Araştırma ve İnceleme Eserler

Acun, F. (2002).Klasik Dönem Eyâlet İdare Tarzi Olarak Timâr Sistemi ve Uygulaması, Yeni Türkiye Yayınları, *Türkler Ansiklopedisi*, 9, 998-908.

Ahıshalı, R. (1999). Dîvân-ı Hümâyûn teşkilâtı. *Osmanlı*, *6*, s.24-33

Akçay, E. (2018). *1 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve İncelenmesi (s.1-100)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], T.C. Karadeniz Teknik Üniversitesi.

Akgündüz, A. (2018). Kılıç, *Osmanlı Tarih ve Hukûk Istılahları Kâmûsû*. Osmanlı Araştırmaları Vakfı.

_____(2003). Osmanlı İdaresi Döneminde Bosna-Hersek. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (18), s.111-130.

Alparslan, Ş. (2008). Bosna'da Türk Kültürünün İzleri. IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Altunç, N. (2019). *8 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. T.C. Batman Üniversitesi.

Aruçi, M. (1986). Saraybosna. *DİA, 36*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 128-132

Atar, F. (2001). Kadı, *DİA, 24*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 66-69.

Başagiç, S. B.(2015). Bosna Hersek Tarihi (1463-1850), çev. Saffet Atalay, Kastaş Yayınevi.

Başar, F. (1997). Osmanlı Eyâlet Tevcihâtı (1717-1730). Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Bilge, M., (20006). Kara Mahmud Paşa (1741-1796). *Balkanlarda İslâm Medeniyeti II. Milletlerarası Sempozyumu Tebliğleri*, IRCICA, s.487-502.

Boşdurmaz, N., Ödekan, A., ve Eldem, E. (2011). Osmanlı Döneminden Günümüze Saraybosna Müslüman Mezar Taşları. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 6(2), 55-67.

Beldiceanu, N., (1985). XIV. Yüzyıldan XVI. Yüzyıla Osmanlı Devleti'nde Timâr, Teori Yayınları

Canatar, M. (2002). Kethüdâ, *DİA, 25*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 332-334.

Çadırcı, M. (2013).Tanzîmat Dönemi Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı. Türk Tarih Kurumu Basımevi

Çakmak, Z. (1996). *1875 Hersek İsyanı ve Bosna-Hersek'in Avusturya Macaristan İmparatorluğu Tarafından İşgali.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], T.C. Fırat Üniversitesi.

Çetin, A., ve Çağ, G. (2011). Bosna'nın Osmanlı İdaresine Geçişinde Bogomilliğin Etkisi. *Tarih Okulu Dergisi*, (9), 19-35.

Çiftçi, C. (2010). Osmanlı Taşrasında Yeniçerilerin Varlığı ve Askerlik Dışı Faaliyetleri, *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (27), 27-57.

Doğan, M. S. (2006). Vakıf Medeniyetimize Sosyal Siyaset ve Sosyoloji Açısından Bir Yaklaşım. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi*, (34), 9-28.

Djurdjev, B. (1992). Bosna-Hersek, *DİA, 6*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 297-305.

Dönmez, K.İ. (2010). Şüf'ai, *DİA, 39*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 248-252.

Emecen, F. Bosna Eyâleti, *DİA, 6*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 296-297.

_____ (1992). Baştine, *DİA*, 5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 135-136.

Erkal, M. (1993). Cizye, *DİA, 8*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 42-45.

_____ (2007). Öşür, *DİA, 34*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 97-100.

Erman, N. (1992). *1791-93 Döneminde Anadolu Ahkâm Defterine Göre İzmir* [Yayımlanmamış Doktora Tezi],T.C. Ege Üniversitesi.

Genç, M. (2003) Mâlikane, *DİA, 27,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 516-518.

Gökbilgin, M. (1992). Osmanlı İmparatorluğu Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi. Enderûn Kitabevi.

Gölen, Z. (2010). Tanzîmat Döneminde Bosna Hersek. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Gölen, Z. (2009). 1852-53 Karadağ Askerî Harekâtı ve Sonuçları. *History Studies, 1/1*, s.212-296.

Gölen, Z. ve Çetin, B. ve Temizer, A. (Eds.) (2018). Osmanlı Dönemi Balkan Ekonomisi. Semendire Livası Timar ve Ze'âmetleri, Gece Yayınları.

Gölen, Z., İpek, N. ve Serbestoğlu, İ. (Eds.) (2020). Tarih Yazınında Bosna'nın Fethi ve Fatih, Doç. Dr. İlknur Karagöz'e Armağan, Serander Yayınları.

Gölen, Z. ve Çetin, B. ve Temizer, A. (Eds.) (2018). Balkanlar'da Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkileri. XIX. Yüzyıl Başlarında İzvornik Livâsı Timâr ve Ze'âmetleri, Gece Yayınları.

Güven, O. (2017). *İki Savaş Arasında Bosna Kaleleri (1669-1683)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,]. T.C. Hacettepe Üniversitesi

Güven, T. (2016). Osmanlı İmparatorluğu'nda A'yânlar, Sermaye Birikimi ve Girişimcilik. *Türkiye İslâm İktisadı Dergisi*, *3*(1), 63-88.

Hâlâçoğlu, Y. (2003). XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

İmâmovıc‘, Mustafa. (2018). Boşnakların Tarihi, Çev. H. Gül-C. Özgüner, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

İnalcık, H. (1959). Osmanlılar’da Ra‘iyyet Rüsûmu. *Belleten, 23* (92), 575-608.

_____ (2001). İspence, *DİA, 23*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 177.

_____ (2012). Timâr, *DİA, 41*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 168-173.

_____ (1996) Filori, *DİA, 13,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 106-107.

_____ (2016). Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600). (22. Baskı). Yapı Kredi Yayınları.

_____ (2016). Osmanlı'da Devlet, Hukûk ve Adâlet. Kronik Yayıncılık.

_____ (2000). Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi-1, 1300-1600, Eren Yayıncılık.

İnbaşı Arı, E., Y. (2019). *I Numaralı (H. 1115-1116/ M. 1742-1755) Bosna Ahkâm Defteri -Değerlendirme ve Transkripsion-* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], T.C. Mehmed Akif Ersoy Üniversitesi.

İpşirli, M. (1994). Dersiam, *DİA, 9*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 185-186.

_____ (2011). Temliknâme, *DİA, C.40*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s.430-431.

Karagöz, R., Gölen, Z. ve Temizer A. (Eds.) (2017). 18. Yüzyıl Başlarında Saraybosna ve Çevresine Dair Bazı Tespitler (Şikâyet Defterleri Işığında), Osmanlı Dönemi Balkan Şehirleri, Gece Yayınları.

Kaya, K. (2004). *Osmanlı İmparatorluğu’nda Voyvodalık* [Yayımlanmamış Doktora Tezi],T.C. Ankara Üniversitesi.

Kazıcı, Z. (2014).Osmanlı’da Vergi Sitemi, Kayıhan Yayınları.

Keleş, A. (2020). *3 Numaralı Bosna Ahkâm Defteri Transkripsiyon ve Değerlendirme (S. 1-100)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], T.C. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.

Kenanoğlu, M. (2013). Zimmî, *DİA, 22,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 438-440.

Kılıç, O. (2021). Osmanlı Taşrasının İdari Taksimatı ve Yöneticileri (C.1). İdeal Yayıncılık.

Kul, E. (2018). Bosna Eyâleti'nde Askerî ve Sosyal Alanda Yapılan Faaliyetler (1700-1715). *Türkiyat Mecmuası*, *28*(2), 111-136.

Kurtaran, U.(2016). Karlofça Antlaşması'nda Venedik, Lehistan ve Rusya'ya Verilen Ahidnamelerin Genel Özellikleri ve Diplomatik Açıdan Değerlendirilmesi, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, 35*(60), 97-139.

Küçükaşçı, S.M. (2000). İmam, *DİA, 22*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 181-186.

Kütükoğlu, M. (1994). Osmanlı Belgelerinin Dili. Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı yayınları.

_____ (2006).Mühimme Defteri. *DİA, 31*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. 520-523.

Mert, Ö. (1991). A'yân, *DİA, 4,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 195-198.

Mumcu, A. (1976). Hukûksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Dîvân-ı Hümâyûn, Ankara Üniversitesi Hukûk Fakültesi Yayınları.

Muvekkit Hadžihuseinović S. (1999) S, Povijest Bosne, (Bosna Tarihi) Çev. A. Polimac, Lamija Hadžiosmanović, Fehim Nametak, Salih Trako, Saraybosna: El-Kalem.

Oğuzoğlu, Y. (1994). Dizdâr, *DİA,* 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 480-481.

Ortaylı, İ. (2021). Osmanlı Devleti'nde Kadı. Turhan Kitabevi Yayınları

_____ (2001). Kadı. *DİA, 24,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 69-73.

Özcan, A.G. *XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devletinde Vergi Muâfiyeti*, [Yayımlanmamış Doktora Tezi], T.C. Gazi Üniversitesi.

Özdemir, G. (2019). Bayburt Kalesi ve XVIII. Yüzyılda İnsan Kaynakları Yönetimi. Bayburt Üniversitesi Yayınları

Öztürk, S. (2001). Kâssam, *DİA, 24*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 579-582.

Özvar, E. (2013). Voyvoda, *DİA, 43*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 129-131.

Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I.* Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Sahillioğlu, H. (1991). Arûs Resmi, *DİA, 3*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 422-423.

_____ (1991). Avârız, *DİA, 4,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 108-109.

Suceska, A. (2011) Mâlikane, Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan'a Armagan, Çev. M. Özyüksel, *İstanbul* Üniversitesi *İktisat Fakültesi Mecmuası, 41,* 1-4.

_____ (1993). Osmanlı Yönetimi Altında Yugoslavya Ulus ve Halklarının Tarihindeki Bazı Ayırıcı Nitelikler, *X. Türk Tarih Kongresi*, *4*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1169-1178.

_____ (1982). Bosna Eyâleti'nde Tekâlîf-i Şâkka*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Enstitüsü Dergisi*, (12). 775-763.

Şahin, İ., ve Emecen, F. M. (1994). II. Bâyezid Dönemine Ait 906/1501 Tarihli Âhkâm Defteri (Vol. 128). Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

Şahin, İ. (2006). Nahiye, *DİA, 32,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 306-308.

Tabakoğlu, A. (2000). İmdadiyye, *DİA, 22,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 221-222.

_____ (2011). Tekâlif, *DİA, 40,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 336-337.

_____ (2000). Osmanlı İçtimai Yapısının Ana Hatları, *Yeni Türkiye Dergisi 6 (32), 331-345*.

Tuğluca, M. (2014). Osmanlı Hukukunun Yeniden Üretiminde Balkan Fetihleri ve İstimâlet Politikası, *Studies Of The Ottoman Domaın*, *40* (6), s.21-38.

Turhan, S.F. (2013). Eski Düzen Adına. Küre Yayınları

_____ (2016). Tarhi-i Bosna. Küre yayınları

_____(2018). Silahdâr Abdullah Paşa'nın Bosna Valiliği (1780-1785) ve Muhallefatı, *Avrasya Etütleri Dergisi*, *53* (1), s.177-204.

Uzunçarşılı, H.İ. (1988). Osmanlı Devlet Teşkilatına Medhal. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

_____ (1988). Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

_____ (1995). Osmanlı Tarihi (C.4) (5. baskı). Türk Tarih Kurumu Basımevi

_____ (1998).Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Ünal, M.A. (1997). Osmanlı Müesseseleri Tarihi. Fakülte Yayınevi.

Yardımcı, M. E. (2006). 15 ve 16. Yüzyıllarda Bir osmanlı Livası Bosna, Kitap Yayınevi.

Yediyıldız, B. (2012). Vakıf, *DİA, 42*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 479-486.

Yüksel, A. ve Karademir, Z. (2014). Osmanlı İdaresinde Tuzla Sancağı'nın Sosyal, İktisadi ve Askeri Vaziyeti Hakkında Bazı Bilgiler. *Tarih Okulu Dergisi, 7*(18), 269-283.

EKLER

EK: 1 HÜKÜM ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYON

BOSNA DEFTERİ 5

An Evâhir-i Zilhicce sene 1196

İlâ Evâhir-i Rebiülahir sene 1199

Sayfa 1

Baş kitâbet i'lâmı mûcebince âhar husûsa me'mûr mübâşir bâ-tekrâr-ı âhar yazılmıştır.

25 Ra 96

Hüküm 1

Özet:

Borhoçe Kal'ası mustâhfazlarından Ahmed veled-i Hasan mustâhfazın arzuhâline göre Klis Sancağı'nda Dalamuç Nâhiyesi'nde Müslüman halka ait Çiftlik-i Cafer Ağa çiftliğine Kal'a müstahfızlarının berât ile mutasarrıf olduğunu, Dalamuç Nâhiyesi'nde bulunan Mahmûd ve Osman ve diğer kişiler tarafından çiftliğin zabt edildiğini ve Defter-i hâkânî, defter-i mufassal ve defter-i icmâle göre adı geçen çiftliğin mutasarrıflarının başka başka kişiler olduğu ve defter emini el-Hâc Mustafa'nın talebi gereğince hüküm olunmak için yazılmıştır.

Bosna vâlisine ve Klis Sancağı'nda vâkı' Dalamuç ve Saniç Nâhiyelerinin nâ'ibine hüküm ki

Borhoçe Kal'ası müstahfızlarından Ahmed veled-i Hasan nâm müstahfız Südde-i Sa'âdetime arzuhâl idüb Klis Sancağı'nda Dalamuç Nâhiyesi'nde Çiftlik-i Cafer Ağa der Karye-i Saniç ve gayrıda bin yedi yüz yirmi dokuz akçe gedik timârı ile kal'a-i mezbûre mustahfızlığına bâ-berât mutasarrıf olub gedik timârının başkalemi olan Çiftlik-i Cafer Ağa ve Süleyman Ağa deyü mukayyid çiftlikler müstakilen kayıt ve berâtına dâhil olmağla zikrolunan çiftlikleri ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî tarafından mültezimi zabt ve berâtı mûcebince zabtı mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eylediğin havâss-ı Hümâyûn'dan Dalamuç

Nâhiyesi'ne tâbi' Saniç ve Rabokonye karyeleri mutasarrıfları Mahmud ve Osman sâ'ir müşterekleriyle yekdil hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mârü'l-beyân çiftlikleri tağliben birkaç seneden beri zabt ve mahsûl ve rüsûmun ahz û gadr eylediklerin bildirüb salifü'l-beyân çiftlikler ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî tarafından zabt ve berâtı mûcebince zabtı mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mezbûrları ve âhardan bir ferdi fuzûlî müdâhale ettirmeyip men' ü def' ve tağliben aldığı mahsûl ve rüsûmu kendüye istirdâd ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Dalamuç Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Saniç ve Taht-ı Çiftlik-i Cafer Ağa ve baki birâderân an Hassa-i Karye-i Saniç ve an Hassa-i Sekincik hâlîyen der tasarruf-ı Orhan bin Cafer Ağa tâbi-i Dalamuç ve Çiftlik-i Süleyman Ağa bin Timurhan an Hassa-i Karye-i Saniç ve an Hassa-i Yahciç tasarrufunda olan yerlerdir ve çayırlar tahtı yüz akçe resm-i filori ve yine Çiftlik-i Oruç bin Yakub ve baki-i birâderân an Hassa-i Karye-i Saniç ve an Hassa-i Sekincik hâlîyen der-tasarruf-ı Mustafa bin Oruç tâbi-i Dalamuç ve Çiftlik-i Sadi bin Hasan an Hassa-i Karye-i Saniç ve an Hassa-i Karye-i Yahciç tasarrufunda olan yerlerden ve çiftlik ve Dere baki birâderân an Hassa-i Karye-i İrfuye tasarrufunda olan yerler der-tâbi-i Dalamuç ve Çiftlik-i Timurhan bin İlhan an Hassa-i Karye-i Saniç ve an Hassa-i Yahciç hâlîyen der-tasarruf-ı Oruç bin Timurhan ve hâsılı tahtında resm-i çift ve gendüm ve mahlûl ve öşr-i bostan ve ketân ve giyâh ve küvvare ve bennâk ve gelenbe yekûn ma'a gayruhu yedi yüz yirmi dokuz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve yine Saniç Nâhiyesi'ne tâbi Çiftlik-i Cafer Ağa ve Süleyman Ağa an Hassa-i Karye-i Hrosnik Dolina ve Demha-i Dolina Rabokonye ve çayır kendi tasarruflarında olan yerlerdir gayr-i ez-tasarruf re'âyâ-i Hrosnik Dolina ma' otlak ve yaylak hâsıl-ı an anel-âlâ ve öşr-i giyâh ve gayruhu iki yüz otuz akçe yazı ile defter-i mufassalda olduğu muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde biriktirilüp yekûn ma'a gayruhu bin yüz yirmi dokuz akçe Borhoçe Kal'ası'nın merdânına mahsûs bir icmâl ve icmâl-ı mezbûru tamamen der-kenarda mestûr Ahmed veled-i Hasan kaydındadır ve yine Dalamuç Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Saniç ve tahtında on üç adet baştine ve iki nefer re'âyâ ve on üç hanemi iki yüz seksen ve iki hanemi seksen yekûn ma'a gayruhu üç bin sekiz yüz ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi Karye-i Rabokonye ve tahtında on adet baştine ve on hanemi iki yüz seksen yekûn ma'a gayruhu iki bin sekiz yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda

muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde hass-ı hümâyûn mülhakâtından olmak üzere tahrîr ve defter olunmuştur bu takdirce ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî tarafından icmâl ve mufassalları başka başka olub birbirlerini alâkaları olmamak iktizâ eylediğin bi'l-fi'il defter emini olan el-Hâc Mustafa dâme mecdühû arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fi Evâhir-i Z sene 1196

Sayfa 2

Hüküm 2

Özet:

Mostar Kalesi dizdârı Ali mektûb göndererek Hersek Sancağı'nda Mostar Nâhiyesi'ne Harasna köyünde bin dört yüz akçe tımâr ile Mostar Kal'ası müstahfızlığına mutasarrıf olan Mehmed'in çocuksuz olarak ölmesiyle ocaklığın Mehmed'in karındaşı oğlu Cafer'e verilmesi gerekirken eski dizdâr Mehmed zamanında Hüseyin veled-i Abdullah'a verilmekle adı geçen ocaklığın Hüseyin veled-i Abdullah'tan alınarak Cafer'e verilmesi için rûz-nâmçe defterlerine bakılarak müstahfızlara verilen kayıtların incelenip hüküm olunması için yazılmıştır

Bosna vâlisine hüküm ki

Kıdvetü's-sikât ve'l müstahfızîn Mostar Kal'ası Dizdârı Ali zîde hıfzuhu mektûp gönderip Hersek Sancağı'nda Mostar Nâhiyesi'ne Harasna nâm karye ve gayruhu bin dört yüz akçe gedik timâr ile Mostar Kal'ası mustahfâzlığına mutasarrıf olan Mehmed bilâ-veled ve bilâ-birâderiş fevt olub ol-vechle mahlûl oldukta ber-mûceb-i meşrût ocaklık müteveffâ-yı mezbûrun karındaşı oğlu Cafer'e verilmek iktizâ eder iken dizdâr-ı sabıka Mehmed arzıyla yüz doksan iki senesinin Rebiülahirinin dördüncü gününde ber-mûceb-i şürût ocaklık Hüseyin veled-i Abdullah'a tevcîh olunup merkûm Cafer'e gadr-ı küllî olmakla merkûm Hasan veled-i Abdullah'ın ref'inden merkûm Cafer'e tevcîh ve yedine berât-ı âlî-şân verilmek üzere arz ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca'ât olundukta bilâ-veled fevtinden dizdârı Mehmed arzıyla sene-i mezbûre mezkûr Hüseyin ve Abdullah'a tevcîh ve hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu mestûr ve mukayyid ve Dîvân-ı Hümâyûn'um'da su'âl olundukta Eyâlet-i Bosna'da vâkı kal'a neferâtı gedik timârlarının fi'l-asl tevcîhâtı ocaklık şürûtu üzere vâlileri tarafından

tevcîh ve verilen berât yâhûd tezkereleri mûcebince Âsitâne-i Âlîyye'den berât oluna gelüb ve bazen dâhi Âsitâne-i Sa'âdetimde dizdârı arzıyla tevcîhime mesbûk olub ancak vech-i muharrer üzere mahallinde mu'îdi'l-mürâfık ber-mûceb-i şürût ocaklık tevcîhiçün sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitâben emr-i şerîfim tahrîri iktizâ eylediği tahrîr olunmakla sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin ber-vech-i muharrer mahallinde ba'de'l-mürâfa'a ber-mûceb-i şürût ocaklık tevcîh olunmak içün arz ve i'lâm etmek için yazılmıştır

Fi Evâhir-i Z sene 1196

Hüküm 3

Özet:

Eski Klis alaybeyisi Mehmed ve İsmail ve tımâr sahibi Sipâhi Ahmed gelerek bunların sefer askeri ta'ifesinden olduğu ve tekâlîf nâmında avârız toplaması gerektiği ancak Ehlune Nâhiyesi'ne tâbi Orhan Köyü'ndeki ahâlî ile bu konuda itilaf yaşadıkları için kânûn üzere hareket edilmesi için hüküm yazılmıştır.

Ehlune kadısına

Zu'amâdan sâbıkân Klis alaybeyisi Mehmed ve İsmail zîde kadruhûma ile erbâb-ı timârdan Ahmed nâm sipâhi gelüb bunlar zu'amâ ve erbâb-ı timârdan bi'l-fi'il sefer eşer askeri tâ'ifesinden olub Ehlune Nâhiyesi'ne tâbi Orhan Karyesi toprağına bi'l-fi'il zabt-ı tasarruflarına avârız hanesine bağlı tekâlîf alınmak icâb eder kadîmi re'âyâ çiftlik emlâk yerleri olmayıp tekâlîf nâmıyla hisse mutâlebesiyle ta'addî ve rencide olunmaları icâb etmez iken nâhiye-i mezbûre ahâlîsi zuhûr ve karye-i mezbûre tâbi Ehlune Nâhiyesi'ne tâbi olmakla emr-i şerîfe ile vâkı olan tekâlîften sen dâhi bizimle ma'an hisse ve bir türlü hilâf kılınan tekâlîf nâmıyla hisse mutâlebesiyle ta'addî ve rencide eylediklerin bildirüb zikr olunan Ehlune Nâhiyesi ahâlîsi taraflarından hilâf-ı kânûn tekâlîf nâmıyla hisse mutâlebesiyle zâhir olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîf yazılmıştır

Vehbi

Fî Evâ'il-i M sene 1196

Hüküm 4

Özet:

Kazâya tâbi Dehanane Köyü'nden Ali, Mehmed, Hasan ve Hüseyin gelerek bunlar tarîf ettikleri arâzîlerin Defter-i Hâkânî'de kayıtlı olduğu sipâhilerinin kendilerinden öşr mutâlebesiyle fazla vergi aldığını, men ve kânûn üzere hüküm olunması için yazılmıştır.

Çayniça kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi Dehanane nâm karyeden Ali ve Mehmed ve Hasan ve Hüseyin nâm kimesneler gelüb bunların karye-i mezbûre toprağında vâkı tasarruflarında olan ma'lûmetü'l-hudûd yerlerinden Defter-i Hâkânî'de maktû kayıt olmağla bunlar dâhi karye-i mezbûre toprağında tasarruflarında olan yerlerinden zirâ'âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden öşre mu'âdil maktû vermeğe razılar iken karye-i mezbûre sipâhisine kanâ'at etmeyip hilâf-ı kânûn ve defter-i öşür mutâlebesiyle ta'addî ve rencideden hâlî olmadığın ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb kânûn ve defter mûcebince amel olunup hilâf-ı kânûn ve defter-i sipâhi mezbûrun öşür mutâlebesiyle ta'addîsi men' olunmak bâbında emri şerîfimi ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere mahal olunmak için emri şerîf yazılmıştır.

Şerîf

Fi Evâ'il-i M sene 1196

Hüküm 5

Özet:

Ehlune Kazâ'sı sâkinlerinden Mehmed gelerek Ehlune Kazâ'sına tâbi Çernoloğ köyü toprağında bulunan hudûdları bilinen yere mutasarrıf olan Kalender Receb'in bu yeri kendisine ferâğ ve tefvîz ettiğini öşrünü ve rüsûmunu ödediğini ancak Kalender Receb'in ben arâzîmi sana verdiğime pişman oldum diyerek arâzîyi zabt ettiğini, zabt ettiği yerlerin kânûn üzere geri verilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür.

Klis Sancağı'nda vâkı Mevlânâ Ehlune kadısına hüküm ki

Ehlune Kazâ'sı sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne gelüb Ehlune Kazâ'sına tâbi Çernoloğ nâm karye toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd bir buçuk baştine yerlerine mutasarrıf olan Kalender Receb nâm kimesne ol yerleri rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle

buna ferâğ ve tefvîz idüb beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşr-i rüsûmun sahib-i arza edâ eder iken mezkûr Kalender Receb kendi hâlînde olmadığından nâşi ol yerleri sana ferâğ eylediğime nâdim oldum deyü fuzûlî ve hilâf-ı kânûn cebren ve kahren ve mütekâliben zabt ve gadr eylediğin ve taraf-ı şer‘den hüccet-i şer‘iyyesi olduğun bildirüb şer‘le görülüp fuzûlî ve tağliben zabt olunan yerleri alıverilüb ber-karar-ı sabık kendüye zabt ettirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fi Evâhir-i M sene 1196

Hüküm 6

Özet:

Tımâr mutasarrıfı Osman gelerek Hersek Sancağı'nda Zagor Nâhiyesi'nde Riçe köyünde berâtımla mutasarrıf olduğu timârında Radih Çiftliği olarak bilinen yerin öşr ve rüsûmunu İsmail Sipâhi'nin taleb eylediğini ve kânûn üzere talebinin red olunması husûsu için yazılmıştır

Çayniça kadısına hüküm

Erbâb-ı timârdan Osman nâm sipâhi gelüb Hersek Sancağı'nda Zagor Nâhiyesi'ne Riçe nâm karyeden yedi bin üç yüz yirmi akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârı karyelerinde Çayniça Kazâsı mutasarrıfından Dustiçe Nâhiyesi'ne tâbi Dolina Hartar nâm karyenin mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden beri öşr-i rüsûmun timârı tarafından alınagelen Çiftlik-i Radih arâzîsi dimekle ma‘rûf ma‘lûmü'l-hudûd yerlerin öşr ve rüsûmuna civârında vâkı kazâ-i mezbûre tâbi Kurna Hartar Karyesi sipâhisi İsmail nâm kimesne hilâf-ı kânûn ve kadîme mugâyir yerler için benim timârım karyeleri arâzîsindendir fuzûlî müdâhaleden hâlî olduğun ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfeler buyrulduğun bildirüb mezkûrun hilâf-ı kânûn-ı kadîme mugâyir zâhir olan müdâhalesi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı M sene 1196

Sayfa 3

Hüküm 7

Özet:

Banaluka Kal‘ası mustâhfazlarından Ali mustâhfaz gelerek Bosna Sancağı’nda Kobaş Nâhiyesi’nde yaylağın yedi yüz akçe timârıyla kal‘a mustâhfazlığına berât ile mutasarrıf olduğunu ve bunun yanında mezra ve çiftliğin bulunduğu ancak Teşne nâhiyesinin mutasarrıfları kendi timârlarına müdâhale ettikleri ve rûz-nâmçe-i hümâyûn, defter-i mufassal ve defter-i icmâl ve Defter-i Hâkânî’ye mürâca‘ât olunarak kendisi ve müştereği Mustafa ile mutasarrıf oldukları timârlara müdâhale edilmesinin men‘ olunması husûsunda hüküm.

Bosna vâlisine ve Bosna Sancağı’nda Teşne ve Kobaş nâhiyeleri nâ’iblerine

Banaluka Kal‘ası mustâhfazlarından Ali mustâhfaz gelüb Bosna Sancağı’nda Kobaş Nâhiyesi’nde yaylaklının ve gayrıdan yedi yüz akçe gedik timârlarıyla kal‘a-i mezbûre mustâhfazlığına bâ-berât mutasarrıf olub gedik timârı mülhakâtından Kobaş Nâhiyesi’ne tâbi Çiftlik-i Süleyman Bey bin Ferhad Paşa an-tahvîl-i Gazanfer Voyvoda oğlu yaylaklarının ma‘a zemin büyük ve Mezra‘a-i Karaca ve Zemin-i Dolina ve Kurna ve Osrirka kadîm-i mülk ve Ostoba ve Mezra‘a-i Viralofça der-hudûd (…) mezbûre der-tasarruf-ı Süleyman Bey mezbûr hudûdu hüccet-i şer‘iyyesinde mestûr ve gayri baki ma‘lûmdur çift hâsıl-ı ani’l-kayıt ve resm-i çift ve resm-i yaylak ve tilavet? Der-hudûd-ı çiftlik mezbûr ve gayruhu ma‘a Haymana çiftlik mezbûr yedi yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i mezbûrenin hem gediği ve hem üç bin akçe eşkinci kalemi tımâr olmağla tahmîl olduğun Bosna beylerbeyisi arz etmeğin elli yedi senesi evâ’il-i muharreminde bâ-hatt-ı tevkî üç bin akçe ve Mustafa üzerinde ve yedi yüz akçe gedik tımâr dâhi Ali üzerinde ve yine Bosna Sancağı’nda Teşne Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Yerliç tahtında on beş baştine ve hane üçünü iki yüz seksen akçe def‘a hane birini sekiz yüz kırk akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde havâss-ı Hümâyûn’umdan olmak üzere tahrîr olduğu Defter-i Hâkânî’de mukayyid olmağla salifü’l-beyân çiftlik ve mezra ve zemin ve yaylağı ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müştereği sipâhi-i merkûm Mustafa ile zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte havâss-ı hümâyûn mutasarrıfları olanlar Yerliç Karyesi’ni zabtına kanâ‘at etmeyip marü’l-beyân

çiftlik ve mezra ve zemin ve yaylağa müdâhale ve zabt da‘iyesiyle gadr-ı murâd eylediklerinden mukaddemâ ber-vech-i meşrûh yine müdâhale olundukta hudûdu Salife Deresi Okrine Nehri’ne yerden suyun yokuşuna biraz gidip Okrine Geçidine ve Okrine Suyu ensesinden geçip arkası dik yukarı sırt başına varınca andan sırt sırasınca istikâmetine buluna ve yol ile üstüne varınca andan yol ile karziye varınca ve sol cânibinde olan ince yol ile sırt sıra değin aşağı maşun depesine varınca uzun yol ile dik aşağı Büyük Okrine ve Küçük Okrine nehirleri buluştuğu yere varınca andan iktidasıyla Harman Deresi Okrine Nehri’ne buluştuğu yere varınca andan Harman Deresiyle dik yukarı ve ikiden buluştuğu yere varınca andan sağ cânibinde olan dere ile dik yukarı ve sırt üzere olan Bağdat Mağarası uzun dik aşağı Avaç Deresi’ne ve dere-yi mezkûre Okrine ve Bayaka Deresi’ne varınca ve andan Bayaka Deresi’yle yokuşuna gidip ve sol cânibinden sağ cânibine dönüp Alık dimekle meşhûr yere eren bu yola varınca ve yol ile Esdarne Tepesi’ne varınca andan sırt sıra aşağı gidip ve yaylağda (…) varınca ondan dik aşağı Okrine yine Salife Deresi Okrine Nehri’ne buluştuğu yerde müntehi bulduğu mevsûku’l-kelâm kimesneler ihbâr ve şehadet ve hüccet-i şer‘iyye olunup Defterhâne-i Âmire’mde hıfz olunmuşken şimdi yine müdâhaleden hâlî oldukların bildirüp salifü’z-zikr çiftlik ve mezra ve zemin ve yaylak ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müştereği merkûm Mustafa ile kendüye zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirip hilâf-ı Defter-i Hâkânî mugâyir-i kânûn havâss-ı hümâyûn mutasarrıflarını ve âhardan bir ferdi fuzûlî müdâhale ettirmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid ve kânûni su’âl olundukta zikrolunan çiftlik ve mezra ve zemin ve yaylak ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müstahfız ve sipâhi-i merkûmların timârları tarafından (silik) Karyesi dâhi hassa-ı hümâyûn tarafından zabt ve herkese ait ve râci olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilmek muktezâ-yı Defter-i Hâkânî ve muvaffık-ı kânûn olub ahvâl-i ahîre dâhl ve ta‘arruz etmeleri hilâf-ı Defter-i Hâkânî mugâyir-i kânûn idüğü tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâsıt-ı M sene 1196

Hüküm 8

Özet:

Blagay kadısına hüküm ki

Bosna da bulunan Hersek Sancağı'nda Blagay Kal'ası müstahfızlarından Kemâl oğlu Arslan ve Zülfikâr oğlu Hüseyin kethüdânın herhangi bir tekâlîf nâmında vergiye tâbi olmadıklarını ancak ahâlîden bazıları sizde bizimle beraber avârız vergisine dâhil olunuz diye talebte bulunulduğu ve kânûn üzere gereğinin yapılması husûsunda yazılmıştır

Blagay kadısına hüküm ki

Serhâd-ı İslâmiyye'den Eyâlet-i Bosna'da vâkı Hersek Sancağı'nda Blagay Kal'ası müstahfızlarından Kemâl Ağa oğlu Arslan ve Zülfikâr oğlu Hüseyin kethüdâ nâm mustahfâzlar gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen hidmet-i padişâhanemden mukim olub Blagay Kasabası toprağında bi'l-fi'il zabt ve tasarruflarında avârız hanesine bağlı tekâlîf olunmak icâb eden kadîmi re'âyâ emlâk ve yerleri olmayıp hilâf-ı kânûn tekâlîf mutâlebesiyle ta'addî olunmaları icâb ve iktizâ etmez iken Blagay Kasabası ahâlîsi zuhûr ve üzerlerimize edâ-i şer'iyye ile vârid olan tekâlîften meşrûhu bizimle ma'an hisse veriniz deyü hilâf-ı kânûn ta'addî ve ta'cir ve teftişten hâli olmadığın ve mezbûran Arslan ve Hüseyin ol-vechle tekâlîf-i mutâlebesiyle tasdik olduklarını muşa′ar sen ki mevlânâ-i mûmâ-ileyhsin tarafından dâhi arz olunduğun bildirüb vâli mezbûrların hilâf-ı kânûn hisse mutâlebesiyle vâkı olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum sudûrunu istid'âyı inâyet ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan fuzûlî su'âl oldukta kal'a mustahfâzlarına mezbûran Arslan ve Hüseyin'in Blagay Kasabası toprağında bi'l-fi'il zabt ve tasarruflarında avârız hanesine bağlı tekâlîf olunmak icâb eder kadîmi re'âyâ emlâk ve yerleri yoğ ise ahâlîyi kasaba taraflarından evâmir-i galle ile vârid olan tekâlîften siz dâhi bizimle ma'an hisse veriniz deyü hisse mutâlebesiyle ta'addîleri mugâyir-i kânûn olduğu tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için fermân-ı âlî yazılmıştır

Fi Evâhir-i M sene 1196

Sayfa 4

Hüküm 9

Özet:

Kazâda bulunan Cisr-i Kebir Kal‘ası sâkinlerinden Hünkariye Cami-i Şerîfi İmâmı Şeyh Osman ze‘âmet yerlerden olan Petrovaç Kal‘ası kaydında bulunan Yaylakı kal’ası civârında Ovacık nâm-ı diğer Bedelniça olarak bilinen ve çayır ve tarlalar üç senedir ekilmediği ve Defter-i Hâkânî’de kimsenin kaydında bulunmadığı çayırın ve korunun dâhi kimsenin tasarrufunda olmadığını ve kânûn üzere tapuya kayıt olunup kendi tasarruflarına geçtiği ancak bazı kimselerin müdâhale ettiği ve müdâhalelerinin Defter-i Hâkânî ve kuyûdât gereğince men‘ ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hüküm.

Eyâlet-i Bosna’da vâkı Mevlânâ Nevesin kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrda vâkı Cisr-i Kebir Kal‘ası sükkânından sulehâdan kıdvetü’s-sulehâ’ü’s-salikin Hünkariye Cami-i Şerîfi İmâmı Şeyh Osman zîde salâha gelüp ze‘âmet karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi (isim yazılmamış) nâm karyede vâkı Petrovaç Kal‘ası kuyûdâtlığına tâbi Yaylakı Bilagı Kal‘ası kurbunda başluyan haslarından Birovik nâm mahallinin alt yanında Ömer Ağa Bayırı kenarındadır İshakzâde İbrahim Efendioğulları tarlası hudûdunda Kükrek Ovacık nâm-ı diğer Bedelniça dimekle ma‘rûf arâzî başında Nikolaki Bulana dimekle arîf ma‘lûmetü’l-hudûd tarla ve çayırlar ve rüsûmu Defter-i Hâkânî’de mukayyid ma‘lûmetü’l-hudûd rüsûmlu koru müddet-i vâfireden berü kimesnenin tasarrufunda olmayıp hâli ve mu‘attal durup zikrolunan tarlalar zirâ‘ât olmayıp üç sene ale’l-mütevelli bilâ-mani boz ve hâli kalub ve salifü’l-beyân çayırın dâhi üç sene evveli biçilmeyip ve ma‘rû’z-zikr korunun dâhi öşür ve rüsûmları verilmeyip kânûn üzere tapuya müstehak oldukta mûmâ-ileyhâ tarla ve çayır ve koruyu sahib-i arzdan resm-i tapu ile karye-i mezbûre za‘imi olan Bihke Kal‘asına tâbi Rance sükkânından Mustafa bin Hasan nâm za‘imlerden tapu ile alub yedine verilen temessük ve taraf-ı şer‘den itâ olunan hüccet-i şer‘iyye bâlâsına mûcebince amel oluna deyü buyrulduları keşide kılındıktan sonra ol tarlaları beher sene zabt û zirâ‘ât ve ol çayırın dâhi beher sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ edib ber-vechle müdâhale ve ta‘arruz olunmak icâb etmez iken icâb ve ashâb-ı arzdan bazı kesân zuhûr ve hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i temessük ve hüccet-i şer‘iyye ve buyruldu ol yerlerinde mukaddem bizim tasarrufumuzda idi deyü fuzûlî müdâhale ve zabta mümâna‘at ve gadr sevdasında

oldukları ve husûs-ı mezbûr vech-i muharrer üzere olduğunu müşâr sen ki mevlânâ-i mûmâileyh Mehmed zîde fezâilühûmâsın tarafından bir kıt‘a arz olunduğun bildirüb zikrolunan tarla ve çayır ve koru yedinde olan sahib-i arz temessükü ve hüccet-i şer‘iyye ve buyruldu mûcebince amel olunup ol yerler ve çayırları bir karar-ı sabık kendüye zabt û zirâ‘ât ettirilip hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i temessük ve hüccet-i şer‘iyye bir türlü ta‘addî ve nizâ ettirilmeyip vâkı olan müdâhale ve ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum sudûrunca istid‘âyı inâyet Dîvân-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’âl olundukta sâlifü’z-zikr tarla ve çayır ve rüsûm-ı defterde mukayyid koru müddet-i vâfireden beri kimesne tasarrufunda olmayıp hâlî ve mu‘attal durup ol yerler zirâ‘ât olunmayıp üç sene ale’l-mütevelli bilâ-mani boz ve hâlî kalub ve ol çayırın dâhi üç sene evveli tahmîliçün öşür ve rüsûmu verilmeyip kânûn üzere tapuya müstehak oldukta mûmâ-ileyh Şeyh Osman ol yerlerden biri ve rüsûmlu korusu sahib-i arzdan tapu ile alub yedine verilen temessük mûcebince ol yerleri beher sene zabt û zirâ‘ât ve ol çayırın dâhi beher sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ eder iken ecânibden olan kimesneler seneyn-i merkûmeden mukaddem bizim tasarrufumuzda idi deyü fuzûlî müdâhale ve zabtına mümâna‘at ve ta‘addî eyledikleri vâkı ise men‘ ü def‘ ve ol yerler ve çayırlar ve rüsûmlu koru ber-karar-ı sabık zabt û zirâ‘ât ettirilmek muvâfık kânûn deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için fermân-ı âlî yazılmıştır

Fi Evâhir-i M sene 1196

Hüküm 10

Özet:

Tımâr sahibi sipâhi Ahmed bin Hasan arzuhâl ederek timârı karyelerinden Bosna’da Klis Sancağı’nda (isim yazılmamış) Kazâsı muzâfâtından Dalamuç Nâhiyesi’ne tâbi Yaylak Zabukune nâm-ı diğer Perbeliye nâm karyenin öşür ve rüsûmuna mutasarrıf olub Yusuf ve karındaşı Eyüp’ün timârına müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men‘ ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür.

Ehlune kadısına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Ahmed bin Hasan nâm sipâhi Südde-i Sa‘âdetime arzuhâl idüb bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu timârı karyelerinden Eyâlet-i Bosna’da Klis Sancağı’nda (isim yazılmamış) Kazâsı muzâfâtından Dalamuç Nâhiyesi’ne tâbi Yaylak Zabukune nâm-ı diğer Perbeliye nâm karyenin mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde

kadîmden öşür ve rüsûmu alına gelen ma‘lûmetü’l-hudûd yerlerin öşür ve rüsûmun âharın alâkası olmayıp ber-vechle müdâhale ve ta‘arruz olunmak icâb etmez iken Yusuf ve karındaşı Eyub nâm za‘imler zuhûr ve zikrolunan yerler bizim iştirâken mutasarrıf olduğumuz ze‘âmetimiz karyelerinden Alagrada Çayırı nâm arâzîsi kadar öşür ve rüsûmunu biz ahz û kabz ederiz deyü hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kadîm fuzûlî müdâhale ve tağliben zabt idüb timârı mahsûlâtının küsûr ve noksan yerine bâ‘is ve bâdî oldukların bildirüb sen ki Ehlune Kadısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin husûsu mezbûra mütevelli ta‘yîn ve hak ve adloluna mahallinde rü’yet ve erbâb-ı vukûftan su’âl ve şer‘le fasıl verilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve husûsu merkûme ma‘an ta‘yîn olunmalarıçün emr-i şerîfim sudûrunu alemü’l-ulemâ-i mutahhirin bi’l-fi‘il Şeyhü’l-islâm Mevlânâ Mehmed Şerîf edâmâllahu te‘âlâ fezâilühû işâret etmeleriyle işâretleri mûcebince amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ’il-i S sene 1196

Hüküm 11

Özet:

Kazâ sâkinlerinden Gradaçaç Kapudânı Mehmed Bey olarak bilinen kimsenin vefât ettiği ve mirasçısının olmadığı ve terekesinin beytü-l mâle kaldığını, terekesine müdâhale olunmaması husûsunda hükümdür

Çayniça kadısına hüküm ki

Kazâ-i merkûm sâkinlerinden Gradaçaç Kapudânı Mehmed Bey dimekle ma‘rûf kimesne vefât vâris-i kebir olmakla iktizâ eden husûs kısmet-i askeriyesi bu tarafta tanzîm olunduğuna bina’en sen ki mevlânâ-i mûmâ-ileyhsin mezbûr ol tarafa vurûdlarında resm-i kısmet mutâlebesiyle dahl û ta‘arruz olmayıp tanzîm husûlüne mezbûr müderrisin-i kibârın getürdüklerin kendülere manzûr bi’l-fi‘il Rumili kazâskeri olan Mevlânâ Mehmed Arîf dâme edâmâllahu te′âlâ fazılûhu tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için emrim yazılmıştır

Fî Evâ’il-i S sene 1196

Sayfa 5

Hüküm 12

Özet:

Kazâda bulunan Ömer ve İslâm gelerek Petroviça Kal'ası kapudânı Hüseyin Bey olarak bilinen kimsenin öldüğü ve oğlu olmadığını Hlivne Kazâsı'ndan Belvay ve Foyniça nâhiyelerine tâbi Esmudane, Tefolocare, Hirornuça, Yokovaça, Petroça, Hustovaça ve Ostraça karyeleri topraklarında bulunan hudûdları bilinen tarla ve çayırlarının tapuya kayıtlı mülkleri olduğu ve kızı Zeynep'e kaldığı ve Zeynep'in kendilerine ferâğ ve tefvîz eylediğini, on sekiz sene sonra tarlaların satışından vazgeçtiğini beyân ettiği ve müdâhalesinin men' ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Mevlânâ Hlivne kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûrdan Ömer ve İslâm nâm kimesneler gelüb dâhil-i tasarruf idenlerden Petroviça Kal'ası Kapudânı Hüseyin Bey dimekle ma'rûf kimesne fevt oldukta oğlu kalmayıp Hlivne Kazâsı muzâfâtından Belvay ve Foyniça nâhiyelerine tâbi Esmudane ve Tefolocare ve Hirornuça ve Yokovaça ve Petroça ve Hustovaça ve Ostraça nâm karyeler topraklarında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd tarla ve çayırı tapuya müstahak ve hak-ı tapu kızı Zeynep nâm hatunun olmakla ol tarla ve çayırı bî-gayrı hakk-ı müslimin takrîr eylediği resm-i tapu ile alub mutasarrıfa iken hüsn-i rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle zikrolunan tarla ve çayırlarını bunlara ferâğ ve tefvîz ve yedine verilen sahib-i arz temessükâtları mûcebince ol yerleri on sekiz seneden beri beher sene zabt û zirâ'ât ve kadîmi çayırı dâhi beher sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ idüb bu mekûle on sene mürûr eden arâzî ve çayır da'vâsının istimâ'ı memnû'ken mezbûre Zeynep ol tarla ve çayırı seneteyn-i merkûmeden mukaddem size ferâğa nâdim oldum yedinizden alırım deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhâle ve ta'addî ve zabt û zirâ'âtlerine mümâna'at eylediğin bildirüb hilâf-ı kânûn ol-vechle müdâhâle ve ta'âddîsi men' ü def' ve ol tarla ve çayırı kemâ-kân kendülere zabt û zirâ'ât ettirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'âyı inâyet etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i S sene 1196

Nadim

Hüküm 13

Özet:

Hlivne Kazâsı'ndan Ömer gelerek arâzîye tasarruf edenlerden eski Otroviça Kal'ası kapudânı Mehmed Bey bilinen kimse Hlivne Kazâsı'na bağlı Belvay Nâhiyesi'ne tâbi Berkos Estefan ve Çukayonuru ve Koyluca nâm mahallerde bulunan çayırları ve yine Hlivne Kazâsı'nda Dubiça Nâhiyesi'nde dizdâr çiftliği arâzîlerine mutasarrıfken babası Mehmed Bey'in kendilerine ferâğ ve tefvîz ettiğini ancak karındaşlarının müdâhale ettiğini, müdâhalelerinin men' ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hüküm

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Mevlânâ Hlivne kadısına hüküm

Hlivne Kazâsı'ndan Ömer nâm kimesne gelüb arâzîye kefret edenlerden sâbıkân Ostroviça Kal'ası Kapudânı Mehmed Bey dimekle ma'rûf kimesne Hlivne Kazâsı muzâfâtından Belvay Nâhiyesi'ne tâbi Berkos Estafan ve Çukayonuru ve Koyluca nâm mahallerde vâkı ma'lûmetü'l-hudûd çayırları ve yine Hlivne Kazâsı muzâfâtından Dubiça Nâhiyesi'nde dizdâr çiftliği arâzîlerine mutasarrıfken babası mezkûr Mehmed Bey rızâsı ve sahib-i arz ma'rifetiyle buna ferâğ ve tefvîz ve bu dâhi tefvîz ve kabûl ve ol tarlaları beher sene zabt û zirâ'ât ve çayırın dâhi behâsına düşen icâb-ı öşr ve rüsûmunu sahib-i arza edâ idüb ber-vechle dâhil olunmak icâb etmez iken karındaşları (İsim yazılmamış) ve (İsim yazılmamış) nâm kimesneler zuhûr ve ol tarla ve çayırı babamız sana ferâğ eylediğine biz müdâhale olmazız yedinizden alırız deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve zabt ve tasarrufuna mümâna'at ve ta'addî eylediğin bildirüb hilâf-ı kânûn müdâhale ve ta'addîleri men' ü def' ve ol yerleri yedinde olan mûceb-i arz temessükü mûcebince kemâkân kendüye zabt û zirâ'ât ettirilmek bâbında emri şerîfim ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için emri şerîfim yazılmıştır

Nâdim

Fî Evâ'il-i S sene 1196

Hüküm 14

Özet:

Hlivne Kazâsı sâkinlerinden eski Ostroviça kapudânı Mehmed kapudânın oğlu İslâm gelerek babası Mehmed kapudân Hlivne Kazâsı muzâfâtından Belvay Nâhiyesi'ne

tâbi Raduça köyündeki toprağında (...) nâm mahallerde bulunan yerleri kendisine ferâğ ve tefvîz ve kendisine verilen tapu tezkeresi gereğince müdâhale edilmemesi icâb eder iken kazâ sâkinlerinden karındaşları (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) kimesnelerin arâzîlerine müdâhale ettiklerini, müdâhalelerinin men‘ ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hüküm

Eyâlet-i Bosna’da vâkı Mevlânâ Hlivne kadısına hüküm

Hlivne Kazâsı sâkinlerinden sâbıkân Ostroviça kapudânı Mehmed kapudânın oğlu İslâm nâm kimesne gelüb bunun babası mezkûr Mehmed kapudân Hlivne Kazâsı muzâfâtından Belvay Nâhiyesi’ne tâbi Raduça nâm karye toprağında ve Kirkosta ve Biratuvina ve Birasboha nâm mahallerde vâkı mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd yerlerini hüsn-i rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle buna ferâğ ve tefvîz ve yedine verilen tapu nâm tezkeresi mûcebince beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ idüb âharın bî hasbe’l-muhalefet alâkası olmayıp dâhil olunmak icâb etmez iken kazâ mezbûr sâkinlerinden karındaşları (İsim yazılmamış) ve (İsim yazılmamış) nâm kimesneler zuhûr ve şer‘e sülük ve babamız Mehmed kapudân sana ol yerleri ferâğ eylediğine biz razı olmazız yedinden alırız deyü hilâf-ı kânûn müdâhale ve zabt û zirâ‘âtine mümâna‘at ve te‘âdî eylediklerin bildirüb yedinde olan sahib-i arz temessükü mûcebince ol yerleri kemâkân kendüye zabt ve tasarruf ettirilmek bâbında emri şerîfim ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Nedim

Fî Evâ’il-i S sene 1196

Hüküm 15

Özet:

Bosna Sancağı’nda Travnik Kazâsı’na tâbi Docomina köyü sâkinlerinden Osman Beşe olarak bilinen kimse gelerek yine köyde bulunan Karnih oğlu Salih ve Hasan veled-i Ahmed’in müşterek olarak mâlik oldukları arsa üzerinde binâ eylediklerini mutasarrıf oldukları arsa üzerinde inşa ettikleri binanın men olunması husûsunda hüküm

Travnik kadısına hüküm

Bosna Sancağı’nda Travnik Kazâsı’na tâbi Docomina nâm karye sükkânından Osman Beşe dimekle ma‘rûf kimesne gelüb yine karye-i mezbûrede vâkı Karnih oğlu

Salih ve Hasan veled-i Ahmed nâm kimesneler ile ale'l-iştirâk mülkiyetlik mutasarrıf olanları ma'lûmetü'l-hudûd kabil-i nefsim mümkün olan arsadan bunun hissesine isâbet eden hisse üzerine müşterekleri mezbûrlar bilâ kasıt kendi nefsiçün ma'rifet-i şer'le hakime kısmet ettirilip bunun hissesi üzerine icâre eyledikleri ebniyenin mukarrer şer'isi olduğun ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf mülk-i arsa-i mezbûrede bunun hissesi üzerine müşterekleri mezbûranın bilâ izin edaen eyledikleri binanın zarar-ı şer'isi men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için emr-i şerîfim yazılmıştır

Fi Evâhir-i S sene 1196

Sayfa 6

Hüküm 16

Özet:

Kazâda bulunan Docomina köyü sâkinlerinden Osman dimekle bilinen kimse bunun Bosna Sancağı'nda Travnik Kazâsı'na tâbi Docomina köyü toprağında bulunan tarlaya babası Abdullah'ın yüz yetmiş beş senesinde vefât ettiğinde mutasarrıf iken yüz doksan beş senesinde tasarruf ettiği yerleri oğullarına intikâl etmekle Bekir ve Osman adındaki kimselerin tarlalara müdâhale ettiklerini, müdâhalelerinin men' ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hüküm

Travnik kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi Docomina nâm karye sükkânından Osman dimekle arîf kimesne gelüb bunun Bosna Sancağı'nda Travnik Kazâsı'na tâbi Docomina nâm karye toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd bir kıt'a tarlaya babası Abdullah nâm kimesne yüz yetmiş beş senesinin sahibü'l-arz temessükü ile mutasarrıf eder iken yüz doksan beş senesinde fevt olmakla tasarruf olan yerleri oğlu mezbûrlara bî-hasbe'l-kânûn meccânen intikâl etmekle oğlu mezbûrun yerleri zabt û zirâ'ât etmek murâd etmekle ahardan ber-vechle dâhil olunmak icâb etmez iken ecânibden Bekir nâm kimesne ol yerleri ve yine karye-i mezbûrdan Osman nâm kimesne ile yekdil ve şirrete sülük ve ol yerleri mezbûr Bekir bana ferâğ eyledi deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve bu makûle on sene mürûr iden arâzî da'vâsının istimâ'ı memnû'ken mezbûr tağliben zabt sevdâsıyla buna zabtına

mümâna‘at ve gadr-ı küllî irâdesine olduğu ve bu bâbda da‘vâsına mevâkıbü’l Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verildiği bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince amel olunup mezbûrun öşrünün hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i fetâvâ-yı münîf zâhir olan ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükmi hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fi Evâhir-i S sene 1196

Hüküm 17

Özet:

Süleyman, Mehmed ve Said Mehmed gelerek Hersek Sancağı’nda Mostar Nâhiye’sinde İradça çiftliği olarak bilinen çiftlik arâzîsine mutasarrıf olan büyük babaları el-Hâc Mehmed ölünce babaları el-Hâc Mustafa ile diğer oğulları Ahmed, Süleyman ve Salih’e intikâl etmiş. Daha sonra Süleyman ve Salih’in de vefât etmesiyle oğulları ve kızları olmayıp yerler er karındaşları el-hâc Mustafa ve Ahmed’in olub daha sonra babaları el-Hâc Mustafa’nın vefât ettiğini hisselerinin Süleyman, Mehmed ve Said Mehmed’e intikâl etmişken emmileri Ahmed’in hisselerine müdâhale ettikleri, müdâhalelerin men‘ ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür.

Mostar kadısına hüküm ki

Süleyman ve Mehmed ve Said Mehmed nâm kimesneler gelüb Hersek Sancağı’nda Mostar Nâhiyesi İradça Çiftliği dimekle ma‘rûf çiftlik arâzîsine mutasarrıf olan büyük babaları el-hâc Mehmed nâm kimesne fevt oldukta merkûmların babaları el-Hâc Mustafa ile diğer oğulları Ahmed ve Süleyman ve Salih’e ba‘de’l-intikâl merkûmun Süleyman ve Salih müte‘âkıben fevt olduklarında oğulları ve kızları kalmayıp ol yerlerden hisseleri tapuya müstehak sahib-i tapu babaları ve er karındaşları mezbûran el-Hâc Mustafa ve Ahmed’in olub bazı Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile iştirâken alub ber-vech-i iştirâk zabt û zirâ‘ât bâ-öşr ve rüsûmun sahib-i arza devr-i ibtidâ eyledikte babaları mezbûr el-Hâc Mustafa fevt oldukta hissesi bî-hasbe’l-kânûn meccânen mezbûran Süleyman ve Mehmed ve Said Mehmed’den intikâl etmişken emmileri Ahmed hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve lede’l-mürâfa‘a iddi‘âsı hilâf-ı kânûn olub bu vechle mu‘ârazadan men‘ birle cânib-i şer‘den senedât-ı şer‘iyye itâ olunduktan sonra Ahmed dâhi fevt olub dâhil-i icâb etmez iken Ahmed’ten zevcesi Atiyye nâm hanımdan zuhûr ve şerî‘âta sülûk ve mezbûrana babalarından müntâkil hisselerin fuzûlî

zabt ve gadr eylediklerin bildirüb birbirlerinden muntakil mezbûranın hilâf-ı kânûn fuzûlî zabt eylediği yerleri kendilere alıverilüb ber-karar-ı sabık kendilere zabt û zirâ‘ât ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve hilâf-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’âl olundukta çiftlik mezbûr arâzîsine mutasarrıf olan el-Hâc Mehmed fevt oldukta tasarrufunda olan yerleri bî-hasbe’l-kânûn meccânen oğlu ve mezbûrların babaları el-Hâc Mustafa ile diğer oğulları Ahmed ve Süleyman ve Salih nâm kimesnelere ba‘de’l-intikâl mezbûran Süleyman ve Salih müte‘âkıben fevt olduklarında oğulları ve kızları kalmayıp ol yerlerden hisseleri tapuya müstehak ve hak tapu babaları ve karındaşları merkûman el-Hâc Mustafa ve Ahmed’in olub bazı Müslümanların takdir eyledikleri resm-i tapu ile iştirâken mutasarrıf olub ber-vech-i iştirâk zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arz ederler dedikte babaları mezbûr el-Hâc Mustafa fevt oldukta hissesi bî-hasbe’l-kânûn meccânen oğulları mezbûrlara intikâl etmişken mezbûr Ahmed dâhi fevt oldukta zevcesi Atiye nâm hatundan ol yerlerden bunların hisselerini fuzûlî zabt eylediği ve zabt edeli on sene geçmiş olmasıyla babalarından müte‘âkıb hisseleri kendülere alıverilüb zabt û zirâ‘ât ettirilmeğe muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 1196

Hüküm 18

Özet:

Kazâya tâbi İstârkova köyü mütemekkinlerinden Semçeva veled-i Avram zimmî gelerek yine kazâya tâbi Polfa köyü toprağında bulunan otuz seneden beridir tapulu ve temessüklü mutasarrıf olduğu yerlere köy sâkinlerinden Çizmeci Yusuf beşe dimekle bilinen kimsenin müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men‘ ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hüküm

İstâri-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi İstârkova nâm karye mütemekkinlerinden Semçeva veled-i Avram nâm zimmî gelüb yine kazâ-i mezbûra tâbi Polfa nâm karye toprağında vâkı otuz seneden mütecâviz tapulu ve temessüklü mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd yerlerin beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ idüb ahardan dahl û ta‘arruz olunmak icâb ve iktizâ etmeyip ve bu makûle on sene mürûr eden toprak da‘vâsının istimâ‘ı memnû‘ken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Çizmeci Yusuf Beşe dimekle arîf

kimesne zuhûr ve ol yerler seneyn-i mezbûr dâhi mukaddem "*benim idi şimdi yedinden alub zabt ederim*" deyü hilâf-ı kânûn fuzûli müdâhale ve bundan akdem lede'l-mürâfa'a taraf-ı şer'den i'lâm ve hüccet ve mutâlebe-i şer'iyye verilmişken yine ol-vechle fuzûlî müdâhale ve zarardan hâli olduğun ve ol bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfe i'lâm ve hüccet ve mürâsele-i şer'iyye mûceblerince kânûn üzere amel olunup mezbûrun hilâf-ı kânûn ol-vechle zâhir olan ta'addîsi men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ra sene 1196

Sayfa 7

Hüküm 19

Özet:

Borhoçe Kal'ası mustâhfazlarından Ahmed veled-i Hasan arzuhâl ederek Klis Sancağı'nda Dalamuç Nâhiyesi'nde Çiftlik-i Cafer Ağa denilen timârımla Sermet Nâhiyesi'nde bulunan timârına müdâhale olunduğunu defter-i mufassal, defter-i icmâl ve Defter-i hâkânî gereğince kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hüküm

Bosna vâlisi vezîre ve Eyâlet-i Bosna'da Klis Sancağı'nda vâkı Sermet ve Dalamuç ve Belança nâhiyeleri nâ'iblerine hüküm ki

Borhoçe Kal'ası mustahfizlarından Ahmed veled-i Hasan nâm mustahfiz Südde-i Sa'âdetime arzuhâl idüb Klis Sancağı'nda Dalamuç Nâhiyesi'ne Çiftlik-i Cafer Ağa der Karye-i Seniç ve gayruha bin yedi yüz yirmi dokuz akçe gedik timârıyla kal'a-i mezkûr mustahfâzlığına bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olub gedik timârı mülhakâtından Sermet Nâhiyesi'ne tâbi asiyabım Cafer Ağa an-tahvîl Osman kadı der-nehr-i Una taht-ı baştine Üçmisi otuz akçe ve Beluça ve Dubiça Nâhiyesi'ne tâbi an-Karye-i Dudavrak taht-ı baştine Veli bin ?.... Ahmed bin Hasan ahâlî-i Karye-i Devabihoç Baştine-i Hüseyin bin Mustafa der-yed-i Mehmed bin Hasan ahâlî-i Durçe ve Baştine-i Yunus bin Hasan der-yed-i hevâ sakin-i Durihoç hane-i Duçaki iki yüz akçe deyü defter-i mufassılda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde zikrolunan Çiftlik-i Cafer Ağa ve ma'a öşr biriktirilip bin dört yüz yirmi dokuz akçe kal'a-i mezbûr mustahfızânına mahsûs bir gedik ve berâtıyla merkûm Ahmed veled-i Hasan'ın üzerinde olduğu Defter-i Hâkânî'de

mukayyid olmakla zikrolunan baştinelerin resm-i filorileri kânûn ve defter mûcebince ve asiyâbların dâhi kânûn üzere icâb eden resmini dâhi ahz û kabz murâd eylediğin ecânibden ashâb-ı arzdan bazı kimesneler hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn muhalefet ve gadr-ı küllî sevdasında oldukların bildirüb sâlifü'z-zikr baştinelerin resm-i filorileri kânûn ve defter mûcebince ve erbâbların dâhi icâb eden rüsûmları alıverilüb hilâf-ı kânûn ve defter bir ferdi muhalefet ettirilmeyip men‘ ve def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olduğun vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid ve fuzûlî su'âl olundukta Defter-i Hâkânî'de mestûr Dudavrak Karyesi tahtında resm-i filori kayıt olunan üç adet baştine ve ona tahrîrat-ı erbâbın Cafer Ağa deyü üç adet ale'l-erbâb kal‘a mustahfâzlarından Ahmed veled-i Hasan'ın kaydına dâhil olmakla zikrolunan baştinelerde resm-i filori kânûn ve defter mûcebince ve erbâbların dâhi kânûn üzere icâb eden resmi aluvirülmek muvafık-ı kânûn olduğu tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yüz doksan beş senesi evâsıt-ı zilhiccesinde emr-i şerîfim sâdır olub (...) sen ki vezirim müşârün-ileyhsin sana hitab olmadığından tenfîr mümkün olmadığın bildirüb mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince sana hitaben müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ Dîvân-ı Hümâyûn'umda mahsûs kuyûd-ı ahkâma mürâca‘ât olundukta tarih-i merkûmda ber-vech-i meşrûh emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mukaddemâ sâdır olan emri şerîfim mûcebince amel olunmak için fermân-ı âlî-şân yazılmıştır

Fi Evâhir-i S sene 1196

Hüküm 20

Özet:

Ahmed nâm kimesne gelerek Dalamuç Nâhiyesi'ne tâbi Kavaklı köyü toprağındaki tarlasına müşterek olarak Timur oğlu Mehmed ve Ramazan adındaki kimselerle mutasarrıflar iken Ramazan ve Mehmed fevt olduklarında Mehmed'in hissesi oğlu Mehmed'e ve Ramazan'ın hissesi oğulları (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) kimselere intikâl ettiğinden ve Ramazanın oğulları da ölmekle hissesinin tamamı vâlidesi Saliha Hatuna ait olmakla Saliha ve Mehmed mirasçıları arasındaki tarlanın mülkiyeti husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Nevesil kadısına hüküm ki

Ahmed nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûr muzâfâtından Dalamuç Nâhiyesi'ne tâbi Kavaklı nâm karye toprağında ma'lûmetü'l-hudûd tarlaya karye-i mezbûreden Timur oğlu Mehmed ve Ramazan nâm kimesneler ber-vech-i iştirâk mutasarrıflar iken mezbûr Ramazan ve Mehmed fevt olduklarında merkûm Mehmed'in ol yerlerden hissesi kânûn üzere oğlu Mehmed'e ve mezbûr Ramazan'ın hissesi dâhi bî-hasbe'l-kânûn oğulları (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm kimesnelere ba'de'l-intikâl mezbûr iştirâk mutasarrıflar iken mezbûr Ramazan'ın oğulları mezbûrun dâhi müteveffiyen fevt olduklarından oğulları ve kızları ve baba bir er karındaşları vesâ'ir tapu ashâbından vâlideleri Saliha nâm hatundan gayrı kimesneleri kalmayıp hisseleri bî-hasbe'l-kânûn tapuya müstehak ve hak tapu vâlideleri mezbûrenin olduğuna bina'en sahib-i arz olan bî-garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile mezbûreye teklîf eyledikte olmayıp ibâ ve imtinâ ve fuzûlî zabt ve mezbûr Mehmed ol yerlerden hissesin ricâsı ve sahibü'l-arz ma'rifetiyle eniştesi Mustafa nâm kimesne ferâğ ve tefvîz ve yedine verilen temessük mûcebince on sene bilâ-nizâ zabt û zirâ'ât eyledikten sonra mezbûr Mustafa dâhi mezbûr Ahmed'in taraf-ı şer'den bâ-hüccet-i şer'iyye vasîsi olduğu Numan nâm sagîrin babası Ali nâm kimesneye rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle ferâğ ve tefvîz olunduktan sonra müstehak tapu olan yerleri dâhi resm-i tapu ile sahib-i arzdan olub yedine verilen temessük mûcebince ol yerleri bi'l-cümle zabt û zirâ'ât eder ancak fevt olub ol yerler bi'l-cümle bî-hasbe'l-kânûn oğlu sagîr merkûme Numan meccânen intikâl idüb lakin mezbûr Numan sagîr bulunup kadısı merkûm bi'l-vesâyâ zabt murâd eylediğinden ber-vechle müdâhale ve ta'arruz olunmak icâb ve iktizâ etmez iken mezbûre Saliha zuhûr ve zevci mütegallibeden Receb ile yekdil ve mukaddemâ "*ol yerlerden oğullarımın babalarından müntakil müstehak tapu olan hisselerin tapu ile almadığıma nadim oldum*" deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî ve tağliben zabt ve ferâğ eyledikleri ma'rû'z-zikr Re'isoğulları dimekle ma'rûf Mehmed ve İbrahim ve Hocaoğlu Murâd nâm kimesnelere ferâğ idüb sagîr merkûm ziyâde gadr ve zulm-i azim eylediklerin bildirüb sen ki kadr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle kânûn üzere amel olunup sagîr merkûmun babasından müntakil mezbûrların hilâf-ı kânûn fuzûlî ve tağliben ve ol yerleri vâzı ahz olan merkûmlardan alıverilüb sagîr merkûm için bi'l-vesâyâ mezkûr Ahmed'e zabt û zirâ'ât ettirilip mezbûrları hilâf-ı kânûn ber-vechle ta'allül ve nizâ ettirilmeyip vâkı olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında sana hitaben hükm-i hümâyûnum sudûrunu

istid‘âya inâyet ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan kânûni su’âl olundukta karye-i mezbûre toprağında ma‘lûmetü’l-hudûd yerlere Timuroğulları Mehmed ve Ramazan iştirâken mutasarrıf ancak mezbûran fevt olduklarında mezbûr Mehmed’in hissesi oğlu Mehmed’e ve Ramazan’ın hissesi dâhi oğullarına ba‘de’l-intikâl ba‘dehû mezbûr Ramazan’ın oğulları mezbûrun dâhi müteveffiyen fevt olduklarından oğulları ve kızları ve baba bir er karındaşları vesâ’ir tapu ashâbından vâlideleri Saliha’dan gayrı kimesneleri kalmayıp ol yerlerden hisseleri müstehak tapu oldukta hak-ı tapu vâlideleri mezbûrenin olub bî-garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile teklîf olundukta olmayıp ibâ etmekle sagîr mezbûrun babası sahir arzdan resm-i tapu ile alub yedine verilen temessük mûcebince zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmu sahib-i arza eda eder iken fevt oldukta ol yerler meccânen oğlu mezbûr Numan’a bi-hasbe’l-kânûn intikâl etmişken ol yerlerden oğlu müteveffâ-yı mezbûr mezbûrların hisselerin “*tapu ile almadığıma nadim oldum*” deyü fuzûlî zabt eylediğinden men‘ ü def‘ olunmak sagîr mezbûrun babası müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil yerleri alıverilüb zabt û zirâ‘ât ettirilmek muvafık kânûn olduğu tahrîr olunmakla sen ki kâdir-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fi Evâhir-i S sene 1196

Sayfa 8

Hüküm 21

Özet:

Blagay kadısına tâbi Ferkorina, Hamiye, Varlovik, Pala ahâlîleri gelerek Taşlıca taraflarından Mostar’a giderler iken yolda taarruza uğradıklarını ve mallarının yağma ve eşyalarının yakıldığını beyân ettiklerinden bunların müdâhalesinin men‘ edilmesi ve zararlarının karşılanmasını taleb eyledikleri husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi ve Taşlıca ve Çelebipazarı ve Blagay kadılarına hüküm ki

Blagay kadısına tâbi Ferkorina ve Hamiye ve Varlovik ve Pala nâm kurra ahâlîleri gelüb Blagay ve Çelebipazarı ve Taşlıca sükkânından ma‘lûmü’l-esâmi zimmîler tüccar bedeliçün bin yüz doksan senesine Mostar’a dâhil oldukları esnâ-yı râhde bunların karyelerinden (…) salahiyet zirâ olunmuş mahsûlâttan yedine izâ‘at eylediklerinden gayrı ebniyelerden hedm-ü eşcârları ihrâc-bi’n-nâr eden ma‘rifet-i şer‘le men-i murâd

eylediklerinde mesfûrlar şütûm-ı galize ile şütûm ve darb-ı şedîd ile darb ve ziyâde gadr eylediklerin ve taraf-ı şer‘den yedlerine i’lâm-ı şer‘iyye verildiğin bildirüb mahallinde şer‘le görülüp ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve kânûn-ı Dîvân-ı Hümâyûn’um kaleminden su’âl olundukta husûs-ı mezbûr umûr-ı şer‘iyyeden olmakla mahallinde hasımlarıyla terâfu-i şer‘ ve hilâf-ı şer‘-i şerîf hedm eyledikleri ebniyelerinin tağliben ve tarlalarında zirâ olunmuş mahsûlâtından dâhi otlak ve izâ‘at eyledikleri mahsûlâtların kıymetleri her ne ise ba‘de’s-sübût ibtidâr olunmak için emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olunmakla mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî 9 L sene 1196

Hüküm 22

Özet:

Cümle müdâhaleden sonra ol taraftan görevlilere ödenen maaş için isbât istenip isbât edememekle bu taraftan gönderilen buyrulan zâhireler Sınd kal‘ası dizdârına, doksan bir senesinde gönderilen cebhâne Ostroviça Kal‘asına ve doksan beş senesinde gelen cebhâne Yayçe Kal‘asına emânet altında olduğunu itiraf etmeleriyle Saniç olunmuş ve müşârün-ileyhin vârid olan mektûbu ve Bosna kadısının talebi husûsunda

Emr-i âlî lede’l-vusûl cümle hilâfından sonra ol vâkıt mevâcib maddesinde merhûmeye isbât yine haf-ı izhâr-ı aciz ve cânib-i hazret-i mülükaneden ihsan buyrulan zâhiresiyle Sınd Kal‘ası dizdârı bin doksan bir senesinde vürûd eden cebhâne Ostroviça Kal‘asında ve doksan beş senesine gelen cebhâne Yayçe Kal‘asına ihata-i mahfûza olduğunu itiraf etmeleriyle beyinlerine muslihûn tavassutuyla ıslâhdâr eyleyen oldukları (...) müşârün-ileyhe vârid olan mektûb ve Bosna kadısının i’lâmı maruz şerh

Fî 22 Ca sene 1196

Hüküm 23

Özet:

Bosna Sancağı’nda bulunan Ostruşça kapudânlığına tâbi Hotin ve Sazin ve Esliye karyeci ve Tololoy ve Noros ve Estoric ve Kladuşa nâm kal‘a muhafazalarından olan piyade ve süvari yerli askerleri taraflarından gönderilen arzuhâl ile zabitleri olan Beşir kapudân kendi hâlînde olmayıp on beş seneden beri mahallinde kendi menfaatleri için

zâhire ve cebhâneyi sattığı ve bunun gibi nice türlü usûlsüz davranışlarının bulunduğu ve tahkîkatın yapılıp zararın kapudân tarafından karşılanılması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîr Abdullah Paşaya ve mîr-i mîrân-ı kiramdan Eyâlet-i Bosna dâhilinde bulunup zikr-i âtî husûsa me'mûr ve ta'yîn kılınan (isim yazılmamış) dâme ikbâlühüya hüküm ki

Bosna Sancağı'nda vâkı Ostruşça kapudânlığına tâbi Hotin ve Sazin ve Esliye karyeci ve Tololoy ve Noros ve Estoric ve Kladuşa nâm kal'a muhafazalarında olan piyade ve süvari yerlü neferâtı taraflarından mukaddemâ Der-âlîyyeme tevarüd eden arzuhâl mefhûmunda zabitleri olan Beşir kapudân nâm kendi hâlînde olmayıp neferât-ı merkûmenin on beş seneden beri Kavacıların mahallinde ahz ve kendi umuruna sarf ve istihlâk eylediğinden gayrı Der-âlîyyemden irsâl olunan ma'lûmü'l-mikdâr vârid-i cinas mühimmat-ı cebhâneyi bilâ-mûceb ihrâc ve zehayiri dâhi ahire bey ve fürûht ve bunun emsali nice mezâlim ve ta'adîyâta cür'et eylediğini tahrîr ve inhâ ve fî-mâba'd kapudân merkûmun hesabı mahallinde ma'rifet-i şer'le rü'yet ve zimmetinde tahkîk idüb mevâcib ve zehâyir ve mühimmat-ı cebhâne her ne ise ba'de's-sübût tamamen tahsîl ve mahallerine red ve teslîm ettirilmek üzere emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve zikrolunan Ostruşça kapudânlığına tâbi Nefs-i Ostruşça vesâ'ir dokuz kal'a muhafazalarında olan piyade ve süvari yerlü neferâtının ma'a masarîf-ı cami-i şerîf gayrı-ez mu'ayyen olan iş bu elli iki bin iki yüz kırk beş kuruş mevâcibleri büyük kal'a kalemine mestûr ve hayriye ve mukâta'ât mallarından ber-vech-i terazi icrâ şartıyla ocaklık olduğu kal'a-i mezbûrdan ba'de'l-ihrâc husûs-ı mezbûr mahalline sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le görülüp şer'an sâbit üzere ocakları tahsîl ve ashâbına red ve teslîm olmak için baş defterdar Hasan dâme ulüvvühû i'lâmı mûcebince doksan beş senesi evâhir-i zilkaddesinde Kamengrad Kadısı'na hitaben emr-i şerîfim sâdır ve mübâşir ma'rifetiyle irsâl olunmuştur el-hâletü'l hazâ sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bu def'a Der-âlîyyeme vârid olan tahrîratının hulâsasının bir maddesine emr-i şerîf mezkûr hassa silahşörlerimden Osman Bey zîde mecdühû ile ol tarafa vasıl olalı müddet-i vafire olub müba'idi bi'l-istihale da'vet olunduklarına adem-i rağbet ve mevâd-ı sa'ire zımnında vâkıolan tenbîhatı dâhi açıklanmayıp izhâr-ı hoşnut etmelerinden nâşi izâle hoşnutlarına tarafında ikdâm olunmak üzere olub lakin suret-i haseneyi ifrâğı müyesser olduğu halde nizâm-ı haslar için muhafaza misüllü zabt û rabta kadir mîr-i mîrândan birinin me'mûriyetini muhtevi emr-i şerîfim sudûru derç ve iş'âr olunmuş eyâlet-i merkûme

dâhilinde bulunan mîr-i mîrândan (isim yazılmamış) dâme ikbâlehu madde mezkûreye tahsîs ve ta‘yîn ve vesâyâ-i makbûzayı etrafıyla tevcîh ve tenkihe ikdâm ve sen dâhi nezaret ve ihtimâm ederek senden me’mûl padişâhanem olan fetanet ve devr-i endişeyi ibrâza sâ‘î mülûkânem etmekle fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve (isim yazılmamış) ile irsâl olunmuştur imdi iktizâ eder ise mîr-i mîrândan münâsib görüldüğü intihab ve işbu emr-i şerîfim mûcebince husûs-ı merkûme ta‘yîn ve irsâl ve sen dâhi bir taraftan nezarete sâ‘î mülûkânem ve mukaddemâ sâdır olan emr-i âlî-şânımın dâhi tenfîz ve icrâsına hîn-i tam ve iktizâ-yı maslahata göre hareket ederek hizmetinde ibrâzına ikdâm eyleyesin ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin hal-i merkûmede min-külli’l-vücûh cesaret aluvirülmek ricâ ve tenbîhi üzere amel ve hareket ve hilâfından fî-mâba‘d tehâşî ve mücânebet ve her halde akılane etvâr ve izhârına mübâderet ile ibrâz-ı hüsn-i hizmet eylemek bâbında

Fî Evâ’il-i Ra sene 196

Hüküm 24

Özet:

Bihke Kal‘ası sâkinlerinden Osman gelerek karındaşı oğlu Hasan ile kal‘a toprağında bulunan tarlalara müşterek mutasarrıflar iken mezbûr Hasan bin yüz doksan beş senesinde ölünce oğlu ve kızı ve baba bir karındaşı ve kimesnesi olmayıp tarlaların tamamı kendisinin olduğunu iddi‘â ederek bazı kişilerin müdâhale ettikleri ve müdâhalelerin kânûn üzere men‘ olunması husûsunda hükümdür

Bihke kadısına hüküm ki

Bihke Kal‘ası sâkinlerinden Osman nâm kimesne gelüb bu karındaşı oğlu Hasan nâm kimesne ile kal‘a-i mezbûre toprağında vâkı ma‘lûmü’l-hudûd yerlere şer‘ ve müşterek mutasarrıflar iken mezbûr Hasan bin yüz doksan beş senesinde fevt oldukta oğlu ve kızı ve baba bir karındaşı vesâ’ir tapu ashâbından kimesnesi olmayıp zikrolunan tarladan hissesi kânûn üzere tapuya müstehak ve hak tapu müşterek olduğu itibarıyla bunun olmakla bi-garez Müslümanlar takrîr eyledikleri resm-i tapu ile olmak istedikte sahib-i arz mücerred tam-ı hamından nâşi buna vermeyip ahara verdim deyü hilâf-ı kânûn vermekte ta‘allül ve gadr sevdasında olduğun bildirüb ol yerlerde müştereği hissesi bi-garez Müslümanlar takrîr eyledikleri resm-i tapu ile kendüge ittirülüp sahib-i arz ve kendi ta‘allül ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’umdan su’âl

olundukta ol yerler mukaddemâ bulunmuş olmayıp fi'l-hakîka bu karındaşı oğlu Hasan nâm kimesne ile şer‘ ve müşterek mutasarrıf iken müştereği mezkûr Hasan fevt oldukta oğlu ve kızı ve baba bir karındaşı vesâ'ir müştereği mezbûrdan mukaddem tapu ashâbından kimesnesi olmayıp ol yerlerden hissesi tapuya müstehak ve hak-ı tapu müştereği olduğu itibarıyla bunun olmakla bi-garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile teklîf olundukta icâb-ı ibâ eder oldukta sahibü'l-arz tapu ile ahara verdim deyü nizâ eder olmayıp fi'l-vâkı bu bi-garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile almağa tâlib iken sahib-i arz vermeyip âhara tapu ile verdim deyü nizâ eylediği vâkı ise bî-garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile müşterek hissesi aluvirülmek muvaffık kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ra sene 1198

Sayfa 9

Hüküm 25

Özet:

Tımâr sahibi Salih gelerek Hersek Sancağı'nda Osaniçe Nâhiyesi'nde Ragorone köyünde iki bin altı yüz elli dokuz akçe mutasarrıf olduğu timârı ve Osaniçe Nâhiyesi'ne tâbi Dolone Alaça köyünde bulunan tımâr kendi adına kayıtlı olduğu ve müdâhale edilmesi gerekmez iken ahâlî tarafından müdâhalede bulunulduğu ve müdâhalenin men‘ olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Hersek Sancağı'nda vâkı Osaniçe nâ'ibine hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Salih nâm sipâhi gelüb Hersek Sancağı'nda Osaniçe Nâhiyesi'nde Ragorone nâm karye ve gayrıdan iki bin altı yüz elli dokuz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârı mülhakâtından Osaniçe Nâhiyesi'ne tâbi Dolone Alaça Karyesi müstakilen kayıt ve berâtına dâhil olub Karye-i Dolone Alaça ül-mezbûreyi muhtar ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde olan yerleriyle müstakilen zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte bir türlü dâhil icâb etmez iken mîr-livâ-i Hersek havasından Hersek Nâhiyesi'ne tâbi niyâbet ve nivgan ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve cürm-ü cinâyet livâ-i mezbûre deyü rüsûmatı ile livâ-i Hersek hassı mutasarrıfları tarafından âhara kanâ‘at etmeyip müstakilen kaydına dâhil

marü'l-beyân Dolone Alaça Karyesi'ne muhtar ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde olan yerlerine fuzûlî müdâhale ve gadr-ı murâd eylediklerin bildirüb sâlifü'z-zikr Dolone Alaça Karyesi muhtar ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde olan yerleriyle Defter-i Hâkânî mûcebince müstakilen kendüye zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı kânun-ı hâkânî ve mugâyir-i kânûn mîr-livâ-i Hersek hassı mutasarrıflarını ve ahardan bir ferdi fuzûlî ettirilmeyüb men' ü def' ve tağliben aldıkları mahsûl ve rüsûmu geri istirdâd eylediklerin bildirüb sâlifü'z-zikr Dolone Alaça Karyesi mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde olan yerleriyle Defter-i Hâkânî mûcebince müstakilen kendüye zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mîr-livâ-i Hersek hassı mutasarrıflarını ve âhardan bir ferdi fuzûlî ettirilmeyip men' ü def' ve tağliben aldıkları mahsûl ve rüsûm geri istirdâd ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnu ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Osaniçe Nâhiyesi'ne tâbi altı aded baştine ve bir çiftlik ve üç nefer re'âyâ ile karye-i Dolone Alaça hâsıl-ı ispenç ve gendüm ve mahlût yekûn ma'a gayruhu bin üç yüz sekiz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde mezkûr Ragorene nâm karye ve ma'a gayruhu biriktirilip iki bin altı yüz elli dokuz akçe bir icmâl ve tamamen merkûm Salih'in timârı ve Hersek Nâhiyesi'ne tâbi nibayet ve revgân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve cürm-ü cinâyet livâ-i mezbûre altı bin akçe yazu ile ol dâhi defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde mîr-livâ-i Hersek havasından olmak üzere tahrîr olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır.

Fî Evâ'il-i Ra sene 1196

Nesimi

Hüküm 26

Özet:

İstâr-ı Eflâk Kasabası sâkinlerinden El-Hâc Murâd gelip bunun hayatında babasının mallarını kendisine belgeler ile sattığını ve teslîm ettiğini ancak kızkardeşi Vasfihan hatunun müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men' olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm ki

İstâr-ı Eflâk Kasabası sâkinlerinden el-Hâc Murâd nâm kimesne gelüb bunların hayatında kendi kâr ve kesbine cem eylediği nukûd ve emvâl ve eşyâ ve iştirâ eylediği emlâklara ve babası ki hal-i hayatında ve kemâl-i akıl ve sıhhatinde semen-i ma‘lûme mukâbelesinde buna bâ-hüccet-i şer‘iyye bey‘-i bât-i kat‘i ile bey‘ ve teslîm eyledüğü emlâklara aharın kat-ı alâka ve medhâli ve bir kimesneye deyn ve kefâleti olmayıp ve üzerlerine dâhi şer‘an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken babası fevt oldukta karındaşı Vasfihan nâm hatun zuhûr ve şirrete sülûk sülk-ü yedinde emvâl ve eşyâ ve emlâkta senin alâkan yoktur benim pederimin hayatında cem olmuş olmakla yedinden olub mirasa idhâl idüb hisse alırım deyü hilâf-ı şer‘-i şerîf hisse mutâlebesiyle ta‘addî ve rencideden hâlî olmadığın ve bu babda da‘vâsına muvafık Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verdiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfe mûcebince amel olunup mezbûrenin hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i fetâvâ-yı münîf mâlik olduğu nukûd ve emvâl ve eşyâ ve emlâkından hisse mutâlebesiyle zâhir olan müdâhale ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ra sene 1196

Sayfa 10

Hüküm 27

Özet:

İstâr-ı Eflâk Kazâsı’na bağlı Dobroslini köyünde ikâmet eden Knez Estoye Totosne zimmî gelerek İzvornik Kazâsı’na bağlı Harve köyünde ikâmet eden Hallas veled-i Save zimmîden harp sırasında Locefene nâm mahalde satın aldığı yüz on iki adet karaçıta ve bunların meblağı olan bin üç yüz yirmi kuruşu yine harp sırasında Mitroviçe nâm mahalde tamamen adı geçen zimmîye teslîm eylediğini ancak zimmînin aldığı parayı inkâr ettiği ve tekrar ödenmesini taleb ettiği husûsundaki hükümdür

Bosna vâlisine ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm ki

İstâr-ı Eflâk Kazâsı’na tâbi Dobroslini nâm karye mütemekkinlerinden Knez Estoye Totosne nâm zimmî gelüb İzvornik Kazâsı’na tâbi Harve Karyesi mütemekkinlerinden Hallas veled-i Sava nâm zimmîden bundan akdem darü’l-harbde vâkı Locefene nâm mahalde iştirâ eylediği yüz on iki re’s karaçıta var ki semeni olan bin üç yüz yirmi kuruşa yine darü’l-harb cânibinde Mitroviçe nâm mahalde tamamen zimmî

mesfûre edâ ve teslîm idüb zimmetinde bir akçe ve bir habbe alacağı kalmayıp hilâf-ı şer‘-i şerîf akçe mutâlebesiyle ber-vechle ta‘addî ve rencide olunmak icâb etmez iken zimmî-i mesfûr zuhûr ve şirrete sülûk ve meblağ-ı mezbûr ahz eylediğini inkâr birle hilâf-ı şer‘-i şerîf tekrar ona mutâlebesiyle ta‘addî etmekle bundan akdem İstar ve kadısı huzûrunda mürâfa‘a-i şer‘-i şerîf olduklarında bu meblağ-ı mezbûru zimmî-i mesfûre tamamen edâ ve teslîm eyledikte vech-i şer‘ üzere ba‘de’l-isbât iddi‘âsı mümza şart olub ber-vech-i şer‘i mu‘ârazadan men‘ ü kati nizâ birle cânib-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye ve vâli tarafından buyruldu itâ olunmuşken mesfûr mehab olmayıp hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye yine ol-vechle akçe mutâlebesiyle ta‘addî ve beyhude hükkama gammaz ve tahrib birle rahnedâr idüb ahvâl-i diğer gün olduğun bildirüb hüccet-i şer‘iyye mûcebince amel olunup mesfûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye ol-vechle zâhir olan ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer‘iyye görülmek için yazılmıştır

Vehbi

Fi Evâ’il-i Ra sene 1196

Hüküm 28

Özet:

İstâr-ı Eflâk Kazâsı’na tâbi Dabroşça köyünde ikâmet eden Bolama zimmî gelerek köyde bulunan İstolo çiftliği olarak bilinen çiftliğin kendisi ve müştereği olan Mazarto mirasçılarına ait iken mahalden Varşiye dimekle bilinen kimsenin müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men‘ olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm İstâr-ı Eflâk Kazâsı’na tâbi Dabroşça nâm karye mütemekkinlerinden Bolama nâm zimmî gelüb karye-i mezbûre hudûdu dâhilinde vâkı İstolo Çiftliği dimekle ma‘rûf ma‘lûmetü’l-hudûd çiftlik arâzîsine mutasarrıf olan Borasçina nâm nasraniye tasarrufunda olan çiftlik arâzîsinden hak tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle bin yüz doksan bir senesine babası Aharto nâm zimmîye iki yüz kuruş mukâbelesinde ferâğ ve makbûz ve çiftlik mezbûr emlâk dâhi bey bât kati ile bâ hüccet-i şer‘iyye bey ve teslîm ve yedime kadîmden sahib-i arz temessükü ve hüccet-i şer‘iyye mûcebince edâ birle beherine zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ve emlâk dâhi lâzıme eder iken babası mesfûr Mazarto zimmî veled-i selef zikrolunan çiftlik arâzîsi bi-hasbe’l-kânûn meccânen emlâkı dâhi ırs-ı şer‘e

oğlu mesfûr Yave zimmî ile diğer oğullarına yine karye-i mezbûreden Yoko veled-i Tahdi ve Nikola nâm zimmîlere intikâl idüb babalarından müttefir birle iştirâken zabt û zirâ‘ât-ı emlâk dâhi lâzımelerinin murâd eylediklerinde ahardan ber-vechle dahl û ta‘arruz olunmak icâb etmez Saraybosna sâkinlerinden Varşiye dimekle ma‘rûf kimesne zuhûr ve zikrolunan emlâk ve arâzîyi mesfûre ve Estolo emrine on sene mukaddem “*buna bey ve ferâğ etmiştir*” deyü fuzûlî müdâhale ve bundan akdem fevt oldukta mezbûr Murâd’ın ol-vechle olan oğlu mukayyid ve mümza şart olub ber-vech-i mu‘ârazası men‘ ve kati nizâ ve fasl-ı husûmet birle cânib-i şer‘den hüccet-i i’lâm-ı şer‘iyye itâ vusûlüne vasıl tariki mûcebince amel oluna deyü bi-misli sâdır olunurken meccânen olmayıp hilâf-ı şer‘ ve kânûn yine ol-vechle nizâ fasıla beyhûde-i haybe ve kânûn ve ol-vechle ahvâli diğer gün olduğun bildirüb hüccet-i şer‘iyye mûcebince amel olunup edayı emlâk ve arâzî zirâ‘ât senin kendüye zabt ve kânûn ettirilip fuzûlî hilâf-ı şer‘ ve kânûn ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûn inhâ ve Dîvân-ı Hümâyûn fuzûlî su’âl olundukta karye-i mezbûre toprağında tasarrufu tarafıma ettirilenlerden mesfûr ba‘dehû nasraniye tasarrufunda olan arâzîsin rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle mesfûr Yovanın babası Lefoto zimmîye iki yüz kuruş mukâbelesinde ferâğ ve emlâkın dâhi bey bât kati ile bey ve teslîm eyledikten sonra babası mesfûr Nikola zikrolunan yerin kesb-i kânûn meccânen ve emlâk dâhi ırsen kefili karındaşlarına intikâl idüb alıverilüb iştirâken beherine zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmu sahib-i arza eda ve ol emlâkı dâhi zabt eder iken mezkûr veled ahiresini mukaddem mazmûn hevasınca emlâk ve arâzîyi bana bey ve ferâğ etmiştir deyü fuzûlî müdâhale ettiği vâkı ise men‘ ü def‘ ve babası mürd mesfûrdan müntakil emlâk ve arâzî yarar-ı sabık olunmakla karındaşlarına iştirâken zabt murâd ettirilmek için mahalline şerh ve kânûn-ı hilâf ile emr-i şerîf yazılagelmiştir deyü tahrîr olunmağın mahallinde şerh ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ra sene 1196

Sayfa 11

Hüküm 29

Özet:

Klis Sancağı’nda bulunan Borhoçe Kal‘ası müstahfazlarından Ahmed veled-i Hasan müstahfaz gelerek Klis Sancağı’nda ve Dalamuç Nâhiyesi’nde Saniç köyünde

çiftlik-i Cafer Ağa ve gayrıdan bin yedi yüz yirmi dokuz akçe gedik timârı ile müstahfız olub tımâr defter-i icmâl ve defter-i mufassal kayıtlarında mevcut olduğu husûsunda tımâr hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Dalamuç nâhiyesi nâ'ibine hüküm

Klis Sancağı'nda vâkı Borhoçe Kal'ası müstahfazlarından Ahmed veled-i Hasan nâm müstahfaz gelib Klis Sancağı'nda Dalamuç Nâhiyesi'nde Çiftlik-i Cafer Ağa der Karye-i Saniç ve gayrıdan bin yedi yüz yirmi dokuz akçe gedik timâr ile kal'a-i mezbûre müstahfızlığına berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu gedik timârının başkalemi olan sâbıkü'z-zikr Karye-i Saniç Çiftlik-i Cafer Ağa ve baki-i birâderân an-hisse-i Karye-i Saniç an hisse-i Sekincik hâlîyen der tasarruf (...) Cafer Ağa tâbi-i Dalamuç ve Çiftlik-i Süleyman Ağa an Timurhan an hisse-i Karye-i Saniç ve an Hisse-i Yahciç tasarrufunda olan yerlerdir ve çayırlar resm-i filori yüz akçe ve Çiftlik-i Oruç bin Yakub ve baki-i birâderân an hisse-i Karye-i Saniç ve an hisse-i Yahciç hâlîyen der-tasarruf-ı Mustafa bin Oruç ve Çiftlik-i Sırrı bin Hasan an hisse-i Karye-i Saniç ve an hisse-i Karye-i Yahciç tasarruflarında olan yerdir ve çiftlik-i mezbûre bâki-i birâderândan an hisse-i Karye-i İrlute tasarrufunda olan yerlerdir ve Çiftlik-i Timurhan ve İlyas an hisse-i Karye-i Saniç ve an hisse-i Yahciç hâlîyen der-tasarruf-ı Oruç ve Timurhan çift bir ve hâsılı tahtında resm-i çift ve gendüm ve mahlût ve öşr-i bostan ve giyâh ve kovan ve sîr ü piyâz ve gelenbe ve resm-i filori ve nısf-ı bâd-ı hevâ ve resm-i arûs deyü tevcîh ve tapuyu zemin yekûn ma'a gayruhu yedi yüz yirmi dokuz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle temhir ve defter-i icmâlde mezkûr çiftlikler ve ma'a gayruhu biriktirilip bin yedi yirmi dokuz akçe Vorkuça müstahfazanına mahsûs bir icmâl ve tamamen müstahfaz merkûm Ahmed ve sahibinin timârı olduğu Defter-i Hâkânî'de mukayyid olmakla müstahfaz-ı merkûmun mutasarrıf olduğu gedik timârının başkalemi olan sâlifü'z-zikr Saniç Karyesi'nin tahtında mukayyid çiftlikler ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî gedik timârı tarafından zabt ve taraflarından zirâ'ât edenlerin hâsıl eyledikleri terekelerinden şer'le tevcîh olunan onda bir öşr-i rüsûm ve defterlü re'âyâ ettirmek dâhi üzerlerine edâsı lâzım gelen sâ'ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz etmek murâd eyledikte dâhil olunmak icâb etmez iken Külcüce nâm karye ahâlîlerinden Karye-i Saniç el-mezbûrenin tahtında mukayyid çiftlikler topraklarında zirâ'ât edenlerden Mehmed birâder ve karındaşı İbrahim ve Salih ve Murâd ve Hoca oğlu ve Hoca oğlu Arab ve Nuh oğlu Raco nâm kimesnelerin öşürlerin hilâf-ı kânûn vermekte ta'allül ve muhalefet ve

defterlü re‘âyâları dâhi üzerlerine edâsı lâzım gelen hukûk ve rüsûmların vermediklerinden gedik timârı mahsûlunun küsûr ve noksan tenziline bâ‘is ve bâdî oldukların bildirüb salifü’l-beyân Saniç Karyesi tahtında mukayyid çiftlikler topraklarında zirâ‘ât ve harâset edenlerin zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden şer‘le tevcîh olan onda bir öşürleri ve defterlü re‘âyâlarının dâhi üzerlerine edâsı lâzım gelen sâ’ir hukûk ve rüsûmları kânûn ve defter mûcebince alıverilüb hilâf-ı kânûn bir ferdini ta‘allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında emr-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnum ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda fuzûlî su’âl olundukta müstahfaz merkûmun mutasarrıf olduğu gedik timârının başkalemi olan Defter-i Hâkânî’de mestûr Saniç Karyesi’nin tahtında mukayyid çiftlikler ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve taraflarından zirâ‘ât edenlerin hâsıl eyledikleri terekelerinden şer‘le mûcebince olan onda bir öşürleri ve defterlü re‘âyâlarının dâhi üzerlerine edâsı lâzım gelen sâ’ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince aluvirülmek muvafık kânûn olduğu tahrîr olunmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Macid

Fî Evâ’il-i Ra sene 1196

Hüküm 30

Özet:

Kazâya tâbi Bofovik köyü mütemekkinlerinden Tokulu zimmî gelerek bu köy toprağında bulunan arâzîsini bin yüz doksan senesinde köyden Bozvucuh nâm zimmîye yüz kuruş borcu karşılığında emânet ettiği daha sonra kendisinin yüz kuruşu oğlu Gorgi’ye edâ ettiğini ancak tarlayı kendisine geri vermedikleri ve tarlanın kendisine geri verilmesi husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi Bofovik nâm karye mütemekkinlerinden Tokulu nâm zimmî gelüb bu karye-i mezbûre toprağında vâkı mutasarrıfına ve beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda edegeldiği tapulu ve temessüklü ma‘lûmetü’l-hudûd bir kıt‘a tarlasını bin yüz doksan senesinde yine karye-i mezbûre mütemekkinlerinden

Bozvucuh nâm zimmîye yüz kuruş deyn-i mukabilinde ale't-tarikü'l-eman verip ba'dehû mesfûr mürd-i mezbûre meblağ-ı mezbûru yine karye-i mezbûrede mütemekkin oğlu Gorgi nâm zimmîye eda idüb tarlayı mezkûru zabt murâd eyledikte oğlu mesfûr macar babam yedinde buldum bana intikâl eder deyü hilâf-ı kânûn zabtına fuzûlî mümâna'at ve kendisi zabt ve gadr-ı küllî ettikte ve bu babda davasına muvafık hilâf-ı şerîf verildiğin bildirüb ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe kânûn üzere amel olunup sâlifü'z-zikr tarlayı kendine alıverilüb zabt û zirâ'ât ettirmek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ra sene 1196

Hüküm 31

Özet:

İzvornik Kal'ası müstahfazlarından Mehmed oğlu Mehmed nâm müstahfaz gelip İzvornik Sancağı'nda Ragovine Nâhiyesi'nde Bolyonik köyü ve etrafından üç bin akçe gedik timârı ile kal'a müstahfızı olub müdâhale edildiği ancak rûz-nâmçe defteri kayıtlarına bakılmakla gedik timârın yüz yetmiş iki tarihinde Mehmed bin Mehmed'in üzerinde göründüğü ve Defter-i Hâkânî kayıtlarına göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

İzvornik sancağı mutasarrıfı (isim yazılmamış) dâme ve Ragevine nâhiyesi nâ'ibine hüküm

İzvornik Kal'ası müstahfazlarından Mehmed bin Mehmed nâm müstahfaz gelüb İzvornik Sancağı'nda Ragovine Nâhiyesi'nde Karye-i Bolyonik ma'a resm-i belut ve gayrıdan üç bin akçe gedik timârı ile kal'a-i mezbûre müstahfazlığına berât-ı şerîfimle mutasarrıf olub gedik timârı karyelerini Defter-i Hâkânî zabt ve berâtı mûcebince zabt ve müstahak olduğu mahsûlü ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte defterden müdâhale ve zabtına muhalefet olunmak icâb etmez iken ecânib ve ashâb-ı arzdan bazı kimesneler hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i berât fuzûlî müdâhale ve zabtına mümâna'at ve ta'addîden hâlî olmadıkların bildirüb gedik timâr mezbûr karyelerini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî kendine zabt ve berâtı mûcebince hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip ashâb-ı arzdan olan hilâf-ı Defter-i Hâkânî dahl û ta'arruz ve zabtına mümâna'at ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i

hümâyûna mürâca‘ât olundukta gedik timâr mezbûr yüz yetmiş iki tarihiyle merkûm Mehmed bin Mehmed’in hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak bâbında emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ra sene 1156

Re’isü’l-küttap mûcebince ahar husûsa me’mûr mübâşereti tekrar yazılmıştır

25 Ra 96

Sayfa 12

Hüküm 32

Özet:

Kobaş Kal‘ası müstahfazlarından Salih veled-i Mustafa müstahfaz gelerek Klis Sancağı’nda Dalamuç Nâhiyesi’nde Moska nâm-ı diğer Rekoha köyünde bin dört yüz akçe gedik timâr ile kal‘a müstahfazı olub mütegallibeden Felib oğlu Mahmud adındaki kimsenin müdâhale ettiği husûsunda gedik tımâr hükmüdür

Bosna vâlisine ve Dalamuç nâhiyesinin tâbi olduğu kazânın kadısına hüküm ki

Kobaş Kal‘ası müstahfazlarından Salih veled-i Mustafa nâm müstahfaz gelüb Klis Sancağı’nda Dalamuç Nâhiyesi’nde Moska nâm-ı diğer Rekoha nâm karye ve gayrıdan bin dört yüz akçe gedik timâr ile kal‘a-i mezbûr müstahfazlığına bâ-berât-ı mutasarrıf olub gedik timârının başkalemi olan Karye-i Soğa nâm-ı diğer Saray Hoca tahtında yedi aded baştine ve bir esbâb ve mahsûl-u haymana ve nısf-ı bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve polaçina ve tapuyu zemin ve hane yeri fi iki yüz yekûn ma‘a gayruhu bin sekiz yüz akçe ve yine Dalamuç Nâhiyesi’ne tâbi karye-i ramiye tahtında altı aded baştine ve beş nefer gebran ma‘a baştine hâsıl-ı resm-i çift ve ispenç ve mahlût ve öşür yedinden ve ketân ve giyâh ve küvvare ve sîr ü piyâz ve gelenbe ve nısf-ı bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve polaçina ve tapu-yu zemin yekûn ma‘a gayruhu bin dört yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde biriktirilip üç bin akçe Kablaba Kal‘ası müstahfazatına mahsûs bir icmâl ve icmâl-i mezkûrun bin dört yüz akçesi merkûm Salih veled-i Mustafa’nın ve bin altı yüz akçesi dâhi yine kal‘a-i mezbûre müstahfazatından Ahmed veled-i Ahmed’in timârı olduğu Defter-i Hâkânî’de mukayyid olmakla sâlifü’z-zikr karyeleri ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterek mezkûr Ahmed veled-i Ahmed ile zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmdan berâtı mûcebince hizmeti

mukâbelesinden müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte bir türlü dâhil icâb etmez iken nâhiye-i mezbûre sâkinlerinden mütegallibeden Felib oğlu Mahmud nâm kimesne hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn fuzûlî müdâhale ve mahsûl ve rüsûmatın ahz û kabzına muhalefet ve gadr sevdasında olduğun bildirüb salifü'l-beyân karyeler ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî merkûm Ahmed veled-i Ahmed ile kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmdan berâtı mûcebince hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mezbûru ol-vechle müdâhale ve ta'addî ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'de mahfûz rûz-nâmçe-ihümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ra sene 1196

Nesimi

Hüküm 33

Özet:

Kazâ ahâlîleri gelerek bazı kişilerin kendilerini taciz ve mallarına karşılık müdâhale ettiklerini ve bu husûsta vâli tarafından mübâşir gönderildiği ancak mübâşir ücretinin kendilerinden taleb edildiği bu durumun ise kendilerini olumsuz etkilediği ve bu husûsta Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfeleri olduğunu bildirdikleri ve bu konularda bir def'a mazlum olan taraftan taleb olunmaması husûsunda Anadolu ve Rumeli kullarına emir verilmiştir kânûn üzere amel olunması husûsunda

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr ahâlîleri gelüb bunlar kendi hallerinde arzlarıyla mukayyid ve kendine verecekleri yoğiken kazâ-i mezbûr sükkânından bazı kesan zuhûr ve mücerred ta'cîz ve celb-i mâl sevdasıyla hukuk-ı iddi'â ve vâli tarafından üzerlerine mübâşir gönderip terâfu-i şer' olduklarında şer'an bir nesne sâbit olmayıp ücret-i mübâşiriye şer'an müdde-i mezbûrdan lâzım gelir iken ücret-i mübâşiriyeyi müdde-i âlîyyeden olub ol-vechle ahvâlleri diğer gün perakende ve perişân hal oldukların ve bu bâbda da'vâlarına müvafık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb ol bâbda istid'âyı ve

hüccet ve Dîvân-ı Hümâyûn'dan su'âl olundukta da'vâ-yı mezbûre zuhûr ve hîn-i mürâfa'a-i müdde'inin hakkı beyân olunup muhzır ihzâr ve ta'cîz için da'vâya sülûk-ü zâhir olanların veyâhûd mukaddemâ bir def'a şerle görülmeğin tekrar da'vâya şürû ettiği gerek Der-sa'âdet'ten ve gerek vâli ve hâkim taraflarından ta'yîn olunan mübâşirlerin ücret-i mübâşiriyesi mazlûm olan müdde-i aleyhden taleb olunmayıp ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe husûmet-i kafiye eden müdde-i mezbûrdan tahsîl ve keyfiyet-i bilâd ve kasabât ve nevahide olan cümle mahkeme sicillâtına kayıt olunan düstûr-ı ehemmiyet tutulmak için Anadolu ve Rumilinin üçer kullarına yüz yetmiş altı senesi evâhir şabanında ale't-tafsîl evâmir-i şerîfe yazıla gelmiştir deyü tahrîr bulunduğuna bina'en vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Hüküm 34

Özet:

Kazâda bulunan Kostayniçe sâkinlerinden Ahmed, Hüseyin ve Salih kardeşler gelerek köy topraklarında bulunan arâzîleri iştirâk hâlînde tasarruf eder iken Rüstem oğlu Hasan'ın müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men' olunması husûsunda hükümdür

Prepol kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûreye tâbi Kostayniçe nâm karye sâkinlerinden Ahmed ve Hüseyin ve Salih nâm karındaşlar gelüb yine karye-i mezbûr toprağında vâkı bi-hasbe'l-kânûn meccânen babalarından intikâl eden ber-vech-i iştirâk elli seneden mütecâviz mutasarrıf ve birer sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda edegeldikte tapulu ve temessüklü ma'lûmetü'l-hudûd yerlerine âhardan ber-vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb ve iktizâ olunmayıp ve bu makûle on sene mürûr eden toprak da'vâsının istimâ'ı memnû'ken yine karye-i mezbûre sükkânında Rüstem oğlu Hasan dimekle arîf kimesne zuhûr ve ol yerler mezbûreden mukaddem "*benim idi şimdi yedinizden alub zabt ederim*" deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve ta'addîden hâlî olmadığın ve bu bâbda da'vâlarına muvafık fetâvâ-yı şerîfe verilmek bildirüb fetâvâ-yı şerîfler mûcebince kânûn üzere amel olunup mezbûrun hilâf-ı vâkı ol vechile zâhir olan ta'addîsi men' ü def' hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikte kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Safi

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Sayfa 13

Hüküm : 35

Özet:

İmam Mustafa hâlîfe ve Ahmed hâlîfe mektûb yollamıştır. Bosna'ya bağlı İzniçe Nâhiyesi'ndeki Bilad köyü camisinin imâm ve hatibinin vergilerden muaf olması gerektiği kânûna aykırı olarak kendilerinden vergi isteyen ehl-i örf ta'ifesinin engellenmesine dair yazılmıştır.

Bosna Bordi Kazâsı nâ'ibine hüküm

Eimmeden Mustafa hâlîfe ve mertebadan Ahmed hâlîfe zîde fezâilühûmâ mektûb yollar Bosna Radis Kazâsı muzâfâtından İzniçe Nâhiyesi'ne tâbi Bilad nâm karyede vâkı cami-i şerîfi berât-ı şerîfimle imâm ve hatib taahhütleriyle uhdelerine lâzım mektûbun münasebetlerini edâ idüb bu makûle eimme-i hatiban müfterâ-i mühlik oldukları itâ birle resm-i ra'iyyet ve bilâ yersiz deyü tekâlîf-i şâkkanın cümlesinden mağfir eden karye-i mezbûre der hatib tarafından resm-i ra'iyyet ehl-i örf ta'ifesi taraflarından dâhi bilâ emr-i şerîfin tekâlîf-i şâkka ta'addî der müceddiden hâlîye olmadıklarından bildirüb hilâf-ı kânûna Karye-i Rasiye mütevatir tarafından resm-i ra'iyyet ehl-i örf ta'ifesi taraflarından dâhi bilâ emr-i şerîfin tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle ta'addî ve rencide ettirlmeyüb men' ü def' oluna bâbında ki tasarrufunu ricâ etmenin emri eimme ve hatib müfterâ-i mühlik oldukları itibariyle resm-i ra'iyyet ve bilâ yersizce tekâlîf-i şâkkanın cümlesinden mağfirdir bu bâbda kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Hüküm 36

Özet:

Kazâ mütemekkinlerinden Yoksah veled-i Yorasva zimmî gelerek İstâr-ı Eflâk mukâta'asının defterde bulunan zimmî reayalarından olduğu ve müdâhale edilmemesi gerekir iken köy sipâhisi Abdi'nin kânûna aykırı olarak iki yüz kuruş resm-i ispence nâmıyla hâk taleb ettiği kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden Yoksah veled-i Yorasva nâm zimmî gelüb İstâr-ı Eflâk mukâta'asının defterde mukâyyid zimmî ra'iyyet müdde'âsının oğullarından olmağla üzerine edâsı lâzım gelen resm-i ispenç vesâ'ir hukûk ve rüsûmun kânûn-u defter mûcebince mukâta'a-i merkûm zabtına adam ve sûret olmayıp hilâf-ı kânûn ta'addî ve rencide olunmak icâb ve iktizâ etmez iken tımâr karyesinin Yenipazar Kazâsı'na tâbi (isim yazılmamış) nâm karye sipâhisi Abdi nâm sipâhi zuhûr ve "*senin baban kazâsına mukaddem benim sipâhisi olduğum timârı karyesinin defterde mukâyyid zimmî ra'iyyet ve* ra'iyyet *oğullarından Memiş sen dâhi re'âyâsı olmuş olursun*" deyü hilâf-ı kânûn resm-i ispenç nâmıyla senede iki yüz kuruş mutâlebe ve cebren ve darben tahsîl iddi'âsıyla zülm ve ta'addî eylediğin bildirüb men' ü def' olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitâben emri şerîf sudûrunu istid'â ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kânûnu su'âl olduğuna zimmî mesfûr tımâr karyesinin defterde mukâyyid ra'iyyet ve ra'iyyeti oğullarından değil ise sipâhi olan Abdi nâm sipâhi "*senin baban mukaddemâ timârım karyesinde mütemekkin olmuş olduğundan sen dâhi re'âyâsı olmuş olursun*" deyü resm-i ispenç nâmıyla akçe mutâlebesiyle ta'addîsi mugâyir-i kânûndur deyü tahrîr olunmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kânûn üzerine amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Hüküm 37

Özet:

Ömer gelip Akhisar Kasabası toprağında arâzî tasarruf edenlerden zevcesi Meryem hatun yüz doksan senesinde ölmekle oğlu kalmayıp defterde yazılı taşınmazlar Ömer'e intikâl idüb tasarruf etmesi gerekir iken Abdullah sipâhinin kaçak oğlu Mehmed ve Hoca oğlu Ahmed'e verdiği taşınmazların geri verilmesi ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna Eyâleti'nde Klis Sancağı'nda vâkı Akhisar kadısına hüküm

Ömer nâm kimesne gelüb Akhisar Kasabası toprağında arâzî tasarruf edenlerden zevcesi Meryem nâm hatun yüz doksan senesinde müteveffiye oldukta oğlu kalmayıp defterinde olan ma'lûmetü'l-hudûd yerleri tapuya müstehak oldukta ol yerler üzerinde

dikme ve işleme ve terbiye ile neş ü nemâ mülk-ü meyve eşcârı olub bî-hasbe'l-şer‘ ırs-i zevci Ömer'e intikâl idüp ol yerler ahara verildiği surette eşcâret görüp gözetmekte sa'viyet olduğundan ahara verilmekten vereseye verilmek evla olduğuna binâ'en tapuya zevci mezbûr Ömer'in olmakla ol yerleri salifü'l-isim Ömer'e bi-garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile almaya tâlib iken sahib-i arz olan Abdullah sipâhi mütegallibeden kaçak oğlu Mehmed hoca oğlu Ahmed nâm kimesneler ile yekdil bi-garez Müslümanların takrîr eyledikleri rüsûmu tapu ile vermeyip Mihriman nâm kimesneye verip akd eylediğin bildirüb ol yerler bi-garez müslimin takrîr eyledikleri rüsûmu tapu ile kendüye el verilip hilâf-ı kânûn bir türlü ta‘addî ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Hüküm 38

Özet:

Kazâ sâkinlerinden Mustafa gelerek yine köyde bulunan ve Dayiretemen köyü topraklarında bulunan taşınmazlarına müdâhale etmek gerekmez iken Zâhiriye'nin topraklarına müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men‘ olunması husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne gelüb yine kazâ-yı mezbûreye tâbi Dayiretemen nâm karye toprağına vâkı olan iki seneden mütecâviz mutasarrıf ve beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza edâ edegeldikleri tapulu ve temessüklü ma‘lûmetü'l-hudûd yerlerine âhardan ber-vechle dahl û ta‘arruz olunmak icâb ve iktizâ etmeyip ve o makûle on sene mürûr eden toprak da‘vâsının istimâ‘ı memnû‘ iken yine karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Zâhiriye nâm zimmî zuhûr ve "*ol yerler mezbûreden mukaddem benim idi şimdi yeniden alub zabt ederim*" deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve bundan akdem bâ-mürâsele-i şer‘iyye davet-i şer‘ oldukta mesfûr şer‘-i şerîfim adem-i itâ‘at birle yine ol-vechle fuzûlî müdâhale ve ta‘addîden hâlî olmadığın bildirüb kânûn üzere amel olunmak mesfûrun hilâf-ı kânûn ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Sayfa 14

Hüküm 39

Özet:

İstâr-ı Eflâk mukâta'ası reayası gelerek üzerlerine düşen vergileri edâ ettiklerini ancak imdâd-ı hazeriyye vergisi adıyla kendilerinden altı yüz kuruş fazla vergi taleb edildiği ve talebte bulunanların men' olunması husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk Kazâsı civârında vâkı mevlânâ (isim yazılmamış) kadısına hüküm

İstâr-ı Eflâk mukâta'ası re'âyâları gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım avârız ve mal-ı ocak ve imdâd-ı hazeriyye vesâ'ir emr-i şerîfemle edâ olan tekâlîflerini emr û defter mûcebince mukâta'a-i merkûme zabtına tamamen edâda kusûru yoğken kazâları nâ'ibi olanlar beher tekâlîf vukû'nda tevzi' defterine emir ve defterden ziyâde kendi nefsi için idam akçesi deyü altı yüz kuruş zam ve cebren ve kahren tahsîl da'vâsıyla zülm û ta'addîye cesaret eylediğinden ahvâlleri diğer gün idüğün ve perişân olmalarına bâ'is ve bâdi olduğun bildirüb men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Hüküm 40

Özet:

Zaimadan Abdüsselam ibni Ahmed gelerek berâtla mutasarrıf olduğu ze'âmeti Bersence köyünün öşr ve rüsûmu ze'âmeti tarafından alındığını ancak Vasinik köyü mutasarrıfı Cabbardan Salih adındaki kimsenin müdâhale eylediği ve müdâhalesinin men' olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna da İzvornik Sancağı'nda vâkı Memleketeyn kadısına hüküm

Zu'amâdan Abdüsselam ibni Ahmed zîde kâdirihû gelüb berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi Bersence Karyesi'nin mümtâz ve

mu‘ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve rüsûmu ze‘âmeti tarafından alınagelen ve Bertaluga dimekle ma‘rûf yerlerin öşr ve rüsûmunu kânûn ve defter mûcebince tarafından subaşısı ahz ve tevcîh murâd eyledikte civârında vâkı havâss-ı Hümâyûn’umdan mukaddemâ mutasarrıf Mehmed Vasinik Karyesi mutasarrıfı Cabbardan Salih dimekle arîf kimesne oğullarına tekmîl ve ol yerleri öşr ve rüsûmuna fuzûlî müdâhale ve mukaddemâ hîn-i mürâfa‘alarında ol yerlerin öşr ve rüsûmu kadîmden beri mûmâ-ileyh Abdüsselam zîde kâdirihûnun ze‘âmeti tarafına alınageldiği zâhir ve hudûdu beyânıyla mûceb-i mu‘ârazaları men‘ birle canîb-i şerden hüccet-i şer‘iyye verilmişken yine memnû‘ olub hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye yine ol-vechle fuzûlî müdâhale ve gadr sevdasında olduğun bildirüb ol yerlerin öşr ve rüsûmu tarafından ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn ta‘addîleri ol-vechle müdâhale ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmaları bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Hüküm 41

Özet:

Zaimadan Ahmed gelerek berâtla mutasarrıf olduğu ze‘âmetinin öşr ve rüsûmunu aldığı ancak Zaimadan Abbas Bey ve İbrahim Bey arâzîlerin kendi ze‘âmetleri içerisinde olduğu öşr ve rüsûmunu biz alırız deyü müdâhale ettikleri ve kânûn ve deftere göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna’da İzvornik Sancağı’nda vâkı Memleketeyn *kadısına* hüküm

Zu‘amâdan Ahmed zîde kâdirihû gelüb bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze‘âmet-i karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi Berşence Karyesi’nin mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve rüsûmu ze‘âmeti tarafından alınagelen Zemin-i Salurca ve Cerasviça ve Suyekfoh Borunabatca dimekle ma‘rûf ma‘lûm-ı marü’l-beyân yerlerin öşr ve rüsûmu ze‘âmeti tarafından subaşısı kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte zu‘amâdan Abbas Bey ve İbrahim Bey zuhûr ve ol yerler için ze‘âmetimiz karyelerinden yine karye-i mezbûra tâbi Tulubey nâm karyemizin arâzîsindendir deyü ahâlîden ma‘lumü’l-isim kimesnelere tapu ile verip ve öşr ve rüsûmunu biz alırız deyü müdâhale ve mukaddemâ mahall-i nizâ üzere hîn-i mürâfa‘alarında ol yerlerin hudûdu Seniça Parnuma sürsat ile merafur taşa varınca andan

Ohrugaliça tarlasına varınca andan doğru beher torbaya varınca taraf-ı yemini havâss-ı hümâyûn ve taraf-ı yesarih zikrolunan zeminlere müntehi ol hudûd ile mahdûd arâzî Marliyarsicca Karyesi'nin mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve rüsûmu mûmâ-ileyh Abbas Bey ve İbrahim Bey'in ber-vechle müdahelelerini men' ü def' (...) zîde kâdirihûnun ze'âmeti tarafından zabt ve öşür rüsûmunu alınagelen Ahmed zîde kâdirihûnun tarafından yerlerden olduğu cem'-i gafir ve cem'-i kesir kimesnelerin ihbâr ve şehadetleriyle sâbit ve zâhir ve mûmâ-ileyh Abbas Bey ve İbrahim Bey'in ber-vech-i müdâhaleleri men' ve mûmâ-ileyh Ahmed zîde kâdirihû tarafından zabt ve öşr ve rüsûmatı ahar için canîb-i şer'den mûmâ-ileyh Ahmed zîde kâdirihûnun yedine hüccet-i şer'iyye verilmişken hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kâdim ve hüccet-i şer'iyyeye muhâlif olmakla müdâhale ve gadr-ı murâd eylediklerin bildirüb hüccet-i şer'iyye mûcebince kânûn üzere amel olunup hilâf-ı kânûn ve kâdim mugâyir-i hüccet-i şer'iyye ve ol-vechle müdâhale ettirilmeyip merkûman Abbas Bey ve İbrahim Bey men' ü def' olunan yerlerin öşr ve rüsûmu tarafından subaşısına ahz û kabz ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Hüküm 42

Özet:

Kazâya tâbi Yokobey köyü sâkinlerinden Budan zimmî gelerek köy toprağında bulunan arâzîlerini otuz yedi seneden beri tasarruf ettiğini ancak Estekıva köyü sâkinlerinden Kirfor zimmînin müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men' olunması husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi Yokobey nâm karye mütemekkinlerinden Budan nâm zimmî gelüb karye-i mezbûre toprağında vâkı otuz yedi seneden mütecâviz mutasarrıf ve birer sene zabt û zirâ'ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza edâ edegeldiği tapulu ve temessüklü ma'lûmetü'l-hudûd bir kıt'a tarlaya ahardan ber-vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb ve iktizâ olunmayıp ve bu makle on sene mürûr eden toprak da'vâsının istimâ'ı memnû iken yine kazâ-i mezbûra tâbi Estekıva nâm karye mütemekkinlerinden Kirfor nâm zimmî zuhûr ve edâ tarlasından "*mezbûreden mukaddem mutasarrıf (...) aldım benim idi şimdi yeniden alub zabt ederim*" deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve zabt ve dâhiline

mümâna‘at ve ta‘addîden hâlî olduğun ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfe mûcebince kânûn üzere amel olunup mukaddemâ hilâf-ı kânûn ol vechle zâhir olan müdâhale ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Sayfa 15

Hüküm 43

Özet:

İstâr-ı Eflâk mukâta‘ası re‘âyâları gelerek edâsı lâzım gelen tüm vergilerini edâ ettiklerini ancak kazâları naîbi olan Saraybosna sâkinlerinden Hacı Ali’nin kendilerinden dört yüz seksen kuruş fazla vergi taleb ettiğini ve emir ve defterden ziyâde vergi talebinin men‘ olunması ve cebren aldığı verginin iâde olunması husûsunda hükümdür

Saraybosna kadısına hüküm

İstâr-ı Eflâk mukâta‘ası re‘âyâları gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız ve mal-ı ocak ve imdâd-ı hazeriyye vesâ’ir evâmir-i şerîfe ma‘a vârid olan tekâlîflerini cümle ma‘rifet ve ma‘rifet-i şer‘le emir ve defter mûcebince cem‘ine me’mûr olanlara tamamen edâda kusûrları yoğken mukaddemâ kazâları nâ’ibi olan Saraybosna sâkinlerinden Hacı Ali nâm kimesne nâ’iblik üzerine a‘yân ve mütegallibe ile yekdil ve beher tekâlîf vukû‘nda tevzi‘ defterine emir ve defterden ziyâde kendisi için dört yüz seksen kuruş zam ve cemren ve kahren tahsîl ve zabt ve ta‘addî eylediğin bildirüb nâ’ibliği üzerine emir ve defterden ziyâde kendi nefsi için cebren aldığı ol miktar kuruşlarını el verilip ashâb-ı hukûka istirdâd ve ihkâk-ı hâk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Sami

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Hüküm 44

Özet:

Kasaba ahâlîsi gelerek bunlar edâsı lâzım gelen tüm vergilerini edâ ettiklerini ve a‘yânlık iddi‘âsında olanların kendilerinden tekâlîf-i şâkka ve yem ve yiyecek nâmıyla vergi taleb ettikleri ve kendilerinin men‘ ve aldıkları fazla verginin iâde olunması husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kasaba-i mezbûr ahâlî ve re‘âyâları gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız ve imdâd-ı hazeriyye vesâ’ir evâmir-i âlîyyemle vârid olan tekâlîften emir ve defter mûcebince sıhhate me’mûr olanlara tamamen edâda kusûrları yoğken a‘yânlık da‘iyesinde olanların tekâlîf vukû‘na göre takdimi için emir ve defterden ziyâde hisse tarh ve tahmîli ve ehli örf ta’ifesi taraflarından dâhi berü emr-i şerîf ve tekâlîf-i şâkka taleb ve çift ve meccânen yem ve yiyecek vesâ’ir zâhire mutâlebesi ve mezâlim-i muhaddese ile ta‘addî ve rencideden hâlî olmalarıyla ahvâlleri diğer gün perakende ve perişân olmalarına bâ‘is ve bâdi oldukların bildirüb ol bâbda istid‘â-yı inâyet ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan fuzûlî ta‘arruz salifü’z-zikr İstâr-ı Eflâk Kasabasının ahâlî ve re‘âyâları üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız ve imdâd-ı hazeriyye vesâ’ir evâmir-i âlîyyeleriyle lâzım olan tekâlîfleriyle emir ve defter mûcebince hüccet-i mezbûre edâ eyledikten sonra a‘yânlık da‘iyesine ol miktar tekâlîf vukû‘na kendi nefsi için emir ve defterden ziyâde hisse zam ve tahmîli ve ehli örf ta’ifesi taraflarından dâhi bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka taleb ve mazhar ve meccânen yem ve yiyecek vesâ’ir zâhire mutâlebesi ve mezâlim-i muhaddese ile ta‘allül eyledikleri vâkı ise men‘ ü def‘ için kânûn üzere emr-i şerîfim yazılagelmiştir deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Hüküm 45

Özet:

Kazâ ahâlîleri gelerek bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız ve imdâd-ı hazeriyye nâmıyla edâ etmeleri lâzım gelen vergilerini defteri gereğince edâ ettiklerini

ancak a'yânlık iddi'âsında bulunanların kendilerinden tekâlîf-i şâkka nâmıyla fazla vergi aldıkları ve fazla aldıkları vergilerin men' ve iâde olunması husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûra ahâlî ve re'âyâları gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız ve imdâd-ı hazeriyye vesâ'ir evâmir-i şerîfemle vârid olan tekâlîfleri emir ve defter mûcebince cem'ine me'mûr olanlara tamamen edâda kusûrları yoğken a'yânlık da'iyesinde olanlar beher tekâlîf vukû'nda emir ve defterden ziyâde ve tahmîllerinden ziyâde hisse tarh ve tahmîl ve ehli örf ta'ifesi taraflarından dâhi bilâ emri şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle ta'addî ve rencideden hâlî olmalarıyla ahvâlleri diğer gün verildiğine mübâşeret olmalarına bâ'is ve bâdi oldukların bildirüb ol bâbda istid'â-yı inâyet ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan fuzûlî su'âl olunan salifü'z-zikr İstâr-ı Eflâk Kasabası ahâlî ve re'âyâları üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız ve imdâd-ı hazeriyye vesâ'ir emri şerîfimle vârid olan tekâlîflerin emir ve defter mûcebince cem'ine edâ eylediğinde a'yânlık da'vâsında olanlar tekâlîf vukû'na emir ve defterden ziyâde ve tahmîllerin ziyâde hisse tarh ve tahmîli ve ehl-i örf ta'ifesi taraflarından dâhi emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle istid'â eyledikleri vâkı ise men' ü def' için kânûn üzere emr-i şerîfim verile gelmiştir deyü temhir olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Hüküm 46

Özet:

Siz ki vezîr ve mevlânâ mûmâ-ileyhümasız bu defa tarafınızdan gönderilen mektûb ve arzuhâle nazaran Bosna Eyâleti'nde bulunan Ehlune Kal'ası sükkânından Karabeyoğlu Mehmed Efendi'nin kendi hâlînde olmayıp eşkıyâ ile beraber olduğu Karabeyoğlu Mehmed'in yakalanıp Der-sa'âdetime gönderilmesi husûsunda hükümdür

Sehven kayıt olunmakla kal'a-i bende nakil olunmuştur

Bosna vâlisine ve Ehlune kadısına hüküm

Siz ki vezîr müşâr ve mevlânâ-i mûmâ-ileyhümasız bu def'a tarafınızdan der-yar-ı mu'âdelât kararıma vârid hüm olan mektûb ve i'lâm ve kazâ-i mezbûre ahâlîsinin bir

kıt‘a mahzarları mefhûmunda Bosna Eyâleti’nde vâkı Ehlune Kal‘ası sükkânından Karabeyoğlu Mehmed Efendi dimekle ma‘rûf kimesne kendi hâlînde olmayıp erazil ve eşkıyâ makûleleriyle ülfet ve beynel ahâlî muazzaf fitne ve müdi fesâd ve ısdâr-ı âlî ve ihtilâli bilâ ve misüllü hilâf-ı ihbâr idüp müfsid-i merkûm bundan akdem şarka töhmeti ile ahz ve inhâ olundukta vacibü’l (silik) karye-i mezbûre menzillerine vâzi‘ ve (...) mütenbîh olmağın vazifesi için ba‘dehû tasallut ve ibad esnâyı sâ’ir ve ısdâr-ı fesâdda olmakla müfsid-i merkûm ahz ve diyâr-ı âhara (silik) ve memleketi ihtiyarlardan mübâşir olunması tastir ve inhâ olunduğuna binâ’en vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin memleket ihtiyarlarından ve ibadullahı ızrardan siyane-i mesfûr mezkûr Karabeyoğlu Mehmed’i te’dîben diyâr-ı âhara nakl ve icrâya mübâderet ve muhsib (silik) Der-sa‘âdetime tahrîr ve inhâya ihtimâm ve dikkat eylemek bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmıştır

Haşim

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Sayfa 16

Hüküm 47

Özet:

Kazâya tâbi Sanber ve Meslica köyü sâkinlerinden Budak zimmî gelerek bunun babası Aristoya zimmînin köy toprağında yirmi beş seneden bu yana tapulu ve temessüklü mutasarrıf olduğu yerlere müdâhale edilmesi gerekmez iken köyden Aristoya zimmînin müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men edilmesi husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi Sanber ve Meslica nâm karye mütemekkinlerinden Budak nâm zimmî gelüb bunun babası Aristoya nâm zimmî karye-i mezbûre toprağında vâkı yirmi seneden mütecâviz tapulu ve temessüklü mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd yerlerin birer sene zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza edâ eylediği mürd tasarrufa ol yerler içün olunduğun meccânen buna intikâl ve bu dâhi üç seneden mütecâviz beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmun ve sahib-i arza edâ idüp âhardan ber-vechle dahl û ta‘arruz olunmak icâb ve bu makûle edâsına mürûr eden toprak da‘vâsının istimâ‘ı memnû iken karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Aristoya nâm

zimmî zuhûr ve edâ idüp "*şimdi bir gün alub zabt eyledim*" deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve zabt ve tasarrufuna mümâna'attan hâlî olduğun bildirüb kânûn üzere amel olunup fuzûlî hilâf-ı kânûn ol vechle zâhir olan müdâhale ve ta'addîsi men' ü def' olunmak bâbında yine hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Hüküm 48

Özet:

Borhoçe Kal'ası müstahfazlarından Ahmed veled-i Hüseyin'in Klis Sancağı'nda Dalamuç Nâhiyesi'nde Saniç köyünde çiftlik-i Cafer Ağa ve gayrıdan bin yedi yüz yirmi dokuz akçe gedik timârıyla müstahfaz olduğu müdâhale etmek gerekmez iken Saniç ve Rabokonye köyü mutasarrıfları Mahmûd ve Osman'ın müdâhale eyledikleri ve defter-i mufassal ve defter-i icmâl kayıtlarına göre hareket edilmesi husûsunda tımâr hükmüdür

Bosna vâlisine ve Klis Sancağı'nda vâkı Dalamuç ve Saniç nâhiyeleri nâ'iblerine hüküm ki

Borhoçe Kal'ası müstahfazlarından Ahmed veled-i Hüseyin'in Klis Sancağı'nda Dalamuç Nâhiyesi'nde Çiftlik-i Cafer Ağa der Karye-i Saniç ve gayrıdan bin yedi yüz yirmi dokuz akçe gedik timârıyla karye-i mezbûre müstahfazlığına bâ-berât-ı âlî-şân mutasarrıf olub gedik timârının başkalemi olub müstakilen kaydına dâhil çiftlik-i mezbûr ile Süleyman Ağa çiftliğini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî tarafından mültezimi zabt ve berâtı mûcebince hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz etmek murâd eyledikte dâhil icâb etmez iken havâss-ı Hümâyûn'umda Dalamuç Nâhiyesi'ne tâbi Saniç ve Rabokonye karyeleri mutasarrıfları Mahmûd ve Osman vesâ'ir müşterekleriyle yekdil ve hilâfı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn ma'rû'z-zikr çiftlikleri tâliben birkaç seneden beri zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun ahz idüp gadr-ı küllî eylediklerin müstahfız mezkûr bâ-arzuhâl mukaddemâ inhâ ve çiftlik merkûmlar müstakilen kendilere zabt ve mezkûrların fuzûlî aldıkları mahsûl ve rüsûmu el verilmesi istid'âyı inâyet ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Dalamuç Nâhiyesi'ne tâbi

Karye-i Saniç ve tahtında Çiftlik-i Cafer Ağa ve bâkî-i birâderân an hisse-i Karye-i Saniç ve an hisse-i Sekincik hâlîyen der-tasarruf-ı Erhan bin Cafer Ağa tâbi-i Dalamuç ve Çiftlik-i Süleyman Ağa bin Timurhan an Hisse-i Karye-i Sakil ve an hisse-i tekmîl tasarrufunda olan yerlerde ve çayırlar ve tahtında yüz akçe resm-i filori ve yine Çiftlik-i Uziç bin Yakub ve bâkî-i birâderân an hisse-i Karye-i Saniç ve an hisse-i Çiftlik-i Yahciç hâliyen der-tasarruf-ı Mustafa bin Oruç tâbi-i Dalamuç ve Çiftlik-i Suri bin Hasan an hisse-i Karye-i Saniç ve an hisse-i taht-ı tasarrufunda olan yerlerdir ve çiftlik ve dere bâkî-i birâderân an hisse-i Karye-i Erluca tasarrufunda olan yerlerdir tâbi-i Dalamuç ve Çiftlik-i Timurhan bin İhsan an hisse-i Karye-i Saniç ve an hisse-i Yahciç hâlîyen der-tasarruf-ı Oruç bin Timurhan ve hâsılı tahtında resm-i çift ve gendüm ve mahlût ve öşr ü bostan ve ketân ve giyâh ve küvvare ve piyâz ve gelenbe için ma‘a gayruhu yedi yüz yirmi dokuz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve yine Saniç Nâhiyesi’ne tâbi Çiftlik-i Cafer Ağa ve Süleyman Ağa an hisse-i Karye-i Hrosnik Dolina ve Zeminhâ-i Dolina Rabokonye ve çayır tahtında tasarrufunda olan yerlerdir gayrı ez tasarruf-ı re‘âyâ-i Hrosnik Dolina ma‘a otlak ve yaylak ane’l-kalemiye ve inde-l hesab iki yüz otuz akçe yazı ile defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde birikdirilüb yekûn ma‘a gayruhu bin yedi yüz yirmi dokuz akçe Borhoçe Kal‘ası’nın merdâniyesine mahsûs bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun tamamen Defter-i Hâkânî’de mestûr Ahmed veled-i Hasan kaydında yine Dalamuç Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Saniç ve tahtında on üç adet baştine ve iki nefer reaya ve on üç hanemi iki yüz seksen ve iki hanemi seksen yekûn ma‘a gayruhu iki bin sekiz yüz kadar akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassal da muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâl de havâss-ı hümâyûnum mülhakâtından olmak üzere tahrîr ve defter olunmakla bu takrîrce ber-mûceb Defter-i Hâkânî tarafından icmâl ve mufassalları başka başka birbirlerinde alâkaları olmamak iktizâ eylediğinde bi’l-fi‘il defter emini olan el-Hâc Mustafa dâme mecdühû arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fatih

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Sayfa 17

Hüküm 49

Özet:

Zu‘amâdan Abdüsselam gelerek berâtla mutasarrıf olduğu ze‘âmeti köylerinden olan Bersiç Karyesinin rüsûmunu almakta iken müdâhale edilmesi gerekmez iken bazı kimselerin ze‘âmetine müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Gradçaniça kadısına hüküm

Zu‘amâdan Abdüsselam zîde kâdirihû gelüb bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze‘âmeti karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi Bersiç nâm karyenin tahtında Defter-i Hâkânî’de resm-i çift ve bennâk hâsılı yazıp karye-i mezbûre toprağında vâkı kolcu re‘âyâların tasarruf edenlerden resm-i çiftlerin aldıkda mukâyyid resm-i ra‘iyyet ve ra‘iyyeti oğullarının mücerredlerin ve ol neferlerinin ve resm-i bennâkların ve zimmî ra‘iyyet ve ra‘iyyeti oğullarının resm-i ispençlerin taleb eyledikte hilâf-ı kânûn vermekte ta‘allül ve muhalefet ve gadr sevdasında oldukların bildirmeğin bâ‘de’z-zikr karye toprağında vâkı kapancı re‘âyâ yerlerin tasarruf edenlerden resm-i çiftlerin ve defterde mukâyyid resm-i ra‘iyyet ve ra‘iyyet oğullarının erişip kâr-u kesbe kalemi mücerredlerinden rüsûmu mücerredleri ve ol neferlerinin resm-i bennâkları ve dâhi ra‘iyyet ve ra‘iyyeti oğullarının üzerlerine edâsı lâzım gelen resm-i ispençleri kânûn ve defter mûcebince el verilip hilâf-ı kânûn ve defter-i mezbûrda ta‘allül ve mücânebet ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak bâbında fermânı âlî-şân sâdır olmuştur

Nesimi

Fî Evâhir-i Ra sene 1196

Hüküm 50

Özet:

Sen ki Mustafa zîde kâdirihû mektup gönderip kazâda bulunan İstârnoviç köyü sâkinlerinden Saruoğlu Ömer bin Ali adındaki kimse meclise gelerek bunun Togoviç Karyesi toprağında tasarruf ettiği avârızhanesine tekâlîf-i şâkka nâmıyla vergi tahsîl

edilmesi kânûna aykırı iken tekâlîf-i şâkka nâmıyla vergi taleb edilmesinin kânûna aykırı olduğu husûsunda hükümdür

Teşne kadısına hüküm

Sen ki hazretleri mûmâ-ileyh Mustafa zîde kâdirihû Südde-i Sa‘âdetime mektûb gönderip kazâ-i mezbûra tâbi İstârnoviç Karyesi sâkinlerinden Saruoğlu Ömer bin Ali nâm kimesne meclîs-i şer‘e varup bunun civârında vâkı Togoviç Karyesi toprağında bi’l-fi‘il zabt ve tasarruflarında avârız hanesine bağlı teklîf olmak icâb eder kadîmi re‘âyâ emlâk ve yerleri karye-i mezbûre ahâlîleri taraflarından evâmir-i şerîfemle muvarrih olan tekâlîften hisse talebi ve ehl-i örf ta’ifesi taraflarından dâhi bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle ta‘addî olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûra ahâlîleri taraflarından emr-i şerîf ile vârid olan tekâlîften hisse talebi ve ehli örf ta’ifesi taraflarından dâhi bilâ emri şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle ta‘addîden hâlî olmamaları hilâf-ı kânûn ol vechle zâhir olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum verilmek ricâsına vâkı hâlî bi’l-iltimâs arz ve Dîvân-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’âl olundukta Saruoğlu Ömer bin Ali nâm kimesnenin Togoviç Karyesi toprağında bi’l-fi‘il zabt û tasarrufunda avârız hanesine bağlı tekâlîf olunmak icâb eder kadîmi re‘âyâ emlâk ve yerleri yoğ ise ahâlî-i karye taraflarından emri şerîf ile vârid olan tekâlîflerin hisse ve ehli örf ta’ifesi taraflarından dâhi bilâ emri şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle ta‘addîleri mugâyir-i kânûn olduğu tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için emri şerîf yazılmıştır

Fî Evâ'il-i R sene 1196

Hüküm 51

Özet:

Kazâ sâkinlerinden el-Hâc Murâd gelerek kazâda bulunan Besenova köyü toprağında yirmi beş senedir zabt ettiği toprağına köyden Edizhunoğlu Budak ve Vasil zimmîlerin müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men‘ olunması husûsunda hükümdür.

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden el-Hâc murâd nâm kimesne gelüb yine kazâ-i mezbûra tâbi Besenova nâm karye toprağında vâkı yirmi beş seneden mütecâviz mutasarrıf ve birer sene zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmunu sahib-i arza edâ edegeldiği

tapulu ve temessüklü ma‘lûmetü’l-hudûd yerlerine olan ber-vechle dahl û ta‘arruz olunmak icâb ve iktizâ etmeyip ve bu makûle on sene mürûr eden toprak da‘vâsının istimâ‘ı memnû‘ken yine karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Edizhunoğlu Budak ve Vasil nâm zimmîler zuhûr ve ol yerler seneyi mezbûreden mukaddem tam idi şimdi bir gün alub zabt ederiz deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve bundan akdem lede’l-vâkı mesfûrun ol vechle olan iddi‘âsı lağv ve mahaz şart olub ber-vech-i mu‘ârazadan men‘ ve kât‘-ı nizâ ve fasl-ı husûmet birle canîb-i şer‘iyye mürâsele-i şer‘iyye itâ olunmuşken hesab olmayıp hilâf-ı kânûn yine ol vechle fuzûlî müdâhale ve zabt ve hilâfına mümâna‘at olunmaktan hâlî oldukların ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince kânûn üzere amel olunup mesfûrların hilâfı için ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâhir-i R sene 1196

Hüküm 52

Özet:

Kazâ ahâlîleri gelerek kazâ toprağında bazıları kendi ecelleri ile öldüğü bu durumda kendi ecelleri ile ölenler için öşr-i diyet verilmesi kânûna aykırı iken bazı kişilerin diyet taleb ettikleri ancak hataen ağaçtan ve köprüden düşüp ve üzerine ağaç yıkılıp ve yıldırım çarpıp ve dağda soğuktan donup ve hınzır parçayıp bunun emsali helâk olunduğu için öşr-i diyet alınması kânûna aykırı olduğu husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr ahâlî ve re‘âyâları gelüb kazâ-i mezbûr toprağında bazıları kendü sun‘î ile helâk olub bu makûle kendi sun‘î ile helâk olanlar için öşr-i diyet memâlik-i mahrûsemde memnû iken vücûh vesâ’ir ehli örf ta’ifesi taraflarından kazânızda … ta‘addî ve rencideden hâlî olmalarıyla ahvâlleri diğer gün perakende ve perişân olmalarına bâ‘is ve bâdi oldukların bildirmeğin (yazı okunmuyor) muvâfık fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden imdi kendü san’ı ile hâk arz ve sarf olunup veyâhûd hataen ağaçtan ve köprüden düşüp ve üzerine (yazı okunmuyor) yıkılıp ve yıldırım urup ve dağda soğuktan donup ve hınzır

parçayıp bunun emsali helâk olunduğu için öşr-i diyet alınmak memâlik-i mahrûsemde memnû ve merfudan kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Sami

Fî Evâhir-i R sene 1196

Sayfa 18

Hüküm 53

Özet:

Mehmed Tahir zîde fazilühûsun tarafıma mektûb gönderip Ömer Efendi ve Mustafa Bey olarak bilinen kişiler ile karındaşları meclîse gelerek Gradçaniça Kazâsı toprağında Yenice köyü hudûdu dâhilinde bulunan hudûdları ma'lûm olan toprakların Ömer ve Mustafa kardeşlerin toprağı iken üç seneden beridir ziraat ve etmedikleri Locince köyü ahâlîsinden Borooğlu Mehmed'in tarlalar boz ve hâlî olduğundan tasarruf etmek istediği ancak bu yerlerin Ömer ve Mustafa'nın ceddinden kalan yerler olduğu ve öşrünü edâ eyledikleri müdâhale edenlerin men' olunması husûsunda hükümdür

Gradçaniça kadısına hüküm

Gradçaniça kadısına sen ki mevlânâ-i mûmâ-ileyh Mehmed Tahir zîde fazilühûsun Südde-i Sa'âdetime mektûb gönderip Ömer Efendi ve Mustafa Bey dimekle arîf kimesneler ile karındaşları meclîs-i şer'e Gradçaniça Kazâsı muzâfâtından Yenice Karyesi hudûdu dâhilinde Cenule hudûdunda ze'âmet hudûduyla Şah Mansur çiftliği arâzîsine varınca mezkûr ze'âmet hudûdundan islanenin Derin Poltuk ile bayıra ve andan tarla aşırı kiraz ağacına ve andan Büyük Poltuk üstü yanında sur ile mezkûr Yonga Nehri Moştaniçe alçaklığıyla mahdûd eben an ceddin ber-vech-i iştirâk tapulu ve temessüklü mutasarrıf oldukları çiftlikleri arâzîsini beher sene zabt û zirâ'ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza edâ idüp ber-vechle dâhil olunmak icâb etmez iken yine kazâ-i mezbûra tâbi Locince Karyesi ahâlîsinden Borooğlu Mehmed nâm kimesne zuhûr ve zikrolunan çiftliklerin arâzîsini bin doksan senesinde hilâf-ı kânûn bilâ senet fuzûlî zabt ve gadr sevdasında olmağla mezbûrun hilâf-ı kânûn fuzûlî zabt eylediği çiftlikler arâzîleri kendilere el verilmek bâbında hükm-i hümâyûnum verilmek ricâsına vâkı hâlî bi'l-iltimâs arz ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda fuzûlî su'âl olundukta mezbûran Ömer ve Mustafa ve karındaşları ber vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları çiftlikleri arâzîsini zabt ederler iken

zirâ‘ât etmeyip üç sene alel kânûn bi’l-mânî boz ve hâlî olub kânûn üzere müstehak tapu oldukta dâhil eden yerler ve oğlu Mehmed nâm kimesne sahib-i arzdan tapu ile almakla zabt ederi olmayıp fi’l-vâkı bunlar ol yerlere eben an ceddin mutasarrıf ve her sene zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza edâ ederler iken mezkûr Mehmed ol yerleri fuzûlî zabt eylediği vâkı ise men‘ ü def‘ ve ol yerler der karar sâbıkân zabt û zirâ‘ât ettirilmek muvâfık kânûn olduğu tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i R sene 1196

Vacib

Hüküm 54

Özet:

Kazâ ahâlîleri gelerek bunlar kendi hallerinde olub Ustub ve Berince köyü ahâlîlerinden Bölükbaşı Osman, Hüseyin, İsmail ve Estefa adındaki kimselerin nüfusu katl ve emvâllerini yağma ettiklerini ve müdâhalelerinin men edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr ahâlî ve re‘âyâları gelüb bunlar kendi hallerinde olmayıp hilâf-ı şer‘ ve ta‘addî ve hareketleri yoğken kazâ-i mezbûra tâbi Ustub ve Berince nâm karyeler ahâlîlerinden kethüdâ ta’ifesinden Bölükbaşı Osman ve Hüseyin ve İsmail ve Estefa dimekle ma‘rûf kimesneler ile refakatlerinden sâ’ir malûmul isim kimesneler kendi hâlînde olmayıp öteden beri katl-i nüfus ve gasb-ı emvâl ve tüfenk endâz ile mevsûk olduklarından naşi el-yevm izhâr-ı şekavetten ehl-i fukarâ ve ebnâ-i sebil kimesneler hilâf-ı şer‘ ve bî-gayrı hâkkın katl û rencidelerin dâhi mal ve emlâkın gasb ve garez ve arzları hedm eylediklerinden başka şer‘-i şerîf ve zabite itâ‘at ve inkıyâtları olmayıp şekavetleri bulunmayıp vârid olan şer‘ ve mazarrât ve zülm û ta‘addîden fukarânın razıları küllîyen mestûr ve mezkûr mübâşeret olmalarına bâ‘is ve bâdi oldukların bildirüb ol bâbda emr-i şerîfim sudûruna istid‘âyı inâyet eylediği ecîlden sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin husus-ı mezbûr mahallinde ma‘rifet ve ma‘rifet-i şer‘le tahrîr ve su’âl ve hakîkati keyfiyet-i sıhhat üzere Der-âlîyyeme arz ve i’lâm olunmak bâbında emr-i âlî yazılmıştır

Sami

Fî Evâ’il-i R sene 1196

Hüküm 55

Özet:

Zu‘amâdan Abdüsselam ibni Ahmed zîde kâdirihû gelerek berât ile mutasarrıf olduğu ze‘âmeti köylerinden kazâya tâbi Bersiç köyünün arâzîsinden olub öşr ve rüsûmunu tarafından alındığı mutasarrıf Mehmed’in ze‘âmeti toprağına müdâhale ettiği ve müdâhalesinin defter ve kayıt gereğince men‘ olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna’da İzvornik Sancağı’nda vâkı Memleketeyn kadısına hüküm

Zu‘amâdan Abdüsselam ibni Ahmed zîde kâdirihû gelüb bâ-berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze‘âmeti karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi Bersiç Karyesi’nin mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve rüsûmu ze‘âmeti tarafından alınagelen Vartaoğlu dimekle ma‘rûf yerlerin öşr ve rüsûmatını Dîvân-ı defter mûcebince tarafından subaşısı ahz û kabz murâd eyledikte civârında vâkı havâss-ı Hümâyûn’umda mazul ve mutasarrıf Mehmed ve Eşik Karyesi mutasarrıfı mesruhat dimekle arîf kimesne ol yerlerin öşr ve rüsûmuna fuzûlî müdâhale ve mukaddemâ lede’l-mürâfa‘a Varta Nehri Turan Bey müceddeden kadîmisiyle Dirloca ve nehr-i mezkûr kenarıyla Molla Hüseyin’in tasarrufunda olan arâzîsini ve müceddeden kadîmine varınca ol hudûd ile mahdûd yerleri öşr ve rüsûmu kadîmden beri mûmâ-ileyh Abdüsselam zîde kâdirihûnun ze‘âmeti tarafından alınageldiği zâhir ve ber-vech-i mu‘ârazaları men‘ birle canîb-i şerden hüccet-i şer‘iyye verilmişken memnû olmayıp hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyyeye ol vechle fuzûlî müdâhale ve gadr sevdasında olduğun bildirüb ol yerlerin öşr ve rüsûmu tarafına ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mezbûrları oldukta müdâhale ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için emri şerîf yazılmıştır

Fî Evâ’il-i R sene 1196

Hüküm 56

Özet:

Tımâr sahibi Salih veled-i Durmuş sipâhi gelerek İzvornik sancağı ve kazâda bulunan Marsine Nâhiyesi’nde Avracık köyü timârına mutasarrıf olduğu Osman veled-i Ali ve yine eyâlet-i Bosna’nın defteri katiblerinden Mehmed veled-i Hüseyin ve Hasan

nâm za‘îmin hisselerine kanâ‘at etmedikleri ve kendi timârı topraklarına müdâhale ettikleri husûsunda tımâr hükmüdür.

Bosna vâlisine ve Gradçaniça kadısına hüküm

Erbâb-ı timârdan Salih veled-i Durmuş nâm sipâhi gelüb İzvornik Sancağı ve kazâ-i mezbûr muzâfâtından Marsina Nâhiyesi’ne Karye-i Avracık ma‘a resm-i bellût ve gayrıdan üçerbin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârının başkalemi olan karye-i mezbûre müşterekleriyle kayıt ve berâtına dâhil olmakla karye-i salifü’l-beyân ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekleriyle vâkı olan mahsûl ve rüsûmun merkûm berâtı yazısına göre hissesine düşen mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabza murâd eyledikte karye-i mezbûre müşterekleri üzere yine Marsina Nâhiyesi’ne tâbi Börük nâm karye dağlarında on yedi bin iki yüz akçe timâra mutasarrıf Osman veled-i Ali yine karye-i mezbûrun almadığın ve gayrıdan on üç bin üç yüz akçe timâra mutasarrıf Eyâlet-i Bosna’nın defter katiblerinden Mehmed veled-i Hüseyin ve İzvornik Sancağı’nda (silik) Nâhiyesi’ne Eriklübey nâm karye ve gayrıdan yirmi dört bin akçe ze‘âmete mutasarrıf Hasan nâm za‘im ve taraflarından subaşı ve mültezimleri berâtları yazılarına göre hisselerine düşeni ahza kanâ‘at etmeyip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn ve berâtları yazılarından ziyâdeye mütecâviz ile bunun berâtı yazısına göre hissesine düşen mahsûl ve rüsûmu fuzûlî müdâhale ve gadr murâd eylediklerin bildirüb karye-i mezbûre ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî şerikleri mezkûrlar ile kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmdan herkese yedinde olan berâtı yazısına göre hissesine düşen mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn berâtları yazılarından ziyâdeye tecavüz ile bunun berâtı yazısına göre hissesine düşen mahsûl ve rüsûma fuzûlî müdâhale ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûna ve defter-i icmâle mürâca‘ât olundukta Karabenavesina Nâhiyesi’ne tâbi defter-i icmâl de altı bin dokuz yüz doksan dokuz akçe yazar Oracık ma‘a resm-i bellût …..nâm karyenin beş bin dokuz yüz doksan dokuz akçesi ifrâz ve bir icmâl ve icmâl mezbûrun üç bin akçesi merkûm Salih ve hastur mülk tüccarı ve bin altı yüz beş akçesi Osman veled-i Ali’nin ve bin üç yüz doksan dört akçesi Eyâlet-i Bosna’nın defter katiblerinden Mehmed veled-i Hasan kaydında ve Karye-i Oracık ma‘a resm-i bellût ve mezbûrenin yazıyı mezkûresinden bir def‘a dâhi bin akçesi ifrâz ve Karye-i Eriklübey el mezbûre ve ma‘a gayruhu biriktirilip yirmi dört bin akçe ze‘âmete bir icmâl ve tamamen arz ile Hasan’ın ze‘âmeti olub bu takrîrce ber-

muktezâ-yı Defter-i Hâkânî karye-i merkûmeden hâsıl olan mahsûlât ve rüsûmattan herkes berâtları yazılarına göre hisselerini zabt eylemeleri iktizâ eylediğinde bi'l-fi'il defter emini olan el-Hâc Mustafa dâme mecdühû arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için emri şerîf yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâ'il-i R sene 1196

Sayfa 19

Hüküm 57

Özet:

Mehmed gelerek Eyâlet-i Bosna'da bulunan Foça Kazâsı'ndan Tataroğlu Ahmed'in babasının fermân ile Borin Kal'asında sekiz aydan beridir hapis olduğu ve adı geçenin cezasının afv olunması husûsunda eğer ki nefsi ıslâh olunmuş ise keyfiyete arz edilmek bildirilmesi husûsunda hükümdür

Tekrar isti'lâmı icin emr-i şerîf yazılmıştır Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Bosna vâlisi vezîre hüküm ki

Mehmed nâm kimesne gelüb Eyâlet-i Bosna'da vâkı Foça Kazâsı sükkânından Tataroğlu Ahmed nâm kimesne kendi hâlînde arzıyla mukâyyid ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vâzi' ve ta'addîsi yoğken babası mezkûre avârız olan bazı kimesnelerin hilâf-ı vâkı inhâlarına binâ'en bâ fermân-ı âlî Borin Kal'asına kalebend ve sekiz aydan mütecâviz hapis olunup da'vâsı vârid esfârları sefîl ve sergerdân ve ahvâlleri diğer gün ve merkûmun cesâmî afv ve etvân olunmasını hâvi Foça ve süvari Bosna kadıları başka başka arz ve Foça Kazâsı ahâlîleri mahzar eylediklerin bildirüb mûceblerince etrafını muşa'ar emri şerîfim sudûrunu istid'â etmeğin sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin merkûm Ahmed'in hüsnü sıhhatini müşâ'ar arz ve mahzar vürûd etmekle fi'l-hakika ıslâh-ı nefs olunmuş ise keyfiyeti arz ve inhâ eylemek bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Zati

Fî Evâ'il-i R sene 1196

Hüküm 58

Özet:

Kazâ mütemekkinlerinden Yorosmo nasraniye gelerek yine kazâ mütemekkinlerinden Avram zimmî bin yüz doksan iki senesinde öldüğü bütün terekesinin kendisi ve diğer karındaşları olan Yovo, Kasto ve Esmo'nun kaldığı ancak kardeşlerinin kendisine düşen tereke hissesini edâ etmediklerini ve babasından kalan tereke hissesinin tarafına verilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden Yorosmo nâm nasraniye gelüb yine kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden babası Avram nâm zimmî bin yüz doksan iki senesinde mürd oldukta bi'l-cümle emvâl ve eşyâ ve hayvânât ve emlâkı ırs-i şer'iyye bununla diğer karındaşları kazâ-i mezbûrda mütemekkin Yovo ve Kasto ve Esmo nâm zimmîlere intikâl etmişken karındaşları mezkûrlar kendi hisselerine adem-i kanâ'at birle bunun hisse-i ırsiyesini hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî ve tâliben ahz û zabt etmeleriyle mesfûre dâhi babası mürd mesfûrdan müntakil âlâ ma'a farz olundukta hâkkı ırsiyesini taleb ve almak murâd eylediğin karındaşı mesfûrlar hilâf-ı şer'-i şerîfe vermekte ta'allül ve muhalefet ve ibtâli hâk ve gadr-ı küllî sevdasında oldukların ve bu bâbda da'vâsına muvâffık muşa'ar ve fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb mahallinde şer'le görülüp babası mürd mesfûrun müntakil karındaşı mezfurların hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî ve tağliben ahz û kabz eylediklerini hâk ırsiyesini tamamen tahsîl ve bî küsûr buna el verilip ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hâk olunmak bâbında emri şerîfim ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Hayati

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Hüküm 59

Özet:

Kazâ mütemekkinlerinden Simcu Yovo ve Tokyalu ile diğer Yovo, Layko, Radiyo ve Raden zimmîler gelerek kazâda ikâmet eden Tahiriye zimmînin kendilerini tehdit ettiğini ve on bin kuruştan fazla akçelerini zabt ettiğini ve bu kişiden aldığı akçelerin tamamen geri verilmesi ve müdahelesinin men' olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden Simcu Yovo ve Tokyalu ve diğer Yovo ve Layko ve Radiyo ve Raden nâm zimmîler gelüb bunlar kendi hallerinde arzlarıyla mukâyyid ve hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye vâzi‘ ve hareketi yoğken yine kazâ-i mezbûrda mütemekkin Tahiriye nâm zimmî kendi hâlînde olmadığından nâşi mücerred ızdâr ve tekdîr ve rahne-dâr ve celb-i mal sevdasıyla ehl-i örfe istinaden bunlara Dîvânı iraz veresin icrâ kastıyla bin yüz doksan dört senesinde bâ buyruldu mesfûrları bu sene ihzâr ve terâfu-i şer‘ olduklarında şer‘an bir nesne sâbit olmayıp bilâ cürm kırk günden ziyâde haps ettirdiğinden ma‘ada hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bî gayrı hâk on bin kuruştan mütecâviz akçelerini dâhi fuzûlî ve tağliben ahz û zabt etmekle ol vechile gadr-ı küllî ve zulm-i sarih misüllü ve mağdûru’l-hâl ve diğer gün ahvâl ve şâyeste-i merhamet ve sızadâr-ı inâyet oldukların ve bu bâbda da‘vâlarına muvâfık Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb mahalllinde şer‘le görülüp mesfûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî ve tağliben ahz û kabz eylediği ol miktar kuruş hakları tamamen tahsîl ve bî kusûr el verilip ber muktezâ-yı şer‘ mazhar ve icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hâk olunmak bâbında emri şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Hayati

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Sayfa 20

Hüküm 60

Özet:

Zu‘amâdan Ahmed veled-i Abdüsselam zîde kâdirihû gelerek İzvornik Sancağı’nda Gradçaniça Kazâsı’nda Sokol Nâhiyesi’nde Bersiç köyü ve gayrıdan yirmi altı bin akçe berâtla mutasarrıf olduğu ze‘âmetine Osman veled-i Abdullah’ın müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men‘ olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Gradçaniça kadısına hüküm

Zu‘amâdan Ahmed veled-i Abdüsselam zîde kâdirihû gelüb İzvornik Sancağı’nda Gradçaniça Kazâsı muzâfâtından Sokol Nâhiyesi’nde Bersiç nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze‘âmetin başkalemi olan olan mezkûr karye-i rüsûm tahtında otuz beş bin nefer re‘âyâ ve otuz sekiz adet baştine hâsıl resm-i

çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm yekûn ma‘a gayruhu altı bin akçe yazı ile defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl de ma‘a gayruhu biriktirilip on bin akçe ze‘âmet bir icmâl ve mûmâ-ileyh Ahmed veled-i Abdüsselamın kaydında ve yine Sokol Nâhiyesi’ne tâbi yirmi bir nefer re‘âyâ ile otuz iki baştine Karye-i Esbahlule hâsılı resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm ve Mezra‘a-i Esvansam der-tasarruf-ı ahâlî ve yine mezbûre yekûn ma‘a gayruhu dokuz bin beş yüz akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl de altı bin akçesi ifrâz ve icmâl ve Osman veled-i Abdullah’ın timârı olduğu Defter-i Hâkânî’de mukâyyid olmakla salifü’z-zikr Resmah Karyesi’nin mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve rüsûmu ze‘âmeti tarafından alınagelen yerleriyle ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müstakilen zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eylediğin bir türlü dâhil icâb etmez iken mezkûr Osman veled-i Abdullah müşterekiyle kayıtlarına dâhil marü’l-beyân Esbahlule Karyesi’nin müşterekiyle zabta kanâ‘at etmeyip maruz zikr Resmah Karyesi’ne ve mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde olan yerlerine fuzûlî müdâhale ve re‘âyâsına cevr ve ta‘addî eylediğin bildirüb salifü’z-zikr Resmah Karyesi ve mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve rüsûmu ze‘âmeti tarafından alınagelen yerleriyle müstakilen kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn merkûm Osman ve âhardan bir ferdi fuzûlî müdâhale ettirmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnda ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukâyyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâ’il-i R sene 1196

Hüküm 61

Özet:

Zu‘amâdan Abdüsselam zîde kâdirihû gelerek berât ile mutasarrıf olduğu ze‘âmetinde kazâda bulunan Bersiç köyü toprağında üç sene ziraat edilmeyip hâlî ve boz olarak kalan toprakları açıp ve ziraat idüb rüsûm ve öşrünü vererek tarla ve çayır alanlar husûsunda dâhi sahibi arza muhtar olub derse kânûn üzere müstehak olub olanlara kânûn

üzere isterse ferâğlarından fesh idüb ol yerleri ve çayırları eski sâhiblerine tasarruf ettirilmesi kânûna aykırı olub kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hüküm

Eyâlet-i Bosna da İzvornik Sancağı'nda vâkı Gradçaniça kadısına hüküm

Zu'amâdan Abdüsselam zîde kâdirihû gelüb berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi Bersiç nâm karye toprağında bazı yerler bunun zamanında ze'âmet olunmayıp üç sene alel fuzûlî bilâ-mâni boz ve hâlî kalub ve bazı kimseler dâhi mani yed olub üç seneden ziyâde sıhhati haberi ve mektûbu gelmeyip ve bazı kimseler dâhi fevt olub ve oğulları kalmayıp tasarruflarında olan tarla ve çayurları ve kânûn üzere bunun zamanında tapuya müstehak oldukta ol yerler ve çayırları bazı kimesneler yedinden veyâhûd tapuya mezun vekilinden tapu ile almadın fuzûlî zabt idüp ve bazı kimesneler dâhi karye-i mezbûre sınırı dâhilinde bunun ve tarafından vekilinin izni olmadan köyünde yerler açıp ve bazı kimesneler dâhi karye-i mezbûre toprağında olan yerlerini ve çayırlarını bunun izni yoğken birbirlerine ferâgat etmeleriyle anda kebirden kânûn üzere rüsûmu tapu taleb etmekle (silik) yerlerin zirâ'ât ve çayırları tasarruf idüp sana ve vekiline öşr ve rüsûm verdiği sahib-i arz veya vekili öşr ve rüsûm almakla tapu sakıt olması için havâss-ı hümâyûnum buyruldu hisselerine ve evkâf-ı müdde-i ve erbâb-ı timâra küllî gadr olmakla ol yerler fuzûlî zabt ve tasarruf olunan tarla ve çayırın ve köyden icare yerlerin birbirlerine tarla ve çayır olanların sahib-i arza gerek asliyesini ve gerek öşr ve rüsûm almaya tapu sakıt olmayıp ol yerler ve çayırlar fuzûlî zabt ve tasarruf eyleyenlerin olduğuna katiyen rızâ-yı hümâyûnum olmamakla bunun gibi ve birinin ze'âmete müstehak tapu olan yerler ve çayırları fuzûlî zabt ve tasarruf eyleyenler eğer rüsûmu tapu ile verilmesi fermân olanlardan değil ise sahibi arza muhtar olub dilediğine ol yerleri ve çayırları rüsûmu tapu ile veregelip rüsûmu tapu ile verilmesi fermân olunanlardan değil ise bî garez-ı müslimin takrîr eylediği ve rüsûmu tapu ile usûlü tapuya teklîf oluna geldiği gibi onlara verile "*icrâya bizim tasarrufumuz vardır nizâ idüp öşr ve rüsûmun verir ol rüsûmu tapu sakıt olur ol yerler ve çayırlar bizim olur*" deyü ta'allül ve nizâ ederler ise sahib-i arza hükm oluna ki dilediğine tapu vire ve karye-i mezbûrenin senedi dâhilinde bunun izni olmadan açılan yerler dâhi el verdiği resm-i tapu ile ecânibde teklîf oluna alırlar ise onlara rüsûmu tapu ile verile alub kendiden açıp ve zirâ'ât idüp ve öşr rüsûmu vererek bizim olduğunu kabûl ederlerse sahib-i arza rüsûmu tapu ile ahâra vire ve sahib-i arzın karyesi toprağında bilâ izin sahib-i rüsûmun birbirlerinden tarla ve çayır alanlar husûsunda dâhi sahib-i arza muhtar olub

derse kânûn üzere müstehak olub olanlara kânûn üzere isterse ferâğlarından fesh idüp ol yerleri ve çayırları eski sâhiblerine tasarruf ettirilmek fuzûlî olmakla bu bâbda kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâ'il R sene 1196

Sayfa 21

Hüküm 62

Özet:

Zu‘amâdan Ahmed veled-i Abdüsselam zîde kadruhû gelerek İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’nde Bersiç köyünde yirmi altı bin akçe berât ile mutasarrıf olduğu ze‘âmeti olub on sekiz bin sekiz yüz doksan sekiz akçe timâra mutasarrıf Mehmed veled-i Salih’in hakkına razı gelmeyip müdâhale ettiği ve Defter-i Hâkânî gereğince müdâhalesinin men‘ olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik kadısına hüküm

Zu‘amâdan Ahmed veled-i Abdüsselam zîde kadruhû gelüb İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’nde Bersiç nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze‘âmeti mülhakâtından İzvornik Kazâsı muzâfâtından Zavireş Nâhiyesi’ne tâbi yirmi dört nefer re‘âyâ ve yedi baştine ile karye-i mezkûrda nezd-i Karye-i Bolod hassı resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve ketân yâhûd yekûn ma‘a gayruhu üç bin akçe yazı ile defter-i mufassal da muharrer kalemi ile tahrîr ve defter-i icmâl de bin akçesi ifrâz ve İstreça Nâhiyesi’ne tâbi karye-i Derimâlı resm-i bellût ve ma‘a gayruhu biriktirilip yedi bin dört yüz akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve icmâl mezbûrun bin dört yüz akçesi mûmâ-ileyh Ahmed veled-i Abdüsselam’ın gayrın ve bakisi ahâr müşterekin kaydına ve yine İzvornik Sancağı’nda Kuzay Nâhiyesi’nde mezra‘a-i (...) nezd-i karye-i Ramik ma‘a Terbinbirmekor hilat ve Lah ve Sav der-karye-i mezbûre ve mezra‘a-i Kırirban der Karye-i İncilik hâsılı gendüm deyü yekûn ma‘a gayruhu sekiz yüz akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassal da muharrer kalemi ile tahrîr ve defter-i icmâlde yedi yüz akçe ile tahrîr ve Zavireş Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Yaylak ma‘a resm-i bellût ve ma‘a gayruhu biriktirilip on yedi bin üç yüz elli akçe an rai’yyet deyü bir icmâl ve icmâl mezbûru üç bin dört yüz doksan dokuz akçesi mûmâ-ileyh Ahmed veled-i Abdüsselam

ve bakisi müştereği kayıtlarından ve yine İzvornik Sancağı'nda Yaseniçe Nâhiyesi'ne tâbi altmış beş nefer re'âyâ ve on sekiz baştine ile Karye-i Erdoviç hassı resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm yekûn ma'a gayruhu on altı bin yüz doksan sekiz akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassala muharrer kalemi ile tahrîr ve defter-i icmâl de altı bin sekiz yüz seksen dört akçesi ifrâz ve ma'a gayruhu biriktirilip altı bin yedi yüz seksen dört akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr tamamen Karye-i Erdoviç el-mezbûre ve gayrıdan on sekiz bin sekiz yüz doksan sekiz akçe timâra mutasarrıf Mehmed veled-i Salih'in ve yazıyı mezkûresinin bakisi ahâr müştereği kayıtlarında olduğu Defter-i Hâkânî'de mukâyyid olmakla salifü'z-zikr defter-i mufassal da karye-i mezkûrenin bolod ve defter-i icmâl Karye-i Dolbofçe ma'a resm-i bellût deyü mukâyyid karyeleriyle mûmâ-ileyhten mezrasını ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müştereğiyle zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn üzere mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte yararlu dâhi icâb etmez iken mezkûr Mehmed veled-i Salih zikrolunan Erdoviç Karyesi'ni müşterekiyle zabta kanâ'at etmeyip salifü'z-zikr mezkûr karyesiyle mûmâ-ileyhin mukâyyid mezrasına fuzûlî müdâhale ve tağliben zabt ve mahsûl ve rüsûmu ahz ve gadr murâd eylediğin bildirüb sâbıkân asalet defter-i mufassala karye-i mezkûrda nezd-i Karye-i Ferlud ve defter-i icmâlde Karye-i Dolbofçe ma'a resm-i bellût deyü mukâyyid karye ile Feremse Esteruse mezrası ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mezkûr Mehmed veled-i Salihi ve âhardan bir ferdi fuzûlî müdâhale ettirilmeyip men' ü def' ve tağliben alınan mahsûl ve rüsûmu geri istirdâd ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukâyyid olmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâ'il-i R sene 1196

Hüküm 63

Özet:

Zu'amâdan Ahmed veled-i Abdüsselam gelerek İzvornik Sancağı'nda Sokol Nâhiyesi'nde Bersiç köyü ve gayrıdan yirmi altı bin akçe berât ile mutasarrıf olduğu ze'âmetine yirmi bir bin dört yüz seksen akçe ze'âmete mutasarrıf Ebubekir veled-i

Haydar'ın hissesine kanâ'at etmeyip müdâhale ettiği ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik kadısına hüküm

Zu'amâdan Ahmed veled-i Abdüsselam zîde kâdirihû gelüb İzvornik Sancağı'nda Sokol Nâhiyesi'nde Bersiç nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmeti mülhakâtından İzvornik Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Kılacık tahtına on yedi nefer re'âyâ ve sekiz adet baştine ve zemini sur ve çayır temdidi bervane hâsılı resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm yâhûd yekûn ma'a gayruhu beş bin akçe yazı ile defter-i mufassal da muharrer kalemi ile tahrîr ve defter-i icmâl de iki bin iki yüz akçesi ifrâz ve Zavireş Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Aluçaldıbey ma'a resm-i bellût ve ma'a gayruhu biriktirilip beş bin beş yüz akçesi mûmâ-ileyhin ve bakisi ahâr müştereki kayıtlarına ve Sapna Nâhiyesi'ne tâbi Mezra'a-i Milavik der kârib Kal'a-i İzvornik (...) kul ve şa'ir ve saman ve hâlâ der-tasarruf-ı Mustafa bervan ve Ali bin sefer ma'a hisse-i öşr ve zirâ' idüp sahib-i arza edâ eder hâsılı beş yüz yetmiş akçe yazı ile defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl de beş yüz akçe ile tahrîr ve Lasmar Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Berlusah ve ma'a gayruhu biriktirilip on bir bin dokuz yüz akçe ze'âmeti deyü bir icmâl ve icmâl mezbûrun beş bin dokuz yüz akçesi Bekrirdad Nâhiyesi'nde Ostroviça nâm karye ve gayrıdan yirmi bir bin dört yüz seksen akçe ze'âmete mutasarrıf Ebubekir veled-i Haydar'ın ve bakisi müştereği karyelerinde olduğu Defter-i Hâkânî'de mukâyyid olmakla salifü'z-zikr Kalacık Karyesi'nin ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde olan yerleri ve hâsılıyla mahsûb zemin ve çayır cedîd pervane deyü mukâyyid zemini müşterekiyle zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eylediği yerler dâhi icâb etmez iken mûmâ-ileyh Ebubekir veled-i Hüseyin zuhûr ve ze'âmeti mülhakâtından Mezra'a-i Dolune'nin el verip müşterekiyle zabt û zirâ'ât etmeyip salifü'l-beyân Kalacık Karyesi'ne ve hâsılıyla mahsûb Süleyman ile çayır ve cedîd berdan deyü mukâyyid zemini hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn fuzûlî mürahım ve sene-i mezbûrede fuzûlî zabt ve mahsûl ve rüsûmu ahz û kabz idüp gadr eylediğin bildirüb marü'l-beyân Kalacık Karyesi mümtâz ve mu'ayyen olub alahâlîne olan yerleri ve hâsılıyla mahsûb zemin mezkûr ile kendine müşterekiyle zabt ve vâkı olan mahsûlât rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mûmâ-ileyh ebubekir tarafından subaşı ve (...) dahl û ta'arruz ettirilmeyip men' ü def' ve

şimdiye dek tağliben hâsılı mahsûl ve rüsûmu geri istirdâd ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i mufassala mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukâyyid olunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâ'il-i R sene 1196

Sayfa 22

Hüküm 64

Özet:

Zu'amâdan Emin veled-i Ömer Nasuh gelerek İzvornik Sancağı'nda Sokol Nâhiyesi'nde Bersiç köyünde yirmi altı bin akçe berât ile mutasarrıf olduğu ze'âmetine İsmail'in müdâhale ettiği ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi ve müdâhalesinin men' edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Tuzla kadısına hüküm

Zu'amâdan Emin veled-i Ömer Nasuh zîde kâdirihû gelüb İzvornik Sancağı'nda Sokol Nâhiyesi'nde Bersiç nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmeti mülhakâtından kazâ-i mezbûr muzâfâtından Drametin Nâhiyesi'ne tâbi yirmi nefer re'âyâ ve otuz üç baştine ile karye-i Bersiç hâsılı resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm ve zemin-i kebirin Osolko der Karye-i Kurna tâbi-i der zemin yekûn ma'a gayruhu dört bin akçe yazı ile defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl de Karye-i Bersiç ma'a resm-i mellût deyü tahrîr ve Sokol Nâhiyesi'ne tâbi Bersiç nâm karye ve ma'a gayruhu biriktirilip on bin akçe ze'âmet deyü bir icmâl ve tamamen mûmâ-ileyhin karyesinde yine Drametin Nâhiyesi'ne tâbi dört nefer re'âyâ ve yirmi üç baştine ile Karye-i Kurna hâsılı resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm yekûn ma'a gayruhu altı bin beş yüz akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassala muharrer kalemi ile tahrîr ve defter-i icmâlde üç bin beş yüz akçesi ifrâz ve ma'a gayruhu biriktirilip beş bin sekiz yüz akçe bir icmâl ve dört bin akçesi İsmail'in timârı ve bakisi müştereki kurbunda olduğu Defter-i Hâkânî'de mukâyyid olmakla salifü'z-zikr Kurna Karyesi'ne hîn-i tahrîrde ze'âmetine ta'yin ve tahsîs kılınan zemini kiriş Osolko deyü mukâyyid zemini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müstakilen zabt ve vâkı

olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz u kabz murâd eylediğin merkûm İsmail zikrolunan Kurna Karyesi'nin arâzî-i sâ'iresini müşterekiyle zabta kanâ'at etmeyip benim karyemin senin ze'âmetine zemin tahrîr ettirilmiştir deyü tağliben zabt ve mahsûl ve rüsûmun ahz û kabza murâd eylediğin bildirüb salifü'l-beyân mukaddemâ karyesine hîn-i tahrîrde mûmâ-ileyhin tarafına ta'yin ve tahsîs kılınıp kadîmden öşr ve rüsûmu müstakilen ze'âmeti tarafından alınagelen zemin mezkûr ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûm-ı kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn merkûm İsmail'e el verilip müdâhale ettirilmeyip men' ü def' ve tağliben şimdiye dek aldığı mahsûl ve rüsûmu geri edâ ettirilmek ısdâr ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukâyyid olmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâ'il-i R sene 196

Hüküm 65

Özet:

Kazâda bulunan karyelerden Oluk Köyü'nden Mustafa ve Murâd (isim yazılmamış) nâm kimesneler mektup gönderip üç kıt'a tarlalarını Mehmed'e yirmi kuruş karşılığında rehin ettiklerini Mehmed'in zabt ettiği tarlaların geri el verilmesi husûsunda hükümdür.

Bosna vâlisine ve İstolça kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi havâss-ı hümâyûnum karyelerinden Oluk nâm karye sükkânından Mustafa ve Murâd nâm kimesneler mektûb gönderip babaları Salih nâm kimesne karye-i merkûme toprağında mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd üç kıt'a tarlalar ile mülkü menzilini Mehmed nâm kimesneye yirmi kuruş mukâbelesinde rehn-i vâzi' eyledikten sonra fekki rehin etmeksizin babaları Muharrem fevt olduktan bunlar arâzî-i mezkûre kânûn üzere meccânen ve (...) dâhi ırsen bunlara intikâl idüb bunun hâlâ erişip mukim da'vâya kadir oldukları meblağ-ı mezbûru müteveffa Muharrem'in kazâ-i mezbûr sükkânından oğulları ve gayrı kimesnelere red ve itâ ve "*babamız zamanında*

arâzî-i mezbûre ile emlâk alub zabt-ı murâd eylediklerinde hilâf-ı şer‘ ve kânûn ta‘allül ve muhalefet olmak icâb ederek mezbûrundan babamız merkûm rehin vâzi‘ etmişti ve kâh zaman mürûr eyledi” deyü ta‘allül ve muhalefet üzere oldukların bildirüb mahallinde şer‘le görülüp babaları müteveffâ-yı merkûmun mezbûr muharrem deyni olan ol miktar kuruşu merkûmuna edâ ettikten sonra sâlifü’z-zikr arâzî ve emlâk verilip gendümde alıverilüb ta‘allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim yazar Dîvân-ı Hümâyûn’um kalemiyle fuzûlî su’âl olundukta bunların babaları Salih nâm kimesne tasarrufunda olan yerler bizden hak tasarrufu babası ve ashâb-ı arz ma‘rifetiyle Muharrem nâm kimesneye fürûht etmiş vücûh-ı fi’l-hakika istikraz idüğü meblağ mukâbelesinde ol yerlerin emlâkı rehin vâzi‘ idüb kara rehin etmeksizin babaları mezbûr ba‘dehû merhûm muharrem fevt olduklarında mezkûr Muharrem’in oğulları fuzûlî zabt eyleye bunlar dâhi meblağ-ı mezbûru müteveffâ-yı mezbûrun oğullarına edâ ve babaları müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil rehin ve vâzi‘ idüğü emvâl ve erzakı fi’l-hakk murâd eylediklerinde babamız yedinde olanlar ta‘allül ve muhalefet ettikleri var ise vech-i meşrûh üzere babaları müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil emvâl ve arâzîye aluvirülmek için mahallinde şer‘ ve kânûna havale ile emr-i şerîf tahrîr olunmuştur deyü tahrîrat tahrîr olunmak vech-i meşrûh üzere mahallinde şer‘iyye ve kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Ferruhi

Fî Evâ’il-i R sene 1196

Hüküm 66

Özet:

Ulemâdan Mustafa zîde ilmühû muhu gelerek sen ki nâ’ib olub bütün ahâlînin kendisinden razı oldukları ancak bazı kimselerin biz senin kazâda nâ’ib olmanı istemeziz deyü baskı yaptıklarından kânûn üzere tekrar emr-i şerîf ricâ etmekle iş bu sûret yazılmıştır ve kânûn üzere hareket edilmesi emir edilmiştir

Klis Sancağı’nda vâkı mevlânâ Gölhisar kadısına hüküm

Ulemâdan Mustafa zîde ilmühû gelüb sen ki mevlânâ-i mûmâ-ileyhsin bu tarafta Kazâ-i mezbûrda nâ’ib olub bâ‘de fakirü’l hâlî ve ahârı hükkâm-ı şer‘iyye idüp hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye zulm û ta‘addîsi olmayıp herkes erzah ve etvârından naçar sen ki

mevlânâlarının ashâb-ı arzdan kimesne ve birisinin başı olduğu istemeziz deyü ber-vech-i şer‘i takrîrden hâlî olmadıkların bildirüb ol-vechle zâhir olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ olmak bâbında emri şerîf ricâ ve mahsûlü havâss-ı hümâyûn kaleminden su’âl olundukta mezkûr ulemâdan olub bâ‘de fakirü’l hâl kazâ-i mezbûrda tarafından nâ’ib olub âharı hükkâm-ı şer‘iyye idüp herkes kendisinden razı ve şükrân üzre olduğun hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye vâzi‘ ve hareketi yoğken ashâb-ı arzdan olan kimesneler birbirinin kazâ-i mezbûrda nâ’ib olmağın istemeziz deyü ta‘addî eyledikleri vâzi‘ ise emr-i bekayası fazla maruzdur deyü sen mezbûre nebayet hizmetinde istihdâm etmek için kânûn üzere emr-i şerîf ricâ etmiştir deyü suret-i tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1196

Sayfa 23

Hüküm 67

Özet:

Zu‘amâdan Abdi zîde kâdirihû gelerek berât ile mutasarrıf olduğu ze‘âmeti köylerinden Ragevine Nâhiyesi’nde bulunan yerlerden üç sene ziraat edilmeyip hâlî ve boz olarak kalan toprakları açıp ve ziraat idüb rüsûm ve öşrünü vererek tarla ve çayır alanlar husûsunda dâhi sahibi arza muhtar olub derse kânûn üzere müstehak olub olanlara kânûn üzere isterse ferâğlarından fesh idüb ol yerleri ve çayırları eski sâhiblerine tasarruf ettirilmesi kânûna aykırı olub kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

İzvornik kadısına hüküm

Zu‘amâdan Abdi zîde kâdirihû gelüb bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze‘âmeti karyelerinden kazâ-i mezbûr muzâfâtından Ragevine Nâhiyesi’ne tâbi Musliharkoh (?) ve tevâbi-ı karyeleri toprağında bulunan yerler bunun zamanında zirâ‘ât etmeyip üç sene ale’l-kânûn bilâ-mâni boz ve hâlî kalub ve bazı kimesneler dâhi na-bedid olub üç seneden ziyâde sıhhati haberi ve mektûbu gelmeyip ve bazı kimesneler dâhi fevt olub oğulları kalmayıp tasarruflarında kalan tarla ve çayırları kânûn üzere bunun zamanında tapuya müstehak oldukta ol yerler ve çayırları bazı kimesneler bunun veyâhûd tapuya mezun vekilinden tapu ile almadın fuzûlî zabt idüp ve bazı kimesneler dâhi karye-i

mezbûre sınırları dâhilinde bunun tarafından vekilinin izni olmadan köyünden yerler açıp bazı kimesneler dâhi karye-i mezbûre taraflarında olan yerlerini ve çayırlarını bunun izni yoğken birbirlerine ferâgat etmeleriyle onun gibi kânûn üzere resm-i tapu taleb eyledikte "*biz ol yerleri zirâ'ât ve çayırları tasarruf idüp sana ve vekiline öşr ve rüsûm verirdik sahib-i arza öşr ve rüsûm alınmak tasarrufuna izin verilmektir resm-i tapu sakıt olub ol yerler ve çayırlar itmam olur*" deyü nizâ eylediklerin bildirüb ol yerlere kânûn üzere hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin imdi o makûle hilâfı kânûn resm-i tapu siz fuzûlî tasarruf olunan tarla ve çayırlarda sahib-i arz veya vekili öşr ve rüsûm olmakla tapu sakıt olunmak havâss-ı hümâyûn ve vüzera haslarına ve evkâf-ı zu'amâ ve erbâb-ı timâra küllî gadr olmakla ol asl fuzûlî zabt ve tasarruf olunan tarla ve çayırların ve köylerin açılan yerlerin ve birbirlerinden tarla ve çayır olanların sahib-i arza gerek aslını bilsin ve gerek bilmesin öşr ve rüsûm almakla tapu sakıt olmayıp ol yer ve çayırlar fuzûlî zabt ve tasarruf eyleyenlerin olduğuna katan rızâ-yı hümâyûn olmamakla onun gibi bunun zamanında müstehak tapu olan yerler ve çayırları fuzûlî zabt ve tasarruf eyleyenler eğer resm-i tapu ile verilmesi fermân olunanlar dâhi değil ise sahib-i arza muhtar olub dilediğine ol yerleri ve çayırları tapu ile verin ve eğer resm-i tapu ile verilmesi fermân olunanlardan ise bî-garez müslimin takrîr eyledikleri resm-i tapu ile ashâb-ı tapuya teklîf oluna olurlar ise "*onda verile icâb-ı tam tasarrufumuz vardır nizâ idüp öşr ve rüsûm verir ol resm-i tapu sakıt olub ol yerler ve çayırlar tam olur*" deyü ta'allül ve nizâ ederler iken sahib-i arza hüküm oluna ki dilediğine tapu ile vere ve karyelerinin sınırları dâhilinde bunun izni olmadan köyünden açılan yerler dâhi alub verdiği resm-i tapu ile icare teklîf oluna olurlar ise onlara resm-i tapu ile verile almayıp köyden açılıp zirâ'ât idüp öşr ve rüsûmun verdiği bizim olur deyü ta'allül eder ise sahib-i arza resm-i tapu ile ahara vere ve sahib-i arzın karyesi toprağında bilâ izin sahib-i arz birbirlerinden tarla ve çayır alanlar husûsunda dâhi sahib-i arza muhtar olub diler ise kânûn üzere rüsûmun alub onlara tasarruf ettire isterse ferâğların fesh idüp ol yerleri ve çayırları eski sahiblerine tasarruf ettirilmek kânûn olmakla bu bâbda kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1196

Hüküm 68

Özet:

Teşne kadısı Hasan ve Derbent Kazâsı naîbi el-Hâc Mustafa zîde fezâilühümâ taraflarından iki kıta i'lâmdan ve ahâlîlerin bir kıt'a i'lâmlarından Mazul Kasabası taraflarından kudâttan el-Hâc Süleyman Efendi nâm maktûlün katillerinin Dîvân-ı Bosna'ya gönderilmesi hakkında verilen emir neticesinde maktûlün katilleri olan üç nefer Arnavut eşkıyâsı olan Hasan Kapudân, Hasan Beşe ve Mahmûd Kapudân el-Hâc Süleyman Efendi'yi bî gayrı hâk katl ettikleri Dîvân-ı Bosna'ya gönderilip kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Saraybosna kadısına hüküm

Teşne kadısı Hasan ve Derbent Kazâsı nâ'ibi el-Hâc Mustafa zîde fezâilühümâ taraflarından bu def'a Der-âlîyyeme vârid olan iki kıt'a i'lâmdan ve ahâlîlerin bir kıt'a mahzarlarından Mazul Kasabası sükkânından kudâttan el-Hâc Süleyman Efendi nâm maktûllerin katilleri mazul ve Dîvân kuyûdâtları olmak üzere bundan akdem hilâf-ı inhâ vâkı olan inhâya mebnî kuyûdât merkûman Dîvân-ı Bosna'ya ihzârları bâbında sâdır olan emr-i münîfime her vechle itâ'at ve inkıyât üzre olub ancak maktûl merkûmun katilleri olan üç nefer Arnavut eşkıyâsı bundan akdem ahz ve ru'us-u maktû'aları Dîvân-ı Bosna'ya irsâl olunmakla nâ'ib merkûmun mevzu' ve etvârından cümlesi hoşnut ve razılar olub haklarında vâkı olan inhâ-yı mezkûr hilâf-ı inhâ olduğunu kazâeyn mezkûreteynde sâkin ulemâ ve süleha ve e'imme ve hutebâ ve kuyûdât ve arz ve zabitan vesâ'ire meclîs-i şer'de âlâ tarikü'ş-şehâde ihbâr ve ihzârdan afvları husûmeti mahzarları mantuku üzere Der-âlîyyem'e arz ve i'lâm eylemelerini ilhâm ve ebram etmeleriyle ol bâbda vâkı hâlî bi'l-iltimâs arz ve i'lâm ve kânûn ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'ât olundukta merhûm ve mağfûrun-leh Sultan Süleyman Han tâbe serâh evkâfından Eskici Han ahâlîleri iskelelerini kendi mallarıyla yaptırıp mürûr ve ubûr edenleri meccânen ısrar ve bu vechile hizmeti lâzımelerini bir türlü kusûrları yoğken kazâ-i mezbûre sâkinlerinden a'yânlık iddi'âsında olan Hasan Kapudân ve oğlu Salih ve Molla Mahmûd Kapudân ve Mehmed Ali dimekle ma'rûf kimesneler yüz seksen sekiz senesinden beru toplar deyü tekâlîf-i şâkka mutâlebe ederek ihdâs eyledikleri ebniye behası natık on bin kuruş muhtemel ve cebren tahsîl eylediklerinden ma'ada mezbûr Hasan Kapudân Hasan Beşe ve mezbûr Mahmûd Kapudân el-Hâc Süleyman Efendi

dimekle ma‘rûf kimesneleri bî-gayr-ı hâkk katl ve nice ehli arz kimesnelerin hanelerini basıp hedm i’lâm ve ihrâk-ı menazil misüllü halden tasaddî eyledikleri bundan akdem Teşne Kazâsı nâ’ibi tarafından vârid olan i’lâm ve ahâlînin mahzarlarında tahrîr ve istirham olunmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mübâşir ma‘rifetiyle merkûmun Dîvân-ı Bosna’ya ihzâr ve iddi‘âyı hukûk eden hasımlarıyla (silik) terâfu-i şer‘ ve sâbit ve zâhir olan hukûku ayal tahsîl ve ashâbına istirdâd ve ihkâk-ı hâk olunduktan sonra madde-i katl üzerlerine nâ’ib olanlar (silik) ve hakîkati hâl-i sûret-i sicillatıyla Der-âlîyyeme arz ve i’lâm olunmak bâbında doksan beş senesi evâ’il-i şabanında bir kıt‘a emri münîfim verildiği ve emr-i mezkûr lede’l-vusûl huzûr-u şer‘e ihzâr ve vâkı olundukta kuyûdât-ı merkûmun vekili Mehmed’in dört bin üç yüz kuruş kurra-i merkûm ahâlîsinden tahsîl eylediği sâbit olub razı ve teslîmi tenbîh olunduğu ve mezbûr Süleyman Efendi’nin hâsılı kaydına me’mûrları lede’l-istikâmet üç nefer levendât eşkıyâsı takip olunup muharebeye tasaddîleri hasebiyle hayyen ahzları mümkün olduğundan i’lâm ve mûmâ-ileyh Süleyman Efendi’nin yedlerinde bulunan defter ve eşyâ veresesine teslîm olunduğu ihbâr olunduğundan gayrı merkûm Mahmûd kuyûdât-ı vafire zindanında tevkîf olunup müdde‘âsı adem-i zuhûr ve üzerine şer‘an bir nesne sâbit olmadığını natık vârid olan mektûbunu ve Bosna kadısı mevlânâ-i mûmâ-ileyhin arzının mefhûmu doksan altı senesi muharreminin dokuzuncu gününde bâ-fermân-ı âlî emir mezkûrun kaydı bâlâsına şerh verildiği mestûr ve mukâyyid bulunmakla mazmûnları kaydı bâlâlarına tekrar şerh ve i’lâm hâl muşa‘ar emir yazılmıştır

Vasfi

Fî Evâsıt-ı R sene 1196

Sayfa 24

Hüküm 69

Özet:

Kazâ ahâlîleri gelip bunların içlerinden biri fevt oldukta vereselerinden sagîr ve sagîre ve gaib ve gaibeleri olmayıp cümle vereselerin hazır oldukları halde kendilerinden resm-i kısmet nâmıyla akçe taleb edildiği ve kendilerinden fazla taleb edilen rüsûmun men‘ edilmesi ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk Kazâsı civârında vâkı mevlânâ (isim yazılmamış) kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr ahâlî ve fukarâsı gelüb bunların içlerinden biri fevt oldukta vereselerinden sagîr ve sagîre ve gaib ve gaibeleri olmayıp cümle verese hazır ve kibar olub resm-i kısmet taleb etmezler iken tasarrufları bayin olan (isim yazılmamış) nâm tamamı hafiden nâşi mevkûfenin muhallefatı cebren tahrîr ve taksim ve resm-i kısmet nâmıyla akçe talebiyle ta‘addî ve rencideden hâlî olmayıp ol vechle ahvâlleri diğer gün mezkûrun veresesi olmalarına bâ‘is ve bâdi olduğun bildirüb hilâf-ı kânûn ol vechle ta‘addî ve rencide ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘âyı inâyet eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır.

Sami

Fî Evâsıt-ı R sene 1196

Hüküm 70

Özet:

Zu‘amâdan Abdüsselam veled-i Ebubekir ve Ferhad veled-i Ak Ahmed zîde kâdirihû gelerek İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’ne Bersiç nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe ze‘âmete iştirâken berât ile mutasarrıf olub İzvornik Sancağı’nda Avas Nâhiyesi’ne Körebe lonvice köyünde altı bin iki yüz kırk dört akçe timâra mutasarrıf olan Abbas ve Murat ve Ömer ve on bin sekiz yüz otuz sekiz akçe timâra mutasarrıf Hüseyin veled-i Ebubekir’in hisselerine kanâ‘at etmeyip müdâhale ettiklerini iddi‘â ettiği ve Defter-i Hâkânî ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Tuzla kadısına hüküm

Zu‘amâdan Abdüsselam veled-i Ebubekir ve Ferhad veled-i Ak Ahmed zîde kâdirihû gelüb İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’ne Bersiç nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe ze‘âmete ale’l-iştirâk berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub ze‘âmetleri mülhakâtından tapu ile muzâfâtından Drametin Nâhiyesi’ne tâbi Bersiç Karyesi kayt ve berâtına dâhil olmakla karye-i mezbûreyi mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde olan yerleri ve hâsılıyla mahsûb zemini Meyurah ve Harsovat ve Velusak ve Belune hâsıl yüz elli akçe deyü mukâyyid zemin ile ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve terâfu olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eylediğin dâhi icâb etmez iken İzvornik Sancağı’nda Gostil Nâhiyesi’ne Körebe Lonvice nâm karye ve gayrıdan altışar bin ikişer yüz yirmi dört akçe timârlara başka başka berâtla mutasarrıf Abbas ve Murat

ve Ömer ve yine Karye-i Körebe Lonvice el mezbûr ve gayrıdan on bin sekiz yüz otuz seki akçe timâra mutasarrıf Hüseyin veled-i Ebubekir zuhûr ve timârları mülhakâtından Drametin Nâhiyesi'ne tâbi çiftlik mersih ve karye-i basih nezdi Karye-i Bolubey Hasobey deyü mukâyyid çiftliği zabtına kanâ'at etmeyip ve bunların zeminlerinin zikrolunan çiftlikten iki sa'ad mesafe bâ'di var iken hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn fuzûlî müdâhale ve gadr sevdasında olduğun bildirüb marü'l-beyân Bersiç Karyesi mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde olan yerleri ve hâsılıyla mahsûb Zemin-i Meyurah ve Harsovat ve Velusak ve Belune deyü mukâyyid zemin ile Defter-i Hâkânî mûcebince kendilere zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûm-ı kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mezbûrun Abbas ve Murâd ve Hüseyin karye-i mezbûreye ve hâsılıyla mahdûd zemine bir türlü müdâhale ve ta'arruz ettirilmeyip men' ü def' ve tağliben oldukları mahsûl ve rüsûm geri istirdâd ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Drametin Nâhiyesi'ne tâbi yirmi bir nefer re'âyâ ve yirmi iki baştine ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm ve Zemin-i Malorniça ve Çayır-ı Sivah ve Beluska Belune hâsılı yüz elli yekûn ma'a gayruhu dört bin akçe yazar Karye-i Terşinih defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl de Sokol Nâhiyesi'ne tâbi Bersiç nâm karye ve ma'a gayruhu biriktirilip on bin akçe ze'âmet deyü bir icmâl ve tahminen mûmâ-ileyhim Abdüsselam veled-i Ebubekir ve Ferhad veled-i Ak Ahmed kayıtlarında ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi Çiftlik-i Meriç ve Karye-i Nasih nezd-i Karye-i Ulubey sahib-i an öşür ve rüsûm bin akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl de Avas Nâhiyesi'ne tâbi Körebe Lonvice nâm karye ile biriktirilip yirmi dört bin dokuz yüz akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun altı bin iki yüz yirmi dört akçesi Abbas'ın ve ol miktarı dâhi Murâd veled-i Ömer'in ve dokuz bin üç yüz otuz sekiz akçesi dâhi Hüseyin veled-i Ebubekir'in ve bakisi müştereki kayıtlarında olub bu takdirce ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî Karye-i Bersiç el mezbûre ve hâsılıyla mahsûb zemini Meyurah ve Harsovat ve Velusak ve Belune mûmâ-ileyhim Abdüsselam ve Ebubekir ve Ferhad veled-i Ak Ahmed taraflarından ve Çiftlik-i Meriç ve Karye-i Bersiç nezd-i Karye-i Ulubey dâhi merkûmun Abbas ve Murâd veled-i Ömer ve Hüseyin veled-i Ebubekir'in hisselerine göre taraflarından zabtı iktizâ eyledikte bi'l-fi'il defter emini olan el-Hâc Mustafa dâme mecdühû arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâhir-i R sene 1196

Hüküm 71

Özet:

Tımâr sahibi Hüseyin sipâhi gelerek İzvornik Sancağı'nda Kuzay Nâhiyesi'nde Rahimik köyünde mutasarrıf oldukları timârı köylerinden Belene Kazâsı'na tâbi Oyarsefe Köyü'nden öşr ve rüsûmununa müdâhale edilmez iken Yankonik Köyü'nün sipâhileri Hasan, Avaz ve karındaşı Süleyman oğlu tarafından İsmail nâm za'îmin müdâhale eyledikleri ve müdâhalesinin kânûn ve defter gereğince incelenip kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Ber-vech-i arpalık İzvornik sancağı mutasarrıfına ve Belene kadısına hüküm

Erbâb-ı tüccardan Hüseyin nâm sipâhi gelüb İzvornik Sancağı'nda Kuzay Nâhiyesi'nde Rahimik nâm karye ve gayrıdan hâlâ berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârı karyelerinden Belene Kazâsı'na tâbi Oyarsefe nâm karyesinin mümtâz ve mu'ayyen hudûd ve sınırı dâhilinde kadîmden beri öşr ve rüsûmu timârı tarafından müşterekiyle ahz û kabz olunagelen ma'lûmetü'l-hudûd yerlerinin öşr ve rüsûmunda bî hasbe'l-kânûn âharın alâkası yoğken Belene Kazâsı'na tâbi civârında vâkı Yankonik nâm karyesinin sipâhileri Hasan ve Avaz ve karındaşı Süleyman oğlu tarafından İsmail nâm za'îm zuhûr ve ol yerler tüccar ve ze'âmetimiz karyelerinden ma'rû'z-zikr Yankovik Karyesi'nin arasındandır deyü hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i vereseye müdâhale ve bundan akdem asude islakları zamanında mahal münazi fih üzerinde mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında ol yerlerin bir tarafı kalenderan Taşınca Nehri'ne ve Taşınca Nehri'nden LiZepçe Nehri'ne ve ondan ve Yoh nâm mevziye ve Taşınca Deresi'ne müntehi hudûd ile mahdûd yerler maruz zikr duyar Şefih Karyesi sipâhileri tarafından ahz û kabz ve zabt olunageldiği ol diyarın hüsnü ihtiyar ve bî garez ehli vukûf sekat-ı müslümin kimesnelerin şehadetleriyle şer'an sâbit ve mütehakkık ve canîb-i şer'i enverden esvakları yedine iki kıt'a ma'mûl beh katı nizâ yerler hüccet-i şer'iyye verilmişken şimdi mezkûrlar mukaddemâ verilen iki kıt'a hüccet-i şer'iyyelere ve kadîme mugâyir fuzûlî ve tağliben bir müddetten beri öşr ve rüsûmun ahz û kabz idüp mezkûr Hüseyin'e ve müştereklerine gadr-ı küllî ve timârları mahsûlüne küllî küsûr ve noksan (silik) eylediğin bildirüb yedinde olan iki kıt'a hüccet-i şer'iyyeler mûcebince amel olunup ol yerlerin öşr ve

rüsûmları kâdimisi üzere mezkûr Hüseyin'in müşterekleri taraflarından ahz û kabz ettirilmek bâbında sen ki İzvornik sancığı mutasarrıfı mîr-î mîrân mûmâ-ileyhsin sana hitâben kânûn üzere hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin sen ki mîrî-mîrân-ı mûmâ-ileyhsin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1196

Sayfa 25

Hüküm 72

Özet:

Zu'amâdan Hasan veled-i Mehmed gelerek Bosna Sancağı'nda Saray Nâhiyesi'nde Lolic Köyü'nde yirmi bin akçe berât ile mutasarrıf olduğu ze'âmetine müdâhale edilmesi gerekmez iken defter ve kayıt gereğince incelenip kânûn üzere amel olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Saraybosna kadısına hüküm

Zu'amâdan Hasan veled-i Mehmed zîde kâdirihû gelüb Bosna Sancağı'nda Saray Nâhiyesi'nde Lolic nâm karye ve gayrıdan on üç bin yetmiş ber vech-i tekmîl yirmi bin akçe bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze'âmeti mülhakâtından müşterekleriyle kayıt ve berâtına dâhil yine Saray Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Haraşa ma'a çiftlik ve Mustafa ve Saray Kazâsı muzâfâtından Dornik Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Duçeradma ma'a çiftlik Mehmed ve Karye-i Harnerife nâm-ı diğer Estacik karyelerini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekleri ile zabt ve vâkı olan mahsûlât ve rüsûmattan berâtı yazısına göre hissesine isabet edeni kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte müşterekleri olanlar berâtları yazılarına göre hisselerine isabet eden mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabzını kanâ'at etmeyip ziyâdeye tecavüz ile bunun berâtı yazısına göre hissesine isabet eden mahsûl ve rüsûmu hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve ahar-ı merkûma mümâna'atla gadr da'vâsında oldukların bildirüb kurra-i mezbûreyi ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî mezkûrun kendini tağliben ve bâkî olan mahsûl ve rüsûmatından ber-mûceb-i taksim ve hissesine isabet eden kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip müşterekleriyle ziyâdeye tecavüz ile bunun berâtı yazısına göre ber-mûceb-i taksim hissesine isabet eden mahsûl ve rüsûma bir türlü dahl û ta'arruz ettirilmeyip men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz

rûz-nâmçe-yi hümâyûn ve defter-i icmâle mürâca‘ât olundukta Saray Nâhiyesi’ne tâbi beş bin dokuz yüz akçe yazar harasa ma‘a Çiftlik-i Mustafa Karyesi’nin iki bin dört yüz akçesi ifrâz ve bunların nâhiyesi’ne tâbi altı bin beş yüz akçe yazar deyü radiye ma‘a Çiftlik-i Mehmed Karyesi’nin bin beş yüz akçesi ifrâz ve yine Saray Nâhiyesi’ne tâbi Ehune nâm karye ve gayruhu ile biriktirilip sekiz bin dört yüz elli akçe yekûnden bin akçesi ifrâz ma‘a gayruhu beş bin üç yüz akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr tamamen mûmâ-ileyh Hasan veled-i Mehmed ve karai mezkûrenin bakileri müşterekleri kayıtlarında olmakla bu takdirce ber-mûceb-i taksim haraşa ma‘a Çiftlik-i Mustafa Karyesi’nden iki yüz seksen dört akçe deyü yine radye ma‘a Çiftlik-i Mehmed Karyesi’nden yüz yetmiş yedi akçe ve Harnerife nâm-ı diğer Estacik Karyesi’nden elli dokuz akçe merkûm Hasan veled-i Mehmed’in hissesine isabet iktizâ eyledikte bi’l-fi‘il defter emini olan el-Hâc Mustafa dâme mecdühû mûmâ-ileyin inâyeti mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1196

Hüküm 73

Özet:

Hasan za‘îm dimekle bilinen kimesne gelerek kazâda bulunan hayrattan Müteveffa Mehmed Paşa’nın vakıf arsası üzerine binâsı vakfa verilmek üzere senelik on iki kuruş kira şartı ile han ve ahır ve dükkân ve dört oda ve ambarın İsaoğlu Ahmed ve müştereklerinin iştirâken binâ eyledikleri ve daha sonra kiralamayı ibtâl ettikleri ve handa kalan eşyaların hissedarlar arasındaki paylaşımı husûsundaki hükümdür

Bosna vâlisine ve Vişegrad kadısına hüküm

Hasan za‘îm dimekle ma‘rûf kimesne gelüb kazâ-i mezbûrda vâkı ashâb-ı hayrattan müteveffa Mehmed Paşa’nın vakıf arsası üzerine bâ izni mütevelli binâsı vakfı şerîfe verilmek şartıyla beher sene on iki kuruş icare ile han tâbir olunan bir bâb tahtani ahır ve dükkân bir bâb ve fevkâni dört bâb oda ve ambar vesâ’ir tevâbi‘ ocaklı nâm kimesneler ile İsaoğlu Ahmed iştirâken binâ ve mutasarrıflar iken mezkûr hissesini zabta adem ra‘iyyet birle icaresini edâdan imtinâ eylediğine binâ’en müştereki mezkûr imdi bi’l-cümle icare mezkûru kabûl birle bâ izni mütevelli han merkûmu bilâ nizâ on sene miktarı zabt ve tasarrufundan sonra bunun babası Mehmed Ağa dimekle ma‘rûf kimesneye muvâcehesinde bâ izni mütevelli ve hüccet-i şer‘iyye ile bey‘ ve ferâğ eyledikten sonra iktizâ eden döşeme ve alet-i sâ’ire ve reddine vâzi ve bir sene bilâ

nizâ muvâcehesinde zabt ve tasarruf ve mezbûr dâhi göre birini ısraren sekun idüp ba‘dehû babası mezbûr fevt oldukta hâlâ mezbûrların intikâl-i adi ile intikâl idüp lâkin bu ol vâkıtte beş yaşında sagîr olub babasından müntakil emvâl ve eşyâsını ma‘rifet-i şer‘le tahrîr olundukta zikrolunan han ile döşemesin mevzu döşeme ve aleti sâ’ire beş yüz kuruş kıymet ile bunun sahîh mülkü olmak üzere defter-i kassama sâbit olduktan sonra taraf-ı şerden vâsi mu‘ayyen bir sene alel mütevelli han merkûmu bi’l-asaleten zabt û tasarruf ve ba‘dehû mezbûr dâhi fevt oldukta oğlu Serdarzâde Dizdâr Osman dimekle arîf kimesne zuhûr ve “*zikrolunan hanı babam mezkûr ile emmim mezkûr Ahmed bi’l- mu‘ayyene ve ale’l-iştirâk mutasarrıflar idi bu takdirce bana intikâl eder ve malı mevrüsûmdur*” deyü nizâ‘a tasaddî ve mezbûr ziyâde iştirâ ve mütegallibe güruhundan olduğundan han mezkûr ile derûnuna mevzu ve döşeme ve alet-i sâ’ireyi bi’l-cümle hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî ve tağliben zabt eylediğinden başka kazâ-i mezbûra tâbi (silik) Karyesi’nde vâkı mutasarrıf olduğu anbarını kırıp derûnunda mevcûd ve mevzu zâhire ve ispenç ve nühas vesâ’ir emvâl ve eşyâsını dâhi bi’l-cümle hilâf-ı şer‘-i şerîf tağliben ahz ve anbarını hedm ve gadr etmekle hâlâ erişip baliğ ve tasarrufa kâdir olub mezbûr ile mürâfa‘a ve yedinde olan senedât-ı şer‘iyye mûcebince babasından müntakil mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî ve tağliben ahz û zabt eylediği han mezkûr ile döşeme ve alet-i sâ’ire ve anbarından gasben ahz eylediği zâhire ve ispenç ve nühas ve emtia vesâ’iresiyle hedm eylediği ambarının mu‘ayyen kıymetini han mezkûru dâhi zabt murâd eyledikte mezbûr tağlibane hareket ve izhâr-ı harâsete ve bazı kimesnelere isnadıyla mürâfa‘adan imtinâ birle ihkâk-ı hâk mümkün olmayıp şâyeste ve hüccet olduğun bildirüb yedinde olan senedât-ı şeriyyesi mûcebince şer‘le mezbûr ve babasından müntakil mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî ve tağliben zabt eylediği zâhire ve ispenç ve nühas ve emtia sâ’iresiyle hedm eylediği anbarın kıymeti her ne ise muktezâyı tamamen tahsîl ve han-ı mezkûru kendine zabt ettirilip mezbûru hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i senadât-ı şer‘iyye bir türlü ta‘allül ve rencide ettirilmeyip ber-muktezâ-yı şer‘ ve mazhar-ı ihkâk-ı hâk olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitâben hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1196

Sayfa 26

Hüküm 74

Özet:

Teşne Kazâsı'nda bulunan şehrin ileri gelenleri, tımâr sâhibleri ve ahâlî gelerek Bosna Sancağı'nda Mikdan Nâhiyesi'ne bulunan Müslümanlar Zence köyünün defter-i mufassalda beş yüz akçe ile kayıtlı olduğunu ve İzvornik Sancağı'nda Gradçaniça Nâhiyesi'ne bulunan Mikdan'ın halkının Zence toprağında senede bir defa kurulagelen panayıra emtia ve eşyalarını getirdikleri ve Gradçaniça Kasabası ahâlîsi Zence halkının da bu tarafa senede bir def'a kurulagelen panayıra mal ve emtia getirebileceklerini ve eskiden olduğu usûlde ne mahalde ve ne gün kurulagelmiş ise panayırların o gün kurulması gerektiği kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi için yazılmıştır

Teşne ve Gradçaniça kadılarına hüküm

Teşne Kazâsı muzâfâtından Maglay Karyesi'nde sâkin zu'amâ ve erbâb-ı tımâr vesâ'ir ahâlî gelüb Bosna Sancağı'nda Mikdan Nâhiyesi'ne tâbi bâd-ı hevâ ve cürm-i cinâyet ve resm- arûs cemâ'ât-i müsliminden der Karye-i Zence ma'a beyaz siyah ve benayir beş yüz akçe yazı ile tımâr mülhakâtından olmak üzere defter-i mufassal da muharrer kalemi ile tahrîr ve İzvornik Sancağı'nda Gradçaniça Nâhiyesi'ne tâbi mihran ve neferât ile Nefs-i Kasaba-i Gradçaniça ve tahtında Karye-i Gradçaniça ve tahtında kırkdokuz nefer re'âyâ ve dokuz yaşına ve beş nefer kiron ve kırk dokuz başına ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve ketân ve mahlût ve bâc-ı pazar-ı panayır Nefs-i Varoş-ı Gradçaniça ber-mûceb-i emr-i şerîf harici ez-defter fî sene elli yekûn ma'a gayruhu yirmi altı bin üç yüz akçe yazı ile havâss-ı hümâyûn olmak üzere ol dâhi defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr olunduğu Defter-i Hâkânî'de mukâyyid ve Karye-i Zence el merkûme toprağında senede bir def'a ikâmet olunagelen panayıra emtia ve eşyâların varup bey' ve şirâ edegelüb kadîme mugâyir ta'addî eyledikleri icâb etmez iken Gradçaniça Kasabası ahâlîsi Nefs-i Varoş toprağında senede bir def'a ikâmet olunagelen panayırın ve bilâ emri şerîf hafta pazarına tebdil birle Zence Karyesi'ne senede bir def'a ikâmet olunagelen panayırın ikâmetine muhalefet ve tüccar ta'ifesinin dâhi inkıta'ına bâ'is ve bâdi oldukların bildirüb Nefs-i Varoş Gradçaniça el mezbûre toprağında senede bir defa ikâmet olunagelen panayır kadîmden ne mahalde ve ne gün ikâmet olunagelmiş ise yine ol mahalde ve ol günde ikâmet ettirilip kadîme mugâyir Zence Karyesi toprağında

ikâmet olunagelen panayırın ikâmetine muhalefet ve ta‘addî ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve defter-i mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukâyyid bulunmağın vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1196

Hüküm 75

Özet:

Sen ki İstâr-ı Eflâk kadısı Hâlîs el-Hâc Ali tarafıma mektup gönderip İstâr-ı Eflâk Kazâsı'nda Yediyüz Nâhiyesi'ne bağlı Moğora köyünde bulunan dört adet tarlaya mutasarrıf Saraybosna halkından Derviş Hasan, Mehmed Ağa, Borzokzâde Osman Bey ve Ahmed olarak bilinen kimselerle iştirâk hâlînde tasarruf ederken hissedarlar hisselerinin tamamını Mehmed'e satmakla tarlaların tamamı Mehmed'in olmuşken Osman ve Ahmed'in daha sonrasında taşınmazlarını müdâhale ettikleri husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Eflâk ve Vişegrad kadılarına hüküm ki

Sen ki İstâr-ı Eflâk kadısı mevlânâ mûmâ-ileyh hâlîs el-Hâc Ali zîde fazilühûsun Südde-i Sa‘âdetime mektûb gönderip İstâr-ı Eflâk Kazâsı muzâfâtından Yediyüz Nâhiyesi'ne tâbi Moğora Karyesi hudûdu dâhilinde vâkı ma‘lûmetü'l-hudûd dört kıt‘a tarlaya mutasarrıf Saraybosna sükkânından Derviş Hasan za‘îmelerin Mehmed Ağa dimekle ma‘rûf kimesne meclîs-i şer‘e varup zikrolunan dört kıt‘a tarlaya mutasarrıf olduğu Borzokzâde Osman Bey ve Ahmed dimekle arîf kimesneler ber-vech-i iştirâk mutasarrıflar iken hâkk-ı tasarrufların rızaları ve sahib-i arz ma‘rifetiyle babası mezkûr Mehmed'e ferâğ ve tefvîz ve babası merkûm dâhi kabûl ve yedine verilen sahib-i arz temessükü mûcebince beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza edâ eylediğin ve Vişegrad tebası sükkânından Serdarzâde Osman Ağa ve Bâkizâde Ömer Bey ve İbrahim Bey ve (isim yazılmamış) dimekle ma‘rûf kimesneler zuhûr ve birbirleriyle müttefiken zikrolunan tarlaları hilâf-ı kânûn fuzûlî ve tağliben zabt sevdasıyla nizâ-ı tasaddî ve babası merkûm dâhi Bosna vâlisi sâbık tarafa alınarak iştirâken ve mezbûrun Osman ve Ömer ve İbrahim ile İstâr-ı Eflâk nâ'ibi İbrahim zîde ilmühû huzûrunda rü'yet eylemeleri için bâ buyruldu mübâşir irsâl olundukta kazâ-i mezbûr zabtı ve yedinde olan hüccet-i şer‘iyyede muharrerü'l esâmî erbâb-ı vukûf ve bî garez mevsûku'l-kalem müslimin ile mahal-i nizâ üzere görüp müşahade ve mu‘ayene ve lede's-su'âl

mezbûrunun arâzî mezkûrda bir türlü alâkaları olmayıp mezkûr Osman ve Ahmed tarlayı mezbûrlara iştirâken mutasarrıflar iken hâk tasarrufların ricâları ve sahib-i arz ma‘rifetiyle babası merkûm ferâğ ve tefvîz ve babası merkûmun arâzîsi olub mezbûrlar müceddeden fuzûlî zabt ve irâdesinde oldukların muvâcehesinde huzûr-u şer‘iyye takrîr ve ihbâr ve merkûmların hilâf-ı şer‘ ve kânûn mu‘âraza ve medhalleri men‘ ü def‘ ve arâzî-i mezkûr merkûm hüküm ve kemâ-kân zabt ve tasarruf ve yedlerini hâvi taraf-ı şer‘den yedine verilen hüccet-i şer‘iyye ve senedât-ı sâ’ire itâ ve bi’l-asale buyruldu keşide olunduktan sonra birkaç sene zabt ve tasarruf ve ba‘dehû babası mezbûr fevt oldukta arâzî mezkûr bî hasbe’l-kânûn meccânen buna intikâl ve beş altı sene miktarı ale’l-mütevelli bilâ mâni zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza edâ eder iken mezbûr Osman ile merkûm Ömer’in oğulları Mehmed ve İbrahim ve Ahmed vesâ’irleri zuhûr ve salifü’l-beyân tarlaları hilâf-ı şer‘ ve kânûn ve yedinde olan senedâtı şeriyyesine mugâyir fuzûlî ve tağliben zabt û zirâ‘ât etmeleriyle bu dâhi salifü’l-beyân yedinde olan senedât-ı şeriyyesi mûcebince zabt ve kemâfi’l-evvel ve zirâ‘ât eylediğin mezbûrlar tağlibane hareket ve izhâr-ı hoşniyet birle şetim-i galiza ile şetim ve küllî akçesin ahz etmeleriyle bu dâhi huzûr-u şer‘de yedinde olan senedât-ı şeriyyelerini ibrâz ve imdi rüsûmu mezkûrada merkûmunun bir türlü ‘alâka ve medhalleri olmayıp hudûd ve sınırları temyiz ve tahrîr olunup fuzûlî zabt ve gadr-ı azim eyledikleri inde’l şer‘i-l enver zâhir olmakla yedinde olan senedât-ı şer‘iyye mûcebince kânûn üzere marü’l-beyân babasından müntakil yerler el verilip ber karar-ı sâbık zabt û zirâ‘ât ettirilip mezkûrların hilâf-ı şer‘-i ve kânûn ve mugâyir-ı senedât-ı şer‘iyye vâkı olan kayıtları men‘ ü def‘ olunmak bâbında vâkı hâl hükm-i hümâyûnum verilmek ricâsına bi’l-iltimâs arz ve i’lâm eyledikleri ecîlden mahallinde şer‘le ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1196

Sayfa 27

Hüküm 76

Özet

Zeynep binti Mustafa hatun kazâda bulunan (isim yazılmamış) *ve* (isim yazılmamış) *köyünde bulunan toprakların babası Hacı Mustafa’nın olduğunu ve babasının vefât ettiği sırada oğlunun olmadığı ve kendisi ve Ahmed adındaki kişiye intikâl*

ettiğini ancak intikâl tarihinde kendisinin reşit olmadığı için emlâktan hissesini aldığını ve tarlalardan hissesinin verilmediğini şu anda ise tarlalarını taleb ettiğini ancak Ahmed'in mirasçılarının kendisine izin vermediği terekedeki hissesenin kendisine verilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Mostar ve Blagay kadılarına hüküm ki

Zeynep binti Mustafa nâm hatûn gelüb kazâ-i mezbûra tâbi (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm karyeler topraklarında ma'lûmetü'l-hudûd karye ve emlâka mutasarrıf babası Hacı Mustafa nâm kimesne fevt oldukta oğlu kalmayıp zikrolunan emlâkı ırsen bununla Ahmed nâm kimesneye bâ'de-l intikâl ve tarlaları dâhi bî hasbel-kânûn tapuya müstehak ve hâk tapu bunun olub lâkin bu ol vâkıtte sagîre bulunmakla taraf-ı şer'den vasîsi ol yerleri bunun için rüsûmu tapu ile almayıp ancak emlâktan kendi hissesiyle bunun hissesini zabt idüp fevt oldukta oğlu Mehmed ol emlâkı bi'l cümle zabt idüp bir müddetten sonra mezbûr dâhi fevt oldukta oğlu ve kızı ve (isim yazılmamış) nâm sagîrlerin yedlerine gidip ba'dehû sagîrin-i mezbûrun dâhi müteakiben fevt olduklarında vâlideleri Mostar Kazâsı'ndan (isim yazılmamış) nâm hatun zabt etmekle bu dâhi hâlâ erişip buluğa ve tasarrufa kadire olmakla babasından müntakil emlâk mezkûrun hissesini zabt ve müstehak tapu olan babası yerlerin dâhi bî garez Müslümanların takdir eyledikleri rüsûmu tapu ile alub zabt murâd eylediğinde mezbûre murisimden intikâl eyledi deyü emlâk-ı mezbûreden hissesini hilâf-ı şer'-i şerîf vermekte ta'allül ve ol yerleri dâhi vâzi' yed olan merkûm dâhi zaman mürûr eyledi deyü hilâf-ı kânûn ta'allül ve gadr sevdasında olduğun bildirüb şer'le görülüp babasından müntakil emlâk ile müstehak tapu olan yerler bî garez Müslümanların takrîr eyledikleri rüsûmu tapu ile el verilip zabt ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'dan fuzûlî su'âl olundukta bunun babası Mustafa karındaşı Ahmed nâm kimesne ile ma'lûmetü'l-hudûd çiftlik emlâk ve arâzîsine ber-vech-i iştirâk mutasarrıflarının babası Hacı Mustafa fevt oldukta oğlu kalmayıp çiftlik emlâkından hissesini bununla karındaşı Ahmed'e bâ'de-l-intikâl ve arâzîden dâhi hissesi tapuya müstehak ve hâk tapu kızı mezbûrenin iken ol vâkıtte sagîre bulunduğundan emmisi ve vasîsi mezbûr Ahmed babası müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil hissesini kendi hissesiyle bunun hissesini fuzûlî zabt eyledikten sonra mezbûr dâhi fevt oldukta hisse mezbûr oğlu Mehmed dâhi fuzûlî zabt ve ol dâhi fevt oldukta sagîr oğlu zabt ve ol dâhi fevt oldukta sagîr oğlu zabt ve ol dâhi fevt oldukta vâlidesi zabt etmekle şimdi sagîre ve mezbûre erişip baliğ ve da'vâya kâdir oldukta babası müteveffâ-

yı mezbûrdan müntakil çiftlik mezbûr emlâktan hissesini ma‘rifet-i şer‘le ve arâzîden dâhi hissesini bî garez-ı müsliminlerin takrîr eyledikleri rüsûmu tapu ile sahib-i arzdan almak istedikte vâlidesi mezbûre murisimden intikâl eyledi deyü ta‘allül ve muhalefet eylediği vâkı ise mezbûrenin babası vefât edeli on sene geçmiş değil ise babasının ol yerlerden hissesi bî garez müsliminlerin takrîr eyledikleri rüsûmu tapu ile sahib-i arzdan ve çiftlik mezbûr emlâkından dâhi hissesi ma‘rifet-i şer‘iyye el verilmek için mahallinde şer‘le ve kânûna havale ile emri şerîf yazıla gelmiştir deyü cevâb tahrîr olunmakla mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1196

Hüküm 77

Özet:

Saraybosna halkından Hasan Za‘îm gelerek bunun babası Mehmed Ağa’nın Kandiye toprağında arâzî, çiftlik, yaylak ve emlâklarının Borzakzâde Osman Bey ve Ahmed Bey ile iştirâken sahibi olduklarını ve babasının öldüğünü ve gayrimenkullerdeki hisselerin kendisine intikâl ettiğini ancak çiftliğe bağlı olan yaylak ve koruya dayılarının müdâhale ettiklerini ve müdâhalenin men ve yaylak ve korunun kendisine verilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Saraybosna sükkânından Hasan za‘îm dimekle ma‘rûf kimesne gelüb bunun babası Mehmed Ağa dimekle arîf kimesne kazâ-i mezbûra tâbi Nâhiye-i Kandiye toprağında vâkı mutasarrıf olduğu çiftliği emlâkı ma‘rifet-i şer‘le bey‘-i bât-i kat‘i ile bey‘ ve ma‘lûmetü’l-hudûd tarlasını dâhi hâk tasarrufunda zemini ve sahib-i arz ma‘rifetiyle Borzakzâde Osman Bey ve Ahmed Bey dimekle şehir kimesnelerin kazâ-i mezbûra tâbi Mokrogoza nâm karye toprağında iştirâken mutasarrıf oldukları çiftlik ve emlâkıyla ma‘lûmetü’l-hudûd tarla ve rüsûmunu defterde mukâyyid mahsûl ve müstakil tapulu koru ve çiftlik mezbûrun hayvânâtına mahsûs Panak ve (isim yazılmamış) dimekle meşhûr kadîmi yaylak yerlerinin dâhi hâk tasarruflarının babası mezbûrun çiftliği emlâkıyla arâzîsi mukâbelesinde sahib-i arz ma‘rifetiyle yüz yetmiş altı senesine ferağ ve bu yerleri kabûl ve yedlerine verilen temessük mûcebince heryerleri zabt ve babası mezbûr hayatında sekiz sene zikrolunan tarlaları beher sene zirâ‘ât ve ol yaylaklar dâhi her sene ramazanında koyun vesâ’ir da‘vârlarıyla çıkıp yaylakların otundan ve suyundan

inkıtâ‘ ve tahmîline göre öşr ve rüsûmları sahib-i arza edâ eder iken fevt oldukta emlâkı ırsen ve tarla ve koru ve zikrolunan yaylaklar dâhi bî hasbe'l-kânûn meccânen buna intikâl idüp lâkin bu ol defterde mukâyyid bulunmakla vasîsi dâhi bi'l-vesâye zabt ve tarlaları zirâ‘ât ve koru ve yaylak dâhi rüsûmları sahib-i arza edâ eder iken mezbûrun zuhûr ve bizler karye-i mezbûre toprağında yatak nâm yaylağı çiftlik-i mezbûr mukâbelesinde mübadele etmedik idi deyü münâza'aya tasaddî eylediğine binâ'en müteveffa Mehmedzâde Mehmed Paşa'nın bu sene vâlisini (silik) husûsu merkûmu lede'l-eşhâd vezîr-i müşârün-ileyh huzûrunda lede't-terâfu mezbûran karye-i merkûm toprağında mutasarrıf oldukları çiftlikleri emlâkıyla bi'l-cümle yaylak ve korunun hâk tasarrufların babası mezkûrun zikrolunan çiftliği mukâbelesinde ferâğ ve tefvîz eylediği lede'ş-şer‘i'l-enver zâhir ve mezbûrların ol-vechle olan müdâhale ve ta‘addîleri men‘ ü def‘-i hâvi taraf-ı şer‘ den i'lâm ve bâlâsına buyruldu keşide olunup ba‘dehû bu dâhi erişip baliğ ve tasarrufa kâdir olub ol esnada vukû‘ bulan sefer-i hümâyûna gidip ale'l-kânûn yedi sene hizmet aliyede mevcûd ve yek vücud idüp ba‘dehû avdetinde mezbûran dâhi fevt olduklarında bir vechle müdahele ve ta‘arruz olunmak icâb ve iktizâ etmez iken müteveffâ-yı mezbûran Osman ve Ahmed'in dayıları olan Kanburoğlu ve Hersek'te sâkin Cengiçzâdeler dimekle meşhûr kimesneler zuhûr ve mukaddemâ baban-ı mezbûr ile kayınbabalarımız müteveffâ-yı merkûman zikrolunan yatak yaylağının hâk tasarrufunda çiftlik mezbûr mukâbelesinde mübadele ile vermemiş istimâmız olmakla ol takdirce bize intikâl eder deyü hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî tağliben zabt idüp ziyâde gadr ve ta‘addî etmeleriyle bu def‘a da‘vâ ve zabt murâd eyledikte mezbûrlar mütegallibe ve cebâyirden olduklarından yüz doksan senesinde şetim-i galiza ile şetim ve kesri arz eylediklerinden ma‘ada küllî akçesin dâhi alub gadr ve ta‘addî ve ber-vechle mukavemete iktidarı olmayıp madur olduğun bildirüb yedinde olan senedât-ı şeriyyesi mûcebince şer‘le rü'yet ve babasından müntakil salifü'z-zikr yatak yaylağı el verilip ber karar-ı sâbık zabt ve ihkâk-ı hâk ettirilip hilâf-ı şer‘ ve kânûn bir türlü ta‘allül ve nizâ ettirilmeyip bâkî olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kaleminden kânûn üzere su'âl olundukta mezbûr Hasan za‘îmin babası Mehmed Barheşte Karyesi toprağında mutasarrıf olduğu çiftliği emlâkıyla arâzîsi ma‘rifet-i şer‘ ve sahib-i arz Osman Bey ve Ahmed Bey dimekle arîf kimesnelerin Mokrogoza Karyesi toprağında iştirâken mutasarrıf oldukları çiftlikleriyle ma‘lûmü'l-hudûd tarla ve rüsûmları defterde mukâyyid kadîmi yaylak ve koyunlarının hâk

tasarruflarını rızaları ve sahib-i arz ma‘rifetiyle babası mezbûre ferâğ ve her birinin yedlerine verilen temessük mûcebince zabt ve babası mezbûr sekiz sene mürûrundan sonra fevt olub emlâkı ırsen tarla ve koru ve yaylağı dâhi kânûn üzere meccânen oğlu mezkûre bâ‘de-l intikâl sagîr bulunmakla kadısı dâhi zabt ve bâ‘de’l-buluğ mezbûran Ahmed ve Osman dâhi fevt olduklarında adamları mezbûran zuhûr ve hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî zabt ve gadr eyledikleri vâkı ise babasından müntakil mezbûrların fuzûlî zabt eyledikleri (silik) el verilip zabt ettirilmemek için mahallinde şer‘ ve kânûna havale ile emri şerîf yazılagelmiştir deyü tahrîr olunmakla mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1196

Sayfa 28

Hüküm 78

Özet:

Ali veled-i Cafer gelerek Bosna Sancağı’nda Kladine Nâhiyesi’nde kırk altı bin altı yüz yedi buçuk akçe yazısıyla kendisine kılıç ze‘âmet olduğunu ve Ali’ye verilmek üzere kırk dokuz senesinde berât olunduğu ve Ali’nin öldüğü ve elli bir senesinde babası Osman’a verildiği ve kılıç ze‘âmetinin hakkı olmadığı bir yol ile Ali’nin kardeşi Mustafa’nın kendisine berât yazdırarak kılıç ze‘âmeti üzerine aldığını ve kılıç ze‘âmetin tekrar Osman’a berât olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Kladina Kazâsı nâ’ibine hüküm

Ali veled-i Cafer nâm kimesne gelüb Bosna Sancağı’nda Kladina Nâhiyesi’nde kırk altı bin altı yüz yedi buçuk akçe yazısı olub mîr-i mîrân-ı Bosna havâlisinden olan …. ve ahar karyeler mîr-i mîrân havasından ifrâz ve senede üç taksit ile mîr-i mîrân tarafına on sekiz bin akçe verilmek şartıyla ber-vech-i kabûl yirmi bin akçe bir kılıç ze‘âmet olub yedine verilmek Ali’ye tevcîh olunmak için kırk dokuz senesinde mahal mevki kalemiyle tashîh ve berât olundukta mezbûr Ali fevt olmakla fevtinden elli bir senesinde babası Osman’a tevcîh ve berât ve hizmetinde mevcûd iken müteveffâ-yı mezbûr Ali nin karındaşı Mustafa ber-takrîb ile üzerinden alub gadr ve ze‘âmet mezbûr karîbü’t-te’hirde mîr-i mîrân havasından ifrâz ve tashîh olunmuş ze‘âmet olub bir kimesnenin ocaklığı olub babası merkûm Osman’ın hâk sarihi olduğuna binâ’en mezbûr

Mustafa'nın ref'inden sahib-i evvel mezkûr Osman'a ifa ve Eyâlet-i Bosna'nın za'îm müteferrikalığı ve altı bin yüz altmış üç akçe ücretini ilhakıyla elli üç senesinde berât ve bu esnada ref' olunan müteveffâ-yı mezbûr Mustafa'nın akrabasından Ali zuhûr ve ocaklık da'vâsına tasaddî ve Dîvân-ı Bosna'da bâ'de-l muvâfık mezbûr Ali'nin iddi'âsı lağv olunduğu vechile zâhir ve Osman'ın hâk-ı sarihi olduğunu müşâ'ar mahzar ile Bosna'nın alaybeyleri ve zu'amâ ve erbâb-ı timârı şehadet etmeleriyle hilâf-ı inhâ mu'âraza eden Ali'nin ve aharın müdâhalesi men' ve ocaklık iddi'âsı olan da'vâ ve taleb olunması dâhi şürût-ı mugâyir olmakla Bosna vâlisi esbâk arz ve Re'isü'l-küttâb esbâk i'lâmı mûceblerince elli yedi saferinde babası merkûm Osman'a iltica ve berât ve ba'dehû kırk altı bin altı yüz yedi buçuk akçe yazısı olan behul ve ahar karye mîr-i mîrân Bosna havâlisinden iken beher sene mîr-i mîrân tarafına üçer taksit ile on sekiz bin akçe vermek şartıyla ber-vech-i kabûl yirmi bin akçe ze'âmet olmak üzere kırk dokuz senesinde Ali'ye tevcîh ve altı bin yüz altmış üç akçe ahâr hisse ilhakıyla Osman'ın üzerinde ve kurraları hâlî ve zirâ'ât ve hâsılı kayt olduğundan verilegelen on sekiz bin akçe mîr-i mîrân tarafına verilip ze'âmet-i mezkûrun yazısına zam ve ze'âmet-i mezkûrun yazısına kırk dört bin altı yüzaltmış üç akçelik ve bu senelik ocaklık şürûtu itibarıyla mahal tevâbi' kalemiyle tashîh olunmak için bu senenin defter kethüdâsı i'lâmıyla elli sekiz recebinin beşinci gününde Bosna vâlisi esbâk tarafından babası mezbûr Osman'a tevcîh ve verilen tezkere mûcebince mahal vech-i meşrûh üzere olduğu kalemiyle tashîh ve verilen icmâl sureti mûcebince seneyi mezbûrede berât ve ba'dehû altmış iki senesinde istihkamen tezkere olunan on sekiz bin akçe sehven berâtında tahrîr olunması mukaddemâ tashîhe mugâyir olmakla ber-mûceb-i tashîh icmâl sureti üzere babası Osman'a altmış senesinde eline berât ve ze'âmet mezbûrun nısfı oğlu Salihe ve nısfı dâhi diğer oğlu Ali ye altmış yedi saferinde tevcîh ve Salih'in hissesi dâhi seneyi mezbûre zilkaddesinde mûmâ-ileyh Ali zîde kâdirihûya ilhaken tevcîh ve bu senenin müteferrikalığı ilhakıyla berât ve üzerinde iken diğer Ali ve Cafer Dîvân-ı Bosna'ya arzuhâl ve ze'âmete kânûn iddi'â eylediğinizin tarafından ihzâr ve senedâtlarına kemâli vafiye ve şürût ve kuyûdu tebliğ olundukta vilâyeti Bosna'dan Ebubekir Paşa ve sadr-ı esbâk Ali Paşa ve Abdullah Paşa ve yeğen Mehmed Paşa ve Süleyman Paşa huzûrlarında ahâlî-i Dîvân-ı Bosna mevcûd odukları halde bit-defaat mürâfa'a olur alaybeyleri ve zu'amâ ve erbâb-ı tımâr şehadetleriyle merkûm Ali'nin babası Osman'ın hâk-ı sarihi ve hasımlarının oğulları hilâf ve mugâyir-ı şürût olduğu bu def'a mürâfa'alarında zâhir ve

nüma‘yân vüzera-yı i‘zâm arzlarıyla babası Osman’a ifa ve berât ve kati nizâ ve mu‘ârazadan merkûm Ali veled-i Cafer’in iddi‘âsı lağv ve şert ve mücerred tekdîr için olduğundan fî-mâba‘d ol makûle iddi‘âyı (silik) ile müdâhale olunmayıp da‘vâları Âsitâne-i Âlîyye’mde ve Dîvân-ı Bosna’da istimâ olunmak üzere katli izlal emri âlî-şân sadrı ve kaydı mahalline sebt olunması için Bosna vâlisi esbâk vezîr Ali Paşa’nın arzı mûcebince kaydı mahalline yetmiş dokuz reb‘ ve ahâra sebt ve mezkûr Ali veled-i Cafer’in fuzûlî aldığı mahsûl ve rüsûmu geri el verilip ettirdiği tezkerenin kaydı def‘ ve terkin olunmak üzere seksen senesi muharreminde emri şerîf dâhi verilip bir vechle dâhil olunmak icâb etmez iken hasımı mezbûr Ali veled-i Cafer hilâf-ı vâkı inhâ ze‘âmete kâdir üzerinde ref‘ ve düstûrü’l-mükerrem Bosna vâlisi sadr-ı esbâk vezîr Mehmed Paşa edâmallâhu teâlâ tarafından tezkere ettirilip gadr olunmakla ettirdiği tezkeresine ber-mûceb-i kuyûdât amel olunup ze‘âmet mezbûr ref‘inden ifa olunmuş istid‘â ve salifü’z-zikr behul ve ahâr karyelerden mukaddemâ (silik) ber-vech-i kabûl beher sene üç taksit ile on sekiz bin akçeyi mîrî-mîrân tarafına verilmek üzere tashîh ettirdiği yirmi bin akçe ze‘âmete tashîh-i evvel itibarıyla Ali veled-i Caferin ocaklarıdır deyü mûmâ-ileyh Ali veled-i Osman’ın ref‘inden vezîr-i müşârün-ileyh tarafından yüz doksan senesi rebi‘ü-l ahîrinin onbeşinci gününde mukaddemâ fevt olan Ali veled-i Mustafa’nın emmileri oğulları olmak üzere merkûm Ali veled-i Cafer’in müstakilen tevcîh olunup verilen tezkere rü’yet olundukta ber-mûceb-i kuyûdât ze‘âmeti mezbûre merkûm Ali veled-i Cafer’in alâkası kalmayıp ve da‘vâya salahiyeti dâhi olmayıp otuz beş sene mürûr etmiş bir da‘vâ ol vâkıtten beri mûmâ-ileyh Ali’nin babası Osman ve altmış yedi tarihinden beri kendisi seferin verilip sefer hizmetinden sonra ze‘âmetin ref‘i gadr-ı mûceb ve bu def‘a şeref sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnuma mugâyir idüğü ve ber-mûceb-i kuyûdât ze‘âmet mezbûr müceddeden mûmâ-ileyh Ali veled-i Osman’a Re’isü’l-küttâb esbâk i’lâmı mûcebince bin yüz doksan senesi şabanın onbirinci gününde bâ-arzuhâl ifa ve tevcîh ve hâlâ berât-ı şerîfimle mezbûr Ali veled-i Osman’ın üzerinde olduğu Defter-i Hâkânî’de müfid ve ze‘âmete kâdir merkûm Ali veled-i Cafer mutasarrıf-ı sabıkı mukaddemâ fevt olan Ali veled-i Mustafa ve Mustafa’nın emmileri oğlu olub **(29)** tashih-i evvel itibarıyla ocaklık meşrûtu üzere merkûm Ali veled-i Osman’ın ref‘inden Bosna cânibinden doksan senesinde tevcîh ve mîr-i mîrân tezkeresiyle üzerinde iken mezkûr Ali ve Osman hilâf-ı inhâya mebnî üzerinden ref‘ ve ifa ve berât ve tezkere kaydını dâhi ref‘ ve terkin ettirip gadr ve merkûm Ali veled-i Cafer esfar-ı hümâyûnum küllîsinde mevcûd

ve bezl-i mal ve vücud idüp şâyeste-i merhamet ve sezadar-ı inâyet olduğun inhâ ve emr-i şerîfim sudûrunu iddi‘â ve şürûtu su’âl olundukta Eyâlet-i Bosna’da vâkı ze‘âmet ve tımâr altı bin tevcîhât ve ref‘ ve ikdâm Bosna vâlileri tarafından tezkere ve Âsitâne’den berât olunması bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn meşrûttur deyü takrîr olunmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin hakîkati hâl mahallinde ma‘rifet ve ma‘rifet-i şer‘e vukûfu olanlardan ve sancaklısından gereği gibi tashîhle zâhire ihrâc olunup tarafeyn gadr ve himâye olunarak sıhhati maddeyi (silik) mahzar ve taraf-ı şer‘ ve senin tarafından i’lâm olunmak fermân olmağın imdi sen ki vezîr-i müşârün ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümâsın ma‘rifetiniz ile ber-vech-i meşrûh hakîkati keyfiyeti mahallinde vukûfu olanlardan ve sancaklısından gereği gibi tefhis ve su’âl ve kemâl-i ihtimâm ve Dolina nâm yerle tashîh ve zâhire ihrâc olunup tarafeyne gadr ve himâyeden ârî sahîhi maddeyi âlâ vechi-l-ikdâm der-yâr-ı atufet kararıma …. mahzar birle siz arz ve i’lâm koyarsız ve vâkıin hizmetini kaleme alınmak üzere tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ca sene 1196

Sayfa 29

Hüküm 79

Özet:

Zu‘amâdan Hasan veled-i Mehmed’in Bosna Sancağı’nda Saray Nâhiyesi’nde Bersiç köyü ve diğer kayıtlarında ze‘âmeti olduğu ve müdâhale etmek icâb etmez iken Eyâlet-i Bosna’nın defter kethüdâsı olan Ebubekir veled-i Mehmed’in ze‘âmetine kanâ‘at etmeyip müdâhale ettiği Defter-i Hâkânî ve defter-i mufassal ve defter-i icmâle göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Saraybosna mollasına hüküm

Zu‘amâdan Hasan veled-i Mehmed zîde kâdirihû Bosna Sancağı’nda Saray Nâhiyesi’nde Bersiç nâm karye ve gayrıdan on üç bin yetmiş ber-vech-i tekmîl yirmi bin akçe bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze‘âmeti mülhakâtından müstakilen kayıt ve berâtına dâhil Saray Nâhiyesi’ne tâbi bir zemin ve subaşısına altı bin akçe yazısı olan karyeye diğer karyesini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve vâkı olan mahsûlât ve rüsûmatın kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte ahardan ber-vechle

dahl û ta‘arruz olunur icâb etmez iken Sana Nâhiyesi’ne esrar nâm karye ve gayrıdan altmış iki bin yedi yüz doksan dokuz akçe ze‘âmete mutasarrıf Eyâlet-i Bosna’nın defter kethüdâsı olan Ebubekir veled-i Mehmed ze‘âmeti mülhakâtından nâhiye-i merkûma tâbi sekiz nefer re‘âyâ ve iki zemin ve sekiz adet baştine ve Çiftlik-i Ali bin Süleyman ve akçahan ile üç bin elli akçe yazar Durna Karyesi’nin müşterekiyle tarafından zabt ve kanâ‘at etmeyip bin akçe yazısı olan Karye-i Durna diğer ahardan hâsılıyla mahsûb zemin ve baştineleri ze‘âmetim mülhakâtındandır deyü hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî zabt ve vâkı olan mahsûlât ve rüsûmatın ahz û kabz idüp gadr-ı küllî ve rüsûmu mahsûlün küsûr ve noksan tertibe bâ‘is ve bâdi olduğun bildirüb ma‘rûz-zikr bin akçe yazısı olan Karye-i Duran diğer aharın ve hâsılıyla mahsûb zemin ve (silik) ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî mesfûr kendine zabt ve vâkı olan mahsûlât ve rüsûmatı kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip za‘îm merkûmun hilâf-ı Defter-i Hâkânî Karye-i Duran diğer el merkûmeye ve hâsılı mahsûb zemin ve baştinelerine bir türlü dahl û ta‘arruz ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta Saray Nâhiyesi’ne tâbi bir zemin ve beş baştine ile Karye-i Duran ve diğer hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ketân ve mahlût yekûn ma‘a gayruhu bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr defter-i icmâl de Lorsim nâm karye ve gayruhu ile biriktirilip yekûn ma‘a gayruhu yedi bin yedi yüz yetmiş akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr tamamen Defter-i Hâkânî’de mestûr merkûm Hasan ve Ahmed kayıtlarına nâhiye-i mezbûra tâbi sekiz nefer re‘âyâ ve iki zemin ve sekiz baştine ile Karye-i Durna ve tahtında Çiftlik-i Ali bin Süleyman ve Estomo ve Ulazil gibi kurralardan hâlî kalan yerlerdir Hacı Ali’nin hâlîyen derir dâhi yine Saray ve üç baştine ve iki nefer re‘âyâ ile akçahan karye-i mezbûra ve bir nefer re‘âyâ ve bir baştine ile maktû‘at ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve nim ve gendüm ve mahlût yekûn ma‘a gayruhu üç bin elli akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde olur Dihri nâm karye ve gayruhu ile biriktirilip yekûn ma‘a gayruhu on üç bin sekiz yüz kırk sekiz akçe bir icmâl ve icmâl mezkûrun on bir bin dokuz yüz kırk sekiz akçesi Arâzî-i Bosna’nın Defter Kethüdâsı Ahmed veled-i Mehmed bakisi müştereki kayıtlarında olmakla bu takdirce ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî tarafından icmâl ve mufassalları başka başka olub birbirlerine alâkaları olmamak iktizâ eylediği bi’l-fi‘il defter emini el-Hâc Mustafa dâme mecdühû arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ca sene 1196

Hüküm 80

Özet:

Gölhisar Kazâsı silahdârlarından Hasan bin Abdullah müstahfız gelerek Klis Sancağı'nda Rama Nâhiyesi'nde çiftlik-i Hasan bin Abdullah ve diğerleri için gedik tımâr olarak Gölhisar Kal'ası müstahfızlığına berât olunduğu ve müdâhale edilmemesi gerekirken bazı kimselerin gedik timâra müdâhale ettikleri rûz-nâmçe-i hümâyûnuma göre gedik tımârın adı geçen kişi ve kal'a müstahfızlığına doksan tarihi berât ile verildiği ve Defter-i hâkânî gereğince hareket edilmesi ve müdâhalenin men' olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Klis kadısına hüküm

Gölhisar Kazâsı silahdârlarından Hasan bin Abdullah nâm müstahfız gelüb Klis Sancağı'nda kazâ-i mezbûr muzâfâtından Rama Nâhiyesi'nde Çiftlik-i Hasan bin Abdullah ve gayrıdan bin akçe gedik tımâr ile Gölhisar Kal'ası müstahfızlığına berât-ı şerîfimle mutasarrıf olub gedik tımâr mezbûru Defter-i Hâkânî ve yedinde olan berât-ı şerîfim mûcebince zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte âhardan bir vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken ecânibten ashâb-ı arzdan olan kimesneler gedik tımâr mezbûru zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmun ahz û kabza mümâna'at ve gadr oldukların bildirüb gedik tımâr mezbûr Defter-i Hâkânî ve yedinde olan berât mûcebince kendine zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûm ve kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ecânibten bir ferdi dahl û ta'arruz ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca'ât olundukta gedik tımâr mezbûr ile kal'a müstahfızlığı doksan tarihi ve berât-ı şerîfimle merkûm Hasan bin İsmail'in üzerinde olduğu mestûr ve mukâyyid olmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ca sene 1196

Sayfa 30

Hüküm 81

Özet:

Hüseyin gelerek Bosna hassı köylerinden Bosna Sancağı'nda kazâda bulunan Sana Nâhiyesi'ne tâbi Oştoruluga Köyü'nün rüsûmu filori hâsılı yazılmakla köy toprağından kânûn ve defter gereğince icâb eden rüsûmu filorilerin toplandığını ancak mîr-i mîrân hassı voyvodası olanlar kanâ'at etmeyip öşür bahanesiyle fazla rüsûm almak istedikleri ve fazla alınmak istenen taleblerinin men' olunması için defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi ve fazla verginin alınmaması husûsunda hükümdür

Bosna Sancağı'nda vâkı Bakiye-i Kostanca Kasabası nâ'ibine hüküm

Hüseyin nâm kimesne gelüb mîr-i mîrân Bosna hassı karyelerinden Bosna Sancağı'nda kazâ-i mezbûr muzâfâtından Sana Nâhiyesi'ne tâbi Oştoruluga Karyesi'nden resm-i filori hâsıl yazılmakla karye-i mezbûre toprağında mutasarrıf olduğu kadîmi başına iptida kânûn ve defter mûcebince icâb eden resm-i filorilerin hâsılı mezbûr zabtına edâda kusûrları yoğken mîr-i mîrân hassı voyvodası olanlar kanâ'at etmeyip öşr mutâlebesiyle ta'addîden hâlî oldukların bildirüb tasarrufunda olan kadîmi başına ibtidâ resm-i filorilerin kânûn ve defter mûcebince mîr-i mîrân hassı tarafına tamamen edâ eyledikten sonra hilâf-ı Defter-i Hâkânî kânûn-u öşr mutâlebesiyle zâhir olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında emri şerîf ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Sana Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Oster ve Luka an cemâ'ât-i Kerirlüler an Lobrad ve Savo tahtında oniki yaşına ve hane oniki yüz ellişer deyü defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve icmâlde Nefs-i Saray ile biriktirilip mîr-i mîrân hassı mülhakâtından olduğu mestûr ve mukâyyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için emri âli yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ca sene 1196

Sami

Hüküm 82

Özet:

Mehmed bin Ali gelerek İstâr-ı Eflâk mahkemesine berât ile katib olan Ataullah bin Hasan'ın görevi kendisinin bir şekilde elinden alındığı ve hizmet görevi kadısı Mehmed tarafından seksen dokuz senesi cemâziye-l âhirinin birinci günü kendisine tevcîh olunup hâlâ berât ile katib olub tarafına müdâhale olunmaması için emr-i şerîf verilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Mehmed bin Ali zîde salaha gelüb İstâr-ı Eflâk mahkemesine berât-ı âlî katib olan Ataullah bin Hasan nâm kimesnenin bir türlü istihkâkı olub bâ rehin ve tarik-i hizmet olmakla ref‘ olunup yedine bu cümlenin muhtarı olmakla kadısı Mehmed hizmetiyle seksen dokuz senesi cemâziye-l âhirinin birinci günü buna tevcîh olunup hâlâ berât-ı şerîfimle mahkeme-i mezkûrda katib olub ol hizmet idüp ahâr ashâb-ı arz nâ'ibi umuruna tevcîh ve bilâ berât mürâfa‘a olunmak icâb etmez iken ashâb-ı arz kimesneler hilâf-ı şer‘-i şerîf (...) mürâfa‘a ve ta‘addîden hâlî olunmasak ve taraf-ı şer‘den yedine i'lâm-ı şer‘iyye verilmek bildirüb ashâb-ı arzdan kimesnenin ber-vech ve bilâ senet kitâbeti me'mûruna müdâhale ve ta‘addî ettirilmemek bâbında emri şerîf ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt Ca sene 1196

Hüküm 83

Özet:

Zu‘amâdan Yusuf veled-i Ahmed ile babası Hüseyin sipâhi gelerek İzvornik Sancağı'nda Kuzay Nâhiyesi'nde Rahik Köyü ve diğerlerinden ze‘âmeti ve timârlarının olduğunu ve müdâhale edilmemesi gerekirken bazı kimselerin ze‘âmet ve timârlarına müdâhale ettiği ve defter-i mufassal ve defter-i icmâle mürâca‘ât edilmekle kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Beline kadısına hüküm

Zu‘amâdan Yusuf veled-i Ahmed zîde kadruhu ile erbâb-ı tımârdan Hasan nâm sipâhi gelüb İzvornik Sancağı'nda Kuzay Nâhiyesi'nde Rahik nâm karye ve gayrıdan

onbeş dokuz yüz ber-vech-i tekmîl yirmi bin akçe ze‘âmete mûmâ-ileyh Yusuf veled-i Ahmed ve Karye-i Rahik *el-hâletü hâzihi* gayrıdan on bin iki yüz elli akçe tımâr dâhi merkûm Hüseyin başka başka berâtımla mutasarrıf olup ze‘âmet ve timârları Memlahateyn Nâhiyesi’ne tâbi Omariska Karyesi’yle Çiftlik-i Memlunik karye-i mezbûran der tasarruf-ı Mehmed ve hâlâ der tasarruf-i Osman Bey iki yüz akçe ve Zemin-i Beline mezbûran mezkûr der karye-i mezbûre der tasarruf-ı Osman Çavuş iki yüz akçe yazı ile fürûhtlarına vasıl olmağla ve zikrolunan karye ve çiftlik ve zemin ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmdan kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eylediklerinde bir türlü dâhl icâb etmez iken emr ve İzvornik Sancağı’nda Podmir Nâhiyesi’nde Çiftlik-i Mîr Mehmed Çavuş ve gayrı ez yirmi bin akçe ze‘âmete mutasarrıf Eyâlet-i Bosna’nın defter katiblerinden İbrahim veled-i Mustafa mezbûr ve tâliben zabt ve mahsûl ve rüsûmun emr ve kabz ve gadr eylediklerin bildirüb sâlifü’z-zikr Omariska Karyesi’yle çiftlik ve zemini kayd-ı beyân kendümüze zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mûmâ-ileyh İbrahim ve Murâd Han bin Feruş fuzûlî müdâhale ettirip ma‘a vâki‘ ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta Belina Nâhiyesi’ne tâbi beş nefer Müslüman ve on dokuz nefer gebran re‘âyâ ve dört aded baştine ile Karye-i Omariska ve hâsıl taht-ı çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm ve mahsûl-i mühimmata gayrı ez cizye ve ‘âdet ve öşr ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve çiftlik-i mezbûre ve der-yed-i tapu da‘vâ öşür ile salariyeleri verilmeğin kaydından akçe ve Zemin-i Rahikden nısfı Osman Çavuş ber-mûceb-i hüccet-i şer‘iyye ve hâlâ tam hâsıl-ı zemin eda ederim iki yüz akçe yekûn ma‘a gayruhu altı bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle muharrer ve defter-i icmâlde iki yüz akçe yazar Çiftlik-i Miloş ve Karye-i Herkonlane der mutasarrıf-ı Mehmed Ağa hâlîyen der tasarruf-ı Osman Bey ve yine ol miktar akçe yazar zemin an der (...) karye-i mezbûre der tasarruf-ı Osman Bey ve yine ol miktar akçe yazar ve yine Belina (...) karye-i mezbûre der nısfı Osman Çavuş ve Kuzay Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Rahik cem’an mezkûr yekûn yirmi beş bin dokuz yüz akçe icmâl ve icmâl mezbûrun on bin akçesi merhûm Hüseyin’in ve on beş bin dokuz yüz akçesi Yusuf veled-i Ahmed kurrâlarına ve yine çiftlik-i Ali bin Mehmed’in seneviye ve arubane yerlerdir hâlîyeden der tasarruf-ı Fore ve Muhyi ve … ber-mûceb-i hüccet-i şer‘iyye … zirâ‘ât edip hâsılasına fi sene ber-vech-i nefer yüz yirmi akçe ve an

Çiftlik-i Osman Çavuş der tasarruf-ı İbrahim ve Mustafa ve Şems nâm hatun hâlîyeden tasarruf mûmâ'ileyhdür ve nısf-ı zemin ve misüllü ser bölük yerleridir hâlîyen der tasarruf-ı Mustafa Bey yerleri ve berâtı evlâd-ı Osman veled-i Timurhan ber-mûceb-i hüccet-i şer'iyye ve tapu ile ve zirâ'ât edip öşür ve rüsum-u sâ'ire mukaddemâ ma'a tâliben inhâ hâsıl-ı fi sene ber-vech-i nefer yüz akçe ve çiftlik-i Osman Çavuş (...) tasarruf ve üserâ ve (...) diğer neferât deyü … Kasım? ve Mustafa Abdullah ve Osman (...) zirâ'ât edip öşür ve rüsûmun edâ edip hâsılına fi sene ber-vechi nefer iki yüz akçe ve çiftlik-i Bali ve Veli tasarruf-ı mülk serbölük harisinden tamamen (...) vesâ'ir yerlerdir ber-mûceb-i hüccet-i şer'iyye ve zirâ'ât edip öşür vesâ'irin eda eder hâsıl fi sene ber-vech-i nefer yüz elli akçe ve zemin-i gendümiye (...) hâlîyen der tasarruf-ı Osman Çavuş ber-mûceb-i hüccet-i şer'iyye ve tapu ile zirâ'ât edip öşür vesâ'irleri eda eder ise vech-i nefer yüz yirmi akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde bir gözetüb çiftlik-i Mir Mehmed el-Kâtib tâbi Nâhiye-i Foça yer ve çiftlikhâ ve zeminhâ sâ'ir aded iki yüz elli üç sâ'iresi ber-mûceb-i mufassal be-emr-i âlî hâsıl iki yüz yirmi akçe ve zikrolunan iki yüz on üç aded çiftlik der müşterek ber-mûceb-i defter-i mufassal kırk bin altı yüz akçe yazar olmakla sâlifü'z-zikr çiftlikler dört yüz yirmi iki akçe eşkincü ze'âmeti olup İbrahim Paşa vakfının hademesine iktizâ eden vazifelerin beher sene çiftlik mahsûlünden ze'âmet-i mezbûre mutasarrıf olanlardan verilmek şartıyla Salih'e tevcîh olunmak üzere sene be-sene cemaziyelevvelinin ikinci gününde bâ-hatt-ı tevki' tashîh ve mübeyyin-i defter (...) icmâl-i merkûme (silik) fazl-ı kirâmı (...) Mir Mehmed el-Kâtib ve gayrıhdan yirmi bin akçe ze'âmet (...) eyâlet-i Bosna'nın defteri tapusunda? husûsî ve Mir İbrahim Paşa çiftlik-i mezbûri dâhi kadîmeye dâhildir seddü müdâhale eylemekle müdâhale men' (...) mezkûr Mustafa ve Mir İbrahim Paşa'nın fermânı ref' ve terkîm mezbûr ve elli sekiz senesi Rebi'ü'l-âhirinin onuncu bâ-hatt terkim şerh verilen icmâl tapu beyân eyleme kayıtlarında (...) defteri kâtiblerinden İbrahim ve Mir Mustafa (...) ve yine Podmir Nâhiyesi'ne neferât ve baştina ile Karye-i Beleriye-i Ulu ve hâsıl-ı taht-ı Köstence ve Semendire ve Çokovik? ma gayruhu idhâl olmadıkdan on akçe … çiftlik Mir Mehmed el-Kâtib tapu nâm (...) öşr ve resmin eda eder (silik) veçhi meşrûh üzere akçe yazu ile emr-i mahsûsa muharrer tahrîr ve muhassılı-ı mezbûr bilâ-senet mevcûd muhârrerü'l-esâmi câmi'-i şerîf hademesinin iktizâ eden vezâifleriden beher sene çiftlik-i mahsûsaya re'âya-ı mezbûre dahl itdürdirmeden (...) kayd oluna geldiğinden (...) olan çiftlik hademeden ve çiftlik-i (...) bahayı timârları hâsılı olan mahsûlât an öşr-i öşr

alınmak üzere Belina Karyesi'ne Ramazan uhdesinde bâ-hatt-ı tevki'-i sahih olub ve karye-i (silik) ol husûs defter-i icmâlde havass-ı hümâyûnum mûcebince olmak üzere tahrîr-i defter olunub ve zikr olunan Hüseyin Bey, Rahik nâm karye ve gayrıdan yirmi beş bin dokuz akçe icmâldir ve yine iki yüz akçe yazılı olan Mahozi der-kurb-ı Berkoviladiye der-tasarruf-ı Mehmed Ağa hâlîyen der-tasarruf-ı Osman çiftliğinin iki yüz akçe yazılı olan Beline karye-i mezbûre der mutasarrıf-ı Osman Çavuş zemînin mufassalada mahalleri bulunmadığı (...) dâhi zahrına arzuhâle tahrîr olunub bu takrîrce ber mukaddemân defter-i hâkânî tarafeyn icmâil ve mufassalları başka başka olub birbirlerine alâkaları olmadığın (silik) maruz defter emîni olan el-hac Mustafa Efendi arz itmekle arz mûcebince amel üzere için yazılmıştır

Fi Evâhir-i Ca sene 1196

Sayfa 31

Hüküm 84

Özet:

İzvornik Kazâsı'na tâbi Şetitce ve Losve köyü sâkinlerinden Ahmed gelerek kazâ toprağında arâzî tasarruf edenlerden (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) zimmîler tasarruflarında olan yerlerini satmak istedikleri ancak kendi hissedarlarına değilde hissedarlar dışından olan Mehmed ve Mustafa adındaki kişilere sattıkları kendilerinin önalım hakkını kullanmak istedikleri ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

İzvornik kadısına hüküm

İzvornik Kazâsı'na tâbi Şetitce Losve nâm karyeler sâkinlerinden Ahmed nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûr toprağında arâzî tasarruf edenlerden (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm zimmîler tasarruflarında olan yerlerin ferâğ eder oldukların bu ehli karyeden ve karye-i mezbûrenin defterlü re'âyâlarından ve yere mutasarrıf olub deyn verdiği beha ile almaya tâlib iken zimmî mesfûrlar buna vermeyip ecânibten olan Mehmed ve Mustafa nâm kimesnelere vermekle bundan akdem mürâfa'a-i şer'-i şerîf oldukların bu ehl-i karye ve yere mutasarrıf olub ve mezkûrlar ecânibten olmakla ol yerler mezkûrlara ferâğ oluna ve bir sene mürûr etmekle verdiği beha ile hüküm ve mezkûrların kasr-ı yedlerine tenbîh birle canîb-i şerden hüccet-i şer'iyye itâ ve zabt ve tasarrufları için

hâsılı arâzîden hakkı temessük vermeyip yedine verilen temessük mûcebince hüccet-i şer‘iyye mûceblerince ol yerleri zabt û zirâ‘ât olunmak murâd eyledikte mezkûrlar hilâf-ı kânûn ve hüccet-i şer‘iyye ve sahib-i arz temessüküne mugâyir ol-vechle fuzûlî müdâhale ve katıyetine mümâna‘at ve ta‘addî eylediklerin ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb ol yerler bayin olan sahib-i arz temessükü ve hüccet-i şer‘iyye ve fetâvâ-yı şerîfe mûceblerince kendine zabt û zirâ‘ât ettirilip mezkûrların hilâf-ı kânûn ve sahib-i arz temessüküyle ve hüccet-i şer‘iyye ve fetâvâ-yı şerîfeye mugâyir-i zâhir olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn kânûnen su’âl olundukta zikrolunan Şetitce Losve Karyesi toprağında arâzîyi tasarruf eden zimmîler tasarruflarında olan yerlerin ferâğ eder olduklarında mezkûr Ahmed ahâlî-i karyeden ol ta’ifelerden vire zarureti olub deyn verdiği beha ile almaya tâlib iken buna vermeyip ecânibten olan mezbûrlara vermeleri lede’l-mürâfa‘a ol yerler ile verdiği beha ile buna hüküm ve zabtı için sahib-i arzdan temessük verilmişken mugâyir-i temessük zabta mümâna‘at ve ta‘addî eyledikleri muvâfık men‘ ü def‘ ve ol yerlerde olan tasarrufların sahib-i arz temessükü mûcebince zabt ettiği muvâfık kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ca sene 1196

Hüküm 85

Özet:

(isim yazılmamış) gelerek Bosna Sancağı’nda Teşne Nâhiyesi’nde Hüsrev Bey vakfiyesi olan İmariye vakfının Saray’da binâ eylediği imâret ve medrese ve han ve kendi türbesine me’mûr ettiği Mahmûd’un mütevelli olduğu ve kazâ voyvodası ve halkının müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men olunması için defter-i evkâfa göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Teşne kadısına hüküm

(isim yazılmamış) zîde kadruhû gelüb Bosna Sancağı’nda Teşne Nâhiyesi’nde vakf-ı imariye müteveffa Hüsrev Bey der Nefs-i Saray imariye mezbûreye vakf olan kurra ve Mahmûd Bey vâkı olan yere ve çifte ve beytü’l-mala imâl gayrı ve mal-ı mevkûd ve cürm-i cinâyet ve adât ve bâd-ı hevâ ve gebran ve bâkî müteveccihen yine bu müte‘allikat kâffe-i mahsûlât-ı şer‘iyye ve amme-i aidatı örfiyesiyle bi’l-cümle bi’l-vücûh ve memnû‘ü’l-cihân-ı serbest memnû‘ü’l-mükellem ve maktû‘ü’l-mükerrem

Hüdavendigâr-ı mûmâ-ileyhe tahalluk idüp mülüknâme-i hümâyûna sarfiye olunup ba‘dehû müşârün-ileyh Nefs-i Saray’da binâ eylediği imâret ve medrese ve hangah ve kendi türbesine me’mûr idip bi’l-fi‘il vakfiyet üzere tasarruf olmağın vech-i meşrûh üzere kayıt olunup sınırı hudûdnâme-i hümâyûnda mestûr der kaydı defter-i atike mukâyyid olmağın kemâ-kân defter-i hizmette kayıt olundu deyü yazıldığı mahalde Teşne Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Eylan tahtında ile yedi nefer Müslüman ve on nefer gebran re‘âyâ hâsılı gendüm ve mahlût ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve bulaç yekûn ma‘a gayruhu beş bin yedi yüz doksan beş akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi elli beş nefer re‘âyâ ve on sekiz nefer gebran re‘âyâ ile Karye-i Kurna-i Modriç nâm-ı diger Buserniç hâsılı gendüm ve mahlût ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve bulaç yekûn ma‘a gayruhu beş bin beş yüz on üç akçe ve üç nefer Müslüman ve yirmi altı gebran re‘âyâ ile Mahalle-i Dolaradye an Karye-i Kurna-i Modriç el mezbûre sahibü’l-arz hâsılı gendüm ve mahlût ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve bulaç yekûn ma‘a gayruhu iki bin kırk üç akçe ma‘a kurra ve mevâd-ı sâ’ire ile defter-i evkâfta muharrer kalemi ile başka başka tahrîr olunduğu Defter-i Hâkânî’de mukâyyid ve merkûm ve hâk mezbûrun mütevellisi olub ve vakf-ı mezbûrun kurra ve mahallesi mefruzü’l-kalem ve maktû‘ü’l-kadem min-külli’l-vücûh serbesiyet olub rüsûmu serbesiyelerine bir türlü dâhil icâb etmez iken a‘yân ve voyvoda re‘âyâsı ve gümrükçü vesâ’ir ehl-i örf ta’ifesi taraflarından hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve vakfı şerîfe gadr murâd eylediklerin bildirüb men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz defter-i evkâfa mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukâyyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ca sene 1196

Sayfa 32

Hüküm 86

Özet:

Tımâr sahibi Mustafa sipâhi gelerek Bosna Sancağı’nda ve Banaluka Kazâsı’nda Kobaş Nâhiyesi’nde Yaylak-ı Lulubey ve diğerlerinden üç bin akçe berât ile mutasarrıf olduğu timârına müdâhale edilmesi gerekmez iken Kobaş muhafazası mutasarrıfları ve Banaluka kayıt sâhibleri birbirleriyle ittifak ederek kendi yerleri olduğunu iddi‘â

ettikleri ve rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i mufassal ve defter-i icmâl ve Defter-i hâkânî gereğince hareket edilmesi ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Banaluka kadısına hüküm

Erbâb-ı timârdan Mustafa nâm sipâhi gelüb Bosna Sancağı'nda ve Banaluka Kazâsı muzâfâtından Kobaş Nâhiyesi'nde Yaylak-ı Lulubey ve gayrıdan üç bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârının başkalemi olan Kobaş Nâhiyesi'ne tâbi çiftlik-i Süleyman Bey bin Ferhad Paşa an tahvîl-i (...) iştirâğıyla Yaylak-ı Lulubey ve Mezra'a-i Karaca ve Zemin-i Dolina ve Körte Osriden ve Resasilin ve Ostuz ve Mezra'a-i Dere-i Direlofça der Hudûdlubey deyü Defter-i Hâkânî'de mukâyyid çiftlik ve zeminler ve müzari-i müştereki olan Yaylak-ı Lulubey el mezbûre ve gayrıdan yedi yüz akçe gedik tımâr ile Banaluka Kal'ası müstahfızlığına mutasarrıf Ali ile kayıt ve berâtına dâhil olmakla hudûdları dâhilinde olan yerleriyle ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz etmek murâd eyledikte dâhil olunmak icâb etmez iken Kobaş muhafazası mutasarrıfları ve Banaluka kuyûdâtı birbirleriyle ittifak ve salifü'z-zikr çiftlik ve zeminler ve mezraa için mukâta'a-i mezbûre mülhakâtıdır deyü fuzûlî müdâhale ve bit defaat Bosna vâlileri huzûrlarında ve mahal-i nizâ üzerinde lede'l-mürâfa'a Masika Deresi Okrine Nehri'ne ulaşdığı yerden Suvire Yokuşuna …. Okrine Geçidine ve Okrine Suyu geçidinden geçüb arka dik yukarı ve Cihanbaşına varınca andan sırt sırasıyla ……üzerine ve yol ile İstoya varınca andan yol ile Karizine varınca ve sol cânibinde olan ince yol ile sırt sıra direk aşağı Yalunya depesine varınca andan yol ile direk aşağı Büyük Okrine ve Küçük Okrine nehirleri boşaldığı yere varınca andan Okrine ortasıyla Kruta Nehri boşaldığı yere varınca andan Kırk Deresi'yle direk yukarı ve iki dere boşaldığı yere varınca andan sağ cânibinde olan dere ile direk yukarı ve sırt üzerinde olan mekiresine andan direk aşağı Alaç Deresi'ne ve dere-yi mezkûr akıntısıyla Diban Deresi'ne varınca andan ve beyân yokuşuna gidip ve sol cânibinden sağ cânibine düşüp direk yukarı valyoh dimekle yere andan direk yukarı ve yol varınca yol ile İstâr Depesine varınca ondan sırt sıra aşağı gidilip ve yalağa varınca andan direk aşağı Ovinasalka Deresi ve Okrine Nehri'ne buluşdığı yerde müntehi bu hudûd ile mahdûd olduğu zâhir ve hüccet-i Defter-i Hâkânî'ye hıfz ve yedlerine tenbîh ve vâli tarafından dâhi buyruldu itâyı hüccet merkûm merhûm ile kazâskeri i'lâmıyla bâ fermân-ı âlî Defter-i Hâkânî'ye hıfz ve nizâ kat olunmuşken merkûman icâb olmayıp ber-takrîb Bosna Brod ve Banaluka kadılarına bezl-

i irtişa ile gayruhu birle eyledikleri hüccetlere mebnî maliye tarafından ısdâr ettirdikleri emri dâhi Defter-i Hâkânî'ye kayıt ettirip ol vechile hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i hüccet mahfûz gadrahu ibtidâr üzere oldukların inhâ ve salifü'z-zikr çiftlik ve zeminler ve mezra ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî ve hüccet-i mahfûza müşterekiyle kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip mezbûrların hilâf-ı Defter-i Hâkânî zâhir olan ta'addîleri men'u gayrıda hassamada bir eyledikleri hüccetlere mebnî ber vech-i muharrer maliyeden ısdâr ettirdikleri emir ve Defter-i Hâkânî karyeye sebt ettirdikleri ''ilmuhabere mebnî müdâhale ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim ısdârını istid'â ve husûsu mezbûr için Bosna vâlisi tarafından verilen bir kıt'a buyruldu ve diğer bir kıt'a hüccet-i şer'iyyeyi dâhi ibrâz ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Bosna Sancağı'nda Kobaş Nâhiyesi'ne tâbi Çiftlik-i Süleyman Bey bin Ferhad Paşa an tahvîli Gazanfer Voyvoda şer'iyle Yaylak-ı Lulubey ma'a Zemin-i Ulubey ve Mezra'a-i Karaca ve Zemin-i Dolina ve Körte Osriden ve Resasilin ve Ostuz ve Mezra'a-i Direlofça der Hudûdlubey el mezbûre hudûd hüccet-i şer'iyyesinde mestûr ve an ahâlî ve bâkî ma'lûmat hâsılı ani'l-kalem ve resm-i çift ve rüsûmu yaylak ve bellût der hudûdu çiftlik mezbûre ve gayruhu ma'a cebhâne ber çiftlik yedi yüz akçe yazı ile defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl de Banaluka Kal'ası müstahfızına mahfûz bir gedik timârının karye-i mezbûrenin hem gedik ve hem üç bin akçe eşkincü kalemi tımâr olmakla tahmîli olmadığını Bosna beylerbeyisi arz ve gedik tımâr yedinde kalub üç bin akçe eşkincünün üzere Mehmed'e tevcîh ve berât olunmak için elli yedi senesinde bâ-hatt-ı tevkî-i tashîh ve yine Kobaş Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Abahur tahtında Baştine-i Malisradohane elli iki fî iki yüz seksen ve erzakhane on altı fî on dört ve hane bir fî üç yüz ve baştine sâ'ire elli iki ve nısf baştine sâ'ire on sekiz ve yine nâhiyesine tâbi Karye-i Derelik Merariç tahtında yirmi sekiz nefer re'âyâ ve on iki baştine ve iki zemin ve hane kırk bir fî iki yüz seksen ve hane bir fî yetmiş ve yine nâhiyesine tâbi Karye-i Sosoluka nısf tahtında zemini der tasarruf Hüseyin bin Abdullah ma'a Haymana doksan ma'a baştine sâ'ire yirmi üç ve nısf baştine altı hane yirmi üç fî iki yüz seksen ve hane altı fî yüz kırk ve hane bir fî doksan ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi Olova tahtında Zemin-i Mehmed bin İdris der yed-i Mehmed Dede maktû' bir fî dört yüz doksan ma'a baştine sâ'ire adedi kırk sekiz maktû bir fî bin akçe ma'a zemini sâ'ire adeti beş hane bir fî iki yüz seksen ve hane iki fî yüz ve hane bir fî iki yüz ve yine nâhiyesine tâbi Karye-i

Kırkdürlübey tahtında baştine-i Mavel veled-i Marluk ma‘a baştine sâ’ire adet yirmi iki hane yirmi iki ve iki yüz seksen hane bir fî yüz kırk akçe yazu ile defter-i mufassal da muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde havâss-ı Hümâyûn’umda olmak üzere tahrîr olunduğu mestûr ve mukâyyid ve salifü’z-zikr çiftlik ve zeminler ve müzari ve yaylak ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müstahfız merkûm Ali ile sipâhi mezkûr Mustafa’ya ve Karye-i Ayamuda ve Karye-i Derelüde ma‘a Ferhadniçe ve Karye-i Sososika nısf ve Karye-i Olova ve Karye-i Kırkdürlübey deyü mukâyyid karyeler dâhi hassı hümâyûn tarafından zabt ve çiftlik ve zemin ve zirai ve yaylağın vâkı olan mahsûl ve rüsûmu sipâhi merkûm Mustafa’ya müşterekiyle ve hâsılı karyelerin dâhi rüsûmu filorileri kânûn ve defter mûcebince hassı tarafından ahz û kabz ettirilip ehadühümayı âharın çiftlik ve mezari ve yaylak ve karyelerine mümtâz ve mu‘ayyen hudûdları dâhillerinde olan yerlerine dahl û ta‘arruz ettirilmemek bâbında emri şerîfim sudûru için bi’l-fi‘il Re’isü’l-küttabım olan Es-Seyyîd Mehmed Hayri dâme mecdühû i’lâm ve i’lâmı mûcebince muktezâ-yı Defter-i Hâkânî ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i C sene 1196

Sayfa 33

Hüküm 87

Özet

Ze‘âmet sahibi Abdüsselam gelerek İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’ne bağlı Berseniça köyünde ze‘âmetinin bulunduğu bu köylerden asker almak istediğinde kânûna muhalefet eyledikleri husûsunda hükümdür

Eyâlet-i bosna’da vâkı zikr-i âti ze‘âmet karyelerinin tâbi olduğu kazânın kadılarına hüküm ki

Zu‘amâdan Abdusselam zîde kadruhû gelüb İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’ne tâbi Berseniça nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe berât-ı âlî-şân mutasarrıf olub ze‘âmet karyelerinden taht-ı kazânızda vâkı (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm karye etraflarından zirâ‘ât eden türlü re‘âyâ ve defterler re‘âyâsı yerlerinde zirâ‘ât eden harem re‘âyâ ta’ifesinin hâsıl eyledikleri terekeler öşürlerin Edras Karyesi’nde olan panayırlar her hafta durur (...) icâb eden nefer

ettirmek murâd eyledikte hilâf-ı kânûn bir türlü ta‘allül iktizâ etmez iken hilâf-ı kânûn ta‘allül üzere oldukların bildirüb kânûn üzere dâhil pazarın nakil ettirmek bâbında hükm-i hümâyûnu istid‘âyı inâyet eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i C sene 1196

Hüküm 88

Özet

Ze‘âmet sahibi el-Hâc Abdullah gelerek kazâda bulunan Çoraca Nâhiyesi’ne bağlı Körneperinçe ve İzvecan Nâhiyesi’nde Mizoçamlık köylerinde ze‘âmetinin olduğunu halkın ziraatten hâsıl eyledikleri terekeden öşrleri olan sekizde bir miktarını taleb ettiğinde bazı kimselerin vermekte muhalefet ettiklerini ve kânûn üzere amel olunmasını taleb ettiği husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna’da vâkı İzvecan nâhiyesinin tâbi olduğu kazânın kadısına hüküm ki

Zu‘amâdan kıdvetü’l-emasil ve’l-akran el-Hâc Abdullah zîde kadruhû gelüb kazâ-i mezbûr muzâfâtından Çoraca Nâhiyesi’ne tâbi Körneperinçe nâm karye ve gayrıdan yirmi bir bin dört yüz kırk dört akçe bâ berât-ı şerîf-i âlî-şân mutasarrıf olduğu ze‘âmeti karyelerinden İzvecan Nâhiyesi’ne tâbi Mizoçamlık nâm karyeden defterde resm-i küvvare ze‘âmetine hâsıl-ı kayıt olmakla bu dâhi karye-i merkûme toprağında re‘âyâ ta’ifesinin mutasarrıflarından olan küvvarelerinin resimiyle karye-i merkûme toprağında zirâ‘ât edenlerden hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşür ile salariyelerin taraflarından istedikte hilâf-ı kânûn ve defter vermekte ta‘allül ve muhalefet ve ze‘âmeti mahsûlunun küllî küsûr ve noksan tertibine bâ‘is ve badi oldukların bildirüb kânûn üzere amel olunup karye-i merkûme toprağında zirâ‘ât edenlerin hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekiz de bir öşür ile salariyeleri bildirülüp hilâf-ı kânûn ve defter ta‘allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum sudûrunu istid‘âyı inâyet eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ’il-i C sene 1196

Hüküm 89

Özet

Bosna Eyâlet-i'nde bulunan Mostar Kazâsı ahâlîleri gelerek Neretva nehri üzerinde bulunan Sultan Süleyman Han Gazi'nin bina ettiği büyük köprünün kaldırım döşemesinin zamanla zarar gördüğü ve yağmur yağdığında su kemerinin göçtüğü tamirinin taleb edildiği husûsundaki hükümdür

Bosna vâlisine hüküm ki

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Medine-i Mostar Kazâsı ahâlîleri meclis-i şer'e varıp medine-i mezbûrede Nehr-i Neretva üzerinde kâ'in merhûm ve mağfûrun-leh Sultan Süleyman Han Gazi tâbe serâhın binâ ve ihyâ eylediği cisr-i kebirin kaldırım döşemesi mürûr-ı zaman ile fenâ-pezîr olduğundan baran nüzulünde üzerinde mecni olan su kemerinden göçüp neşvünemâ sebiliyle damına celbkari olacağı numayan ve ale'l-husûs cisr mezbûrun ittisalinde derûn-ı kal'ada vâkı merhûm müşârün-ileyhin asar-ı celilesinden olan cami-i şerîf ve tahtasının dâhi keresteleri çevirip tamir ve tecdîde muhtaç olduğu mukaddemâ bâ ma'rifet-i şer' (silik) inâyet ve selefin Bosna vâlisi vezîrim Silahdâr Mehmed Paşa edâmallâhu teâlâ iclâlehu tarafına i'lâm olundukta gerek ebniye-i mezkûre ve gerek sâ'ir yerler tamir olan kalil ve kalilü't- tabya ve şarampolleri vezîr-i müşârün-ileyhin re'y ve ma'rifeti ve ka'ide-i serhâd üzere kazâlarının inâyetleriyle ve kazâ-i mezbûrun karîb ve civârında vâkı Blagay Kazâsı'nın civârları ebniye-i mezbûre yakın olunarak olduğunda eğerçi sekiz adet file ve şaranpoller tamir olunup lakin ma'rû'z-zikr cisr ve cami vesâ'ir bina ve tamiri muktezi olan ebniye bi't-tamam tamire muhtaç olduğunu beyân birle feza'ileyn mezbûreteyn matlûb olunacak ma'mûr ve çırahdarlar hitâm-pezîr oluncaya değin kal'a-i mezbûrun ebniye mezkûresinden imâl ve istihdâm olunup âhar binaya ta'yîn olunmamak üzere emr-i şerîf sudûru ricâsında oldukları Mostar Kadısı Hanefi Hüseyin zîde fezâilühû bi'l-iltimâs arz ve su'âl olundukta bâlâda mestûr Sultan Süleyman Cami-i Şerîfi ve Cisr Kebirin tamiri derd olunarak gerek emr-i şerîf verildiğinin ve gerek kalfa kaydı olmadığını hazine (silik) mahfûz baş muhasebe ve Haremeyn-i Şerîfeyn Muhasebesi ve Defterhâne-i Âmirem ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kalemlerinden tahrîr olunmakla ber vech-i muharrer keyfiyet sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından arz ve i'lâm olunmakla mütevakkıf ederken

bi'l-fi'il başdefterdarım olan Hasan dâme mecdühû i'lâm etmeğin i'lâmı mûcebince i'lâmı mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âli yazılmıştır.

Fî Evâsıt-ı C sene 1196

Sayfa 34

Hüküm 90

Özet:

Za'îmadan Hasan gelerek Saraybosna Kazâsı'na tâbi Bolaca köyü ve diğerlerinden yirmi bin akçe berât ile mutasarrıf olduğu ze'âmetinden (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) köylerindeki ahâlînin ziraat ederek hâsıl ettikleri emtiayı evvelen pazara götürmek istedikte ahâlînin öncelikle nakliye bedelini almadan pazara götürmeyiz dediklerini ve yaptıklarının kânûna aykırı olduğu husûsunda kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna mollasına ve Eyâlet-i Bosna da vâkı zikri ati ze'âmet karyelerinin tâbi oldukları kazâların kadılarına hüküm

Zu'amâdan kıdvetü'l emâsil ve'l-akran Hasan zîde kâdirihû gelüb Saraybosna Kazâsı'na tâbi Bolaca nâm karye ve gayrıdan on üç bin ber-vech-i tekmîl yirmi bin akçe bâ berât-ı şerîf âlî-şân mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinden tahtı kazânızda vâkı (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm karyelerin defterlü re'âyâsı yedlerinde ze'âmet eden haric re'âyâ ta'ifesinin zirâ'âtle hâsıl eyledikleri terekeleri öşrlerin evvelen karyelerinde olan ambara ba'dehû her hafta (...) tereke satılır alub pazara nakil ettirilmek murâd eylediğinde hilâf-ı kânûn bir türlü ta'allül iktizâ etmez iken re'âyâyı merkûme kemâl-i teaşşir ve hoşnutlarından nâşi na mücerred taciz ve tekdîr sevdasıyla bizlere kirayı ve ücret vermedikçe öşrümüzü gerek ambara ve gerek akran pazara nakil eylemeyiz deyü hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i ta'allül üzre oldukların bildirüb kânûn üzere amel olunup ze'âmet mezbûr karyelerinin defter re'âyâ ve defterlü re'âyâsı yedlerinde zirâ'ât eden harici re'âyâ ta'ifesinin zirâ'ât ve hâsıl eyledikleri terekeleri öşrlerin evvelen karyelerinde olan ambara ba'dehû her hafta durur tereke satılır akran pazara nakil ettirilip mezkûrları hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kâdim ücret vermedikçe nakil eylemeyiz deyü bir türlü ta'allül ve nizâ ettirilmemek bâbında hükm-i

hümâyûnum sudûrunu istid‘âyı inâyet eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı C sene 1196

Hüküm 91

Özet:

Erbâb-ı timârdan Abbas ve Murâd veled-i Ömer ve Hüseyin veled-i Ebubekir ve Salih veled-i Mustafa sipâhiler gelerek İzvornik Sancağı’nda Kurnalukaviça? ve Bahre köylerinde altışar bin ikiyüz yirmi dörder akçe timârları ayrı ayrı berât ile mutasarrıf olduklarını İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’nde Bersih köyünde yirmi altı bin akçe ile ze‘âmeti olan Abdüsselam, Ebubekir, Ferhad ve Harran Ahmed’in müdâhale ettiklerini ve bu yerler bizim ze‘âmetimizde kalmaktadır dedikleri ve Defter-i Hâkânî ve defter-i icmâl ve defter-i mufassal ve rûz-nâmçe-i hümâyûna göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve İzvornik kadısına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Abbas ve Murâd veled-i Ömer ve Hüseyin veled-i Ebubekir ve Salih veled-i Mustafa nâm sipâhiler gelüb İzvornik Sancağı’nda Gostil Nâhiyesi’nde Kurnalukaviça? ve Bahre nâm karye ve gayrıdan altışar bin ikiyüz yirmidörder akçe timârlara merkûman abba ve Murâd veled-i Ömer ve Karye-i Kurnalukaviça el mezbûre ve gayrıdan on bin sekiz yüz otuz sekiz akçe timâra mezbûr Salih veled-i Mustafa başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub timârları mülhakâtından İzvornik Kazâsı muzâfâtından Drametin Nâhiyesi’ne tâbi on bin akçe yazısı olan defter-i mufassalda Çiftlik-i Merince ve Karye-i Masih nezdi Karye-i Tolobey ve defter-i icmâlde Bosih ma‘a Mezra‘a-i Basih Mart Karye-i Ulubey ma‘a resm-i bellût tâbi-i Drametin deyü Defter-i Hâkânî’de mukâyyid ve sipâhi-i merkûmların kayıt ve berâtlarına dâhil olmakla ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî iştirâken zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun berâtları yazılarına göre hisselerine düşeni kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eylediklerinde dâhil olunmak icâb etmez iken İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’nde Bersih nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe ze‘âmete iştirâken mutasarrıf Abdüsselam ve Ebubekir ve Ferhad ve Harran Ahmed nâm za‘îmler zirâ‘âtlerinin başkalemi olub defter-i mufassal da Drametin Nâhiyesi’ne tâbi dört bin akçe yazar Karye-i Bersih ve defter-i mufassal da Bersih ma‘a resm-i bellût tâbi-i Drametin deyü

mukâyyid karye-i ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabta kanâ‘at etmeyip on bin akçe yazısı olan Çiftlik-i Merince ve Karye-i Masih nezd-i Karye-i Ulubey el mezbûre için ze‘âmetimiz mülhakâtımızdır deyü hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun ahz û kabzına muhalefet ve gadr sevdasında oldukların bildirüb Çiftlik-i Merince ve Karye-i Masih nezd-i Karye-i Ulubey el mezbûre ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî sipâhi-i merkûmlara zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmdan herkese yedlerinde olan berâtları yazısına göre hissesine düşeni kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip za‘îm mezbûrları hilâf-ı Defter-i Hâkânî bir türlü dahl û ta‘arruz ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta Drametin Nâhiyesi’ne tâbi Çiftlik-i Merince ve Karye-i Masih nezd-i Karye-i Ulubey ve hâsılı ani’l-öşr ve’l-rüsûm bin akçe yazı ile defter-i mufassal da muharrer kalemi ile tahrîr ve defter-i icmâl de Karye-i Masih ma‘a Mezra‘a-i Masihmart Karye-i Ulubey ma‘a resm-i bellût tâbi-i Drametin deyü bin akçe yazıyı mezkûresiyle tahrîr Gostil Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Körteluka kavim ma‘a Mezra‘a-i Münasil ve ma‘a gayruhu biriktirilip yirmi dört bin dokuz yüz akçe ze‘âmet bir icmâl ve icmâl mezbûrun altışar bin ikiyüz yirmidörder akçeleri sipâhi merkûman Abbas ve Murâd veled-i Ömer’in timârları ve yedi bin iki yüz otuz sekiz akçesi dâhi sipâhi-i merkûm Hüseyin veled-i Ebubekir ve altı bin iki yüz yirmi beş akçesi dâhi sipâhi merkûm Salih’in timârı ve Drametin Nâhiyesi’ne tâbi yirmi bir nefer zu‘amâ ve otuz üç baştine ile Karye-i Bersih ve hâsılı resm-i çift ve bennâk ve gendüm ve cur ve Zemin-i Melurence ve Harsiveniç ve Miloşik Doline hâsılı yüz elli yekûn ma‘a gayruhu dört bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemi ile tahrîr ve defter-i icmâl de Karye-i Bersih ma‘a resm-i bellût deyü dört bin akçe yazıyı mezkûresiyle tahrîr ve Sokol Nâhiyesi’nde Bersih nâm karye ve gayruhu biriktirilip on bin akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr tamamen za‘îm merkûmun Abdüsselam ve Ebubekir ve Ferhad ve Karan Ahmed kayıtlarında olduğu mestûr ve mukâyyid ve Dîvân-ı Hümâyûn’um kaleminden fuzûlî su’âl olundukta Defter-i Hâkânî’de mestûr ve defter-i mufassal da Çiftlik-i Merince ve Karye-i Basih ve Karye-i Bolonik deyü mukâyyid ve sipâhi-i merkûmların kayıt ve berâtlarına dâhil olmakla ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî tüccarları tarafından zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilmek muktezâ-yı Defter-i Hâkânî ve muvâfık kânûn olub âharın müdâhalesi hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve muvâfık kânûn olub âharın müdâhalesi hilâf-ı Defter-i Hâkânî

ve mugâyir-i kânûn olduğu tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı C sene 1196

Sayfa 35

Hüküm 92

Özet:

Abdullah ve İbrahim'in oğullarına hitaben dört beş senelik mahsûlün yüz elli kuruşluk miktarının tahsîl edilmesiyle alâkalı hüküm.

(Hükümün hitap yönü belli değil)

Emr-i âlî lede'l-vusûl müdde-i mezbûrun vekili Abdullah merkûm kuyûdât ve mezbûr İbrahimin oğullarıyla (silik) hitâben birbirlerine (silik) üç senelik bedel ve emrime itâ'at ve merkûman dâhi cevâbında doksan üç senesi mahsûlü vekil mezbûr subaşılarıyla zu'amâdan tahsîl ve dört beş senenin mahsûlü yüz elli kuruşluk miktarın mahsûlâtı re'âyâ defterinde olduğu ihbâr ve kendilerinden lâzım gelmediğini i'lâm ve fetâvâ-yı şerîfe ibrâz etmeleriyle mahsûlât mezkûra re'âyâ zimmetlerinde kalub merkûmlar (...) lâzım gelmediği (...)

Fî Evâsıt-ı C sene 1196

Hüküm 93

Özet:

Banaluka civârında bulunan Taşlıca kadısı olub aşağıda husûs için ta'yîn olunan müvelliye hüküm

Bosna Eyâleti'nde tüccar olan Mustafa tarafından gönderilen arzuhâlde Bosna Sancağı'nda Dubrovnik Nâhiyesi'nde timârı olan Osman ve Sana Nâhiyesi'nde timârı olan Mustafa ze'âmet alanında bulunan vergilerini tahsîl etmekte iken Klis sâkinlerinden ze'âmet sahibi el-Hâc İbrahim Bey ve hâlâ Banaluka kapudânı Mustafa Ağa'nın mahsûlâtına müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men' ve Defteri Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine hüküm

Banaluka civârında vâkı Taşlıca Kadısı olub zikr-i ati husûsa bâ işaret Şeyhü'l-islâm'ı mütevelli ta'yin olunan (isim yazılmamış) zîde fazilühûya hüküm Eyâlet-i Bosna'nın timâr tezkerecisi Mustafa zîde kâdirihû tarafından der aliyeme takdir olunan bir kıt'a arzuhâl mefhûmundan Bosna Sancağı'nda Dubrovnik Nâhiyesi'nde Dubranik nâm karye ve gayrıdan iki bin akçe timâra mutasarrıf Osman ve Sana Nâhiyesi'nde yerakonik nâm karye ve gayrıdan iki bin akçe timâra mutasarrıf Mustafa yedlerinde olan senetlerin verip timârlarından hüsnü rızalarıyla kasr-ı yedlerinden Dubrovnik Nâhiyesi'nde Dodom nâm karye ve gayrıdan altı bin beş yüz altmış beş akçe timâra mutasarrıf Eyâlet-i Bosna'nın tımâr tezkerecisi mûmâ-ileyh Mustafa zîde kâdirihûnun timârına bâ-arzuhâl bin yüz doksan dört senesi cemâziyelâhiresinin üçüncü gününde sâbıkân Bosna vâlisi düstûr-ı sâbık vezîrim Silahdâr Mahmûd Paşa edâmallâhu teâlâ iclâlehu ve tarafından ilhaken ber-vech-i tekmîl ve arz olunmak üzere tevcîh olunup verilen tezkere mûcebince hâlâ berâtı âlî-şânımla üzerinde olmakla ze'âmeti mülhakâtından üç bin akçe yazısı olan yaylak ve tevâbi'ı karyelerinin doksan üç ve doksan dört ve doksan beş senelerinde vâkı olan mahsûlât ve rüsûmat mûmâ-ileyhin berâtı mûcebince müşterekleriyle tahlili tarihine düşüp âhardan dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken Klis sükkânından za'îm el-Hâc İbrahim Bey ve hâlâ Banaluka Kapudânı Mustafa Ağa dimekle ma'rûf kimesneler seneyni mezbûre mahsûlâtını fuzûlî ve tağliben zabt eylediklerinden ma'ada oldukların şerir ve garar olmalarıyla kuvvet-i maliye ve kesret-i avaneleri olmak hasebiyle re'âyâsı dâhi bundan akdem ahz u kabs ve altı neferi bî-hâk katl ve idam ve bazılarını darb-ı şedid ile darb ve mecruh idüp bi'd-def'a verilen senedât-ı şer'iyye ve buyruldu'i adideyi ve Defter-i Hâkânî mûcebince sudûr eden evâmir-i aliyeme adem itikatlarından nâşi tasallut ve ta'addîlerinin men' ü def'-i kabil olmayıp vücûhuyla mağduruna bâdi oldukların ve bir menteşa müvelli ta'yin olub şer'iyye rü'yet ve berâtı mûcebince tahvîli tarihine düşüp fuzûlî zabt ve tahsîl eyledikleri seneyni mezkûre mahsûlâtı tahsîl ve ihkâk-ı hâk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve niyâz ve mûmâ-ileyh Mustafa (...) ve sefer ve hazirunun hazırca hizmeti padişahanemde kırk seneden mütecâviz Dîvân-ı Bosna'da muvâfık üzere hizmet idüp emektar ve medâr-ı maaşı için ze'âmet hâsılatına mütecasir olmakla minvâli muharrer üzere keyfiyeti mağduriyeti beyân birle taraf-ı devlet-i aliyemden kavilül imrâr ve istikâmet ve sadâkat ile muharrerül etvâr bir mübâşir ve müvellli ta'yîni ile şer'iyye rü'yet

ve icrâ-yı hâk olunmak için emri şerîfim sudûruna muhtaç idüğü Eyâlet-i Bosna'da vâkı mîrî-mîrân ve ahâlî-i Dîvân ve elviye-i alaybeyleri ve zu'amâ ve erbâb-ı tımâr vesâ'ir yerlü iğvan ve fukarân ve vücûhu ahâlî meclîs-i şer'e varup âlâ tarikü'ş-şehade haber verdiklerini hâvi Bosna Brod kadısı mevlânâ Osman zîde fazilühû tarafından vekilen bir kıt'a i'lâm-ı şer'iyye ile ahâlî-i mezkûre tarafından tertib olunan bir kıt'a muhzır ibrâz edilmekle Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûna mürâca'ât olundukta meztur ve mukâyyid ve husûsu mezkûr sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin mütevelli ta'yin olunman için emri şerîfim sudûrunu bi'l-fi'il Şeyhü'l-islâm ve müftiyi'l-enam mevlânâ Mehmed şerîf edâmallâhu teâlâ iclâlehu işaret etmeleriyle mübâşir ma'rifetiyle işaretleri mûcebince amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ mûmâ-ileyhsin mevlânâ-yı müşârün-ileyhin işaretleri mûcebince emri şerîfimle maddei merkûmeye müvellita'yîn olunmakla ma'rifetinle ve mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifeti ve zabtları ma'rifetleriyle mezkûrun mahalline huzûruna ihzâr ve hasımlarıyla terâfu-i şer' ve mukaddemâ bir def'a şer'le görülüp fasıl olunmak husûslarını tamamen hâk ve adl üzere mukâyyid ve muktezâ-yı şer' kâdim amel ve hareket birle yaylaklu bin altıyüzünün vâkı olan mahsûl ve rüsûmdan mûmâ-ileyhin berâtı yazısına göre hissesine isabet idüp ecânibden olan mezkûrların seneyni mezbûreden beri hilâf-ı şer' ve kânûn bilâ senet fuzûlî ve tağliben ahz û kabz eyleyip hizmetlerinde sâbit ve mütehakkık olan mahsûlât ve rüsûmat her ne ise hükm idüp tamamen kâmilen tahsîl ve mûmâ-ileyhe istirdâdıyla icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hâk ve faslı müddeaya ihtimâm ve dikkat emri münîfime mübâderet eylemek bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı C sene 1196

Sayfa 36

Hüküm 94

Özet

Kazâdan Mustafa, Hasan, Abdullah ve Salih kardeşler gelerek kazâda bulunan Trebin Nâhiyesi'ne tâbi Alkabe mahallinde bulunan babaları Ali Ağa'nın mutasarrıf olduğu bahçesinde binâ eyledikleri binaya Kafirzâde Ali Bey'in su yolunu bunların bahçesine ve binasına yönlendirdiğini ve zarar gördüklerini ve zararlarının tazmin ve suyun eski yoluna çevrilmesini taleb ettikleri ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Bakiye-i Kıva kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrdan Mustafa ve Hasan ve Abdullah ve Salih nâm karındaşlar gelüb kazâ-i mezbûr muzâfâtından Trebin Nâhiyesi'ne tâbi Alkabe nâm mahalde vâkı şehbenderi devr ettiği mahalde babaları Ali Ağa dimekle arîf kimesne mutasarrıf olduğu bahçesini safi eylemek üzere bir bâb olub binâ idüp kimseye zarar-ı şer'isi olmayıp mutasarrıf olduğu bahçesini safi idüp ber-vechle ta'addî olunmak icâb etmez iken babaları mezbûr fevt oldukta kazâ-i mezbûrdan mütegallibe ve cebâyireden Kafirzâde Ali Bey dimekle arîf kimesne zuhûr ve bunların olduklarını istifade yerler olub ihdâs ve müceddeden bent açıb ma-i merkûm kadîmi cihetinden ihrâc ve kendine muhaddes oluğuna icrâ ile bunların oluklarının derûnunu küllîyen kat ve bahçelerinin hazine bâ'is olub ziyâde gadr ve ta'addî eylediğin ve mezbûr ziyâde cebbâriyeden olduğundan bir vechle mukavemet ve ihkâk-ı hâk mümkün olmayıp mağdur ve ahvâlleri perişân ve şâyeste-i vahâmet oldukları ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb şer'le görülüp mezbûr kâdimisi üzere icrâ ve bunların kadîmi oluklarını cevr û eziyet ettirip mezbûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kâdim ve fetâvâ-yı münîf müceddeden el verilip zarar-ı şer'isi men'ü def' ettirilip mezbûra hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kâdim ve fetâvâ-yı münîf vâkı olan ta'addîsi men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûn sudûrunu istid'âyı inâyet eyledikleri ecîlden mahallinde şer'le görülmek için fermân-ı âlî yazılmıştır

Fî Evâhir-i C sene 1196

Hüküm 95

Özet

Tımâr sahibi Hasan veled-i Mehmed sipâhi gelerek Bosna Sancağı'nda Saray Nâhiyesi'nde Yoseh köyü ve diğerlerinden on üç bin yetmiş akçe berât ile mutasarrıf olduğu timârına Eyâlet-i Bosna'nın defter kethüdâsı olan Ebubekir veled-i Mehmed'in hakkına kanâ'at etmeyip müdâhale ettiğini ve rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i mufassal ve defter-i icmâl ve Defter-i hâkânî gereğince müdâhalesinin men' olunması husûsunda hükümdür.

Bosna vâlisine ve Saraybosna kadısına hüküm

Erbâb-ı timârdan Hasan veled-i Mehmed nâm sipâhi gelüb Bosna Sancağı'nda Saray Nâhiyesi'nde Yoseh nâm karye ve gayrıdan on üç bin yetmiş akçe berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu timârı mülhakâtından müstakil kayıt ve berâtına dâhil yine nâhiye-i mezbûra tâbi bir zemin ve beş baştine ile bir akçe yazısı olan Dubrina diğer deyü mukâyyid Karye-i Dubrina Suyu dimekle meşhûrsuyun bir taraftan alub âharın katan alâka ve medhâlî olmayıp ber-vechle dahl û taaruz olunmak icâb etmez iken Eyâlet-i Bosna'nın defter kethüdâsı olan Ebubekir veled-i Mehmed nâm za'îm ze'âmeti aklamından müştereki kaydına dâhil yine Saray Nâhiyesi'ne tâbi altı nefer re'âyâ ve iki zemin ve bir çiftlik ve sekiz baştine ve üç adet baştine-i eflâk ve iki adet baştine ve bagat ile üç bin elli akçe yazısı olan ahâr Dubrina Karyesi müştereki zabta kanâ'at etmeyip bunun müstakil karyeye dâhil salifü'z-zikr bir zemin ve beş baştine ile bin akçe yazısı olan dubrina diğer karyesi için müştereki ile kaydına dâhi marü'l-beyân üç bin elli akçe yazısı olan Dubrina Karyesi olmak üzere hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve tağliben zabt ve mahsûl ve rüsûmunu cebren ahz û gadreylediğin bildirüb salifü'l-beyân bir zemin ve beş baştine ile bin akçe yazısı olan dobrine diğer karyesi ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müstakilen kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip za'îm mezkûru ve âhardan ferdi vahidi hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn bir türlü dahl û ta'arruz ve nizâ ettirilmeyip men' ü def' ve fuzûlî me'hûzi olan mahsûl ve rüsûm her ne ise tamamen tahsîl ve bî kusûr el verilmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Saray Nâhiyesi'ne tâbi bir zemin ve beş baştine ile Karye-i Dobrine diğer ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ketân ve mahlût yekûn ma'a gayruhu bin akçe yazı ile defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl de Yine Nâhiyesi'nde Yoseh nâm karye ve ma'a gayruhu biriktirilip yedi bin yedi yüz yetmiş akçe bir icmâl ve tahtı merkûm Hasan veled-i Mehmed'in kaydında ve yine Saray Nâhiyesi'ne tâbi altı nefer re'âyâ ve iki zemin ve bir çiftlik ve sekiz baştine ve üç adet baştine akçiyan ve iki adet baştine ve mogan ile Karye-i Dubrina ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ketân ve mahlût yekûn ma'a gayruhu üç bin elli akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassal da muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl de Yine Nâhiyesi'nde Okort Nehrin nâm karye ve ma'a gayruha biriktirilip on üç bin sekiz yüz kırk sekiz akçe atik ze'âmet deyü bir icmâl ve icmâl mezbûr on bir

bin dokuz yüz kırk sekiz akçe Eyâlet-i Bosna'nın defter kethüdâsı Ebubekir veled-i Mehmed'in bakisi müştereki kayıtlarında olduğu mestûr e mukâyyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i B sene 1196

Sayfa 37

Hüküm 96

Özet

Banaluka da sâkin Gebranoğulları olarak bilinen el-Hâc Ahmed ve kardeşi el-Hâc Osman ve el-Hâc Muharrem ve Molla İbrahim'in Bosna vâlisi huzûrunda hâlâ Banaluka kapudânı Mustafa Kapudân aleyhinde da'vâ ettikleri ve Teşne Kazâsı'nda çoban çiftliği olarak bilinen çiftliği bizlere sattığını ancak tarafımıza teslîm etmedi dediklerinde Mustafa kapudân ise kendilerinden iki bin kuruş aldığını ancak yeri sattım demediğini beyân eylediği durumun kânûn üzere incelenip hüküm olunması husûsunda hükümdür

Banaluka kadısı nâ'ibine hüküm

Nefs-i Banaluka da sâkin Gebranoğulları dimekle ma'rûf el-Hâc Ahmed ve karındaşı el-Hâc Osman ve el-Hâc Muharrem ve Molla İbrahim dimekle ma'rûf kimesneler Bosna vâlisi huzûruna makut ve meclîs-i şer'de sahib-i arza mevcûd olunduğu halde hâlâ Banaluka Kapudânı Mustafa Kapudân'ı muvâcehesinde da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp ber-vech-i iştirâk tasarrufumuzda olan Teşne Kazâsı'na tâbi Estekonte çiftliğimizin icaresinin bâ hüccet-i şer'iyye merkûm Mustafa'ya ve arâzîsinden dâhi hâk tasarrufumuzu sahib-i-arza ma'rifet ve rızamız ile ferâğ ve tefvîz ve ahâr dâhi Banaluka Kazâsı'ndan Lefçe Nâhiyesi'nde (isim yazılmamış) nâm karyede vâkı çoban çiftliği dimekle ma'rûf çiftliğinin emvâlini bâ hüccet-i şer'iyye ve arâzîsini dâhi hâk tasarrufuma rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle bize ferâğ ve tefvîz ve biz dâhi tefvîz ve kabûl etmişken şimdi mezkûr Çoban Çiftliği'ni yine merkûm Mustafa zabt eder deyü da'vâ-yı merkûma Mustafa Kapudân cevâbına seksen beş senesinde ber-vech-i muharrer ferâğ eder olduğunda mezkûr Çoban Çiftliğini ferâğ etmedim ancak iki bin kuruşa dame olmak üzere mezbûrlardan almıştım akçelerini alanlar benim Çoban Çiftliğime müdâhale etmesinler deyü cevâb ve ber vech-i muharrer da'vâsını isbât ve mezkûr çobançiftliğine

müdâhale eylemeyip hâk yerlerine tenbîh ve hüküm ve hüccet verilmişken mütenbîh olmayıp yine müdâhale ve gadr sevdasında olmalarıyla zikrolunan Çoban Çiftliği emlâk ve arâzîsine müdâhale ettirilmeyip men‘ü def‘ kemâfi’l-evvel merkûm Mustafa Kapudân’a zabt ettirilmek için emri şerîf sudûru ricâsına Bosna Brod nâ’ibi Mevlânâ Ahmed Hulusi zîde ilmühû arz etmeğin mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Nesihi

Fî Evâ’il-i B sene 1196

Hüküm 97

Özet

Za‘îmadan Abdüsselam, Ebubekir ve Ferhad veledân Ahmed’in arzuhâl gönderdiği İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’nde Bersih, Hokobey, Bâlân, Kasım, Karamusih, Selat, Menus, Sarih, Körbe, Sasum ve Derserek köyleri bunlar ile müşterekleri kayıtlarında olduğu defteri hâkânî de mukayyid olub mezralar ve tarlalar tamamen icmâllü ze‘âmet sebestiyet üzere olub buralara mîrî-mîrân ve mîr-livâ ve mütesellim ve voyvoda ve subaşıların müdâhale etmemeleri ve Defter-i Hâkânî üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

İzvornik Sancağı’nda vâkı Sokol ve Dire ve Safen ve Serirtik ve Menavişte ve Yarosne ve Rekraşibe ve Kansalat ve Böğürdelen vâlisinden nâhiyelerinin nâ’iblerine hüküm

Zu‘amâdan mufahhirü’l emâsil ve’l-akran Abdüsselam ve Ebubekir ve Ferhad fülan Ahmed zîde kâdirihûma Südde-i Sa‘âdetime arzuhâl idüp İzvornik Sancağı’nda Sokol Nâhiyesi’nde Karye-i Bersih ma’a resm-i bellût ma‘a gayruhu yirmi altı bin akçe ze‘âmete ber-vech-i iştirâk ve bâ berât-ı şerîf-i âlî-şân mutasarrıflar olub ze‘âmetlerinin başkalemi olan Sokol Nâhiyesi’ne tâbi altı bin akçe yazar Karye-i Bersih ma‘a resm-i bellût ve ze‘âmetleri mülhakâtından Vireman Nâhiyesi’ne tâbidört bin akçe yazar Karye-i Bersih ma‘a resm-i bellût biriktirilip on bin akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve Belene Nâhiyesi’ne tâbi kırk bin akçe yazar Karye-i Hokobey nâm-ı diğer Lodlorye ma‘a mahallât Mahalle-i Lodloryenin on beş bin altı yüz altmış yedi akçesi ifrâz ve Sabana Nâhiyesi’ne tâbi iki bin yüz akçe yazar Karye-i Bâlân ve Kasım ve yüz akçe yazar mahsûl

resm-i bellût ze‘âmet mezbûr biriktirilip on yedi bin sekiz yüz altmış yedi akçe ze‘âmet bir icmâl zikrolunan mevcudunun karyesinin bir ferdi dâhi yirmi dört bin üç yüz otuz üç akçesi ve Srebrenik Nâhiyesi’ne tâbi on bin akçe yazar Karye-i Molos ma‘a resm-i bellût deyü mukâyyid karyenin dâhi yedi bin akçeleri ifrâz ve Banaluka Nâhiyesi’ne tâbisekiz bin akçe yazar karye-i karamusih ma‘a resm-i bellût biriktirilip otuz dokuz bin üç yüz otuz üç akçe yekûndan yirmi iki bin üç yüz altmış altı akçesi ifrâz ve ze‘âmet bir icmâl ve Zavroz Zahiyesine tâbi iki bin akçe yazar Karye-i Selat ma‘a resm-i bellût ve Könbe Nâhiyesi’ne tâbi on bin akçe yazar Karye-i Menus ma‘a resm-i bellût deyü mukayyid karyenin iki bin üç yüz akçesi ifrâz ve Doslan Nâhiyesi’ne tâbi dört bin akçe yazar Karye-i Sarih ma‘a resm-i bellût ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi on beş bin akçe yazar karye-i mezbûra ma‘a resm-i bellût deyü mukayyid karyenin iki bin akçesi ifrâz ve Derolin Nâhiyesi’ne tâbi yüz elli akçe yazar Zemin-i Marin Dusak Karye-i Körbe Sasum ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi beş yüz akçe yazar Zemin-i Esbonak (...) der Karye-i Dobrenik ve yine nâhiyei mezbûra tâbi yüz akçe yazar çiftlik Kebirravdan nezd-i Karye-i Sevi biriktirilip on yedi bin üç yüz elli akçe atik ze‘âmet deyü bir icmâl ve Esham Nâhiyesi’ne tâbi on bin akçe yazar Karye-i Körne harasına ma‘a resm-i bellût yine nâhiyei mezbûra tâbi on iki bin akçe yazar Karye-i Derserek ma‘a resm-i bellût biriktirilip yirmi iki bin akçe ze‘âmet ve bir icmâl ve Benavişte Nâhiyesi’ne tâbi on bin yüz akçe yazar karyeye teslîm ma‘a resm-i bellût ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi dört bin yüz akçe yazar Karye-i Dekosih ma‘a resm-i bellût ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi üçerbin akçe yazar Karye-i Desfokonik sagîr ma‘a resm-i bellût ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi dört yüz akçe yazar mezra‘a-i Dolorsefekor biriktirilip on iki bin yüz akçe yekûn altı bin yedi yüz elli akçesi ifrâz ve atik ze‘âmet deyü bir icmâl ve icmâli evvel tamamen ve saniyen iki bin iki yüz altmış altı ve salisen iki bin iki yüz bir rabi‘‘an üç bin dört yüz doksan dokuz ve hamisen iki bin ve sadisen altı bin akçeleri mûmâ-ileyhimin bakileri müşterekleri kayıtlarında olduğu Defter-i Hâkânî’de mukayyid salifü’z-zikr kurra ve mezra ve zeminler icmâllü ze‘âmet karyelerinden olub ve bu makûle icmâlli ze‘âmet karyeleri siyaseten almak kânûnen mukarrer olduğu ber-vech-i siyasetlerine hariçten dahl û ta‘arruz olunmak icâb etmez iken mîrî-mîrân ve mîr-livâ ve mütesellim ve voyvoda ve subaşı vesâ’ir ehli örf ta’ifesi taraflarından hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve ze‘âmetleri mahsûlünün küsûr ve noksanı tertibine bâ‘is ve bâdi oldukların men‘ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i

hümâyûn ve defter-i icmâle mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın imdi icmâllü ze‘âmet karyeleri serbesiyet olmak kânûn-u madur rüsûmu serbesiyet ile hariçten katan dâhil olunmak caiz değildir bu bâbda Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ’il-i B sene 1196

Sayfa 38

Hüküm 98

Özet

Havâss-ı Hümâyûn’umdan Srebreniça mukâta‘ası köylerinden kazâya bağlı Evsak Nâhiyesi’nde bulunan Karineverek ve Ehurek köylerinin ahâlîsi gelerek bunlar üzerlerine düşen vergilerin tamamını edâ ettikleri halde han subaşıları köylerine otuz kırk adamla gelerek bir çeyrek mahsûl talebi ve mümza ve mahdum temessük verile ve saman ve koyun ve kuzu ve tavuk ve bal ve yağ ve bunun emsali zâhire taleb ettikleri ve bunları cebren aldıklarını ve bu kânûnsuz hareketlerinin men‘ olunmasını ve aldıkları emvâlin ahâlîye tekrar geri verilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîrim (isim yazılmamış) Paşa Srebreniça kadısına hüküm ki

Havâss-ı Hümâyûn’umdan Srebreniça mukâta‘ası karyelerinden kazâ-i mezbûr muzâfâtından Evsak Nâhiyesi’ne tâbi Karineverek ve Ehurek nâm karyelerin ahâlî'i fukarâsı gelüb bunlar karyeleri topraklarından zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşr ile salariye vesâ’ir hukûk ve rüsûmları dâhi kânûn ve defter mûcebince mukâta‘a-i mezbûr mutasarrıfları taraflarından han subaşıları üzere mezbûrdan Molla Ahmed dimekle ma‘rûf kimesne edâda bir türlü tekâsül ve kusûrları olmayıp hilâf-ı kânûn ve defter tâlibi vesâ’ir şer‘i mezâlim ta‘addîyât ile bir vechle ta‘addî olunmaları icâb ve iktizâ etmez iken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden iken mukâta‘a-i merkûm mutasarrıfları ve taraflarından subaşıları mezbûr tama’ı hamaratlığından ve hâlî hilelerinden nâşi öşür vakti gelmeyip nüzul ile terekeleri hîn’i teftişte kifayet miktarı adem ile gelüb öşr vesâ’ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz etmeyip otuz, kırk neferden ziyâde atlı havadarlarıyla gelüb fukarânın evlâd ve ı’yâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerine konup öşr vesâ’ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince ziyâde olduğundan ma‘ada bir çeyrek mahsûl

talebi ve mümza ve mahdum temessük verile ve saman ve koyun ve kuzu ve tavuk ve bal ve yağ ve bunun emsali zâhire taleb ve cebren ahâra ısdâr oldukları öşr ve mahsûllerin dâhi (...) cabesinden ziyâde vâzi‘ ve cebren ve kahren fukarının üzerlerine bırakıp zâhire akçesi tahsîl idüp bunun nice zülum ve ta‘addîyâtlarının nihayeti olduğundan tarafları tak ve ahvâlleri diğer gün ve perişân olmalarına bâ‘is olduklarından bi’t-defaât mürâfa‘a-i şer‘-i şerîf için davet-i şer‘ olunduklarından adem itâ‘at ve izhâr-ı hoşnut birle mürâfa‘aya geldiklerinden imtinâ eylediklerinden gayrı her birerlerinden birer bahane ile bilâ cürm-ü cerime nâmıyla yüz doksan senesinden beri akçelerin dâhi alınıp ta‘addîleri yevmen fe yevmen sezadar takatleri tak ve ahvâlleri fukarâ ve diğer gün ve bir yegane-i perakende ve perişân oluncak lede’z-zâhir ve (silik) oldukların bildirüb şer‘ ve kânûn üzere rü’yet olunup hâsıl oldukları terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşr ile salariye vesâ’ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince edâ eylediklerinden sonra ve karalarının hilâf-ı şer‘ ve mugâyir-i kânûn ve defter ziyâde talebi vesâ’ir mezâlimi muhadddese ile vâkı olan zülum ve tasallut ve ta‘addîleri men‘i âli ile Saniç ve cerime nâmıyla cebren aldıkları hâk her ne ise tamamen tahsîl ve ashâbına istirdâd ve ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum sudûrunu istid‘â inâyet ve Dîvân-ı Hümâyûn kaleminden fuzûlî su’âl olundukta hâsılı karyeleri üzerlerine edâsı lâzım gelen öşr vesâ’ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince hassı mezbûr voyvodası olanlar hilâf-ı kânûn ve defter ziyâde talebi ve çift ve meccânen yem ve yemek nâmıyla mahsûl mutâlebesiyle vesâ’ir bahane ile ta‘addîleri mugâyir-i kânûndur deyü tahrîr olmakla şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı B sene 1196

Hüküm 99

Özet

Sekvanoğlu Ahmed ve Kapudânoğlu Mustafa ve İbrahim olarak bilinen kimseler gelerek bunlar Estekon çiftliği olarak bilinen çiftlikte iştirâken mâlikler iken Benalofça kapudânı Mustafa bilinen kimseden kendilerine verilen yerin öşr ve rüsûmunu edâ ettikleri ancak Mustafa’nın müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men‘ olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Teşne kadısına hüküm

Sekvanoğlu Ahmed ve Kapudânoğlu Mustafa ve İbrahim dimekle ma‘rûf kimesneler gelüb bunların kazâ-i mezbûrda vâkı Estekon Çiftliği dimekle arîf çiftlik ahvâliyle ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîye iştirâken mutasarrıflar iken Benalofça Kapudânı Kazâsı muzâfâtından Lofça Nâhiyesi toprağında Soyak Çiftliği dimekle meşhûrçiftlik ve arâzîsinden ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîye mutasarrıf olan Benalofça da sâkin Benalofça kapudânı Mustafa dimekle şehr kimesne ile mübadeleten rızaları ve sahib-i arz marîftetiyle birbirlerine ferâğ ve tefvîz ve her birerleri tefvîz ve kabûl ve yedlerine verilen sahib-i arz temessükü mûcebince meskur Soyak Çiftliği ve arâzîlerini ve her sene iştirâken zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmunu sahib-i arza edâ idüp ber-vechle müdâhale ve ta‘arruz olunmak icâb etmez iken mezbûr kendi hâlînde durmayıp celb-i mal sevdasıyla koyunlarıyla mübadele eylediği Estekon çiftliği arâzîsini ahâra fürûht eylediğinden sonra mübadeleten bunlara verdiği Soyak Çiftliği arâzîleriyle çiftlik mezbûr emlâkını yüzdoksan senesinde ferağına nadim oldum deyü hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî ve tağliben zabt ve hâsılatını ahz û kabz idüp ziyâde gadr ve ta‘addî eylediğin ve mezbûr ziyâde hoşnut ve bazı mahallerde istinadı olduğundan bir vechle mukavemet ve ihkâk-ı hâk mümkün olmayıp mağdur ve ahvâli diğer gün ve hâlîne merhamet olunduğun bildirüb mahallinde şer‘le görülüp mezbûrun hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî ve tağliben zabt eylediği Soyak Çiftliği arâzîsiyle emlâk ve el verilip bir firâr-ı sâbık zabt ve yerleri zirâ‘ât ettirilip hilâf-ı şer‘ ve kânûn mugâyir-i senadat-ı şer‘iyye verildiğin ve ref‘ine ettirilmeyip ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’um kaleminden fuzûlî su’âl olundukta ve merkûmun vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları Soyak çiftliği dimekle ma‘rûf çiftlik arâzîsini Benalofça Kapudânı Mustafa nâm kapudân ferâğ olduğu mukâbelesinden mutasarrıf olduğu estefanye çiftliği dimekle arîf çiftlik arâzîsini rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle bunlara ferâğ ve tefvîz ve bunlar dâhi tefvîz ve yedlerine verilen temessük mûcebince iştirâken beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza edâ ederler iken mezbûr ferâğıma nadim oldum deyü fuzûlî zabt eylediği vâkı ise vech-i meşrûh üzere tapulu ve temessüklü yerleri el verilip iştirâken zabt û zirâ‘ât ettirilmemek muvâfık kânûndur deyü tahrîr olunmakla mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak emrim olmuştur

Fî Evâsıt-ı B sene 1196

Sayfa 39

Hüküm 100

Özet

Kazâda bulunan Somen Nâhiyesi'ne tâbi Osmaha köyü sâkinlerinden İbrahim gelerek bunun babasından kalan köy toprağında bulunan yerleri on altı senedir kardeşi (isim yazılmamış) ile müşterek olarak kullandıklarını kardeşinin hissesinden ferâğ etmek istemesiyle kendisinin tâlib olduğunu ancak kardeşinin Ömer isimli kişiye ferâğda bulunduğunu kendisinin önalım hakkını kullanmak istediğini ve yerlerin hissesinin kendi hissesiyle birleştirilmesi ve talebinin kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Serniçe kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Somen Nâhiyesi'ne tâbi Osmaha nâm karye sâkinlerinden İbrahim nâm kimesne gelüb bunun babasından müstakil karye-i mezbûre toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd yerlere on altı seneden beri karındaşı (isim yazılmamış) nâm kimesne ile meşa ve müşterek mutasarrıf ve beher sene zabt û zirâ'ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza edâ ederler iken karındaşı mezkûr ol yerlerden hissesini ferâğ murâd eyledikte bu müşterek olduğu itibarıyla el verilmeyi bahane ile sahib-i arz ma'rifetiyle almaya tâlib eylemek sahib-i arz buna vermeyip karye-i mezbûrdan Ömer (isim yazılmamış) kimesneye varup gadr ve zabt ve (silik) gadr eylediğin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince amel olunup müştereki olduğu itibarıyla karındaşı hissesini verdiği beha ile sahib-i arz ma'rifetiyle mezkûrdan kendine el verilmek bâbında emri şerîfim sudûrunu istid'â ve Dîvân-ı Hümâyûn'dan fuzûlî su'âl olundukta ol yerler mukaddemâ boşalmış olub karındaşı meşa ve müştereki mutasarrıflar iken ol yerlerden hissesini ahâra ferâğ eder oldukta el verdiği beha ile teklîf olundukta almayıp gitmekle ahâra ferâğ etmiş olmayıp fîl hakika el verdiği beha ile almaya tâlib eylemeğin vermeyip âhardan olan kimesneye ber-mûceb-i gadr eylediği bâkî ise müşterek olduğu itibarıyla hissesini elverdiği baha ile sahib-i arz ma'rifetiyle mezkûrdan elverilmek ma'rifeti ve mezbûrdur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i B sene 1196

Hüküm 101

Özet

Ze‘âmet köylerinden olub kazâya tâbi ve Goşte ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) köylerinin fukarâ ahâlîsi gelerek kânûna aykırı olarak Saraybosna mütesellimleri taraflarından kendilerinden fazla vergi taleb edildiği ve müdâhalelerinin men ve kânûn gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna kadısına hüküm ki

Ze‘âmet karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi ve Goşte ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm karye ahâlîsi fukarâsı gelüb bunlar karyeleri toprağından zirâ‘âtleri ile hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşür ile salariye vesâ’ir hukûk ve rüsûmların dâhi kânûn ve defter mûcebince zu‘amâdan (isim yazılmamış) nâm kimesne ve avârız ve imdâd-ı hazeriyye vesâ’ir emr-i âlî ile varsa olan tekâlîflerin dâhi defter mûcebince cem‘ine me’mûra edâda bir türlü kusûrları olmayıp hilâf-ı kânûn Saraybosna mütesellimleri taraflarından akçe mutâlebesiyle tasaddî etmeleri icâb etmez iken mütesellimleri taraflarından adamları dâhi iltimâsların dâhi zuhûr ve keramine nâmıyla kırk beş kuruş mutâlebe ve cebren ve kahren tahsîl idüb bi’l-küllîye perakende ve perişân eylemelerine bâ‘is oldukların ve husûs-ı mezbûrda muharrer (silik) olmakla taraf-ı şer‘den yedlerine i’lâm verildiğin bildirüb kânûn üzere amel olunup mütesellim mezbûrlar hilâf-ı şer‘ ve kânûn ol-vechle imdâdiye nâmıyla akçe mutâlebesiyle vâkı olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için emir yazılmıştır

Fi Evâsıt-ı B sene 1196

Hüküm 102

Özet

İshak ve Ömer kardeşler gelerek Enderûn’dan Mustafa Ağa’nın kazâda bulunan topraklarını kırk sene önce kendilerine sattığını ve vergilerinin tamamını ödediklerini ancak kazâ halkından Mahmud’un mirasçılarının arâzîlerine müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunması ve Defter-i Hâkânî’ye göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre İstolçe kadısına hüküm ki

İshak ve Ömer nâm karındaşlar gelüb Enderûn-ı Hümâyûn'dan Mustafa Ağa dimekle ma'rûf kimesne kazâ-i mezbûre tâbi Forhenik nâm karye toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd çiftlik arâzîsine kırk seneden mukaddem mutasarrıf iken ol yerleri tarafından emaneten zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda etmek üzere hemşirezâdeleri Hüseyin ve İsmail nâm kimesnelere isabet ve mezbûran dâhi emaneten zabt ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken fevt olduklarında sahib-i arz olan kimesne ol yerleri müteveffâ-yı merkûmundan olarak resm-i tapu ile Mahmud kethüdâ ve Mustafa nâm kimesnelere resm-i tapu ile iştirâken verip ve mezbûran dâhi yedlerine vereceği tapu temessükü mûcebince bir müddet zabt eylediklerinden sonra mezbûr Mustafa ol yerleri rızasına ve şühûd mahzarında sahib-i arz ma'rifetiyle bunların karındaşları Osman'a ba'de'l-ferâğ ve tefvîz ve zabt û zirâ'ât murâd eyledikte merkûman Mahmud ve Mustafa hilâf-ı kânûn karındaşı merkûmun zabtına fuzûlî mümâna'at birle nizâ ibtidâr ve kiraren ve mirârân mürâfa'a ve tasallutları men' birle taraf-ı şer'den i'lâm-ı şer'iyye itâ etmişken mezbûr Mahmud kemâl-i hoşniyet ve te'âdîden naşi ol yerlerin nısfı benimdir deyü hilâf-ı kânûn bir takrib medâr-ı hilâf dimekle arîf kimesneye ferâğ ve ba'dehû karındaşları merkûm Osman dâhi fevt olub oğlu ve kızı kalmayıp tasarrufunda olan yerleri bî hasbe'l-kânûn tapuya müstehak ve hak tapu baba bir er karındaşları olmak hasebiyle bunların olduğuna binâ'en sahib-i arzdan resm-i tapu ile alub zabt-ı murâd eyledikte merkûm Rıdvan zuhûr ve zabtlarına mümâna'at ve beyinlerinde münâzaʿat-ı kesire vâkı ve bi'd-defa'at terâfu-i şer' ve te'âdîsi men' ve bunların iştirâken zabtını havi taraf-ı şer'den i'lâmat ve mürâselât ve salahiyne amel oluna deyü vâli tarafından buyruldu itâ ve te'âdîsi men' olunup on beş sene bilâ-nizâ zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb ber-vechle müdâhale ve zabt olunmak icâb etmeyip ve bu makûle on sene mürûr eden tasarruf da'vâsının tekrar istimâ'ı memnûken kazâ-i mezbûrdan (silik) oğlu mezbûr el-Hâc Mustafa'nın oğlu Şeyho dimekle meşhûrkimesne zuhûr ve ol yerlerin nısfına babam mezbûr el-Hâc Mustafa Mahmud Kethüdâ ile iştirâken mutasarrıf etmiş zabt ederim deyü iddi'â ve doksan beş senesinde hevasına tâbi nâ'ib ile ittifak ve itâ-i rüşvet ile bilâ-mürâfa'a ve bilâ-sübût-ı şer' gıyabında olduğu mürûr-ı mürâseleyi senet ittihaz ile itmezden seniyyeye iştirâken hilâf-ı kânûn ol yerleri fuzûlî zabt ve gadr sevdasına zirâ'âtlerini zabt ve gammaz ve ahz û habs ve tecrim ettirip gadr te'âdîden olduğun bildirüb zikrolunan yerler yedlerinde olan senedât-ı şer'iyyeleri mûcebince bir

karar-ı sabık iştirâken zabt û zirâ‘ât ettirilip mezbûrların hilâf-ı kânûn vâkı olan tasallut ve te‘âdîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında sana hitaben hükm-i hümâyûnum sudûrunu istid‘â etmeğin sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fi Evâsıt-ı B sene 1196

Sayfa 40

Hüküm 103

Özet

Ömer bin Hasan gelerek bu kazâda bulunan Dolenegrad köyünde bulunan camide imâmlık görevini sürdürürken halktan bazı kimselerin kendisinin görevini yapmasına müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna’da vâkı Taşlıca nâ’ibine hüküm ki

Sulehâdan kıdvetü’s-sulehâdan Ömer bin Hasan zîde salaha gelüb bu kazâ-i mezbûra tâbi Dolenegrad nâm karyede vâkı cami-i şerîfte bi’l-fi‘il berâtı şerîfimle emrim olub uhdesine lâzım gelen hizmetini eda idüb resm-i ra‘iyyet ve bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle te‘âdî ve rencide ve tazyik olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûre zabiti tarafından resm-i ra‘iyyet ve ehl-i örf ta’ifesi taraflarından dâhi bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle hilâf-ı kânûn te‘âdî ve rencideden hâlî oldukların bildirüb ol-vechle zâhir olan te‘âdî ve rencideleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin imdi e’imme ve hutebâ men‘inden naşi oldukları itibarıyla resm-i ra‘iyyet ve bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkkanın cümlesinden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i B sene 1196

Hüküm 104

Özet

Kazâ da bulunan Mernak Köyü sâkinlerinden Marko ve Hanna zimmîler gelerek bunların kazâ toprağındaki tarlalarını kırk seneden beridir kullandıklarını ve vergisini ödediklerini ancak köy halkından Halurlikoğlu Hasan’ın arâzîlerine müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Ehlune kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi Mernak karye sükkânından Marko ve Hanna nâm zimmîler gelüb bunlar karye-i merkûme toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd yerleri kırk seneden beri ebâ an cedden beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmu sahib-i arza eda idüb dâhil olunmak icâb etmeyip ve bu me'kûla on sene mürûr eden arâzî da'vâsının istimâ'ı memnûken karye-i mezbûre sâkinlerinden Halurlikoğlu Hasan nâm kimesne zuhûr ve ol yerler seneyn-i merkûmeden mukaddem benim idi birinizden alub zabt ederim deyü hilâf-ı kânûn müdâhale ve te'âdîden hâlî olduğun bildirüb mezkûrun hilâf-ı kânûn ol-vechle zâhir olan müdâhale ve te'âdîsi men' ü def' ve ol yerleri bir karar-ı sabık kadîmisi üzere kendilere zabt û zirâ'ât ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i B sene 1196

Hüküm 105

Özet

Kazâya bağlı Gradaçaç Kal'ası askerlerinden Arab Ali gelerek kal'a müstahfız larından Kıvaçoğlu Ahmed'in bin yüz doksan senesinde oğlu Ali'yi öldürdüğü ancak Ahmed'in firâr üzere olduğu, görülüp yakalanması ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Ehlune kadısı ile terkleri ile firâr bunun bulunduğu mahallin kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûre tâbi Gradaçaç Kal'ası neferâtından Arab Ali dimekle meşhûr kimesne gelüb kal'a-i merkûme müstahfazatından Kıvaçoğlu Ahmed nâm kimesne bin yüz doksan senesinde bunların oğlu Ali'yi hilâf-ı şer'-i şerîf ve alenen katl idüb şühûd-ı udûl ile üzerlerine şer'an sâbit ve bunların yedine keşif hücceti verilip ve mezbûr mütegallibeden olduğundan bir türlü mukavemet ve ihkâk-ı hak mahallinde olmadığın ve mezbûr hâlâ taht-ı hükümette kazânızda geşt ü güzâr üzere olduğun bildirüb hüccet-i şer'iyyesi mûcebince bulunduğu mahalde şer'le görülüp ber-muktezâ-yı şer' mazhar icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fi Evâhir-i B sene 1196

Sayfa 41

Hüküm 106

Özet

Eski Topran? kadısı Süleyman gelerek Kesmekaya mahallesinden Abdurrahman Efendi bin Gülşani Mehmed Efendi'nin (isism yazılmamış) Travnik Kazâsı'na tâbi´ Avvaraviniça Kazâsı'ndaki yerlerini bedeli karşılığında sattığını alıcı şahısların vergilerini vermekte muhalefet ettikleri husûsunda hükümdür

Travnik ve Kozluca kadılarına hüküm ki

Sâbıkân Topran? Kadısı Süleyman zîde fezâilühû gelüb Âsitâne-i Âlîyyem mahallâtından Kesmekaya Mahallesi sâkinlerinden Abdurrahman Efendi bin Gülşenî Mehmed Efendi dimekle arîf kimesnenin oğlu (isim yazılmamış) nâm kimesne babasından ve vâlidesi Hatice nâm hatundan müntakil Travnik Kazâsı'na tâbi Avvaraviniça Kazâsı'na tâbi (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm karyeler topraklarında emlâkını bey bât kati ile beş yüz kuruş mukâbelesinde alub Aksaray mahkemesinde bâ-hüccet-i şer'iyye bey ve teslîm ve tarla ve çayır ve kadîmden koruya geldiği rüsûmlu korusundan hak tasarrufun rızasına ve sahib-i arz ma'rifetiyle ferâğ eylediğinde kânûn üzere yüzde on bin de yüz akçe ferâğ-ı rüsmun sahib-i arza eda ve zabt ve tasarrufuçün temessük taleb eylediğinde sahib-i arz olanlar temessük vermeğin ta'allül ve muhalefet üzere oldukların bildirüb ol tarla ve çayırlar ve korunun ve kânûn üzere ferâğa rüsûmun sahib-i arza eda eyledikten sonra zabt ve tasarrufiçün alıverilüb sahib-i arza ber-vech-i ta'allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i S sene 1196

Hüküm 107

Özet

Osan Nâhiyesi'nde Marine ve Lalacubey köylerinin halkı kânûnla belirtilen vergilerini ödemekte iken Molla Ahmed adındaki kimsenin kânûnda yer almayan vergileri taleb etmekte olduğuna ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkıSrebreniçe kadısına hüküm

Havâss-ı hümâyûn karyesinden kazâ-i mezbûra muzâfâtından Osan Nâhiyesi'ne tâbi Marine ve Lalacubey nâm karyelerin ahâlî-i kurrası gelüb bunlar karyeleri toprağında zirâ'âtle hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşür ile salariye vesâ'ir hukûk ve rüsûmların dâhi kânûn ve defter mûcebince hassı mutasarrıfları taraflarından mültezimlerine ve avârız ve imdâd-ı hazeriyye vesâ'ir evâmir-i âlîyye ile vârid olan tekâlîflerin dâhi emr û defter mûcebince cem'ine me'mûra edâda bir türlü mazurları olmayıp ber-vechle ta'addî ve tazyik olunmaları icâb ve iktizâ etmez iken hacı mezbûr mutasarrıfları taraflarından hâlâ mültezimleri olan Molla Ahmed dimekle arîf kimesne öşr vesâ'ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince almağa adem kanâ'at birle beher tekâlîf bizimle tevzi ve tahsîl olunmuş deyü mücerred celb-i mal sevdasıyla karanın tekâlîfleri umuruna karışmayıp beher tekâlîf vukû'nda emir ve defterden ziyâde kendi nefsiçün tevzi defterlerine küllî akçe zam ve tahsîl ve bunun emsali nice zulm ve ta'addînin nihayeti olmayıp bi'l-küllîye perakende ve perişân olunmalarına bâ'is ve bâdî olmağın bildirüb kânûn üzere amel olunup bunların üzerine edâsı lâzım gelen öşr ve sâ'ir rüsûmların kânûn ve defter mûcebince mültezimleri mezkûr avârız ve imdâd-ı hazeriyye vesâ'ir emr-i şerîfimle vârid olan tekâlîfi dâhi emir ve defter mûcebince cem'ine me'mûra eda eyledikten sonra mültezimi hilâf-ı kânûn ol vechle ta'addî ve tasallut ettirmeyip vâkı olan ta'allül ve tasallutu men' ü def' olunmak bâbında yazılmıştır

Fî Evâ'il-i N sene 1196

Hüküm 108

Özet

Emir üzerine Ehlune halkından Salih Efendi bir defa yüz elli ve bir defa yüz kuruş taleb ettiği ve isbât edemediği ve diğer Salih Efendi'nin ze'âmeti dâhilinde olunan çayırın onbeş kuruş rüsûmu tapusu ve kânûn üzerine Bosna kadısının emriyle şerh verildi

Emr-i âlî lede'l-vusûl tarik-i şer' olundukta Ehlune ahâlîsinden Salih Efendi bir def'a yüz elli ve bir def'a yüz kuruş taleb eyledikte isbâtına me'mûr olmadığını ve diğer Salih Efendi'nin fetâvâya merkûm ze'âmeti dâhilinde olunan çayırın on beş kuruş resm-i tapusu kânûn üzere munkatı ve bundan ma'ada bir kimesnenin bir nesnesi zuhûr etmeyip bi'l-cümle ahâlî kurraya mezbûrdan havi oldukları müşârün-ileyhin vârid olan mektûb ve Bosna kadısının arz-ı memhûra şerh

Fi 8 Ca Sene 1196

Hüküm 109

Özet

Bosna'da bulunan Ehlune Kal'asında görevliler tarafından mühürleriyle tastik ederek taleb ettiler ki İbrahim Kapudân'ın kendi hâlînde olmadığı ve millete zulüm ettiği iddi'â olunmakla mübâşir ta'yîn olunarak kendisinin Bosna'ya getirilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Saray kadısına mollasına hüküm

Serhâdât-ı İslâmiye'den Eyâlet-i Bosna'da vâkı Ehlune Kal'asında sâkin ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hatib-i vakfın ve re'âyâsının der-yâr-ı atûfet-kararıma ta'zîm eyledikleri bir kıt'a mühürleri mutabık ve arzuhâlleri mefhûmunda vâkı Vafem Kapudânı İbrahim Kapudân kendi hâlînde olmayıp olanlar ahkâm-ı şer'iyyeye haiz ve meslûbu'l-ihkâk olunduğundan gayrı ziyâde müte'allık ve cebbâriyeden olduğun vâkı merkûmede sâkin ibat eylemek cebren ve kahren emvâl ve eşyâların gasb ve garet ve her birlerin hatik arz birle gûnâgûn zulm ve ta'addîden hâlî olmadığın ve mezbûr zî kudret ve (...) ma´fut ve daima mest üzere olub mahallinde icrâ-yı hak ve zulm ve zararlarının men'-i ber-vechle imkânda olmadığın inhâ ve sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetin ve mübâşir ma'rifetiyle kapudân-ı merkûm Dîvân-ı Bosna'ya ihzâr ve terâfu-i şer' ve ihkâk-ı hak ve şer' ve mazarrâtı ehl-i fukarâ üzerlerinden men' ü def' olunmak bâbında emr-i âlî-şânım sudûrunu istid'âyı inâyet eyledikleri ecîlden sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin dergâh-ı muallam gediklilerinden mübâşir ta'yîn ve mübâşir ma'rifetiyle kapudân-ı merkûm Dîvân-ı Bosna'ya ihzâr ve iddi'â-yı hukûk edenler ile terâfu-i şer' ve üzerlerine sâbit olan hukûk fukarâ ashâbına istirdâd ve ihkâk-ı hak olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i S sene 1196

Sayfa 42

Hüküm 110

Özet

İstolçe kapudânı Mir Zülfikâr gelerek kendisinin hassı hümâyûn arâzîlerinin bulunduğu Kotnik Köyü'nden vergilerini topladığını ancak Marçinay köyünün sipâhisi

Mehmed'in zikrolunan yerlerin kendi arâzîleri içinde kaldığını beyân ederek müdâhale ettiği husûsunda hükümdür

İstolçe kadısına hüküm

İstolçe Kapudânı Mîr Zülfikâr zîde şerefe gelüb havâss-ı Hümâyûn'dan ber-vech-i mâlikâne bâ-berât-ı şerîf-i âlî-şân mutasarrıf olduğu Nevesin ve tevâbi mukâta'âsı karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi Kotnik Karyesi'nin mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşür ve rüsûmu hass-ı hümâyûn tarafında alınagelen ma'lûmetü'l-hudûd yerlerin öşür ve rüsûmunda âharın alâkası olmayıp dâhile alınmak icâb etmez iken Marçinay nâm karye sipâhisi Mehmed nâm sipâhi zuhûr ve zikrolunan yerler benim mutasarrıf olduğum zikrolunan Marçinay Karyesi toprağındandır deyü karyesi ahâlîsiyle yekdil ve şart-ı kânûn ve mugâyir-i kadîm ola yerlerin öşür ve rüsûmuna ve fuzûlî müdâhale eylediğine bina'en bundan akdem mahal nizâ üzere akd olunan meclis-i şer'i nebevide hazır bi'l-meclis olan ehl-i vukûf ve bi garez müslimin huzûrlarında lede's-su'âl vâzi galayim mezkûrdan doğru o suya bayır kenarıyla Potruk deresiyle mahdûd fasıla-i ma'iyyetiyle gider ve cebe nâm şöhretiyle mutasarrıf Graniçaya varınca hudûd ile mahdud yerlerin öşür ve rüsûmu kadîmden beri hassı mezbûr tarafından ahz û kabz oluna gelüb yerlerine gelince vicahen mine'l-vücûh müdâhale olunmadığı hüsn-i ihtiyarın itibarıyla şer'i zâhir ve hudûd ve sınırı beyânıyla taraf-ı şer'e münâsib ve meşrûh hacc-ı şer'iyye itâ ve mezbûr ol yerlerin öşür ve rüsûmunu fuzûlî müdâhale ve ta'arruz etmemek üzere tenbîh ve te'kîd olunmuşken yine durmayıp inadına ısrar ısrar ve celb-i mal ile gıyabında hafiyeten cephe ta´bir olunur avayim vazi´ ile ol yerlerin öşür ve rüsûmunu fuzûlî ahz ve kendisinden olub mal-ı mîrînin muktezâsına bâ'is olduğun bildirüb hüccet-i şer'iyyesi mûcebince kânûn üzere amel olunup ol yerlerin öşür ve rüsûmu kadîmisi üzere hassı hümâyûn tarafından ahz û kabz ettirilip sipâhi mezkûru hilâf-ı kânûn ta'addî ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnu ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i B sene 1196

Hüküm 111

Özet

Budak ve karındaşı Mihanlu zimmîler gelerek bunların Senice Nâhiyesi'nde Zemin köyünde bulunan tarlalarını yüz sen beş senesinden bugüne kadar Kurd Ağa oğlu Koç Ağa'nın zabt ettiği ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Budak ve karındaşı Mihanlu nâm zimmîler gelüb bunların kasaba-i mezbûra muzâf Senice Nâhiyesi'ne tâbi Zemin nâm karye toprağında vâkıber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları ma'lûmü'l-azim tarlalarını kazâ-i mezbûrada sâkin Kurd Ağa oğlu Koç Ağa dimekle arîf kimesne yüz seksen beş senesinden beri fuzûlî zabt û zirâ'ât idüb mesfûrun ol yerler ma'rifet-i şer'le alub mülk ve âhara zabt ettirip lakin mezkûrun fuzûlî zabt eylediği senelerin noksan ayrılmışını taleb eylediğin ber-vech-i şer'i vermeğin ta'allül ve mücânebet ve gadr murâd eylediğin bildirüb şer'le görülüp mezkûrun fuzûlî zabt eylediği senelerin noksan arâzîsi mukaddemâ tahsîl ve kendilere alıverilüb bi vech-i şer'i ta'allül ve mücânebet ettirilmeyip icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır.

Fî Evâ'il-i Ş sene 1196

Haşim

Hüküm 112

Özet

Nevesin Kazâsı'nda Abdusselam gelerek kazâda bulunan Ruslima ma'a Borgoriça ve Hoslora ve Şekavat ve Kuska ve Mokorolgana ve Seluf ve Yahudiye ve Teberluva ve Bohbuce halkı tarafından arâzîlerin Zeynel'e hibe edildiği hibe işleminin gerçek ise senedinin verilmesi ve müdâhale edilmemesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Nevesin ve Gölhisar ve Yayçe nâ'iblerine hüküm

Nevesin Kazâsı'nda Abdusselam zîde kadruhû gelüb kazâ-i mezbûra tâbi Ruslima ma'a Borgoriça ve Kuska nâm-ı diğer Hoslora ve Şekavat ma'a Alhin ve Mokorolgana nâm-ı diğer Eszinça verilip ve Karye-i Seluf nâm-ı diğer Estaroslo ve Yahudiye ve Teberluva ve Bohbuce nâm kurra taraflarından adamımız karındaşı Zeynel nâm

mutasarrıf olduğu ma‘lûm emvâlin hibe-i sahîha-i şer‘iyye ile hükm-i şer‘iyye buna hibe vâkı ise ma’lûm arâzîsinden hak tasarrufun rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle buna fürûht ve tefvîz ve mukâbelesinde ma‘lûmü’l-miktar kuruşunu ve bir mushaf-ı şerîf itâ ve mûmâ-ileyhâ ihkâk-ı hak idüb mertebe verilen hüccet-i şer‘iyye ve hâsıl olan temessük mûceblerince emlâk-ı mezbûre zabt ve arâzîyi dâhi beher sene zabt û zirâ‘ât ve rüsûmun sahib-i arza ibtidâ-yı mûmâ-ileyhâ zuhûratının emlâk-ı mevhibesiyle arâzî mukâta‘âsına müdâhale olunmak icâb etmez iken hilâf- ı şer‘ ve kânûn emlâk mezbûre hibe ve arâzîyi dâhi bu za‘îme bidirülüp deyü fuzûlî müdaheleden hâlîye olmadığı bildirüb mezbûrede hilâf-ı şer‘ ve kânûn ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin meclis-i şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır.

Fî Evâhir-i S sene 1196

Sayfa 43

Hüküm 113

Özet

Yovan ve kardeşi Mihalu zimmîler gelerek Senice Nâhiyesi’nde Zemin Karyesi toprağındaki Ahmed Ağa Nasuh Bağı denilen yerdeki arâzîlerinin vergilerini ödediklerini ancak Kurdoğlu Koç adındaki kimsenin kendilerine müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm

Yovan ve karındaşı Mihalu nâm zimmîler gelüb kazâ-i mezbûra müteferrika Senice Nâhiyesi’ne tâbi zemin bey nâm karye toprağında vâkı arâzî tasarruf edenler dâhi Ahmed Ağa Nasuh bağı dimekle arîf kimesne tasarrufunda olan ma‘lûmetü’l-arâzîsi kadîmi defterde mukayyid kadîmden kuruba geldiği rüsûmlu koruyu hak tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle yüz seksen sekiz senesinden bunlara ferâğ ve tefvîz ve bunlar dâhi tefvîz ve yedlerine itâ olunan temessük mûcebince iştirâken ol yerlerini beher sene zabt ve kanâ‘at ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ve zikrolunan koruyu tasarruf idüb hilâf-ı kânûn ve mugâyir rencide âhar dâhi dâhil ve ta‘arruzda bulunmak icâb etmez iken Kurdoğlu Koç nâm kimesne hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i temessük kânûn müdâhale ve tağliben zabt ve gadr eylediğinde bu kabilden da‘vâsına muvafık Şeyhü’l-islâm’dan

fetâvâ-yı şerîfe bulduğun bildirüb fetâvâ-yı şerîfe mûcebince arâzî ve koru kendilere alıverilüp ber-vech-i iştirâk zabt ve tasarruf ettirilmek bâbında emr-i şerîfim aldığını istid'â ve havale olduğundan su'âl oldukta zikrolunan karye toprağında ve arâzî tasarruf eden kimesne tasarrufunda livâdan arâzî ve rüsûmu defterde mukayyid kadîmden koruya geldiği rüsûmlu korudan hak tasarrufu nasılsa ve hissedar hüsn-i ma'rifetiyle altı sene mukaddem mesfûrana ferâğ ve tefvîz ve yedlerine verilen temessük mûcebince ol yerleri iştirâken zabt ettirirler iken zirâ'ât eylemeyip buda beş sene ale'l-kânûn bilâ menâfi boz ve hâlî kalub kânûn üzere meşihata tapu oldukta hazır olan kimesne sahib-i arza rüzum-ı tapu ile almakla ve ol koru dâhi hazır eden kimesne mezkûr ve herkes (...) beş kıt'a edegelenleri cibâl-i mûcebeden olmayıp fi'l-hakika mesfûrlar ol yerleri iştirâken beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ve ol koru dâhi kadîmden koruya çektikleri rüsûmlu koruları mezkûr hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve zabt eylediği vâkı men' ü def' ve ol yerleri ber karar sâbıkân iştirâken zabt ve koru-i mezbûru dâhi tasarruf ettirmek muvafık kânûn olduğu tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ş sene 1196

Hüküm 114

Özet

Ehlune Kal'ası sâkinelerinden Hatice binti Ahmed gelerek kazâda bulunan arâzîlerine Alaybeyizâde ve kardeşlerinin arâzîlerine müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Libuşka ma'a bakiye-i İmoçka kadısına hüküm

Ehlune Kal'ası sâkinelerinden Hatice binti Ahmed zîde ulüvvühû gelüb kazâ-i mezbûra tâbi Yusuf'u bâlât sahrasına on iki aded pazarluk cebren iden hemşiresinin kızı Hatice nâm hatun razı etmek ma'rifetü'l-arz oğlu kalmayıp razı olduğu hâlîye mahlût çayırın kânûn üzere tapuya müstehak olduğun bu ol çayırı resm-i tapu ile sahib-i arza kılıp yedime verilen sahib-i arz temessükü mûcebince on iki seneden beri ol çayırın üdmeleri için rüsûmu hâsılı üzerine eda edenlerin dâhil olunmak icâb edenlerin kazâ-i mezbûrada Alaybeyizâde ve karındaşları kimesneler hilâf-ı kânûn seneyn-i merkûmeden mukaddem bizim idi deyü fuzûlî zabt ve gadr eylediklerin ve taraf-ı şer'den yedine i'lâm-ı şer'i verildiğin bildirüb mezbûrların hilâf-ı kânûn zabt eyledikleri kendine alıverilüb

kadîmisi ashâbına bir ferd-i sabık zabt û ta‘arruz ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Ferruh

Fî Evâsıt-ı Ş sene 1196

Hüküm 115

Özet

Bosna Kazâsı’nda Lernik Köyü’nden Hasan gelerek arâzîlerinin vergilerini ödediğini ancak Arslan adındaki kişinin arâzîlerine müdâhale ettiği ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna kadısına hüküm

Bosna Kazâsı’na tâbi Lernik nâm karye sükkânından Hasan nâm kimesne gelüb karye merkûme toprağında beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arz eda edegeldiği ma‘lûmetü’l-hudûd tapulu ve temessüklü yerlerde âharın alâkası yoğiken yine karye-i mezbûr sükkânından Arslan nâm kimesne mütegallibeden olmakla üç yüz kuruş kıymetlü tarlamızın bin yüz doksan senesinde fuzûlî zabt ve ziyâde gadr ettirmekten ve bu bâbda da‘vâsına muvafık fetâvâ-yı şerîfesi verildiğin bildirüb şer‘le görülüp hilâf-ı kânûn fuzûlî ta‘arruz eylediği terkib alıverilüb bir ferdi zabt ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Mâlik

Fî Evâhir-i Ş sene 1196

Hüküm 116

Özet

Hassa karyelerinden Akhisar Kazâsı’nda bulunan Nevesil Köyü’nden Kıvaçoğlu Mustafa’nın her sene vergisini verdiğini ancak hâlâ Akhisar kadısı olan İbrahim Efendi’nin kendi hâlînde olmadığı ve hayvanlarının bunun tarlasına sürüp mahsûlâtına zarar verdiği ve arâzîsini almak için türlü müdâhalelerde bulunduğu ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Saraybosna mollasına hüküm

Hassa karyelerinden Akhisar Kazâsı'na tâbi Nevesil nâm karye sâkinlerinden Kıvaçoğlu Mustafa dimekle ma'rûf kimesne gelüb bunun karye-i mezbûre toprağında vâkı Sevaiynabert dimekle ma'rûf sahib-i arz temessükü mûcebince beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda edegeldiği ma'lûmetü'l-hudûd ve altı kıt'a tarla ve korusuna müdâhale olunmak icâb etmez iken hâlâ Akhisar kadısı ve İbrahim Efendi dimekle ma'rûf kimesne kendi hâlînde olmayıp işbu sene-i mübarekede mâlik olduğu hayvânâtını mezru'atı hudûduna salıverip oradaki (...) cümle mahsûlâtını itlaf eylediğinden başka sâlifü'z-zikr yerler ile koruyu mezkûru bi gayrı hak ve bilâ senet bunun yedinden almak da'iyyesiyle üzerine musallat ve merkûmun etraf ve a'vânı olmakla mahallinde ber-vechle mukavemet olmayıp mağdur olduğun üzere ve bu bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve muğni-i merkûmun ıtlâk ve itâ'at eylediği mahsûl kendine alıverilüb ihkâk-ı hak eylemek sen ki Bosna kadısı mevlânâ-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûre mukaddemâ ta'yîn olunmakiçin Şeyhü'l-islâm Mehmed Şerîf edâmallâhu teâlâ fezâilühümâ işaret etmeleriyle işaretleri mûcebince amel olunmak bâbında emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ş sene 1196

Sayfa 44

Hüküm 117

Özet

Yenipazar Kazâsı sâkinlerinden Ömer gelerek çiftlik icarından Osman adındaki kimseden alacağı olduğunu ve taleb ettiğinde vermediğini ve Ahmed Bey, Mustafa ve Süleyman adındaki kimseleri de yanına alarak evini basıp malına zarar verdiklerini ve müdâhalelerinin men ve zararının tazmin edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Yenipazar kadısına hüküm ki

Yenipazar Kazâsı sâkinlerinden Ömer nâm kimesne gelüb bu kendi hâlînde arzıyla mukayyid ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesne ta'addîsi olmayıp müdâhale icâb etmez iken çiftlik icarından kazâ-i mezbûre de sâkin Osman nâm kimesne zimmetinde olan altı yüz guruş alacağı hakkı olmakla taleb eyledikte vermeyip buna adavet ve zemin-i istifâdan refi'ası olan Ahmed bey ve Mustafa ve Süleyman nâm şakileri yanına celb ve

bin yüz doksan altı senesinde hilâf-ı şer‘-i enveri bunun menzilin basıp üç yüz guruşluktan mütecâviz emvâl ve eşyâsın ihrâk bi’n-nar ve karındaşı İbrahim nâm mazlum dâhi ateş mezkûra ifâ ve ihrâk eylediğinden başka fuzûlî ahz ve der zincir ve gûnâgûn cevr û ezâ ve mahbus olduğu hass-ı kazâ-i mezbûrda vâkı mâlik olduğu beş kese akçe kıymetlü bir kıt‘a hakkını cebren ve kahren alub gadr-ı küllî ve teslîm-i sarih eyledikte mezbûr zümre-i eşkıyâ ve mütegallibeden olmakla mukavemet ve ihkâk-ı hak mâlik olduğu vechle şerlerine merhamet olunduğun bildirüb haline merhameten şaki-i mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bilâ senet ahz eylediği çiftlik ile ihrâk olunan emvâl ve eşyâsının kıymetleri kendine alıverilip icrâ-yı şer‘ ve katl maddesinden ber-muktezâ-yı şer‘ mutahhara icrâ-yı şer ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitaben emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ş sene 1196

Hüküm 118

Özet

Kazâda bulunan Ras Nâhiyesi’nde Mitervo Hatun köyü halkı gelerek kendilerinin kânûn gereğince vergilerini ödediklerini ancak Prizren Sancağı mutasarrıfı tarafının adamı tarafından kânûna aykırı vergi tahsîl edilmek istendiği ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Ras Nâhiyesi’ne tâbi Mitervo Hatun Karyesi ahâlîsi gelüb üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız vesâ’ir evâmir-i şerîfemle vâkı olan tekâlîflerden emir ve defter mûcebince cem‘ine me’mûr ve hassa-i hazariyyelerin dâhi muhtaç pusûla mantukunca şürût-ı adet-i beled üzere kadısına mukaddemâtıyla sâ’ir ahâlî-i kazâ ile ma‘an mahalline götürüp eda ve teslîmde ecmasına ve esasına vermekte kusûrları yoğiken Prizren Sancağı mutasarrıfı tarafından Tergovişte zabt eden kimesne bulundukta mübâşire gönderip tecrim ve mübâşiriye nâmıyla akçe talebi vesâ’ir şer‘e ve mezâlim ile ta‘addî ve mümâna‘attan hâlî olmadıkların bildirüb hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i kânûn Prizren Sancağı mutasarrıfı tarafından adamaısının ol vechle hemen ta‘addîleri vâkıolmakla ve fî-mâba‘d yerlerin bunlara ta‘addî ve ta‘arruz ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve hazeriyye ve şürûtu su’âl olunmasına Bosna

Eyâleti'nde vâkı kazâlardan vâli hücceti verilegelen imdâd-ı hazeriyye adet-i beled üzere senede iki taksit ile tahsîl olunmak üzere emr-i şerîf tahrîr olunagelmekle mahallinde sicil-i mahfûzdan yoklanıp izrar-ı vazi´at arz-ı şer'e ve cümle ma'rifetiyle ta'addî ve tesviyeye ri'âyet olunarak İstâr-ı Eflâk Kazâsı'nın hazariyye mu'ayyenesinden Mitervo Karyesi'nden ne miktar hisse tarh ve tahmîl olunmuş ise şimdiye ba'de'l-ihrâc ahâlî-i karye-i merkûme ol miktar hisse-i hazeriyyelerini şürûtu ve adet-i beled üzere vakt û zamanıyla sâ'ir ahâlî-i kazâ ile ma'an mahalline götürüp eda ve teslîm eylediğinden sonra ziyâde hazeriyye mutâlebesiyle vesâ'ir güne müdde'â ve mezâlim ile ahâlî-i fukarâ rencide olunmayıp himâyet ve sıyânette olanları şürût-ı hazeriyyeden eylediği tahrîr olunmakla vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âli yazılmıştır

Fi Evâhir-i Ş sene 1196

Hüküm 119

Özet

Nevesin Kazâsı'ndan (...) gelerek Bosna ve Beruce Kal'ası etrafındaki arâzîleri Zeynep Hatun'dan satın aldığını ancak Zeynep Hatun'un arâzîlere müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Nevesin ve Yayçe nâ'iblerine hüküm

Nevesin ve (...) zîde kadruhû gelüb kazâ-i mezbûra tâbi Bosna ve Beruca Kal'ası derûnunda vâkı Afarla (...) ve semuve nâm-ı diğer Bosna Sefve ve Resef ve Solet nâm kurra topraklarında Zeynep nâm hatun mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd emlâkını buna bey bât kati ile bâ hüccet-i şer'iyye şühûd-ı udûl muvâcehesine bey ve teslîm ve arâzîsinden dâhi tasdiki ricâsı ve sâhibi arz ma'rifetiyle buna firûht ve ta'arruz ve bu dâhi ta'arruz ve kabul idüb mûmâ-ileyhâ ya mukaddemâ ma'lûmü'l-mikdar kuruş itâ ve ahz û kabz idüb yedine verilen hüccet-i şer'iyye ve sahibü'l-arz temessükü mûceblerince ol yerleri beher sene zabt ve (...) öşür ve rüsûmun sahib-i arza âhardan emlâkı dâhi musaddak eder iken mezbûre zikrolunan emlâk ve arâzîyi fi kadîme bilirim olursa tezkereden alub zabt ederim deyü hilâf-ı şer' ve kânûn müdâhaleden hâli olmadığın bildirüb mezbûreden hilâf-ı şer' ve kânûn zâhir olan gadr ve ta'addîsi men' ü def' ve kadîmisi alına emlâkı zabt ve arâzîyi kendine zirâ'ât ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eylemek mahallinden şer'le görülüp kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ş sene 1196

Sayfa 45

Hüküm 120

Özet

Yovan ve kardeşi Mihanlu zimmîler gelerek bunların Senice Nâhiyesi'nde Zemin köyünde iştirâken mutasarrıf oldukları tarlalarına Kurd Ağa oğlu Kurd'un müdâhale ettiklerini ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Yenipazar ma'a Ragovişte kadısına hüküm

Yovan ve karındaşı Mihanlu nâm zimmîler gelüb bunların kazâ-i mezbûra muzâf Senice Nâhiyesi'ne tâbi Zemin nâm karye toprağında vâkı iştirâken mutasarrıf oldukları tarlalarında ma'lûmü'l-küll mahsûlünü zirâ'âtle hâsıl eyledikleri terekelerinden doksan iki senesinden beri kazâ-i mezbûrada sâkin Kurd Ağa oğlu Kurd Ağa dimekle arîf kimesne hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî ve tağliben ahz ve gadr eylediğinve sen ki şer'-i şerîf fuzûlî ahz eylediği hınta ve şair tamamen tahsîl ve kendüye alıverilüb ber-vech-i şer'i ta'allül ve muhalefet ettirilip icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında sana hitaben emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ettikleri ecîlden sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer'le rü'yet olunmak emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1196

Hüküm 121

Özet

Abdi gelerek Berersefî Kal'asında bulunan mahalde arâzîleri olduğunu İbrahim adındaki kişinin tarlasına ve mahsûlâtına müdâhale ederek mahsûlâtını ateşe verdiğini müdâhalesinin ve zararının ortadan kaldırılması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Kamengrad nâ'ibine hüküm ki

Abdi nâm kimesne gelüb bu kazâ-i mezbûre tâbi Berersefi Kal'ası kurbunda vâkı (isim yazılmamış) zîde nâm mahalde bir kat ma'lûmetü'l-hudûd tarlaya sahib-i arz temessükü mûcebince sekiz seneden beri zabt û zirâ'ât ve öşr ve rüsûmu sahib-i arza edâ ve mera deyü hilâf-ı kânûn müdâhale olunmak icâb etmez iken kal'a-i mezbûreden fazla İbrahim nâm kimesneler hilâf-ı şer' ve kânûn evvel yeri zabt ve derûnunda olan ebniyesini

ihrâk bi'n-nâr ve mahsûl vesâ'ir emvâl ve eşyâsın sa'y-ı garet idüb ziyâde gadr ve ta'addî eylediğin bildirüb mahallinde şer' ve kânûn üzere şer'le görülüp mezkûrun ihrâk bi'n-nar eylediği ebniyesinin emvâl ve eşyâsın alıverilüb arâzîsini dâhi kendine zabt û zirâ'ât ettirilmek bâbında mahallinde şer' ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i N sene 1196

Hüküm 122

Özet

Kazâda bulunan Köylük Köyü'nden Mehmed gelerek arâzîlerinin olduğu ve Osman adındaki kişinin arâzîlerine müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Kamengrad Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi Köylük nâm karyeden Mehmed nâm kimesne gelüb bu karye-i mezbûre toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd yerlere sahib-i arz temessükü mûcebince otuz seneden beri beher sene ol yerleri zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ edüb dâhil olunmak icâb etmeyip ve bu makûle on sene mürûr eden arâzî da'vâsının istimâ'ı memnû'ken Osman nâm kimesne hilâf-ı kânûn müdâhale ve mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarından mezbûrun iddi'âsı hilâf-ı kânûn ve kezb-i sarih olduğu şer'an zâhir ve hilâf-ı kânûn müdâhalesi men' birle kıbel-i şer'den hüccet-i şer'iyye verilmişken mezkûr mani ve men' ü def' olmayıp mugâyir-i hüccet-i şer'iyye nizâdan hâli olmadığın bildirüb mezkûrun mugâyir-i hüccet-i şer'iyye müdâhalesi men' ü def' ve bir karar-ı sabık ol yerleri kadîmisi üzere kendüye zabt û zirâ'ât ettirilmemek bâbında emr-i şerîf ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i N sene 1196

Hüküm 123

Özet

Kazâdan Mümin ve Mahmud gelerek Bererseſi Kal'ası etrafında arâzîlerinin olduğu ve Köylük mahallesinden Murtaza ve İbrahim'in mahsûlâtını ateşe verip arâzîlerine müdâhale ettiği ve zararının temin ve arâzîlerine müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Kamengrad Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Kazâ-i mezbûr sükkânından Mümin ve Mahmud nâm kimesneler gelüb bunlar kazâ-i mezbûreye Berersefi Kal'ası derûnunda Bereran nâm mahalde vâkı sahib-i arz temessükü mûcebince ma'lûmetü'l-hudûd kırk seneden beri beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ edüb dâhil olunmak icâb etmeyip ve bu makûle on sene mürûr eden arâzî da'vâsının istimâ'ı memnû'ken kal'a-i mezbûr mahallâtından Köylük Mahallesi'nden Murtaza ve İbrahim nâm kimesneler hilâf-ı kânûn fuzûlî ve bilâ senet malın aldıkta koça vesâ'ir mallarına mera olmuş ise zabt ve harusat olan ihmam ve mahsûlât ihrâk bi'n-nar üzere ziyâde gadr eylediklerin bildirüb mahallinde şer'le görülüp icrâ-yı şer' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer' kânûn iddi'âsında olmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i N sene 1196

Sayfa 46

Hüküm 124

Özet

Mehmed Said mektup gönderip Bosna Sancağı'nda Banaluka Kazâsı'ndan Ermiyan Nâhiyesi'nde bazen pazar ve panayır kurulduğu bölgeden pazar ve panayıra malzeme götüren halkın mallarına ve evlerine müdâhale edildiği pazarın ve panayırın defterde kayıtlı olan pazar ve panayırlardan olmadığı husûsunda hükümdür

Banaluka kadısına hüküm ki

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Mehmed Said zîde fezâilühümâ Südde-i Sa'âdetime mektûb gönderip Bosna Sancağı'nda Banaluka Kazâsı muzâfâtından Ermiyan Nâhiyesi'nde havâss-ı hümâyûnum karyelerinden Sesriç nâm karyeden hîn-i tahrîrde bâc-ı bazar ve panayır tahrîr olunmayıp bu makûle hin-i tahrîrde pazar ve panayır tahrîr olunmak karye toprağında tahrîrden sonra pazar ve panayır ikâmeti hilâf-ı kânûn iken karye-i mezbûre hudûdunda bazı kimesneler vasat sagîre Rıdhuve panayırı ismiyle müsemma panayır ihdâs ve cevânib-i erba'adan erâzil ve esafil makûlesi tecemmu ve erbâb-ı dehablarından kimi birer ve kimi ikişer saat mesafe konak etmez birle re'âyâ fukarâsının hanelerinden mühimmat ve sefere meccânen me'kûlât ve meşrubat talebiyle rencide ve ta'addîyât bî-nihâyelerinden nısıf emvâl ve eşyâsını gasb ve menzillerin ihrâk

ve tahrîr idüb ve cümleden su'âl olundukta karye-i mezbûre toprağından bu ana dek binâ'en kurulduğu ma'lûmumuz değildir deyü ihbar olunmakla kısmen ba'de karye-i mezbûre toprağında benayir kalmayıp men' ü def'iyle ahâlî ve re'âyâ vareste-i cevr ü ezâ olunmamaları bâbında emr-i şerîfim sudûrunu Banaluka Kazâsı'nda mütemekkin ehl-i zimmet re'âyâ ve kesirleri ve söz sâhibleri bâ cem'ihim meclis-i şer'de istircâ ve ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ verilmek ricâsına vâkı hâlî bi'l-iltimâs arz ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz defter- i mufassala mürâca'ât olundukta Bosna Sancağı'nda Ermiyan Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Sesriç tahtında yirmi üç adet baştine ve üç nefer re'âyâ ve hane yirmi bir fi iki yüz seksen ve hane iki fi yüz kırk ve hane üçe karîb deyü defter-i mufassalda havâss-ı Hümâyûn'umdan olmak üzere muharrer kalemiyle tahrîr olunduğu mestûr ve mukayyid ve fuzûlî su'âl olundukta bâlâda mezkûr Sesriç Karyesi'nden hîn-i tahrîrde bâc-ı pazar ve panayır tahrîr olunmayıp bu makûle hîn-i tahrîre pazar ve panayır tahrîr olunmak karye toprağında tahrîrden sonra pazar ve panayır ikâmeti hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn eylediği tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âli yazılmıştır

Fî Evâhir-i N sene 1196

Hüküm 125

Özet

Ze'âmet sahibi Mehmed veled-i Osman gelerek Klis Sancağı'nda Bezlü Nâhiyesi'ndeki köylerde ze'âmeti bulunduğu ancak halkın kânûnda yazılı olan vergisini eda etmediği ve kânûna uygun vergisini eda etmeleri husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Klis Sancağı'nda vâkı Saniç nâhiyesinin tâbi olduğu kazânın kadısına hüküm ki

Zu'amâdan Mehmed veled-i Osman zîde kadruhû gelüb Klis Sancağı'nda Bezlü Nâhiyesi'nde ihdâs ve ihzârdan ve bâd-ı hevâ ve gayrıdan on iki bin dört yüz altmış dokuz ve ber-vech-i tekmîl yirmi bin akçe berât-ı şerîf-i âlî-şân mutasarrıf olduğu ze'âmeti mülhakâtından müşterekiyle kayıt ve berâta dâhil Saniç Nâhiyesi'ne tâbi karye ber-vech-i kanâ'at olmak ve mahsûl cebhâne ve nısf-ı bâd-ı hevâ ve resm-i arûs varılmakla ve tapulu zemin ve hane ilhakı iki yüz yekûn ma'a gayruhu bin iki yüz elli sekiz akçe ve Yine Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Harasek ve tahtında on altı yaşında verilmişti ve on altı fi iki yüz ve mahsûl-i cebhâne ve nısf -ıbâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve ferd-i vahide ve tapulu

zemin yekûn ma‘a gayruhu üç bin üç yüz seksen sekiz akçe yazılarıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde mezkûr Dasfina Karyesi iki bin yedi yüz doksan yedi akçe ile tahrîr ve Rame Nâhiyesi’ne tâbi Selâmiye nam karye ve ma‘a gayruhu biriktirilip yedi bin üç yüz elli beş akçe yekûnden altı bin iki yüz akçesi ifrâz ve bir icmâl ve icmâl mezbûrun altı bin akçesi mûmâ-ileyhin Mahmud ve Osman’ın ve bakisi müştereki kaydında ve mûmâ-ileyhin ze‘âmeti ziyâdesiyle curun ve tahsîl ve kelkiras dâhi hudûd-ı İslâmiye’den hariç vardığından başka zikrolunan (ismi yazılmamış) nâm karyeler dâhi hiyn-i tahrîrde resm-i filori tahrîr olunup lakin karyeteyn mezbûreteynin hâsıl-ı mahsûlunun an-öşr-i mücemmi olduğun inhâ ve mukayyid olan resm-i filorisi ra‘iyyet-i öşür olunmak üzere işbu doksan altı senesi saferinin meşihatına bâ-hatt-ı tevkî tashîh olunduğu Defter-i Hâkânî’de mukayyid ve mûmâileyh karyeteyn-i mezbûreteyn topraklarının zirâ‘ât edenlerin hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşür ile salariyelerin müşterekiyle alına ve kabz etmek murâd eylediklerinde karyeteyn mezbûreteyn topraklarında zirâ‘ât edenler biz hîn-i tahrîrden beri resm-i filori verir idik resm-i filori veririz deyü mugâyir-i sahîh atik öşürleri edâda ta‘allül ve muhalefet ve ze‘âmeti mahsûlün küllî küsûr ve noksan tertibe bâ‘is ve bâdî oldukların bildirüb karyeteyn mezbûreteyn topraklarında zirâ‘ât edenler hâsıl eyledikleri terekelerinden ber-mûceb-i tashîh kânûn üzere sekizde bir öşür ile salariyeleri alıverilüb mugâyir-i tashîh ve resm-i filori veririz deyü ta‘allül ve muhalefet ettirilmeyip ol vechile zâhir olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum sudûrunu istid‘âya inâyet ve Defterhâne-i Âmire’mde mahsûl ve rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl-i mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak emrim olmuştur

Fi Evâhir-i N sene 1196

Hüküm 126

Özet

Erbâb-ı timârdan Mustafa ve Mehmed sipâhiler gelerek Teşne Kazâsı’nda Nagrayı Nâhiyesi’nde timârları olduğunu ve Maglay Kal‘ası dizdârı Abdülkadir’in arâzîlerine müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Teşne kadısına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Mustafa ve Mehmed nâm sipâhiler gelüb hâlâ berât-ı şerîfimle mutasarrıf oldukları timârları karyelerinden Teşne Kazâsı muzâfâtından Nagrayı Nâhiyesi'ne tâbi çiftlik nâm karyenin mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde kadîmü'l-eyyâmdan beri öşr ve rüsûmu timârları tarafından alınagelen ma'lûmü'l-hudûd yerlerinin öşr ve rüsûmunda âharın vâkı alâkası olmayıp kadîme mugâyir ta'addî olunmak icâb etmez iken Maglay Kal'ası dizdârı Abdulkadir nâm kimesne zuhûr ve şerte suluk ve ol yerler benim mutasarrıf olduğum gedik timârım karyelerinden (…) nâm karyenin arâzîsindendir ve ol yerler baştine yerlerindendir filori aldım deyü hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kadîm ta'addî ve rencide etmekle bundan akdem lede'l-mürâfa'a mu'ârazası kadîme mugâyir olduğu şer'an sâbit ve mu'ârazadan men' birle hilâf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye verilmişken mu'ârazasına ısrar ve ta'addî eylediğin bildirüb hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kadîm olununcaya zâhir olan müdâhalesi men' ü def' ve ol yerlerin öşür ve rüsûmu kadîmisi üzere timârları tarafında kendilere ahz û kabz ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmişken ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i N sene 1196

Sayfa 47

Hüküm 127

Özet

Eski Topran kadısı olan Kışlakizâde Reşid Süleyman gelerek Travnik Kazâsı toprağında arâzîsinin bulunduğunu Hasan'ın oğlu Mustafa'nın arâzîlerine müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Travnik kadısına hüküm ki

Sâbıkân Topran kadısı olan Kışlakizâde Reşid Süleyman zîde fezâilühümâ gelüb Travnik Kazâsı toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd emlâk ve arâzîye münhasır olan Sadık nâm kimesne ol emlâkı bey bât kati ve hüccet-i şer'iyye ile arâzîden dâhi hak tasarrufunda ricâsı bi sahib-i arz ma'rifetiyle on iki sene mukaddem Hakkızâde Hasan Efendi dimekle ma'rûf kimesneye ferâğ ve tefvîz ve ol dâhi tefvîz ve kabz ve zabt ve ba'dehû merkûm Hasan dâhi kezâlik ol emlâkı bey bât kati ve hüccet-i şer'iyye ile mevlânâ mûmâ-ileyh Süleyman zîde fezâilühümâ bey ve arâzîden dâhi hak tasarrufuna

rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle sene-i mezbûrede ferâğ ve tefvîz ve mûmâ-ileyh dâhi tefvîz ve kabul ve yedine verilen hüccet-i şer‘iyye mûcebince ol emlâkı zabt ve sahib-i arz temessükü mantuku alınsa dâhi arâzîyi zabt ve her sene müdâhale ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken merkûm hilâf-ı zuhûr ve mukaddemâ Hasan’a ol emlâk ve arâzîyi bey ve fürûht eylemediğime nadim oldum şimdi yedimden alub zabt ederim deyü müdâhale ve mukaddemâ lede’t-terâfu keyfiyet vech-i meşrûh üzere olduğu şer‘an sâbit ve zâhir ve emlâk da‘vâsı fasl ve buna hüküm ve hüccet olunup ve bu makûle bir def‘a şer‘le görülüp fasl ve hüküm ve hüccet olunan emlâk da‘vâsının ve on sene mürûr eden arâzî maddesinin tekrar istimâ‘ı memnû‘ken şimdi mezbûr sadıkın oğlu Mustafa zuhûr ve ol emlâk ve arâzî merkûmeden mukaddem benim babamın yedinden alub zabt ederim deyü müdâhale ve ehl-i örfe teslîm ve gadr eylediğin ve bu bâbda da‘vâsına muvafık fetâvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb yedinde olan fetâvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer‘iyye mûceblerince amel olunup ol emlâkı vardığı bir karar için kendine zabt ettirilip hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i kânun-ı mezbûr Mustafa’ya müdâhale ettirmeyip men‘ü def‘olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâ’il-i L sene 1196

Hüküm 128

Özet

Sâbıkân Topran kadısı Süleyman arzuhâlinde Travnik de Gazi Ağa Mahallesi’nde bulunan arsası üzerinde bina eylediği taşınmazının kimseye zararı olmadığı halde bazı kimselerin taşınmazına müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Travnik kadısına hüküm ki

Sâbıkân Topran kadısı Süleyman zîde fezâilühümâ Südde-i Sa‘âdetime arzuhâl idüb Travnik mahallâtından Gazi Ağa Mahallesi’nde vâkı ma‘lûmetü’l-hudûd mukâta‘âlı bir kıt‘a arsaya bâ temessük mutasarrıf olub üzerine bina olunup bir kimesneye zarar-ı şer‘isi yoğiken ashâb-ı arzdan bazı kimesneler hilâf-ı şer‘-i şerîf tevcîh müdâhale ve ta‘addîden hâlî oldukların bildirüb hilâf-ı şer‘-i şerîf ashâb-ı arzdan olanların müdâhale ve ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i L sene 1196

Hüküm 129

Özet

Podgoriça Kazâsı Zabyak ve İşbozi Kal'alarının da dâhil edilmesiyle bu kazânın bundan böyle mütesellimlik olduğu ve mütesellimlik görevinin Abdullah Paşazâde İbrahim'e verildiği husûsunda hükümdür

İşbozi kapudânı olub bundan akdem rütbe-i mîr-i mîrânı ile kadr-i terfi ve Podgoriça mütesellimliği müceddeden uhdesine ihale ve tefvîz kılınan Abdullah Paşazâde İbrahim dâme ikbâlühüye ve Podgoriça kadısına hüküm ki

Podgoriça Kazâsı Zabyak ve İşbozi Kal'alarıyla ma'an İskenderiye Sancağı ve Bosna Eyâleti'ne ilhak ve ifrâz olarak bi'l-ahare bundan akdem Eyâlet-i Bosna mülhakâtından olmak üzere tanzîm ve fî-mâba'd kazâ-i mezbûr başkaca bir mütesellimlik olarak İrâde-i Devlet-i Aliyye'mle mîr-i mîrândan münâsib görülen tefvîz olunmak ve azl-ü kasabâlârı sancak tevcîhleri misüllü emr-i âlî-şânımla olmak ve Bosna vâlilerine mu'ayyen ve mahsûs olan hazariye ve seferiye ber-mûceb-i evâmir-i şerîfe verildikten sonra vâliler taraflarından hilâf-ı mu'tâd-ı kadîm Müslümanın ava-i vesâ'ir nesne mutâlebe olunmayıp zabt ve rabt ve umur-ı memlekete dair hâlâtta ve emir ve tenbîhine muvâfakat olunmak üzere bundan akdem bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tanzîm ile pederin Abdullah Paşa mahal-i merkûma bâ emr-i âlî mütesellim nasb ve ta'yin ve ba'dehû ifâ olunduktan sonra bir müddet mürûrunda ma'lûm olan ihtilâl esnasında pederin mûmâ-ileyh nezaret idüb kazâ-i mezbûrun mütesellimininden havi ber-vechle ca'iz olmayıp bâ rütbe-i mîr-i mîrânı mütesellimlik mezbûresinin uhdene ihale olunduğu suretinde ber-vefk-i dil-hâh zabt û rabt ve istihsal emin ve asayiş ahâlî ve ebnâ-i sebili ta'ahhüd eylediği hâlâ Bosna vâlisi vezîrim Abdullah Paşa edâmallâhu teâlâ iclâlehu ol esnada Der-âlîyyeme tahrîr ve inhâ ve mütesellimlik mezbûr sana ihale olunduğu surette zabt û rabt memleketine ikdâm edeceğini muhtevi altı kıt'a aruz ve mahzar ve ber-vech-i muharrer ta'ahhüdünü natık arzuhâlin tesyîr ve inha olundukta vezîr-i müşârün-ileyhin hakkında olan inhâ ve iltimâsı ve zikr olunan uruz ve mahzarda istimâ olunduğu üzere muktezâ-yı ta'ahhüdünü ifâ eylemek şartıyla Bosna mülhakâtından başkaca mütesellimlik üzere Podgoriça Kazâsı mütesellimliği bâ rütbe-i mîr-i mîrânı uhdene ihale olunduğu beyânıyla ber-mûceb-i şürût mahal-i merkûmu zabt ve rabta kıyam ve

muhafaza-i kal‘a ve ittihad vâkı şurur-ı fesâda ve eşkıyâ ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ ve za‘ifâ ve bi’l-cümle ahâlî ve ebnâ-i sebilin istihsal emin ve asayişleri husûsuna cednam eylemek bâbında bin yüz doksan beş senesi recebinde bir kıt‘a emr-i münîfim ısdâr ve irsâl olunmuştu el-hâletü hâzihi fî-mâba‘d dâhi şera’it-i mezbûreye ri‘âyet eylemek şartıyla mütesellimlik mezbûr kemâ-kân sana ifâ ve takrîr olunmakla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimde münderc ve hileye ve tenbîhât-ı muktezâsı üzere amel ve hareket ve hilâfından tevkî ve mübâ‘adet eylemek fermânım olmağın me’mûriyet-i sâbıkânı te’yiden ve ifâ olunduğunu işaren hassaten işbu emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuştur imdi sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ber-vech-i meşrûh mütesellimlik mezbûr mukaddemâ olan ta‘ahhüdüne bina’en uhdene ihale ve tefvîz olunup bu def‘a dâhi kemâ-kân ifâ ve takrîr kılındığı ma‘lûmun oldukta ta‘ahhüd sâbıkânı ifaya mübâderet birle zabt ve rabt memleket ve himâyet ve sıyânet ve fukarâyı ra‘iyyet ve def‘i mazar fesâda ve erbâb-ı şekavet hâlâtına ve muhafaza-i kazâ ve etrafa bezl-i sâ‘î ve kudret ve kemâl-i sâ‘î dikkat ve umur-ı memlekete dair hâlâtta Bosna vâlisi müşârün-ileyhin emir ve tenbîhine muvâfakat ve mütâba‘at ve muhalefetten mübâ‘adet ve kazâ-i mezbûreden Bosna vâlileri tarafına raci hazariyenin şürûtu mûcebince ber-mûceb-i evâmir-i mütekaddem vâkıt ve zamanıyla kabzına me’mûra teslîm olunması hâlâtına sarf-ı meknet ve sen ki mevlânâyı mûmâ-ileyhsin mütesellimin mezbûru mîr-i mîrân mûmâ-ileyhe kemâ-kân zabt ettirip mütesellimliği umuruna âharı dahl û ta‘arruz ettirmemeğe ihtimâm ve dikkat eylemek bâbında

Fî Evâ’il-i L sene 1196

Sayfa 48

Hüküm 130

Özet

İzvornik Kazâsı’ndan Ebubekir gelerek kazâda bulunan Zelice Köyü’nde arâzîlerinin bulunduğunu ancak İzvornik sâkinlerinden Karacaoğlu Mustafa Efendi olarak bilinen kişinin arâzîlerine müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

İzvornik kadısına hüküm ki

İzvornik Kazâsı'ndan Ebubekir nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûra tâbi Zelice nâm karye toprağında bin yüz doksan (…) senesinde müstehak tapu olan ma'lûmü'l-hudûd yerleri tapu ahvâlinden olmayan karye-i mezbûre mütemekkinlerinden nâm kadılar bilâ izin sahib-i arz fuzûlî zabt eylediğinden bina'en emir verildiği beha ile teklîf olundukta olmayıp mezbûr Ebubekir ol yerleri işbu sene-i mübarekede sahib-i arzdan resm-i tapu ile alub yedine sahib-i arz temessükü mûcebince zabt û zirâ'ât etmek mürûr eylediği âhardan ber-vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken İzvornik sâkinlerinden ecânib ve ashâb-ı arzdan Karacaoğlu Mustafa Efendi dimekle ma'rûf kimesne yedinde olan sahib-i arz temessüküne mugâyir hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve zabtına muhalefet ve gadr sevdasında olduğun bildirüb ol yerler yedinde olan sahib-i arz temessükkü mûcebince kemâ-kân kendine zabt û zirâ'ât ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ ve kânûn her cânibimize fuzûlî su'al olundukta bâlâda mezkûr karye toprağına müstehak tapu olan berâyı tapu ashâbından olmayan zımmî mesfûrlar bâlâlarda sahib-i arz doksan (isim yazılmamış) senesinden beri fuzûlî zabt û ta'arruz eylediğine emir verildiği inhâ ile teklîf olundukta almayıp inhâ eylediklerine bina'en dâhil eden mezkûr Mustafa sahib-i arzdan merkûm Ebubekir'den mukaddem tapu ile almağa müdâhale ettirilmeyip fi'l-hakika mezbûr Ebubekir ol yerleri sene-i mezbûrede sahib-i arzdan resm-i tapu ile alub yedine verilen sahib-i arza temessükü mûcebince zabt û zirâ'âte mürûr eylemekle ecânibden olan mezkûr fuzûlî müdâhale eylediği vâkı ise men' ü def' ve ol yerler yedinde olan sahib-i arz temessükü mûcebince zabt û zirâ'ât ettirilmek müdâhale ve kânûnidir deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i L sene 1196

Hüküm 131

Özet

Timâr sahibi olan Salih veled-i Hüseyin sipâhi gelerek Bosna da Olofça Nâhiyesi'nde Loroye ve diğer mahallerde arâzîsi olduğunu Ömer sipâhinin arâzîlerinin olduğu yerlerden bazı mahallerin vakıf arâzîsi olduğunu ve müdahele ettiğini müdâhalesinin men ve kayıt ve berâta göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Bosna Sancağı'nda vâkı Luka ve İzniç nâhiyeleri nâ'iblerine hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Salih veled-i Hüseyin nâm sipâhi gelüb Bosna Sancağı'nda Olofça Nâhiyesi'nde Karye-i Loroye ma'adan Çömen ve gayrıdan altı bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârının başkalemi olan Olofça Nâhiyesi'ne tâbi karye-i mezbûre tahtında yirmi üç nefer re'âyâ ve yirmi bir baştine ve çiftlik (...) kurrada hâsıl ve resm-i çift ve bennâk ve ispenç yekûn ma'a gayruhu ve dört bin dokuz yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde dört bin dört yüz akçe ile tahrîr ve dört bin iki yüz akçesi ifrâz ve bac-ı ubûr iskeleleri Luka ve Vavir ve Nefs-i Ersam haddı Nehr-i Bosna haric-ez defter ber-vech-i tahmin bin sekiz yüz akçe ile biriktirilip altı bin akçe bir icmâl ve tamamen merkûm Salih veled-i Hüseyin'in timârı ve Bosna Sancağı'nda ve Luka ve Brod nâhiyelerinden nehr-i Bosna üzerlerinde olan üç adet cisra-i mezbûrun takibatı sebil ile harab ve bekası ademü'l-iskân olub birkaç seneden beri ibad ettirilmekle harem ubûr ve iskele olan mahaller kimesnenin kayıt ve berâtına ve havâss-ı hümâyûnum dâhil olmayıp ancak re'âyâ kendileri ve Olofça ve Nefs-i İzniç de iskeleler inşa ve ibad eylemek mürûr-ı ubûrlarından cevr ve eziyet etmeleriyle livâ-i mezbûrada Olofça Nâhiyesi'nde Dolan nâm karye ve gayrıdan dört bin iki yüz akçe tımâra mutasarrıf Mustafa'nın timârı çürük ve bihal olduğundan gayrı merkûm Mustafa'nın yarar ve emekdar ve oğuz ve din-i mübinde benim dizdârlığı zâhir ve terakkiye muhtaç olduğunu iki za'im ve on nefer erbâb-ı tüccar şehadet etmeleriyle zikrolunan iskelelerde mürûr-ı ubûr eden yükden ve atlıdan ve piyadeden dörder akçe alınmak üzere ber-vech-i tahmin bin sekiz yüz akçe yazı ile mezbûr Mustafa'nın timârına zam ve altı bin akçelik üzere berât alınmak bâbında arz ve mürûr-ı ubûr için Veluka Maçine ve Nefs-i İzniç re'âyâ hünsa eylediği Yahciçelerin bâc-ı ubûru kimesneye hâsıl-ı kayıt olunduğu mahal bulunmayıp mezkûr Mustafa'nın timârına ilhak ve altı bin akçe olmak üzere defter emini ba'de'l-arz yüz kırk sekiz senesi muharreminin dokuzuncu gününde ba-hatt-ı tevkî-i tashîh olunup ve sipâhi-i merkûme Salih veled-i Hüseyin'in kaydına dâhil ve Nefs-i İzniç de olan üç adet Yahciçe kaydı sipâhi-i merkûm ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ettirildikten sonra hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i sahîh-i şer'iyye ve senedât-ı sâ'ireye muhâlif mahal âhara tecavüz ettirilmemek bâbında Brod Kazâsı'na tâbi Seker ve Dostik karyeleri ahâlîleri ile çiftlikât ashâbından Mehmed nâm kimesne bâ-arzuhâl istid'â eylediklerinde kaydı Defter-i Hâkânî'den ba'de'l-ihrâc ber-mûceb-i tashîh Salih veled-i Hüseyin'in kaydı dâhilinde ve Nefs-i İzniç de olan iskele olmakla mahal mezbûrada olan üç adet iskeleleri zabt eylediğinden sonra mahal âhara

tecavüzü iktizâ eylediğin defter emini Hüseyin ba‘de’l-arz tahsîli mûcebince amel olunmak için yüz doksan üç senesinde sâdır olan emri zayi´inden doksan beş senesi evâ’il-i şabanında sâdır olan emr-i âlî Dîvân-ı Hümâyûn’dan derkenar olunup şimdi sipâhi-i merkûme Salih veled-i Hüseyin’in timârı mülhakâtından müstakilen kayıt ve berâtına dâhil ve merkûmeyi ber-mûceb Defter-i Hâkânî ve tashîh zabt ve tarafına ait olan rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz u kabz murâd ettikte dâhil olunmak icâb etmez iken ecânib ve ashâb-ı arzdan Ömer sipâhi ve oğlu el-Hâc Mehmed nâm kimesne ve zuhûr ve iskelehâ-i merkûmenin bazı mahalleri bizim vakfımızdır ve yerlerimizde vakıf olmak üzere askeri berâtı vardır deyü hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve tashîh-i kânûn müdâhale ve tarafında ait rüsûmu tağliben ahz û kabz ve bundan akdem mezbûr Ömer Sipâhi icad lede’l-mürâfa‘a mezbûrun hilâf-ı Defter-i Hâkânî vâkı olan müdâhale ve ta‘addîsi men‘ birle cânib-i şer‘den verilen iki kıt‘a i’lâm-ı şer‘iyyenin bâlâsına ber-mûceb-i i’lâm merkûm Salih sipâhiye zabt ve merkûm Ömer sipâhinin ba‘de’l-yevm ber-vech-i müdâhale ve mu‘ârazası münîfiçün buyruldu keşide olunmuşken bir hadlu mecâb olmayıp ber-mûceb-i tashîh iskelehâ-i merkûmeden gayrı vakfı olmak üzere başka iskele ve bâc-ı ubûr nâmıyla kaydı Defter-i Hâkânî’de yoğiken inadında ısdâr ve bu vechile mağdur olduğu inhâ ve bâc-ı ubûr iskelehâ-i merkûm ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî ve tashîh müstekilen kendine zabt ve vâkı olan rüsûmunu ve kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip sipâhi-i mezbûr Ömeroğlu merkûm Mehmed’i yedimizde askeri berâtı var deyü hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve merkûma verilen i’lâmda mugâyir bir dürlü dahl û ta‘arruz ettirilmemek bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitaben te’kîdi havi emr-i âlî sudûrunu istid‘â ve ber-vech-i tahrîr mürâfa‘adan verilen iki kıt‘a i’lâm-ı şer‘iyye dâhi ibrâz mezkûr bâc-ı ubûr iskelehâ ve Sofa ve Nefs-i İzniç der Şehr-i Bosna haric ez defter ber-vech-i tahmin bin sekiz yüz akçe yazı ile mukayyid Salih veled-i Hüseyin’in kaydına dâhi Baçubûrdan başka nâhiye-i mezkûreden vakıf olmak üzere başka iskele ve bâc-ı ubûr nâmıyla Yahciçe kaydı bulunmadığı Defter-i Hâkânî’den arzuhâl işaret olunmuş olmakla bu surette Defter-i Hâkânî’de mukayyid sâlifü’z-zikr bâc-ı ubûr iskele ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî ve tashîh-i şahane-i merkûm Salih veled-i Hüseyin’in timârı tarafından müstakilen zabt ve tarafına ait rüsûmatı ahz û kabz ettirilip mezbûr Ömer sipâhi oğlu merkûm Mehmed’i hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve tashîh ve mukaddemâ mürâfa‘aya verilen i’lâmat merkûmeye mugâyir ol-vechle bir türlü dahl û ta‘arruz ettirilmeyip ve fuzûlî aldıkları rüsûmat her ne ise aluvirülmek için emr-i şerîfim sudûru bâbında bi’l-fi‘il

Re’isü’l-küttabım olan es-seyyid Mehmed Hayri dâme mecdühû i’lâm ve i’lâmı mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i L sene 1196

Sayfa 49

Hüküm 132

Özet

Timâr sahibi Hasan, Ömer ve Osman sipâhiler gelerek Bosna Sancağı’nda Brod Kazâsı’nda Berlofça Nâhiyesi’nde timârları bulunduğunu timârlarından çiftçilerin hâsıl eyledikleri mahsûlâtın bulundukları yerlerdeki ambarlara nakil ettirerek daha sonra hesap edilen öşrlerin tahsîlinden sonra pazara çıkarmaları husûsunda hükümdür

Brod kadısına hüküm

Erbâb-ı timârdan Hasan ve Ömer ve Osman nâm sipâhiler gelüb Bosna Sancağı’nda Brod Kazâsı muzâfâtından Berlofça Nâhiyesi’nden Reshime nâm karye ve gayrıdan otuz bin akçe ze‘âmetinin tonuna? on bin akçe başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıf oldukları timârları Karye-i Herniye müstehak âharın Reshime Karyesi’yle yine kazâ-i mezbûr muzâfâtından Arişkaa Nâhiyesi’ne tâbi Çakalcı, Nasuh ve Horhor ve tevâbi karyeleri taraflarından zirâ‘ât eden defterden müslim ve zımmî re‘âyâ ve defterlü re‘âyâ yerlerin zirâ‘ât eden hariç-i re‘âyâ ta’ifesi zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerin öşürlerin evvela karyelerinde olan anbara ba‘dehû her hafta durur tereke satılmak üzere pazara nakil ettirilmek murâd eylediklerinde ücret vermedikçe nakil etmeziz deyü hilâf-ı kânûn ücret talebiyle nakil ve muhalefet ve ol-vechile timârları mahsûlüne gadr eylediklerin bildirüb kânûn üzere emri pazara nakil ettirilip hilâf-ı kânûn ücret talebiyle nakil ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan fuzûlî su’âl olundukta sipâhi-i mezkûrelerin timârımızı karyeleri topraklarından zirâ‘ât eden defterlü re‘âyâ ve defterlü yerlerin zirâ‘ât eden haric-i re‘âyâ ta’ifesi zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürlerin evvela karyelerinde olan isbât-ı mezbûre her hafta durur tereke satılmak üzere pazara nakil etmeleri içün tenbîh ve te’kîdi havi kânûn üzere emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâ’il-i L sene 1196

Vehbi

Tekrar emr-i şerîf yazılmıştır Fî Evâhir-i R sene 1196

Hüküm 133

Özet

Travnik Kazâsı ahâlîsi gelerek Hacı Ali adındaki kimsenin kendi hâlînde olmadığı kötü yol üzere olub gammaz olduğu kendisinin men ve bölgeden def olunmasını taleb ederek kânûn üzere amel olunması husûsunda hükümdür

Travnik kadısına hüküm ki

Travnik Kazâsı ahâlî fukarâsı gelüb yine kazâ-i mezbûr sükkânından Fonuder Hacı Ali nâm kimesne kendi hâlînde olmayıp şerir ve gammaz olub ve voyvoda ve subaşı ve serdar vesâ'ir ehl-i örf ta'ifesi nâ'iblerinden ve erbâb-ı fukarâyı hilâf-ı vâkı mevâd üstadıyla ehl-i örfe gammaz ve tecrim ve bi gayrı hak akçeleri alınmağa bâ'is ve kendisi dâhi alub alâka ve medhâlî olmadığın ehl-i mesâlihata bilâ emr-i şerîf teklîfleri umuruna vermeyip bunun emsali zulüm û ta'addîsinin nihayeti olmayıp bi'l-küllîye perakende olmaların bâ'is olduğun bildirüb men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı L sene 1196

Hüküm 134

Özet

Klis Sancağı'nda Dalamuç Nâhiyesi'nde Cafer Ağa çiftliği Bosna vâlisi Seyyid Mustafa Paşa tarafından Ali'ye ve Sultan Mehmed Han Camisi'nin hizmetlisi Mustafa'ya gedik timâr olarak verildiği ancak daha sonra bir berât ile çiftliğin tamamının Ali'ye verildiği Ali'nin ise ölmesiyle çiftliğin Ahmed veled Hasan'a Dalamuç nâm-ı diğer Belgradcık Kal'asının küçük kapısının muhafazası şartıyla berât olunması husûsunda hükümdür.

Bosna vâlisine Travnik kadısına hüküm ki

Klis Sancağı'nda Dalamuç Nâhiyesi'nde Çiftlik-i Cafer Ağa ve Karye-i Saniç ve gayrıdan bin yedi yüz yirmi dokuz akçe Borhoçe Kal'ası müstahfazlığına mahsûs gedik timârının altı yüz otuz dokuz akçesini Bosna vâlisi berâtıyla mutasarrıf Hasan'ın kasr-ı

yedinden oğlu Ahmed'e ve ma'adası Cisr-i Kebir'de vâkı Sultan Mehmed Han Cami faraşı Mustafa'ya bu sene zarfından tevcîh olduktan sonra mezkûr Ahmed veled-i Hasan eşkıyâdan Kadı-ı Nevesil tasaddî ve gedik timâr mezbûrun ol mikdar akçesi mahlûlünden Ali'ye yüz doksan dört senesi şabanı selhinden Bosna vâlisi sabık düstûr-ı mükerrem müşir-i müfahham nizâmü'l-alem vezîrim Seyyid Mustafa Paşa edâmallâhu teâlâ iclâlehu tarafından tevcîh olunup ancak bu makûle gedik timârın yazısından bilâ hıfz tevki ifrâz ve âhar mahalle ta'yîn hilâf-ı kânûn ol mikdar naşi gedik timâr mezbûr ref'inden tamamen mezkûr Ali'ye doksan beş senesi Cemaziyelevvelisinde tevcîh olunup verilen ba'dehû mezkûr Ahmed veled-i Hasan sen vezîr-i müşârün-ileyhin tarafına bâ-arzuhâl inhâ ve vârid olan buyrulduya imtisalen mukaddemâ merkûmun hakkında arz olunan mürûr ve timâr mezbûrun merkûm Ali'ye tevcîhi gadr eylediğini kapudân kal'a ve avat ve neferât şehadet eylediğini eyâlet-i mezbûrun defter kethüdâsı ve timâr defterdarı ve tezkerecisi i'lâm ve sen ki müşârün-ileyhsin arz eylediğine bina'en gedik timâr mezbûr mezkûr Ali'nin ref'inden sene-i mezbûre zilkadesinde merkûm Ahmed veled-i Hasan'a ilga ve berât-ı hümâyûn kal'a-i mezbûre harab ve civârında Dalamuç nâm-ı diğer Belgradcık Kal'ası mütebeyyin mütesellimliği ve ma'ûr ve hıfz hazinesine muhtaç olduğundan kal'a-i mezbûrda küçük kapı muhafazası şartıyla gedik timâr mezbûr zikrolunan Belgradcık Kal'asına nakil ve müceddeden berât olunması ricâsına Dalamuç Nâhiyesi nâ'ibi arz ve mûcebince doksan altı senesi saferi Saniçunde sâdır olan fermân-ı âli mûcebince bâ-hatt-ı tevkî-i mahal tashîh ve sâbit-i defter olunmakla mezkûr Ali merkûm Ahmed veled-i Hasan için gedik timâr-ı mezbûru ta'addîler ve hilesinden naşi âhar kal'aya nakil ettirip gadr eylediğini bâ-arzuhâl inhâ ve hasımı mezbûr ile sen ki Bosna vâlisi vezîr-i şahanesin huzûrunda terâfu-i şer' ve ihkâk-ı hak ve sıhhat ve hakîkati üzere arz ve i'lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â eylediğin bi'l-fi'il Re'isü'l-küttabım olan es-seyyid Mehmed Hayri dâme mecdühû i'lâm etmeğin i'lâmı mûcebince isti'lâmı mütezemmin fermân-ı âlî-şân buyrulmuştur

Fî Evâhir-i L sene 196

Fehmi

Sayfa 50

Hüküm 135

Özet

Hatice Hatun ile Mehmed Sadık gelerek Hatice'nin eşi ve Mehmed Sadık'ın babası Osman Efendi'nin öldüğünü ve terekesinin kendilerine intikâl ettiğini ancak kazâ sâkinlerinden Mustafa Kethüdâ ve Maglay Kapudânı Mahmud Bey ve Naîb Mustafa Efendi ve Helvacı Mahmud adındaki kimselerin terekelerini almalarında muhalefet ettikleri ve muhalefetlerinin men ve murislerinden intikâl eden terekelerinin kendilerine verilmesi husûsunda hükümdür.

Bosna vâlisi vezîre ve Teşne kadısına hüküm ki

Hatice nâm hatun ile Mehmed Sadık nâm kimesne gelüb mezbûre Hatice'nin zevci ve mezbûr Mehmed Sadıkın babası Osman Efendi dimekle ma'rûf kimesne bundan akdem Eyâlet-i Bosna'da Teşne Kazâsı'na hakim-i şer' iken fevt oldukta terekesi lede'ş-şer'le bunlara intikâl eyledikte kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Mustafa Kethüdâ ve Maglay Kapudânı Mahmud Bey ve Nâ'ib Mustafa Efendi ve Helvacı Mahmud dimekle meşhûr kimesneler bin yüz doksan (...) senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf tağliben zabt eylediklerinde bi'd-defa'ât taraflarından vekilleri İsmail Odabaşı dimekle ma'rûf kimesne taleb ve murâd eyledikte mezkûrun hilâf-ı şer'-i şerîf vermekte ta'allül ve muhalefet ve müceddeden ibtâl-i hak ve gadr-ı küllî sevdasında oldukların ve taraflarından bâ hüccet-i şer'iyye İshak Efendi dimekle ma'rûf kimesneyi vekil eylediklerin bildirüb sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle mahallinde şer'le görülüp mezbûrların murisleri müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil mezkûrunun hilâf-ı şer'-i şerîf ve bî-gayrı hak ahz eyledikleri hak irsiyeleri tamamen tahsîl ve bi kusûr vekilleri merkûme alıverilüb ta'allül ve muhalefet ettirilmeyip icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında sana hitaben hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle mahallinde şer'le görülüp ihkâk-ı hak olunmak bâbında fermân- âlî-şân yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı L sene 1196

Hüküm 136

Özet

Sernice mukâta'âsından Osan Nâhiyesi'nde Karine ve Zavamornik köylerinin ahâlîsi gelerek bunlar üzerlerine düşen vergilerini tamamen ödediklerini voyvodaları olan kişinin kendilerinden ziyâde akçe taleb ettikleri ve perişân oldukları voyvodalarının yaptığı uygulamanın men' ve def' olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Sernice kadısına hüküm ki

Havâss-ı Hümâyûn'dan Sernice mukâta'âsı karyelerinden kazâ-i mezbûr muzâfâtından Osan Nâhiyesi'ne tâbi Karine ve Zavamornik nâm karyelerden ahâlî-yi fukarâsı gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen öşr ve sa'ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince hassı mezbûr mutasarrıfı tarafından voyvodalarına tamamen edâda bir türlü kusûrları olmayıp hilâf-ı kânûn ta'addî olmaları icâb etmez iken hassı mezbûr voyvodaları olanlar tama'? ta'yîn birle kânûn üzere icâb eden öşrünüzü hizmet yerinden hüccetle almazız akçesin alırız deyü vakt-i hizmette gelmeyip meks ve zeval ba berât ile terekeleri tarafından birine fenazâde olduğundan başka öşürlerini cebren ve kahren üzerlerine bırakıp rayicinden birkaç kat ziyâdesiyle akçe taleb ve cebren ahz idüb ziyâde gadr ve ta'addî eylediğinden ma'ada sâ'ir hukûk ve rüsûmların dâhi kânûn ve defterden ziyâde olub perakende olmalarına bâ'is oldukların bildirüb kânûn üzere amel olunup terekeler öşürlerin hizmet yerine hüccet olub ol-vechle zulm û ta'addîleri üzerlerinden men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı L sene 1196

Hüküm 137

Özet

Nevesin Kazâsı'na bulunan Estoriç ve Cisr-i kebir köylerinin ahâlîsi gelerek bunların vergilerini tamamen ödediklerini ancak kazâ sâkinlerinden İbrahim Kapudân'ın bin yüz doksan (isim yazılmamış) senesinde a'yânlık iddi'âsıyla kendilerinden on beş kese akçelerini fazlasıyla tahsîl ettiğini, kendisinin fazla aldğı miktardaki akçelerin iâdesi ve mahallinde mahkeme olunması husûsunda hükümdür

Nevesin kadısına hüküm

Nevesin Kazâsı'na tâbi Estoriç ve Cisr-i Kebir kurralarının ağa ve neferâtı gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen evâmir-i şerîfemle murâd eylediklerinde emir ve defter mûcebince cem'ine ve me'mûra edâda kusûrları yoğiken bunların kapudânları takrîrine kazâ-i mezbûra sükkânından İbrahim nâm kapudân bin yüz doksan (isim yazılmamış) senesinde a'yânlık iddi'âsıyla on beş kese akçelerin ahz ve gadr ve gûnâgûn cevr û eziyet eylediğin bildirüb şer'le görülüp mezbûrun muhasebesi hilâf-ı şer'-i şerîf bî-gayrı hak aldığı küsûr ve istirdâdı birle icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden mahallinden şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i L sene 196

Sayfa 51

Hüküm 138

Özet

Süleyman Bey, Derviş, Mehmed ve Ahmed kapudân gelerek İzvornik Sancağı'nda Memlaha-i Bâlâ Nâhiyesi'nde üzerlerine düşen vergi ve öşrleri tamamen tahsîl ettiklerini ancak bazı ahâlînin biz kasaba ahâlîlerindeniz öşür ve rüsûm vermeziz diyerek kânûna aykırı hareket ettiklerini defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre vergilerin tahsîli husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik Sancağı'nda vâkı Memlaha-i Bâlâ vezîr nâ'iblerine hüküm ki

Süleyman Bey ve Derviş ve Mehmed ve Ahmed kapudân zîde kadruhû gelüb İzvornik Sancağı'nda Memlaha-i Bâlâ Nâhiyesi'ne tâbi Nefs-i Kasaba-i Bâlâ tahtında on adet mahallât ve beş yüz altmış iki nefer Müslüman re'âyâ ve zikrolunan Müslümanlar zirâ'ât ve harâset ehli olmayıp sâ'ir şehirlerin sâkin olan Müslümanlar gibi üzerlerine nesne vazi olunmayıp bâ aşiret resm-i dönüm vermeyip ve cürm-ü cinâyet ve resm-i arûs ve bâd-ı hevâları mîrîye hâsıl-ı kayıt olunup ve ellerinde olan emr-i âlî mûcebince memlaha mahsûlüne mu'avenetleri olub sâ'ir memlaha sahibleri gibi avârız-ı Dîvâniyeden emin oldukları defter-i atikada mestûr bulunmağın bir firâr-ı sabık defter-i cedîd-i hâkânîye kayıt olundu cemâ'ât-i gebran ki kasaba-i mezbûrada mütemekkin olub ispençlerin mutasarrıfı dâhi kayıt olunup Dîvân-ı Hümâyûn resm-i duhan verirler defter-

i atikte mestûr bulunmağın salıp sâbıkân dâhi defter-i cedîd-i hâkânîye kayıt olundu tahtında otuz dört nefer re‘âyâ hâsıl-ı ispenç kadîmi duhan yekûn ma‘a gayruhu altmış dört bin yüz kırk sekiz akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi Karye-i Medik tahtında yirmi iki nefer Müslüman zu‘amâ ve on dokuz nefer gebran re‘âyâ ve on yedi baştine hâsıl-ı resm-i çift ve ispenç ve gendüm deyü yekûn ma‘a gayruhu üç bin sekiz yüz kırk dokuz akçe ve Memlaha-i Zîr Nâhiyesi’ne tâbi Nefs-i Kasaba-i Memlaha-i Zîr tahtında seksen aded mahallât ve üç bin dokuz yüz kırk nefer Müslüman re‘âyâ ve zikrolunan Müslümanlar zirâ‘ât ve harâset ehli olmayıp şehirlerde sâkin olan Müslümanlar gibi üzerlerinde nesne vazi olmayıp bi gayrıdan resm-i dönüm verip cürm-ü cinâyet ve resm-i arûs ve bâd-ı hevâları mîrîye hâsıl-ı kayıt olunup ellerinde olan emr-i âlî mûcebince memlaha mahsûlüne mu‘avenetleri kalıb sâ’ir memliha sâhibleri gibi avârız-ı Dîvâniyeden emin oldukları defter-i atikte mestûr olunmağın bir karar-ı sabık defter-i cedîde kayıt olundu tahtında elli beş cemâ‘ât gebran ve cemâ‘ât-i gebran ki kasaba-i mezbûrede mütemekkin olub ispençlerin mutasarrıfı murâf kayıt olundu bunlardan ziyâde duhan verirler tahtında yetmiş iki nefer re‘âyâ hâsıl-ı ispenç ve resm-i duhan ve öşr-i bostan yekûn ma‘a gayruhu seksen dört bin dört yüz elli üç akçe ve yine Memlaha-i Zîr Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Haslubey tahtında yedi nefer Müslüman re‘âyâ ve otuz altı nefer gebran re‘âyâ ve on beş baştine hâsıl-ı resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm ve cev yekûn ma‘a gayruhu altı bin sekiz yüz otuz bir akçe yazılır ise defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde havâss-ı Hümâyûn’dan olmak üzere tahrîr olunduğu Defter-i Hâkânî’de mukayyid ve sâlifü’z-zikr kasabat ve kurra topraklarında Kasaba-i Bâlâ ve Zîr ahâlîleri zirâ‘ât ve harâset idüb zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerin öşürlerin ve üzerlerine edâsı lâzım gelen sâ’ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince taraflarından ahz û kabz murâd eylediklerin hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn iktizâ etmez iken mezbûrlar biz kasaba ahâlîlerindeniz öşür ve rüsûm vermeziz deyü öşr vesâ’ir hukûk ve rüsûmdan vermekten ta‘allül ve muhalefet ve mukâta‘â-i mezbûr mahsûlünün küsûr ve noksan tertibine bâ‘is ve bâdî oldukların ve bu bâbda Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince kânûn üzere amel olunup salifü’z-zikir kasabat ve kurra ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî havâss-ı hümâyûnum tarafından zabt ve taraflarından zirâ‘ât ve harâset ve mezbûrların zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden öşürleri ve üzerlerine edâsı lâzım gelen sâ’ir hukûk ve rüsûmları kânûn ve defter mûcebince ahz û

kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mezbûrları ve âhardan bir ferdi ta‘allül ve nizâ ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve Hazine-i Âmire’mde mahfûz mâlikane defterlerine nazar olundukta Eyâlet-i Bosna’da İzvornik Sancağı’nda mahallinden cevâb-ı ali lede’l-iştirâk ber-vech-i mâlikane berât-ı âlî-şânımla mûmâ-ileyhin üzerlerinde olduğu mukayyid ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda fuzûlî su’âl olundukta Defter-i Hâkânî’de mestûr havâss-ı Hümâyûn’dan olan kasabat ve kurra ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî hass-ı hümâyûnum tarafından zabt ve hâsıl-ı kayıt olunan öşür ve rüsûm hassı mezbûr tarafından ahz û kabz ettirilmek muktezâ-yı Defter-i Hâkânî ve hilâf-ı kânûn olub noksan keyfiyeti ile ta‘allül eylemeleri için kânûnları muktezâsınca Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olunmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı L sene 1196

Sayfa 52

Hüküm 139

Özet

Eski Travnik kadısı olan Travnik halkından Rüşdi Süleyman gelerek Travnik’te bulunan Kamil Ahmed Paşa vakfından mukataalı Gazi Ağa Mahallesi’nde senelik on kuruş olan mukataa karşılığında mutasarrıf olduğu iki adet arsası üzerine ev inşa etmek istediğini ancak kazâ mahalle sâkinlerinden bazı kimselerin arsasına müdâhale ettiklerini müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna’da vâkı Travnik kadısına hüküm ki

Sabık Travnik kadısı olan Travnik sükkânından kıdvetü’l-kudât ve’l-hükkâm Rüşdi Süleyman zîde fezâilühümâ gelüb medine-i Travnikte vâkı Kâmil Ahmed Paşa evkâfı mukâta‘âtından Gazi Ağa Mahallesi’nde vâkı senevi on kuruş mukâta‘âlı ber-mûceb-i senedât iki kıt‘a mutasarrıf olduğu arsa-i hâlîye üzerine hane-i ebniyesinin kimesneye zarar-ı şer‘i olmayıp dâhil icâb iken ashâb-ı arzdan Travnik sükkânından bazı eşhas mücerred naşi ebniyesine ber-vech-i şer‘i müdâhale ve işbu sene-i mübareke evâil-i şevvali’l-mükerremden hilâf-ı şer‘-i şerîf ta‘addî ve tasallutlarının hakkıçün emr-i

şerîfim sâdır olmuşken icrâ ve infaz olunmadığın bildirüb mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunup ashâb-ı arzdan olan mezkûrların hilâf-ı şer‘-i şerîf ta‘addî ve tasallutları men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘âyı inâyet ve Dîvân-ı Hümâyûnda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere tarih-i mezkûrda emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince mahallinde şer‘le görülmek için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı L sene 1196

Nedim

Hüküm 140

Özet

Ahmed gelerek kasabada bulunan Vesile İstârat Köyü'nde bulunan İskender Paşazâde Mustafa Bey Vakfı'nın hâsılatından almak üzere yirmi sekiz akçelik vazife sahibi olduğunu ancak vakıf mütevellisi Hacı Hasanzâde Mehmed'in kendisine vazife bedelini vermek istemediğini ve hakkı olan meblağın tamamen kendisine verilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Eyâlet-i Bosna'da vâkı Akhisar kadısına hüküm ki

Ahmed nâm kimesne gelub kasaba-ii mezbûra tâbi Vesile İstârat Karyesi'nde vâkı ashâb-ı hayrattan İskender Paşazâde Mustafa Bey nâm sahibü'l-hayrın evkâfı gallesinden almak üzere yevmi sekiz akçe dua-ı köy vazifesine mutasarrıf olub berâtı mûcebince müstehak olduğu vazifesin vakıf mezbûr mütevellisi kazâ-i mezbûrda sâkin Hacı Hasanzâde Mehmed nâm kimesneden almak istedikte vakıftan müsâ‘ade var dedikte mezbûr Mahmud ekl û bel sevdasıyla mürtezika-i vakıf ile yekdil ve mûceb-i şer‘isi yüz doksan senesinden beri vermeyip gadr murâd eylediğin bildirüb berât-ı şer‘le görülüp berâtı mûcebince müstehak olduğu vazifesi vakıftan müsâ‘ade varsa tamamen tahsîl ve bi kusûr alıverilüb ta‘allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fehim

Fî Evâhir-i L sene 1196

Hüküm 141

Özet

Bosna'da bulunan Cenin Kal'ası askerlerinden bazı kimseler yanıma gelerek bunların görev yaptığı kalenin askerlerinden Uğraşoğlu Hasan ve Köse Murâd'ın zimmetlerinde eskiden alacakları olan bin altı yüz kuruş hakları olduğunu taleb ettiklerinde kendilerinin İstanbul'a firâr ettiklerini yakalanıp zimmetlerinde olan bin altı yüz kuruşun tahsîl edilmesi husûsunda hükümdür

Rumili vâlisi vezîre ve Bosna vâlisi vezîre ve Eyâlet-i Rumili ve Eyâlet-i Bosna'da vâkı zikr-i âti mezbûrunun bulundukları kazâların kudât ve nüvvabına hüküm ki

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Cenin Kal'ası neferâtından ma'lûmü'l-esâmi kimesneler Südde-i Sa'âdetime gelüb bunların neferât-ı kal'adan Uğraşoğlu Hasan ve Köse Murâd nâm kimesneler zimmetlerinde cihet-i şer'den bin altı yüz guruş alacak hakkı olub taleb ve da'vâsı sudûrunda iken mezkûrlar Âsitâne'ye firâr ve bunlar dâhi taraflarından tevkîl eyledikleri kimesne dâhi Âsitâne-i Sa'âdetime gelüb mezkûrları tecessüs ve taleb ve da'vâ etmek üzere iken Âsitâne'den firâr ve Eyâlet-i Rumili'nde kâh Üsküp Sancağı'nda ve kâh Bosna Eyâleti'nde taht-ı hükümet-i kazânızda mürûr ve ubûr üzere oldukların bildirüb bulundukları mahalde zabitleri ma'rifetiyle şer'le görülüp zimmetlerinde olan bin üç yüz guruş hakları tamamen tahsîl ve bi kusûr alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer'le görülmek için emr-i şerîf yazılmıştır

Nedim

Fî Evâhir-i L sene 1196

Sayfa 53

Hüküm 142

Özet

Bosna Eyâleti'nden Lasez ve Seniçe kapudânlığına tâbi Hüseyin ve Hasan'a havalecilik görevi verildiği adı geçenlerin yeniçeri maaşlarını tahsîl edip kendilerine takdim ettikten sonra kendilerinden ahz kâğıdı almaları icâb ider iken kendilerinin tahsîlinde sıkıntı yaşadıkları ihbar olunmakla husûs için Tatar Ali mübâşir ta'yîn

olunmakla hakîkatin ortaya çıkarılması ve İstanbu'la arz ve i'lâm olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre Saraybosna monlasına hüküm ki

Bosna Eyâleti'nden Lasez ve Seniçe kapudânlığına tâbi Hüseyin ve Hasan'a ve Birezoviz Molagari muhafazasında olan bir nefer neferâtının sâ'î mevâcibleri havalecileri ve vekilleri tefhîm eyledikleri bir kıt'a arzuhâllerinden hasbe'l-visâle me'mûr tahsîli oldukları mûceb-i mezkûr akçesini mahalline isal ve muhafazada kıyam eden neferâta ve yedlerinde olan berât-ı şerîfeye kudreti edâyı teslîm ve neferât-ı merkûmenin yedlerinde memhûr hulâsa kağıdı ahz eylemek kâ'ide-i kadîm etmeğin ma'rû'z-zikr Çapkın Kal'ası a'vânından gureban-ı evvel ve salis hama'atleri ağaları Mehmed ve Mustafa vezîr-i kalalar guzat ve hizmet-i lâzımelerin küllîyen tereke ve on beş yirmi sür´at ba'de mesafesi üzere Oster ve Şam ve gayrı mahallerde mütemekkin eylediklerinden başka havaleci-i merkûmların gerek Âsitâne'mde ve gerek Rumili cânibinde tahsîlinin bildikleri müsamma ve mevâcibi mahalline kıbeli'l-isâl kendileri cebren ahz etmelerinden naşi havaleci-i merkûmların kal'a-i mezkûreye lede'l-vürûd hizmet-i muhafazada olan neferât mezkûrumla mevacib-i mutâlebe ettirilip a'vân-ı merkûmeden ber-vech-i muharrer me'hûzları olan mebaliğin istirdâd ve tahsîli emr-i mahallemi ve bu takrîr ile beyne'l-neferât münakaşa sureti ve husûsuyla nizâm-ı belde karin-i ihtilâl olduğundan kütüb ile ba'dezin a'vân-ı merkûme kuyûdâtları ma'rifetiyle kal'alarıne nasb ve hıfz ve emr-i muhafazada kıyam ettirilmek ve itâ'at etmeyenlerin gittikleri ref'lerinden müstahkine verilmek üzere emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve Eyâlet-i Bosna'nın kaffe-i umuru vâlilerine nüfus olmakla husûsi mezbûr mahallinde sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle görülüp hakîkat ve keyfiyet arz ve i'lâm olunmak üzere emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'il baş defterdarım olan es-seyyid Mustafa dâme ulüvvühû i'lâm ve i'lâmı mûcebince mübâşir ma'rifetiyle işbu kapudânın oğlu olub hâlâ Âsitâne-i Sa'âdet'imde mevcûd ve bazı a'vânın vekili olan Tatar Ali ahz ve mahalline ihzâr ve hakîkat keyfiyet sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle tashîh ve arz ve i'lâm olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mezbûr Tatar Ali mübâşir mûmâ-ileyhle mahalline gönderilmekle ma'rifetinle hakîkat keyfiyeti tashîh ve Der-sa'âdetime arz ve i'lâm eyleyip hilâfından mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur

Fî Evâhir-i L sene 1196

Nesimi

Hüküm 143

Özet

Yayçe Kazâsı'nda bulunan İriokka çiftliği ahâlîleri gelerek Bosna Sancağı'nda Saray Nâhiyesi'ne bulunan arâzîlerinin bir kısmının Hüsrev Bey Vakfı'na ait olduğu ancak vakıf arâzîlerinin dışındaki yerlerden de vakf için tahsîlat yapılmak istendiği fazla toplanan meblağdan dolayı zarar ve ziyânda oldukları kânûn ve deftere göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Yayçe kadısına hüküm

Yayçe Kazâsı'na tâbi İriokka nâm çiftlik ahâlîleri gelüb Bosna Sancağı'nda Saray Nâhiyesi'ne vakf-ı imâret ve cami-i ve medrese ve hangâh ve mektep vezîr merhûm Hüsrev Bey der Nefs-i Saray olduğu mahallinde Nâhiye-i Nasih der livâ-i Bosna İriokka çiftliği dimekle ma'rûf karyelerdir Karye-i Doluhac tâbi-i Nasih hâsıl-ı gayrı ez resm-i filori ma'a kurra-i sa'ire aded beş ve on bir nefer mahallât ma'a mevâd-ı sa'ire ve Gravko Çiftlik-i Hüsrev Bey Kalobic ile Kal'a-i Ostoriç arasında Korol Dronik payelerinde haric-i ez-defter bulunan Mezra-i Hasnam ve Mezra-i Harem ile Nâhiye-i Esir Nâhiye-i… ve Mezra-i Bahik Ovca arası Banaki Nehri üzerinde değirmenlerinin nısfı ki nısfı âharı Orgodoriye tarafında olan değirmenlerdendir ser harice ez defter bulunan mezralara ve değirmenlere Hannah ve Yosa çiftliğinde müfrez Mezra-i Salavay ve Kedrov nâm çiftliğinden ba'de Esafi ve Kasım ve Yosa çiftliğinde mezra-i cümlenin hudûdu fasıl ve müdâhale idüb Kodar nâm dere sülüs ile ve iki tarafı sırmalar ile ve burdan taravlarda nihayet olduğu yerden Mahal-i Musa nâm köprüyle biriktirilip otlaklarıyla ve çayırlarıyla ve bağ ve bağçe ile ve tevâbi ile ellerinde olan mülknâme ve düstûrnâme-i hümâyûn mûcebince deftere öşürden mu'âfiyyet üzere sâlifü'z-zikr üzerinde sâkin olan re'âyânın rüsûmların mîrîçün ve sa'ir mahsûlâtı ve öşr-i hububatı vakıf etmeyen zabt olunur ber-mûceb-i defter-i atik hâsıl ile iki bin sekiz yüz altmış yedi akçe yazar bir defter-i evkâfta muharrer kalemiyle tahrîr olunduğu Defter-i Hâkânî'de mukayyid ve zikrolunan köprü üzerinde sâkin olub rüsûmların mîrîçün vesâ'ir mahsûlâtların ve öşr-i hububatların vakf tarafına verilmekte kusûrları yoğiken kanâ'at etmeyip ziyâde taleb ve gûnâgûn zulm û ta'addîye cesaret ve medar oldukların bildirüb hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kânûn üzere

ve rencide etmemeleri bâbında hükm-i hümâyûn ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz defter-i evkâfa mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olduğundan Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâhir-i L sene 1196

Hüküm 144

Özet

Kazâda bulunan Bontil Kalesi kapudânı Murâd ve Mustafa gelerek kazâda bulunan (isim yazılmamış) köyündeki arâzîlere iştirâken mutasarrıf olduklarını ancak Bostan Ali ve Arslan adındaki kimselerin arâzîlerine müdâhale ettiklerini müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Nevesil kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi Bontil Kal'ası kapudânı Murâd zîde kadruhû ile medresesi Mustafa nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûrda tâbi (isim yazılmamış) nâm karye toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd yerlere ber-vech-i iştirâk mutasarrıf olub karyenin tarafından beher sene zabt ve rüsûmun ve öşr-i rüsûmun hâsıl olana edâ idüb dâhil olunmak icâb etmeyip ve levâzımesine ve arâzî da'vâsının istimâ'ı husûsunun kazâ-i mezbûrda sâkin Bostan Ali ve Arslan nâm kimesne ve zuhûr ve ol yerler seneyn-i mezbûrden mukaddem bizim idi deyü hilâf-ı kânûn müdâhale ve te'âdîden hâlî olmadıkların bildirüb mezkûrların hilâf-ı kânûn ol vechile zâhir olan gadr ve ta'addîden men' ü def' ve ol yerler mezbûr sabık kadîmisi üzere zabt û zirâ'ât ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmek merkûm üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i L sene 1196

Sayfa 54

Hüküm 145

Özet

Kazâ da sâkinlerinden Molla Ali gelerek bu ücret karşılığı çalışan ta'ifesinden olup kendisinin ücret karşılığı Hasan'ın hizmetinde çalıştığını bunun karşılığında iki yüz

kırk akçe hizmet bedelini tamamen aldığını ancak kendisinden cizye nâmıyla ücret taleb edildiği ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Kamengrad Kazâsı'na tâbi hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi karye ta'ifesi sükkânından Molla Ali dimekle arîf kimesne gelüb bu ücret ile hizmet eder makûlesinden olub kal'a-i mezbûr sükkânından yerlü ağa ve neferâtlarından ma'lûmü'l-esâmi kimesne gerek eyâlet-i mezbûrede sâkin Şemhak ve Kolca ve kefere cizyesi emindârı İbrahim ve Hasan nâm kimesnelerin zimmetlerinde olan ma'lûmü'l-mikdâr kuruş urumca hakların ahz û kabz ve kendilerine isâle beher yevm iki yüz kırk akçe yevmiye ücret-i mukavele ve bunun yerine memhûr temessük verile o dâhi me'mûrlardan ahz şühûd-ı udûl cizyesine emr-i şerîfim verilip ücret-i mukâbeleyi bi kusûr buna eda eylediklerinden sonra dâhil icâb etmez iken ücret nâmıyla ziyâde akçemizin alınıp akçe mutâlebesiyle te'âdîden hâlî oldukların bildirüb mezkûrların ber-vech-i şer'i ol vechile akçe mutâlebesiyle zâhir olan gadr ve te'âdîden men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer'le aluvirülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i L sene 1196

Ferruhi

Hüküm 146

Özet:

İstanbul sâkinlerinden Ali gelerek devletim vatandaşlarından sarraf ta'ifesinden Yorgi zımmînin Ömer adındaki kişiye bin yüz doksan senesinde doksan kuruş verdiğini ve kendisinin de buna kefil olduğunu ancak Ömer'in bedeli ödemesine karşılık kendisinin de Yorgi'nin vekili Hacı Mustafa'ya vermiş olduğu kefâlet meblağının kendisine iâdesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Kamengrad kadısına hüküm ki

İstanbul'da sükkândan Ali nâm kimesne gelüb Devlet-i Âlîyye'mde mütemekkin sarraf ta'ifesinden Yorgi nâm zımmî kazâ-i mezbûre tâbi Bednima Kal'ası sâkinlerinden Ömer nâm kimesneye kefâletle bin yüz doksan senesinde doksan guruş ahz û kabz ve da'vâsı mürûrunda kal'a-i merkûmun kefâleti hasebiyle mezkûr verdiğinden mesfûre ol mikdar kuruşa tamamen şühûd-ı udûl muvâcehesinde edâ ve teslîm idüb defa'âtle

mutâlebe ettikte hilâf-ı şer‘-i şerîf ve ber-mûceb-i gadr-ı küllî ve ibtâl-i hak sevdasında olduğu ve tarafeynden Hacı Musa nâm kimesneyi vekili olduğun bildirüb mahallinde şer‘le görülüp mesfûre kefâleten eda eylediği doksan guruş hakkı tamamen tahsîl ve bi kusûr vekili merkûme alıverilüb ta‘allül ve red ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer‘le aluvirülmek içi yazılmıştır

Ferruhi

Fî Evâhir-i L sene 1196

Hüküm 147

Özet:

Kazâ sâkinlerinden el-Hâc İbrahim Bey, Abdullah Bey, Mustafa Bey, Hasan Bey, Yusuf Bey ve Mehmed Bey gelerek bunların babaları Usturumca-i Atik Kapudânı Mehmed Bey olarak bilinen kimsenin ölümüyle arâzîlerinin kendilerinin iştirâken mutasarrıf olduklarını ancak kardeşleri olan Ömer ve Mehmed'in babamız tarlalarını ölmeden önce bizlere hibe etti diyerek kendilerine iştirâken mutasarrıf olmaları icâb *etmesi ancak merhûm Mehmed'in akıl sağlığında oğullarına hibe idüb etmediği su'âl olunup kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür*

Bosna vâlisine Nevesil kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûr sükkânından el-Hâc İbrahim Bey ve Abdullah Bey ve Mustafa Bey ve Hasan Bey ve Yusuf Bey ve Mehmed Bey dimekle ma‘rûf kimesneler gelüb bunların babaları Usturumca-i Atik Kapudânı Mehmed Bey dimekle arîf kimesne yüz doksan senesinde duyun terekesinden ezid olduğu halde fevt oldukta kazâ-i mezbûr muzâfâtından Saray ve önce nâhiyelerine tâbi Cuvanik ve Boboluşka ma‘a Ercefri ma‘a Manastır ve Ranyud ve Ritoviş ve Estefan ve Rakoca ve Varantine ve Karbuşe nâm karyelerde vâkı ma‘lûmetü'l-hudûd tarlaları bî hasbe'l-kânûn meccânen ve mezkûr Rakolce Karyesi'nde vâkı mülkiyet oluna mürâca‘ât olunduğu taş bina kule ve ebniye-i sâ'ire Vafasim nâm mahalde cisr-i kebirde vâkı hane kebir ve dört kal‘ada vâkı hane yurdu ırsen bunlar ile diğer karındaşları Mehmed İslâm ve Ömer nâm kimesnelere ba‘de'l-intikâl bunlar dâhi zikrolunan arâzî ve emlâk mezbûrları ale'l-iştirâk mukaddemâ ve zirâ‘ât veyâhûd beyinlerinde iktisâm murâd eylediklerinde müdâhale olunmak icâb etmez iken mezbûran Ömer ve Mehmed İslâm zuhûr ve babamız cami-i mezbûr hayatında zikrolunan emlâkı

ma‘rifet-i şer‘iyye hibe-i sahîha-i şer‘iyye ile hibe mezkûrları dâhi sahib-i arz ma‘rifetiyle ferâğ ve tefvîz etmişti müstakilen zabt ettirir deyü iddi‘â ve bundan akdem mezbûran Medine-i Travnikte misafireten sâkin iken beyinlerinde münâza‘a-i kesire vazi ve mugâyir-i şer‘ olmak üzereler iken beyinlerinde me Salihun tavassut ve mezbûran Ömer ve Mehmed İslâm gerek arâzî mezkûrlar ve gerek emlâk merkûmdan kesr-i yed ve nizâdan ferağ ve emlâk mezbûreyi beyinlerinde iktisam ve arâzîyi dâhi iştirâken zabt ve mezbûr nizâ etmemek âhara ta‘ahhüd ve ta‘ahhüdlerini müşâr taraf-ı şer‘iyyeden yedlerine hüccet-i şer‘iyye itâ olunmuşken mezbûran mugâyir-i ta‘ahhüd ve hüccet-i şer‘iyye nizâ mezkûre tasaddî ve te‘âdîden hâlî olmayıp fuzûlî ve tağliben ta‘addî ve gadr irâdesinde oldukların bildirüb hüccet-i şer‘iyye ve kânûn oluna rü’yet ve babalarından müntakil emlâkını mezbûre ile arâzî mezkûrlar yedlerinde olan hüccet-i şer‘iyye mûcebince ale’l-iştirâk zabt ve yerleri zirâ‘ât ettirilip mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye zâhir olan te‘âdîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan fuzûlî su’âl olundukta sâlifü’z-zikr emlâk ve arâzîye mutasarrıf mezbûrdan Mir Mehmed hal hayatında ve kemâl-i akıl ve sıhhatinde mutasarrıf olduğu emlâkını bey bât kati ile bâ hüccet-i şer‘iyye oğulları Mehmed İslâm ve Ömer’e Bey veyâhûd hibe-i sahîha-i şer‘iyye ile hibe ve teslîm ve arâzîden dâhi hak-ı tasarrufunda ve sahib-i arz ma‘rifetiyle ferâğ etmiş olmayıp fi’l-hakika zikrolunan emlâk ve arâzî zabt ve ferâgata duyunu terekesinden ezid olduğu halde fevt olduğun emlâk mezkûr ırsen ve arâzîsi dâhi bî hasbe’l-kânûn meccânen oğulları mezbûrun Mehmed ve Mehmed İslâm etmişken karındaşları mezkûran fuzûlî müdâhale eyledikleri vâkı ise men‘ ü def‘ ve emlâk mezbûre ile arâzî mezkûru zabt ve kabz ettirilmek için meclis-i şer‘ ve kânûna havale ile emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olunmakla mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i L sene 1196

Sayfa 55

Hüküm 148

Özet

Kazâ sâkinlerinden Beyzâde dimekle bilinen Hasan Ağa veled-i İbrahim Ağa’nın gelüb bunların babaları Mustafa Bey ibn Hasan Bey ibn Ebubekir Bey’in yirmi üç sene önce öldüğü babasının mutasarrıf olduğu emlâkların kardeşleriyle diğer kardeşi

Dervişoğlu dimekle bilinen kimse ile vâlideleri ve kızkardeşleri Fatma, Ümmühan, Emine, Altun, Rabia ve Aişe hatunlara intikâl etmişken kardeşleri merhûm Ömer'in oğlu Mehmed dedem Mustafa çayır ve tarlaları bizlere vermişti diyerek muhalefet ettiği ve muhalefetinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Derbend kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûr sükkânından Beyzâde dimekle ma'rûf Hasan Ağa veled-i İbrahim Ağa dimekle arîf kimesneler gelüb bunların babaları Mustafa Bey ibn Hasan Bey ibn Ebubekir Bey dimekle ma'rûf kimesne yirmi üç sene mukaddem fevt oldukta mutasarrıf olduğu emlâkı ırs-ı şer'le bunlar deyü diğer karındaşları Dervişoğlu dimekle ma'rûf kimesne ile vâlideleri ile kızkarındaşları Fatma ve Ümmühan ve Emine ve Altun ve Rabia ve Aişe nâm hatunlara intikâli ve Derbend ve Karahanca kazâlarında vâkı mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarla ve çayırları dâhi bî hasbe'l-kânûn bunlar ile mezbûr Derviş'e meccânen intikâl eyledikten sonra bilâ nizâ intikâl ol miktar seneden beri tasarruf ve yerlerin zirâ'ât ve çayırların dâhi otunu biçip öşür ve rüsûmların sahib-i arza eda ettirdiğinde babaları müteveffâ-yı mezbûrdan mukaddem fevt olan diğer karındaşları Ömer Bey oğlu Mehmed Ağa dimekle meşhûrkimesne iki sene mukaddem zuhûr ve büyük babam Mustafâ'nın sekiz sene mukaddem mutasarrıf olduğu emlâkının rûb´unu hayatında buna verilsin ve tarla ve çayırının dâhi rûb´ hisselerini ferâğ etmişti deyü da'vâya şer' ve nizâ üzere iken edâda dört ay mukaddem fevt oldukta babalarından müntakil zikrolunan emlâk ve arâzîyi mezkûr Mehmed'in muvâcehesinde bilâ nizâ ale'l-iktiran zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda edegeldikleri emlâk ve arâzîye ber-vechle dâhil olunmak icâb etmeyip ve bu makûle gadr-ı şer'i on beş sene mürûrunda emlâk ve on sene mürûr eden tarla ve çayır da'vâsından istimâ'ı memnû'ken karındaşları mezkûr Mehmed'in evlâd-ı sigarının bâ hüccet-i şer'iyye münâsib mahsûsları olan Raka Kazâsı sükkânından Molla Hasan dimekle ma'rûf kimesne zuhûr ve vasîleri olduğum siğarın babaları merkûm Mehmed iki sene mukaddem vech-i muharrer üzere da'vâ ve isbât ve hüküm ve hüccet olunup zabt etmek esnada fevt olmakla emlâk-ı metrûkenin reb'iyle arâzî ve çayırın reb'ini bi'l-vesâyâ zabt ederim nizâ tasaddî ve sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin taraflarından mübâşir ta'yîn ve Vilâyet-i Bosna'da Kethüdâ Hafız Ahmed huzûrunda akd olunan meclis-i şer'i nebevide vasî merkûm Molla Hasan ve sahib-i arz olanlar ile husûs-ı mezbûra vukûf-ı tami olan müslimin muvâcehesinde mezbûran kendi taraflarından ihaleten ve karındaşları merkûm Derviş tarafından

vekaleten mürâfa‘a-i şer‘ oldukların babaları mezbûr fevt oldukta mezbûr Mehmed muvâcehesinde yirmi üç sene iştirâken bilâ nizâ zabt û zirâ‘ât edegeldikleri şer‘an sâbit ve gerek müteveffâ-yı mezbûr Mehmed’in ve evlâd-ı siğarının vasîleri merkûmun iddi‘âsı lağv ve mahas kezb olduğu yerlerinde olan hüccet-i şer‘iyyesi mestûru’l-esam bi garez kimesnelerin ihbar ve şehadetleriyle şer‘an sâbit ve zâhir ve vasî merkûmun ol-vechle olan ta‘arruzu men‘ ve yedine sübût ve kemâfi’s-sabık iştirâken zabt ve fî-mâba‘d ol-vechle müdâhale ve ta‘arruz etmemek için sâbit ve te’kîdi havi taraf-ı şer‘den mevâcib ve meşrûh itâ olunan hüccet-i şer‘iyye bâlâsına sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından mûcebince amel oluna deyü sahîh mezbûru keşide olunmuşken vasî-i mezbûr bir takrîr peyda eylediği mezbûr hüccet-i senet olunmalarıyla fuzûlî zabt ve gadr sevdasında nizâdan hâlî olmadığın bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin yedlerinde olan hüccet-i şer‘iyyeleri mûcebince amel olunup babalarından müntakil ma‘rû’z-zikr tarla ve çayırları sâbıkân müştereken kendilere zabt ve tarlaları zirâ‘ât ettirilip vasî-i merkûmu âhardan bir ferdi hilâf-ı şer‘ ve kânûn ve hüccet-i şer‘iyye berât eylediği mezbûr hüccete mebnî yerlerdir deyü ta‘addî ve ta‘arruz ettirilip men‘ ü def‘ olunmak bâbında sana hitaben hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’âl oldukta bu makûle bilâ gadr-ı şer‘i on beş sene mürûr eden emlâk ve on sene mürûr eden arâzî ve çayır da‘vâsının istimâ‘ı memnû‘dur bâ husûs ol mikdar sene mürûr etmiş ve mürâfa‘adan dâhi hüccet-i şer‘iyye verilmiş ola hâlî üzere ifâ olunmak için mahallinde şer‘le verilen havale ile emr-i şerîf yazılagelmiştir deyü tahrîr olmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fehmi

Fî Evâhir-i L sene 1196

Hüküm 149

Özet

Sen ki Banaluka kadısı el-Hâc Abdulbaki’sin arzuhâl ederek Banaluka da Rahtaba ve kal‘asında görevli askerler meclise gelerek Kumbaşı mukataası arâzîlerinden Sokosfe ve Karmene ve diğer köylerin eskiden beridir kendi timârları olduğu ancak hâlâ Bosna tezkerecisi Mustafa ve Livâ-i Atik Kal‘ası müstahfazı Ali bin Ebubekir belirtilen yerler bizim timârımız arâzîsindendir diyerek müdâhale ettiği ve kânûn ve defter gereğince amel olunması husûsunda hükümdür

Banaluka kadısına hüküm ki

Sen ki Banaluka kadısı Mevlânâ mûmâ-ileyh el-Hac Abdulbaki zîde fezâilühümâ Südde-i Sa‘âdet’ime mektûb gönderip Medine-i Banaluka’da sâkin Osman vasîsi ve Rahtaba ve kal‘ası muhafazasında mukim iğraz ve zabitân ve neferâtı bâ cem‘ihim meclis-i şer‘e varıp havâss-ı Hümâyûn’umda kazâ-i mezbûra tâbi Kumbaşı mukâta‘âsı karalarında mesfûr Sokosfe ve Karmene ve Derlovik ve dört aded kurranın mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşür ve rüsûmu dâhi mezbûr tarafında alınagelen yerlerin öşür ve rüsûmuna bir türlü dâhil olunmak icâb etmez iken erbâb-ı timârdan hâlâ Bosna tezkerecisi Mustafa ve Livâ-i Atik Kal‘ası müstahfazı Ali bin Ebubekir zuhûr ve şirrete sülük ve sâlifü’z-zikr yerler bizim timârımız arâzîsindendir öşür ve rüsûmun biz alırız deyü hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kayd fuzûlî müdâhale ve bundan akdem mürâfa‘a şer‘ olunduklarında ol yerlerin öşür ve rüsûmu kadîmden zabt mezbûr tarafından alına geldiği şer‘an zâhir ve mu‘ârazadan men‘ birle cânib-i hüccet-i şer‘iyye verilmişken mezbûr icâb ve men‘ ü def‘ olmayıp yine ol vechile mukaddemâ müdâhale mezbûrun hâlî olmamakla ol bâbda vâkı hâlî hükm-i hümâyûn verilmek ricâsına bi’l-iltimâs arz eylediğin ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i L sene 1196

Sayfa 56

Hüküm 150

Özet

Kazâdan Bobova rahiyesinde Dobran Köyü’nden Feyzullah gelerek babaları Hasan’ın Mahmud’tan aldığı köy toprağında mutasarrıf iken öldüğü ve kânûnen yerlerin bunlara intikâl ettiği ancak köy halkından Nikola veled-i Yovan zımmînin arâzîlerine müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Lubin Kazâsı nâ’ibine hüküm ki

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Bobova Nâhiyesi’ne tâbi Dobran nâm karye sükkânından Feyzullah nâm kimesne gelüb bunların babaları Hasan nâm kimesne Mahmud ferâğından karye-i mezbûre toprağında vâkı ma‘lûmetü’l-hudûd yerlere mutasarrıf iken fevt olub bî hasbe’l-kânûn ol yerler meccânen bunlara intikâl idüb bunlar dâhi ol yerleri ber-vech-i iştirâk on sekiz seneden beri beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür

ve rüsûmu sahib-i arza eda idüb dâhil olunmak icâb olunmayıp ve bu makûle on sene mürûr eden arâzî da‘vâsının istimâ‘ı memnû‘ken karye-i mezbûreden Nikola veled-i Yovan nâm zımmî zuhûr ve şirrete sülûk ve ol yerlere seneyn merkûmdan mukaddem babam mesfûr mutasarrıf etmiş benim olmuş olur deyü iddi‘â ve müdafa‘a-i şer‘-i şerîf olduklarında mesfûr Yovan’ın iddi‘âsı hilâf-ı kânûn olduğu şer‘an zâhir ve hilâf-ı kânûn mu‘ârazada ve müdâhalesi men‘ birle kıbel-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye mûcebince ta‘addîleri sâdır olmağın mesfûr bî hasbe’l-kânûn mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye ve ta‘addîleri hâlî olunmak bildirüb hüccet-i şer‘iyye mûcebince amel olunup mesfûrun su’âl ve kânûna mugâyir-i şer‘le zâhir olan gadr ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunarak kadîmisi üzere bir ferd-i salih kendilere zabt û zirâ‘ât ettirilmek bâbında emr-i şerîf ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fehmi

Fî Evâ’il-i Za sene 1196

Hüküm 151

Özet

Kazâda bulunan Ostroviçe Kal‘asında sâkin el-Hâc İbrahim Bey, Abdullah Bey, Mustafa Bey, Yusuf Bey, Mehmed Bey ve Ömer Bey dimekle bilinen kişiler gelerek bunların babaları kal‘a kapudânı Mehmed Bey’in öldüğünü ve Baylan Nâhiyesi’ne tâbi İşmulane ve Onca Nâhiyesi’nde bulunan çiftlikler kendileri ile diğer kardeşleri Mehmed İslâm’a intikâl etmekle Mehmed İslâm’ın çiftlikleri zabt ettiğini ve arâzî ve emlâkların murisin mirasçılarına iştirâken intikâl ettiğini müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Nevesin kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûrada sâkin Ostroviçe Kal‘ası sükkânından el-Hâc İbrahim Bey ve Abdullah Bey ve Mustafa Bey ve Hasan Bey ve Yusuf Bey ve Mehmed Bey ve Ömer Bey dimekle ma‘rûf kimesneler gelüb bunların babaları kal‘a-i merkûme kapudânı Mehmed Bey dimekle arîf kimesne yüz doksan (isim yazılmamış) senesinde fevt oldukta kazâ-i mezbûr muzâfâtından Baylan Nâhiyesi’ne tâbi İşmulane ve nısıf Yovane nâm çiftlikler ile yine kazâ-i mezbûr muzâfâtından ve Onca Nâhiyesi’nde vâkı Esterence Çiftliği emlâkları ırsen ve ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîleri dâhi kânûn olunsa meccânen

bunlar ile diğer karındaşları Mehmed İslâm Bey dimekle şehir kimesneye ba‘de’l-intikâl bunlar dâhi çiftlik mezkûrları ale’l-iştirâk meccânen zabt ve ri‘âyet murâd eyledikleri merkûm Mehmed İslâm zikrolunan çiftlik arâzîsinden hissesine isabet edeni zabta kanâ‘at etmeyip zikrolunan çiftlik emlâkları ile arâzî-i mezkûrları hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî zabt ve bunlar dâhi taleb ve ol yerleri iştirâk zabta murâd eylediklerinde mezbûr hileye sülûk ve zikrolunan çiftlikler emlâklarıyla arâzîlerinde acem müteveffa Hüseyin Bey’in kızı ve benim li-ümm karındaşım Zeyneb’in olmakla emlâk mezkûrları hibe ve arâzî mezbûrları dâhi ferâğ etmişti deyü nizâ‘a tasaddî ve yerlerinden ikdâm Medine-i Travnik’te misafireten sâkin iken lede’l-da‘vâ beyinlerinde muslihun tavassut ve ancak zikrolunan Esteronca çiftliği emlâkını bâ hüccet-i şer‘iyye Molla Hasan’a hibe-i sahîha-i şer‘iyye ile hibe ve teslîm ve ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîlerini dâhi sahib-i arz ma‘rifetiyle ferâğ ve tefvîz ederiz deyü tefvîz ve mezbûr müdâhaleden keffi-yed ve beyinlerinde olan muhâsamâtdan ferağa ve kat nizâ birle taraf-ı şer‘den hüccet-i şer‘iyye ve sahib-i arz temessükü iâde olunup ber-vechle ta‘addî olunmak iktizâ etmezken mezkûr bazı müfsidin tahrîk da‘vâsıyla ben çiftlik merkûm emlâkını hibe eylediğime ve arâzîsini dâhi ferâğıma nadim oldum deyü hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî müdâfa‘a kânûn zabt ve gadr sevdasında olduğun bildirüb mahallinde şer‘e ve kânûn üzere rü’yet olunup emlâk-ı mevhibeleriyle arâzîleri bir firâr-ı sabık iştirâken zabt û zirâ‘ât ettirilip mezbûru hilâf-ı şer‘ ve kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye ve temessük ta‘allül ettirilmeyip vâkı olan ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan fuzûlî su’âl olundukta babaları fevt oldukta çiftlikleri emlâkı ırsen ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîleri dâhi meccânen bunlar ile mezbûr Mehmed İslâm’a intikâl etmişken zikrolunan çiftlik emlâkıyla arâzîden hissesin zabtına kanâ‘at etmeyip cümlesi zabt eylediğine bina’en beyinlerinde muslihun tavassut ve ancak Ostorviça çiftliği emlâkını bâ hüccet-i şer‘iyye hibe-i sahîha-i şer‘iyye mûcebince zabt idüb ta‘addî iktizâ etmez iken mezbûr islâm zuhûr ve çiftlik mezbûr emlâkını hibe eylediğime ve arâzîyi dâhi ferâğıma nadim oldum deyü hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî zabt sevdasıyla ta‘addî ve zabtlarına muhalefet eylediği vâkı ise men‘ ü def‘ ve zikrolunan emlâk-ı mevhibeleriyle arâzîleri zabt û zirâ‘ât ettirilmek için mahallinde şer‘ ve kânûn havale ile emr-i şerîf yazılagelmiştir deyü tahrîr olunmakla mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Za sene 196

Sayfa 57

Hüküm 152

Özet

Harmen Hatun gelerek Saraybosna Kazâsı'nda bulunan çiftlik emlâkıyla arâzîsinin babası Mukâbeleci Ali Efendi ve Mehmed'in iştirâken mutasarrıflar olduğu babasının fevtiyle Mehmed'in kendi hisselerine müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunması ve kânûn ve deftere göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna mollasına hüküm ki

Harmen nâm hatun gelüb Saraybosna Kazâsı'nda vâkı çiftlik emlâkıyla ma'lûmetü'l-hudûd çiftlik mezbûr arâzîsinden babası Mukâbeleci Ali Efendi dimekle ma'rûf kimesne Mehmed nâm kimesne ile ale'l-iştirâk mutasarrıflar iken babası mezbûr Hasan'ın mutasarrıf olduğu emlâkın hissesini hal hayatında ve kemâl-i akıl ve sıhhatinde hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve nısıf çiftlik mezbûr arâzîsinden dâhi hîn-i tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle ferâğ ve tefvîz ve yedine verilen temessük mûcebince babası mezbûrun hizmetinde dört sene zabt ve arâzîyi beher sene zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken babası mezbûr fevt olub ber-vechle müdâhale olunmak icâb etmez iken mezbûr Mehmed zuhûr ve yine müşterek olmamakla ben tefvîz ettim deyü nizâ ta'addî ve bu makûle tarla nizâ'ı bî hasbe'l-kânûn mahallinde rü'yet olunmak kânûn ve ferâgat-ı mer'iyyeden iken mezbûr bazı zî-kudret kimesnelere isnadı sebebiyle Travnik Müftüsü'nün tahrîk ve da'vâsıyla peyda eylediği fetâvâya mebnî Travnik Kadısı huzûrunda istimâ ettirip zabt ederim deyü hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kânûn fuzûlî zabt ve gadr irâdesinde olduğun bildirüb sen ki mevlânâ mûmâ-ileyhsin husûsu mahallinde huzûrunda şer' ve kânûn üzere rü'yet olunup emlâk-ı mevhibesiyle arâzîsi yedinde olan senedât-ı şer'iyyesi mûcebince bir firâr-ı sabık zabt û zirâ'ât ettirilip mezbûr Mehmed'i ve âhardan bir ferdi ta'allül ve nizâ ettirilmeyip men'ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'dan fuzûlî su'âl olundukta mezbûre babası mukâbeleci Ali Efendi dimekle ma'rûf kimesne mutasarrıf olduğu nısıf çiftlik emlâkını hal hayatında ve kemâl-i akıl sıhhatinde hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve teslîm ve yine mutasarrıf olduğu nısıf çiftlik mezbûr arâzîsinden hak tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle ferâğ olduğundan ve beher sene verilen temessük mûcebince dört seneden mütecâviz zabt ve arâzî mezkûru beher sene zirâ'ât ve öşür ve

rüsûmun sahib-i arza eda eder iken müştereki mezbûr Mehmed ol emlâk ve arâzîye hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî müdâhale eylediği vâkı ise men‘ü def‘ içün mahallinde şer‘ ve kânûn havale ile emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olunmağın mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Za sene 1196

Hüküm 153

Özet

Kudâttan Osman ile karındaşı Ali arzuhâl ederek bunların babaları Hasan’ın vasiyet eylediği çeşmeyi inşa ederler iken kazâdan Süleyman’ın gelerek kendilerine zulüm ettiği ve kendilerinden beş yüz kuruşlarını gasben aldığını ve müdâhalesinin men ve gasben aldığı meblağın kendilerine iâde olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Bosna kadısına hüküm ki

Kudâttan Osman zîde kadruhû ile karındaşı Ali nâm kimesneler Südde-i Sa‘âdet’ime arzuhâl idüb bunlar babaları müteveffa Hasan nâm kimesnenin vasîyet eylediği bi’r-i ma-i hazır ederler iken kazâ-i mezbûrdan Süleyman nâm kimesne zuhûr ve şirrete sülük ve şütûm-ı galize ile şütûm ve hedm arz eylediğinden ma‘ada bin yüz doksan (isim yazılmamış) senesinde hevasına tâbi ehl-i ırz kimesneler bunların ber-vech-i şer‘i ve bi gayrı hak beş yüz kuruş mütecâviz akçelerin gasben alır ve ziyâde gadr ettirilmek ve bu bâbda da‘vâsına muvafık Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfe mûcebince şer‘le görülüp alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Ferruh

Fî Evâhir-i Za sene 1196

Hüküm 154

Özet

Kamengrad Kazâsı’nda sâkin Çin Kal‘ası havalecisi Murâd ve Hasan arzuhâl ederek kendilerinin kimseye alacak ve verecekleri olmayıp Osterokça Kal‘ası sâkinlerinden Ali Ağa bilinen kişinin kendilerinden bin altı yüz kuruş alacağı olduğunu

iddi‘â ettiklerini ve Ali’nin müdâhalesinin men‘ ve def‘ olunması ve kânûna göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi ve Kamengrad kadısına hüküm ki

Kamengrad Kazâsı’nda sâkin Çin Kal‘ası havalecisi Murâd ve Hasan nâm kimesneler arzuhâl idüb bunlar kendi hallerinde arzlarıyla mukayyid olub hilâf-ı şer‘ kimesneye vazi ve hareketleri olmayıp üzerlerine dâhi bir nesne sâbit olmuş değil iken Osterokça Kal‘ası sâkinlerinden Ali Ağa dimekle arîf kimesne ile sâ’irleri bunlar ilan ve arzları olmaktan naşi nefsaniyete mebnî nice gün ifrâz mütezemmin mevâd-ı eşyâlara hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi gayrı hak sizden bin altı yüz kuruş alacak hakkımız vardır deyü ta‘addî ve rencideden hâlî olmadıkların bildirüb mezkûrların hilâf-ı şer‘-i şerîf ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için emr-i şerîfim yazılmıştır

Mustafa

Fî Evâhir-i Za sene 1196

Sayfa 58

Hüküm 155

Özet

İbrahim ve Derviş gelerek Derbend Kazâsı sâkinlerinden bunların karındaşları oğlu Mehmed’in yüz doksan senesinde öldüğünü murisin terekesinin eşi ve annesi (isim yazılmamış) nâm hatunlara intikâl edecekken kasabadan bazı kimselerin terekeyi almalarına mani oldukları ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Derbend kadısına hüküm

İbrahim ve Derviş nâm kimesneler gelüb Derbend Kazâsı sükkânından bunların li-ebeveyn karındaşları oğlu Mehmed nâm kimesne yüz doksan senesinde fevt oldukta bi’l-cümle emvâl ve eşyâsı imdi şer‘le temhir ile kasaba-i mezbûr sâkinlerinden zevcesi (isim yazılmamış) vâlidesi (isim yazılmamış) nâm hatunlara münhasıra olmakla bunlar dâhi tereke-i müteveffâ-yı mezbûr ma‘rifet-i şer‘le tahrîr ve taksim ve hisse-i ırsiyelerin ahz û kabz etmek istediklerinde mezbûran zuhûr ve bazı kesana intikâlen cümlesini tağliben zabt ve hisse-i ırsiyelerini bildirüb ol vechile ziyâde gadr ve ta‘addî eyledikleri

ve vesâyât da‘vâsı muvafık Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb mûcebince şer‘le görülüp murisleri müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil mezbûratanın hilâf-ı şer‘ fuzûlî zabt ettikleri emvâl ve eşyâ ma‘rifet-i şer‘le tahrîr ve taksim ve hisse-i ırsiyeleri tamamen tahsîl ve bi kusûr kendilere alıverilüb ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Za sene 1196

Hüküm 156

Özet

İbrahim ve Derviş gelerek bunların velileri oldukları kardeşlerinin oğlu Mehmed’in kızları Ümmühan ve Hatice’nin kasaba sâkinlerinden İbrahim oğlu Ömer ve derviş oğlu Hasan ile evlendirilmek istediklerini ancak kazâ sâkinlerinden Ümmühan hatunun evliliğe rızam yoktur diyerek müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Derbend kadısına hüküm ki

İbrahim ve Derviş nâm kimesneler gelüb bunlar velileri oldukları li-ebeveyn karındaşları oğlu Mehmed nâm kapudânın kızları Ümmühan ve Hatice nâm sagîrleri mezbûr İbrahim oğlu Ömer ve Derviş oğlu Hasan velileri cihetiyle akd ve tenkih etmeleriyle münkâ‘ide mezbûratanı bilâ veledin (...) akdı husûsuçün almak murâd ettiklerine dâhl icâb etmez iken kazâ-i mezbûr sâkinelerinden Ümmühan nâm hatun zuhûr ve tezvîce razı olmam deyü hilâf-ı şer‘-i şerîf vermekte ta‘allül ve muhalefet ve küllî gadr kasdında olduğu bu bâb da temessük verildiğin bildirüb şer‘le görülüp aluvirülmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Za sene 1196

Hüküm 157

Özet

Teşne Kazâsı sâkinlerinden Hasan, Hüseyin, Mehmed ve diğer kişiler gelerek kendilerinin kimseye borçları olmadığını ancak kazâ da naîb olan Ömer Efendi’nin

kendilerine üç bin kuruş borcu olduğunu ve alacaklarının tahsîlini taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Teşne kadısına hüküm ki

Teşne Kazâsı sâkinlerinden Hasan ve Hüseyin ve Mehmed vesâ'ir ma'lûmü'l-esâmi kimesneler gelüb onlar kendi hâlînde arzlarıyla mukayyid ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vazi ve ta'addî ve verecekleri olmayıp müdâhale icâb etmez iken yine kazâ-i mezbûr sâkinlerinden zümre-i mütegallibeden sâbıkân nâ'ib olan Ömer Efendi dimekle ma'rûf kimesne bin yüz doksan (isim yazılmamış) senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bigayrı hak üç bin kuruş mütecâviz akçelerini ahz ve ziyâde gadr eylediğin bildirüb merkûmun hilâf-ı şer'-i şerîf bî-gayrı hak ahz idüb zimmetinde olan hakları kendilere alıverilüb âhara muhalefet ettirilmeyip icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Za sene 1196

Hüküm 158

Özet

Saraybosna mütesellimi olan Hüsnüzâde İsmail Bey evlâdı tarafından verilen arzuhâlde İzvornik Sancağı'nda Sana Nâhiyesi'nde Dorne Köyü'nde babasına ait ze'âmeti ve ocaklığı olmakla babasının fevtiyle kardeşine ve kendisinin mutasarrıf olduğu ve kardeşinin dâhi öldüğü kendisine berât olunmasını taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîrim Abdullah Paşa'ya hüküm ki

Bundan akdem Saraybosna mütesellimi olan Hüsnüzâde İsmail Bey evlâd-ı sigarı taraflarından bu def'a der-yâr-ı merhamet medârıma takdim olunan bir kıt'a arzuhâlde İzvornik Sancağı'nda Sana Nâhiyesi'nde Dorne nâm karye ve gayrıdan otuz bin yüz elli akçe ze'âmete Eyâlet-i Bosna müteferrikalığı kendisiyle bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olan mütesellim mezbûr İsmail vefât ve evlâd-ı sigarını terk eyledikte bu makûle dört beş sene evvelasına kadar zu'amâ ve erbâb-ı timârın ze'âmet ve timârları evlâdının ekseriyete tevcîh verilmiş vesâ'irleri ve husûsdan hisselerini ahz ve istifa olunmak Bosna'nın ocaklık ve şürûtu mer'iyyesinden iken babaları mezbûr Hüseyin fevtinden kebir karındaşları Derviş Mustafa sahib-i faraş olduğundan habs ve iktizâ emmileri Ferhad Bey dimekle arîf kimesneyi tevcîhi için civâr-ı Bosna'ya irsâl oldukta ze'âmet-ı mezbûr şahsı

ve bir kılıç tahmîli yoğiken hilâf-ı şürût beş nefer evlâda tezkere ettirdiğin inhâ ve Bosna Defterhânesi'nden kayıtları terhin olunageldiği ve şürût-ı mer'iyyeleri üzere kebir karındaşları merkûm Mustafa'ya müceddeden tevcîhiçün tarafından tezkere olunmasını mütezemmin sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitaben emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve Eyâlet-i Bosna'da vâkı zu'amâ ve erbâb-ı timâr ashâbının min-külli'l-vücûh vâkı olan tevcîhiçün ve ref' ve ifâları vâlileri tarafından tevcîh ve tezkere ve ba'dehû Âsitâne-i Sa'âdet'imden berât olunması bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn meşrût olmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin istid'âları timâr defterdarı ve kethüdâsı ve timâr tezkerecisi ve çavuşları kethüdâsı ve alaybeyileri vesâ'ir zabitan ve zu'amâ ve erbâb-ı timâr mûmâ-ileyhimden ba'de't-tahsîs eyâlet-i merkûmeden gayrı cari olan ocaklık şürûtuna muvafık mutabık ise gadr ve himâyeden ari vechile bu cihete mubaderet eylemek fermânım olmağın imdi ber-minvâl-i muharrer Eyâlet-i Bosna'nın bi'l-cümle vâkı olan teveccühât ve ref' ve ibkâları vâli tarafından tevcîh ve tezkere olunduktan sonra Âsitâne-i Âlîyye'mden berât olunması bâ Hâtt-ı Hümâyûn ve şevket-makrûn meşrût olmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin müteveffâ-yı merkûmun evlâd-ı sigarı mezbûrunun ber-vech-i muharrer vâkı olan istid'âların mûmâ-ileyhden tefhim ve su'âl ve ba'de't-tashîh Eyâlet-i merkûmeden kadîmden cari ve mer'i olan ocaklık şürûtuna mutabık ve muvafık olduğu surette gadr ve himâyeden ari vechle tevcîh mübâderet ve hilâf-ı şürût-ı mer'iyye hâlât vukû'ndan ittika ve mübâ'adet eylemek bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmıştır

Fî Evâhir-i Za sene 1196

Sayfa 59

Hüküm 159

Özet

Hersek Sancağı'nda bulunan Bocnik Kal'ası müstahfazlarından Mehmed müstahfaz gelerek Hersek Sancağı'nda Selun Nâhiyesi'nde İskender Kethüdâ köyünde gedik timârı olduğunu nâhiyede Kışlabey ve Taşlıca Kazâsı'nda Karlak köyü toprağında ziraat edenlerden öşürlerini taleb eylediğinde vermekte imtinâ ettiklerini ve zimmetlerinde kalan öşür miktarının kendisine teslîm edilmesi husûsunda hükümdür

Nevesin ve Taşlıca kadılarına hüküm ki

Hersek Sancağı'nda vâkı Bocnik Kal'ası müstahfızlarından Mehmed nâm müstahfaz gelüb Hersek Sancağı'nda Nevesin Nâhiyesi'nde Çiftlik-i İskender Kethüdâ nâm karye ve gayrıdan gedik timâr ile kal'a-i mezbûr müstahfazlar berât-ı şerîfimle mutasarrıf olub gedik timârının başkalemi olan sâlifü'z-zikr çift İskender Kethüdâ Karyesi'yle gedik timârı müstahfazlarından nâhiye-i mezbûre tâbi Kışlabey ve Taşlıca Kazâsı muzâfâtından Selun Nâhiyesi'ne tâbi Karlak nâm karyeleri toprağında zirâ'ât ve harâset edenlerin hâsıl eyledikleri tezkerelerinden şer'le müteveccih olan on bir öşürlerin taleb eylediğinde kurra-i mezbûr topraklarında vâkı çiftlik ashâbından adamlar hilâf-ı kânûn noksan ile birkaç sene öşürlerin vermeyip zimmetlerinde kaldıklarında hâlâ alıverilüb ve gerek gayrılarından her kim olursa olsun zirâ'âtleriyle hâsıl eyledikleri tezkerelerinden şer'le müteveccih olan onda bir öşürleri alıverilüb hayır ashâbından olanlar hilâf-ı kânûn ta'allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnu ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kaleminden fuzûlî su'âl olundukta gedik timârını karyemiz tarafında zirâ'ât ettilmek hâsıl eyledikleri terekelerinden şer'le müteveccih olan onda bir öşürleri aluvirülmek kânûn olub noksan etmekle kabul etmeleriyle deyü tahrîr-i hümâyûn kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Z sene 1196

Vehbi

Hüküm 160

Özet

Mustafa gelerek Gölhisar Kazâsı'nda Keluh Nâhiyesi'nde Ramla köyü toprağında atasından kendisinin mutasarrıf olduğu arâzîlerinin olduğunu köy sâkinlerinden Mehmed Kethüdâ ve kardeşi Mehmed ve Ömer'in arâzîlere müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Gölhisar kadısına hüküm ki

Mustafa nâm kimesne gelüb Gölhisar Kazâsı muzâfâtından Keluh Nâhiyesi'ne tâbi Ramla nâm karye toprağında vâkı Budem dimekle ma'rûf ma'lûmetü'l-hudûd arâzîye eben an ced mutasarrıf ve her sene zabt û zirâ'âte ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ idüb dâhl icâb etmez iken yine karye-i mezbûr sükkânından Mehmed Kethüdâ ve karındaşları Mehmed ve Ömer nâm kimesneler birbirleriyle yekdil ve bin yüz doksan

(isim yazılmamış) senesinde ol yerleri fuzûlî ve tağliben zabt ve mukaddemâ lede't-terâfu ol yerler ber vech-i muharrer mezbûr Mustafa'nın olduğu nümayan ve zâhir ve müdâhaleleri men‘ birle cânib-i şer‘iyye hüccet-i şer‘iyye ve i'lâm ve bir cânib bunun zabtıçün berâtlarına vâli tarafından buyruldu keşide kılınmışken yine memnû‘ olmayıp gadr sevdasında olduğun ve bu bâbda da‘vâsına muvafık fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince kânûn üzere amel olunup ol yerler mezbûrlar dâhi kendine alıverilüb bir karar-ı sabık zabt û zirâ‘ât ettirilip hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye ve mürâseleye ve kânûna mugâyir muhalefet ettirilmeleri bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Z sene 1196

Hüküm 161

Özet

Poçinik Kal‘ası müstahfazlarından Mehmed veled-i İbrahim müstahfaz gelerek Hersek Sancağı'nda Araluka köyünde gedik timârı olduğu ve Poçinik Kal‘ası müstahfazlığına berâtı olduğunu İmocife Kazâsı'nda voyvoda olanların haklarına kanâ‘at etmeyip kendi arâzîlerine müdâhale ettikleri defter-i icmâl ve defter-i mufassalda bulunan kayıtlara göre hareket edilmesi ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Hersek Sancağı'nda vâkı İnmuye nâhiyesinin tâbi olduğu kudâtın kadısına hüküm ki

Poçinik Kal‘ası müstahfazlarından Mehmed veled-i İbrahim nâm müstahfaz gelüb Hersek Sancağı'nda İmak Nâhiyesi'nde Araluka nâm karyeden yedi yüz akçe gedik timâr ile Poçinik Kal‘ası müstahfazlığına berât-ı şerîfimle mutasarrıf olub gedik timârını başkalemi olub müşterekiyle kayd-ı berâtına dâhil sâlifü'z-zikr Aralevve nâm karyesini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle zabt ve hizmet mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûs ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte âhardan bir ferd ile dâhil olunmak icâb etmez iken İmocife Kazâsı'nda İvas Nâhiyesi'nden Derahak Karyesi'ne ber-vech-i mâlikane mutasarrıfı tarafından voyvoda olanlar Karye-i Derahak el mezbûreyi hassı tarafından zabta kanâ‘at etmeyip Karye-i Aralevve el mezbûrenin mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde olan

yerleriçin hassı mezbûre mülhakâtındandır deyü hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve tağliben zabt ve gadr murâd eylediğin bildirüb Karye-i Aralevve el- mezbûre mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşür ve rüsûmu gedik timârı tarafından alınagelen yerlerile ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle kendine zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî hassı mezbûr mutasarrıfı tarafından voyvoda olanları Karye-i Aralevve el-mezbûreyi ve mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde olan yerlerine bir türlü dahl û ta‘arruz ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta İvan Nâhiyesi’ne tâbi on beş baştine ve sekiz nefer re‘âyâ ile Karye-i Aralevve ve hâsıl-ı tahtında ispenç resm-i çift ve gendüm ve mahlût yekûn ma‘a gayruhu bin sekiz yüz otuz altı akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemi ile tahrîr ve defter-i mufassalda yedi yüz akçesi ifrâz ve Poçinik Kal‘ası müstahfazına mahsûs bir icmâl ve icmâl-i mezbûr Defter-i Hâkânî’de mestûr Mehmed veled-i İbrahim ve bakisi müştereki kayıtlarında ve yine Livâ-i Hersek’e tâbi Kazâ-i İmocife ve tahtında Nâhiye-i İvan tâbi Karye-i Derehak haneden haneye yüzer akçe filorilerin eda eylediklerinden sonra sahib-i tımâra öşrün verirler ve yetmiş dört baştine hane fi yüzerden mukâta‘ât iki yüz altmış üç deyü defter-i mufassal eflâkında tahrîr defter olunmuştu bu takdirce ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî tarafeyn tahrîrinde mahallerin başka başka alub birbirlerinde alâkalar olmamak iktizâ eylediğin bi’l-fi‘il defter-i icmâlde olan mir Ahmed zîde mecdühû arz etmeğin arzın mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fehim

Fî Evâ’il-i Z sene 1196

Sayfa 60

Hüküm 162

Özet

Sen ki el-Hâc Ali Hâlîs mektup göndererek Eflâk Kazâsı’ndaki ileri gelenlerin meclise geldiğini kasaba sâkinlerinden Semco zımmî öteden beridir kendi hâlînde olmadığı fitne ve fesâd peşinde olduğu zımmînin zulmünün men ve kendisinin def olunması için mübâşir ta‘yîn edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîr-i mükerrem Paşa'ya İstâr-ı Eflâk Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Sen ki mevlânâ-i mûmâ-ileyhsin el-Hâc Ali Hâlîs zîde ilmühûsun Südde-i Sa'âdet'ime mektûb gönderip İstâr-ı Eflâk Kazâsı'nda sâkin ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ vesâ'ir ahâlî ve re'âyâ ve bâ cem'ihim meclis-i şer'e varıp mine'l-asl birbirlerin ile me'lûf mütegallibeden ve vedi´a'i halıkü'l- berabaya tasallut ve erazil makûlesine i´anet evâmir-i âlîyyeye ve ahkâm-ı şer'iyyenin iktifalarına kânûn-ı münîfenin icrâsına muhalefet üzere olan kasaba mezbûre sükkânından el-Hâc Murâd ve refiki Vartan Nâhiyesi'nde mütemekkin Semco nâm zımmı öteden beri kendi hallerinde olmayıp muvazzaf fitne ve bi'd-defa'ât re'âyâyı bilâ mûceb tekdîr ve izdirâ ve rencideden hâlî olmayıp ve bundan akdem kasaba-i mezbûrda sâkin olub kendi hallerinde arzlarıyla mukayyid ve cümle ahâlî kendiler dâhi hoşnud ve razı olan ehl-i İslâm'dan birkaç nefer ma'lûmü'l-isim kimesneleri hile ile ehl-i ayâlleriyle kazâ-i âhara bilâ emr-i âlî ib'âd ve re'âyâ fukarâsı üzerlerine kendi nefisleriçün emir ve defterden ziyâde yüz ellişer kese akçe tevzi ve masarîf defterine idhâl eylediklerinden ma'ada ile üç sene mukaddem akçe maddesi husûsuçün dâhi re'âyâ fukarâsına elli bin guruş mikdarı isal-i zarar ve zulm ve ta'addî idüb şer ve mazarratlarından emin ve rahatları meslûb ve perakende ve perişân olmalarına mukayyid olmakla mezbûrların hilâf-ı şer' ve kânûn ol vechile zâhir olan zulm û ta'addîleri üzerlerinden men' ü def' olunmak bâbında vâkı hâlî hükm-i hümâyûnum verilmek ricâsına bi'l-iltimâs arz eyledikleri ecîlden sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mübâşir ma'rifetiyle mahallinde şer'le görülmek için emr-i şerîf yazılmıştır

Hasbi

Fî Evâhir-i Z sene 1196

Hüküm 163

Özet

Akhisar Kal'ası müstahfazatından Hasan ve Mustafa müstahfazlar gelerek Bosna Sancağı'nda (...) Nâhiyesi'nde Garlonca ve diğer mahallerde gedik timârları olduğunu gedik timârın eski mutasarrıfları Sinan ve Ali'nin ölmeleriyle çocukları berât ve kânûna aykırı olarak gedik timâra müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men olunması kânûn ve deftere uygun hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Bosna Sancağı'nda vâkı (...) Nâhiyesi'ne tâbi olduğu kazânın kadısına hüküm

Akhisar Kal'ası müstahfazatından Hasan ve Mustafa nâm müstahfazlar gelüb Bosna Sancağı'nda (...) nâhiyesi ve Şugabe Karye-i Garlonca ve gayrıdan üç bin üç yüz akçe gedik timâr fi'l-asl Yorihofa Kal'ası dizdârına mahsûs olub Kefere Kal'a-i mezbûre harab olduğundan gedik timâr mezbûr ile kal'a-i merkûmenin kethüdâ iki adet müstahfaz gedik timârları ve edâ eden (...) ba'dehû mezbûr odasında müceddeden bina olunan palangaya nakil birle bin yüz elli sekiz senesinde mahallerde bulunmağın kalemiyle tashîh ve gedik timâr ile dizdârlık mezbûr mutasarrıfı Hasan'a ber-mûceb-i tashîh icmâl müceddeden tevcîh verilmeye ve ba'dehû vâkı.... birle yüz altmış iki senesinin şevvaline yine küllî tevkî-i kalemiyle tashîh ve mezkûr Hasan'a ber-mûceb-i tashîh icmâl tekrar tevcîh ve berât mezkûre merkûm Hasan gedik timâr mezbûr Ali'ye kasr-ı yed ve Bosna vâlisi tarafından tevcîh olunduktan sonra merkûm Hasan fevt olub zaili dâhi terk-i hizmet idüb gedik timâr mezbûr ol vechle mahlûl ve bilâ sahib kaldığından müteveffâ-yı mezkûr Hasan'ın oğlu Sinan Berlofçe Cemâ'âti ağası iken gedik timâr mezbûru dâhi zabt idüb ve mezkûr yedinde kayd-u vakt ona bil-ttifalarının kadr-ı kifaye ulufelü iğvan ve müstahfazan ve dizdârları olub ancak yine Bosna'da vâkı Akhisar Kal'ası'nın iki aded timârlı müstahfazatından gayrı olmayıp el-yevm mahlûl olan üç bin üç yüz akçe gedik mezbûrun iki adet müstahfaz timârı almakla tecemmû olduğuna bina'en vakıf üzere ref' ve Akhisar Kal'ası'na nakl-i mahal bâ-hatt-ı tevkî tashîh ve mezkûr Hasan ile Mustafa'ya fî-mâba'd kal'a-i merkûmede sâkinler olub hizmet-i lâzımeleri eda etmeleri şartıyla münasefeten tevcîh ve yedlerine berât-ı âlî-şân verilmek için bin yüz doksan altı senesi saferinin on üçüncü gününde Bosna vâlisi tarafından berât-ı şerîfe yedlerine verilmekle berâtları mûcebince ma'rû'z-zikr üç bin üç yüz akçe gedik timâr vakıf üzere tebliğinden ref' ve Akhisar Kal'asına nakil ve bin altışar yüz ellişer akçe müstahfazanlar olub merkûman Hasan ile Mustafa'ya sene-i mezbûr mah rebiülahirinin üçüncü gününe vârid olan fermân-ı âli mûcebince bâ hatt-ı tevki ve tashîh ve hâlâ başka başka yerlere ahz olunduğu Defter-i Hâkânî'de mukayyid olmakla gedik timâr mezbûr karyelerini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve berâtları mûcebince hizmetleri mukâbelesinde müstehak oldukları ve usûl ve mübâya'â kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eylemelerine bir dürlü dâhil icâb etmez iken merkûm Sinan ve Ali fevt olub oğulları zuhûr ve timâr mezbûr babamızındır deyü müdâhale ve gadr sevdasına olunmaların bildirüb zikrolunan

gedik timârlar ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî kendilere zabt ve berâtları mûcebince hizmetleri mukâbelesinde müstehak oldukları mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i sahîh mezbûrları âhardan bir ferdi fuzûlî müdâhale ettirilmeyip men‘ü def‘ ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâhir-i Z sene 1196

Sayfa 61

Hüküm 164

Özet

Bosna Eyâleti’nde bulunan Kamengrad Kazâsı’nda bulunan karye kapudânlığının ve Bozin Kalesi muhafazasında görevli askerlerin gelen arzuhâlleri gereğince Bozin Kalesi’nde görevli olarak kayıtlarda görülen askerlerin elli adedinin isminin bulunduğu ancak kendilerinin başka yerde görevli oldukları ve kal‘ada yapılması gereken tadilât ve tamiratların bulunduğu bu husûs için mübâşir ta‘yîn olunması ve sonucun derhal bildirilmesi husûsunda hükümdür

Hâlâ Bosna vâlisi vezîr Abdullah Paşa’ya hüküm ki

Bosna Eyâleti’nde vâkı Kamengrad Kazâsı’na muzâf karye kapudânlığına tâbi Bozin Kal‘ası muhafazasında olan yerlü neferâtının bu def‘a vârid olan bir kıt‘a arzuhâlleri mefhûmunda kal‘a-i merkûme iştiha-i serhâd-i İslâmiye’de verilmek kal‘a-i merkûme kapudânı Mustafa farisden cemâ‘âtin elli nefer fukarâya me’mûr oldukları Bozin Kal‘ası muhafazasından ihrâc ve bilâ lâzıme mahalle nakil ettiğinden başka gureban-ı hamis cemâ‘âtinden elli neferin ismi mevcûd ve cismi nâ-mevcûd da‘ileri âhar yerde sâkin ve hizmet-i muhafaza-yı tarik ve yedi seneden beri emvâl-i mevhumu kimesneye vermediğinden gayrı kapudân merkûmun neferât ve havadarlarından gureban evvel ağası muharrem ve oda-i kebir ağalarından gureban-ı sani ağası Ali ve Marenlusan cemâ‘âtinden Mustafa nâm kimesneler dâhi kapudân merkûme istinaden kal‘a-i mezbûreyi terk ve mahal-i ba‘idede meslek ittihad etmeleriyle kal‘a-i merkûmede

muhafazadan halî olduğundan başka bundan akdem bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn kuyut ve tanzîm olunan mühimmat-ı cebhâne ve ecnâs-ı zehâyir üzerine mîrî ve gayrı husûsat-ı lâzımenin emri baş muhasebeye kapudân hümâyûnum oldukta kapudân merkûme kemâl-i tamından nâşi mîrî anbarın akçesi mîrî verilmişken Bosna Eyâleti'nin mimarı ma'rifetiyle keşf ve rü'yet ve mîrî tarafından binası lâzım eylemek gaddar-ı merkûme neferât-ı mevâciblerin bir def'a bedel-i masarîf ifrâz ve fukarânı meccânen i'mâl ettirip kal'a tamirlerine olduğu mîrî malı kendi umuruna sarf ve istihlâk birle kal'a-i merkûme tatil ve hassaten tekmîl olduğundan başka atik ve cedîd verilen bin iki yüz çuval üzerine mîrîden bazısını kefereye bey ve bazısını ortaksız anbarda ihza ve izahat ve bundan başka kal'a-i mezbûrede mevcûd mühimmat-ı cebhâne ve ispenç ve mühimmat-ı sâ'ire itlak ve izâ'at ve bundan akdem iktizâ eden tecdîd-i berât için fukarâdan masarîf-ı mutedileden ziyâde dokuz yüz guruş ahz ve bunun nice türlü fezaya-i harekât-ı mesbûka cesaret etmekle kal'a-i mezbûre fukarâsı zulm û ta'addîsine teessire olmadıkları hasebiyle bâlâda mestûrü'l-esam kimesneler me'mûr oldukları kal'a-i mezbûre iskân ve gureban-i hamis cemâ'âtinden mevcûd olan elli adet esâmî-i müstahkine itâ ve esâmî-i mezbûrenin yedi sene evvel mevâhibi mîrî tarafından kabz ve iskânda itâ'at etmeyenlerin dirlikleri vâkı ve âhara tevcîhle ve kal'a-i mezbûrun tamirleri ve cebhâne ve mühimmatın tanzîmine dair mukaddemâ sâdır olan emr-i âlînin gayrı başmuhasebede mukayyid olduğu üzere mahallinde keşf ve muayene ve lâzım gelenlerden mütezemmin ve iktizâ edenlerin te'dîbi zamnında Der-âlîyyemin emin ve mübâşir ta'yîn ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle serhâd merkûmun ihtifa eden levâzımı te'diye ve tetmim olunmak için sana hitaben emr-i şerîfim sudûrunu kal'a-i mezbûre ahâlîsi taraflarından bu def'a Der-âlîyye'me takdim olunan arzuhâllerin tahrîr ve istid'â olunmuş Eyâlet-i Bosna kaffe-i umuru vâlisine makbûz olmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin husûs-ı mezbûr inzimâm re'yin ve dergâh-ı muallam kapucıbaşılarından bazı husûsa me'mûriyet ile hâlâ ol cânibde olan İbrahim dâme mecdühû ma'rifetiyle bâ tahri rü'yet ve hakîkat-i keyfiyet Der-sa'âdet'ime arz ve i'lâm olunmak bâbında fermânım olmağın imdi bu makûle nihayet hudûd-ı İslâmiye'de vâkı serhâdın mürettib olan hıfz ve neferâtı me'mûr oldukları kal'adan hariç mahallerde oldukları ve âlât ve edevât ve mühimmatı cebhâne vesâ'ir levâzımatın otlak ve izâ'atı misüllü hâlâta bir türlü rızayı dâverânem olmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahbuz uhde-i istihamın olduğu üzere husûs-ı mezbûr re'y ve ma'rifetin ve kapucubaşı mûmâileyh ma'rifet ve mübâşeretiyle kemâl-i dikkat ve

taharri birle tefhis ve gereği gibi tashîh ve tahkîk idüb hakîkat-ı keyfiyet her ne vechle vukû‘ ve sıhhati üzere seri‘an der-devlet-i medârıma arz ve i’lâma ve nizâm-ı serhâd-ı mensureme ve kusûr ve rehavetten ihtifa olunmak bâbında

Fî Evâ’il-i Z sene 1196

Hüküm 165

Özet

Ze‘âmet sahibi Ebubekir veled-i Haydar gelerek İzvornik Sancağı’nda Böğürdelen Nâhiyesi’nde Ostraviça köyünde berâtla ze‘âmeti olduğunu ze‘âmeti arâzîsinden vergisini tahsîl etmek istediğinde Sokol Nâhiyesi’nden Berseh Köyü’nden ze‘âmet sahibi Ahmed veled-i Abdusselam’ın arâzîlerine müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men ve kânûn ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine İzvornik kadısına hüküm ki

Zu‘amâdan Ebubekir veled-i Haydar zîde kadruhû gelüb İzvornik Sancağı’nda Böğürdelen Nâhiyesi’ne Ostraviça nâm karye ve gayrıdan yirmi bir bin dört yüz seksen akçe berât-ı âlî-şânla mutasarrıf olduğu ze‘âmeti aklamından İzvornik Kazâsı muzâfâtından Hafanin Nâhiyesi’ne tâbi müşterekiyle kaydına dâhil beş yüz akçe yazar halunik der mîrî Kal‘a-i İzvornik deyü mukayyid mezra mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz etmek istedikte âhardan vahid icâb etmez iken Sokol Nâhiyesi’nde Berseh nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe ze‘âmete mutasarrıf Ahmed veled-i Abdusselam ze‘âmeti mülhakâtından İzvornik Nâhiyesi’ne tâbi on bin akçe yazar Kavacık Karyesi’ni müşterekiyle zabt ve kanâ‘at etmeyip sâlifü’z-zikr Halunik Dizmizi Kal‘a-i İzvornik deyü mukayyid mezra için ze‘âmeti aklamından olmak üzere hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve tağliben zabt ve öşür ve rüsûmun ahz û kabz idüb abd eylediğin za‘im merkûm Ebubekir veled-i Haydar’a arzuhâl inhâ ve mezra-i Halunik der mîrî Kal‘a-i İzvornik el merkûme ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî za‘im mezbûr Ahmed veled-i Abdusselam’ın ol-vechle zâhir olan müdâhalesi ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta

Hayaman Nâhiyesi'ne tâbi mezra-i Celumek der-karîb Kal'a-i İzvornik derbend veya yol ve sefer ve Osman ve Osman ve Davud mutasarrıf muktezâ ve ala sefer ma'a hassa Osman zirâ'ât idüb sahib-i arza eda eder hâsıl beş yüz yetmiş akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde İlhar Nâhiyesi'ne tâbi yerlü Teskah nâm karye ve gayrı ile biriktirilip on bir bin dokuz yüz akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun beş bin dokuz yüz akçesi Ebubekir veled-i Haydar ve bakisi müştereki ta'addîden ve İzvornik Nâhiyesi'ne tâbi on yedi nefer re'âyâ ve dokuz baştine ile Karye-i Kavacık ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ketân yekûn ma'a gayruhu bin akçe yazı ile müfassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde iki bin iki yüz akçesi ifrâz ve Ravraş Nâhiyesi'ne tâbi Ebuz Elvik nâm karye ve ma'a gayruha biriktirilip beş bin dokuz yüz doksan dokuz akçesi bir icmâl ve icmâl mezbûrun bin beş yüz akçesi Ahmed veled-i Abdusselam bakisi müştereki kaydında olmakla bu takrîrce ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî tarafından icmâl ve mufassalları ve nâhiyeleri başka başka olub birbirlerinde alâkaları olmamak iktizâ eyledikte defter emini esbâk ba'de'l-arz arzı mûcebince Amel olunmak için doksan dört senesi evâsıt-ı cemaziyelevvelinde Bosna vâlisine ve İzvornik kadısına hitaben bir kıt'a ve za'im merkûm Ahmed veled-i Abdusselamın ze'âmeti mülhakâtından müştereki kaydına dâhil sâlifü'z-zikr Kavacık Karyesi'nde ve hâsılıyla mahsûb zemin-i beled ve çayır der pervane deyü mukayyid zeminden za'im mezkûr Ebubekir veled-i Haydar'ın alâkası yoğiken hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale eder götürülmesine binâ'en Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak bâbında Bosna vâlisine ve İzvornik kadısına hitaben doksan altı senesi rebiülahirinde bir kıt'a emr-i şerîfim verildiği Dîvân-ı Hümâyûn'dan başka başka icrâda olunup za'im merkûm Ebubekir veled-i Haydar müşterekiyle kayıt ve berâtına dâhil sâlifü'z-zikr mezra-ı sabık İzvornik alaybeyisi Ahmed veled-i Abdusselamın müştereki kaydına dâhil marü'l-beyân Kavacık Karyesi civârında olmak hasebiyle ol vechile hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve Bosna vâlisi tarafından ta'yîn mübâşir ve İzvornik Sancağı murahhısı ma'rifetleriyle merkûm Ahmed bin Abdusselam ile lede'l-mürâfa'a mezra-i mezbûrede za'im merkûm Ahmed'in alâkası olmayıp hâlâ Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn vâkı olan müdâhale ve mu'ârazası men' ve mezra-i merkûm za'im mûmâileyh Ebubekir veled-i Haydar'ın müştereki ze'âmeti tarafına hüküm birle hudûdu beyânıyla cânib-i şer'den ve ricâl-i Dîvân-ı Bosna taraflarından verilen i'lâmat mûceblerince amel olunmak için vâli-i müşârün-ileyh taraflarından buyruldu-ı kesire olunup bu vechile vazi nizâ ve fasl

olunmuşken bir türlü hesab olmayıp ber-vech-i muharrer ısdâr ettirdiği emir ile mezra'i mezbûreyi hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mürâfa'adan verilen i'lâm-ı şer'iyye ve buyruldu ne muhâlif ta'addî ve rencideden hâlî olmadığın bildirüb yedinde olan i'lâm-ı şer'iyye ve buyruldu mûcebince Mezra-i Celunek ve Karye-i Kal'a-i İzvornik el mezbûre mümza ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde olan yerleriyle ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilmek bâbında müceddeden emr-i şerîf sudûrunu istid'â ve husûs-ı mezbûr için cânib-i şer'den verilip ziyâdesi buyruldu ile muharrer bir kıt'a i'lâm-ı şer'iyye ibrâz ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan mahfûz kuyûdu ahkâma mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere kurra resm-i muhtelifeden ber-vech-i muharrer tarafeyn yedlerine evâmir-i şerîfem verildiği mestûr ve mukayyid ve mezra'i mezbûr muhtar ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşür ve rüsûmunalınagelen yerleriyle Defter-i Hâkânî ve kati nizâ birle cânib-i şer'den verilen i'lâm-ı şer'iyye mûceblerince za'im merkûm Ebubekir veled-i Haydar'a müşterekiyle zabt ettirilip hasımı merkûm hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i i'lâm-ı şer'i ve buyruldu bir türlü dahl û ta'arruz ettirilmemek için te'kîdi havi emr-i şerîf sudûru iktizâ eylediğin bi'l-fi'il Re'isü'l-küttabım olan Mehmed hayri dâme mecdühû i'lâm etmeğin i'lâmı mûcebince ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Hasbi

Fî Evâhir-i Z sene 1196

Sayfa 62

Hüküm 166

Özet

Givanoğlu Ahmed ve kardeşi Molla İbrahim gelerek Teşne de Estonya çiftliği olarak bilinen çiftliğe iştirâken mutasarrıf olduklarını kazâda bulunan Bofça Nâhiyesi'nden Soyak Çiftliği'ne mutasarrıf olan Banaluka kapudânı Mustafa olarak bilinen kişinin çiftliğine ve emlâklarına müdâhale ettiğini müdâhalesinin men ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Teşne kadısına hüküm ki

Givanoğlu Ahmed ve karındaşı Molla İbrahim nâm kimesneler Südde-i Sa‘âdet’ime gelüb Teşne’de vâkı Estekonya Çiftliği dimekle arz çiftlik emlâkıyla ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîye iştirâken mutasarrıf iken kazâ-i mezbûr muzâfâtından Bofça Nâhiyesi toprağında Soyak Çiftliği dimekle mutasarrıf çiftlik arâzîsinden ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîye mutasarrıf olan Banaluka kapudânı Mustafa dimekle meşhûr kimesneler ile mübadeleten rızaları ve sahib-i arza müdâhale birbirlerine ferâğ ve tefvîz ve herbirleri tefvîz ve kabul ve yedlerine verilen sahib-i arz temessükü mûcebince mezkûr Soyak çiftliği ve arâzîleri beher sene iştirâken zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ idüb müdâhale olunmak icâb etmez iken mezbûr kendi hâlînde olmayıp celb-i mal sevdası bunlar dâhi mübadele ettiği Estekonya çiftliği ve arâzîlerin zâhire fürûht eyledikten sonra mübadele-i mezbûre verdiği Soyak Çiftliği arâzîleriyle çiftik mezbûr emlâkını yüz doksan senesinde ferâğıma nadim oldum deyü husûs-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî ve tağliben zabt edenlere gadr ve ta‘addî eyledikte ve mezbûr ziyâde hoşnut ve bazı mahallerde istinadı olduğundan ber-vechle mukavemet ve ihkâk-ı hak mümkün olmayıp mağdur ve ahvâli diğer gün ve şâyeste-i mürâca‘ât oldukların bundan akdem inhâ etmeleriyle mahallinde şer‘le görülüp mezbûrun hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî zabt eylediği Soyak çiftliği arâzîsini alıverilüb yerler sâbıkân zabt-ı zirâ‘ât ettirilip hilâf-ı şer‘ ve kânûn ve mugâyir-i senedât-ı şer‘iyye bir türlü ta‘allül ve muhalefet ettirilmeyip ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’um kaleminden fuzûlî su’âl olundukta merkûman ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları Estekonya Çiftliği dimekle ma‘rûf çiftlik arâzîsinde Banaluka kapudânı Mustafa nâm kapudâna ferâğ ol dâhi mukâbelesine mutasarrıf olduğu Soyak çiftliği arâzîsi rıza ve sahib-i arz ma‘rifetiyle bunlara ferâğ ve makbûz ve bunlar dâhi tefvîz ve yedlerine verilen temessük mûcebince iştirâken beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ederler iken mezbûr ferâğıma nadim oldum deyü fuzûlî zabt eylediği vâkı ise vech-i meşrûh üzere mahallinde tapulu ve temessüklü yerleri alıverilüb iştirâken zabt û zirâ‘ât ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yüz doksan altı senesi evâsıt receb-i şerîfte sâdır ve mezbûr Soyak çiftliği bunlara tefvîz ve bunlar dâhi tefvîz ve kabul eyledikleri taraf-ı şer‘den senedât-ı şer‘e kati itâ ve ba‘dehû nadim oldum deyü mürâfa‘ası hilâf-ı şer‘ ve mugâyir bir fetâvâ-yı şerîfe verilmek merkûm Mustafa ziyâde mütegallibeden olmakla mecmû olub mikdar olanların ve bu bâbda da‘vâya muvafık

fetâvâ-yı şerîfeleri oldukların bildirüb çiftlik mezbûr arâzîsi zabt ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'ât olundukta tarih-i merkûmda ber vech-i meşrûh olduğu mestûr ve mukayyid olunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Z sene 1196

Sayfa 63

Hüküm 167

Özet

Kazâda bulunan Sanice köyü toprağında Bennar Mustafa gelerek köy toprağında bulunan arâzîlerinin vergilerini verdiğini köy sipâhilerinden Mustafa ve kardeşleri Mehmed ve Ali sipâhilerin arâzîlerine müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Akhisar kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi Sanice nâm karye toprağında Bennar Mustafa nâm kimesne gelüb karye-i mezbûra toprağında vâkı beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ edegeldiği tapulu ve temessüklü ma'lûmetü'l-hudûd yerlerine ber-vechle dâhil olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûr sipâhileri Mustafa ve karındaşları Mehmed ve Ali sipâhiler zuhûr ve bin yüz doksan (isim yazılmamış) senesinde ol yerleri âhara tapu ile vermek içün yine hilâf-ı kânûn fuzûlî ve tağliben zabt ve ziyâde gadr ve ta'addî eylediklerin ve taraf-ı şer'den i'lâm ve mürâsele-i şer'iyye verildiğin bildirüb ol yerler kendine alıverilüb zabt û zirâ'ât ettirilip hilâf-ı kânûn ta'allül ve mümâna'at ettirilmemek bâbında hatt-ı hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için tezkere yazılmıştır

Fî Evâ'il-i M sene 1197

Hüküm 168

Özet

Sen ki vezîrsin bu defa Ostrovişça kapudânı Estir kapudânın arzuhâlinde öteden beri Nezviran ile meşhûrolan Paşa'nın oğlu Murâd fitne ve fesâd ile hareket ederek birkaç kimse ile Ankurra-iya ve İstanbul'a geldiği burada bir takım usûlsüzlükler ile

kapudânı için iftira atarak mübâşir gönderildiği ve Murâd Çenan Kal'ası muhafazasında olan Ömer Ağa ve Mustafa Ağa bilinen kişilerin maaşlarının zimmetinde olduğu adı geçen kişinin kapudânlıkla alâkası olmayıp kendisinin ta'yîn olunan çavuş ma'rifetiyle Bosna tarafına derhal teslîm edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîr Abdullah Paşa'ya ve Bosna mollasına hüküm

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bu def'a tarafından deryâr-ı atûfetkarârıma tahrîratına mazmûnen tesyîr kılınan Ostrovişça Kapudânı Estir kapudânın arzuhâl mefhûmunda öteden berü nezviran ile meşhûr olan Paşa'nın oğlu Murâd nâm müfsid Hinin Kal'ası müzvirlerinden birkaç kimesne ile Ankara ve neferâtının ocaklarını ahz ve sevahillerini görmek için Der-sa'âdet'ime azimet olunan merkûm hakkında sahte muhzır tertîb ve enva-ı ifk-u iftirâ mütezemmin bazı mevâd isimleriyle bir takrib emr-i âlî ısdâr ve mübâşir ta'yîn ettirilip sonra kapudân merkûm hakkında inhâ olunan mevâd ifk-u iftira kabilinden olduğu lede't-terâfu zâhir olduğundan gayrı merkûm Murâd Çenan Kal'ası muhafazasında olan Ömer Ağa ve Mustafa Ağa dimekle ma'rûf kimesnelerin mevâciblerini vermeyip elân zimmetinde olduğu ve doksan altı senesi mevâcibi bahanesiyle Der-sa'âdet'ime azimet eylediğin ve merkûmun kapudânlıkta alâkası olmayıp Der-sa'âdet'ime vürûdu mücerred kapudân merkûmu ızrar kasdına mebnî olmağın tezvîrâtına itibâr olunmayıp ashâb-ı hukûkun hakları ihkâk olunması zımnında tarafından Der-sa'âdet'ime tahrîr ve iş´ar olunması istid'â ve mezkûr Murâd ve refiki müzevvir makûleleri olmakla Bosna cânibinden mevâd-ı mukteriyan ile sahte mahzar tertîb eden sâ'ir müzevvir makûlelerine ibre-i merkûmlar müfsiden mübâşir ma'rifetiyle Bosna tarafına iâde etmeleri temhir etmeğin ricâ olunduğuna bina'en Çavuş mübâşeretiyle Bosna'ya irsâlleri fermânım olmağın i'lâmen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuştur imdi ber-vech-i muharrer iltimâsın üzere müzevvir merkûmlar sâ'ire ibre-i Dîvân-ı Hümâyûn'um çavuşlarından ta'yîn olunan (isim yazılmamış) çavuş zîde kadruhû mübâşeretiyle Bosna cânibine iâde etmeleriyle ol tarafa lede'l-vusûl tarafeyni gadr ve himâyeden ari vechile fedâileriyle iken hak ve adl üzere mukayyid terâfu-i şer' ve ba'de'l-kânûn şer'-i icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakka ihtimâm ve dikkat ve hasr-u gölge ri'âyet ve birle icrâ-yı hukûk fukarâya mûceb olur halât-ı nâ-merziye vukû'na tecvirden ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ'il-i M sene 1197

Hüküm 169

Özet

Gereği için Bosna vâlisi vezîr Abdullah Paşa hazretlerinin gelen mektûbunun icrâsı için fermân verildi

Vusûlleri müşâr Bosna vâlisi vezîr rû şen-i zamir Abdullah Paşa hazretlerinin vürûd eden mektûbunun mefhûmu fermân-ı âlî şerh verildi

Fi 29 Ra Sene 1197

Hüküm 170

Özet

Bosna tarafından gönderilen altı asker ve yanında bulunan çavuşlardan (isim yazılmamış) çavuş beraberindekilerin Bosna'ya iâdesi için fermânım yazılmış olmakla çavuş ve beraberindeki askerlerin Bosna'ya varıncaya yol üzerinde uğradıkları yerlerde muhafazaları husûsunda dikkat ve malzemelerinin tedârik edilmesi ve sağsalim gidecekleri yere ulaştırılmaları husûsunda hükümdür

Âsitâne-i Âlîyyeden Bosna'ya varıp gelinceye yol üzerinde vâkı kazât ve kurraya ve iskele eminleri ve a'yân ve zâbıtân zîde kadruhûma hüküm

Bu esnada Bosna tarafından tevârüd eden altı nefer kimesnelerin hasımlarıyla vacibü'l-hukûk Dîvân-ı Hümâyûn'um çavuşlarından (isim yazılmamış) çavuş zîde kadruhû mübâşeretiyle Bosna'ya iâde ve irsâllerini havi emr-i şerîfim sâdır olmakla merkûmun çavuş mûmâ-ileyh mübâşeretiyle Bosna'ya varıncaya hilâl-i râhide uğradıkları mahallerde muhafazaları husûsuna dikkat ve me'kûlât ve malzemelerinin tedârik ve iştirâsına mu'âvenet olunarak salimen mahal-i me'mûrlarına irsâllerine ihtimâm olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ ve sa'ir mûmâ-ileyhsin mezbûran çavuş mûmâileyh mübâşeretiyle Bosna'ya isalleri matlûb-ı ma'lûmunuz oldukta merkûmlar çavuş mûmâ-ileyh mübâşeretiyle herhanginizin taht-ı hükümet ve kazâsı'na uğrarlar ise muhafazaları emrine dikkat ve iktizâ eden malzemelerinin iştirâ ve tedârikine ianet olarak salimen isalleri husûsuna dikkat ve ağmâz ve müsâmaha vukû'yla firâra rehâyâb olmalarının hazr ve mücânebet eylemeniz bâbında emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâ'il-i M sene 1197

Sayfa 64

Hüküm 171

Özet

Saraybosna sâkinlerinden kudâttan Mahmud ibn İbrahim Kethüdâ ile karındaşları Ömer, Ebubekir, Abdulkadir ve Ali gelerek Çayniça Kazâsı'nda Rodine Nâhiyesi'nde Poyodol köyü toprağında bulunan arâzî ve emlâka iştirâken mutasarrıf olan Kurdoğulları olarak bilinen Meze veled-i Bor ve Estefan veled-i Milen ve kardeşi Kedrone zımmîler emlâklarını kendilerine sattıklarını her sene öşrlerini me'mûruna eda ettiklerini ancak zımmîlerin arâzî ve emlâklarına müdâhale ettiklerini müdâhalelerinin men olunması ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Çayniça Kazâsı'na hüküm

Saraybosna sükkânından kudâttan Mahmud ibn İbrahim Kethüdâ ile karındaşları Ömer ve Ebubekir ve Abdulkadir ve Ali nâm kimesne gelüb havâss-ı Hümâyûn'umdan Neverasina mukâta'âsı karyelerinden Çayniça Kazâsı muzâfâtından Rodine Nâhiyesi'ne tâbi Poyodol nâm karye toprağında ma'lûmetü'l-hudûd arâzî ve emlâka iştirâken mutasarrıf olan Kurdoğulları dimekle ma'rûf Meze veled-i Bor ve Estefan veled-i Milen ve karındaşı Kedrone nâm zımmîler zikrolunan emlâkların hal-i hayratların ve'l-mal-ı akıl ve sıhhatlerine mu'âfiyyet-i şer'iyye yüz seksen üç senesinde bâ hüccet-i şer'iyye ve üç yüz guruş mukâbelesinde bey bât kati ile bey ve teslîm ve onlar dâhi teslîm ve kabûl ve arâzîlerin dâhi rızaları ve sahib-i arz temessükü mûcebince mülk-i müşteralarına arâzî men'utane beher sene zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ederler iken yüz seksen dokuz senesine zuhûr ve hilâf-ı şer' ve kânûn (...) deyü fuzûlî müdâhale ve babaları merkûm İbrahim Kethüdâ ve mezbûr Ömer ile lede't-terâfu beyinlerine muslihiçün tavassut ve sahib-i arz bulunan Ebubekir ibn Murâd ibn Mehmed hazır olduğu halde hâlîye an tekrar üç yüz kuruş üzerine Saniç ve bedel-i Saniç olan meblağ-ı merkûm üç yüz guruşa zavitenin mahkemesinde tamamen ahz ve teslîm eylediklerinden sonra emlâk-ı mezbûrdan her birlerinin zimmetlerini ibrâ-i âmm ile ibrâ ve kat-ı nizâ ve fasl-ı husûmet ve ibrâ-i zimmet husûs-ı merkûma müte'allik kaffe-i mutâlebâttan keff-i yed birle taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye ve sahib-i arz olan mezkûr tarafından dâhi müceddeden ve istihkâmen temessük itâ ve kat olunmuşken mesfûr dâhi mürd oldukta Sagîroğulları Boyor ve (isim yazılmamış) nâm sagîrlerin vasîleri olan mesfûr Estan ve Meze nâm

zımmîler zuhûr ve mugâyir ibrâlarına ol-vechle nizâ ibrâz eylediğine bina'en hâlâ Bosna vâlisi vezîrim Abdullah Paşa ve edâmallâhu teâlâ iclâlehu hazretlerine akd-ı inşa-i Saniç birle husûs-ı merkûma müte'allik âmme-i da'vâ ve kaffe-i mutâlebâttan herbirlerinin zimmetlerin ibrâ-i âmm ile ibra ve iskât eylediklerini yedlerinde olan hüccet-i şer'iyyede mezkûrü'l-isim kimesnelerin ihbar ve şehadetleriyle lede'ş-şer-i enver sâbit ve zâhir ve iddi'âları lağv ve mahaz-ı şirret olduğu bahir ve emlâk mezkûre ile arâzî ale'l-iştirâk zabt ve mesfûrun mezbûr ol-vechle müdâhale ve husûmet etmemek üzere tekrarına ve te'kîdi havi taraf-ı şer'den münâsib ve meşrûh hüccet-i şer'iyye itâ olunup mugâyir-i hüccet-i şer'iyye ve ibrâ ber-vechle müdâhale ve bi gayrı hak olunmak icâb itmeyüb ve bu mekûle bir def'a şer'le görülüp nasb olunup kat nizâ ve fasl-ı husûmet ve ibrâ-i zımmet birle taraf-ı şer'den iki def'a hüccet-i şer'iyye verilen emlâk ve edâsına mürûr eden arâzî da'vâsının tekrar istimâ'ı memnû'ken mesfûrun hilâf-ı şer' ve kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye ve ibrasına ol-vechle nizâdan hâlî olmayıp mücerred celb-i mâl ve rahne edâsıyla da'ima tasallut ve ta'cîzden hâlî olmayıp gadr olduğun bildirüb yedlerinde olan hüccet-i şer'iyye ve sahib-i arz temessükü mûcebince mülk-i müşteralarıma arâzî-i menzumeleri kemâfi's-sabık iştirâken zabt û zirâ'ât ettirilip mesfûrların hilâf-ı şer' ve kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye ve ibrâ ve tasallut ve ta'cîzlerine kanmayıp vâkı olan tasallut ve ta'addîleri üzerlerinden gelüb men'ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'um fuzûlî su'âl olundukta karye-i merkûme toprağında emlâk ve arâzîye mutasarrıf olanların emlâklarını mal sayanların ve kemâl-i akıl ve sıhhatlerine bey bât kati ile bey bâ-hüccet-i şer'iyye semen-i ma'lûm mukâbelesinde bunlara bey ve teslîm ve arâzîlerin dâhi hak tasarrufların bedeliyeleri ve sahib-i arz ma'rifetiyle ferâğ ve tefvîz ve yedlerine verilen hüccet-i şer'iyye ve sahib-i arz temessükü mûcebince zabt ve arâzî-i zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ ederler iken içlerinden mesfûr (...) mürd olarak mesfûrun zikrolunan emlâk ve arâzîyi bey ve ferâğımızda nadim olarak yedinizden alub zabt ederiz deyü hilâf-ı şer' ve kânûn fuzûlî müdâhale ve lede't- terâfu tekrar üç yüz kuruş üzerine Saniç ve emlâk ve mezbûr müte'allik amme', da'vâ ve kaffe-i mutâlebâttan (...) vâkı bu makûle bir def'a şer'le görülüp fasl olunup kati nizâ birle taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye verilen emlâk ve on sene mürûrlarında arâzî da'vâsının tekrar istimâ'ı memnû'dur men'ü def' içün mahallinde şer' ve kânûna havale ile emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olmakla hüccet-i şer' ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i M sene 1197

Sayfa 65

Hüküm 172

Özet

Kazâda kudâttan Rıdvan gelerek kazâda bulunan Darince köyünde arâzîyi tasarruf edenlerden vâlidesi (isim yazılmamış) nâm hatun yüz doksan senesinde öldüğünü Kadriye Hatunu toprağında olan arâzîlerin bununla kardeşinin olmakla kardeşi Ali'nin de ölümüyle kendisine tapusunun verilmesi ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Blagay kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrdan kudâttan Rıdvan zîde fezâilühümâ gelüb kazâ-i mezbûre tâbi Darince Karyesi'nde arâzî tasarruf edenlerden vâlidesi (isim yazılmamış) nâm hatun yüz doksan senesinde müteveffiye Kadriye Hatunu toprağının tasarrufuna olan ma'lûmetü'l-hudûd tarlaları bî hasbe'l-kânûn tapuya müstehak ve hak tapu bununla karındaşı alil olmakla ol yerleri bi garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile hak üzereler iken mezbûr Ali dâhi fevt olub bu dâhi ol yerlerden hissesin bi garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile hak ettikte sahib-i arz olan hakkından naşi yol vermeyip âhara ve yarar serdarına tasarufuçün bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere olan na-müstehak tapu olan yerlerde hissesi bî-gayrı hak Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile alıverilüb hilâf-ı kânûn ta'allül ve nizâ ettirilmemek bâbında sana hitaben emr-i şerîfim ricâ eyledikte sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı M sene 1197

Hüküm 173

Özet

Saraybosna sâkinlerinden Virahiç gelerek bunun Graçaniça Kazâsı sâkinlerinden Mustafa sipâhinin zimmetinde yüz doksan (isim yazılmamış) senesinden beri sekiz yüz otuz kuruş alacak hakkı olmakla defalarca taleb ettiğinde vermekten imtinâ ettiğini alacağı olan meblağın kendisine teslîmini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Travnik kadısına hüküm

Medine-i Saraybosna sükkânından Virahiç nâm kimesne gelüb bunun Gradçaniça Kazâsı muzâfâtından Tarvane sâkinlerinden Mustafa sipâhi zimmetinde yüz doksan (isim yazılmamış) senesinden beri bâ temessük sekiz yüz otuz guruş alacak hakkı olmakla bi'd-defa'ât tâlib olmağa murâd eyledikte mezbûr ber-vech-i şer'i vermekte ta'allül eylediğine bina'en bundan akdem kurrayı bade'l-âharı terâfu-i şer'-i şerîf olduktan meblağ-ı mezbûr şer'e sâbit ve hüküm ve edâsına ber-vech-i usefâ tenbîh-i şer'i olmuşken kemâl-i ….. ve hoşnuddan nâşi mücedded akil ve baliğ sevdasıyla edâdan imtinâ ve gadr-ı küllî sevdasında olub ve mezbûr nedâmetle ihzâr olmadıkça meblağ-ı mezbûrun tahsîli ber-vechle mümkün olmayıp mağdur ve şâyeste-i merhamet olduğun bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle mezbûr nedâmetle ihzâr ve şer'iyye rü'yet ve ber-mûceb-i temessük zimmetinde sâbit ve mahkûm beh olan üç yüz kuruş hakkı tamamen tahsîl ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mezbûr Travnik'e ihzâr ve şer'le rü'yet ve ihkâk-ı hak olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı M sene 1197

Hüküm 174

Özet

Saraybosna sâkinlerinden İbrahim gelerek bunun Graçaniça Kazâsı sâkinlerinden Mustafa sipâhinin zimmetinde yüz doksan beş senesinden beri sekiz yüz otuz kuruş alacak hakkı olmakla defalarca taleb ettiğinde vermekten imtinâ ettiğini alacağı olan meblağın kendisine teslîmini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Travnik kadısına hüküm ki

Saraybosna sükkânından tüccâr ta'ifesinden el-Hâc Ahmed ve İbrahim nâm kimesneler gelüb bunların Travnik sükkânından Kavi kapudânı Tüccar Ağa dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde cihet-i şer'iyyeden yüz doksan beş senesinden beri bi'l-müzayede altı bin kuruş alacak hakları olmakla bi'd-defa'ât taleb ve almak murâd eylediklerinde mezbûr kemâl-i nakl ve ta'addîden nâşi bi vech-i şer'i vermeğe ta'allül ve muhalefet ve ibtâl-i hak ve gadr-ı küllî sevdasında oldukların bildirüb şer'le rü'yet ve mezbûrun ber-mûceb-i temessük zimmetinde olan ol mikdar guruş hakların (...) bî kusûr alıverilip ber-vech-i şer' ta'allül ve muhalefet ettirilmeyip ber-muktezâ-yı şer' ihkâk-ı

hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı M sene 1197

Hüküm 175

Özet

Timâr erbâbından Receb’in oğlu ze‘âmet sahibi Osman sipâhi gelerek Bosna’da Brod Kazâsı’ndan Aydınca Nâhiyesi’nde ze‘âmeti toprağı olduğunu ancak Berusne Köyü halkının tekâlîf miktarını ödemekte imtinâ ettiklerini kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Brod Kazâsı nâ’ibine hüküm

Erbâb-ı timârdan Receb Za‘imoğlu Osman nâm sipâhi gelüb Eyâlet-i Bosna’da vâkı Brod Kazâsı muzâfâtından Aydınca Nâhiyesi’ne tâbi Berusne nâm karye toprağında cevr û ezâ bi’l-fi‘il zabt ve tasarrufuna avârız hanesine bağlı tekâlîf almak icâb eder kadîmi re‘âyâ emlâk ve yerleri olmayıp hilâf-ı kânûn tekâlîf talebiyle ta‘addî olunmak icâb etmeğin karye-i mezbûre ahâlîleri vâkı olan tekâlîfte (...) mu‘âraza var deyü mücerred celb-i mâl sevdasıyla hilâf-ı kânûn bedeli ra‘iyyetve bundan akdem terâfu-i şer‘-i şerîf olduklarında derûn-ı hüccet-i şer‘iyye isimleri mestûr kimesnelerin tevâtüren şehadetleriyle bunun karye-i mezbûre toprağında hâlâ tasarrufunda avârız hanesine bağlı tekâlîf olunmak icâb eder kadîmi re‘âyâ ve emlâk ve arâzîsi olmadığı şer‘an zâhir ve nümâyân olmakla ahâlî-i karye-i merkûmun hilâf-ı kânûn tekâlîf mutâlebesiyle ra’iyyetleri men‘ û kat olunmak için taraf-ı şer‘den hüccet-i şer‘iyye verilip ve ol hüccet-i şer‘iyyenin bâlâsına ol-vechle (...) münîfiçün mürâfa‘a hariç (...) imza arz olmuşken mezkûr karye ahâlîleri hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye ta‘addî ve ra´iyetten hâlî oldukları bildirüb hüccet-i şer‘iyye mûcebince kânûn üzere amel olunup hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye ol vechile zâhir olan ta‘addî ve rencideleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâhir-i M sene 1197

Sayfa 66

Hüküm 176

Özet

Saraybosna halkından ve tüccar milletinden Mustafa ve Hüseyin gelerek bunların Travnik'te bulunan Sofya'nın oğlu Doti nâm Yahudi zimmetinde bin yüz seksen üç senesinden beridir Maçuka'da bin beş yüz kırk üç kuruş alacak hakları olmakla alacakları olan meblağın tahsîli husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Bosna mollasına ve Travnik kadısına hüküm ki

Saraybosna ahâlîsinden ve tüccar ta'ifesinden Mustafa ve Hüseyin nâm kimesneler gelüb bunların Travnik'te mütemekkin Sofya oğlu Doti nâm Yahudi zimmetinde bin yüz seksen üç senesinden beri Maçuka'da men'vesâ'ire Yahudilerinden bâ temessük bin beş yüz kırk üç guruş alacakları olmakla Yahudi mesfûr ceste ceste bin yirmi yedi buçuk guruşu teslîm baki zimmetinde olan ol miktar guruş hakları kendine alıverilüb bi vech-i şer'i ta'allül ve mücânebet ettirilip icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer'le verilmek bâbında emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâhir M sene 1197

Hüküm 177

Özet

Saraybosna da Tırnova'da Yodhom ve Gonice ve Garsenovik köyleri ahâlîleri gelüb bunlar üzerlerine düşen vergileri defter ve kânûn gereğince ödediklerini ancak köylerinin sipâhileri olan (...) oğulları Ahmed, Muharrem, Orhan ve Yusuf sipâhilerin kânûndan doğan vergilerin tahsîline kanâ'at etmeyip fazla miktarda tahsîlat taleb etmeleri ve müdâhalelerinin men ve fazla tahsîl edilen meblağlarının geri ödenmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna mollasına hüküm

Saraybosna muzâfâtından Tırnova Nâhiyesi'ne tâbi Yodhom (...) ve Gonice ve Garsenovik nâm karyeler ahâlîleri gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen öşür vesâ'ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince karyeler sipâhileri olan (...) oğulları

Ahmed ve Muharrem ve Orhan ve Yusuf nâm sipâhilere edâda kusûrları olmayıp mudahele olunmak icâb etmez iken sipâhileri merkûmlar hukûk ve rüsûm cem‘i nihayetinde taleb ve öşr ve sa’ir hukûk ve rüsûmları kânûn ve defter mûcebince ahz ve kabza kanâ‘at birle vakt-i şitâda gelüb bir münâsib mahalle konmayıp neferâtın ehl-i ayâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konup kânûn ve defterden ziyâde talebi ve müfite ve meccânen yem ve yiyecek mutâlebesi vesâ’ir nizâ ve mezâlim ile ta‘addî ve rencideden hâlî olmadıkların bildirüb sipâhileri merkûmların hilâf-ı kânûn ve ol vechile olan zulm û ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’âl olundukta bunlar üzerlerine edâsı lâzım taraf-ı öşr vesâ’ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince tamamen aldırıp kusûrları yoğiken karyeleri sipâhileri olanlar hukûk ve rüsûm cem‘i zamanında gelüb öşr ve sa’ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince ahz ve kabzına adem kanâ‘at birle vakt-i şitâde gelüb bir münâsib mahalle konmayıp neferâtın ehl-i ayâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konup kânûn ve defterden ziyâde talebi ve müfit ve meccânen yem ve yiyecek mutâlebesi vesâ’ir mezâlim ile ta‘addî ve rencide eyledikleri vâkı ise men‘ ü def‘ içün kânûn üzere emr-i şerîfim yazıla gelmiştir deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak bâbında emr-i âlî-şân yazılmıştır

Fî Evâhir-i M sene 1197

Hüküm 178

Özet

Sen ki Foyniça nâhiyesi naîbi Musazâde Abdullah’sın mektûb göndererek Saraybosna Kazâsı’nda Foyniça Nâhiyesi’ne Eşince köyünde Şeyh Mustafa isimli kişi meclise gelerek öteden beridir tarlasına akmakta olan suyun subaşısı tarafından yönünün çevrilerek zulüm ettiğini ve suyun yönünün tekrar tarlası tarafına çevrilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Saraybosna Kazâsı muzâfâtından Foyniça nâhiyesi nâ’ibine hüküm

Sen ki Foyniça nâhiyesi nâ’ibi mevlânâ-i mûmâ-ileyh Musazâde Abdullah zîde ilmühû Südde-i Sa‘âdet’ime mektûb gönderip Saraybosna Kazâsı muzâfâtından Foyniça Nâhiyesi’ne tâbi ve Eşince Karyesi sâkinlerinden Şeyh Mustafa zîde salaha meclis-i şer‘e varıp karye-i mezbûreden ceryân eden Rifa ve Aca dimekle ma‘rûf nehr-i sagîri ile karye-

i mezbûre toprağında vâkı mutasarrıf olduğu Foyniça Tarlası dimekle ma‘rûf tarlasını icrâ edegelüb ve bi’l-mürâfa‘a yedine müte‘addid ve hüccet-i şer‘iyye verilip dâhil olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûre ahâlîsinden Ahmed sipâhi dimekle ma‘rûf kimesne arz tufnesine bezene nehr-i mezkûrun tarla-yı mezkûreyi sefi eylemesine ber-vech-i şer‘i muhalefet eyledikte inhâ ve tekrar mürâfa‘a-i şer‘ olunduklarında mezbûr şeyh Mustafa’nın yedinde olan hüccet-i şer‘iyye ve senedât-ı sâ’ire mûceblerince zikrolunan tarla nehr-i mezbûrdan sefi oluna geldiği şühûd-ı udûl ile sâbit ve sipâhi mezbûrun mûcebince müdâhale men‘ olunmuşken kemâl-i (...) naşi mütegallibeye istinaden hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye müdâhale ve ta‘addîden hâlî olmakla sipâhi mezbûrun ol vechile olan müdâhale ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ ve kadîmisi üzere sefi ettirilmek bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitaben emr-i şerîfim sudûru ricâsına vâkı hâlî bi’l-iltimâs arz eylediği ecîlden sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘le görülmek için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâhir-i M sene 1197

Sayfa 67

Hüküm 179

Özet

Gradçaniça Kazâsı sâkinlerinden Aişe binti Haydar Hatun gelerek kazâda Eşkohoviçe köyü toprağında Gradile denilen tarla ve çayıra yirmi beş senedir oğlu Hüseyin’in ölümüyle kendisinin mutasarrıf olduğunu ve köy halkından İbrahim, Ömer ve Ali’nin topraklarına müdâhale ettiğini ve müdâhalelerinin men‘ ve Defteri Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Gradçaniça kadısına hüküm ki

Gradçaniça Kazâsı sâkinelerinden Aişe binti Haydar nâm hatun gelüb kazâ-i mezbûra tâbi Eşkohoviçe Karyesi toprağında Gradile dimekle ma‘rûf tarla ve çayıra yirmi beş sene mukaddem oğlu Hüseyin mezbûr fevt oldukta oğlu ve kızı ve baba bir er karındaşı kalmayıp tasarrufunda olan tarla ve çayırları kânûn üzere tapuya müstehak oldukta mezbûre dâhi sahib-i arzdan rüsûm tapu ile tasarrufunda olan tarla ve çayırları kânûn üzere tapuya müstehak oldukta mezbûre dâhi sahib-i arzdan resm-i tapu ile yedine verilen temessük mûcebince zikrolunan tarlalar beher sene zabt-ı zirâ‘ât ve ol çayırların

dâhi beher sene otun biçip rüsûmun sahib-i arza edâ ederler iken yine karye-i mezbûreden İbrahim Beşe ve Ömer Beşe ve Ali Beşe dimekle ma‘rûf kimesneler şahitleriyle müttefik ve civârında mutasarrıf oldukları tarlaların zabt ve adem kanâ‘at birle bunların zabt ve tasarrufunda olan yerleri fuzûlî zabt sevdasıyla hudûdlarını tecavüz ve gadr irâdesinde olduklarına bina hâlâ Bosna vâlisi vezîrim Abdullah Beşe edâmallahu te‘âlâ iclâluhuya iştirâk ve buyruldu ta‘yîn olunan el-Hâc Mahmud mübâşereti taraf-ı şer‘den meb‘us Mevlânâ İbrahim zîde ilmühû ile nizâ üzerinde akd olunan meclis-i şer‘e bintun mezbûre Aişe’nin tarafından vekili Mahmud Beşe dimekle meşhûr kimesne ile lede’t-terâfu ve hazır bi’l-meclis olan bi garez mevsuf dimekle kimesneler lede’s-su’âl zikrolunan tarla ve çayırlar bir tarafından Hasan karide toprağı ve taraf-ı sanisi Moyca toprağına varınca ve andan Musmin toprağına varınca ve andan bir Hetnik toprağına varınca ve andan yol ile bâlâ Berişne varınca ve ondan Dikaşağı Kavâlice toprağına varınca yine Karik toprağıyla mahdûd ve mümtâz ve mu‘ayyen olub ve ol miktar seneden beri mezbûre zabt-ı zirâ‘ât ve çayırın dâhi otun biçip öşür ve rüsûmların sahib-i arza eda edegelüb mezbûrların ta‘addîleri mugâyir-i kânûn olduğunu ihbar ve şehadet eylediklerinden sonra mezbûrların ta‘addîleri men‘ ve hudûd ve sınırı niyetiyle taraf-ı şer‘den hüccet ve zabtıçün mürâsele-i şer‘ itâ olunup bu vechle müdâhale etmez iken mezbûrlar mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye ve temessüklerine ol-vechle fuzûlî müdâhale ve ta‘addî ve tasalluttan hâlî olmadıkların bildirüb yanında olan sahib-i arz temessükü ve hüccet-i şer‘iyye mûceblerince kânûn üzere amel olunup zikrolunan tarla ve çayırları karar-ı sabık ve zirâ‘ât ettirmeyip mezbûrların hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye zâhir olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’âl olundukta mezbûre Aişe Eşkohoviçe Karyesi toprağında vâkı ma‘lûmetü’l-hudûd tarla ve çayırayirmi beş seneden mütecâviz sahib-i arz temessüküyle mutasarrıf ve ol yerleri zabt ederler iken zirâ‘ât etmeyip üç sene ale’t-tevâli bilâ mani hâlî koyup ve ol çayırın dâhi üç sene otun biçip öşrün ve rüsûmun vermeyip kânûn üzere müstehak tapu oldukta dâhil eden kimesneler sahib-i arzdan resm-i tapu ile ellerinde zabt ederler olmayıp fi’l-hakika mezbûre ol yerleri beher sene zabt û zirâ‘ât ve ol çayırın dâhi beher sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza eder iken mezbûrlar fuzûlî müdâhale eyledikleri vâkı ise men‘ ü def‘ ve ol yerler ve çayırlar bir karar-ı sabık zabt ve yerleri zirâ‘ât ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1197

Fehmi

Hüküm 180

Bosna Sancağı'nda Derbend Kazâsı halkından olub daha önceden vefât eden Hasan Kapudân bin Hüseyin'in mirasçıları gelerek Hasan Kapudân'ın terekesinin kendilerine intikâl ettiğini ancak kendilerinden fazladan vergi taleb edildiğini ve fazla taleb edilen verginin men olunduğunu kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Derbend ve Travnik ve Teşne kadıları nâ'iblerine hüküm ki

Bosna Sancağı'nda Derbend Kazâsı sükkânından bundan akdem fevt olan Hasan Kapudân bin Hüseyin nâm müteveffânın kazâ-i mezbûrda sâkin beş nefer oğulları ve verese-i sâ'ireleri kimesneler gelüb müteveffâ-yı mezbûrun terekesi ırs-ı şer'le bunlara intikâl ve müteveffâ-yı mezbûrun veresesinden sagîr ve sagîre ve gaib ve gaibesi olmayıp cümle verese hazır ve kibar olub kısmet taleb etmezler iken siz ki mevlânâ-i mûmâ-ileyhimsiz tarafınızdan tereke-i müteveffâ-yı mezbûreyi cebren tahrîr idüb resm-i kısmet alırız deyü hilâf-ı kânûn ta'addî eylediklerin ve bu bâbda da'vâlarına muvafık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince amel olunup hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i fetâvâ-yı münîf ol-vechle ta'addî olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'um fuzûlî su'âl olundukta fevt olan mezbûr Hasan Kapudân'ın veresesinden sagîr ve sagîre olmayıp cümle verese hazır ve kibar olub kısmet taleb etmezler iken bâlâda mezkûr kazâların kadısı ve nâ'ibleri tereke-i müteveffâ-yı cebren tahrîr idüb resm-i kısmet alırım deyü ta'addî eyledikleri vâkı ise cânib-i Şeyhü'l-islâm'dan verilen fetâvâ-yı şerîfe mûcebince ta'addîlerinin men' içün kânûn üzere emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olunmakla mahallinde şer' ve kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1197

Sayfa 68

Hüküm 181

Özet

Lucac Kalesi dizdârı gelerek Bosna Sancağı'nda Luka Nâhiyesi'nde Avam köyünde üç bin akçe gedik timârı olduğunu ve vergisini eda ettiğini ve müdâhale etmek gerekmez iken Hâlîl'in gedik timârına müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men' ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Saraybosna kadısına hüküm ki

Kıdvetü'l-kudât ve'l-müstahfizin Lucac Kal'ası dizdârı zîde hıfzuhu gelüb Bosna Sancağı'na ve kazâsı muzâfâtından ve Luka Nâhiyesi'nde Avam nâm karye ve gayrıdan üç bin akçe gedik timâr ile Ocah Kal'ası dizdârlığı Mehmed veled-i Mustafa Bey fevtinden Banice Kal'ası Kapudânı Derviş Abdi arzıyla yetmiş sekiz senesine levahasıyla ve hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olmakla gedik timâr mezbûr ile kal'a-i mezbûre dizdârlığı yedinde olan berât-ı şerîfimle zabit ve mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defteri mûcebince ahz û kabz murâd eylediğinde âhardan dâhil olunmak icâb etmez iken ecânibden Hâlîl nâm kimesne hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i berât müdâhale ve ta'addîden hâlî olmadıkların bildirüb ve gedik timâr-ı merkûm ile kal'a-i mezbûr Balofi dizdârlığını yedinde olan berât-ı şerîfimle mezkûr Mustafa'ya zabit ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip ecânibden olan mezkûru hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i berât fuzûlî müdâhale ettirilmeyip men' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere mestûr ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan fuzûlî su'âl olundukta Defter-i Hâkânî'de mastur gedik timâr ile Boça Kal'ası dizdârlığı Mehmed veled-i Mustafa'nın fevtinden Bayice Kal'ası kapudânı Derviş Abdullah arzıyla Mustafa'ya yetmiş sekiz senesinde zabit ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsum-ı kânûn ve defteri mûcebince ahz û kabz ettirilmek maksadı Defter-i Hâkânî ve muvafık kânûn olub âharın müdâhalesi hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn olduğu tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için emri şerîf yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1197

Hüküm 182

Özet

Timâr sahibi Hüseyin veled-i Hasan sipâhi gelerek Klis Sancağı'nda ve Kazâsı'nda timârının olduğunu ve müdâhale etmek gerekmez iken ahâlîden bazı kimselerin mahsûlâtını vermek istemediği ve İbrahim, Ahmed, Koca, Grazik, Yusuf, Cofya ve Honri Mustafa'nın meyhaneler açtığı ve ahâlîyi kışkırtarak fesâd çıkardığı ve açılmış olan meyhanelerin kapatılması ve içki imâlinin engellenmesi ve adı geçenlerin müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Klis kadısına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Hüseyin veled-i Hasan nâm sipâhi gelüb Klis Sancağı'nda ve kazâsı muzâfâtından Yerluka Nâhiyesi'nde Gorani nâm karye ve gayrıdan on beş bin akçe berât-ı şerîf âlî-şânımla mutasarrıf olduğu timârının başkalemi olan yirmi altı nefer re'âyâ ve on altı adet baştine ve beş adet çiftlik ve bir bağ ile salifü'z-zikr karye-i Gorani ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve mücerred ve gendüm ve öşr-i bostan ve giyâh ve ketân ve küvvare ve sir ve piyaz ve gelenbe ve meyve ve şalgam ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve tapuyu zemin yekûn ma'a gayruhu dört bin akçe yazı ve timârı mülhakâtından Yine Nâhiyesi'ne tâbi on yedi nefer re'âyâ ve bir zemin ve on dört adet baştine ve iki çiftlik ile Karye-i Ötelezan ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve mücerred gendüm ve öşr-i bostan ve ketân ve giyâh ve küvvare ve sir ve piyaz ve gelenbe ve meyve ve şalgam ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve polaçina tapuyu zemin ve salariye yekûn ma'a gayruhu beş bin akçe yazılar ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde ma'a gayruha biriktirilip otuz bir bin altı yüz elli dokuz akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl mezbûrun on beş bin akçesi sipâhi merkûm Hasan ve Hüseyin'in timârı bakisi müştereği kaydında olduğu Defter-i Hâkânî'de mukayyid ve sipâhi merkûmun timârının başkalemi olub müşterekiyle kaydına dâhil sâlifü'z-zikr Gorati ve timârı aklamından (...) karyelerini ber-mûcebi Defter-i Hâkânî müşterekleriyle zabt ve Defter-i Hâkânî'de hâsıl yazılan öşr vesâ'ir hukûk ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz etmek murâd eyledikte dâhil olunmak icâb etmez iken karye timâr mezbûrunu ahâlîleri ez kadîm mutad olduklarında taraflarından mülteziminin zabtına ve mahsûlât ve rüsûmatının ahz û kabzına mümâna'at eylediklerinden başka İbrahim ve Ahmed ve dâhi oğlu ve Koca ve Grazik ve Yusuf ve Cofya ve Honri Mustafa dimekle

ma‘rûf kimesneler ile ahâlî-i merkûme yekdil ve karyeteyn mezbûreteyn müceddeden meyhaneler ihdâs ve nehâr ümmü’l-fesâd olan hamrî işrâb ile cumhurluğa mübâderet ve subaşısı üzerine şütûm-ı galize ile şütûm ederek hücum birle ihrâc ve bu vechle timârı mahsûlâtı cem ve tahsîl olunmayıp mağdur olduğun minhâ ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin karyeteyn mezbûreteyn ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle tarafından müstelzimine zabt ve Defter-i Hâkânî’de hâsılı yazılan öşür-i şer‘iyye ve hukûk ve resm-i kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilmek ve müceddeden ihdâs eyledikleri meyhaneler hedm ve arak ve hamr imâlinden men‘ ve mütenbîh olmayanlar tedib olunmaları bâbında sana hitaben mezkûr emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve Defterhâne-i Âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnu ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere yazıldığı mestûr ve mukayyid ve sâlifü’z-zikr karyeler ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle sipâhi-i merkûmun tarafından zabt ve vâkı olan mahsûlât ve rüsûmatı kânûn ve defter mûcebince ahz u kabz ettirilmek için muktezâ-yı Defter-i Hâkânî ve kânûn üzere emr-i şerîfim sudûrunu iktizâ idüb lakin sipâhi-i mezbûr Hasan’ın istid‘âsı üzere ihdâs olunan meyhaneler hedm ve arak ve hamr imâlinden men‘ olunmak için emr-i şerîfim sudûru re’is-i âliye menut ederken bi’l-fi‘il Re’isü’l-küttabım olan es-seyyid Mehmed Hayri dâme mecdühû i’lâm etmeğin i’lâmı mûcebince sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin eyâlet-i merkûmenin tarafımıza emuru sana makbûz ve terfiye’i bilâ veledîş ibadi mûceb-i hâlâtın istihsaline ale’d-devam bezl-i himmet eylemek senden matlûb-ı şahanem olmakla husûsu mezbûru bi’t-taharri görüp ber-mûceb-i i’lâm timârının mahsûl ve rüsûmunu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ve muhaddes meyhaneleri dâhi hedm ve tahrîb ve arak ve hamr imâlini dâhi men‘ eylemek fermânım olmağın imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Eyâlet-i merkûmenin kaffe-i umuru sana makbûz ve terfiye-i bilâd ve asayiş ibâdi mûceb-i hâlâttan istihsaline ale’d-devâm bezl-i himmet eylemek senden matlûb-ı şahanem olmakla ma‘rifetinle husûs-ı mezkûru bi’t-taharri rü’yet ve ber-mûceb-i i’lâm sipâhi-i merkûmun timârının mahsûl ve rüsûmunu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ve muhaddes meyhaneleri dâhi hedm ve tahrîb ve hamr imâlini dâhi men‘ ü def‘e ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1197

Sayfa 69

Hüküm 183

Özet

Derviş Abdurrahman gelerek bu Travnik, Saray, Foça'da bulunan vâli-i Bosna Mehmed Paşa'nın cami-i şerîfi ve medresesi ve okulu ve çeşmesi vakfının mütevellisi olub bin yüz seksen yedi senesinden beridir görevini ifa ettiğini Saraybosna Kazâsı'ndan İsmail Bey adındaki mütevelliden mütevellilik göreviyle elde ettiği meblağı tahsîl edemediğini ve hakkı olan meblağın tahsîlini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Saraybosna kadısına hüküm

Derviş Abdurrahman nâm kimesne gelüb bu Travnik ve Saray ve Nefs-i Foça'da vâkı Vâli-i Bosna Mehmed Paşa'nın cami-i şerîf ve medrese-i münîf ve mekteb ve sebil ve cisrleri vakfının kaimmakam mütevellesi olub bin yüz seksen yedi senesinden berü umûr-ı vakfı sadâkat ve istikâmet üzere rü'yet ve nazar-ı dikkat ve mürtezika ile rü'yet eylediği sene-i sabık muhasebesini ma'rifet-i şerle gördükden ve vakf-ı şerifin umuruna kendü malından dörtyüz yetmişdört kuruş tasarruf eylediği şeri'ât bâbında ve cânib-i şer'den verilen hüccet-i şer'iyye mûcebince ol miktar kuruş hakkı Saraybosna Kazâsı'ndan mütevelli merkûma İsmail Bey dimekle arîf kimesneden mal-ı vakıftan taleb eyledikte edâda ta'allül ve muhalefet ve ibtâl-i hak ve gadr sevdasında olduğun bildirüb meblağ-ı mezbûr ber-mûceb-i hüccet-i şer'iyye galle-i vakıftan kendine alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında emri şerîfim sudûrunu istid'â ve Hazine-i Âmire'mde mahfûz Anadolu Muhasebesi defterlerine nazar olundukta Travnik ve Saray ve Nefs-i Foça'da vâkı Vâli-i Bosna Mahmud Paşa'nın cami-i şerîf medrese-i münîf ve mekteb ve sebil ve cisrleri vakfının yevmi altı akçe vazife ile tevliyetini İsmail Bey'in üzerlerinde olduğu mestûr ve mukayyid ve husûs-ı mezbûr umûr-ı şer'iyyeden olmakla mahallinde ma'rifet-i şer'le rü'yet ve ba'del çift ihkâk-ı hak olunmak bâbında mahallinde şer'e havale ile emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'il Re'isü'l-küttabım olan es-seyyid Mehmed Hayri dâme mecdühû i'lâm etmekle i'lâmı mûcebince mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1197

Hüküm 184

Özet

Kazâ sâkinlerinden timâr sahibi Mustafa sipâhi gelerek bunun Tezkereci Mustafa'ya borcu olmadığının mahkemece tespit edildiğini kendisinin müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Travnik nâ'ibine hüküm

Kazâ-i mezbûr sükkânından erbâb-ı timârdan Mustafa nâm sipâhi gelüb bunların kazâ-i mezbûr sükkânından tezkereci Mustafa nâm kimesneye şer'an deyn ve kefâletleri olmayıp ve üzerlerine şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken üç bin kuruşluktan mütecâviz mahsûl mezbûr Mustafa'nın tarafında vekâleten bunlardan Kebiroğlu Abdi nâm kimesneler deyni mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında mezbûrun iddi'âsı kezb-i sarih olduğu şer'an sâbit ve zâhir ve keffi yedine tenbîh ile kıbel-i şer'den hüccet-i şer'iyye verilmişken def' ü men' olmayıp mugâyir-i hüccet-i şer'iyye nizâdan hâlî olmadığın bildirüb hüccet-i şer'iyyeleri mûceblerince amel olunup ol vechile zâhir olan gadr ve ta'addîsi men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1197

Hüküm 185

Özet

Sen ki vezîrsin bu defa tarafından arzuhâl buyrulup el-Hâc Süleyman Efendi olarak bilinen kişinin iki sene önce Bosna Eyâleti'nde ve Teşne Kazâsı'nda Arnavut eşkıyâsı tarafından öldürüldüğü ve eşkıyâlardan bazılarının yakalanıp maktûlün eşyaları mirasçıları hazır olduğu halde Kapudân Mahmud'a iftira isnat edildiği Kapudân'ın bir süre Travnik'te ikâmet ettirildiği Kapudân hakkında herhangi bir şikâyet olursa iftira olarak görülüp işleme alınmaması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Teşne kadısına hüküm ki

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bu def'a tarafından deryâr-ı atufet kararıma vârid olan bir kıt'a ka'imende el-Hâc Süleyman Efendi dimekle arîf kimesneyi iki sene mukaddem Bosna Eyâleti'ne ve Teşne Kazâsı muzâfâtından Maden Nâhiyesi'nde geşt-ü

güzâr idiği Arnavud eşkıyâsı katl eyledikleri tarafına mukaddemâları ihbar mübâşir ta‘yîniyle teftiş ve tefhis ve katillerden birkaç neferi ahz ve yedlerine maktûl-i merkûmun eşyâsı zuhûr eylediğine veresesi mevcûd olduğu halde katl üzerlerine şer‘an sâbit ve ibretü’l-sa’irin cezaları tertîb olunduktan sonra verese-i merkûme mücerred arza mebnî kapudânı Mahmud kapudâna iftira birle iştika ve emr-i âlî ısdârıyla mübâşir tesyâr ettirilip ol tarafa lede’l-vusûl kapudân merkûm ihzâr ve dört mah miktarı Travnik’te ikâmet ettirilip verese-i mezbûre Dîvâna ra‘iyyet etmediklerinden hakîkati i’lâm ve tarafından tahrîrat ile mübâşir merkûm iâde ve ber-vech-i kapudân merkûm hizmete mübâşiriye ile mutasarrıf olmuşken arzına mebnî tekrar maktûl merkûmun oğlu Mustafa Efendi dimekle ma‘rûf kimesne vacibü’l-iştika Der-âlîyye’ye azimet ettiği mesmû olmakla kapudân-ı merkûm hakkında şikâyete ağaz eder ise ihzâr olunmayıp def‘i husûsuna ikdâm olunması tahrîr ve istid‘â olunduğuna binâ’en mazmûnu verilen emrin kaydı bâlâsına şerh verilip i’lâmı müşâr emr-i şerîf tahrîr olunmuştur

Fî Evâ’il-i Ra sene 1197

Sayfa 70

Hüküm 186

Özet

Kudâtın hakim olduğu Trebin Nâhiyesi’ne bağlı Razir Köyü’nden Osman bin Mustafa arzuhâl ederek bunların Doğa mevkisindeki tarlasına öteden beridir akan suyun mecrasının köy ahâlîsinden Hasan, Mehmed, Ahmed ve Musa adındaki kimseler tarafından değiştirildiğini arâzîsinin ve mahsûlâtının perişân olduğunu suyun mecrasının eski hâlîne dönderilerek zararının tazminini taleb eylediği husûsunda hükümdür

Lubin kadısına hüküm ki

Kudât-ı mezbûr muzâfâtından Trebin Nâhiyesi’ne tâbi Razir nâm karyeden Osman bin Mustafa nâm kimesneler Südde-i Sa‘âdet’ime arzuhâl idüb bunlara karye-i mezbûrenin tahtında Doğa nâm mevzinde vâkı mutasarrıf olduğu bir bâb dolab ve bahçesine ceryân eden mahsûs ve Sengâl mevki su ile mutasarrıf olduğu dolabı duran ve bahçesini sefi ve ittifa idüb ber-vechle müdâhale ve ta‘arruz olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûre ahâlîsinden Hasan ve Mehmed ve Ahmed ve Musa nâm kimesneler birbirleriyle ittifâk ve yüz doksan senesinde ol suyun bendin bozup ve ol suyu mecrâ-yı

kadîminden ihrâc ve bunun mutasarrıf olduğu dolabında iskat-ı müceddeden ihdâs eylediği dolabına icrâ ve dolabı tatil ve harabına ve bahçesinde olan mezranın bi'l-küllîye eflâk ve itâ'atine bâ'is ve küllî zararı şer'isi olub ziyâde gadr ve ta'addî eylediklerin ve ber-vechle mukavemete iktidarı olmayıp şâyeste-i merhamet olduğundan ve bu bâbda da'vâsına muvafık cânib-i Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince şer'le görülüp ol su kadîmisi üzere dolab ve bahçesine icrâ ve mezrû'âtları şaki ve ittifa ettirilip mezkûrların hilâf-ı şer'-i şerîf ve kadîme ve fetâvâ-yı münîfe mugâyir bir dürlü halel ve nizâ ettirilmeyip vâkı olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â inâyet etmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ra sene 1197

Hüküm 187

Özet

Ze'âmet sahibi Mahmud bin Ahmed ve İsa bin Mustafa gelerek bunlar iştirâken mutasarrıf oldukları ze'âmetlerinden Sokol Nâhiyesi'nde Yaştin Dobrofça köyünde ze'âmetleri olduğunu ancak Sokol Kal'ası dizdârı Murâd ve adamı Abdullah ve kethüdâsı Mehmed buralar bizim gedik timârımızdır diyerek ze'âmetlerine müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men' ve defter ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı İzvornik Sancağı'nda Graçaniça kadısına hüküm ki

Zu'amâdan Mahmud bin Ahmed ve İsa bin Mustafa zîde kadruhû gelüb başka başka bir berât-ı şerîfimle iştirâk mutasarrıf oldukları ze'âmetleri karyelerinden kazâ-i mezbûr muzâfâtından Sokol Nâhiyesi'ne tâbi Müddet-i Viran nâm-ı diğer Dobro vâlisine Yaştin Dobrofça nâm karyelerinin mümtâz ve mu'ayyen müdde'âyı kadısına kadîmden beru öşr ve rüsûmu ze'âmetleri tarafından alına gelen ma'lûmetü'l-hudûd yerlerin öşr ve rüsûmunda âharın alâkası olmayıp bir türlü müdâhale olunmak iktizâ etmez iken Sokol Kal'ası dizdârı murâd ve kal'a-i merkûme adamı Abdullah ve kethüdâsı Mehmed zuhûr ve zikrolunan yerler bizim iştirâk mutasarrıf olduğumuz gedik timârlarımız karyelerine nâhiye-i mezbûre tâbi Çiftlik-i Mehmed bin Dursun ve Başzâ'imden der-Karye-i Varoş nâm-ı diğer Lofşine nâm karyemiz arâzîsindendir öşr ve rüsûmun biz ahz û kabz ederiz deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve nizâ'a tasaddî ve mûmâ-ileyhuma dâhi yüz seksen altı senesi müştayi.... ref'e iştikâ ve mezbûrun ihzâr ve ordu-yu hümâyûn kadısı huzûruna

lede't-terâfu iddi'âları birbirlerine benâyir olub içinde temiz ve lebniye olunmak için mahalline havale ile ordu-yu hümâyûn kadısı tarafından bir kıt'a i'lâm-ı şer'i olunmuşken mezbûrun adem itâ'at birle mürâfa'a ve keff-i yedden imtinâ birle nizâ mezkûrlarında ısrar ve ol-vechle ze'âmetleri mahsûlünün küsûr ve noksanına bâ'is oldukların bildirüb zikrolunan yerlerin öşr ve rüsûmu kadîmisi kendilere alıverilüb mezbûrları hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kadîm bir türlü ta'arruz ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan fuzûlî su'al olundukta tarafları meşa ve mahallinden olmayıp sınırları mümtâz ve mu'ayyen olub münâza'a inhâ olan yerler dâhil eden mezbûrların gedik timârları karyelerinin mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve rüsûmu gedik timârları tarafından (...) gelen yerlerden olmayıp fi'l-vâkı za'im-i mûmâ-ileyhimanın mutasarrıf oldukları ze'âmetleri karyelerinden Muşviran nâm-ı diğer Dobro Karyesi'nin mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve rüsûmu ze'âmetleri tarafından alına gelen iken mezbûrun ol yerler için bizim gedik timârlarımız karyelerinden ma'rû'z-zikr Çiftlik-i Dursun ve Başza'imden der-Karye-i Varoş Sokol nâm-ı diğer Mofşetene Karyesi arâzîsindendir deyü fuzûlî müdâhale ettikleri vazi esir men' ü def' merhûm yerlerin öşr ve rüsûmu kadîmisi alına ze'âmetleri tarafından ahz û kabz ettirilmek muvafık kânûn olduğu tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir S sene 1197

Hüküm 188

Özet

Saraybosna sâkinlerinden Molla İbrahim ve el-Hâc Osman ve Hüseyin kardeşler gelerek Banâlûka Kazâsı'nda Bağçe Nâhiyesi'nde Garnavice köyü toprağında Garnavice çiftliğine mutasarrıf olan Travnik halkından Mustafa'nın yüz seksen beş senesinde çiftliği adı geçenlere ve kardeşleri el-Hâc Ahmed ve el-Hâc Mehmed'e iştirâken sattığını ancak Mustafa'nın çiftliğe müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Travnik kadısına hüküm ki

Saraybosna sükkânından Molla İbrahim ve el-Hâc Osman ve Hüseyin nâm karındaşlar gelüb Banâlûka Kazâsı muzâfâtından Bağçe Nâhiyesi'ne tâbi Garnavice nâm karye toprağına Garnavice Çiftliği dimekle ma'rûf çiftlik emlâkına mutasarrıf olan

Travnik sükkânından Mustafa yüz seksen beş senesinde mübâşiretiyle ma‘rifet-i şer‘le bunlar ile diğer karındaşları el-Hâc Ahmed ve el-Hâc Mehmed’e bey bât kati ile bey ve teslîm ve yedlerine verilen hüccet-i şer‘iyye mûcebince dört sene bilâ nizâ iştirâk mutasarrıf olub ber-vechle müdâhale olunmak icâb etmeyip ve andan emlâk mezbûr ve yine hisselerini beye taraflarından karındaşları mezbûran Ahmed ve Mehmed’in kesb etmiş değiller ise karındaşları mezbûran yüz seksen dokuz senesinde kendi hisseleriyle bunların hisselerin dâhi hafiyeten mezbûr Mustafa’ya bey etmeleriyle bunlar dâhi bey-i merkûme tescil olmayıp kendi hisseleriyle karındaşları mezbûran hisselerini dâhi şifaaten ahz ettiklerin mezbûr Mustafa ziyâde mütegallibeden olduğundan bi vech-i şer‘i ta‘allül ve gadr sevdasında olduğun ve bu bâbda da‘vâlarına muvafık Şeyhü’l-İslâm’dan fetâvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb mûcebince şer‘le görülüp kendi hisseleri karındaşları mezbûrlardan hisseleri şefaaten alıverilüb bervech-i şer‘e ta‘allül ve gadr ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden mahallinden şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1197

Sayfa 71

Hüküm 189

Özet

Saraybosna sâkinlerinden Murâd İbrahim ve el-Hâc Osman ve Hüseyin kardeşler gelerek Banaluka Kazâsı’nda Akça Nâhiyesi’nde Gravaniçe köyü toprağında Gravaniçe çiftliği olarak bilinen çiftlik arâzîsine mutasarrıf olan Travnik sâkinlerinden Mustafa iken kendisi yüz seksen beş senesinde bu çiftliği kendilerine ve diğer kardeşleri el-Hâc Ahmed ve el-Hâc Mahmud’a sattığını ve vergisini bu ana kadar ödediklerini ancak kardeşlerinden bazılarının kendi hisselerini yine Mustafa’ya satmalarıyla kendilerinin önalım haklarının olduğunu Mustafa’ya hisselerini sattıkları meblağdan tekrar hissedarlara dönmesini taleb ettiklerine dair önalım davasına dair hükümdür

Travnik kadısına hüküm

Saraybosna sükkânından Murâd İbrahim ve el-Hâc Osman ve Hüseyin nâm karındaşlar gelüb Banaluka Kazâsı muzâfâtından Akça Nâhiyesi’ne tâbi Gravaniçe nâm karye toprağında ma‘lûmetü’l-hudûd Gravaniçe Çiftliği dimekle arîf çiftlik arâzîsine

mutasarrıf olan Travnik sükkânından Mustafa nâm kimesne zikrolunan yerlerin hîn-i tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle yüz seksen beş senesinde bunlar ile diğer karındaşları el-Hâc Ahmed ve el-Hâc Mahmud ferâğ ve tearrisin? ve bunlar dâhi ta‘arruz ve iştirâk beher sene zabt-ı zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb ber-vechle müdâhale ve ta‘arruz olunmak icâb etmez iken karındaşları mezbûrlar zikrolunan yerlerden kendi hisseleriyle bunların hisselerin hilâf-ı kânûn fuzûlî ve tağliben yine mezbûr Mustafa’ya ferâğ ve tefvîz etmeleriyle bunlar dâhi sâlifü’z-zikr yerlerden kendi hisseleriyle karındaşları mezbûran el-hac Ahmed ve el-hac Mehmed’in hisselerin dâhi müşterek oldukları itibarıyla alıverdiği bahâlârıyla sahib-i arz ma‘rifetiyle almak istediklerinde mezbûr Mustafa ziyâde iştirâ ve mütegallibeden olduğun yine ol tarlaları kız karındaşlarınız mezbûran Niran hatundan aldım deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî ve tağliben zabt idüb ziyâde gadr ve ta‘addî eylediğin mezbûran mahallinde maden-i kesiresi olduğun ber-vechle mukavemet iktidarları olmayıp maüûdur ve şâyeste-i merhamet oldukların bildirüb kânûn üzere amel olunup sâlifü’z-zikr yerlerden kendi hisseleriyle müşterekleri mezbûrlarının hisseleri alıvirdiği behâlârıyla sahib-i arz ma‘rifetiyle alıverilüb hilâf-ı kânûn ta‘allül ve nizâ ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve kânûn-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’al oldukta ol yerler mukaddemâ (...) olmayıp zikrolunan Aşiret-i Vice Çiftliği arâzîne bunlar karındaşları el-Hâc Ahmed ve el-Hâc Mehmed ile meşâ ve müşterek mutasarrıf iken müşterekleri mezbûran el-Hâc Ahmed ve el-Hâc Mehmed mutasarrıf oldukları hisselerin ferâğ ile olduklarında müşterek oldukları itibarıyla alıvirdiği behâlârıyla teklîf oldukta olmayıp adâ eder olmakla âhara vermiş olmayıp fi’l-hakika müşterekleri hisselerin alıvirdiği bahâlârıyla tâlib iken mezbûran kendi hisseleriyle bunların hisselerini ecânibden Mustafa nâm kimesneye fuzûlî ferâğ ettikleri vâkı ise müşterekleri mezbûran hisselerin ferâğ edeli beş sene mürûr etmiş değil ise kendi hisseleriyle müşterekleri mezkûrların hisseleri alıvirdiği bahâlârıyla sahib-i arz ma‘rifetiyle aluvirülmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ra sene 1197

Hüküm 190

Özet

Travnik Kazâsı'nda bulunan Saray'da bulunan Bosna vâlisi müteveffa Hacı Mehmed Paşa cami-i şerîfi vakfının on altı akçe yevmiye ile mütevellisi olan Mustafa Hâlîfe'nin ölmesiyle yerine Bosna kadısınının talebiyle Abdurrahman'nın ta'yîn olduğu ancak Abdurrahmanın da görevinden alınmasıyla yerine el-Hâc Salih'in mütevellilik hizmetine getirildiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Travnik Kazâsı nâ'ibine hüküm

Travnik Kazâsı'nda vâkı Saray'a muttasıl Bosna vâlisi müteveffa Hacı Mehmed Paşa cami-i şerîfi vakfının yevmi on altı akçe ile mütevelli kaimakamlığı mukaddem mutasarrıfı adam Mustafa Hâlîfe'nin tereke hizmetinden bin yüz seksen dokuz senesi muharreminde Bosna kadısı arzıyla Abdurrahman Hâlîfe'ye tevcîh olunup el-yevm üzerinde olduğu (...) evkâf muhasebesinden ihrâc olunup şimdi sâlifü'z-zikr kaimmakamlığa mutasarrıf olan mezbûr Abdurrahman umûr-ı vakf-ı şerîfi idareden aciz olub terk-i hizmet eylediğini vakf-ı mezbûr nazırı Abdurrahim vesâ'ir mürtezika-i vakıf inhâ ve erbâb-ı istihkâktan el-Hâc Salih her vechle layık ve mahal müstehak ve cümlenin mütehaviş olmağın kaimmakamlığı mezbûr mezkûrun ref'inden merkûm el-Hac Salih'e tevcîh ve yedine berât-ı âlî-şân ihsan olunmuş ve Bosna Brod Kazâsı nâ'ibi mevlânâ Ahmed Hulûsi zîde ilmühû arz ve vakıf mezbûr nezaret-i sadrazamide asûde evkâftan olmakla ber-mûceb-i arz-ı ref'inden tevcîhi husûsu menût-ı re'y-i âli eğerce tevcîh olunur ettiğin bi'l-fi'il Re'isü'l-küttabım es-seyyid Mehmed Hayri dâme meciduhu i'lâm etmekle i'lâmı mûcebince kaimmakam-ı sabıkın hizmetinden acizi vâkıa mutabık mıdır ve merkûm Salih Seyfi merkûmdan ehûn ve idareye kâdir midir mahallinden bî-garez kimesnelerden gereği gibi tahkîk ve fi'l-hakika merkûma Salih selefinden ehven ve Abdurrahman'ın aczi vâkıa mutabık ise Der-âlîyye'me tahrîr ve vâkıa mutabık değil ise tekrar ref'inden Abdurrahmana ibkâsıçün sıhhati üzere i'lâm eylemek fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve kapu kethudân tarafından irsâl olunmuştur imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin keyfiyet ma'lûmun oldukta i'lâm olduğu üzere kaimmakam-ı sabık merkûm Abdurrahman'ın hizmetinde aczi vâkıa mutabık mıdır ve merkûm el-Hâc Salih Seyfi merkûmdan ehven ve idâreye kâdir midir mahallinde bî garez kimesnelerden gereği gibi tashîh ve tahkîk ve merkûm Salih fi'l-hakika selefinden ehûn ve Abdurrahman'ın

aczi vakı´a mutabık ve inhâya muvâfık olduğu takdirde Der-âlîyye'me tahrîr ve vâkıa mutabık olduğu surette tekrar musarsidilcenin ref'inden merkûm Abdurrahman'a ibkâ olunmak üzere hakîkat keyfiyeti Der-âlîyye'me i'lâma mübâderet ve tahrîr ve tahkîk ve (...) ve vakfın hilâfı tahrîr ve iş'âr olunmaktan bî-gayet tevkî ve mübâderet eylemek bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ra sene 1197

Hüküm 191

Özet

İbrahim gelerek bunun kazâ da Maden Nâhiyesi'nde atasından kalma toprağı olub her sene vergisini ödediğini ancak nâhiyeye tâbi Mirusarhiye köyü sâkinlerinden olan Abdulceliloğlu Hasan ve Ali Ağaoğlu Mehmed ve (...) oğlu Süleyman ve Hasan bin (...) ve Birinci Hüseyin olarak bilinen şahısların arâzîlerine müdâhale ettiklerini ve müdâhalesinin men ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Teşne kadısına hüküm

İbrahim nâm kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûre muzâfâtından Maden Nâhiyesi'ne tâbi Yodin nâm karye toprağında vâkı eben an ceddinden müntakil mutasarrıf olub beher sene müteraid? öşr ve rüsûmun sahib-i arza eda edegeldiği tapulu ve temessüklü ma'lûmetü'l-hudûd yerlerinde âharın katan alâkası olmayıp müdâhale ve ta'arruz icâb etmez iken yine nâhiye-i mezbûreye tâbi Mirusarhiye nâm karye ahâlîsinden Abdulceliloğlu Hasan ve Ali Ağaoğlu Mehmed ve Ademoğlu Süleyman ve Hasan bin Avaz ve birinci Hüseyin dimekle ma'rûf kimesneler sâlifü'z-zikr tarlaları zabt sevdasıyla hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i temessük sahib-i arz fuzûlî müdâhale ve mahallinde sahib-i arz mevcûd olduğu hâlîyen müdâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında ol yerler yedinde olan fetâvâ-yı şerîfe ve sahib-i arz temessükü mûceblerince bunun olub mezbûrların alâkaları bulunmadığı şer'an sâbit ve zâhir ve ber-vech-i şer'i mugâyir zarara men'ü def' birle yedine taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye iâde olunmuşken mezbûrlar memnû'a ve müdâhale olunmayıp ol-vechle fetâvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer'iyye muhâlif mu'ârazadan hâli olmayıp gadr-i küllî sevdasında oldukların bildirüb men'ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda fuzûlî su'âl olundukta mezbûr İbrahim bunun karyesi toprağında bulan bir hizmet zabt verir iken müzayime mahsûb üç sene ale't-tevâli bilâ mani boz ve hâli koyup vakıf üzere müstehak tapu oldukta dâhil-i

karye kimesneler bu sahib-i arz teslîm olmalarıyla müdâhale edeler olmayıp fi'l-vâkı mezbûr İbrahim ol yerleri beher sene zabt û zirâ'ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken mezkûrlar hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale eyledikleri vâkı ise men' ü def' ve ol yerler ber karar-ı sabık zabt û zirâ'ât ettirilmek muvafık kânûn idüğü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak içün yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1197

Sayfa 72

Hüküm 192

Özet

Saraybosna sâkinlerinden Givanoğulları el-Hâc Ahmed ve Molla İbrahim gelerek Teşne Kazâsı'nda iştirâken mutasarrıf oldukları İstikonya çiftliği olarak bilinen çiftliği Travnik sâkinlerinden Mustafa'dan satın aldıklarını ancak Mustafa'nın dört sene sonra bana Soyak Çiftliği'nden arâzî verecektiniz diyerek çiftliklerine müdâhale ettiğini Mustafa'nın çiftliğe olan müdâhalesinin men ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Travnik kadısına hüküm

Saraybosna sükkânından Givanoğulları el-Hâc Ahmed ve Molla İbrahim dimekle ma'rûf kimesneler gelüb Teşne Kazâsı'nda vâkı iştirâk karar oldukları İstifonya çiftliği dimekle ma'rûf çiftlik emlâkını yüz seksen beş senesinde ma'rifet-i şer'le ve ma'lûmetü'l-hudûd arâzîsi dâhi rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle Travnik'te sâkin Mustafa'ya bey ve ferâğ ve mezbûre dâhi mukâbelesine mübadeye tarikiyle mutasarrıf olduğu Soyak Çiftliği emlâkını ma'rifet-i şer'le ve ma'lûmetü'l-hudûd arâzîsinin dâhi hak-ı tasarruflarında nâhiyeleri ve sahib-i arz ma'rifetiyle birbirlerine mübaledeten bey ve ferâğa ve yedlerine verilen temessük mûcebince dört sene bilâ nizâ zabt ve arâzîlerini dâhi beher sene zirâ'ât ve öşr ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb ber-vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken mezbûr Mustafa zuhûr ve şirrete sülük ve neferasına mani dâhi eyleye ihkâk ve bezl-i eşyâ ile tedârik eylediği şahit-i rûz ikâmetiyle hîn-i mübadelemizde niyât-ı mübadele ile olduğunuz mezkûr Sefermak Çiftliğini yüz bir kıymet ile yine bana geri vermek üzere kabul ve ta'ahhüd etmiştiniz deyü hilâf-ı şer' ve kânûn birle eylediği mürûr hücceti senet ittihadıyla yüz seksen dokuz senesinde hilâf-ı şer' ve kânûn fuzûlî

ve tağliben zabt idüb ziyâde gadr ve ta‘addî ve mezbûr Mustafa ziyâde eşedd ve mütekâlibeden olduğundan ber-vechle mukavemet ve ihkâk-ı hak mümkün olmayıp şâyeste-i merhamet olduğundan ve bu bâbda da‘vâlarına muvafık Şeyhü’l-islâm’dan yedlerine fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince şer‘le görmeyip mezbûrun hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî zabt eylediği mezkûr Soyak Çiftliği emlâk ve arâzîsi alıverilüb ber karar-ı sabık iştirâken zabt û zirâ‘ât ettirilmeyip mezbûru hilâf-ı şer‘ ve kânûn ta‘allül ve nizâ ettirilmeyip ber-muktezâ-yı şer‘ mazhar ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda fuzûlî su’âl olundukta mezbûran el- hac Ahmed ve İbrahim’in ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları İstifonya Çiftliği emlâkını bâ hüccet-i şer‘iyye ve arâzîsi dâhi rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle mezbûr Mustafa’ya bey ve ferâğ ve ol dâhi mukâbelesinde mübadele tarikiyle Akça Nâhiyesi’nde Soyak dimekle ma‘rûf çiftliği emlâkını bâ hüccet-i şer‘iyye ve arâzîsinden dâhi hak tasarrufunda neması ve sahib-i arz ma‘rifetiyle bey ve ferâğ ve yedlerine verilen hüccet ve sahib-i arz temessükü mûcebince zikrolunan çiftliğin emlâk ve arâzîsini iştirâken zabt ve arâzîsi dâhi beher sene zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ ederler iken mezbûr Mustafa mübadele tarikiyle verdiği Soyak Çiftliği buna geri vermek eline kavl ve ta‘ahhüd etmiştiniz deyü hilâf-ı şer‘ ve kânûn fuzûlî zabt eylediği vâkı ise madam ki üzerlerine şer‘an bir nesne sâbit olmasıyla mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî zabt eylediği çiftliği emlâk ve arâzîsi ba‘de’s-sübût ettirilmek için mahallinde şer‘ ve kânûna havale ile emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olmakla mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 1197

Hüküm 193

Özet

Kazâ sâkinlerinden Mehmed gelerek bunun kimseye borcu ve kefâleti olmayıp kazâ sâkinlerinden Hüseyin ve kazâda bulunan kardeşiyle arasında alacak verecek davası bulunduğunu ikisi arasındaki davadan kendisinin alâkasının bulunmadığını eğer ki kendisi alehinde bir dava meydana gelirse da‘vânın kabul edilmemesi talebinde bulunduğu husûsunda hükümdür

Bosna mollasına ve Banaluka kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr sükkânından Mehmed nâm kimesne gelüb bunun kimesneye deyn ve kefâlete vereceği olmayıp ber-vech-i şer‘le ta‘addî ve rencide olunmak icâb etmez iken kazâ-i mezbûrdan Hüseyin nâm kimesneden zarar ve şirrete sülük ve emmimiz Hüseyin nâm kimesne ile kazâ-i mezbûra tâbi Varduç Karyesi’nde nizâmız zamanında ehl-i örfe istinaden iki yüz kuruşu mütecâviz akçem ahz olunmakla mücedded karındaşım ve şerikim olmakla bir miktarını bi’l-küllîye tazmin eyle deyü hilâf-ı şer‘ akçe talebiyle ta‘addî ve tağlibeden hâlî olduğun bildirüb ol-vechle akçe zammıyla zâhir olunsa müdâhale ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmişken mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ra sene 1197

Hüküm 194

Sehv olunmakla mahalline nakil olunmuştur

(hükmün üstü çizilmiş)

Yanlışlıkla yazılmakla asıl defterine nakil edilmiştir

(hükmün üstü çizilmiş)

Sayfa 73-74

Hüküm 195

Özet:

Saraybosna sâkinelerinden Nefise, Fatıma ve Ümmühan vâlideleri Meryem’den kalan Çepnice köyü’ndeki çiftlik arâzîlerini Tuzla kapudânı Ahmed ve oğulları Süleyman, Hasan ve Mehmed’den defalarca istemelerine rağmen çiftliğin kendilerine verilmediği bu çiftliğin kendilerine verilmesine dair taleb.

Bosna vâlisine ve Saraybosna mollasına hüküm ki;

Saraybosna sâkinelerinden Nefise ve Fatıma ve Ümmühan nâm hâtunlar gelüb kazâ-i mezbûra tâbi Memlaha-i Çob mukâta‘âsı kurrasından Çepnice Karyesi hudûdu dâhilinde eşcâr ve ebniyeyi hâvî çiftlik arâzîsine vâlideleri Meryem nâm hâtun bin yüz doksan dört senesinde müteveffiye oldukda oğlu kalmayub tasarrufunda olan sâlifü’z-zikr yerleri tapuya müstahikk olub sonra ol-yerlerin üzerinde mülk-i meyve eşcârı olub

irs-i şer‘le bunlara intikâl idüb ve bu yerler âhere verildikde isticârın görüb görmemeğin su‘ûbet olduğundan bi-garaz Müslümanlar takrîr eyledikleri resm-i tapu ile sâhib-i arz olan Tuzla Kapudânı Ahmed ve oğulları Süleyman ve Hasan ve Mehmed’den bi’d-defaʿât taleb eylediklerinde vermediklerinden mâ‘adâ çiftlik emlâkini kendüleri (silik) dâhi etbâ‘larından kazâ-i mezbûr sâkinlerinden el-Hâc Murâd nâm kimesneye virüb fuzûlî zabt idüb gadr eylediklerin bildürüb fuzûli zabt olunan çiftliğin emlâki ile mülk-i meyve eşcârını muhtevi olan yerler bi-garaz Müslümanlar takrîr eyledikleri resm-i tapu ile kendülere alıverilüb zabt û zirâ‘ât ettirilmek bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitâben emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda kânûna su’âl oldukda oğlu olmayan müteveffiyenin tasarrufunda olan yerleri üzerinde dikme ve işleme ve terbiye ile neşv ü nümâ olmuş mülk-i meyve eşcârı olub veresesi olan kızlarına intikâl eylediği ol-yerleri âhara verip su‘ûbet etdiği takdirce meyve ve eşcârın görüb sonra su‘ûbet olub âhere verilmekden vereseye verilmek evlâ olmağla bi-garaz Müslümanlar takrîr eyledikleri resm-i tapu ile mülk-i meyve eşcârı intikâl eden verese-i müteveffiyenin vefât eylediği tarihden on seneye değin verilmek kânûndur deyü tahrîr olunmağla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Niʿmet

Fî Evâ’il-i Ra sene 1197

Hüküm 196

Özet

Bosna Eyâleti’ndeki kal‘alarda bulunan ağalar ve kapudânların birkaç seneden beri ahâlîye zulm ettikleri Der-sa‘âdet tarafından duyulduğu, kapudânların diğer kapudânların serhâdine karışmaması, Nemçe ve Venedik serhâdlerine saldırılmaması gerektiği, sınır anlaşmalarına uyulması, kapudân, ağavât ve zabitanların kendi kal‘alarını korumakla meşgul olmaları gibi konulara dair hüküm.

Bosna vâlisine ve dergâh-ı muallâm kapucubaşılarından olub hâlâ me’mûriyet ile Bosna’da ikâmet üzre olan Cabirzâde İbrahim dâme mecduhûya ve Eyâlet-i Bosna’da vâkı Todorhovi ve Kabusuz ve Vaspetin kal‘alarının tâbi oldukları kazâların kâdılarına hüküm ki;

Bosna serhâddi husûn-ı rasîne-i İslâmiye beynlerinde dârü'l-gazât ve'l-cihâddan bir nefer-i cesim olub derûnunda bulunan kapudân ve agavât ve zâbitân ve sünûf-ı askeriye ve tabakât-ı ahâlîsi öteden berü sadâkat ve istikâmet ve ırz-ı diyânetde ma'rûf ve kibârı ahkâm-ı celîleme inkıyâd ve rızâ-yı hiDîvânemi tahsîle bezl-i mechûd ile mevdûf oldukları zâhir ve âşikâr iken eyâlet-i mezbûre tevâbi'inden ma'lûmü'l-ism kal'aların agavât ve kapudânân ve ahâlîsi meyânelerinde birkaç seneden berü ihtilâl ve fesâd vukû bulduğu mukaddemâ Der-sa'âdet'ime iştikâ olunmakdan nâşi câsus-ı mezbûrun def' ve ref'ini ve çiftçinin tashîh ve istirâhatini muhtevî şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı celîlü'ş-şânım lede'l-vürûd kapudânlar ve agavât ve zâbitânı Bosna'ya celb ve ihzâr ve cümle müvâcehesinde feth u kırâ'et ve ma'ân tefhîmi i'lân ve işâ'at olundukda seamen (...) ve fi'l-hakika ahâlî-i mezkûre izâlelerinde birkaç seneden berü ihtilâl ve nizâm-ı hâlleri müşevveş ve fukarâ ve zu'âfaya tasallut ve bazı yerlerde cem'iyetleri vukû ve zâbitânı yerlerinden ihrâc misüllü mutâd eğerce zuhûr idüb lakin meclis-i ma'kûd-ı mezkûrda zikr olunan kal'aların isimleri hüccet-i şer'iyyede mastûr ağvât ve zâbitân ve (…) kelam ağa zümre ba'de derdeslerine mübâşir arafiyle izâle ve su'ûbet-i kâmile ile ziyân olmak ve şer'-i şerîfe ve vülât ve hükkâm ve zâbitlerine mütâva'at ve mecma-i nâs ve mevâzi-i fesâd olan kahvehâneler hedm ve mugâyir-i rızâ-yı şâhânem cem'iyetleri memnû ve zir-i kazâda ve kapudânlıkdan âher kapudânlığa varılub müctemi olmamak ve umûr-ı serhâddi her cemâ'ât ağası kendü neferlerine varub serhâdlerine gidüb kapudânlar dâhi âher kapudânın umûr ve serhâddine karışmamak ve firâr edenler âher kapudân ve ağaya ilticâ eylediği halde kabûl olunmayub ve herkes kendü me'mûriyetiyle meşgûl olub vazifesi olmayan umûr ve tahrîrâta müdâheleden ictinâb ve kâffe-i umûr olageldiği vechle ma'rifet-i şer'le ve vâli ma'rifetiyle rü'yet ve bir da'vâ zuhûrunda bir kimesne bir kimesneye tarafdârlık ve himâye etmemek ve menâfi-i emr-i hümâyûn Nemçe ve Venedik hudûdlarına tecâvüz olmamak ve her halde şeri'ât-i garrâ ve evâmir-i âlîyye ve vülât ve hükkâm ve zâbitâna inkıyâd olarak kânûn-ı kadîm ve (…) serhâd ve ahid-nâme-i hümâyûn mantûkunca hem-civâriye mürâca'ât kılınmak vecd-i nizâm ale'd-devâm düstûrü'l-amel tutulub hilâfına cesâret edenleri ahzları mümkün olduğu halde bi'l-ittifâk vâli ve hükkâm ve zâbitâna teslîme dakika fevt olunmayarak bu makûleden tutulması mümkün olmayub diyâr-ı âhere firâr edenlerin keyfiyetleri bi'l-ittifak vâli ve hâkim ve zâbitâna ifâde ve ânlar dâhi icâleten Der-sa'âdet'ime tahrîr ve dirliği ref' ve kaydı terkîn ve hazine-mânde olunub her kimin kapudânlığında bir güne ihtilâl ve fitne bedîdâr olur

ise bi'd-def'a tenbîh **(74)** olunub mütenebbih olmadıkları takdirce kapudanlığının ocaklıkları merfû ve askerlik ceridesinden hekk olunmak şerâitine cümlemiz müte'ahhid olmuşuzdur deyü müvâcehe-i şer'de takrîr etmeleriyle verdikleri hüccet-i şer'iyye mahalline kayd içün (…) olduğu mukaddemâ der-kırâ'et-i tahrîrât ve Saraybosna kâdısı sâbık Mevlânâ Osman'ın i'lâmında münderic olmak mülâbesesiyle hüccet-i mezkûre ve i'lâm Dîvân-ı Hümâyûn'um kalemine kayd ve hıfz olunmağla dâ'ima mukayyed tutulmasına ihtimâm ve dikkat olunmak bâbında sen ki Bosna vâlisi sadr-ı esbâk vezîrim Silahdâr Mehmed Paşa edâmallahu te'âla iclâlehu ile Saraybosna kâdısı ve Eyâlet-i mezbûrede vâkı sâ'ir kazâların kudât ve nüvvâbına ve bi'l-cümle kılâ kapudânlarına ve agavât ve zâbitâna hitâben yüz doksan üç senesi Rebiülâhirinde sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrim lede'l-vürûd kapudân ve agavât ve kudât vesâ'ir zâbitân ve vücûh-ı ahâlî müşârün-ileyh-i mezbûr yine celb ve ihzâr ve cümle müvâcehesinde feth u kırâ'et ve mazmûn-ı munifi i'lân ve işâ'at ve gereği gibi tenbîh ve te'kîd oldukda her birileri itâ'ât ve inkıyâd sûretinde izhâr kılub mugâyir-i rızâ-yı hümâyûn harekât-ı nâ-marziyyeye tasaddîden keff-i yed eylemek üzre ta'ahhhüd eylediklerine binâen müşârün-ileyh tarafına izn ve ruhsat verildikden sonra kapudân ve agavât ve kudât ve zâbitân ile kal'alarına varub emr-i muhâfazalarına kıyâm etmek üzre azimet eylediklerinde Osızveçima Kal'ası kapudânı pir ve ihtiyâr ve ehl-i arz zümresinden İşbir kapudân dâhi azimet eyledikde esnâ-yı râhda Lenik nâm mahalde konağına nüzûlünde eşkıyâ-yı mezkûr ve yine Cenin ve Estarin ve Boz ve Berhoşene ve Todornoy? ve bi'l-cümle beyleri neferâtı re'is-i eşkıyâdan Konuzoğulları ve Boşnakoğlu İbrahim Ağa ve Estadinli Durbeyoğulları ve Key ve Kumad Kethüdâ ve Eştiye Kal'asında Ahmed Ağa ve Süleyman Alemdar ve Süleyman ve Sica ve Yiner Bey ve Bey Kal'ası dizdârı Osman ve Bağıroğlu Mustafa dimekle ma'rûf kimesneler birbirleriyle müttefiken başlarına beş bin nefer haşarât cem ve katl kasdıyla kapudân-ı merkûmun konağına hücûm ve merkûm dâhi tahlîs içün bir takrîb kapuya tahassun eyledikle eşkıyâ-yı merkûm etrâf-ı erbaasını on gün muhâsara ve cenge âğâz ve zafer-yâb olamadığından Metin Kal'ası neferâtından Oğlaşoğlu Molla İbrahim ve Naşink Murâd ve Boşnak Hâceoğulları Şaban ve Osman ve dizdâr-ı merkûm Osman Ağa dimekle arîf kimesneler ile ittihâd ve Ali nâm mazlûmu ahz ve kayd u bend ve darb ve Zehmdar ve İsnedince Kal'ası'nın cebehânesini mugâyir-i rızâ-yı şâhânem hedm ve barut ve gülle ve top ihrâc ve on sekiz saat mesâfeye (…) gönderüb bir hafta mikdarı top ve tüfenk ve hilâf-ı şer'-i şerîf Bekir Ağa ve Ahmed Ağa ve Ali nâm

mazlûmları gülle ile katl ve envâ-i fesâdât ve kabîhânın nihâyeti olmadığından müşârün-ileyh tarafına takdîm ve der-akab vârid olan buyruldu ile âdemler ta‘yîn ve cem‘iyyetlerin perişân ve kapudân-ı merkûmu tahlis ve merkûm Ali bir sene ale’t-tevâli sâhib-i firâşın olub eşkıyâ-yı merkûm ilâ-haze’l-ân vedi‘a-i sübhân olan ahâlî-i fukarâ ve re‘âyânın emvâl ve eşyâların gasb ve gâret ve hetk-i a‘râzdan keff-i yed eylemediklerinden re‘âyâ-yı merkûm adem-i tahammüllerinden nâşi üç yüz hâneden mütecâviz diyâr-ı âhere firâr ve katl-i nüfûs ve hetk-i a‘râzdan emn-i (…) olmayub beyne’l-cirân muhannid ve müşevveş olduğu merkûm Ali ile sâ’ir vücûh-ı ahâlî mukaddemâ bâ-arzuhâl istid‘â ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mezbûrların hakları ve (…) gereği gibi tahrîr ve tahkîk olundukdan sonra keyfiyetleri ala-vukû‘ihi Der-sa‘âdet’ime arz ve i‘lâm eylemen bâbında yüz doksan beş senesi evâhir-i Şevvalinde emr-i şerîfim sâdır olmuşken bu def‘a mezbûr İşbir kapudân takdim eylediği üç kıt‘a arz-ı hâl mefhûmunda zikr olunan Estarin ve Cenin ve Todornoy ve Cüzvir kal‘alarının eşkıyâ-yı mezbûrdan ibâ ve ihtilâllerinden (…) (…) nâm çiftlikleri emlâklerini fuzûli ve tagallüben yüz doksan üç senesinde zabt ve emvâl ve eşyâsın nehb ü gâret vesâ’ir emlâkların dâhi ihrâk bi’n-nâr eylediklerinden mâ‘adâ hükm halası haşarâtının re’isi olan Uğraşoğlu Hasan ve hatta asâkir-i vafire ile üzerine hücûm ve kapudân-ı merkûma cebr ve (…) ve mezbûr İşbir kapudân dâhi mükrihen sekiz yüz kırk guruşa bir def‘a deyn temessükü tahrîr ve itâ ve bu makûle ihrâh-ı mu‘teber iğle tahrîr-i temessük şer‘ân sahîh değil iken mezbûr cebren ve kerhen mezbûru tahsîl ve ahz idüb bunun emsâli envâ-i zulm û ta‘addîlerinin nihâyeti olmayub şâyeste-i merhamer ve sezâvâr-ı inâyet olduğu ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık cânib-i Şeyhü’l-islâm’dan mukaddemâ fetvâ-yı şerîfe verildiğin (…) emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve Dîvân-ı Hümâyûnda mahfûz ahkâm kuyûdâtı tetebbu olundukda târih-i mezbûrda ber-vech-i meşrûh emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Bosna’da vâkı olan bâlâda mezkûr mevâddın rü’yet ve tanzîmi ve ihtilâl-i devletin def‘ u ref‘i mukaddemâ ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim ısdâr ve kapucubaşı-ı mûmâ-ileyh dâhi mübâşir ta‘yîn olmağla husûs-ı mezbûr sana havâle olmağla şer‘le rü’yet ve ihkâk-ı hakk olmak fermânım olmağın imdi sen ki vezîr-i müşâr ve kapucubaşı-ı mûmâ-ileyhimsiz ma‘rifetiniz ile hasmları mezbûrûnu mahallinde meclis-i şer‘e ihzâr ve yedinde olan fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince hakk-ı da‘vâ ahz-ı terâfu-i şer‘ ve kapudân-ı merkûm inhâsı üzre ahkâm-ı mu‘tebereyi vech-i şer‘î üzre ba‘de’s-sübût ma‘rifetin ve muktezâ-yı şer‘-i mutahhar ihkâk-ı hakka ihtimâm ve dikkat ve hilâf-ı şer‘-i şeri‘ât-ı garrâ

hâlet vukû‘ndan mübâ‘adet ve keyfiyyeti ala-vukû‘ihi Der-âlîyye’me arz ve i‘lâma mübâderet ve mukaddemâ ve bu def‘a sâdır olan evâmir-i âlîyyemin tenfîz ve edâsına sa‘y-ı evfâ olunmak içün emr-i şerîf yazılmışdır.

Fehm

Fî Evâ’il-i Ra sene 1197

Sayfa 75

Hüküm 197

Özet

İzvornik kapudânı Abdullah gelerek İzvornik Kal‘ası askerleri ve ocaklığına mahsûs Bosna Sancağı’nda yirmi dokuz adet arâzînin Defter-i Hâkânî’de kaydı bulunup ve bunun vergilerinin alındığı ve herhangi bir itilaf bulunmaz iken Derayar Nâhiyesi’nde Estergo köyünde timârı bulunan Mehmed sipâhinin kendi arâzî ve ocaklıklarına müdâhale eylediği sipâhinin arâzî ve ocaklıklara olan müdâhalesinin men olunması ve kânûn ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Osad kadısına hüküm ki

İzvornik kapudânı Abdullah zîde kadruhû gelüb İzvornik Kal‘ası neferâtının ocaklığına mahsûs mûmâ-ileyhimin iftirâmen uhdesinde olan havâss-ı Hümâyûn’dan emlekan mukâta‘âsı karyelerinden Bosna Sancağı’nda Osad Nâhiyesi’nde yirmi dokuz adet baştine ile Karye-i Dovin an cemâ‘ât bizim deyü Defter-i Hâkânî’de karyeli ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî hass-ı hümâyûnum tarafından zabt ve kadîmi baştine kânûn ve defter mûcebince resm-i filorilerin ahz û kabz murâd eylediğin âhardan dâhil olunmak icâb etmez iken Derayar Nâhiyesi’nde Estergo nâm karye ve gayrıdan üç bin sekiz yüz elli akçe tımâra mutasarrıf mahallinde sipâhi timârı mülhakâtından yine Osad Nâhiyesi’ne tâbi beş adet baştine beş yüz akçe yazar Derrak Karyesi timârı tarafından zabta adem-i kanâ‘at birle havâss-ı hümâyûnum mülhakâtından olan yirmi dokuz adet baştine Karye-i Dovin an cemâ‘ât-i bizim el- mezbûr için benim timârım mülhakâtından Duran Karyesi’dir deyü hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve zabtına mümâna‘at ve gadr murâd eylediğin bildirüb yirmi dokuz baştine ile Karye-i Domre ve el-mezbûre ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî havâss-ı hümâyûnum tarafından mültezimine zabt û ...baştinelarının resm-i filorileri kânûn ve defter mûcebince ah u kabz ettirilip sipâhiyan

mezkûr Mehmed'in hilâf-ı Defter-i Hâkânî ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta'addîleri men' vâkı olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûznâmçe-i hümâyûn defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Osad Nâhiyesi'ne tâbi emlâkat deyü yazıldığı mahallinde Karye-i Dovin an cemâ'ât yirmi altı adet baştine yirmi altı hanesi ve fi üç yüz on beş ve üç hanesi ve yüz yirmi yedi bin mahsûl cismâne ve bâd-ı hevâ dört yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde havâss-ı hümâyûnum mülhakâtından arz oluna tahrîr ve yine Osad Nâhiyesi'ne tâbi beş adet baştine ile Karye-i Dovin ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve gendüm ve nısf-ı bâd-ı hevâ ve resm-i polaçina ve tapuyu zemin yekûn ma'a gayruhu beş yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde Derayar Nâhiyesi'ne tâbi İsiyarale nâm karye ve gayruhu ile biriktirilip üç bin sekiz yüz elli akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr beha Defter-i Hâkânî'de mestûr Mehmed fevt olmakla bu takdirce ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî tarafından icmâl ve mufassalları ve istimâları dâhi başka başka olub birbirlerinde alâkaları oldukta ihale eylediğin bi'l-fi'il defter emini Mir Ahmed dâme mecdühû arz etmekle arzı mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî yazıldı

Haşim

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1196

Hüküm 198

Özet

Timâr sahibi Ömer sipâhi arzuhâl ederek Bosna Sancağı'nda Kamengrad Nâhiyesi'nde köylerde timârları olub her sene üzerlerine defter gereğince düşen vergilerini eda ettiklerini ancak Kavacı halkının biz sana vergileri ödemeyiz diyerek kânûna ve deftere karşı muhalefet ettiklerini, muhalefetlerinin men ve vermedikleri meblağın tarafına teslîmini taleb ettiği husûsunda hükümdür.

Kamengrad kadısına ve Kobaş ve Akça nâhiyeleri nâ'iblerine hüküm

Erbâb-ı timârdan Ömer nâm sipâhi Südde-i Sa'âdet'e arzuhâl idüb Bosna Sancağı'nda Kamengrad Nâhiyesi'nde Kıva ve (...) subaşı nâm karye ve gayrıdan üç bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârının başkalemi olub dokuz nefer re'âyâ ve bir çiftlik ile sâlifü'z-zikr Karye-i Kıva ve iclâ hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve

gendüm ve mahlût ve öşr-i ketân yekûn ma‘a gayruhu iki bin beş yüz mütecâvizi mülhakâtından Kobaş Nâhiyesi’ne tâbi çiftlik hazırdir (...) hâlîyen der tasarruf Mehmed ve sipâhi der Karye-i Kofun hâsıl-ı an rüsûm ve öşr-i ketân ve meyve ve gayruhu sekiz yüz ve Akça Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Kavacınervik meccânen tasarruf eylediği mezra-i der ma‘a Luden ve Liça ve tahtında beş adet baştine hane beş rüsûm dokuz yüz akçe yazılar ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde biriktirilip yekûn dört bin iki yüz akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun üç bin akçesi merkûm Ömer’in timârı ve bakisi müştereki kayıtlarında olduğu Defter-i Hâkânî’de mukayyid ve merkûm Ömer Karye-i Konurmahatla ve Çiftlik-i Hazır der karye-i mezbûre taraflarında zirâ‘ât edenlerin zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden sekiz de bir öşür ile salariye ve Karye-i Kavacı el- mezbûre toprağında kadîmi baştineların dâhi kânûn ve defteri mûcebince resm-i filorilerin müşterekiyle taleb ve ahz û kabz murâd eyledikte ahâlî merkûm öşür ve resm-i filori vermeziz maktû veririz deyü hilâf-ı kânûn tağlib ve muhalefet ve ol-vechle timârı mahsûlünün küsûruna bâ‘is oldukların bildirüb Karye-i Konurmahatla ile Çiftlik-i Hazır el-mezbûran topraklarında zirâ‘ât edenlerin zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden sekizde bir öşür ile salariyeleri ve Karye-i Kavacı el-mezbûre toprağında vâkı kadîmi baştinelerin dâhi kânûn ve defter mûcebince resm-i filorilerin müştereki kendine alıverilüb hilâf-ı kânûn ol vechile tağlib ve muhâlefet ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda kânûnen su’âl olundukta karye-i mezbûre ile çiftlik-i merkûm topraklarından zirâ‘ât edenlerin zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden sekizde bir öşür ile salariyeleri ve Karye-i Kavacı el- mezbûre toprağında kadîmi baştinelerde dâhi resm-i filorileri müşterekiyle merkûm Ömer sipâhiye aluvirülmek muvafık kânûn olub zirâ‘âtçilerin maktû (silik) ile tağlib eylemeleri hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mudur deyü tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn

Sayfa 76

Üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1197

Hüküm 199

Özet

Timâr sahibi Ömer sipâhi gelerek Bosna Sancağı'nda Kamengrad Nâhiyesi'nde Geyvan ve Hanile toprağında timârlarının olduğu ve Kavacı Köyü sâkinlerinin senin bura ile alâkan yoktur diyerek vergisini eda etmekten imtinâ ettiklerini ve vergilerin tahsîli ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Kamengrad kadısı ile Kobaş ve Akça nâhiyeleri nâ'iblerine hüküm

Erbâb-ı timârdan Ömer nâm sipâhi gelüb Bosna Sancağı'nda Kamengrad Nâhiyesi'ne Geyvan ve Hanila nâm karye ve gayrıdan üç bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârın başkalemi olub dokuz nefer re'âyâ ve bir aded çiftlik ile sâlifü'z-zikr Karye-i Geyvan ve Hanila ve hâsılı taht-ı resm-i çift ve bennâk ve mahlût ve öşr-i ketân yekûn ma'a gayruhu iki bin beş yüz akçe ve timârı mülhakâtından Kobaş Nâhiyesi'ne tâbi çiftlik hazır derir hâlîye Davud….der-tasarruf-ı Kurd Sipâhi der Karye-i Kokora ve sahib-i ani'l-alâ ve resm ve öşr-i ketân ve ....ve gayruhu sekiz yüz akçe ve Akça Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Kavacı Birunun münhal tasarruf ettiği mezra vâkı Olvoliça ve taht-ı beş adet baştine ve çerviş rüsûm dokuz yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde Karye-i Kavacı tâbi Akça ma'a Dutluca resm-i filori ve gayruhu deyü dokuz yüz akçe ve Karye-i Kolavin ma'a çiftlik subaşı tâbi Kamengrad resm-i filori deyü iki bin beş yüz akçe yazıp mezkûre ile tahrîr ve çiftlik hazırü'l-mezbûr ile biriktirilip dört bin iki yüz akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun üç bin akçe sipâhi-i merkûme Ömer'in timârı ve bakisi müştereği kaydında olduğu Defter-i Hâkânî'de mukayyid olmakla ve sipâhi-i merkûm Ömer kurra ve çiftlik salifü'l-beyânı ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekleriyle zabt ve Harabe Geyvan ve Hanila ve çiftlik hazır el- mezbûrların vâkı olan mahsûlât ve rüsûmat ve harabe Kavacı Birunun münhal tasarruf ettiği mezra (...) el- mezbûre toprağında filori yazılan kadîmi başinelerin resm-i filorilerin kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte fasıl olunmak icâb etmez iken ecânibden olan kimesneler re'âyâlarını ve çiftlik mutasarrıflarını tahrîk ve iğfal kurra-i merkûmede senin hisse ve alâkan yoktur deyü zabtına ve vâkı olan mahsûlât ve rüsûmat ve resm-i filorilerinin ahz û kabza mümâna'at ve gadr sevdasında oldukların bildirüb kurra ve çiftlik salifü'l-beyân ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî

müşterekleriyle kendine zabt ve Karye-i Geyvan ve (...) çiftlik-i hazır el- mezbûrelerin vâkı olan mahsûlât ve rüsûmatı ve Karye-i Kavacı el-mezbûre toprağında vâkı baştinelerin resm-i filorileri kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip ecânibden olan kimesnelerin hilâf-ı Defter-i Hâkânî zâhir olan muhalefet ve ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1197

Hasbi

Hüküm 200

Özet

Böğürdelen ve Beline ve Brod kazâlarına İzvornik Sancağı’na vâkı Srebernik ve Telçak ve Ragevine ve İspiriçe ve Nenavişte ve İptiçar nâhiyelerinin kudât ve kava’ide hüküm

Ze‘âmet sahibi Ebubekir veled-i Haydar gelerek İzvornik Sancağı’nda Böğürdelen Nâhiyesi’nde Ostorviça köyü ve diğerlerinde ze‘âmet olduğunu müdâhale edilmesi gerekmez iken kânûn ve deftere muhalefet edilerek ze‘âmetine müdâhale olunduğu müdâhalenin men‘ ve defter-i icmâl ve defter-i mufassal ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

İşbu kaydın bakisi sehven bir kâğıt aşağıya tahrîr olunmuş olmakla işaret olundu

Böğürdelen ve Beline ve Brod kazâlarına İzvornik Sancağı’na vâkı Srebernik ve Telçak ve Ragevine ve İspiriçe ve Nenavişte ve İptiçar nâhiyelerinin kudât ve kava’ide hüküm

Zu‘amâdan Ebubekir veled-i Haydar zîde kadruhû gelüb İzvornik Sancağı’nda Böğürdelen Nâhiyesi’nde Ostorviça nâm karye ve gayrıdan yirmi bir bin dört yüz seksen akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze‘âmetin başkalemi olan Karye-i Ostorviça nâm-ı diğer Bakuhan ma‘a resm-i bellût ve ….. karye-i mezbûre taht-ı iki nefer re‘âyâ ve sekiz adet baştine hâsıl-ı ispenç ve gendüm ve cev ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu iki bin beşyüz akçe ve Telçak Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Bavna nâm-ı diğer Ferke tahtında on dokuz nefer re‘âyâ ve üç baştine ve bir mezra hâsıl-ı resm-

i çift ve bennak ve ispenç ve gendüm ve cev ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu üç bin akçe ve Böğürdelen Nahiyesi’ne tâbi Karye-i Dolina Musiç tahtında on dokuz nefer re‘âyâ ve bir mezra hâsıl- ispenç ve gendüm ve cev ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu sekiz bin akçe ve Ragonye Nâhiyesi’ne tâbi Zemin-i Sah der yed-i Radyak ve reş-i der Karye-i Dolene Hırak hâsıl-ı ani’l-öşr ve’l-rüsûm dört yüz akçe yazılar ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde Karye-i Dolene Musiç el mezbûrenin üç bin yüz akçesi ifrâz ve Karye-i Ostorviça ve Karye-i Barhak ve Zemin-i Reşah ile biriktirilip dokuz bin akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve icmâl mezbûrun altı bin akçesi mûmâ-ileyhin bakisi müştereki kayıtlarına ve Böğürdelen Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Herince Derbend-i Kadîm tahtında on dört nefer re‘âyâ ve dört baştine hâsıl ispenç ve gendüm ve cev ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu üç bin üç yüz akçe Böğürdelen Nâhiyesi’ne tâbi karye her seferinde hâsıl-ı ispenç ve gendüm ve cev öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu dört bin sekiz yüz akçe ve yine Böğürdelen Nâhiyesi’ne tâbi Marluşah Karye-i Halkar ve Hrasniç ve Dolina ve Muhriç ve Merbuse ve Dolina ..... tahtına yedi zemin hâsıl-ı adet derbendciyân eline öşür ve rüsûm beş yüz akçe ve yine Böğürdelen Nâhiyesi’ne tâbi Mezra-i Dorniç gayrı ez-zirâ‘âtgâh Karye-i Dorice hâsıl-ı gendüm ve cev ve resm-i sa’ire iki yüz akçe ve yine Böğürdelen Nâhiyesi’ne tâbi mahsûl-i resm-i bellût der-ze‘âmet-i Hasan zikrolunan ze‘âmet karyelerinin baştinelerine vâkı bellûtdan rüsûm alınır hâsıl-ı bin akçe yazu ile anlar dâhi defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde mezkûr Zekderber Hesene Karyesi üç bin yüz akçe ve mahsûl-i rüsûm bellût iki yüz akçe yazu ile tahrîr ve (...) ve Mezra-i Dornik el-mezbûreler ile biriktirilip yedi bin üç yüz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun üç yüz akçesi mûmâ-ileyhin ve bakisi müştereği kayıtlarına DustiçeNâhiyesi’ne tâbi Karye-i Felase tahtında otuz beş nefer re‘âyâ ve otuz do kuz aded baştine hâsıl resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendm ve cev ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve tapu yekûn ma‘a gayruhu on bin akçe ve yine Uskupye Nâhiyesi’ne tâbi Çiftlik-i Yosin yerlerine deryed eden der tasarruf Yani ve Mehmed ve ra‘iyyet eder sahib-i zemine edâ eder

SAYFA 77 ve 78 BOŞ SAYFALARDIR

Sayfa 79

Özet

Hâsılı öşür ve rüsûmu Çukoviç köyü ve Mololu ve Yaylu ve Musih ve Moliç köylerinin timârı yazılı olub Defter-i Hâkânî ve defteri mufassala ve defter-i icmâle göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Hâsıl-ı ani'l-öşür ve'l-rüsûm beş yüz akçe ve Beline Nâhiyesi'ne tâbi karye-i Çukoviç cümle mahallât (...) tahtına iki yüz otuz nefer re'âyâ ve on dokuz başına hâsıl-ı resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm ve cev ve öşr-i ketân ve kezir ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a bellût ve zemin-i yekûn ma'a gayruhu kırk bin akçe ve Srebrenik Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Maloloviç tahtına kırk dört nefer re'âyâ ve on altı baştine hâsıl-ı resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm ve cev ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma'a gayruhu on bin akçe Benavişte Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Sıramosic tahtında elli sekiz nefer re'âyâ ve bir baştine hâsıl-ı rüsûm filori bedel-i ispenç ve .... gendüm ve cev ve öşr-i ketân ve kezr ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma'a gayruhu sekiz bin akçe yazılarıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter karye mollasına ve Çiftlik-i Yusuf biriktirilip on bin beş yüz akçe yekûnu mezkûr (...) karyesinin yirmi dört bin üç yüz otuz üç ve Yaylu Karyesi'nin yedi bin akçe ifrâzları Musih Karyesi'yle biriktirilip otuz dokuz bin üç yüz otuz üç akçe yekûnundan beş bin beş yüz akçesi ifrâz ve ma'a gayruhu biriktirilip on altı bin akçe ze'âmet deyü bir icmâl ve icmâl mezbûrun altı bin akçesi mûmâ-ileyhin ve bakisi müştereği kayıtlarına ve İpticar Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Yerlüsenç tahtında yirmi nefer re'âyâ ve on bir baştine hâsıl-ı ispenç ve gendüm ve cev ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma'a gayruhu üç bin akçe ve yine İpticar Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Moliç tahtında on beş nefer re'âyâ ve yedi baştine hâsıl-ı resm-i çift ve ispenç ve gendüm ve cev ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i urûs yekûn ma'a gayruhu üç bin beş yüz akçe Brod Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Ostoniç-i Derbend kadîm tahtında otuz altı nefer re'âyâ ve beş baştine hâsıl-ı ispenç ve gendüm ve cev ve bâd-ı hevâ ve resm-i urûs yekûn ma'a gayruhu üçyüz akçe ve Sana Nâhiyesi'ne tâbi Mezra-i Filorik der karîb Kal'a-i İzvornik Derbend-i Pervâne-i Evvel ve Sefer ve Osman hâlâ der tasarruf-ı Mustafa Pervâne ve Ali bin Sefer ma'a hassa Osman zirâ'ât idüb sahib-i arza eda eder hâsıl-ı beş yüz yetmiş akçe ve yine İpticar Nâhiyesi'ne tâbi Çiftlik-i Hasan Çelebi el-cündi neferât ve zirâ'ât ve Radoşa ve Vemliç ve Radonca….

Radovaç Pripol dimekle ma‘rûftur derbend-i ihzâr ve Ali veledân-ı Cafer hâlâ der tasarruf-ı Hüseyin ve Hasan veledân-ı Ali hâsıl-ı üç yüz akçe Böğürdelen Nâhiyesi’ne tâbi zemin-i kebir (...) der karîb Karye-i Deregel öşür verir hâsıl-ı ani’l-öşr ve’l-rüsûm üç yüz akçe yazılar ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde on bir bin dokuz yüz akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve beş bin dokuz yüz akçesi mûmâ-ileyhin ve bakisi müştereği kayıtlarına ve rûz-nâmçesine yine İpticar Nâhiyesi’ne tâbi iki yüz yetmiş akçe yazar Zemin-i Avâdik ve üç yüz akçe yazar Karye-i Koru Böğürdlen Nâhiyesi’ne tâbi altıyüz akçe yazar Karye-i Haremlik ma‘a resm-i bellût ve beş yüz akçe yazar Karye-i Hamaslu ve üç yüz akçe yazar ve mezra-i (...) ve kırk beş akçe yazar Karîbluşan ve iki yüz yetmiş akçe yazar zemin-i (...) der karye-i (...) ve bin akçe yazar zemin-i celb der nezd-i karye-i mezbûre ber-mûceb-i kayıt deyü müstakilen mûmâ-ileyhin kaydında olmakla salifü’l-beyân Zemin-i Avadik ve Karye-i Koru (...) ve karye-i (...) ve karye-i mümasir ve mezra-i (...) ve Zemin-i Avânik ve Zemin-i Halili müstakilen (...) ve zirâ ve zemin ve çiftliği müşterekiyle zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd ettiğin âhardan bazı kimesneler re‘âyâları yekdil hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn fuzûlî müdâhale ve gadr sevdasında oldukların bildirüb Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunup hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn âhardanbir ferdi fuzûlî müdâhale ettirilmeyip men‘ ü def‘ ve şimdiye dek zimmetlerinde kalan mahsûl ve rüsûm geri sezavâr ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-ihümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1197

Sayfa 80

Hüküm 201

Özet

İsmail’in Foça Kalesi toprağında sınırları belli bahçesine dayısının kızı Aişe’nin vekili Yusuf’un haksız yere müdâhalesine dair hükümdür.

Bosna vâlisine ve Foça kadısına hüküm

İsmail nâm kimesne gelüb bunun Foça Kal‘ası toprağında vâkı mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd (...) bahçesine âharın bir türlü alâkası olmayıp dâhil icâb etmez iken kazâ-i mezbûre sâkinlerinden dayısı kızı Aişe nâm hatun yüz seksen üç senesinde bu diyâr-ı âharda iken hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî ve tağliben zabt ve mahsûlatı ahz ve istihlâk etmekle bu dâhi tarafından Yusuf nâm kimesneyi (...) ve kâffe-i murâd eyledikte mezbûr türlü türlü tezvîrât ile ber-vech-i şer‘i vermeğin mukayyid ve muhalefet ve küllî gadr sevdasında olduğun ve bu bâbda da‘vâsına muvafık Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb şer‘le görülüp mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî zabt eylediği senelerin mahsûl müstehlekiyle bahçesi alıverilüb ber-mûceb-i avârız-ı şerîfe icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1197

Hüküm 202

Özet

Ehlune Kalesi sâkinlerinden Çorbacızâde Abdullah Efendi Ehlune Kazâ’sı toğrağında mutasarrıf olduğu menzil ve çiftliğini kale sâkinlerinden Veli Beyzâde Mehmed Efendi ve oğullarına hibe etmesine rağmen vefât ettiğinde hibesinin geçerli olmadığı ve mirasının oğlu Davud’a intikâl ettiğine dair hüküm.

Bosna vâlisi vezîr Abdullah Paşa’ya ve Eyâlet-i Bosna’da Ehlune kadısına hüküm ki

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bu deryâr-ı atûfet karârıma vârid olan tahrîratında Ehlune Kal‘ası sükkânından olub hukûk-ı şer‘an sâbit olan Çorbacızâde Abdullah Efendi dimekle ma‘rûf kimesnenin Ehlune Kazâ’sı toprağında vâkı mutasarrıf olduğu menzil vesâ’ir çiftliği emlâkıyla arâzîsini (...) hâlînde yine kal‘a-i mezbûre sâkinlerinden Veli Beyzâde Mehmed Efendi dimekle ma‘rûf kimesne kendi oğullarına ve kefillerine hilâf-ı şer‘ mezbûr kânûn (...) ferağ itdirüb mezbûr Abdullah hukûkı zail olmaksızın fevt olub ve(...) mecnunun hibe ve ferâğı şer‘an ve kânûnen sahîh olmadığından emlâk mezbûrdan o arâzîsi dâhi bî hasbe’l-kânûn meccânen oğlu Davud nâm kimesneye intikâl eylediğine bina’en zikrolunan emlâk ve arâzîsini oğlu mezbûr Davud’dan red ve zabt ettirilmeyip merkûmların hilâf-ı şer‘ ve kânûn vâkı olan mürâfa‘alarının men‘ini havi cânib-i şer‘den verilen hüccet-i şer‘iyye ve muktezâ-yı kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî-şânım

sudûrunu tahrîr ve iltimâs olunmuştur sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ber-vech-i muharrer mezbûr Abdullah Efendi kemâl-i akıl ve sıhhat mutasarrıf olduğu emlâkını merkûm Mehmed Efendiye hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve teslîm ve arâzîsinden dâhi tasarrufunu rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle ferâğ etmiş olmayıp fi'l-hakika tahrîk ve hüccet-i şer'iyye mûcebince hukûl- (...) emlâk-ı mezkûreyi hibe ve arâzîyi dâhi ferâğ idüb (...) olmaksızın fevt olmuş ise bu makûle mecnunun (...) ve ferâğı şer'an sahîh olmamakla keyfiyet vech-i meşrûh üzere idiği şer'an sâbit ve mütehakkık olduğu surette mugâyir-i hüccet-i şer'iyye müdâhale olunmamak için mahallinde şer' ve kânûn üzere amel olunmak bâbında emr-i âlî-şânım yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1197

Hüküm 203

Özet

Travnik Kazâsı sâkinlerinden Hacı Ali, El-Hâcoğlu Ömer, Sagîrcıoğlu Ali ve Gararoğlu Mehmed mahkemeye gelerek Köse el-Hâc Ali'nin ahâlîye zulm ettiğini bildirmelerine dair hüküm.

Bosna vâlisine ve Travnik kadısına hüküm

Travnik Kazâsı sâkinlerinden Hacı Ali ve el-Hâcoğlu Ömer ve Sagîrcıoğlu Ali ve Gararoğlu Mehmed nâm kimesneler kendi hallerinde sahib-i şerir-i gammaz olmaktan nâşi daimâ kadı ve nâ'ib ve mütesellim ve voyvoda vesâ'ir ehl-i örf ta'ifesi nâ'iblerine varıp fukarâyı hilâf-ı vâkı mevâd-ı istizan gammaz ve tecrim ve tekâlîf umuruna karışması enva-ı zulm û ta'addî eylediklerin kazâ-i mezbûr aluvirülmek inhâ ve istid'âlarına mugâyir tenbîh ve te'kîdi havi doksan altı ve seksen dokuz senelerinde Travnik kadısına hitaben iki kıt'a evâmir-i şerîfem sâdır olmağın Dîvân-ı Hümâyûn'dan başka başka ihrâc olunup bu def'a Bosna Brod Kazâsı nâ'ibi mevlânâ Ahmed Hulusi zîde ilmühûnun Der'âlîyye'me takdim olunan bir kıt'a arzıyla Travnikte vâkı ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ ve ocak ihtiyarları ve sarrafiye kethüdâları ve sa'ir voyvoda ve ahâlî-i meclis-i şer'de fi'l-asl ve (...) Kal'ası müstahfazlarından olub Medine-i Travnikte sâkin ve bir nefer Pîr Osman birle cemâ'âtinin cami imâmı vekili olan Köse el-Hâc Ali nâm kimesne ahâlî-i mahalleye vesâ'ir fukarân-ı kurrâya nice türlü cevr û ezâ ve zulm û ta'addî eylediğinden hakkında evâmir-i şerîfem sâdır ve mefhûm münîf kendine tefhîm olundukta adem ra'iyyet ve adet-i me'lufesi üzere hedm iğraz ve tecrim emvâl ve ömr-i

ayalde mübâderet eylediğinden ma‘ada el-Hâc Mehmed Paşa cami-i şerîfinde dersiam olan Abdurrahim Efendi’yi cami-i şerîfin tedrisiyesinden tard ve talebesini perişân ve nadân bilâ fenâ olunup tahkirden hâli olmakla şerir-i mezbûr muhafazasına me’mûr olduğu ve (...) Kal‘asına sevk ve tesyîr ve te’min kılınıp fukarâ olunmak bâbında emr-i şerîfim müyesser verilmiş da‘iyyesiyle hazır olunmuş (...) nefsü’l-evâmir halde minvâl-i muharrer üzere olduğuna mevlânâ-i mûmâ-ileyhin ilmi muhit olmakla şerir-i merkûma muhafazaya kadir olduğu kal‘a-i merkûmeye (...) ile hizmet-i lâzımesine ikâmet ettirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â olunmak inhâ olunduğu hak mezkûr Köse Hacı Ali kal‘a-i mezkûre müstahfazlarından cümle bu makûle müstahfazlar derûn-ı kal‘ada sâkin olunması şartına şürût-ı berât mûcebince emr-i şerîfim sudûruna iktizâ eylediğine bi’l-fi‘il Re’isü’l-küttabım mevlânâ es-seyyid Mehmed Hayri dâme mecdühû i’lâm etmekle sen ki vezîr (silik) kânûnen ve adeten iktizâ eden nizâmı bu vechile ise tanzîm etmekle bâbında fermân yazılmıştır

Haşim

Fî Evâhir-i R sene 1197

Sayfa 81

Hüküm 204

Özet

Bosna halkından olub bu esnada İstanbul’dan iki asker ile Dîvân-ı Hümâyûn’um çavuşlarından el-Hâc Hasan Çavuş ile beraber Bosna tarafına gitmeleri için emrim yazılmış olup çavuşun ve yanındakilerin Bosnaya ulaşıncaya kadar ikâmet edecekleri yerlerde misafir edilmeleri ve ihtiyaçlarının karşılanması husûsunda hükümdür

Âsitâne-i Âlîyemden Bosna’ya varınca yol üstünde vâkı kudât ve nüvvâba ve a‘yân ve zabitana hüküm ki

Bosna ahâlîsinden olub bu esnada Der-âlîyye’mden ahz olunan iki nefer ma‘lûmü’l-isim kimesnelerin Dîvân-ı Hümâyûn’um çavuşlarından el-Hâc Hasan çavuş zîde kadruhû mübâşeretiyle dâhil olunan Bosna tarafına iâde ve irsâlleriçün emr-i şerîfim sâdır olmakla merkûman çavuş mûmâileyh mübâşeretiyle helâl-ı ra‘ide uğradıkları mahallerde muhafazaları husûsuna dikkat ve me’kûlât ve malzemelerinin tedârik ve iştirâsına mu‘âvenet olunarak salimen Bosna’ya irsâlleri ikdâm olunmak fermânım

olmağın imdi sen ki mevlânâ vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz merkûmların ber-mûceb-i emr-i âlî Bosna'ya iâde ve irsâlleri maslûb idüğü ma'lûmunuz oldukta Çavuş-ı mûmâ-ileyh hanginizin taht-ı hükümet ve kazâsına uğrarlar ise muhafaza ve muhareseleri emrine dikkat ve iktizâ eden me'kûlâtlarının iştirâ ve tedârikine ianet olunarak mahal-i merkûme irsâlleri vusûlüne bi'l-ittifâk ihtimâm ve dikkat ve muhareseleri olunduğunun istihsalinde iğmâz ve müsâmaha vukû'yla kararlarını mûceb halde zuhûruyla muhatab olmaktan mugâyir hazr ve mücânebet eylemeniz bâbında emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1197

Hüküm 205

Özet

Banaluka Kal'ası kapudânı Mustafa gelerek Teşne Kazâsı'nda bulunan İstegotna çiftliği arâzîsine seksen dört senesinden beridir mutasarrıf olduğunu ve vergisini eda eylediğini ancak kazâda Hacı Ahmed ve Hacı Osman ve İbrahim'in arâzîsine müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men' ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Banaluka Kazâsı nâ'ibine hüküm

Banaluka Kal'ası Kapudânı Mustafa zîde kadruhû gelüb Teşne Kazâsı'na tabi Dem toprağında vâkı İstegotna Çiftliği emlâkına ve arâzîsine dâhi sahib-i arz temessükü mûcebince seksen dört senesinden tasarruf ve beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ idüb âhar dâhi müdâhale olunmak icâb etmez iken kazâ-i mezbûr Hacı Ahmed ve Hacı Osman ve İbrahim nâm kimesneler zuhûr ve şirrete sülük ve kavl-i emlâk ve arâzî-i merkûmeden (...) alub zabt eder deyü hilâf-ı şer'-i şerîf ve kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye iddi'â ve lede'l-mürâfa'a müdde'âları mahaz ve kabul emlâk ve arâzî kemâ-kân buna ibkâ olunup mezbûrların mürâfa'aların men' ü def' ve kat-ı nizâ ve fasl-ı husûmet ve erâ-yı zimmet birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye itâ olunup ve bu makûle bir def'a şer'le görülüp kati nizâ ve fasl-ı husûmet ve erâ-yı zimmet birle taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye verilen da'vânın mezkûr İsmail (...) mahsûsa mugâyir-i hüccet-i şer'iyye (...) zirâ tasarruf ettiklerin inhâ ve (...) hilâf-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı mugâyir hüccet-i şer'iyye ol-vechle mürâfa'aları men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'dan su'al olundukta bu makûle bir def'a şer'le görülüp fasl ve hasm olunup kat-ı nizâ ve fi'il-i husûs ve edâ-yı hizmet birle hüccet-i şer'iyye (...) ve arâzî da'vâsının mükerrer istimâ'ı memnû' olmakla hilâf-ı şer'-i şerîf ve

kânûn mugâyir-i hüccet mürâfa‘alarını men‘ içün mahallinde şer‘ ve kânûna havale ile emr-i şerîfim yazıla geldiği tahrîr olunmakla mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1197

Ferruh

Hüküm 206

Özet

Kazâ toprağında Gable Nâhiyesi’nde Vestik Köyü’nden Murâd gelerek bunun köy toprağında atasından kalma korularının bulunduğu ve arâzîsine köy ahâlîsinin koruya müdâhale ettiklerini müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Hersek Sancağı’nda vâkı İstolçe kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Gable Nâhiyesi’ne tâbi Vestik nâm karyeden Murâd nâm kimesne gelüb bu karye-i mezbûre toprağında Lusan nâm mahalde vâkı resm-i defterde sahib-i arza yazılmış kadîmden koruya gittiği mahsûs ve müstakil eben an ced (silik) altmış seneden mütecâviz rıza olub ve ol mezbûrdan âharın bir türlü alâkası yoğiken karye-i (...) zuhûr ve şirrete sülük ve zikrolunan korusuna hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kadîm mürahık ve Erdoğan vesâ’ir kerestesi kat idüb küllî gadr ve ta‘addî eylediklerin bildirüb mezkûrun hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kadîm fuzûlî müdâhale ve ta‘addîleri men‘ ü def‘ ve ol koru kadîmisi olunsa kendine zabt ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ca sene 1197

Sayfa 82

Hüküm 207

Özet

Yanlışlıkla yazılmakla asıl defterine nakil olunmuştur

Böğürdelen Kalesi müstahfazatından Ali veled-i Salih müstahfaz gelerek İzvornik Sancağı’nda gedik timârının bulunduğu (...) Kalesi müstahfazlarından Ahmed gedik timârına müdâhale ettiği ve kânûn ve defter-i icmâl ve defter-i mufassal gereğince müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Sehven kayıt olmakla mahalline nakil olunmuştur

Belgrad muhafızı sadr-ı esbâk vezîr İzzet Mehmed Paşa'ya ve Böğürdelen kadısına hüküm

Böğürdelen Kal'ası müstahfazatından Ali veled-i Salih nâm müstahfaz gelüb İzvornik Sancağı'nda Böğürdelen Nâhiyesi'nde türlü rüsûm ma'a resm-i bellût nâm karyeden bin dört yüz akçe gedik timârlarıyla Böğürdelen Kal'ası müstahfazlığına ve berât-ı şerîfimle mutasarrıf ve gedik timârının başkalemi olub müştereği kayıt ve berâtına dâhil yedi nefer re'âyâ ve bir baştine ile bin dokuz yüz akçe yazılarıyla mukayyid ve karye-i türlü rüsûm resm-i bellût el-mezbûreyi ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle zabt ve hizmeti mukâbelesine müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd ettikte âhardan ber-vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi rüsûm ma'a rüsûm bellût nâm karye ve gayrıdan bin dört yüz akçe yine Böğürdelen Kal'ası müstahfazlarından Ahmed gedik timârının başkalemi olub üç nefer re'âyâ ve bir baştine ile iki bin altı yüz akçe yazılar ile mukayyid ma'rû'z-zikr resm-i bellût el- mezbûreyi müşterekiyle gedik timârı tarafından zabta kanâ'at olmayıp müşterekiyle merkûm Ali veled-i Salih gedik timârı olub yedi nefer re'âyâ ve baştine ile bin dokuz yüz akçe yazar karye-i yerlü rüsûm ma'a resm-i bellût el- mezbûrede benim dâhi hisse ve alâkam vardır hisse alırım deyü hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun ahz û kabzına muhalefet ve gedik timârı mahsûlün küllî küsûr ve noksan tertibe bâ'is ve bâdî oldukların bildirüb Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi yedi nefer re'âyâ ve baştine ile bin dokuz yüz akçe yazar karye-i yerlü rüsûm ma'a resm-i bellût el-mezbûre ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle gedik timârı tarafından kendine zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûs ve resm-i kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirmeyip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i berât kal'a-i mezbûre müstahfazı ve müşterekleri bin dokuz yüz akçe yazar karye-i rüsûm ma'a resm-i bellût el-mezbûreye hizmet mutâlebesiyle bir türlü dahl û ta'arruz ettirilmeyip zâhir olan müdâhale ve te'âdîsi men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-ihümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi yedi nefer re'âyâ ve bir baştine ile karye-i yerlü sim ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve öşr-i bostan ve resm-i tapuyu zemin yekûn ma'a gayruhu bin dokuz yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde bin dört yüz akçesi ifrâz ve

Böğürdelen Kal‘ası vâridatına mahsûs bir icmâl ve icmâl mezbûr Defter-i Hâkânî’ye mestûr merkûm Ali veled-i Salih bakisi müştereği kayıtlarında ve yine nâhiye mezbûre tâbi üç nefer re‘âyâ ve baştine ile karye-i rüsûm ma‘a resm-i bellût ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve öşr-i bostan ve resm-i (...) yekûn ma‘a gayruhu iki bin altı yüz akçe yazılarıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde bin iki yüz akçesi ifrâz yekûn ma‘a gayruhu kal‘a-i merkûme merdâtına mahsûs bin dört yüz akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr Ahmed bakisi müştereği kayıtlarından olmakla bu takdirce ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî tarafından icmâl ve mufassalları başka başka olub birbirlerinde alâkaları olmamak iktizâ eylediğin bi’l-fi‘il defter emini olan kır Ahmed dâme mecdühû arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Vehbi

Fî Evâ’il-i Ca sene 1197

Hüküm 208

Özet

Hüseyin ve Salih kardeşler gelerek bunların Taşlıca Kazâsı’nda Berber Köyü toprağında arâzîlerinin bulunduğu ve Kaliçe a‘yânının arâzîlerine müdâhale ettiğini kânûn ve defter gereğince müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Taşlıca kadısına hüküm

Hüseyin ve Salih nâm karındaşlar gelüb bunların Taşlıca Kazâsı’na tâbi Berber Karyesi toprağında bi’l-fi‘il zabt ve tasarruflarında hane-i avârıza bağlu teklîf olunmak icâb eder kadîmi re‘âyâ emlâk ve yerleri olmayıp hilâf-ı kânûn dâhil olunmaları icâb etmez iken karye-i mezbûre ahâlîleri zuhûr ve Kaliçe a‘yânı ile yekdil ve üzerlerine vârid olan tekâlîften hassına talebiyle ta‘addî ve lede’l- mürâfa‘a mezkûrlar müdde‘âların vech-i şer‘i üzere isbât ettirmeyip hilâf-ı şer‘-i kânûn vâkı olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ birle cânib-i şer‘den i’lâm-ı şer‘iyye verilmişken mezbûr icâb-ı mündefi olmayıp yine ol-vechle ta‘addîden hâli olmadıkların bildirüb mezbûrların hilâf-ı kânûn ol-vechle vâkı olan müdâhale ve ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak emrim yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ca sene 1197

Sayfa 83

Hüküm 209

Özet

Kazâda bulunan Dasla köyünde Arushih mahallesinin halkı gelerek kendilerinin kânûn ve defter gereğince arâzîlerinin ve mahsûlâtlarının vergilerini ödediklerini ancak bölgelerinde bulunan vakıf imâret Hüsrev Bey der imâreti vakfının topladıkları vergilere kanâ'at etmedikleri ve kânûna aykırı olarak fazla vergi taleb ettikleri ve halkın perişân olmaları sebebiyle fazla toplanmak istenen meblağa mani olunmasını ve müdâhalelerinin men olunması kânûn ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala uygun hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Teşne kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûre tâbi Dasla Karyesi'yle Arushih nâm mahallenin re'âyâları gelüb karye-i mezbûre ile mahalle-i mezkûrâtın hîn-i tahrîrde muharrer onar nefer gebran re'âyâlarının doksan akçe resm-i filorilerin hassı hümâyûnum tarafına ve gayrı ez resm-i filori a'şâr ve rüsûmatı ve resm-i seneviyesi Hüsrev Bey imâreti vakfı tarafına temhir etmekle bunlar resm-i filorilerin hassı hümâyûn tarafına ve gayrı ez resm-i filori a'şâr ve rüsûmat ve resm-i (...) kânûn ve defter mûcebince Hüsrev Bey birle imâreti ve nefer tarafına tamamen ihrâc mezbûrları yoğiken vakıf tarafı kanâ'at etmeyip hilâf-ı kânûn ve defter ziyâde mutâlebesiyle ta'addî ve rencideden hâli olmadıkların bildirüb hilâf-ı kânûn ve defter ol-vechle ziyâde mutâlebesiyle ta'addî ve rencide ettirilmeyip fasl ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz defter-i icmâl ve mufassal ve defter-i evkâfa mürâca'ât olundukta Bosna Sancağı'nda Teşne Nâhiyesi'nde vakf-ı imâret Hüsrev Bey der Nefs-i Saray yazıldığı mahalle elli birer nefer Müslüman ve on nefer gebran re'âyâları ile Karye-i Aslan'a ve on nefer gebran re'âyânın on hanesini tarafımızdan rüsûm dokuz yüz ve hâsılı tahtına rüsûm ve gendüm ve mahlût ve öşr-i bostan ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve polaçina yekûn ma'a gayruhu beş bin yüz doksan beş akçe ve yine beş nefer Müslüman ve on nefer gebran re'âyâlar ile mahalle-i Horosni an Karye-i Kendüye rüsûm el-mezbûr tâbi Teşne an vâkı mezbûr ve tahtına on hane fi doksan rüsûm dokuz ba'de hâsıl gayrı ez resm-i filori ve tahtında rüsûm ve gendüm ve mahlût ve öşr-i bostan ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve polaçina yekûn ma'a gayruhu üç bin üç yüz doksan altı akçe yazulur ma'a kurra ve mahalle-i sâ'ire zikr olunan

kurra ve mahallât memnû'a-i mahalle-i (…) an-Karye-i Körpemudu resmü'l-mezbûr tâbi-i Neşne an-def'a mezkûr (...) on hâne (…) resm dokuz yüz dâhil-i öşr (…) filori ve tahtında resm ve gendûm ve mahlût ve öşr-i bostan ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve (…) yekûn ma'a gayrihi üç bin üç yüz doksan altı akçe yazıları ma'a kurra ve mahallât-ı sâ'ire zikr olunan kurra ve mahallât memnu'ü'l-kalem ve maktû'ü'l-kadem imâret-i mezbûreye vakf olub sünûrunda sâkin olan keferenin doksan akçe resm-i filorileri mirîçün zabt oluna deyü defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i mîrîye mahsûr kılınan resm-i filorileri (…) havâss-ı hümâyûnum mülhakâtından olmak üzre tahrîr-i defter olunub bu takdirce ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî karye-i Salabe ve mahalle-i (…) (…) muharrer onar nefer olan re'âyâlarının (…) akçeleriyle filorileri hass-ı hümâyûnum tarafından ve gayr-ı ez resm-i filori ve öşr ve rüsûmâtı ve resm-i serbestiyesi dâhi defter mûcebince Hüsrev Bey imâreti vakfı tarafından zabtı iktizâ eylediği bi'l-fi'il defter emini olan Mir Ahmed dâme mecduhû arzuhâli mûcebince amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî Evâhir Ca sene 1197

Nesimi

Hüküm 210

Özet:

Hadice Hatun'un eşi ve Mehmed Sadık adlı kişilerin babası Osman Efendi vefât ettiğinde terekesi kendilerine intikâl etmesi gerekirken kazâ sâkinlerinden Bumir, Mustafa Kethüdâ, Mahmud Bey, Naîb Mustafa ve Havalcı Mehmed terekeyi fuzûlî almışlardır. Bu durumun araştırılarak terekenin varislere verilmesine dair hükümdür

Teşne kâdısına hüküm ki;

Hadice nâm hâtunun zevci ve Mehmed Sadık nâm kimesnenin babası Osman Efendi dimekle arîf kimesne bundan akdem kazâ-i mezbûrda hâkim iken fevt oldukda terekesi irs-i şer'le kendülere intikâl etmişken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Bumir ve Mustafa Kethüdâ ve Mağlay Kapudânı Mahmud Bey ve Nâ'ib Mustafa ve Havalcı Mehmed dimekle ma'rûf kimesneler yüz doksan senesi tereke-i müteveffâ-yı mezbûru fuzûli ahz etmeleriyle alıverilmesi bâbında bâ-arzuhâl istid'â eylediklerine binâen Bosna vâlisi ma'rifetiyle mahallinde şer'le görülüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında doksan altı

senesi evâsıt-ı şevvalinde sâdır olan emr-i şerîfim Dîvân-ı Hümâyûn'umdan ihrâc olunub bu def'a Mağlay Kal'ası Kapudânı merkûm Mehmed'in Der-âlîyye'me takdim olunan arzuhâli ber-vech-i muharrer sâdır olan emr-i munifim vâlilerin taraflarından vekil-i şer'ileri olan İshak Efendi dimekle meşhûr kimesne ile lede'l-vürûd müteveffâ-yı mezbûrun hîn-i vefâtında mevcûd olan eşyâsı ve zimem-i nâsda olan akçesi tahsîl ve vekil-i merkûma edâ ve teslîm olunduğunu müşâr cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye itâ olunmağın ba'de'z-zaman müteveffâ-yı mezbûrun veresesi taraflarından ber-vech-i şer'i ta'addî ve tasaddî edecekleri bedîhî olduğuna binâen ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye ta'addî olunmamak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve ber-minvâl-i muharrer hilâf-ı emr-i âlî (…) tarih-i mezbûrda emr-i şerîfim verilmiş olmağla bu sûretde iddi'â olunan emvâl ve eşyâ ma'rifet-i şer'le tamamen ashâbına edâ ve teslîm olunmuş mudur değil midir mahallinde isti'lâm olunmağa muvaffak eylediği bi'l-fi'il Re'isü'l-küttâbım olan Seyyid Mehmed Hayri dâme mecduhu i'lâm ve isti'lâmı muhtevî fermân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca sene 1197

Hüküm 211

Özet:

Hüseyin bin Salih Beşe babasından kalan Osun adlı köydeki çayırın yarısını kardeşleri İbrahim ve Mustafa ile ortaklaşa tasarruf eder iken köy sâkinlerinden Hamza Beyoğulları denilen kişiler tarafından zorla müdâhale edilmesine dair hüküm.

Herseniça Kâdısına hüküm ki;

Hüseyin bin Salih Beşe dimekle ma'rûf kimesne gelüb bu kazâ-i mezbûrda Osun nâm karye toprağında vâkı babasından müntakil ma'lûmetü'l-hudûd yerler ve kadîmisi otu biçülür çayırun nısfına karındaşları İbrahim ve Mustafa nâm kimesneler ile müştereken mutasarrıf ve ol-yerleri müşterekleri mezbûrân ilen beher sene hars ve zirâ'ât ve ol-çayırın dâhi her sene (…) geçüb öşr-i kadîmi sâhib-i arza edâ ederler iken karye-i mezbûrede sâkin Hamza Beyoğulları dimekle ma'rûf kimeseler hilâf-ı kânûn fuzûli ve tagallüben zabt ve gadr eylediklerin (silik) emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve mazmûnu su'âl olundukda mezkûr Hüseyin bin Salih Beşe dimekle ma'rûf kimesne babasından müntakil sâlifü'z-zikr (silik) ma'lûmetü'l-hudûd yerler ve kadîmi otu biçülür çayırın nısfı karındaşları mezbûrân İbrahim ve Mustafa ile iştirâken mutasarrıf ve ol-yerleri zabt

ederler iken (…) üç sene ale'l-gafle bilâ-vâkı (silik) üç sene otu biçülüb öşr resmi verilmeyüb dahl olunmağla (silik satırlar) tahrîr olunmağla (silik) amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca sene 1197

Sayfa 84

Hüküm 212

Özet:

Erbâb-ı timârdan Mustafa'ya Alaybeyi Sinan'ın arzıyla Bosna vâlisi Abdullah Paşa tarafından timâr olarak İzvornik sancağı ve nâhiyelerinin bacı, İzvornik ve Böğürdelen'den darü'l-harb tarafına satılan her başa dörder pare alınmak ve altı bin akçe kılıç timâr verilmesine dair hüküm.

İzvornik ve Böğürdelen kâdılarına hüküm ki;

Erbâb-ı tîmârdan Mustafa nâm sipâhi gelüb İzvornik Sancağı ve nâhiyesine bâc-ı mürûr-ı hanâzîr der-Nefs-i İzvornik ve Böğürdelen tarafından dârü'l-harb cânibine iştirâ olunan beher re'sine dörder para alınmak ve altı bin akçe kılıç tîmâr olmak üzre merkûm Mustafa'ya livâ-i mezbûr alaybeyisi Sinan arzıyle bin yüz doksan beş senesi zilkadesinin yirminci gününde Bosna vâlisi vezîrim Abdullah Paşa edâma'llahu te'âlâ iclâlehu tarafından müceddeden verilüb mûcebince berât ve defter-i mufassala ve icmâle sebt olunmağa muhtâc idüğün bi'l-fi'il defter emini Mir Ahmed dâme mecduhû ve bi'l-fi'il Re'isü'l-küttâbım olan es-Seyyid Mehmed Hayri dâme mecduhû dâhi i'lâm etmekle mûcebince müceddeden icmâlden merkûm bin yüz doksan altı senesi zilkadesinin on altıncı günü şurût-ı mezkûr mûcebince tevcîh olunub ve iş bu sene-i mübâreke saferinde terkîn olduğu Defter-i Hâkânî'de mukayyed olmağla kazâteyn-i mezbûreteyn tarafından dârü'l-harb cânibine iştirâ olunan hanâzîrin beher re'sinden dörder para bâc-ı mürûriyeleri bâyi tarafından ahz û kabz murâd eyledikde içlerinden bazıları hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i tashîh vermekde ta'allül ve muhâlefet ve gadra cesâret eylediklerin inhâ ve kazâteyn-i mezbûreteyn tarafılarından dârü'l-harb cânibine iştirâ olunan hanâzîrin beher re'sinden ber-mûceb-i tashîh ve berât dörder para bâc-ı mürûrları icâb edenlerden alıverilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca'ât olundukda vech-i meşrûh üzre tarih-i merkûmda

mezkûr Mustafa'ya tevcîh ve hâlâ berât şartıyla üzerine olduğu mastûr ve mukayyed bulunmağla Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak içün yazılmışdır.

Haşim

Fî Evâ'il-i C sene 1197

Hüküm 213

Harameyn muhâsebesinden vürûd eden 'ilm u haber kâ'imesi mantûkunca iş bu emrin kaydı ref' ve terkîn olunmuşdur.

Fi 12 Ca sene 198

Hüküm 214

Özet

İzvornik ve Böğürdelen'den timâr verilen Mustafa'nın timârına kânûna aykırı olarak bazı kimselerin müdâhalede bulunduğu ve bunun engellenmesine dair hüküm.

Bosna vâlisine ve İzvornik kâdısına hüküm ki;

Erbâb-ı tîmârdan Mustafa nâm sipâhi gelüb İzvornik Sancağı'nda ve nâhiyesinde bâc-ı mürûr-ı hanâzîr nefs-i İzvornik ve Böğürdelen tarafından dârü'l-harb tarafına iştirâ olunan beher re'sine dörder para alınmak üzre altı bin akçe tîmâr merkûm Mustafa'ya bin yüz doksan üç senesi ramazanının selhi gününde mîrâlây arzıyla Bosna vâlisi tarafından tezkire verilmişken tezkiresi zâyi'nden Mîrâlây Sinan arzıyla bin yüz doksan beş senesi zilkadesinin sekizinci gününde Bosna vâlisi tarafından müceddeden tevcîh olunub verilen tezkire mûcebince doksan yedi senesi saferinin dördüncü gününde Âsitâne-i Âlîyyem tarafından dâhi tevcîh ve hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olub rüsûmât-ı mezkûre kadîmden ne vechile alınagelmiş ise kadîmisi üzre yine ol-vechile ahz û kabz murâd eyledikde bir dürlü dahl icâb etmez iken bazı kimesneler hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn fuzûlî müdâhale ve tîmârı mahsûlüne gadr sevdâsında oldukların bildürüb sâlifü'l-beyân rüsûmât kadîmden ne vechle ahz û kabz oluna gelmiş ise yine kadîmisi üzre ol-vechle ahz û kabz ettirilüb hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn âherden bir ferdi müdâhale ettirilmeyüb men' ü def' ettirilmek bâbında hükm olunması ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca'ât olundukda

vech-i meşrûh üzre olduğu mastûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak içün emr-i âlî yazılmışdır.

Nesimî

Fî Evâsıt-ı C sene 1197

Hüküm 215

Özet

Saraybosna sâkinelerinden Hamide ve Nizâme adlı hatunlar gelerek babaları el-Hâc Abdullah'dan kalan Mağrini ve Armağancı Sinan mahallerindeki mülk arsa ve bahçeden kendilerine düşen hisselere kardeşleri Abdullah'ın müdâhalede bulunduğunu bildirmelerine dair hüküm.

Bosna vâlisine ve Bosna kâdısına hüküm ki;

Saraybosna sâkinelerinden Hamide ve Nizâme nâm hâtunlar gelüb bunların babaları el-Hâc Abdullah nâm kimesne medine-i mezbûre mahallâtından Mağrini ve Armağancı Sinan Mahallelerinde vâkı mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd mülk-i arsa bağçeye mutasarrıfının bin yüz doksan senesinde fevt oldukda zikr olunan arsa ve bağçe irs-i şer'le bunlar ile er karındaşları Abdullah nâm kimesneye intikâl idüb hisse-i irsıyelerine dahl olunmak icâb etmez iken karındaşları mezkûr Abdullah hissesine kanâ'at etmeyüb bunların hissesine dâhi fuzûlî müdâhale ve tagallüben zabt idüb gadr sevdâsında olduğun ve bu bâbda da'vâsına muvâfık müte'addid fetâvâ-yı şerîfeleri olduğun bildürüb mûceblerince şer'le görülüb mezkûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i fetâvâ-yı mûnife fuzûlî zabt eylediği hisse-i irsiyeleri her ne ise kendülere alıverilüb zabt ettirilmek bâbında sana hitâben emr-i şerîfim sudûrunu istid'â eyledikleri ecîlden sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle mahallinde şer'le görülmek içün yazılmışdır.

Fî Evâhir-i C sene 1197

Hüküm 216

Özet:

Boyacık Köyü sâkinlerinden Abdurrahman ve Abdurrahim babalarından kalan çiftliklerindeki ağaçları Ancık köyü sâkinlerinden el-Hâc Salih'in çiftçilerinin kestikleri ve bunun engellenmesine dair hüküm.

Travnik kâdısına hüküm ki;

Kazâ-i mezbûra tâbi Boyacık nâm karye sükkânından Abdurrahman ve Abdurrahim nâm kimesneler gelüb karye-i mezbûre toprağında vâkı babaları el-Hâc Mehmed nâm kimesneden müntakil çiftlikleri civârında vâkı ma‘lûmetü’l-hudûd tapu ve temessükle resmlü korularına âherden dahl icâb etmez iken kazâ-i mezbûra tâbi Ancık nâm karye sâkinlerinden a‘yândan el-Hâc Salih nâm kimesnenin çiftçilerinden ma‘lûmü’l-ism kimesneler bunların korusunda olan eşcârların kat ve ziyâde gadr eylediklerin bildürüb men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda vukûfu su’âl olundukda münâza‘an fihâ olan mahalle dahl eden kimesneler herkesin odun vesâ’ir kerâstesin kat edegeldikleri cibâl-i miyâheden olmayub fi’l-hakika bunların mutasarrıf oldukları çiftlik kadîmden koruyageldikleri mahsûs ve müntakil resmi defterde mukayyed kadîmi korusu iken mezbûrlar kadîme mugâyir korunun eşcârını kat idüb gadr eyledikleri vâkı ise kadîme mugâyir ta‘addîsinin men içün kânûn üzre emr-i şerîfim yazılagelmekle ol-bâbda kânûn üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Alemî

Fî Evâ’il-i R sene 1197

Sayfa 85

Hüküm 217

Özet

Ze‘âmet sahibi İsmail veled-i Mustafa gelerek Bosna Sancağı’nda Derşka köyünde ze‘âmetlerinin olduğu serbestiyet üzere olduklarını bildirüb müdâhale olunmak gerekmez iken köy halkından bazı kişilerin ze‘âmetine müdâhale ettiklerini ve müdâhalesinin men‘ ve defter ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Vişegrad kadısına hüküm ki

Zu‘emadan İsmail veled-i Mustafa zîde kadruhû gelüb Bosna Sancağı’nda ve Vişegrad Nâhiyesi’nde Derşka nâm karye ve gayrıdan on altı bin dört yüz ber-vech-i tekmîl yirmi bin akçe bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu ze‘âmetinin başkalemi olan mezkûr Derşka Karyesi ve icmâlde vacibü’l-kurra icmâllü ze‘âmet karyelerinden olub ve bu mekûle icmâllu ze‘âmet karyelerin (...) olmak kânûn-ı mukarrer olmakla

serbesiyetlerine âhar zarar türlü dâhil olunmak (...) iken icânib ve ashâb-ı arzdan bazıları vesâ'ir ehl-i örf ta'ifesi taraflarından rüsûm (...) hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn fuzûlî müdâhale olduğun bildirüb men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz ve rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâle mürâca‘ât olundukta Vişegrad Nâhiyesi'ne tâbi dört bin sekiz yüz akçe yazar Karye-i Derşka ma‘a gayruha alıverilüb on altı bin dört yüz akçe ze‘âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûr ber-vech-i tekmîl yirmi bin akçe olmak üzere mûmâ-ileyhin ze‘âmeti olduğu mestûr ve mukayyid olunmağın bu makûle icmâllü ze‘âmet karyeleri serbesiyet olmak kânûna mutekarrer olmakla resm-i serbesiyetine haricten müdâhale olunmak ca'iz değildir ol bâbda Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere olmağın amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı B sene 1197

Hüküm 218

Özet

Mehmed gelerek bunun Bosna da bulunan çiftliğine Mukâbeleci Ali Efendi olarak bilinen kişi ile müştereken mutasarrıflar iken Ali Efendi'nin hissesini kızı Hamide'ye sattığını Ali Efendi'nin kızına sattığı meblağın aynısını teklîf ettiğini ancak kendisinin kabul etmediği ve önalım hakkını kullanmak istediği husûsunda hükümdür

Saraybosna monlasına hüküm

Mehmed nâm kimesne gelüb bunun Bosna'da vâkı mutasarrıf olduğu bir kıt‘a çiftliğe mukâbeleci Ali Efendi dimekle ma‘rûf kimesneler ile meşâ ve müşterek mutasarrıfken mezkûr Ali ol yerlerden hissesini rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle kızı Hamide'ye ferâğ ve tefvîz hüccet istirdâd eyledikte müşterek olduğu itibarıyla alıverdiği beha ile almak istedikte vermeyip hilâf-ı kânûn kızı mezbûreye verip gadr olduğun bildirüb kânûn üzere amel olunup çiftlik mezbûrdan ferâğ mezbûrun hissesi ayırıverdiği bâ ma‘rifet sahib-i arz kendine alıverilüb hilâf-ı kânûn ta‘allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan fuzûlî su'âl olundukta ol yerler mukaddemâ boşalmış olmayıp bâlâda mezkûr Mehmed nâm kimesne ile mukâbeleci Ali Efendi dimekle ma‘rûf kimesne ile meşâ ve müşterek mutasarrıfken mezkûr Ali ol yerlerden hissesini ferâğ eder oldukta müşterek olduğu itibarıyla alıverdiği beha ile mezkûr Mehmede teklîf olundukta olmayıp abâ etmekle kızına ferâğ etmiş

olmayıp fi'l-hakika hîn-i ferâgat ediverdiği beha ile almağa tâlib iken kızına verdiği vâkı ise beş sene mürûr etmiş değil ise fâriğ mezbûrun hissesi alıverdiği behâlârile sahib-i arz ma'rifetiyle aluvirülmek muvâfık kânûn idüğü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Edhem

Fî Evâ'il-i B sene 1197

Hüküm 219

Özet

Bosna da bulunan Akhisar Kalesi müstahfızlarından Mehmed muhtahfaz gelerek timârı olan yerlerden Akhisar Kazâsı'nda Lütfü Çiftliği olarak bilinen yerlerin sâkinlerinin kânûn ve defter gereğince vermeleri gereken öşürleri vermekten imtinâ ettiklerini ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Akhisar Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Akhisar Kal'ası müstahfâzlarından Mehmed nâm müstahfâz gelüb bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf olduğu gedik timârı karyelerinden Akhisar Kazâsı'na tâbi Lütfü Çiftliği nâm karye toprağında karye-i mezbûre ahâlîleri zirâ'ât ve harâset etmeleriyle zirâ'âtleri ile hâsıl eyledikleri terekelerinden şer'le müteveccih olan onda bir öşürleri kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte karye-i mezbûre ahâlîleri hilâf-ı kânûn (...) karyemizin öşri mukabili maktû nâmıyla bir miktar akçe veririz öşr vermeziz deyü iddi'â ve bu mekûle müstakil karyenin maktû'unu hilâf-ı kânûn iken hilâf-ı kânûn öşrlerin vermeğin ta'allül ve muhalefet ve timârı mahsûlunuun küllî küsûr ve noksan tertibiyle bâ'is ve bâdî oldukların bildirüb ahâlî merkûmenin karye-i mezbûre toprağında zirâ'âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden şer'le müteveccih olan onda bir öşürleri alıverilüb hilâf-ı kânûn maktû teklîfi ile ta'allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan fuzûlî su'âl olundukta bâlâda mezkûr Mehmed'in mutasarrıf olduğu gedik timârı karyesi toprağında olan arâzîden defterde maktû yazılmış olmayıp fi'l-hakika öşür yazılmış ise ol yerlerden zirâ'ât edenlerin zirâ'âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden şer'le müteveccih olan onda bir öşürleri aluvirülmek kânûn olub arâzî ashâbının maktû teklîfi ile ta'allül

eylemeleri mugâyir-i kânûndur deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Edhem

Fî Evâsıt-ı B sene 1197

Hüküm 220

Özet

Akhisar Kazâsı sâkinlerinden Ömer gelerek bunun eşi Meryem Hatun bin yüz doksan senesinde ölmesiyle terekesinin oğlu olmayıp bununla emmisi oğlu Abdullah sipâhi denilen kimseye intikâl etmiş ancak Abdullah arazileri zabt ederek ve Ömer'in terekeyi almasına mani olmuştur. Abdullah'ın müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Akhisar kadısına hüküm

Akhisar Kazâsı sâkinlerinden Ömer nâm kimesne gelüb bunun zevcesi Meryem nâm hatunun bin yüz doksan senesinde müteveffiye oldukta oğlu kalmayıp kazâ-i mezbûr toprağında vâkı tasarrufunda olan ma'lûmetü'l-hudûd yerleri tapuya müstehak ve ol yerler (...) işleme ve terbiye ile (...) bulmuş mülk-i meyve eşcârı olduğundan ırsen bununla emmisi oğlu Abdullah sipâhi dimekle arîf kimesneye intikâl idüb ol yerler âhara verildiği surette eşcârı görüp gözetmeğe sagîrin derkar (...) verilmek (...) olmaktan nâşi ol yerlerde hissesi bi garez Müslümanların takrîr eyledikleri sâbit tapu ile almağa tâlib iken merkûm Abdullah sipâhi hilâf-ı kânûn cümlesini alub zabt ve ol vechile gadr ve zulm-i sarih eylediğin ve taraf-ı şer'den müte'addid mutâlebe'i şer'iyye verildiğin bildirüb kânûn üzere amel olunup ol yerlerde hissesi bi garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile sahib-i arzdan kendine alıverilüb mezbûr Abdullaha hilâf-ı kânûn bir türlü dahl û ta'arruz ettirilmeyip men' ü def' olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitâben emr-i şerîfim ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan fuzûlî su'âl ve ta'arruz merkûm Ömer'in zevcesi Meryem hatuna müteveccih olub oğlu kalmayıp tasarrufunda olan yerleri tapuya müstehak ve ol yerler içine dikme ve şetleme ve terbiye ile (...) bulmuş mülk-i meyve eşcârı olub ırsen veresesi zevci mezbûr Ömer ile diğer veresesi Abdullah sipâhiye intikâl idüb ol yerler âhara verildiği eşcârı görüp gözetmeğe su'ûbet olduğundan vereseye verilmeğe emri olmakla bi garez Müslümanların takrîr eyledikleri mûcebince

tapu ile hissesi zevci mezbûr teklîf olundukta olmayıp abâ eyledikleri mezbûr Abdullaha tapu ile almakla müdâhale eder olmayıp fi'l-hakika bi garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile almağa tâlib iken mezbûr Abdullaha cümlesin alub zabt eylediği vâkı ise ol yerlerden hissesi bi garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile sahib-i arzdan aluvirülmek muvafık kânûn olduğu tahrîr olmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâ'il-i B sene 1197

Sayfa 86

Hüküm 221

Özet:

Derkarı olmağın emr-i şerîf yazılmıştır

Fî 22 Ca sene 1197

Bosna Eyâleti'nde Travnik'te merhûm Elçi İbrahim Paşa vakfının mütevellisi Hafız Ömer kendisinden önceki mütevelli el-Hâc Salih Efendi'nin zamanında vakıf hisselerinin zarara uğratıldığını bildirerek vakıf hesabının görülmesine dair hüküm.

Travnik kadısına hüküm ki

Bosna Eyâleti'nde Medine-i Travnik'te vâkı müteveffa Elçi İbrahim Paşa vakfının berât-ı şerîfimle mütevellisi olan kıdvetü's-sulehâ Hafız Ömer zîde sâlâha gelüb medine-i mezbûrede sâkin vakf-ı mezbûrun mütevelli-i sabık el-Hac Salih Efendi dimekle ma'rûf kimesne zaman-ı tevliyetinden berü mal-ı vakfı ekl û bel ve kendi umuruna sarf ile istihlâk ve ehl-i mürtezika-i vakfın vazifeleri verilmeyip ol-vechle vakfın hisselerine bâ'is ve gadr-ı küllî eylediklerin bildirüb ma'rifet-i şer'le hesabı görülüp mal-ı vakf zuhûra getirilip yedd-i mütevelliye teslîm ve sadâkat ve istikâmetle hıfz ettirilip icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kaleminden iktizâsı su'âl olundukta mütevelli'i sabıkın kemâl-ı hakkâniyet ile gadrdan ari ol yerde ma'rifet-i şer'le hesabı rü'yet ve lede'ş-şer' zimmetinde sâbit olan mal-ı vakıf zâhire ihrâc ve sadâkat üzere hıfz ettirilmek için mahallinde şer'le havaleleriyle emr-i şerîf itâsı tahrîr olunmakla tahrîr olduğu vech üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı B sene 1197

Hüküm 222

Özet

el-Hâc Abdulgani gelerek İskenderiye Sancağı'nda Podgoriça Nâhiyesi'nde Manastır arâzîleri toprağına mutasarrıf olub ve mahsûlünü ve vergisini eda ettiğini ancak Rasak Nâhiyesi'nde Islavha köyünde timâra mutasarrıf olan Lağımcı Edhem veled-i Lağımcı Ali'nin timârına kanâ'at etmeyip kendi arâzîlerine müdâhale ettiğini ve defter-i icmâl ve defter-i mufassal ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Podgoriça kadısına hüküm

El-Hâc Abdulgani zîde mecdühû gelüb İskenderiye Sancağı'nda Podgoriça Nâhiyesi'ne tâbi Manastır-ı Brehise nam diğer Moracık ve Manastır-ı İsvani Gorgi nâm diğer başka Gornice-i mezkûr manastırın bazı müteferrik kurrada kadîmden kendilere müte'allik tarlaları ve bağları vardır mîrîçün zabt olunup ta'şîr olunur deyü iki bin akçe yazı ile Defter-i Hâkânî'de ve havâss-ı hümâyûnum mülhakâtı ve ber-vech-i mâlikâne berât-ı şerîfimle mutasarrıf olub hîn-ı tahrîrde manastır-ı mezkûrada tahrîr tahsîs kılınan emr-i âlî-yi Defter-i Hâkânî mûcebince kadîmisi üzere havâss-ı hümâyûnum zabt ve hassı mezbûr tarafında ait mahsûlü tarafından voyvodası olanlar ahz û kabz murâd eyledikte âhardan ber-vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken Rasak Nâhiyesi'nde Islavda nâm karye ve gayrıdan on dokuz bin altı yüz yetmiş beş akçe tımâra mutasarrıf Lağımcı Edhem veled-i Lağımcı Ali timârı mülhakâtından yine Podgoriça Nâhiyesi'ne tâbi Manastır-ı Astarha-i Gornice deyü mukayyid manastırı zabta kanâ'at etmeyip havâss-ı hümâyûn mülhakâtından olan sâlifü'z-zikr iki manastır için neccari mülhakâtından olan Manastır-ı Astarha-i Gornice el-mezbûre mülhakâtındandır deyü hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve tağliben zabta mübâşeret ve gadr sevdâsında olduğun bildirüb manastır (...) nâm-ı diğer Moracik ve Manastır-ı İsvani Gorgi nâm-ı diğer başka Gornice el- mezbûre Defter-i Hâkânî mûcebince kadîmisi üzere havâss-ı hümâyûn tarafından zabta vâkı olan mahsûl kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî sipâhi mezkûrun ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta'addîsi men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Podgoriça Nâhiyesi'ne tâbi

Manastıreyn (...) nâm-ı diğer Moracık ve Manastır-ı İsvani Gorgi nâm-ı diğer başka Gornice tâbi-i Podgoriça mezkûr manastırların bazı müteferrik karada kadîmden kendilere müte‘allik tarlaları ve bağları vardır mîrî için zabt olunup ta‘şîr olunur ber-mûceb-i defter-i atik hâsıl iki bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde mukâta‘â-i beytü’l-mâl ve mâl-ı ga’ib ve (...) manastıran der Kazâ-i Podgoriça mahsûl manastıran iki bin deyü mukâta‘â-i çiftlik an mahsul-i çeltük deyü havâss-ı hümâyûnum mülhakâtından olmak üzere tahrîr ve yine Podgoriça Nâhiyesi’ne tâbi Manastır-ı Astarha-i Gornice deyü yazıldığı mahalde karye (...) kıt‘a iki ma‘a kurra-i sâ’ire hâsıl fi sene gayr-ı ez hazine ber-vech-i maktû ikiyüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr defter-i icmâlde Rasak Nâhiyesi’ne tâbi Astarha nâm karye ve gayrıda ili biriktirilip dokuz bin üç yüz yetmiş beş akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr derkenarda mestûr Lağımcı Edhem ve Lağımcı Ali kaydındadır bu takrîrce ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî Manastıreyn hisse ve Manastır-ı İsvani Gorgi el-mezbûre havâss-ı hümâyûn tarafından ve Manastır-ı Astarha-i Gorince-i mezbûrun gayr-ı ez hazine fi sene üç yüz akçe maktû Lağımcı Edhem ve Lağımcı Ali tarafından başka başka zabt olunup birbirlerin alâkaları olmağın iktizâ eyledikte bi’l-fi‘il defter emini Mir Ahmed dâme meciduhu arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı B sene 1197

Hüküm 223

Özet

Ze‘âmet sahibi Bosna’dan Mehmed veled-i Müteferrika Ali gelerek Bosna Sancağı’nda Dubrovnik Nâhiyesi’nde ze‘âmeti olduğunu ve halkın ziraat ile hâsıl eyledikleri mahsûlâtın sekizde bir öşürlerini almaya mutasarrıf iken halkın vermekte muhalefet ettikleri ve öşürlerinin tarafına teslîmini taleb ettikleri ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna monlasına hüküm

Zu‘amâdan Eyâlet-i Bosna’nın za‘îm müteferrikalarından Mehmed veled-i Müteferrika Ali zîde kadruhû gelüb Bosna Sancağı’nda kazâ-i mezbûr muzâfâtından Dubrovnik Nâhiyesi’nde Nefs-i Varoş Dubrovnik ve gayrıdan yirmi dokuz bin dört yüz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze‘âmetinin başkalemi olub müstâkilen kayıt ve

berâtına dâhil ve Nefs-i Varoş-ı Dubrovnik el-mezbûrenin hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve öşr-i giyâh ve nısf-ı bâd-ı hevâ ve resm-i arûs hâsıl-ı kayıt olunmakla nefs-i Varoş-ı Dubrovnik el- mezbûre toprağında zirâ‘ât edenlerin zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşürleriyle sâlâriyeleri ve kadîmi otu biçilir çayırların dâhi hâsıl olan otluklarından şer‘le müteveccih olan onda bir öşürleri ve kadîmi re‘âyâların tasarruf edenlerin dâhi icâb edenlerden çift rüsûmların ve toprağında üzerine cürm-i sâbit olan re‘âyâ tâ’ifesinin dâhi icâb eden nısıf cerimelerin ve re‘âyâ tâ’ifesinden biri bikr kızın ere verdiğinde dâhi ecânibden resm-i arûsânelerin ve defterde mukayyid ra‘iyyet ve ra‘iyyetoğullarından ulularının üzerlerine edâsı lâzım gelen resm-i bennâk ve erişip kâr u kesbe kadir olanların dâhi resm-i mücerredlerin ve sa’ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince taleb ve ahz û kabz murâd eylediğinde ahâlîsi terekemizin öşrünü onda bir öşrünü verdiğimizden sonra sâlâriye ve rüsûmât-ı mezkûrede senin alâkan yoktur deyü ta‘allül ve muhâlefet ve ol-vechle ze‘âmeti mahsûlünün küllîsi ve noksan tertibine bâ‘is ve bâdi oldukların bildirüb kânûn ve defter mûcebince amel olunup hilâf-ı kânûn ve defter ta‘allül ve nizâ ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i humâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta Dubrovnik Nâhiyesi’ne tâbi otuz nefer re‘âyâ ve dokuz baştine ve bir zemin ile Nefs-i Varoş Dubrovnik ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve gendüm ve mahlût ve öşr-i ketân ve nısf-ı bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve polaçaniça ve tapulu zemin yekûn ma‘a gayruhu iki bin yedi yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde iki bin akçesi ifrâz ve ma‘a gayruhu üç bin beş yüz Dubrovnik kal‘ası dizdârına ve yedi yüz akçesi dâhi ifrâz kal‘a-i mezbûre (...) mahsûs başka başka iki aded gedik timârlar iken kal‘a-i mezbûre hâlî ve harâbe olduğundan mahsûlün beyhude ekl idüb (...) olmamakla sa’ir gedik timârlarıyla ber-vech-i kabul yirmi akçe eşkinci ze‘âmet olmak üzere yüz otuz bir tarihinde bâ-hatt-ı tevkî-i tashîh ve mûmâ-ileyh Mehmed veled-i Müteferrika Mustafa kaydında ve defter-i icmâlde bâd-ı hevâ nısf-ı kurra-i sipâhiyân ve neferât-ı kal‘a gayrı ez timârhâ-i serbest behâ-i livâ-i mezbûr deyü beş bin akçe yazı ile mîr-î mîrân-ı Bosna hassı mülhakâtı bulunduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Vehbi

Fî Evâsıt-ı B sene 1197

Sayfa 87

Hüküm 224

Özet

Hatiplerden Mustafa gelerek berât ile hatip olub hizmetine devam ettiğini kendilerinin bazı vergilerden muaf olmaları gerektiğini ancak bazı zabitlerin kendilerini diğer halk ile aynı vergiyi taleb ettikleri ve men olunmaları husûsunda hükümdür

Travnik kadısına hüküm

Hutebâdan Mustafa zîde salaha gelüb kazâ-i mezbûra tâbi bâ ma‘zûl karyesinde vâkı cami-i şerîfte bi’l-fi‘il berât-ı şerîfimle hatip olub edâyı hizmet idüb ve bu mekûle e’imme ve hutebâ (...) oldukları itibarıyla resm-ı ra‘iyyet ve bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle ta‘addî olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûre zabiti taraflarından resm-ı ra‘iyyet ve ehl-i örf tâ’ifesi tarafından dâhi bilâ emr-i şerîf ve tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle ta‘addî ve kadîmden hâlî oldukların bildirüb men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â etmemeğin imdi e’imme ve hutebâ muktezâ-yı nas oldukları itibarıyla resm-i ra‘iyyet ve bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkkanın cümlesinden mu‘âfiyyet-i kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Vehbi

Fî Evâsıt-ı B sene 1197

Hüküm 225

Özet

Ze‘âmet sahibi Mustafa veled-i Ebubekir gelerek İzvornik Sancağı’nda Beşika köyünde ve diğer köylerde berât ile ze‘âmeti olduğunu ve bu köylerde arâzîlerinde ziraat edenlerin mahsûlâtından kânûn ve defter gereğince sekizde bir öşür almaları icâb ederken köy ve mezraa ve çiftlik ahâlîleri bizler öşür vermeyiz maktû olarak öderiz diyerek kânûna muhâlif olmalarıyla defter-i icmâl ve defter-i mufassala mürâca‘ât edilerek kendilerinin öşür için tespit edilen mahsûlâtlarından sekizde bir oranında öşürlerini vermeleri gerektiği husûsunda hükümdür

Travnik ve Beline kazâlarıyla İstârviça ve Srebrenik ve Peyâvişte ve Rakovina nâhiyelerinin kudât ve nüvvâbına hüküm ki

Zu‘amâdan Mustafa veled-i Ebubekir zîde kadirûhu gelüb İzvornik Sancağı’nda Travnik Nâhiyesi’nde Beşika nâm karye ve gayrıdan kırk üç bin altı yüz doksan altı akçe berât-ı şerîf âlî-şân ile mutasarrıf olduğu ze‘âmetin başkalemi olup otuz bir nefer re‘âyâ ve sekiz baştine ile sâlifü’z-zikr başka ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve mahlût ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve tapulu zemin yekûn ma‘a gayruhu altı bin akçe ve ze‘âmeti mülhakâtından nâhiye-i mezbûre tâbi otuz dört nefer re‘âyâ ve yirmi dokuz baştineleriyle Karye-i Yeliha ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve mahlût ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve öşr-i ketân yekûn ma‘a gayruhu beş bin akçe ve yine Travnik Nâhiyesi’ne tâbi dört nefer re´ayâ ve dokuz baştine ile Karye-i Yeliha ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve mahlût ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu üç bin beş yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi sekiz nefer re‘âyâ ve iki baştine ile Karye-i Bâlârva ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve mahlût ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu üç bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi beş nefer re‘âyâ ve bir baştine ile Karye-i İrcik ve hâsıl-ı atik ispenç ve öşr-i hububat ve küvvare ve resm-i sa’ire bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi beş aded baştine ile Karye-i Luka ve hâsılı tahtında ispenç ve öşr-i hububat ve resm-i sâ’ire yekûn ma‘a gayruhu bin yedi yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi mezra-i Grosniç der-kurb-ı karye-i Gosis ve hâsıl-ı ani’l-öşür ve’l-rüsûm beş yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi resm ve yaylak ve bâc bazâr vesâ’ir kadîmin hâsıl beş yüz akçe yazılarıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde Mezra-i Grosniç el- mezbûreye birle beş yüz akçe yazıyı mezkûresinden üç yüz akçesi ifrâz ve yüz akçe yazar mahsûl resm-i bellût ze‘âmet-i mezbûre ve kurra ve mezra ve yaylak ve salifü’l-beyân ile biriktirilip yirmi bir bin yüz akçe ze‘âmet bir icmâl ve Esire Nâhiyesi’ne tâbi otuz beş nefer re‘âyâ ve otuz dokuz aded baştine ile Karye-i Kalase ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm öşr-i keten ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve tapu yekûn ma‘a gayruhu on bin akçe ve Çiftlik-i Yusuf ve Yakup (...) der tasarruf-ı Mehmed zirâ‘ât edip sahib-i arza edâ eder hâsıl-ı ani’l-öşr ve’l-rüsûm beşyüz akçe Beline Nâhiyesi’ne tâbi ikiyüz otuz nefer re‘âyâ ve on dokuz baştine ile Karye-i Hokovik ma‘a mahallât-ı Dolaforine ve … hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm ve öşr-i ketân ve kendir ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma‘a tapuyu zemin yekûn ma‘a gayruhu kırk bin akçe ve Srebrenik Nâhiyesi’ne tâbi kırk dört nefer re‘âyâ ve on altı baştine ile karye Balyolovik ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm ve öşr-i

ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu on bin akçe ve Nenavişte Nâhiyesi’ne tâbi elli sekiz nefer re‘âyâ ve bir baştina ile karye-i Haramosic ve hâsılı tahtında resm-ı filori bedel-i ispenç ve kuvvare sa’ire ve kendir ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu sekiz bin akçe yazılar ile onlar dâhi defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Kodasiye ma‘a resm-i bellût ve (...) Yusuf bin Yakup el-mezbûrelerin yazılı mezkûreleri biriktirilip on bin beş yüz akçe yekûn ve karye-i Hokovik ma‘a mahallât-ı Dolaforine ma‘a resm-i bellût el-mezbûrenin kırk bin akçe yazıyı mezkûresinden yirmi dört bin üç yüz otuz üç ve karye-i Milovik ma‘a resm-i bellût el- mezbûrenin on bin akçe yazıyı mezkûresinden yedi bin akçeleri ifrâz ve karye-i Haramosic el- mezbûre ile biriktirilip otuz dokuz bin üç yüz otuz üç akçe yekûnundan beş bin beş yüz akçesi ifrâz ve biriktirilip on altı bin akçe ze‘âmet ve bir icmâl ve Travnik Nâhiyesi’ne tâbi on dört nefer re‘âyâ ve dokuz baştine ile karye-i Lohiçe ve hâsılı tahtında ispenç ve kendir ve mahlût ve öşr-i ketân ma‘a kendir ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu yedi bin akçe ve yine Travnik Nâhiyesi’ne tâbi dokuz nefer re‘âyâ ve on baştine ile karye-i Zirosli ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve mahlût ve öşr-i keten ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu dört bin akçe ve yine Travnik Nâhiyesi’ne tâbi beş nefer re‘âyâ ve on baştine ile Karye-i Sirihar ve hasılı tahtında ispenç ve ketem ve mahlût ve öşr-i keten ve bâd-ı hevâ ma‘a resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu bin akçe ve yine Travnik Nâhiyesi’ne tâbi üç nefer re‘âyâ ve altmış baştine ile karye-i nefs-i Benuka ve hâsılı tahtında resm-i çift ve ispenç ve gendüm ve öşr-i keten ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu bin akçe ve yine Travnik Nâhiyesi’ne tâbi sekiz nefer re‘âyâ ve beş baştine ile karye-i Ogrode ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve mahlût ve öşr-i keten yekûn ma‘a gayruhu üç bin akçe ve yine Travnik Nâhiyesi’ne tâbi dört nefer re‘âyâ ve iki baştine ile Karye-i Ahvalonik ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve mahlût ve öşr-i keten ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu iki bin dört yüz doksan sekiz akçe ve Travnik Nâhiyesi’ne tâbi dört nefer re‘âyâ ve iki baştine ile karye-i Lobrodine ve hâsıl-ı tahtında ispenç ve gendüm ve mahlût ve öşr-i keten ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu bin beş yüz akçe ve Ragovine Nâhiyesi’ne tâbi yirmi iki nefer re‘âyâ ve altı baştine ile Karye-i Milovik ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve öşr-i ketân ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs yekûn ma‘a gayruhu on bin akçe yazılar ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle onlar dâhi başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Lohiç ma‘a

resm-i bellût el- mezbûrenin yedi bin akçe yazıyı mezkûresinden dört bin dokuz yüz doksan dokuz akçesi ifrâz ve karye-i Zironiç ma‘a resm-i bellût ve Karye-i Riça ve ma‘a resm-i bellût ve karye-i Nefs-i Benuka ma‘a resm-i bellût el-mezbûrların yazıyı merkûmeleriyle biriktirilip on bin dokuz yüz doksan dokuz akçe yekûnundan dört bin dokuz yüz doksan dokuz akçesi ifrâz ve karye-i Ahvalovik ve ma‘a resm-i bellût ve Karye-i Lagorova ma‘a resm-i bellût el-mezbûreler ile biriktirilip on bin dokuz yüz doksan altı akçe bir icmâl ve icmâl-i evvel tamamen ve icmâl-i sanisinin on bin ve icmâl-i salisin altı bin dokuz yüz doksan dokuz akçeleri mûmâileyh Mustafa veled-i Ebubekir kayıtlarında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid kurâ ve mezra´a ve çiftlik salifü'l-beyân topraklarında zirâ‘ât ve harâset edenlerin zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşürleriyle sâlâriyelerin taleb ve (...) ve müşterekleriyle ahz û kabz murâd eyledikte kara ve mezra´a ve çiftlik salifü'l-beyândan defter-i hâkânîde maktû nâmıyla terakkisine tahrîr olunmuş değil iken zirâ‘âtleri olanlar bizler terekemizden öşür vermeyiz maktû veririz deyü ta‘allül ve muhalefet ve ze‘âmeti hâsılatının küllî küsûruna bâdi oldukların bildirüb kara ve mezra´a ve çiftlik salifü'l-beyân topraklarında zirâ‘ât edenlerin zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşürleriyle sâlâriyeleri aluvirülüb hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn maktû teklîfi ile ta‘allül ve nizâ ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid ve Dîvân-ı Hümâyûn'dan fuzûlî su'âl olundukta Defter-i Hâkânî'de mestûr ze‘âmet mezbûr karyeleri ve mezra ve çiftlik arâzîsinden Defter-i Hâkânî'de öşür yazılıp maktû‘â da'ir bir nesne tahrîr olmamakla topraklarında zirâ‘ât edenlerin hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşürleriyle sâlâriyelerin aluvirülmek kânûn olup maktû teklîfi ile ta‘allül ve muhâlefet eylemeleri mugâyir-i kânûndur deyü tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Şinasi

Fî Evâsıt-ı B sene 1197

Sayfa 88

Hüküm 226

Özet

Timâr sahibi Ebubekir, İbrahim, Mustafa evlâdı Hüseyin sipâhiler gelerek Bosna Sancağı'nda Brod Kazâsı'nda Vlaşeva Nâhiyesi'nde Divirdol köyünde timârı olduğu ve vergilerini taleb ettiğinde Azuroğlu Ahmed ve İbrahim'in kânûna muhalefeten müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Bosna Brod kadısına hüküm

Erbâb-ı timârdan Ebubekir ve İbrahim ve Mustafa evlâdı Hüseyin nâm sipâhiler gelüb Bosna Sancağı'nda Bosna Brod Kazâsı muzâfâtından Vlaşeva Nâhiyesi'nde Divirdol nâm karye ve gayrıdan dokuz yüz on yedişer akçe başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıf oldukları tımârları karyelerini Defter-i Hâkânî ve berâtları mûcebince zabt ve vâkı olan mahsûlât ve rüsûmât kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eylediklerinde âhardan dâhil olunmak icâb etmez iken ecânibden Azuroğlu Ahmed ve İbrahim nâm kimesneler hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i berât ve bilâ sened fuzûlî müdâhale ve tağliben zabt ve aşâr ve rüsûmâtı ahz û kabz ve gadr eylediklerin bildirüb tımâr merkûm karyelerini yedlerinde olan berât-ı şerîfem mûcebince kendilere zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip ecânibden olan merkûmları hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i berât bilâ senet fuzûlî müdâhale ettirilmeyip men' ü def' ve tağliben aldıkları mahsûlât ve rüsûmât tamamen tahsîl ve istirdâd olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Vlaşeva Nâhiyesi'ne tâbi dokuz nefer re'âyâ ve dört adet zemin ile Karye-i Diridol ve hâsılı tahtında resm-i çiftve bennâk ve gendüm ve mahlût ve nısıf bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve hallaciye ve tapulu zemin yekûn ma'a gayruhu iki bin sekiz yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde ma'a gayruhâ biriktirilip beş bin beş yüz akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun dokuz yüz on yedişer akçelerin sipâhi-i merkûmların timârları mülhakâtı ve bâkisi müşterekleri kayıtlarında olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Hâşim

Fî Evâsıt-ı B sene 1197

Sayfa 89

Hüküm 227

Özet

Bosna Eyâleti'nde bulunan Travnik'te Elçi İbrahim Paşa vakfının berât ile mütevellisi olan Hafız Ömer gelerek kendisinden önce mütevelli olan el-Hâc Salih Efendi'nin vakıf mallarından kendi zimmetinde bulunan vakıf mallarının mütevelliye teslîm edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Travnik kadısına hüküm ki

Bosna Eyâleti'nde vâkı Travnik'te Elçi İbrahim Paşa vakfının berât-ı şerîfimle mütevellisi olan hafız Ömer zîde salaha gelüb medine-i mezbûrede sâkin vakıf mezbûrun mütevelli'i sabıkı el-Hâc Salih Efendi dimekle ma'rûf kimesne zaman-ı tevliyetinde mal-ı vakfı ekl û bel ve kendi umuruna sarf ve istihlâk ve ehk-i mürtezika vakfın vazifeleri verilmeyip ol-vechle vakfın harabına bâ'is ve gadr-ı küllî eyledikte mukaddemâ inhâ ve ma'rûz-ı şer'le hesâbı görülüp mal-ı vakıf zuhûra getirilip yed-i mütevelliye teslîm ve sadâkat ve istikâmet ile hıfz ettirilip icrâlarını şerh ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kaleminden iktizâsı su'âl olundukta mütevelli sabıkın kemâl-i hakkâniyet ile gadrdan arî olarak mu'âmele-i şer'le hesâbı rü'yet ve lede'ş-şer' zimmetine sâbit olan mal-ı vakıf zâhire ihrâc ve sadâkat üzere hıfz ettirilmek için mahalline şer'le havale ile emr-i şerîfim yazıla geldiği tahrîr olunmakla vech-i meşrûh üzere amel olunmak için işbu doksan yedi senesi evâsıt recebinde emr-i şerîfim sâdır olub lâkin vâliye hitab ve ihkâk-ı hak olunmayacağı mülâhazadan bâ'îd olduğun bildirüb ol bâbda inâyet-i istid'â ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda mahfûz fetâvâ ahkâma mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere tarih-i mezkûrda emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyid olunmağın sen ki Bosna vâlisi vezîr müşârunileyhsin sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır.

Fî Evâhir-i B sene 1197

Nesimi

Hüküm 228

Özet

Ömer gelerek İzvornik Sancağı'nda Srebrenik Nâhiyesi'nde timâr köylerinden olan Asoniç köyü ve Diragonye kayıtlarda Abdullah ve Kor Ali Yusuf olarak görülmekle ve her sene kânûna göre vergilerini ödedikleri ve Srebrenik Nâhiyesi'nde timâr sahibi olan Mehmed'in gelerek senin kaydın Nevhic köyündedir diyerek arâzîlerine müdâhale ettiklerini ve müdâhalesinin men olunması kânûn ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Gradçaniça kadısına hüküm ki

Ömer nâm kimesne gelüb İzvornik Sancağı'nda Kazâsı muzâfâtından Srebrenik Nâhiyesi'ne tâbi timâr karyelerinden Asoniç Karyesi tahtında Baştine-i Diragonye hâlâ vezîr-i sânî Abdullah ve Baştine-i Veleş hâlâ vezîr Kör Ali Yusuf deyü mukayyid baştineler arâzîsine mutasarrıf ve beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb ber-vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken yine Srebrenik Nâhiyesi'nde timâr karyelerinden Nevhic Karyesi tahtında baştine (...) mukayyid baştine arâzîsine mutasarrıf (silik) ve Mehmed nâm kimesne zuhûr ve sana mutasarrıf olduğun baştineler Nevhic Karyesi'ne kayıt olunmuştur senin alâkan yoktur deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve zabtına mümâna'at ve gadr sevdâsında olduğun bildirüb zikrolunan Asoniç Karyesi'nde vâkı sâlifü'z-zikr baştineler arâzîsi bir karar-ı şerîf kendine zabt ve mümâna'at ettirilip mezkûrun hilâf-ı kânûn ol vechile zâhir olan müdâhale ve te'âdîsi men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz defter-i mufassala mürâca'ât olundukta Srebrenik Nâhiyesi'ne tâbi ba'de'l-ifrâz iki nefer Müslüman ve kırk iki nefer gebran re'âyâlar ve baştine der-avam hâlâ vezîr-i sani Abdullah ve Baştine-i Veleş hâlâ vezîr Kör Ali Yusuf ve ol kadar beş adet baştine sâ'irler ile Karye-i Asoniç ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve gendüm ve cer yekûn ma'a gayruhu on yedi bin akçe yazı ile timâr karyelerinden olmak üzere defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve yine Srebrenik Nâhiyesi'ne tâbi otuz iki nefer re'âyâ ile Karye-i Nevcih ve tahtında baştine el-ân (...)Hüseyin veledîş ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm yekûn ma'a gayruhu iki bin dokuz yüz akçe yazı ile ol dâhi timâr karyelerinden olmak üzere defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr olmakla bu takdirce ber muktezâ-yı Defter-i Hâkânî kurra-i merkûmanı defter-i

mufassalda tahrîri mahalleri başka başka olduğundan bi'l-fi'il defter emini olan Ahmed dâme mecdühû arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i B sene 1197

Hüküm 229

Özet

Travnikte bulunan Paşa sarayı yakınında el-Hâc Mehmed Paşa Cami-i şerîfinde görev yapan Osman hâlîfenin görevden alınmasıyla bin yüz seksen dokuz senesi Receb ayının yirmi beşinci gününde Müftüzâde Abdurrahim'e görev tevcîh edilmiş olmakla Molla İbrahim olarak bilinen kişinin müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması ve berât üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Travnik kadısı (isim yazılmamış) zîde fezâilühümâ hüküm

Travnikte vâkı Paşa Sarayı ittisalinde el-Hâc Mehmed Paşa cami-i şerîfine ve Visora mukâta'âsı malından almak üzere yevmi üç akçe ile dersiamlık Osman Hâlîfe'nin terkinden bin yüz seksen dokuz senesi recebinin yirmi beşinci gününe Müftüzâde Abdurrahim zîde ilmühû Paşa'sına Şeyhü'l-islâm'ı tevcîh ve hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olub edâ-i hizmet idüb hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir (...) dâhil icâb etmez iken ecânib ve ashâb-ı arzdan bir serhâdlı Molla İbrahim dimekle ma'rûf kimesne zuhûr ve fuzûlî müdâhale ve gadr sevdâsında olduğun mûmâileyh Abdurrahim bâ-arzuhâl inhâ ve mu'âmele-i mezkûr mezbûr İbrahim'i mugâyir-i rıza türlü dahl û ta'arruz ettirilmeyip men' ü def' ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Hazine-i Âmire'mde mahfûz ve Anadolu muhasebesi defterlerine nazar olundukta dersiamlık mezkûr hâlâ maliye tarafından verilen emr-i şerîfim üzerine olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın berât mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Nesimi

Fî Evâ'il-i Ş sene 1197

Hüküm 230

Özet

Ali gelerek bin yüz doksan altı senesinden beridir imâmet görevini sürdürdüğünü bazı kimselerin imâmet görevine müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Çayniça nâ'ibine hüküm

Ali zîde salaha gelüb kazâ-i mezbûra tâbi (...) nâm karye ahâlîsi bin yüz doksan altı senesine (...) senesinde imâmet ile sâkin bir mahallin ihfa etmek (...) gadr-ı küllî (...) bu dâhi ahâlîye bir sene imâmet idüb ol mahalde ol kadar fetâvâ-yı ahâlîden nakil ettikte (...) vermekte ta'allül ve gadr edâsında oldukların ve hevasında da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe (...) bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince amel olunup ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin hüccet-i şer 'iyye verilmek için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i L sene 1197

Sayfa 90

Hüküm 231

Özet

Mahallinden Hoca Hasan Efendi gelerek bunun tekâlîf nâmıyla talebte bulunulacak arâzîsinin olmadığını ancak bazı kimselerin sende bizim tekâlîf hissemize ortak ol diyerek kendisine müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunmasını taleb ettiği husûsunda hükümdür

Çelebipazarı kadısına hüküm ki

Mahallede Hoca Hasan Efendi dimekle meşhûr kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûra tâbi Kovan nâm karye toprağında vâkı bi'l-fi'il zabt ve tasarrufunda hane-i avârıziye bağlu tekâlîf olunmak icâb eder kadîmi re 'âyâ ve emlâk yerleri olmayıp tekâlîf talebiyle hilâf-ı kânûn yerler (...) olunması icâb etmez iken karye-i mezbûr ahâlîleri zuhûr ve emr-i şerîfim ile vârid olan tekâlîften siz dâhi bizimle ma'an hisse ver deyü hilâf-ı kânûn hisse tekâlîf taleb ve ehl-i örf ta'ifesi cânîblerinden dâhi emr-i şerîf tekâlîf-i şerîfe mutâlebesiyle t ta'addî ve rencideden hâli olmadıktan emvâli mükedder olduğun ve ber-

vech-i muharrer vâkı olan ta‘addîlerinin men‘ini havi taraf-ı şer‘iyyeden yedine hüccet-i şer‘iyye verildiğin bildirüb kânûn üzere amel olunup ol-vechle hilâf-ı kânûn bunu ta‘addî ve rencide olunmayıp men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak emrim yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ş sene 1197

Hüküm 232

Özet

Travnik ve Saraybosna ve Foça’da bulunan Bosna müteveffa el-Hâc Mehmed Paşa’nın cami-i şerîf ve medrese ve mektebi vakfının mütevellisi olan Derviş Abdurrahman bin yüz seksen yedi senesinden beridir istikâmet üzere görevini ifa ettiği ve vakfın muhasebesinde kendi malından vakfa altı yüz altmış dört buçuk kuruş harç ve sarf ettiği ve sarf ettiği meblağın Saraybosna Kazâsı’nda bulunan İsmail Bey vakfından taleb edildiğinde vermekte imtinâ ettiklerini Derviş Abdurrahmanın ise kendi vakfından bu meblağın tahsîlini taleb ettiği ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Bosna Brod kadısına hüküm ki

Travnik ve Saraybosna ve Nefs-i Foça’da vâkı vâli-yi Bosna müteveffa el-Hâc Mehmed Paşa’nın cami-i şerîf ve medrese-i münîf ve mekteb ve sebep ve hasarlarını vakfının kaimmakam mütevellisi olan Derviş Abdurrahman nâm kimesne bin yüz seksen yedi senesinden beri umûr-ı vakfa sadâkat ve istikâmet üzere rü’yet ve nazır-ı vakıf ve mürtezika ile rü’yet eylediği senelerin mahallesi ma‘rifet-i şer‘ görüldükte vakfa rücû şer‘le vakf-ı mezbûrun umuruna kendi malinden altı yüz altmış dört buçuk kuruş harç ve sarf eylediği şer‘an sâbit ve verilen hüccet-i şer‘iyye mûcebince ol miktar kuruş Nefs-i Saraybosna Kazâsı’nda sâkin mütevelli-yi vakıf İsmail Bey dimekle ma‘rûf kimesneden ve mal-ı vakıftan taleb eyledikte edâda ta‘allül ve gadr irâdesinde bulunduğu merkûm Derviş Abdurrahman bundan akdem inhâ ve meblağ-ı mezbûru mûceb-i hüccet-i şer ‘iyye galle-i vakıftan kendine aluvirülmek bâbında bâ-arzuhâl istid‘â eyledikte husûs-ı mezbûr mahallinde şer‘le görülüp bâ‘de’l-(...) ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu bi’l-fi‘il Re’isü’l-küttabım olan es-seyyid Mehmed Hayri dâme mecdühû i’lâm ve i’lâmı mûcebince mahallinde şer‘le görülmek için işbu sene-i mübareke evâhir-i saferinde sâdır olan emr-i şerîfim Dîvân-ı Hümâyûn’umdan ve nezaret-i sadrazamide ol

Dîvân-ı evkâftan vâli-i Bosna merhûm Hacı Mehmed Paşa'nın Travnik Kazâsı'na saraya muttasıl cami-i şerîfinin yevmi on altı akçe vazife ile kaimmakam mütevelliliği el-Hâc Salih üzerinde bulunduğu küçük evkâf muhasebesinde mukayyid ve merkûm Derviş Abdurrahmanın bu def'â Der-âlîyye'me takdim eylediği arzuhâli mefhûmuna vech-i meşrûh üzere emr-i şerîfim sâdır olmuşken mütevelli merkûm İsmail fevt olub emr-i âlîden mümkün bulunmakla inhâ ve meblağ-ı mezbûr ber-mûceb-i hüccet-i şer'iyye ve emr-i âlî vakıf mezbûra kaimmakam mütevelli olan kazâ-i mezbûrada sâkin merkûm Salih'den ve yedinde olan malı vakıftan tahsîl alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda mahfûz kuyûdu ahkâma mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere tarih-i merkûmda emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyid ve husûsu mezbûr umûr-ı şer'iyyeden fetâvâya binâ'en mukaddemâ sâdır olan emr-i celilü'ş-şânım mûcebince müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ sudûrunu Re'isü'l-küttabım mûmâ-ileyhe tekrar i'lâm etmeğin i'lâmı mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ş sene 1197

Vehbi

Hüküm 233

Özet

Timâr sahibi Ebubekir veled-i Hüseyin ve Mustafa veled-i Hasan ve İbrahim veled-i Hüseyin sipâhiler gelerek Bosna Sancağı'nda Brod Kazâsı'nda Rosva Nâhiyesi'nde timârları olduğunu ancak Ahmed, Mustafa, Sarraf Ömer, Mehmed, Mustafa ve karındaşı Ebubekir'in timârlarına müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men ve kânûn ve defter-i icmâl ve defter-i mufassal ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Bosna Brod kadısına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Ebubekir veled-i Hüseyin ve Mustafa veled-i Hasan ve İbrahim veled-i Hüseyin nâm sipâhiler gelüb Bosna Sancağı'nda Bosna Brod Kazâsı muzâfâtından Rosva Nâhiyesi'nde (...) nâm karye ve gayrıdan iki bin yedi yüz elli akçe tımâra yüz seksen tarihi ve yerlerine mutasarrıf olan İbrahim fevtinden akrabası Ahmed ve Mustafa ve Sarraf Ömer ve Mehmed ve Mustafa ve karındaşı Ebubekir bilâ berât

fuzûlî zabt ve müteveffanın oğlunun oğlu Ebubekir ile mürâfa‘a ve oğlunun oğlu ve akrabası olduğu mütehakkık ve ocaklık şürûtu üzere hak sarihi olduğuna binâ’en Travnik kadısı Ahmed Hulusi zîde fezâilühümâ i’lâmıyla bin yüz doksan altı senesi Cemaziyelahirinin yirmi yedinci gününde Bosna vâlisi tarafından ber-vech-i (...) merkûmun Ebubekir ve Mustafa ve İbrahim hem tevcîh olunup dokuz yüz on yedişer akçe timârların başka başka verilen tahvîller mûcebince yüz doksan yedi senesi cemaziyelahirinin on ikinci gününde Âsitâne-i Âlîyyem tarafından dâhi tevcîh ve dokuz yüz on yedişer akçeleri merkûman Ebubekir ve Mustafa ve dokuz yüz on altı akçesi dâhi merkûm İbrahim veled-i Hüseyin’in başka başka berât-ı şerîfimle üzerlerinde olduğu Defter-i Hâkânî’de mukayyid olmakla şimdi sipâhi-i merkûmun Ebubekir veled-i Hüseyin ve Mustafa veled-i Hüseyin ve İbrahim veled-i Hüseyin (...) timâr mezbûru minvâl-i muharrer tarih-i mezbûrda üzerlerine tevcîh ve başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduklarına bina’en timâr mezbûr karyelerini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekleriyle zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz etmek murâd eylediklerinde dâhil olunmak icâb etmez iken mezbûrun Ahmed ve Mustafa ve Mehmed ve diğer Mustafa zuhûr vereseler dâhi müteveffâ-yı mezbûrun karındaşı oğulları olmakla timâr mezbûrda bizim dâhi hisse ve alâkamız vardır deyü hâsılatına fuzûlî müdâhale ve taraflarından ahz û kabzına muhalefet ve gadr-ı küllî irâdesinde oldukların bildirüb timâr mezbûr karyeleri ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî kendülere zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip mezbûrlar hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn ve defter dahl û ta‘arruz ettirilmeyip ve fuzûlî aldıkları mahsûl ve rüsûm aluvirülmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olunduğu mestûr ve mukayyid ve timâr mezbûrlar ber-vech-i muharrer mezkûrların üzerlerinde olmakla timârlar mezbûr karyeleri ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî merkûmuna zabt ve berâtları mûceblerince tahvîllerine düşen mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilmek için muktezâ-yı Defter-i Hâkânî ve kânûn üzere emr-i şerîfim sudûru için bi’l-fi‘il Re’isü’l-küttabım olan es-seyyid Mehmed Hayri dâme mecdühû i’lâm ve i’lâmı mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı hümâyûnum yazılmıştır

Fi Ş sene 1197

Nesimi

Sayfa 91

Hüküm 234

Özet

Ulemâdan Mehmed Hıdır gelerek Travnik Kalesi yakınında Sultan Beyazıd cami-i şerîfinde berât ile görevini sürdürür iken el-Hâc Ali'nin kendisine müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması ve kânûn ve berât gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Travnik kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr sükkânından ulemâdan Mehmed Hıdır zîde ilmühû gelüb Travnik Kal'ası derûnunda vâkı merkûm Sultan Beyâzıd cami-i şerîfinde vazife-i mu'ayyene ile dersiam (...) bâ berât-ı âlî-şân üzerinde olmakla uhdesinde lâzım gelen hizmetlerin edâ idüb ber-vech-i bilâ berât ve bilâ senet müdâhale olunmak icâb etmez iken ecânib ve ashâb-ı arzdan el-Hâc Ali nâm kimesne ber-vech-i bilâ berât ve bilâ senet fuzûlî müdâhale ve gadr sevdâsında olduğun bildirüb ecânibden bazı mezbûrların hilâf-ı şer'-i şerîf ve bilâ berât ve bilâ senet zâhir olan müdâhalesi men' ü def'olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ş sene 1197

Sabri

Hüküm 235

Özet

Mektûbî-i defteri hulefâsından Es-Seyyid El-Hâc İbrahim gelerek kapûkethudâsı olduğunu görevinin Ramazan ayında Yancılı İbrahim Paşazâde Mustafa'ya verildiği ve has arâzîlerinden alınan öşrün tarafına ait olduğunu ve kânûna uygun hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine İzvornik kadısına hüküm

Mektûbî-i defteri hulefâsından es-seyyid el-Hâc İbrahim zîde mecdühû gelüb kapû kethudâsı olduğu mîrî-mîrândan emirü'l-umerâ'i'l-ikrâm Mehmed dâme ikbâlühüya İzvornik sancağı doksan dört tarihinde tevcîh olunup üzerinde iken işbu sene-i mübârekede Yancılı İbrahim Paşazâde Mustafa dâme ikbâlühüya tevcîh olunmakla mîr-

livâ hassı karyelerinin vakt-i hâsılları mîrî-mîrân-ı mûmâ-ileyh Mehmed dâme ikbâluhunun vaktine tesâdüf etmişken halefi mîr-i mîrân mûmâ-ileyh tarafından hilâf-ı kânûn müdâhaleden hâli olmadığın inhâ ve ol bâbda kânûn üzere emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan teveccühat defterlerine nazar olundukta İzvornik Sancağı ber-minvâl-i muharrer mîrî-mîrân-ı mûmâ-ileyh Mehmed dâme ikbâlühüye doksan dört senesi şevvalinin dördüncü gününde tevcîh ve ba'dehû mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh Mustafa dâme ikbâlühüye doksan yedi senesi recebinin yirmi dördüncü gününde tevcîh olduğu ve mirlivâ hassı karyelerinin tereke mahsûllerinden bî hasbe'l-kânûn itibar-ı vakt-i hâsılda olub vakt-i hâsıllar bir yerden tereke erişip kemâliyet bulup tahmîlin caiz olan vâkıtte tahmîl ve hizmet olmak lâzım değildir ol vâkıtte her kimin teveccühü tarihine düşmüş ise cümle öşrü mahsûlü ânın tarafından ahz û kabz ettirilmek kânûndur deyü tahrîr olmakla sen ki vezîr müşârun ileyhsin kânûn üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 1197

Hüküm 236

Özet

Timâr sahibi Mustafa ve Ebubekir sipâhiler gelerek Bosna Sancağı'nda Rosve Nâhiyesi'nde timârlarının ve çiftliklerinin bulunduğu timârlarının bulunduğu arâzîlerden sekizde bir öşrü almak kânûn gereği olmakla ahâlînin hâsıl eyledikleri mahsûlâtın sekizde birini vermekten imtinâ ettiklerini ve öşürlerini taleb ettikleri ve kânûn ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna monlasına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Mustafa ve Ebubekir nâm sipâhiler gelüb Bosna Sancağı'nda ve Kazâsı muzâfâtından ve Rosve Nâhiyesi'nde bâ berât-ı âlî-şân mutasarrıf oldukları timârları karyelerinden lede'l-vusûl ve Mahovida ve Yoluda Çiftliği ve İsmail bin Timurhan Çiftliği ve Mehmed ve Hamza ve İsak ve Ramazan Çiftliği veya Yonca nâm kurra ve mezralar topraklarında zirâ'ât edenlerin zirâ'âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşür ile salariyeleri ve zirâ olunan nohut ve mercimek vesâ'ir ile bulunan hububatta şer'le menut olan onda bir öşürlerin taleb etmediklerinde kurra-i mezbûra ahâlî ve re'âyâları ve çiftlik ashâbından olanlar öşürlerin hilâf-ı kânûn vermekte ta'allül ve muhalefet eylediklerin bildirüb zikrolunan karyeler ve

mezralar topraklarında zirâ‘ât eden gerek kurra-i mezbûrların ahâlî ve re‘âyâlarıdır ve gerek çiftlik ashâbıdır zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşür ile salariyeleri ve zirâ olunan nohut ve mercimek vesâ’ir ile bulunan hububattan şer‘le tevcîh olunan onda bir öşürleri alıverilüb hilâf-ı kânûn ta‘allül ve nizâ ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’âl olundukta timâr mezbûr karyeleri topraklarında zirâ‘ât edenlerin zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden sekiz de bir öşür ile salariyeleri ve ile bulunan hububatta dâhi şer‘le müteveccih olan onda bir öşürleri sipâhi merkûm aluvirülmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ş sene 197

Kıyasi

Hüküm 237

Özet

Kazâdan Ömer gelerek Akhisar Kalesi civârında meyve bahçesi olub bitişik arâzînin ortak yerinde de ağaçların olduğunu ve meyvelerin toplanması sırasında bitişik arâzînin sahibinin gelmediğini başka memlekete giden mirasçıların meyvelerini almalarını taleb ettiği husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna’da Klis Sancağı’nda vâkı Akhisar Kazâsı nâ’ibine hüküm

Kazâ-i mezbûrdan Ömer nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûra tâbi (isim yazılmamış) nâm karye toprağında Akhisar Kal‘ası kurbunda vâkı bunun nâm mezbûrenin eşcârını müştemil ma‘lûmetü’l-hudûd yerlerde iken oğlu gelmeyip bî hasbe’l-kânûn ol yerler tapuya müstehak olub (silik) dimekle birbirleriyle (silik) olmuş mülk-i meyve eşcârı olub veresesi mezbûr Ömer’e intikâl ol yerler âhara verildiği surette eşcârı görüp ve gözetmeğe sagîran âhara verilmeyip vereseye verilmek eşcârı (silik) verese-i mezkûralarda olmakla ol-vechle hak tapuların olub bu dâhi (silik) müslimin takrîr eyledikleri resm-i tapu ile zevcesi müteveffiye mezbûrenin yerleri kânûn üzere hâsıl olub almağa tâlib iken sahib-i arz talebinden nâşi vermeyip kazâ-i mezbûr dâhi Ferhad nâm kimesneye verip gadr-ı lede’t-terâfu müteveffiye mezbûrenin berât sahib-i arz buna hükmen ve vazi‘ü’l-yed mezkûrun müdâhalesi men‘ ü def‘ birle cânib-i şer‘den bunun yedine mürâsele-i şer‘iyye verilmek yine sahib-i arz mani ve mündefi olmayıp hilâf-ı

kânûn ve mugâyir-i mürâsele-i şer‘iyye vermeğe ta‘allül ve gadr irâdesinde olduğun bildirüb mürâsele-i şer‘iyye mûcebince amel olunup (silik) müteveffiye-i mezbûrenin berâtını sahib-i arzdan kendine alıverilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve fuzûlî Dîvân-ı Hümâyûn’umdan su’âl olundukta …..İpticar dimekle ve Eşme Karyesi ile tutma ve yemiş mülk-i meyve eşcârı bulunup zevci Ömer’e intikâl idüb ol terk-i âhara verdiği surette meyve eşcârını görüp gözetmekte sagîran olub âhara müdâhaleye vereseye verilmek üzere olmakla bazı müslimin mağdur ettikleri resm-i tapu ile meyve eşcârı intikâl eden vereseye müteveffiyenin vefât eylediği tarihten ertesi seneye değin kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 1197

Ferruhi

Sayfa 92

Hüküm 238

Özet

Saraybosna Kazâsı’ndan Ahmed bin Salih gelerek köy toprağında mutasarrıf olduğu arâzîlerinin bulunduğunu ancak köy halkından Dergâh-ı âli yeniçerilerinden Osman Beşe ibn Mehmed’in arâzîlerine müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men‘ ve Defter-i Hâkânî ve kânûn gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna mollasına hüküm

Saraybosna Kazâsı’na tâbi Batmır cemâ’âtinden Kurdul nâm karye sükkânından Ahmed bin Salih nâm kimesne gelüb karye toprağında âhar tasarruf edenlerden Aişe binti Osman nâm hatun tasarrufunda olan ma‘lûmetü’l-hudûd yedlerinden hak tasarruf rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle ferâğ eder tasarrufunda bulunduğu karyeden olduğuna bina’en semen-i ma‘lûme mukâbelesinde bunun ferâğ ve takdimi ve yedine verilen sahib-i arz mülkü mûcebince zabt û zirâ‘ât murâd eyledikte mugâyir-i timâr âhardan ber-vechle müdâhale olunmak icâb etmez iken yine karye-i mezbûr sükkânından dergâh-ı âlî yeniçerilerinden Osman Beşe ibn-i Mehmed dimekle arîf kimesne zuhûr ve yine ehl-i farz veya zaruretim vardır deyü yeniçerilik da‘iyyesiyle ol yerleri yedinden alub zabt ederim deyü hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i temessük fuzûlî dâhil ve gadr sevdasında olduğun bildirüb ol yedlerinde olan sahib-i arz temessükü mûcebince ber-karar-ı sabık kendine

zabt û zirâ‘ât ettirilip mezbûr Osman’ın yeniçerilik da‘iyyesiyle hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i temessük zâhir olan ta‘addîsi men‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan fuzûlî su’âl olundukta mezbûre Aişe tasarrufunda olan ma‘lûmetü’l-hudûd yerlerden rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle bunun ferağ ve tefvîz ve yedine verilip sahib-i arz temessükü mûcebince zabta murâd eyledikte dergâh-ı âlî yeniçerilerinden Osman bin Mehmed nâm kimesnenin ehl-i karyeden biri dâhi zaruretim vardır deyü imdi yerleri yedinden alub zabt ederim deyü fuzûlî müdâhale eylediği vâkı ise men‘ ü def‘ ve ol yerleri yedinde olan sahib-i arz temessükü mûcebince bir kararı sabık zabt û zirâ‘ât ettirilmek (...) ricâ eylediği kadîmden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ş sene 1197

Vehbi

Hüküm 239

Özet

Es-seyyid Abdullah mektup göndererek Saraybosna’da Eskicik Mahallesi halkından iken vefât eden Hüseyin bin el-Hâc Feyzullah Ağa olarak bilinen kişinin mirasçısı olduğunu iddi‘â eden Osman bin İbrahim ve Akhisar Kazâsı’ndan Muharrem bin el-mezbûr İbrahim’in veraset iddi‘âsında bulundukları ancak şahitlerin şehadetleriyle mirasçı olmadıkları murisin terekesinin annesine intikâl etmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna mollasına hüküm

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyh es-seyyid Abdullah zîde fezâilühüsun Südde-i Sa‘âdeti’me mektûb gönderip Medine-i Saraybosna mahallâtından Eskicik Mahallesi sükkânından iken bundan akdem vefât eden Hüseyin bin el-Hâc Feyzullah Ağa dimekle ma‘rûf müteveffanın asubiyet-i nesebiye cihetinden verasette iddi‘â eden medine-i mezbûr sükkânından Osman bin İbrahim ve Akhisar Kazâsı’na tâbi Hernik nâm karye sükkânından Muharrem bin el-mezbûr İbrahim nâm kimesneler taraflarından veraset mezkûreyi da‘vâya vekil-i şer‘ileri Debbağ İsmail Çavuş dimekle arîf kimesne meclis-i şer‘iyyede müteveffâ-yı mezbûr Hüseyin’in varise ve terekesine vazi‘ü’l-yed olan Medine-i Bosna’da sâkine vâlidesi Rukiye binti el-Hâc Hüseyin nâm hatun tarafından vekil şer‘isi olan karındaşı Molla Mustafa nâm kimesne mahzarında müvekkillerim

mezbûran Osman ve Muharrem'in min cihetü'l-asubet müteveffâ-yı mezbûr varise olmalarıyla tereke-i merkûman hisseleri ifrâz olunması matlûbumdur deyü taleb ve da'vâ ve gıbbe's-su'âl merkûm Mustafa verasetlerini inkâr etmekle vekil merkûm İsmail'den yine taleb olundukta sâlifü'z-zikr bunun karyesi ahâlîsinden olub vacibü'l-şehâde meclis-i şer'de mevcûd olan Yunus bin Abdullah'ın ve Zülfikâr bin Receb ve Ahmed bin Ahmed nâm kimesnelerin lede'l-iştirâk şehadetleriyle şer'an gayr-ı mekûle ve merkûmanın da'vâyı mezkûreleri tezvir ettiği ınde'ş-şer' zâhir olduğundan merkûmların bilâ beyine veraset da'vâları men' ü def' ve müteveffâ-yı merkûmun terekesi vâlidesi mezbûreye hüküm olunup fî-mâba'd mezbûran Osman ve Muharrem da'vâyı mezkûreye tasaddî ve veraset-i mechûl ile ber-vech-i şer'i mezbûreye ta'addî ve rencide ettirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu bi'l-iltimâs arz ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan su'âl olundukta madamki müdde'iyamızdan (...) bir minvâl-i muharrer verasetlerini şühûd-ı udûl ile şer'an isbâta kadir olmazsa hilâf-ı şer'-i şerîf ve bilâ sübût-ı şer'isi veraset-i mechûle iddi'âsıyla mezbûre Rukiye'ye ta'addî ettirilmemek için bu mekûleye şer'le havale ile emr-i şerîfim yazılageldiği tahrîr olunmakla vech-i meşrûh üzere mahallinde şer'le rü'yet olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı B sene 197

Hasbi

Hüküm 240

Kazâ ahâlîsi gelerek kazâda sâkin Mustafa'nın kendi hâlînde olmayıp her gelen kadının yanında görev yaptığı ve hükümleri değiştirdiği ve halka zulüm ettiği ve katiplik görevinden alınması taleb edildiği husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Ehlune kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi gelüb kazâ-i mezbûrda sâkin Mustafa nâm kimesne kendi hâlînde olmayıp mütegallibeden olmakla her gelen kadıda bilâ berât kâtip olub hükkâmı iğfal ve iki hasım bir da'vâ ile mahkemeye vardıkta kadı tarafından (silik) etmekle ol tarafa himâye ve imhal hak ve hasimâlarıyla dürlü dürlü zırâr-ı zulm idüb bunun emsali zulm û ta'addîsinin nihayeti olmayıp ahvâlinden diğer gün olduğun bildirüb bilâ berât kâtip olan mezbûru kendisine ref' ve fî-mâ kayıt kitâbet hizmetine istihdâm olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve fuzûlî Dîvân-ı Hümâyûn'umdan su'âl arz-ı mezkûr Mustafa nâm kimesne Ehlune mahkemesine varıp kâtip olub fiha lede'l-arz fukarâya zulm û

ta‘addîsi mukarrer ise bilâ râkib olan mezbûr kitâbete ref ve fî-mâba‘d kitâbet hizmetinde istihdâm olunması için kânûn üzere emr-i şerîfim yazıla gelmiştir deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir L sene 1197

Ferruhi

Sayfa 93

Hüküm 241

Özet

Banâluka Kazâsı’nda Gradişka Kalesi’nin kapudânı olan Salih kapudân zîde kadrühû gelip Trikova Köyü’nde tapulu arâzîsinin olduğunu ancak köy halkından Muharrem’in arâzîsine ve çayırlarına müdâhale ettiğini müdâhalesinin men ve kânûn ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Banaluka kadısına hüküm

Banâluka Kazâsı’na tâbi Gradişka Kal‘ası’nın hâlâ kapudânı olan Salih Kapudân zîde kadrühû gelüb arâzî tasarruf edenlerden Mehmed ve Osman nâm kimesneler Banaluka Kazâsı’na tâbi Trikova nâm karye toprağında vâkı mutasarrıf oldukları ma‘lûmü’l-hudûd tarlalarıyla tapularının hak tasarrufların bin yüz otuz yedi senesinde bedel-i makbûz mukâbelesinde rızaları ve sahib-i arz ma‘rifetiyle bunun babası el-Hâc İbrahim nâm kapudân nâm kimesneye ferâğ ve tefvîz ve ol dâhi tefvîz ve kabul ve yedine verilen sahib-i arz temessükü mûcebince ol miktarına bilâ nizâ ol tarlalar zabt û zirâ‘ât ve çayırın dâhi beher sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ eylediğin bundan akdem fevt oldukta zikrolunan arâzî ve çayırlar bî hasbe’l-kânûn meccânen… karındaşlarına intikâl idüb salifü’l-zikr âhardan ber-vechle dahl û ta‘arruz olmak icâb etmeyip ve bu makûle ortasına mürûr eden arâzî ve çayır da‘vâsının istimâ‘ı memnû iken mütegallibeden Muharrem nâm kimesne zuhûr ve şirrete sülûk ve hukûk-ı kânûn dürlü tezvîrât ile seneyn-i mezkûreden mukaddem benim idi deyü müdâhale ve lede’t-terâfu-i şer‘ ol yerleri ve çayırda dâhil eden mezkûrun asla ve kat’a alâka ve medhâlî olmadığı inde’ş-şer‘i’l-enver zâhir ve iskar ve (...) ricâdan men‘ ü def‘ birle kıbel-i şer’den i’lâm ve hüccet-i şer‘ itâ kılınmakla mezkûr muhasebe ve terâfu olmayıp gadr sevdasında olduğun bildirüb babasından müntakil sâlifü’z-zikr yerler ve çayır karındaşıyla iştirâken

kendine zabt ettirilip mezkûrun hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i i'lâm ve hüccet-i şer'iyye zâhir olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır.

Fî Evâsıt-ı L sene 1197

Hüküm 242

Özet

Podgoriça Kazâsı Zabyak ve İşbozi Kaleleriyle bundan sonra mütesellimlik olarak oluşturulmakla pederin Abdullah Paşa'ya mütesellimlik verilmiş iken ihtilal sırasında pederiniz Abdullah Paşa'nın ölmesiyle mütesellimlik görevi tarafınıza ihale olunmakla emniyet ve asayişin tarafınızdan sağlanması ve görevini ifa etmesi husûsunda hükümdür

İşbozi kapudânı olub bundan akdem rütbe-i mîr-i mîrânı ile kararı terfî ve Podgoriça mütesellimliği müceddeden uhdesine ihâle ve tefvîz kılınan Abdullah Paşa zîde İbrahim dâme ikbâlühüye ve Podgoriça kadısına hüküm ki

Podgoriça Kazâsı Zabyak ve İşbozi Kal'alarıyla ma'an İskenderiye Sancağı ve Bosna Eyâleti'ne ilhâk ve ifrâz olunarak bi'l-âhara bundan akdem Eyâlet-i Bosna mülhakâtından olmak üzere tanzîm ve fî-mâba'd kazâ-i mezbûr başkaca bir mütesellimlik olarak irâde-i devlet-i âlîyemle mîr-i mîrândan münâsib görülenlere tefvîz olmak ve azl ve nasipleri sancak tevcîhleri misüllü emr-i âlî-şânımla olmak ve Bosna vâlilerine mu'ayyen ve mahsûs olan hazeriye ve seferiye ber-mûceb-i evâmir-i şerîfe verdikten sonra vâliler taraflarından hilâf-ı mu'tad-ı kadîm mütesellimlik ve avaidi vesâ'ir nesne mutâlebe olunmayıp zabt û rabt ve umur-ı memlekete dair halen vâlilerinn emir ve tenbîhine muvâfık olmak üzere bundan akdem bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tanzîm ile pederin Abdullah Paşa mahal merkûme bâ emr-i âlî mütesellim nasb ve ta'yîn ve ifâ olunduktan sonra bir müddet mürûrunda ma'lûm olan ihtilâl esnasında pederin mûmâ-ileyh vefât idüb kazâ-i mezbûrun mütesellimden hallüden ber-vechle caiz olmaktan nâşi barbaline-i mîr-i mîrân mütesellimin mezbûr senin uhdene ihale olunduğu surette bir vakf-ı el mezbûrun zabt û rabt ve istihsal emniyet ve asayiş ve ebnâ-i sebili ta'ahhüd eylediği hâlâ Bosna vâlisi vezîrim Abdullah Paşa edâmallâhu teâlâ iclâlehu ol esnâda Der-âlîyye'de tahrîr ve inhâ ve mütesellimlik mezbûr sana ihale olunduğu surette zabt û rabta memlekete ikdâm edeceğini muhtevi altı kıt'a arz ve muhzır ve ber-vech-i muharrer

ta‘ahhüdünü natık arzuhâller tesyîr ve isnad olundukta vezîr-i müşârün-ileyhin hakkında olan inhâ ve iltimâsı ve zikrolunan arz ve mahzarlara istid‘â olunduğu üzere muktezâ-yı ta‘ahhüdünü ifâ eylemek şartıyla Bosna mülhakâtından başkaca mütesellimlik olan Podgoriça Kazâsı mütesellimliği barbaline-i mîr-i mîrânı uhdene ihale olunduğu beyânıyla ber-mûceb-i şürût-ı mahal merkûmu zabt û rabta kıyam ve muhafaza-i kal‘a …ve def‘-i şirret-i fesâd ve eşkıyâ ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ ve za‘ifâ ve bi’l-cümle ahâlî ve ebnâ-i sebilin istihsâl ve emniyet ve asayişleri husûsuna cidalül ebhası eylemek bâbında bin yüz doksan beş senesi recebinde bir kıt‘a ve fî-mâba‘d dâhi şerâ‘it-i mezbûreye ri‘âyet eylemek şartıyla mütesellimlik mezbûr kemâ-kân sana ifâ olmakla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimde münderc ve tenbîhat muktezâsı üzere amel ve hareket ve hilâfından tevkî ve mübâ’adet eylemek bâbında doksan altı senesi evâ’il-i şevvalinde dâhi bir kıt’a evâmir-i şerîfem sâdır olmuştu ba‘de-zin dâhi şerayit-i mezbûr temessükü kemâyenbağı tenfîz ve icrâ ta‘ahhüd-i sâbıkâna menâfi hareketten ziyâde ittika eylemek şartıyla mütesellimlik mezbûr kemâ-kân uhde-i sadâkatine ihale olunmakla me’mûriyet-i sâbıkâna te’diyen ve ifâ olunduğunu iş‘aren hassaten işbu emr-i şerîfim dâhi ızdar ve (isim yazılmamış) ile irsâl olunmuştur imdi sen ki mîr-i mîrân mûmâ- ileyhsin ber-vech-i mütesellimlik mezbûr mukaddem olan ta‘ahhüdüne binâ’en uhdene ihale ve takdimiçün olunup bu def‘a dâhi sabıkı misüllü kemâ-kân anifa ve takrîr kılındığı ma‘lûmun oldukta ta‘ahhüd ifaya mübâderet birle zabt û rabt memleket ve himâyet ve sıyânet-i fukarâyı ra‘iyyetve def-i mazarrât ve erbâb-ı şekavet ve hâlâ tenbîh ve muhafaza-i kazâ ve etrafa bezl ve sa‘y ve kudret ve kemâl-i sa‘y ve dikkat ve umûr-ı mülkiyete dair hâlât ve Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhin emir tenbîhine muvâfakat ve mutâbakat ve ser muhâlif mümâna‘attan mübâ‘adet ve kazâ-i mezbûrdan Bosna vâlileri tarafına râcî-i hazeriyyenin şürûtu mûcebince ber-mûceb-i evâmir-i (...) ze‘âmetiyle kabzına me’mûra teslîm olunması hâlâtına sarf-ı mekennet ve hilâfından tahâşşi ve mücânebet eyleyesiz ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin mütesellimlik mezbûru mîrî-mîrân-ı mûmâ-ileyh kemâ-kân zabt ettirip mütesellimliği umuruna âharı dahl û ta‘arruz ettirmemeğe ihtimâm eylemek bâbında

Fî Evâsıt-ı L sene 1197

Hüküm 243

Özet

Ze‘âmet sahibi olan Salih veled-i Mustafa gelerek Hersek Sancağı’nda Srebriçe Nâhiyesi’nde ze‘âmetinin bulunduğu Bradice ve Foça mahallinde bulunan arâzîlerin öşür ve vergilerini almakta iken mahallinden müdâhale edildiğini müdâhalelerin men ve kânûn ve defter-i icmâl ve defter-i mufassal ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna’da vâkı Hersek Sancağı’nda kâ’in Çayniçe ve Foça kadılarına hüküm

Zu‘amâdan Salih veled-i Mustafa zîde kadrühû gelüb Hersek Sancağı’nda Srebriçe Nâhiyesi’ne Nefs-i Pazar ve Osholina ve gayrıdan yirmi bin beş yüz akçe berâtı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze‘âmeti mülhakâtından Hersek Sancağı’nda Foça Nâhiyesi’ne tâbi-i Çiftlik-i Mehmed Bey müteferrika-i dergâh-ı âlî ma‘a bagat ve tarla-i ve üç hüccet-i şer‘iyye ile tasarrufunda bulunan yerleriyle der Mahalle-i Bradice ve Bağ der Mahalle-i Cami-i Şerîfe Mehmed Bey der Nefs-i Foça der tasarruf-ı Mehmed Bey maktû yüz akçe ve Hersek Sancağı’nda Çayniçe Kazâsı muzâfâtından Ahife Nâhiyesi’ne tâbi Çiftlik-i Mehmed Bey mutasarrıf dergâh-ı âlî an Baştine-i Marko (...) ma‘a hisse-i çayır mîr kal‘a ve hîn-i tahrîrde tasarrufunda bulunan yerler ile der Karye-i Lararik an nim çiftlik tasarrufiye ber-vech-i maktû yüz akçe yazılarıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde Nefs-i Pazar mezkûr vâkı gayrı biriktirilip kırk sekiz bin akçe ze‘âmete bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun yirmi bin akçesi ve bakisi müştereği kayıtlarında bulunduğu Defter-i Hâkânî’de mukayyid olunmakla zikrolunan çiftlikler arâzîmiz yine zirâ‘ât ettiğin zirâ‘âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden ve kadîmi alına gelir çayırların dâhi hâsıl olan otlukların öşre mu‘âdil maktûların taleb ve müşterekleriyle ahz murâd eyledikte hilâf-ı kânûn vermekte ta‘allül ve mümâna‘at ve gadr sevdasında oldukların bildirüb hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn bir ferd ta‘allül ve mücânebet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid ve kânûnen su’âl olundukta mûmâ-ileyh Salih veled-i Mustafa Bey mutasarrıf olduğu ze‘âmeti mülhakâtından Defter-i Hâkânî’de mastur Çiftlik-i Mehmed Bey müteferrika dergâh-ı âlî

deyü….iki adet çiftliklerden maktû‘a kayıd olunmağla zikr olunan çiftlikler arâzîsine ze‘âmet ettirildiği hâsıl eyledikleri terekelerinden ve kadîmi üzere biçilir çayırların dâhi hâsıl olan otlukların öşre mu‘âdil maktû‘ları müşterekiyle za‘îm-i mûmâ-ileyh kabz olub noksan teklîfi ile ta‘allül etmeleri mugâyir-i kânûn idüğü temhir olunmak vâkt û zamanı yazılmıştır

Tarihsiz

Sayfa 94

Hüküm 244

Özet

Hayırseverlerden Hasan Paşa’nın cami-i şerîfinde müezzin olan Derviş Hasan gelerek bunun Berne köyünde arâzîsinin ve tekâlîf emri gereğince üzerine vermesi gereken meblağ olmamakla ahâlîden bazı kimselerin sende bizimle hissedarsın diyerek müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Nevesin kadısına hüküm

Ashâb-ı hayrattan Hasan Paşa nâm sahibü’l-hayr cami-i şerîfinin bi’l-fi‘il berât-ı şerîfimle mü’ezzini olan Derviş Hasan gelüb bunun kazâ-i mezbûra tâbi Berne nâm karye toprağında bi’l-fi‘il zabt ve tasarrufunda haneye bağlı tekâlîf olmak icâb eder emlâk ve yerleri olmayıp tekâlîf mutâlebesiyle ta‘addî olunmak icâb etmez iken lakin karye-i mezbûre ahâlîsi zuhûr ve üzerlerimize vârid olan tekâlîften sen dâhi bizimle ma‘an hisse ver deyü ta‘addîden hâli olmadıkların bildirüb men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı L sene 1197

Hüküm 245

Özet

Nevesin sâkinlerinden Osman beşe bin el-Hâc İsmail gelerek bunun Çayniça Kazâsı’nda Rodonine Nâhiyesi’nde Tarbavaç Köyü’nde bulunan arâzîsinin kânûn üzere vergilerini verdiğini ancak vergiyi toplayanların kendisinden kânûna aykırı olarak fazla meblağı tahsîl etmek istediklerini ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Mevlânâ Çayniça kadısına hüküm ki

Nevesin Kal'ası sâkinlerinden Osman beşe bin el-Hac İsmail dimekle ma'rûf kimesne gelüb bunun Çayniça Kazâsı muzâfâtından Rodonine Nâhiyesi'nde vâkı Tarbavaç ma'a Dobrovaç nâm karye toprağında ma'lûmetü'l-hudûd ve arâzîye mutasarrıf olub üzerine edâsı lâzım gelen evâmir-i âlîyyeleriyle vârid olan tekâlîften tahmîline göre hissesine isabet edeni emir ve defter mûcebince nâhiye-i mezbûre ahâlîleriyle ma'an cem'ine me'mûra edâda kusûru olmayıp (...) ta'addî olunmak icâb etmez iken nâhiye-i merkûme ahâlîleri tam-ı hamlarından nâşi hilâf-ı kânûn tahmîlinden ziyâde tekâlîf mutâlebesiyle nizâ'a tasaddî ve bundan akdem ahvâlleri ahâlî taraflarından vekilleri olan Balkakenzi Yovan veled-i Vedan nâm zımmî ile ma'rifet-i şer'le rü'yet oldukta ahâlî-i mesfûrunun hüccet-i şer'iyye itâ olunmuşken ahâlî-i mezbûrlardan bazıları kânûn ve mugâyir-i hüccet yine tahmîlden ziyâde tekâlîf mutâlebesiyle ta'addî ve nizâdan ari oldukların bildirüb hüccet-i şer'iyye mûcebince kânûn üzere amel olunup mezbûrların hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye ziyâde mutâlebesiyle vâkı olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum sudûruyla istid'â inâyet eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak bâbında emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ'il-i L sene 1197

Hüküm 246

Özet

Ömer veled-i Ali arzuhâl ederek Bosna Eyâleti'nde Klis Sancağı'nda bulunan Rama Nâhiyesi'nde Ehlanuk Köyü'nde gedik timârı ve Akhisar Kalesi dizdârı olan Abdullah'ın gedik timârına müdâhale ettiği defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre müdâhale edilmemesi ve kânûna göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Akhisar kadısına hüküm ki

Ömer veled-i Ali nâm kimesne Südde-i Sa'âdet'ime arzuhâl idüb Bosna Eyâleti'nde vâkı Klis Sancağı'nda vâkı Rama Nâhiyesi'ne tâbi Ehlanuk nâm karye ve gayrıdan seksen iki akçe gedik timâr ile Akhisar Kal'ası müstahfazlığa mutasarrıf hizmetinde mukim iken kal'a-i mezbûre dizdârı Abdullah nâm kimesne gerek timâr ve gerek mahsûlâtını kendisi ahz û kabz etmek za'îmiyle (...) mezemzirlü mûmâ-ileyhâ emmisi oğlu Mehmed veled-i Hasan'a arz verip bin yüz doksan dört senesi saferi

gurresinde merkûm Mehmed veled-i Hasana tevcîh verip ve gadr eylediğin bildirüb ona göre gedik timâr-ı mezbûrun kendine ifâ olunsun istid‘â ve Hazine-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca‘ât olundukta gedik timâr-i mezbûr el-Hâc Mehmed veled-i Hasan’ın üzerinde olduğu mastur ve mukayyid bulunmağın siz ki vezîr-i müşâr ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhumasız dizdâr merkûm hazır olduğu kal‘a-i mezbûre neferasından mevsûkü’l-kelâm erbâb-ı vukûftan bi’l-fi‘il … su’âl olunup fi nefsi’l-emir (silik) hizmeti lâzımesinde kıyam olub hizmette değil ise hilâf-ı inhâ berâtı mücerred arz ile ma‘zûriyet tahkîk ederse merkûmun ref‘inden hâsıl (silik) bir güne arz ettirilmek için isti‘lâmı havi fermân-ı âlî-şân yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Za sene 1197

Sayfa 95

Hüküm 247

Özet

Bosna Sancağı’nda bulunan Srebreniçe Kasabası serdarlığı İzvornik’te zabitlik yapan kişilere verildiği ancak daha sonra dışarıdan kimselere de serdarlık verildiği serdarlığın yirminci bölükte Binbaşızâde İbrahim’e verilmesini istirham edildiği ve kendisinin serhat olarak ta‘yîn olunduğunu ancak İzvornik Kalesi müstahfızından yeniçeri zabiti Mehmed’in serdarlığa muhalefet ettiğini ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik Kal‘ası muhafazasında Yeniçeri zabiti olan (isim yazılmamış) zîde mecdühûya hüküm ki

Bosna Sancağı’nda vâkı Srebreniçe Kasabası serdarlığı İzvornik zabiti olanlar tarafından kasaba-i mezbûre ahâlîlerinin muhtarı olanlara caize-i mutadı olarak verilerek bu-vechle ahâlî ve re‘âyâ-yı fukarâ ise beşer hal üzereler iken biraz vâkıtten beri bazıları (silik) kasaba-i mezbûre serdarlığı kadîme mugâyir cayizen ile ecânib kimesnelere verilip kasaba-i mezbûre ahâlî ve re‘âyâ neferasının meslûbü’l-sarahat olmalarına badi ve ihtilal nizâmı mûceb olacağı muhzır ve i’lâm ve senede bir def‘â iki yüz elli guruş cayize ile kasaba-i mezbûre serdarlığı (kesik) yirminci bölükte Binbaşızâde İbrahim zîde kadruhûya verilmesini istirham ve muhasebe-i nizâm tenbîh ve ahâlî ve re‘âyâ fukarâsından serdarlık mezkûresine senede ol miktar cayize ile ahâlînin muhtarı (kesik) zabt û rabta muktedir

merkûma verilmesiçün bâ mektûb ocak doksan bir senesi evâsıt-ı rebiülahirinde emr-i celilü'l-kadirim sâdır olmuşken hâlâ İzvornik Kal'ası muhafazasında yeniçeri zabiti olan sen ki Mehmed Sadreddin zîde mecdühûsun kadîme mugâyir ve emr-i âlîye muhâlif ziyâde çayire taleb ve ahzına kanâ'at olunmayıp âharı serdar nasb murâd ve teftiş nâmıyla kurraya mektûb ile çukadar irsâl ve mukim-i şer' zuhûr etmedin ve mahfil-i kazâya gelmedin(...) olmadığı vechile neferât tatbik ve darb ve harç ve bilâ emr-i şerîf âhar kazâya adem ihzârı tahkîki ile şiraze-i nizâmı hal ve fî-mâba'd Srebreniça Kazâsı'nın serdarlık caize-i kadîmesi olan iki yüz elli guruştan ziyâde mutâlebe olunmak ve cümlenin muhtarı olan merkûme İbrahim azl olunmak ve teftiş ve kefiliye nâmıyla akçe mutâlebe olunmak için Srebreniça Kazâsı'nda sâkin ulemâ ve sulehâ ve kudât ve e'imme ve hutebâ vesâ'ir vücûh-ı ahâlîde cem-i gafir ve cem'i kesir meclis-i şer'de inhâ ve ol bâbda emr-i şerîfim verilmek ricâsına bi'l-iltimâs arz ve kasaba-i merkûme sermed medârı olmakla iktizâsına göre muhâlifinden nihayetleri zuhûr ve te'dîbleri iktizâ edenler ahz ve te'dîb olunmak da'vâların olmakla fî-mâba'd cümlenin muhtarı kimesneyi caize-i kadîmi üzere serdar nasb ve ecânib ve nâ hak makûlesiyle serdarlık verilmek ve ber-vech-i ta'addî eylemek üzere emr-i şerîfim sudûru bâbında hâlâ dergâh-ı muallam yeniçerileri ağası olan Mehmed Ağa dâme ulüvvühû i'lâm etmeğin sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin i'lâmı mûcebince amel olunmak bâbında

Nesimi

Fî Evâsıt-ı Za sene 1197

Hüküm 248

Özet

Mustafa Fehmi gelerek kazâda naîb olduğunu ve herkesin kendisinden memnûn olduğunu ve kendisinin nibayet hizmetinde istihdâm edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Klis Sancağı'nda vâkı Mevlânâ Akhisar kadısına hüküm ki

Mevlânâ Mustafa Fehmi zîde ilmühû gelüb sen ki mevlânâ-i mûmâ-ileyhsin tarafından kazâ-i mezbûrada nâ'ib olub beyne'l-ahâlî (...) hükkâm-ı şer'iyye idüb hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye zulüm û ta'addîsi olmayıp herkes (...) üzereler iken ashâb-ı arzdan kimesneleriz (...) istemeziz deyü hilâf-ı şer'-i şerîf hâlî olmadığın bildirüb men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ ve fuzûlî Dîvân-ı Hümâyûn'dan su'âl olundukta mezkûr

Mustafa ve kazâ-i mezbûrda nâ'ib olub (silik) icrâ-yı ahkâmı şer'iyye idüb hilâf-ı şer'-i şerîf (...) zulm û ta'addîsi olmayıp ahâlî her hâlînden (silik) olmakla ve bedelinin mezbûr kazâ-i mezbûrda nibayet hizmetinde istihdâm eylemek için bu makûleden kânûn üzere emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü hilâf-ı tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Za sene 1197

Ferruhi

Hüküm 249

Özet

Kazâ sâkinlerinden Ahmed gelerek bu kazâ sâkinlerinden Osman ismindeki kişinin kendi hâlînde olmadığını ve bin yüz doksan dört senesinde yüz yirmi guruş akçesini gasb ettiğini ve gasb ettiği akçelerin kendisine verilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Yayçe kadısına hüküm

Kazâ-i mezbûr sükkânından Ahmed nâm kimesne gelüb bu kendi hâlînde arzıyla mazar ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vâzi ve ta'addîsi olmayıp ve üzerine dâhi şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken yine kazâ-i mezbûr sükkânından Osman nâm kimesne kendi hâlînde olmayıp buna arz ve (...) edâ ve mücerred tekrir ve ızrâr kasdıyla hukûk iddi'â ve ehl-i örf ta'ifesi taraflarından dâhi üzerine mübâşir ta'yîn ve mürâfa'a-i şer'-i şerîf oldukta iddi'âsı lağv ve (...) olduğu gadr-ı şer' zâhir ve nümayan ve mu'ârazadan men' bilâ cânib-i şer'den bunun yedine hüccet-i şer'iyye verilmişken mezbûr Osman kani ve müterakki olmayıp ehl-i örflerin bin yüz doksan dört senesinde yüz yirmi guruştan mütecâviz akçesin gayet ahz ve ziyâde gadr ve ta'addî eylediklerinde yine kazâ-i mezbûr sükkânından Abdullah ve Hacı Mustafa ve Mehmed nâm kimesneler ehl-i örf ta'ifesi taraflarından gelen mübâşire akçe ver deyü verilmiş değil iken mezbûr hal mücerred biz sizin için gelen mübâşire akçe veririz deyü ta'addî ve rencideden hâlî olmadığın ve bu bâbda da'vâsına muvafık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verileceğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince hüccet-i şer'iyye görülüp hilâf-ı şer'-i şerîf ve bigayrı hak münîf ol miktar guruş hakkı almakla (silik) ve alıverilüb ve mezbûrların ol

vechle olan dâhiliyeleri dâhi men‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden hüccet-i şer‘iyye verilmek için yazımıştır

Fî Evâhir-i Z sene 1197

Şerîf

Sayfa 96

Hüküm 250

Özet

Kazâda bulunan Cisr-i Kebir Kalesi halkından olan Molla Ali ve Mahmud kardeşler gelerek bunların anneleri Hatice hatun yüz doksan senesinde öldüğünü ve kazâda bulunan tarlaların kendilerine intikâl ettiğini Kale sâkinlerinden (...) oğlu Ali bin Ömer kethüdânın tarlalara müdâhale ettiğini ve müdâhalenin men olunarak Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Nevesin kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrda vâkı Cisr-i kebir Kal‘ası sükkânından Molla Ali ve Mahmud nâm karındaşlar gelüb bunlarında vâlideleri Hatice nâm hatun yüz doksan senesinde müteveffiye oldukta yine kazâ-i mezbûrda vâkı Keçe nâm mahalde sahib-i arz temessükü mûcebince kırk seneden mütecâviz mutasarrıf olub ma‘lûmetü’l-hudûd tarlaları kânûn üzere tapuya müstehak ve hak tapu bunların olmakla bi garez müsliminden takrîr eyledikleri resm-i tapu ile sahib-i arzdan olub yedlerine verilen sahib-i arz temessükü mûcebince iki seneden beri iştirâken zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ idüb ber-vechle müdâhale ve ta‘arruz olunmak iktizâ etmez iken yine kal‘a-i mezbûre sükkânından (...) oğlu Ali bin Ömer Kethüdâ dimekle arîf kimesne zuhûr ve şirrete sülûk ve ol yerler benim ve vekil olduğum vâlidem Kezban binti el-Hâc Hüseyin nâm hatunun olmakla ahz û zabt ederim deyü hilâf-ı şer‘-i ve kânûn fuzûlî müdâhale ve kiraren ve miraren terâfu-i şer‘ olduklarında ta‘addîsi men‘ birle taraf-ı şer‘den hüccet ve i’lâm-ı şer‘iyye ve mürâselet verilmişken yine tek durmayıp hevasına Travnik kadısı ile yekdil ve fuzûlî zabt ve gadr etmekle bunun dâhi tekrar mürâfa‘a-i şer‘-i şerîf olduklarında ol yerleri bulup zabt idüb lakin mezbûrun hilâf-ı kânûn fuzûlî ve tağliben zabt eylediği senelerin yerlerinden noksan arâzîsine taleb olmak istediklerinde mezbûr ber-vech-i şer‘i ta‘addî ve muhalefet ve gadr olunmağın ve ol bâbda da‘vâsına muvafık Şeyhü’l-

islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb mûcebince şer'le görülüp mezbûrun hilâf-ı şer' ve kânûn fuzûlî ve tağliben zabt eylediği senelerin noksan arâzîsi her ne ise tamamen tahsîl ve bi kusûr alıverilip ta'allül ve nizâ ettirilmeyip ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i S sene 1198

Fehim

Hüküm 251

Özet

Kazâdan Mahmud ve Salih gelerek İstolçe Kalesi hudûdunda bulunan Kızıl köy toprağında yetmiş seneden beridir mutasarrıf oldukları tarlalara müdâhale edilmezken Kale sâkinlerinden Bakireoğulları olarak bilinen kimseler kendi hâlînde olmayıp tarlaları zabt ve müdâhale eylemek istedikleri ve müdâhalelerinin men' ve Defter-i Hâkânî'ye göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Nevesin kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûreden Mahmud ve Salih nâm kimesneler gelüb havâss-ı hümâyûnum karyelerinden İstolçe Kal'ası hudûdunda vâkı kazâ-i mezbûra tâbi Kızıl nâm karye toprağında eben an ced yetmiş seneden mütecâviz sahib-i arz temessüküyle mutasarrıf ve beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda edegeldikleri ma'lûmetü'l-hudûd tarlaların âhardan ber-vechle müdâhale ve ta'arruz olunmak icâb etmez iken ve bu makûle on sene mürûr eden toprak da'vâsının tekrar istimâ'ı memnû'ken kal'a-i mezbûreden mütegallibe ve cebbâriyeden Bakireoğulları dimekle ma'rûf kimesneler kendi hâlînde durmayıp ol yerleri hilâf-ı kânûn fuzûlî ve tağliben zabt sevdasıyla zikrolunan yerler seneyn-i mezbûreden mukaddem bizim idi yedinizden alub zabt ederiz deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve ta'addî den hâli olmadıkların bildirüb ol yerler yedlerinde olan sahib-i arz temessükü mûcebince bir karar-ı sabık iştirâken kendilere zabt û zirâ'ât ettirilip mezbûrlardan hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i temessük bir türlü dahl û ta'arruz ettirilmeyip vâkı olan tasallut ve ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fehim

Fî Evâ'il-i S sene 1198

Hüküm 252

Özet

Hanife Hatun gelerek Podgoriça sâkinlerinden Ömer veled-i Osman'ın bin yüz doksan senesinde öldüğünü terekesinin kazâ sâkinlerinden Abdullah'a ve kendisine intikâl ettiğini ve terekenin her kimin elinde ise kendisine verilmesi husûsunda hükümdür

Yalnız kadıya hitaben tebdîl olunmuştur

Podgoriça Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Hanife nâm hatun gelüb bunun Podgorice sâkinlerinden Ömer veled-i Osman nâm kimesne bin yüz doksan (isim yazılmamış) senesinde fevt oldukta bi'l-cümle emvâl ve eşyâ ve üç bin guruş nukud ve tüfenk ve kılıç ve çiftlik ve mülkü müşterek ve bağ ve çiftlik derûnunda olan ma'lûmetü'l-re's ağnam ve nefer ve emvâl-i sâ'iresi ırsen oğlu kazâ-i mezbûrada sâkin Abdullaha ba'de'l-intikâl mezbûr Abdi dâhi bu esnada fevt olub zikrolunan emvâl ve eşyâ ve emlâk ve hayvânât ırsen kendine intikâl eyledikte ve bu bâbda da'vâsına muvafık fetâvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe şer'le görülüp hak ırsiyesi olan ma'rû'z-zikr emvâl ve eşyâ ve hayvânât her kimin zimmetinde ise bi't-tamam kendine alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer'le görülmek için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ'il-i S sene 1198

Hüküm 253

Özet

Timâr sahibi Osman ve Mehmed veledân Mustafa sipâhiler gelerek bunlar iştirâk hâlînde mutasarrıf oldukları timârlarından öşr taleb ettiklerinde bazı kimselerin vermekte muhalefet ettiklerini ve muhalefetlerinin men ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna Brod kadısına hüküm

Erbâb-ı timârdan Osman ve Mehmed veledân Mustafa nâm sipâhiler gelüb bâ-berât-ı âli ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları timârları karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi Çiftlik-i Ömer nâm karyenin zirâ'at ve harâset edenlerin öşrü kadîmden beri (...) oluna gelmekle karyeleri toprağında zirâ'ât edenlerin hal eyledikleri terekelerinden kânûn

üzere sekizde bir öşür ile salariyeleri (…) maraz-ı hal eyledikleri içlerinden bazıları (...) öşür (...) veririz deyü hilâf-ı kânûn ta‘allül ve muhalefet olduğu timârları mahsülünden küllî küsûr ve noksan tertibine bâ‘is ve bâdî oldukların bildirüb zirâ‘âtleriyle hal eylediğin terekelerinden kânûn üzere sekizde bir öşür ile salariyeleri alıverilüb hilâf-ı kânûn ta‘allül ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Şerîf

Fî Evâ’il-i S sene 1198

Sayfa 97

Hüküm 254

Özet

Kazâda bulunan Cisr-i Kebir Kalesi’nde bulunan Sultan III. Ahmed Han’ın cami-i şerîfinin imâm ve hatibi olan Şeyh Osman gelerek bunun mutasarrıf olduğu evinin dibine Numanoğlu Ömer Odabaşı’nın bina inşa ettiğini ve pençelerinin kapandığını ve zararının giderilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Nevesil kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi Cisr-i Kebir Kal‘ası derûnunda kâ’in Sultan Ahmed Han-ı Sâlîs Cami-i Şerîfi’nin imâm ve hatibi olan Şeyh Osman zîde salaha gelüb bunun kal‘a-i merkûme derûnunda mutasarrıf olduğu mülk-i menzili ittisalinde bir bâb tahtani menzile mutasarrıf Numanoğlu Ömer Odabaşı dimekle arîf kimesne menzilini hedm ve müceddeden fevkani menzil bina ve ihdâs ve bunun hakir tevânı olan mahallere pencereler kesir ve nezaret ve kamilesini menzili duvarına icrâ ve duvarı hedm ve küllî zarar-ı şer‘isi olmaktan nâşi bu dâhi Bosna vâlisi tarafına ref‘ def‘aten iştikâ ve mahal nizâ üzerine bî-garez kimesneler muvâcehelerinde ma‘rifet-i şer‘le keşif ve mu‘ayene ve hakir tavânı olan mahallere nezareti ve menzilin kamilesi bunun menzilin duvarına câri ve hedm ve beş yüz guruş hasaratı olub küllî zarar-ı şer‘isi olduğu ledi’ş-şer‘i’l-enver sâbit ve zâhir ve mezbûrun zarar-ı şer‘isi ma‘rifet-i şer‘le men‘ü def‘ olunmak için tenbîh-i şer‘ olunmuşken mezbûr oğullarıyla yekdil ve bir türlü memnû ve mütenbîh olmayıp inâyet-i ızrâr ve mezbûr ziyâde müte‘ayyine ve cebâriyeden olduğundan ber-vechle ihkâk-ı hak mümkün olmağın ma‘zûr ve şâyeste-i merhamet olduğun ve husûs-ı mezbûr

vech-i muharrer üzere olduğunu müşâ'ar sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhâ Ahmed Necib zîde fezâilühümâsın tarafından i'lâm olunduğun bildirüb şer'le görülüp mezbûrun muhaddes ebniyesinin zarar-ı şer'isi men' ü def' ve ber-muktezâ-yı şer'isi mazhar-ı ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 1198

Hüküm 255

Özet

Kazâda bulunan Cisr-i Kebir Kalesi sâkinlerinden Molla Ali ve Mahmud gelerek bunların anneleri Hatice Hatun'un öldüğünü ve yine terekedeki tarlaların kendilerine intikâl ettiğini ancak kale sâkinlerinden Numanoğlu Ali bin Ömer Kethüdâ'nın terekedeki tarlalara ve emvâle müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men ve kânûn ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Nevesin kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrada vâkı Cisr-i Kebir Kal'ası sükkânından Molla Ali ve Mahmud dimekle ma'rûf kimesneler gelüb bunların vâlideleri Hatice hatun müteveffiye olduğu yine kal'a-i mezbûrada vâkı (...) nâm mahalde bâ hüccet-i şer'iyye kırk seneden beri bilâ nizâ mutasarrıf olduğu samanhanesi ırsen bunlara intikâl ve bunlar dâhi bilâ nizâ iki sene müşterek mutasarrıf olub âharın ber-vechle alâkası olmayıp müdâhale ve ta'arruz olunmak icâb etmez iken yine kal'a-i mezbûre sükkânından Numanoğlu Ali bin Ömer kethüdâ dimekle ma'rûf kimesne zuhûr ve hazır olunan samanhane benim vekil olduğum vâlidem Binzâde binti el-Hâc Hüseyin nâm hatunun olmakla vekaleten zabt ederim deyü nizâ'a tasaddî ve bundan akdem kiraren ve miraren mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında vâlideleri müteveffiye-i mezbûre Hatice mülkiyet üzere bâ hüccet-i şer'iyye bilâ nizâ kırk sene ve ba'de'l-vefât bunlar dâhi iştirâken iki sene bilâ nizâ mutasarrıf olub ve bu makûle bilâ gadr-ı şer'i on beş sene mürûr eden mülk-i samanhane da'vâsının tekrar istimâ'ı memnû olduğuna bina'en mezbûrun iddi'âsı lağv ve mahaz kezb olduğu lede'ş-şer'i'l-enver sâbit ve zâhir ve ol-vechle olan nizâ ve ta'addîsi men' ü def' birle taraf-ı şer'den i'lâm ve zabtıçün iki kıt'a mürâsele ve i'lâm mezbûrun bilâ senet amel oluna deyü ahâlî tarafından (silik) olunmuşken yine memnû ve mündef olmayıp inadında (...) ve bin yüz doksan senesinde hevasına tâbi Travnik kadısı ile ittifak ve bezl-i irtişa ile

mezbûre hüküm ve (...) idüb ziyâde gadr ve ta‘addî eylediğin ve mezbûr ziyâde mütegallibeden olduğundan bir vechle mukavemet ve ihkâk mümkün olmayıp ve ahvâlleri diğer gün oldukların ol bâbda da‘vâsına muvafık müte‘addid fetâvâ-yı şerîfeleri olduğun ve husûs-ı mezbûr vech-i muharrer üzere olduğun müşâr ahâlî kal‘a-i mezbûrdan vukûf-ı tâmi olan kimesneler muhzır eylediklerin bildirüb yedlerinde olan i’lâm ve hüccet-i şer‘iyye ve mürâselât ve fetâvâ-yı şerîfeleri mûceblerince şer‘le rü’yet ve vâlideleri müteveffiye-i mezbûreden müntakil mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf zabt eylediği samanhaneleri kemâ-kân iştirâken zabt ettirilip mezbûru ber-vech-i şer‘i ve mugâyir-i senedât ta‘allül ettirilmeyip ber-muktezâ-yı şer‘ mazhar-ı ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘âyı inâyet eylediği ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 1198

Hüküm 256

Özet

Kazâda bulunan Cisr-i Kebir Kalesi’nde sâkin olan Ramazan gelerek bunun evi civârında bulunan bir evin sahibi olan Numanoğlu Ömer’in kendi tarafına bina inşa ettiğini ve kendi binasının zarar gördüğünü ve zararının tazmin edilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Nevesin kadısına

Kazâ-i mezbûrda vâkı Cisr-i Kebir Kal‘ası’nda sâkin Ramazan nâm kimesne gelüb bunun menzili civârında vâkı bir bâb menzile mutasarrıf Numanoğlu Ömer Kethüdâ dimekle ma‘rûf kimesne menzilini hedm ve mücedded menzil bina ve bunun hakir tevanı olan mahallere pencereler ihdâs ve nezaret eylediğinden ma ´ada kamilesini bunun tereke imtiyazı üzerine ihda ve (...) ile terekesi (...) ve küllî zararı olduğundan (...) vesâ’irleri menzillerinde yine mürûr-u ubûr edegeldikleri kadîmi kebirileriyle ta‘mir ve mürûr ve ubûr idüb dâhil icâb etmez iken tezkar mürûruna dâhi muhalefet ve gadr irâdesinde olduğu ve bundan ma‘adasına muvafık Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince şer‘le görülüp mezbûrun muhaddes pencere ve kamilesinin zarar-ı şer‘isi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fehim

Fî Evâsıt-ı S sene 1198

Sayfa 98

Hüküm 257

Özet

Nevesin Kazâsı'nda bulunan Cisr-i Kebir Kalesi sâkinlerinden Molla Ali ve kardeşi Mahmud gelerek bunların anneleri Hatice Hatun'un bin yüz doksan senesinde öldüğünü ve tarlaların kendilerine intikâl ettiğini ancak kazâ sâkinlerinden Ali bin Ömer Kethüdâ'nın tarlalarına müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men ve kânûn ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Nevesin kadısına hüküm

Nevesin Kazâsı'nda vâkı Cisr-i Kebir Kal'ası sükkânından Molla Ali ve karındaşı Mahmud dimekle ma'rûf kimesneler gelüb bunların vâlideleri Hatice nâm hatun bin yüz doksan senesinde müteveffiye oldukta kazâ-i mezbûrda vâkı Geçid nâm mahalde kırk seneden beri bilâ nizâ zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda edegeldiği (...) tarlası dimekle ma'rûf ma'lûmü'l-hudûd tarlası kânûn üzere tapuya müstehak ve hak tapu bunların olmakla bunlar dâhi vâlideleri yerlerin bi garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile sahib-i arzdan alub yedlerine verilen tapu temessükü mûcebince iştirâken zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb ber-vechle müdâhale ve ta'addî olunmak icâb etmez iken yine kal'a-i merkûme sükkânından içlerinden bunun oğlu Ali bin Ömer kethüdâ dimekle arîf kimesne zuhûr ve ol yerler vekil olduğum vâlidem Binzâde binti el-Hâc Hüseyin nâm hatunun olmakla vâlideniz müteveffiye-i mezbûre kırk seneden beri fuzûlî zabt ve siz dâhi iki sene fuzûlî zabt etmekle yedinizden alub zabt ederim deyü nizâ'a tasaddî ve bundan akdem kiraren ve miraren mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında bu makûle on sene mürûr eden tarla da'vâsının istimâ'ı memnû olduğuna binâ'en mezbûrun iddi'âsı lağv-ı mahaz şert olunduğu lede'ş-şer'i'l-emri min-lehû'l-emr fi'l-yevmi'l-enver zâhir ve ta'addîsi men' ü def' ve ol yerler kemâ-kân âhar gün yedine tenbîh birle taraf-ı şer'den hüccet-i şer'den tekrar i'lâm ve mürâsele itâ olunmuşken yine tek durmayıp bu makûle arâzî da'vâsı mahallinde kânûn üzere rü'yet olunagelmişken hevasına tâbi Travnik kadısı ike yekdil ve bezl-i irtişâ ile hüküm ve ta'addî ettirilip

vucuhla gadr eylediği ve husûs-ı mezbûr vech-i muharrer üzere olduğun muşâ‘ar ahâlî-i kala-i mezbûreden vukûf-ı tâm olan kimesne muhzır eylediklerin ve ol bâbda da‘vâsına muvafık fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb yedlerinde olan temessük ve senedât-ı şer‘iyyeleri mûcebince fetâvâ üzere amel olunup vâlidelerinden müntakil sâlifü’z-zikr tarlaları kendilere alıverilüb bir karar-ı sabık iştirâken zabt û zirâ‘ât ettirilip mezbûru hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i temessük ve senedât-ı şer‘iyye bir türlü ta‘allül ve muhalefet ve nizâ ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve kânûn-ı hümâyûnum kalemine kânûnen su’âl olundukta mezbûrdan Ali ve Mahmud’un vâlideleri Hatice nâm hatun müteveffiye oldukta ol yerler tapuya müstehak ve hak tapu olmalarıyla mezbûrların olub bigayrı hak Müslümanların ta‘addî eyledikleri resm-i tapu ile sahib-i arzdan olub yedlerine verilen temessük mûcebince iki seneden beri iştirâken zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ederler iken ecânibden olan mezbûr ol yerler kırk sene merkûm ve benim vâlidemin olub sizin vâlideniz mezbûre fuzûlî zabt etmiş şimdi yedinizden alub zabt ederiz deyü fuzûlî zabt eylediği vâkı olduğu surette men‘ ü def‘ ve ol yerler alıverilüb bir karar-ı sabık zabt û zirâ‘ât ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fehim

Fî Evâsıt-ı S sene 1198

Hüküm 258

Özet

Emine Hatun’un kazâda bulunan İrpiç köyü toprağında bulunan iki adet çiftliğini ve yine kazâ sâkinlerinden zevci Mehmed Sipâhi’nin zabt ettiğini ve çiftliklerin kendisine verilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Prepol kadısına hüküm

Emine nâm hatun kazâ-i mezbûra tâbi İrpiç nâm karye toprağında vâkı ma‘lûmetü’l-hudûd ve’l-cirân mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu iki kıt‘a çiftliği yine kazâ-i mezbûr sâkinlerinden zevci Mehmed sipâhi dimekle arîf kimesne bin yüz doksan senesinde hilâf-ı şer‘-i şerîf tezvîrât ile fuzûlî zabt ve ziyâde gadr eylediğin ve bu bâbda da‘vâsına muvafık fetâvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb şer‘le görülüp alıverilüb icrâ-yı

şer‘ ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Vacid

Fî Evâhir-i S sene 1198

Hüküm 259

Özet

Yova adındaki Yahudi arzuhâl göndererek babası Hatem’in öldüğünü ve terekenin kendisi ve kardeşi Yako’ya intikâl ettiğini ancak kardeşi Yako’nun hissesini kendisine vermediğini, tereke hissesinin kendisine verilmesi ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Saraybosna kadısına hüküm ki

Yova nâm Yahudi Südde-i Sa‘âdet’ime arzuhâl idüb babası Hatem nâm Yahudi doksan yedi senesinde hâlik olub terekesi buna ve Saraybosna’da mütemekkin karındaşı Yako yahudiye intikâl eylemişken mesfûr Yako kendi hissesini kabza adem-i kanâ‘at birle bunun dâhi hisse-i ırsiyesi fuzûlî ahz û zabt ve vermeğin ber-vech-i şer‘i ta‘allül ve muhalefet ve gadr ve ibtâl-i hak sevdâsında olduğun inhâ ve şer‘le görülüp hak ırsiyesi tamamen mesfûr Yako’nun tahsîl ve bilâ kusûr kendine alıverilüb icrâ-yı şer‘iyye ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında sudûr-ı emr-i âlî-şânımı istid‘â eylediği cihetten mahallinde şer‘le görülmek için emr-i şerîf yazılmıştır.

Fî Evâhir-i S sene 1198

Sayfa 99

Hüküm 260

Özet

Muhi Yahudi gelerek bunun babası Hatem’in öldüğünü ve terekesinin bunun babası İsak ve Saraybosna’da sâkin emmisi Yako ve Yova nâm Yahudilere intikâl etmişken babası İsak’ın hissesine isabet eden miktarın amcası Yako zimmetinde olduğunu ve kendisine hissesinin verilmediğini terekeden hissesine düşenin verilmesi ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Saraybosna mollasına hüküm ki

Muhi nâm Yahudi gelüb bunun babası Hatem nâm Yahudi doksan (isim yazılmamış) senesinde mürd olub terekesi bunun babası İsak ve Saraybosna'da sâkin emmisi Yako ve Yova nâm Yahudilere intikâl etmişken babası İsak dâhi hisse-i ırsiyesini kıbelü'l-ahz hâlik olduğundan hak ırsiyesi buna intikâl eylediğinden emmisi mesfûr Yako zimmetinde olduğundan lede'l-ihtar vermekte ber-vech-i şer'i ta'allül ve muhalefet ve gadr ve ibtâl-i hak sevdasında olduğundan bahis ile husûs-ı mezbûr şer'le görülüp babasından müntakil ırsiyesi tamamen mesfûrdan tahsîl ve bilâ kusûr kendine alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1198

Hüküm 261

Özet

Kazâya bağlı timâr köylerinden (isim yazılmamış) Köyü'nden Mehmed ve Veli gelerek köyde (...) tasarrufunda bulunan arâzîlerini teslîm almak istediklerinde muhalefet ettikleri ve muhalefetlerinin men ve arâzîlerinin kendilerine teslîm edilmesini taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Hersek Sancağı'nda vâkı Lubin Kazâsı nâ'ibine hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi timâr karyelerinden (isim yazılmamış) nâm karyeden Mehmed ve Veli nâm kimesneler gelüb karye-i mezbûre toprağında (...) nâm kimesne tasarrufunda bulunan hâli ve mu'attal (...) yerlerini bin yüz doksan yedi senesinde sahib-i arza (silik) karye-i mezbûr sipâhisi Ali nâm sipâhiye (silik) ile alub yedlerine verilen sahib-i arz temessükü mûcebince ol yerlerin (silik) zabt û zirâ'ât etmek mürûr ettiklerinde karye-i mezbûr ahâlîlerinden (...) zuhûr ve ol yerler bizim (silik) ol yerler yedlerine verilen sahib-i arz temessükü kendilere zabt û zirâ'ât ettirilerek hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Ferruhi

Fî Evâhir-i S sene 1198

Hüküm 262

Özet

Ali sipâhi gelerek berât ile mutasarrıf olduğu timârından (isim yazılmamış) nâm kimesnenin bin yüz doksan yedi senesinde vefât ettiği ve oğlu ve kızı ve baba bir er karındaşı ve diğer tapu sâhiblerinden meyve ağacı intikâl eden kişilerin hisselerini diğer üçüncü şahıslara satmak istediği eğer önalım hakkını kullanmak istememeleri hâlînde hisselerin üçüncü şahıslara satılacağını bildirdiği hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Hersek Sancağı'nda vâkı Mevlânâ Lubin Kazâsı nâ'ibine hüküm

Ali nâm sipâhi gelüb bâ berât-ı âli mutasarrıf olacak timâr karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi (isim yazılmamış) nâm karye toprağında arâzîye tasarruf edenler dâhi (isim yazılmamış) nâm kimesnenin bin yüz doksan yedi senesinde fevt olub oğlu ve kızı ve baba bir er karındaşı vesâ'ir tapu ashâbından mülkü meyve eşcârı intikâl eden veresesinden (...) fermân olanlardan kimesnesi kalmayıp tasarrufunda olan yerlerin zamanında tapuya müstehak ve ol yerler içinde meyve eşcârı olub ırsen veresesinden (isim yazılmamış) nâm kimesneden intikâl idüb eşcârın görüp ve göz etmeğin se ´ubet olunduğundan hak tapu mülk-i meyve eşcârı intikâl eden vereselerin mezkûrların olub bi garez Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile kefili olduğu vereseleri mezbûr ol yerler içinde mülkü meyve ağaçları ve ırs-ı şer'le bize intikâl eder deyü tapu almayıp ferâğında dâhi alıvürmeyib timârı mahsûsuna gadr eylediklerin bildirüb bu husûsa zamanını müstehak tapu olan bizler müteveffâ-yı mezbûrun meyve eşcârı intikâl eden vereselere bazı Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile teklîf olunup tâlib olub alırlar ise minhâ alınıp ol-vechle ta'allül ederlerse sahib-i arz hüküm olunup tâlibine resm-i tapu ile verilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Ferruhi

Fî Evâhir-i S sene 1198

Hüküm 263

Özet

Kazâ da bulunan Kobara Köyü'nden İshak gelerek bunun babası (isim yazılmamış) köy toprağında yerleri varken öldüğünü ve kendilerine intikâl ettiğini ancak köy halkından İsmail'in arâzîlerine müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men' ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Teşne Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Kazâ-i mezbûre tâbi Kobara nâm karyeden İshak nâm kimesne gelüb bunun babası (isim yazılmamış) nâm kimesne karye-i mezkûre toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd yerlere mutasarrıfken fevt olub ol yerler bî hasbe'l-vucud (...) intikâl idüb bu dâhi ol yerleri yirmi seneden beri beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ idüb müdâhale olunmak icâb etmeyip bu makûle on sene mürûr eden arâzî da'vâsının istimâ'ı memnu'ken karye-i mezbûreden İsmail nâm kimesne zuhûr ve (...) mezbûre dâhi mukaddem (silik) alub zabt ederim deyü kânûnen müdâhale ve ta'addîden hâlî olmadığın bildirüb men' ü def' ve ol yerler kendine zabt ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Ferruhi

Fî Evâsıt-ı R sene 1198

Hüküm 264

Özet

Belaka Yahudi arzuhâl göndererek babası Salamon Yahudi'nin iş bu sene öldüğünü ve terekesinin eşi ve Ebraham Musa ve Avaram ve Sanem ve Yako ve İsak ve eşi (...) kızı Filorine Yahudilere intikâl etmişken mirasçılar arasında terekedeki hisseleri oranında itilaf olduğunu ve kânûn üzerine hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine hüküm ki

Belaka nâm Yahudi arzuhâl idüb babası Salamon Yahudi iş bu sene-i mübarekede olub hal mezkûresi mesfûreye ve Ebraham Musa ve Avaram ve Sanem ve Yako ve (silik) isak ve zevcesi (...) kızı Filorine nâm Yahudilere intikâl etmişken mesfûrun kendi hisselerine intikâl edene adem-i kanâ'at birle mesfûrunun hisse-i ırsiyesin dâhi fuzûlî zabt

ve ahz ve gadr eylediklerin bildirüb şer‘le görülüp hak ırsiyesi aluvürülmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â eylediği ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1198

Sayfa 100

Hüküm 265

Özet

Timâr sahibi Mehmed sipâhi gelerek Foça Kazâsı’nda Rogorne Nâhiyesi’nde Odrince köyünde timârının olduğunu timârına müdâhale etmek icâb etmez iken Ali’nin timârına müdâhale ettiğini ve defter-i icmâl ve defter-i mufassal ve Defter-i Hâkânî mûcebince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Foça kadısına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Mehmed nâm sipâhi gelüb Hersek Sancağı’nda Foça Kazâsı muzâfâtından Ragorne Nâhiyesi’ne Odrince nâm karyeden üç bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârının başkalemi olan sâlifü’z-zikr Odrince Karyesi’nden ve (...) Hersek mukâta‘âsına tahrîr olunan beş adet kadîmi baştine arâzîsinden ma‘ada otuz sekiz baştine ve on altı nefer re‘âyâ ve Mahalle-i Odrince deyü mukayyid arâzî-i sâ’iresini müşterekiyle kayıt ve berâtına dâhil olmakla karye-i mezbûrede mukâta‘â-i mezbûr tahrîr ve tahsîs kılınan baştine arâzîsinden ma‘ada arâzî sâ’iresini Defter-i Hâkânî mûcebince müşterekiyle timârı tarafından zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd ederken âhardan ber-vechle dahl û ta‘arruz olunmak icâb etmez iken mukâta‘â-i mezbûre mutasarrıf olanlar karye-i mezbûreden mukâta‘â-i mezbûr tahrîr ve tahsîs kılınan baştine arâzîsi kadîmi üzere mukâta‘â-i mezbûre tarafından ve Kokan Nâhiyesi’ne Evlurha nâm karye ve gayrıdan iki bin yüz elli yedi akçe timâra mutasarrıf Ahmed timârı mülhakâtından yine Ragorne Nâhiyesi’ne Ravres Karyesi’ni timârı tarafından ve yine Ragorne Nâhiyesi’nde Bermek nâm karye ve gayrıdan üç bin altı yüz akçe timâra mutasarrıf Ali timârının başkalemi olan sâlifü’z-zikr Bermek Karyesi’ni müşterekiyle timârı tarafından zabta kanâ‘at etmeyip Karye-i Odrince el-mezbûrenin arâzî sâ’iresinde alâkan yoktur mukâta‘â-i mezbûr ve hassa mezbûr karyeleri mülhakâtındandır deyü hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve tağliben zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun ahz û kabz idüb timârı mahsûlünden küsûr ve noksan

tertibine bâ‘is ve badi oldukların bildirüb Karye-i Odrince el-mezbûreden mukâta‘â-i mezbûre tahrîr ve tahsîs kılınan kadîmi baştine arâzîsinden ma‘ada arâzî sâ’ire ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müstakilen kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirmeyip hilâf-ı Defter-i Hâkânî mukâta‘â-i mezbûr timâr mezbûr mutasarrıflarının ol-vechle zâhir olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta Ragorne Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Odrince ve tahtında otuz sekiz baştine ve on altı nefer re‘âyâ ve bir baştine ile Mahalle-i Lolonce tâbi Karye-i Odrince ve hâsılı tahtında ispenç ve resm-i çift ve gendüm ve resm-i bostan ve öşr-i ketân yekûn ma‘a gayruhu beş bin dokuz yüz doksan dokuz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde müstakil bir icmâl ve icmâl mezbûrun üç bin akçesi merkûm Mehmed’in timârı ve bakisi müştereği kayıtlarında ve yine Ragorne Nâhiyesi’ne tâbi yedi baştine ve üç nefer re‘âyâ ile Karye-i Ravres ve hâsılı tahtında resm-i çift ve gendüm ve resm-i bostan yekûn ma‘a gayruhu dört yüz kırk yedi akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde Kokan Nâhiyesi Evlorha nâm karye ve gayrı ile biriktirilip iki bin yüz elli yedi akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr tamamen Ahmed’in timârı ve yine Ragorne Nâhiyesi’ne tâbi iki baştine ile Karye-i Seririk ve hâsılı tahtında ispenç ve resm-i çift ve gendüm ve mahlût yekûn ma‘a gayruhu üç yüz elli dört akçe yazı ile ol dâhi defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde ma‘a gayruhu altı bin iki yüz yirmi dört akçe yekûnundan üç bin akçesi ifrâz ve ma‘a gayruha biriktirilip üç bin altı yüz akçe bir icmâl ve tamamen timârı ve yekûn mezbûr bakisi müştereği kaydında ve kazâ-i Ragorne tahtında Karye-i Odrince baştine beş ma‘a kurra ve nevahi sâ’ire el-yevm Hazine-i Bosna’da mahfûz bin yetmiş bir senesi şevvali’l-mükerremin yirmi üçüncü günü Defterhâne-i Âmire’mde hıfz olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i R sene 1198

Vehbi

Hüküm 266

Özet

El-Hâc İbrahim, Mustafa, Abdi, Hasan, Ömer, Mehmed ve Yusuf gelerek Nevesil Kazası'nda Onca ve Yayla nâhiyelerinde bulunan arâzî ve çayırları İslâm'dan satın aldıklarını ancak İslâm'ın arâzî ve çayırlarına müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men' ve Defter-i Hâkânî mûcebince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Nevesil kadısına hüküm ki

El-Hâc İbrahim ve Mustafa ve Abdi ve Hasan ve Ömer ve Mehmed ve Yusuf nâm kimesneler gelüb İslâm nâm kimesne Nevesil Kazâsı muzâfâtından Onca ve Yayla nâhiyelerinde vâkı babasından müntakil arâzî ve çayırdan hak rakıbet rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle bunlara ferâğ ve imlada dâhi hüccet-i şer'iyye ile hibe ve ale'l-iştirâk mutasarrıflar olub bir türlü dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken mezbûr İslâm mukaddemâ zuhûr ve ben ferâğ ve hibemden rücû eyledim deyü müdâhale ve Dîvân-ı Bosna'da lede't-terâfu ber-vech-i muharrer arâzî ve çayırı ferâğ eylediğini sahib-i arz muvâcehesinde ve emlâk dâhi hibe eylediğini ikrâr ve cânib-i şer'iden i'lâm-ı şer'iyye verilmişken yine zirâ'âtten hâlî olmayıp gadr sevdasında olduğun inhâ ve bir karar-ı sabık kemâ-kân zabt ve tasdik ve mezkûr İslâm'ın hilâf-ı şer' ve kânûn müdâhalesi men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â Dîvân-ı Hümâyûn'um kaleminden fuzûlî su'âl olundukta arâzî mutasarrıf edenlerden (...) nâm kimesne malından müntakil tarla ve kadîmi otu biçilir çayırlardan hak tasarruf rızası sahib-i arz ma'rifetiyle ferâğ ve tefvîz ve emlâkın dâhi hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve teslîm idüb (silik) sahib-i arz temessükü ve hüccet-i şer'iyye mûcebince ol yerleri beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ve mülki mevhibelerin dâhi iştirâ zabt ve tasarruf ederiz iken mezbûr ol yerleri ferâğ ve mesfûru dâhi hibe eylediğimize nadim oldum yedimizden alub zabt ederim deyü fuzûlî müdâhale eyledim ki vâkı ma vâkı üzerlerine şer'an tevcîh zikrolunan emlâk ve arâzî bir karar-ı sabık zabt ve tasarruf ettirilmek için mahalline şer' ve kânûna havale ile emr-i şerîf tahrîr oluna gelmiştir deyü tahrîr olmakla mahallinde şer' kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Hatâbi

Fî Evâ'il-i L sene 1198

Sayfa 101

Hüküm 267

Özet

Timâr sâhiblerinden İbrahim sipâhi gelerek Hersek Sancağı'nda Foça Kazâsı'nda Sokol Nâhiyesi'ne tâbi Avat köyünde berât ile timârının olduğunu ve mültezimlerinin timârına müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Foça kadısına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan İbrahim nâm sipâhi gelüb Hersek Sancağı'nda Foça Kazâsı muzâfâtından Sokol Nâhiyesi'ne Avat nâm karye ve gayrıdan üç bin akçe berât-ı şerîf-i âlî-şânımla mutasarrıf olduğu timârının başkalemi olub müstakilen kayıt ve berâtına dâhil olunacağı aded başına ve bir çift ve beş nefer re'âyâ ve ve iki bin sekiz yüz yirmi akçe yazar sâlifü'z-zikr Avat Karyesi'ni ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müstakilen zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz etmek murâd eyledikte dâhil olunmak icâb etmez iken yine kazâ-i mezbûr mutasarrıfından Rados Nâhiyesi'ne tâbi iki aded baştine ile mukayyid Avat Karyesi aklamından Hersek mukâta'â mutasarrıfı taraflarından mültezim olan (isim yazılmamış) nâm kimesne zabta adem kanâ'at birle sipâhi-i merkûmun müstakilen kaydına dâhil mezkûr Avat Karyesi çün Hersek mukâta'âsı karyesinden olan ma'rû'z-zikr Avat Karyesi olmak üzere hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî zabt ve birkaç seneden beri vâkı olan mahsûl ve rüsûmun tağliben ahz û kabz ve gadr eylediğin bildirüb sâlifü'z-zikr altı aded baştine ve bir çiftlik ve beş nefer re'âyâ ve iki bin sekiz yüz yirmi akçe yazısı olan Avat Karyesi'ni ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müstakilen sipâhi merkûme zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip mültezim merkûmun müfettişi olan mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip mültezim merkûmun (silik) olan mahsûl ve rüsûm aluvirülmek bâbında hümâyûnum defter bâbında emr-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Sokol Nâhiyesi'ne tâbi on altı adet baştine ve bir aded çiftlik ve beş nefer re'âyâ ile Karye-i Avat ve hâsılı tahtında ispenç ve resm-i çift ve mahlût yekûn ma'a gayruhu iki bin sekiz yüz yirmi akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi Çiftlik-i Cânib-i Hassam der Karye-i Dorobe mezkûr Karye-i Ravlos (...) dimekle ma'rûf Derbend

Mehmed bin Balko hüccet-i şer‘iyye ile mutasarrıftır Derbend Ulus ve İskender (...) çiftlik mutasarrıflarıdır haleb Derbend Derviş (...) bin Ulus Çelebi birâderzâdesi Sinan Bey çavuş-ı dergâh-ı âlî ber-vech-i maktû yüz yetmiş akçe yazılarıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâl çiftlik merkûm yüz seksen akçe yazı ile tahrîr ve karye-i merkûm ile biriktirilip üç bin akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr Defter-i Hâkânî’de mestûr olduğu üzere İbrahim kaydına ve yine Hersek Sancağı’nda defter-i ahkâmdan vilâyetlere ve (...)deyü yazıldığı mahallere Rados Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Aşur ve tahtında iki adet baştine maktû‘at iki yüz altmış akçe deyü defter-i mufassal aklamından olduğu tahrîr ve fî-mâba‘d filori ve (silik) öşürleri cem‘ ve tahsîl ettirilmek üzere doksan senesi tarihiyle muvarrih defter-i mufassal aklamından mahsûs ilmühaber kaimesi ve mufassal ve meşrûh-ı Defter-i Hâkânî’de mestûr olmakla bu takdirde ber muktezâ Defter-i Hâkânî Karye-i Avat ve Çiftlik Cânib-i Hassam âhar el-mezbûran müstakil merkûm İbrahim tarafından zabt olunup aklamdan Hersek muktaʿası mutasarrıfının alâkası olmamak iktizâ eylediği bi’l-fi‘il emsali olan Ahmed Nazif dâme mecdühû arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1198

Hüküm 268

Özet

İstanbul sâkinlerinden Hattat nâm sagîrenin annesi Teslîme Hatun gelerek oğlunun Matura zımmîde alacağı olduğunu ve vefât ettiğini alacağın kendisine geçtiğini ancak tahsîl edemediğini, alacağın tahsîl edilerek Teslîme Hatun’a teslîm edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Travnik ve Osad ve Srebriçe kadılarına hüküm ki

İslâmbol sâkinelerinden Hattat nâm sagîrenin (...) şer‘iyye vasîye mensubesi ve vâlidesi Teslîme nâm hatun gelüb Matura Bey zımmî ve (...) mezkûrenin babası Hacı Mehmed nâm kimesnenin bin yüz doksan senesinden beri kazâ-i mezbûrlar sükkânından el-hâc şerîf nâm kimesne (silik) iken guruş ve Ali nâm kimesne zimmetinde bâ temessük beş yüz altmış guruş ve Molla Osman nâm kimesne zimmetinde üç yüz guruş alacak hakkı olub merkûm Hacı Mehmed fevt olub meblağ-ı mezbûr ırsen bunlara intikâl idüb bi’l-verase ve bi’l-vesâyâ mektûb irsâl ve (...) götürmeyip gadr arasında oldukları ve tarafından el-Hâc Salih Efendi dimekle ma‘rûf kimesneyi vekil gönderip ber-mûceb-i

temessükât mezkûrların zimmetlerinde olan guruş hak-ı ırsiyeleri tahsîl ve bi kusûr vekil mezkûre alıverilüb ta‘allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1198

Sayfa 102

Hüküm 269

Özet

Ze‘âmet sahibi Ebubekir gelerek ze‘âmeti olan köylerden Çerniça Kazâsı’nda bulunan Bernice köyü toprağında arâzîsi bulunan Ömer bin İbrahim’in vefât ettiğini ve mirasçısı bulunmadığını mirasçısı olmayan kişilerin yerlerinin tâlibine verilmesi kânûn gereği olduğu ve kendisinin İbrahim’in topraklarına tâlib olduğu husûsunda hükümdür

Bosna’da vâkı Çerniça kadısına hüküm ki

Zu‘amâdan Ebubekir zîde kadruhû gelüb mûmâ-ileyhin hâlâ berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze‘âmeti karyelerinden Çerniça Kazâsı’na tâbi Bernice nâm karye toprağında ma‘lûmü’l-hudûd yerlere merkûme İbrahim nâm kimesnenin bin yüz doksan yedi senesinde bunun zamanında fevt olub oğlu ve kızı ve baba bir karındaşı vesâ’ir tapuya müstehak kimesnesi olmayıp yerleri tapuya müstehak olmakla bu dâhi zamanında müstehak tapu olan yerleri resm-i tapu ile tâlibine vermek istediğinde bazı kimesneler hilâf-ı kânûnu muhalefet eylediklerin ve taraf-ı şer‘den i’lâm-i şer‘iyye verildiğin bildirüb hilâf-ı kânûn muhalefet ve ta‘addîden men‘ ve zamanına müstehak tapu olan berayı resm-i tapu ile tâlibine verilip ve nizâ ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’um kaleminden fuzûlî su’âl olundukta za‘îm mezbûrun mutasarrıf olduğu ze‘âmeti karyesi toprağından arâzî hukûk edenlerden Ömer bin İbrahim nâm kimesne doksan beş senesinde fevt oldukta oğlu ve kızı ve bababir karındaşı ve tapu ashâbından kimesnesi olmayıp tasarrufunda olan yeleri (silik) müstehak tapu oldukta resm-i tapu ile vermek murâd eyledikte tapu ashâbından olmayan ecânibden olan kimesne bu tapu ile tâlibine bir kimesne muhalefet ve ta‘addî eyledikleri ve vâkı ise vech-i meşrûh üzere zamanında müstehak tapu olan yerler tâlibine verilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1198

Hüküm 270

Özet

Saraybosna'dan Hoca Kemâl Efendi Mahallesi sâkinlerinden Nefise Hatun gelip bunun vâlidesi Fatma Hatun'un vefât ettiğini verasetinin kendisi ile kardeşlerine intikâl ettiğini ancak kardeşlerinin kendi hissesine müdâhale ettiklerini müdâhalelerinin men ve hissesinin kendisine verilmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna mollasına hüküm ki

Saraybosna mahallâtından Hoca Kemâl Efendi Mahallesi sâkinelerinden Nefise nâm hatun gelüb bundan akdem bunun vâlidesi Fatma nâm hatun müteveffiye oldukta veraseti bununla pederi İbrahim ve karındaşları Salih Beşe ve Mehmed Beşe dimekle ma'rûf kimesnelere ba'de'l-inhisat müteveffiye-i mezbûrenin yine kazâ-i mezbûra tâbi Şoşlice nâm karyede vâkı şerefi Gazi İsa Bey ref'inden muaccel ve senevi elli akçe mukâta'â ile mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd arsasının ba izin mütevelli hissesi buna ve sülüsan hisseleri karındaşları merkûmana ba'de'l-intikâl zabt ve tasarrufuna hilâf-ı şer'-i şerîf müdâhale ve ta'addî olunmak icâb etmez iken karındaşları mezbûran vâlideleri müteveffiye-i mezbûreden müntakil arsa-i mezbûreden bunun sülüs hisse-i ırsiyelerinin zabtına fuzûlî mümâna'at ve tarafından zevci vekil sâbit vekalesi Mustafa beşe ibn Hasan ile mukaddemâ mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında vech-i meşrûh üzere olduğu şer'an sâbit ve mezbûrenin zabt ve mezbûranın muhalefet ve ta'addîleri men' ü def' içün taraf-ı şer'den bir kıt'a hüccet-i şer'iyye itâ ve tekrar mürâfa'adan hüccet-i mezkûre üzerine imza olunmuşken yine hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye fuzûlî mürâfa'a ve zabtına mümâna'at ve gadr sevdasında oldukların bildirüb yedinde olan hüccet-i şer'iyye ve fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince hisse-i ırsiyesini zabt ettirilip karındaşları mezbûranın hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye zâhir olan gadr ve ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1198

Hüküm 271

Özet

Abdullah, Mehmed Arîf, Tahir Ömer ve Hasan gelerek Namarince toprağında baba bir kardeşleri Abdurrahman'ın vefât ettiğini ve mirasçısının olmadığını verasetin kendileri ile diğer üvey kardeşlerine ait olduğu ancak terekedeki malları satın almak istediklerinde üvey kardeşlerinin başkalarına sattıklarını ve kendilerinin önalım hakları olduğu husûsundaki hükümdür

Teşne kadısına hüküm ki

Abdullah (…) ve Mehmed Arîf ve Tahir Ömer ve Hasan nâm kimesneler gelüb kazâ-i mezbûre Namarince nâm karye toprağında arâzî tasarruf edenlerden baba bir er karındaşları Abdurrahman ve gayruhu iş bu sene-i mübarekede müte'akiben fevt olduklarından oğulları ve kızları kalmayıp tasarruflarında olan yerleri tapuya müstehak ve hak tapu baba bir er karındaşları mezbûrların olmakla bi gayrı hak takrîr eyledikleri resm-i tapu ile ale'l-iştirâk sahib-i arzdan almak murâd eylediklerinde sahib-i arz tam-ı hamından naşi ziyâde beha ile âhara vermek suretiyle gadr murâd eylediğin bildirüb ol yerleri bi gayrı hak takrîr eyledikleri resm-i tapu ile sahib-i arzdan ale'l-iştirâk kendilere alıverilüb kânûn ve ta'allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır.

Fî Evâhir-i R sene 1198

Hüküm 272

Özet

Teşne Kazâsı'nda Resme Nâhiyesi'nde bulunan Sultan Süleyman Han vakfının mütevellisi Abdullah gelerek kendilerinin üzerlerine düşen vergilerini tamamen ödediklerini ancak Teşne Kazâsı'nda bulunan Hasan Kapudân oğlu Salih Bey ve oğlu Mehmed'in kendilerinden fazla vergi tahsîl ettiklerini ve tahsîl ettikleri meblağın geri verilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Teşne kadısına hüküm ki

Teşne Kazâsı muzâfâtından Resme Nâhiyesi'nde vâkı merkûm ve mağfûrun-leh Sultan Süleyman tâbe serâh vakfının mütevellisi Abdullah zîde kadruhû ile kurrâsı

ahâlîleri gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız vesâ'ir evâmir-i şerîfemle vâkı tekâlîflerin emir ve defter mûcebince cem'ine me'mûra edâsı kusûrları yoğiken Teşne Kazâsı sükkânından Hasan Kapudânoğlu Salih Bey vakfının oğlu Mehmed dimekle ma'rûf kimesneler birbirleriyle yekdil ve bin yüz doksan senesine tekâlîfleri ve hazine-i âmire ve defterden ziyâde kendi nefisleriçün dört bin üç yüz guruş dâhil ve zam ve tevzi ve cebren tahsîl ve gûnâgûn ta'addî ve zamanında ve mukaddemâ lede't-terâfu meblağ-ı mezkûr şer'an sâbit ve hüküm birle edâsıçün cânib-i şer'de hüccet-i şer'iyye verilmişken ve ber-mûceb yine ta'addîden hâlî oldukların bildirüb şer'le görülüp şühûd-ı udûl ile üzerlerine sâbit ve muhkem beh olan otuzar guruş bi't-tamam tahsîl ve bi kusûr alıverilüb ber-vech-i şer' ta'allül ve muhalefet ettirilmeyip eda-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1198

Sayfa 103

Hüküm 273

Özet

Bosna Sancağı'nda Laşve Nâhiyesi'nde ve Beyogat Köyü'nde bulunan üç bin üç yüz akçelik gedik timâr geçmişte kale sâkinlerinden Hasan ve Mustafa'ya görevleri karşılığında doksan altı senesi saferinin on üçüncü gününde sen ki Bosna vâlisi tarafından verilen berâtla tevcîh olunup şimdi ise Hasan'ın ölümü ile kardeşi Ali'ye, Ali'nin de ölümü ile oğlu Mustafa'ya tevcîhi lâzım gelir iken müdâhale olunduğu ve tarafına berât verilmesi lâzım geldiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine hüküm ki

Bosna Sancağı'nda Laşve Nâhiyesi'nde ve Beyogat karye ve gayrıdan üç bin üç yüz akçe gedik timâr fi'l-asl Nuricâk Kal'ası dizdârına mahsûs olub lakin kal'a-i mezbûr harab olduğundan gedik timâr mezbûr ile kal'a-i merkûmenin kethüdâ ve iki aded müstahfaz gedik timârları vakıf (...) hakkı ba'dehû berenduz odasında müceddeden bina olunan Pelitgaya nakil birle elli sekiz senesinde mahalleri tevkî kalemiyle tashîh ve gedik timâr ile zarar darlık mezbûr mutasarrıfı Hasan ber-mûceb-i tashîh icmâl müceddeden tevcîhi ve berât ve ba'dehû vakıf (...) bakil birle altmış iki senesi şevvalinde yine mahalli

tevkîi kalemiyle tashîh ve mezkûr Hasan ber-mûceb-i verese tashîh icmâl tekrar tevcîhi ve berât ve ba‘dehû merkûm Hasan gedik timâr-ı mezbûru Ali’ye kasr-ı yed ve Bosna vâlisi tarafından tevcîh olunduktan sonra merkûm Hasan fevt olub ve Ali dâhi tekrar hizmet idüb gedik timârı mezbûr ol-vechle mahlûl ve bilâ sahib kaldıkta müteveffiye-i mezkûr Hasan’ın oğlu Sinan yerli fuzûlî cemâ‘âti ağası ve gedik timâr mezbûru zabt idüb ve zikrolunan Berenduz ve vakıf (...) kadr-ı kifaye ulufelü yerlü .. ve müstahfaz ve dizdârları olub ancak yine Bosna’da vâkı Akhisar Kal‘ası’nın iki aded timârlı müstahfazatından gayrı olmayıp mahlûl olan üç bin üç yüz akçe gedik timâr mezbûrun iki aded müstahfaz timârı olmakla tahammülü olduğuna binâ’en vakıf (...) ref‘ ve Akhisar Kal‘ası’na nakil ve mahal bâ-hatt-ı tevkî-i tashîh ve erbâb-ı istihkâktan Hasan ve Mustafa’ya fî-mâba‘d kal‘a-i merkûmenin sâkinlerinden olub hizmet-i lâzımelerin almaları şartıyla mevzi‘a-i tevcîh ve yedlerine berât verilmesiçün doksan altı senesi saferinin on üçüncü gününde sen ki Bosna vâlisi vezîrim müşârün-ileyhsin tarafından verilen berâtları mûcebince sene-i mezbûre rebiülahirde bâ-hatt-ı tevkî tashîh ve başka başka berât alınıp şimdi zikrolunan üç bin üç yüz akçe gedik timâr ile vakıf (...) dizdârlığı Hasan’ın kasr-ı yedinden karındaşı oğlu Ali’ye altmış sekiz senesinde Bosna vâlisi tarafından tevcîh ve berât ve Ali’nin dâhi fevtinden oğlu Mustafa’ya tevcîhi lâzım iken gedik timâr-ı mezbûru âhar kal‘aya nakil ile mezkûr Mustafa veled-i Ali’ye gadr oldu deyü gedik timâr-ı mezbûru kal‘a-i merkûmeye tekrar nakil ve mezkûranın ref‘lerinden mezbûr Mustafa veled-i Ali’ye tevcîhi bâbında İsterunca-i Atik ve Cisr-i Kebir Kal‘alarının kapudân ve dizdâr ve cebeci ve topçu başıları ve gureban-ı evvel ve sani ağaları muhzır etmeleriyle gedik mezbûr tekrar vakıf (...) nakil tevkî kalemine muhtaç olub ancak sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin arzına mevkûf idüğün bi’l-fi‘il Re’isü’l-küttabım olan iftiharü’l-macid ve’l-kerim el-hâc Mustafa dâme mecdühû i’lâm etmeğin i’lâmı mûcebince sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin iktizâsı üzere isti‘lâmı havi emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ca sene 1198

Hüküm 274

Özet

Kazâda bulunan Senice Palangası sâkinlerinden Yakup Efendizâde Ömer gelerek Berkovik Nâhiyesi’nde bulunan Hersek Köyü toprağında arâzîsi olan Zeliha Hatun’un

vefât ettiğini ve oğlu olmadığını terekesinin kardeşi İbrahim'e geçtiğini ancak Zeliha Hatun'un kız evlatlarının mîrî arâzîden olma topraklarına müdâhale ettiklerini müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrda vâkı Senice Palangası sükkânından Yakup Efendizâde Ömer dimekle ma'rûf kimesne gelüb havâss-ı Hümâyûn'dan İstâr-ı Eflâk hassı arâzîsinden kazâ-i mezbûr muzâfâtından Berkovik Nâhiyesi'ne tâbi Hersek Karyesi toprağından arâzî tasarruf edenlerden Zeliha nâm hukûk-ı müteveffiye oldukta oğlu kalmayıp mutasarrıf olduğu ma'lûmü'l-hudûd tarlaları kânûn üzere tapuya müstehak oldukta li-eb karındaşı İbrahim Beşe dimekle arîf kimesne sahib-i arzdan resm-i tapu ile alub zabt ve tasarrufunda iken mezbûr İbrahim dâhi ol yerlerden hak tasarrufunda sahib-i arz ma'rifetiyle ferâğ ve tefvîz ve bu dâhi tevfiz ve yedine verilen temessük mûcebince zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda etmek murâd eyledikte bu makûle arâzî mîrîyeden onların kızı ve kızdan anaya tapu fermân olunmuş değil iken müteveffiye-i mezbûrenin kızı Mihri ve sagîre kızı Azize nâm sagîrenin vasîsi ve zuhûr ve ol yerlerin hak-ı tapusu vekili olduğu mezbûrların olmakla bir gün alınıp zabt ederim deyü iddi'â ve tarafından vekil mezbûr Yakup ile mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında mezbûrların iddi'âsı hilâf-ı kânûn olduğu aşikar ve ta'addîsi men' ve ol yerlerin kemâ-kân zabt ettirilmek için taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye itâ olunmuşken bir türlü mûceb olmayıp zirâ'âtten hâlî olmadığın bildirüb bu bâbda kânûn üzere hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kaleminden fuzûlî su'âl olundukta arâzî tasarruf edenlerden Zeliha nâm hatun müteveffiye olduğu oğlu Yakup tasarrufunda olan yerleri tapuya müstehak oldukta ol yeleri İbrahim nâm kimesne sahib-i arzdan resm-i tapu ile alub zabt ve tasarrufunda iken mezbûr İbrahim ol yerlerden hak tasarrufunda ve sahib-i arz ma'rifetiyle mezkûr ömere ferâğ ve tefvîz ve yedine verilen temessük mûcebince beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken müteveffiye-i mezbûrenin kızları ol yerlerin hak tapusu mezbûr yedlerinden alub zabt ederiz deyü fuzûlî müdâhale eyledikleri vâzi' ise bu makûle arâzî mîrîyede kız ve kızdan anaya tapu fermân olmakla ol yerler yedinde olan sahib-i arz temessükü mûcebince zabt û zirâ'ât ettirilmemek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ca sene 1198

Sayfa 104

Hüküm 275

Özet

İstanbul sâkinlerinden Dîvân-ı Hümâyûn'um kalemi kitâbetinden Es-seyyid Hasan Fevzi dilekçe verip Akhisar Kazâsı sâkinlerinden Mehmed Efendi zimmetinde bin yüz doksan iki senesinden dört yüz on altı guruş alacak hakkı olmakla borçlunun vefât ettiğini ve terekesinin eşlerine geçtiğini alacağı olan meblağın kendilerinden tahsîl edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Akhisar Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

İstanbul sâkinlerinden Dîvân-ı Hümâyûn'um kalemi kitâbetinden es-seyyid Hasan Fevzi zîde kadruhûnun bu def'a Der-âlîyye'me takdim eylediği arzuhâlde Akhisar Kazâsı sükkânından Mehmed Efendi dimekle arîf kimesne zimmetinde bin yüz doksan iki senesinden beri cihet-i karz-ı şer'den ba temessük dört yüz on altı guruş alacak hakkı olmakla mezkûr İnebahtı kadısı olub İnebahtı'ya varıp münasara etmeğin katip mûmâ-ileyh kazâ-i mezkûrun verdiği deyn temessükünü tarafından vekili Hasan nâm kimesne ile inebahtıya mukaddemâ irsâl ve bade meblağ merkûmu ber-mûceb-i temessük taleb eyledikte sen mesfûr (...) bin akçe irsâl ederim deyü mezkûr Hüseyin'i mahal-i merkûme irsâl ve ber-vechle def' ve ol esnada kadı-i mezkûr inebahtıda fevt olduğuna binâ'en terekesini Akhisar Kazâsı sükkânından zevceleri ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm hatunlar ahz û kabz idüb ba'dehû tekrar tarafından kudâttan el-Hâc Mehmed Rüşdi zîde fezâilühümâ tevkîl eylediğin mukaddemâ inla ve bi'l-istid'â mahallinde şer'le görülüp mezbûrun zimmetinde olan bir temessük ol mikdar guruş alacak hakkını vereseleri mezkûranı ve mal-ı müteveffadan tamamen tahsîl ve bi kusûr vekili merkûme teslîm ve tarafına irsâl ile ihkâk-ı hak olunmak bâbında bin yüz doksan beş senesinde evâsıt-ı zilkaddesinde bir kıt'a emr-i şerîfim sâdır ve mahallinde lede'l-vürûd vekili merkûm müteveffiye-i mezkûrun vereseleri ve zevceleri mezbûreler dâhi taleb eyledikte meblağ-ı merkûmdan fakat yüz yedi guruşunu eda ve teslîm ve temessük mezkûre zâhiriye ve bakisini taleb eyleidkte müteveffâ-yı mezbûrun zevceleri mezbûre zevceleriyle yekdil ve yekcihet olarak hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i temessük ber-vechi şer' vermekte ta'allül ve muhalefet ve gadr-ı küllî irâdesinde oldukların ve tarafından

ezheri el-Hâc Ahmed Efendi dimekle arîf kimesneyi vekil eylediğin bildirüb mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince mahallinde şer‘le görülüp müteveffiye-i mezbûrun zimmetinde olan ba temessük ol miktar guruş alacak hakkı müteveffiye-i mezbûr dâhi tamamen tahsîl ve tarafından vekil merkûme teslîm ve tarafına irsâl olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum sudûrunu istid‘â ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere tarih-i mezbûrda emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ca sene 1198

Hüküm 276

Özet

Osman ile Emine Hatun gelerek babaları el-Hâc Süleyman Haseki’nin bin yüz seksen altı senesinde İstâr-ı Eflâk Kazâsı’nda zabit iken İstâr-ı Eflâk Kazâsı sâkinlerinden (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) kişilerinden alacağı olduğunu ve alacağını tahsîl etmeden babalarının vefât ettiğini , alacaklarının tahsîl olunmasını taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm ki

Osman nâm kimesne ile emine nâm hatun gelüb bu temessük babaları el-Hâc Süleyman Haseki nâm kimesne bin yüz seksen altı senesinde İstâr-ı Eflâk Kazâsı’nda zabit iken İstâr-ı Eflâk Kazâsı sâkinlerinden (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm re‘âyâlar zimmetinde sene-i mezbûrede ba temessük cihet-i şer‘den dokuz yüz elli guruş alacak hakkı olub almadan babaları mezkûr Süleyman Haseki fevt olub meblağ-ı merkûm ırsen bunlara intikâl eylediğin bildirüb şer‘le görülüp re‘âyâ mezkûran zimmetlerinde olan bâ temessük dokuz yüz elli guruş hak ırsiyeleri tamamen ve kamilen tahsîl ve kendülere alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için emr-i şerîfim yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ca sene 1198

Hüküm 277

Özet

Teşne Kazâsı'nda Rayha Nâhiyesi'ndeki Sultan Süleyman vakfı mütevellisi Abdullah ve köylerin ahâlîleri gelerek Teşne Kazâsı sâkinlerinden Hasan Kapudân ve oğulları Salih Bey ve Mehmed'in kendilerinden dört bin üç yüz guruş haksız yere aldıklarını bildirmesi ve mahkemenin şer'le görülmesine dair hüküm.

Bosna vâlisi vezîre ve Teşne kâdısına hüküm ki;

Teşne Kazâsı muzâfâtından Rayha Nâhiyesi'nde vâkı merhûm ve mağfûrun-leh Sultan Süleyman Hân tâbe serâh vakfının mütevellîsi Abdullah zîde kadruhû ile kurrası ahâlîsi gelüb yine Teşne Kazâsı sükkânından Hasan Kapudân ve oğlu Salih Bey ve Sagîroğlu Mehmed dimekle ma'rûf kimesneler birbirleriyle yek-dil ve bin yüz doksan senesinde dört bin üç yüz guruşların bi-gayr-ı hakkın cebren ahz ve mukaddemâ lede't-terâfu meblağ-ı mezkûr üzerlerine şer'ân sâbit ve hük birle edâsıyçün cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye verilmişken yine muhâlefet ve gadr sevdâsında oldukların bildürüb yedlerinde olan hüccet-i şer'iyye mûcebince amel olunub mezbûrların üzerlerine sâbit ve ma'lûm olan mütesellim-i mezkûr bi't-tamam tahsîl ve kabz eyleyüb bi-vech-i şer' ta'allül ve muhâlefet ettirilmeyüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden mahallinde şer'le görülmek içün yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ca sene 1198

Hüküm 278

Özet

Mostar Kazâsı sâkinlerinden Ahmed Efendi, Gosto Ahmed, Raykooğlu Hüseyin, Durakoğlu Şaban, Milikoğlu Mile, Raho, Nikola, Honik Martin ve Matabrefnik adlı zımmîler birbirlerine kefil olarak bizler reayanın vekilleriyiz vilâyet için akçe harcanmasın biz hizmet ederiz diyerek mahkemeye başvurmalarına dair hüküm.

Mostar kâdısına hüküm ki;

Mostar Kazâsı sükkânından Ahmed Efendi dimekle ma'rûf kimesne gelüb yine kazâ-i mezbûr sükkânından Gosto Ahmed ve Raykooğlu Hüseyin ve Durakoğlu Şaban nâm kimesneler ile Milikoğlu Mile ve Raho ve Nikola ve Honik Martin ve Matabrefnik nâm zımmîler birbirleri kefâletleriyle bizler re'âyânın taraflarından vekilleri olmağla

vilâyet umûruyçün her ne mikdar akçe sarf ettirilmesin biz hidmet (…) ederiz deyü buna emr-i (…) dâhi mezbûrların emirlerine binâen kendü mallarından dört bin beş yüz guruş harc u sarf etmekle (…) taleb eyledikde mezbûrlar mücerred ekl ü bel sevdâsıyla bazı mütegallibeye istinâden bir-vech-i şer‘i edâdan imtinâ ve gadr-ı küllî sevdâsında oldukların bildürüb mahallinde şer‘le rü’yet ve sâbit olan hakkı tamamen tahsîl ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mezbûr Ahmed’in re‘âyâ-yı mesfûreden matlûbu olan akçeyi ne makûle umûrlarına sarf etmiş ve kendü malı olarak fakren vermiş yoksa cihet-i âherden olub bu vechle mi taleb eder eder edâda ta‘allül olmuşken özrü nedir mahallinde bi’t-tâharri su’âl ve tahkîk-i hâl birle alâ-vechi’s-sıhha Der-âlîyye’me i‘lâm olunmak içün yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca sene 1198

Ferruh

Sayfa 105

Hüküm 279

Özet

Sen ki Yenipazar kadısısın ve Bergoşte kadısısın Yenipazar’da kale halkının suya muhtaç olduklarını Müteveffa İsmail Paşa’nın inşa ettiği ve otuz iki seneden beridir akan suyun yönünün değiştirilmesi gerekirken suyun aktığı tarlaların sahibi Hüsrev Bey oğlu Bektaş el-Hâc Ali’nin meclise davet edildiği ancak kendisinin harp silahları ve tüfenk ile meclisi bastığı daha sonrasında fîrâr ettiği kendisinin suya müdâhale etmesinin önlenmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Yenipazar kadısına hüküm ki

Sen ki Yenipazar kadısı mevlânâ-i mûmâ-ileyhsin ve Bergoşte kadısının bu def‘a vârid olan iki kıt‘a i’lâmında medine-i Yenipazar’da kal‘a-i (...) ahâlî ve misafirîn suya muhtaç olmalarıyla mîr-i mîrân-ı kirâmdan müteveffa İsmail Paşa nâm sahibü’l-hayrın mesafe-i ba‘ideden getürüb icrâ eylediği dokuz adet çeşmeler otuz iki seneden beri bilâ inkıtâ ceryan ider iken medine-i mezbûre sükkânından Hüsrev Bey oğlu Bektaşî el-Hâc Ali nâm kimesne çeşmehâ-yı merkûmenin sularını mutasarrıf olduğu arâzîden cari olmağla mücerred ve tamiri iktizâ eylediği arâzîyi mukırr tertîb edeceğinden bahis suyu kat ve mecrasını sed ü bend etmekten naşi sahibü’l-hayrın evlâdı ve bi’l-cümle ahâlîsi

meclis-i şer‘de tazallüm hal eylediğine binâ’en merkûme taraf-ı şer‘den davat olundukta alet-i harb ve tüfenk ile hademe-i mahkeme üzerine hücum ve firâr etmeğin merkûme firâr ve Pirizren Sancağı’nda vâkı Ragosne Nâhiyesi’nde vâkı çiftliğinde mütemekkin eylediğinden bahis ile merkûme nâ’iblerini husûsu tasdir olunduğu cihetten sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin merkûmun ber-vech-i şer‘i ve bilâ sened ma-i mezbûrun mihrasına müdâhalesi men‘ ve ol makûle mezkûran ve nâ hemvar harekâta sâdıranı muhakkak ise iktizâ eden nâ’ibleri icrâ olunmak fermânım olmağın imdi siz ki vezîr-i müşârün-ileyh mevlânâ mûmâ-ileyhsin ber-minvâl-i muharrer merkûmun ber-vech-i şer‘i ve bilâ sened ma-i mezbûrun mihrasına müdâhalesine men‘ ve o makûle mezkûre ve nâ hemvar-ı harekâtı mübâdereti ınde’l-şer‘ mutehakkık olursa iktizâ eden şeylerin icrâsıyla emr-i müttefikin ifasına mübâderet ve hilâf-ı şer‘ vâzi‘ ve hareketten mücânebet eylemeniz bâbında emr-i âlî-şân yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ca sene 1198

Hüküm 280

Özet

Süleyman Rüşdi gelerek Banaluka Kazâsı sâkinlerinden Banaluka kapudânı Mustafa ve Zülfikâr ve Yusuf ile Banaluka Kazâsı’ndan Romaluca Köyü sâkinlerinden İbrahim Bey oğlu Ali ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) kimselerden bin yüz doksan senesinden beridir alacak hakkı olub tahsîl edemediğini alacağının tahsîl edilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür.

Bosna vâlisi vezîre ve Yayçe kadılarına hüküm ki

Süleyman Rüşdi zîde kadruhû gelüb Banaluka Kazâsı sâkinlerinden Banaluka Kapudânı Mustafa ve Zülfikâr Kethüdâ ve Yusuf nâm kimesneler ile Banaluka Kazâsı muzâfâtından Romaluca nâm karye sâkinlerinden İbrahim Bey oğlu Ali ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm kimesneler zimmetlerinde bin yüz doksan senesinden berü ber-mûceb-i defter-i müfredat bin guruş alacak hakkı olub defaatle taleb ve ahz û kabz etmek murâd eyledikte dürlü dürlü tezvîrât ile hilâf-ı şer‘-i şerîf vermekte ta‘allül ve muhalefet küllî gadr eylediklerinden gayrı bu sene-i mezbûreden Devlet-i Âsitâne’mde iken Paniçe Kazâsı sâkinelerinden Hatice nâm hatun (...) oğlu Abdi ve Ömer sipâhi dimekle arîf kimesneler anbarlarından ecnas zehayir ma‘lûm vesâ’ir mahsûlâtı hilâf-ı şer‘ gasb ve garet etmeleriyle mal merkûm ma‘rifet-i şer‘le vasîsi olduğu Hâlîme

nâm sagîrlerin on kese akçelere mal (...) olduğu inhâ ve ma‘rifet-i şer‘ ve mübâşir ma‘rifetiyle tamamen tahsîl ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitaben hükm-i hümâyûnum sureti istid‘â eylediği ecîlden âhar husûsa me’mûr mübâşir ma‘rifetiyle şer‘le rü’yet ve ihkâk-ı hak ve i’lâm olunmak için emr-i şerîfim yazılmıştır

Fî Evâ’il-i C sene 1198

Hüküm 281

Eski Mostar kadısı Rüşdü Süleyman gelerek bunun yüz doksan senesinde kazâda kimseye zararı yokken (...) kapudânı Ali Ağa oğlu Ömer Bey ve Hacı Hasan adındaki eşkıyânın akşam saatlerinde mahkemeye gelerek kendine ait eşyaları yağma ve kendilerini öldürme kastıyla üzerlerine hücüm ettiklerini ve parmağının yaralandığını ve mağdur olduğunu üzerlerine mübâşir gönderilip yakalanmalarını ve yakalama emri çıkarılmasını taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Mostar kadısına hüküm ki

Sâbıkân Mostar Kadısı Mevlânâ Rüşdü Süleyman zîde fezâilühümâ gelüb bunun yüz doksan senesinde beyne’l-ahâlî kazâ-i merkûmede ikâmet ve icrâ-yı ahkâm-ı şeri‘at-ı Ahmedi ile iştigâl olub ve hilâf-ı şer kimesneye te‘âdîsi yoğiken kazâ-i mezbûra tâbi (...) kapudânı Ali Ağaoğlu Ömer Bey ve Hacı Hasan ve mücerred tâlib-i sipâhi ve (isim yazılmamış) dimekle ma‘rûf şakiler kendi hallerinde olmayıp hevalarına tâbi refikâlar ile yekdil ve sene-i mezbûrede ahşam vaktinde bi’l-ittifak mahkemeye ba savb-ı yanında mevcûd kendi nefsine ve emvâl ve eşyâsı yağma ve garet eylediklerinden ma‘ada katl kasdıyla üzerine hücum ve parmağın cerh ve bu vechle tahkir-i şeri‘at Mehmed’in gidip ve mezbûr müstakbeleden olmalarıyla mukavemet hadmekanda olmayıp mağdur olduğun bildirüb mübâşir ma‘rifetiyle mahallinde şer‘le görülüp ihkâk-ı hak mümkün olmaz ise Der-âlîyye’me ihzârları i’lâm olunmak bâbında sen ki vezîr müşârünileyhsin sana hitaben emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â eylediği ecîlden sen ki vezîr müşârünileyhsin mübâşir ma‘rifetiyle merkûmun mahallinde huzûr-ı şer‘e ihzâr ve terâfu-i şer‘ ve ihkâk-ı hak mümkün olmaz ise keyfiyetleri i’lâm-ı arz ve i’lâm olunmak bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Fî Evâ’il-i C sene 1198

Hüküm 282

Özet

Ahmed ve Mehmed gelerek bunların ziraatle hâsıl eyledikleri mahsûlâtlarını ambara depo etmişler iken kazâ sâkinlerinden Kaytasoğlu Ahmed ve babası el-Hâc Salih adındaki kimselerin dört bin sekiz yüz seksen sekiz guruşluk mallarını ellerinden aldıklarını ve kendilerine mallarının iâde edilmesini taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna da vâkı Mevlânâ Mostar kadısına hüküm ki

Ahmed ve Mehmed nâm kimesneler gelüb bunların havâss-ı Hümâyûn'dan ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları temessük ubudiyet mukâta'âsı karyelerinden hâsıl mezbûr kül ve der anbar olmuş mahsûlâttan âharın alâkası olmayıp dâhil olunmak icâb etmez iken kazâ-i mezbûr sükkânından Kaytasoğlu Ahmed ve babası el-Hâc Salih nâm kimesneler kendi hallerinde olmayıp bunların sâlifü'z-zikr mahsûllerin dört bin sekiz yüz seksen sekiz guruşluk mahsûllerin ahz ve gadr eylediklerine binâ'en bundan akdem Bosna vâlisi huzûrunda lede'l-ihtiramla ve'l-sübût hüküm ve edâsına tenbîh birle taraf-ı şer'den mürâsele ve hüccet-i şer'iyye i'lâm olunmuşken yine edâda ta'allül ve gadr sevdasında oldukların bildirüb şer'le rü'yet ve mezbûrların defterlerinde mahkum beh olan ol miktar guruş hakların tamamen tahsîl ve alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden mezkûran Ahmed ve Mehmed'in merkûmlardan behasını taleb eyledikleri mahsûl ne makûle şeydir ve mezbûranın iddi'âları ne suret ve ne vechle olub ve ne mahalden hâsıl ve ne tarihte vâkı olmuştur ve edâda muhâlifleri ne illete mebnîdir mahallinde ma'rifet-i şer'le su'âl ve bi't-taharri tahkîk hal birle ala vechi'l-sıhha Der-âlîyye'me arz ve i'lâm olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i C sene 1198

Sayfa 106

Hüküm 283

Özet

Kazâ sâkinlerinden Ahmed Efendi gelerek yine kazâ sâkinlerinden eski a'yân Hüseyin Ağa zimmetinde iki bin yüz dört dört guruş alacak hakkı olduğunu taleb ettiğinde tahsîl edemediğini alacak hakkının kendisine tahsîl edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Mostar kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Ahmed Efendi dimekle arîf kimesne gelüb bunun yine kazâ-i mezbûr sükkânından a‘yân-ı sabık Hüseyin Ağa dimekle arîf kimesne zimmetinde yüz doksan (İsim yazılmamış) senesinden beri iki bin yüz on dört guruş alacağı olmakla bi’d-defa‘ât taleb eyledikte ber-vech-i şer‘i edâda imtinâ ve gadr sevdasında olduğun bildirüb şer‘le görülüp alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i C sene 1198

Hüküm 284

Özet

Kazâda bulunan Gaçka Nâhiyesi’ne tâbi Menuci Köyü’nün ahâlîsi gelerek kazâ halkından Kavakoğlu ve Valiçoğlu ve Kuyumcuoğlu ve Hayvanatoğulları ve Karahavaoğullarının vergilerini tahsîl edilmek istediklerinde biz islâm ahâlîsinden değiliz diyerek vermekte imtinâ ettiklerini durumun araştırılarak kânûna göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna’da vâkı Mevlânâ Çerbeniça kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Gaçka Nâhiyesi’ne tâbi Menuci nâm karyenin ahâlî fukarâsı gelüb karye-i mezbûre re‘âyâlarından Kavakoğlu ve Valiçoğlu ve Kuyumcuoğlu ve Hayvalıkoğulları ve Karahavaoğlu nâm zu‘amâ zabt ve tasarruflarından avârız hanesine kabulü tekâlîf alınmak icâb ider emlâk ve arâzîlerin ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm kimesnelere bey‘ etmeleriyle karye-i mezbûre ilgası evâmir-i âlîyeleriyle vârid olan tekâlîften mezkûrların tahmîllerine göre hisselerine isabet etmek taleb ve cem‘ine me’mûra edâ etmek murâd eylediklerinde mezkûrlar biz ehl-i İslâmdan olmamızla tekâlîf vermeziz deyü hisse tekâlîflerin edâdan imtinâ ve bunlara çektirip gadr-ı küllî eylediklerin bildirüb kânûn üzere hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’um kaleminden kânûnen su’âl olundukta hisse tekâlîflerin edâda ta‘allül eden kimesnelerin karye-i mezbûre ahâlîsinin karyeleri toprağında bi’l-fi‘il zabt ve tasarruflarında mutasarrıfların hane avârıza (...) tekâlîf olunmak icâb eder kadîmi re‘âyâ emlâk ve yerleri var ise evâmir-i âlîye ile vârid olan tekâlîften tahmîllerine göre hisselerine isabet eden ahâlî-i karye ile ma‘an cem‘ine

me’mûra eda ettirmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i C sene 1198

Hüküm 285

Özet

Srebreniçe Kazâsı sâkinlerinden Ahmed gelerek bunların vâlidesi bin yüz doksan senesinde vefât idüb terekesinin Mehmed tarafından zabt olunduğu ve terekesinin kendilerine verilmesini taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Srebreniçe kadısına hüküm ki

Srebreniçe Kazâsı sükkânından Ahmed nâm kimesne gelüb bunların vâlidesi nâm hatun bin yüz doksan senesinde müteveffiye olub mutasarrıf olduğu bi’l-cümle emvâl ve eşyâsı ve bunların (...) vardıkta alâkası olmayan Mehmed nâm kimesne ber-vech-i şer‘i zabt ve ziyâde gadr olduğun bildirüb şer‘le görülüp vâlidesi müteveffiye mezbûrede mübeyyi mezkûrun (...) ırsiyesi kendüye alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı C sene 1198

Hüküm 286

Özet

Kazâda bulunan Kaledere mahallinde sâkin olan İbrahim bin Ahmed arzuhâl ederek köyde arâzîlerine hissedar olan emmisi Mustafa’nın hissesini satmak istediğini , kendisinin de tâlib olduğunu ancak emmisinin hissedar olmayan başka birine hissesini sattığını, kendisinin kânûnen ön alım hakkı olduğunu ve hisselerin kendisine verilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Srebreniça kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûre tâbi Kaledere nâm karyede İbrahim bin Ahmed nâm kimesne Südde-i Sa‘âdetime etime arzuhâl idüb karye-i mezbûre toprağında vâkı ma‘lûmü’l-hudûd (...) karye-i mezbûrede emmisi Mustafa ile şer‘ ve tasarrufların şeriki mezkûr Mustafa (silik) dâhi hissesi ferâğ murâd eyledikte müştereki olduğu icâb etmediği baha ile almağa taleb eden buna vermeyip hilâf-ı kânûn olmalarından Hâlîl nâm kimesneye

ferâğ ve tefvîz idüb gadr eylediğin ve bu bâbda da‘vâsına muvafık fetâvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince amel olunup ol yerleri müştereki mezkûrun (...) verdiği bahâlârın hâsıl olduğu ma‘rifetiyle derbend olan mezbûr Hâlîl’den kendüye alıverilüb zabta müdavemet ettirmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı B sene 1198

Sayfa 107

Hüküm 287

Özet

Bosna Eyâleti’nde bulunan Hersek Sancağı’nda Trebin, Lubin ve İstoçce Kalesi’nde sâkin tüccarlar gelerek Dubrovnik civârında mallarını satmak için gittiklerinde mallarının vergilerini ödediklerini ancak iskele emininin kendilerinden fazla meblağ taleb ettiği ve taleb edilen miktarın kânûna uygun olup olmadığı defterde incelenip eğer ki fazla vergi talebinin men olunması husûsunda hükümdür

Mezkûr emr-i âlî yazılmıştır

Fi 17 L sene 1198

Bosna vâlisine hüküm ki

Eyâlet-i Bosna’da vâkı Hersek Sancağı’nda kâ’in Lubin ve İstolçe Kazâsı’na tâbi Nefs-i İstolce ve Lubin ve Trebin Kal‘ası’nda sâkin ma‘lûmü’l-adad tüccar ta’ifesi gelüb ta’ife-i mezbûrenin Dubrovnik tüccarı ile bey‘ ve şirâya menut olmaktan naşi vacibü’l-ticaret sâlifü’z-zikr Dubrovnik İskelesi’ne nakl ve imrâr eyledikleri emti‘a ve hayvânâtın ber-mûceb-i şürût lâzım gelen rüsûm gümrüklerin cem‘ine me’mûra edâda taraf-ı âhardan rüsûmat-ı sâ’ire ve mutâlebât diğer bahanesiyle rencide olunmaları icâb etmez iken gümrük iskele Zarin/Zadire mukâta‘âsı emini tam zimmetinden naşi zikrolunan Zadere ve eşyânın ve … iskelelerine tevarüd eden hayvânâtlardan dam tâbiriyle müteveccih olan resm-i mu‘ayyeneye adem-i kanâ‘at birle ahâlî-i merkûmenin salifü’l-beyân Dobrovnik İskelesi’ne nakil ve imrâr eyledikleri hayvânâtın dâhi güzergâhlarına vâzi‘ birle hilâf-ı şürût ve mugâyir bir kânûn fuzûlî rüsûm dame mutâlebe ve cebren tahsîl eylediklerinden perişânlığına yine bâ‘is ve ızdırab hallerine bâdi ve marü’l-beyân gümrük iskele Dobrovnik mukâta‘âsı başka ve gümrük iskele zaddan olduğu mukâta‘âsı başka olmakla

ba‘de izin iskele-i mezbûre eminin ber vech-i muharrer vâkı olan müdâhale ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve Hazine-i Âmire’mde mahfûz baş muhasebeye defterlerine nazar olundukta sâlifü’z-zikr İskele-i Dobrovnik ve Mahalle-i Esteva mukâta‘âsının senevi mukayyid olan on altı bin sekiz yüz altmış yedi guruş malının yüz üç buçuk guruş kusûru Trebin Kal‘ası’nın piyade ve süvari neferâtının mevâcibleri mukabili ber-vech-i ocaklık taraflarından zabtı meşrût idüğü ve senevi dokuz bin yüz yirmi dokuz buçuk guruş malı olan gümrük iskele-i Zadire ve tevâbi‘ mukâta‘âsı dâhi vukü’l-vüzera Silahdâr Emin Paşa ile Hüseyin Bey ve Ahmed Bey ve Mehmed Emin Bey’in iştirâk mâlikâne uhdelerinde olduğu vâkı olan mahsûlât ve rüsûmatın kânûn-ı kadîm ve olageldiği üzere ahz û kabz eylemek iskele Dobrovnik mukâta‘âsının şürûtundan ve mukaddemâ Bosna hazinesinden gelüb kayıt olunan suret-i defter mûcebince Bosna Eyâleti’nden mürûr ve iskeleler tarafeynden fürûht olunan beher re’s gav ve … yüzer buçuk akçe ve celbkeşan grahvadan kırkar akçe ve cild-i gavın beher adedinden on ikişer akçe ve yedd-i an cenazir nâmıyla beher re’s hazineden altmış çürük akçe ve vame tâbir olunur rüsûmların kânûn-ı kadîm ve olageldiği üzere ahz û kabz eylemek gümrük iskele zaddan mukâta‘âsının şürûtundan olduğu mukayyid ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘ât olundukta Dobrovnik ta’ifesi kadîmden devlet-i aliyemin cizye güzar ve sadâkatgüzarı oldukları itibarıyla her halde harbi makûlelerinden müstesna ve ale’d-devam saye-i devlet-i aliye ebedi’l-istimrâr (...) olunarak hizmetlerinde olup mekarim ve atıfet mülükânem meftûh vâk‘ olan istid‘â olunmalarına müsaʿade-i behiyye şahanem mefruk olageldiğine binâ’en vâzi‘ zaruret ve ma‘aşlarıçün ta’ife-i mezbûrenin bazirganları Hersek Sancağı’nda Eyâlet-i Bosna dâhilinde vâkı sâ’ir kazâlardan öküz ve inek ve koyun ve keçi iştirâ ve vilâyetlerine nakil eylemelerine müsaʿade’i müştemil evâmir-i şerîfe verilegelmişken eyâlet-i mezbûre dâhilinde kurb ve civârlarına bazı mahallerin sükkânları harbden istisna etmeyip hayvânât mezbûre darü’l-harbe verilmemek için (...) evâmir-i âlîyem sâdır olmadıkça öteden beri olageldiği üzere hayvânât mezbûreyi bi-zâyi‘ iştirâ ve vilâyetlerine nakil eylemelerine mümâna‘at birle emr-i ma‘aşat zaruret ve ızdırablarına bâ‘is ve illet olmalarıyla ta’ife-i mezbûre harbi makûlelerinden istisna ile bir türlü harbi bir kıyas etmeyip emr-i maaşları zaruretleri def‘i çün mukaddemâ sâdır olan evâmir mûceblerince hayvânât mezbûreyi mahal mezkûreden Dobrovnik bazirganları rızalarıyla satanlardan iştirâ ve vilâyetlerine nakil eylemelerine zabtan ve gayrı beha mümâna‘at olunmamak ve baz ve âhar beha ile

nesne talebiyle vicahen mine'l-vucûh rencide ettirilmemek için Dobrovnik Cumhurunun Âsitâne-i Sa'âdet'imde mukim elçisi tarafından memhûr arzuhâliyle inhâ ve Dobrovnik bazirganları memâlik-i mahrusede ticaret edeler ve gelüb giden erzaklarında ve da'vârlarında vesâ'ir ahvâllerine kimesne dâhil olmakla cümle Rumili vilâyetlerinde Dobrovnik bazirganlarından nesne taleb olunmaya deyü sebt olunan ahidnâme mahsûs ve meşrûh olmakla ta'ife-i mesfûre hayvânât mezkûreyi Hersek Sancağı'nda Vilâyet-i Bosna'nın sâ'ir mahallerine vâzi' kazâlarda bulundukları yerlerden rızalarıyla satanlardan akçesiyle iştirâ ve Dobrovnik Kal'ası iskelesine nakil eylemelerine mümâna'at olmamak bâbında tevârih-i muhtelife ile verilen evâmir-i şerîfe mûceblerince sene-i sabıka yüz doksan yedi senesine evâ'il-i ramazanında dâhi mufassal ve meşrûh emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın Eyâlet-i Bosna'nın kaffe-i umuru Bosna vilâyetlerine makaz olmakla husûs-ı mezkûr sen ki Bosna vâlisi vezîr müşârünileyhsin ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le görülüp fasıl vermek üzere emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'il baş defterdarım olan Ahmed Nazif dâme ulüvvühû i'lâm etmeğin i'lâmı mûcebince sen ki Bosna vâlisi vezîr müşârünileyhsin tarafeynin hudûdu ve kadîmden her tarafta olacağı rüsûm ma'lûm iken ehaduhumanın âhara ait rüsûma mugâyir meşrût ve kuyûda ta'arruz birle münâzaʿalarına sebeb olmuştur ve kadîmden kat-ı nizâ vesile sureti tarafına gadrdan beri ola Der-âlîyyem'den arz ve i'lâm olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i C sene 1198

Sayfa 108

Hüküm 288

İşbu i'lâmı lede'l-vusûl sipâhi-i merkûm-ı kadîmden kazâ-i mezbûr da sâkin idüğü lede't-tahkîk (...) Sancağı'nda ikâmet eylemesini tenbîh ve merkûm dâhi hilâfü'ş-şer'e hareket olmağla ta'ahhüd eylediğinden naşi müşârun-ileyhin vâridat mektûbun ta'ahhüdnâme-i alisi (...)

17 Ra 1199

Hüküm 289

Özet

İzvornik Sancağı'nda bulunan Gradçaniça Kazâsı sâkinleri gelerek Bosna Sancağı'nda Harbar Nâhiyesi'nde Kör ve Balonic Köyü'nde on beş bin iki yüz elli akçe

timâra sâhib olan Mustafa veled-i Mehmed sipâhinin berât üzere sancakta ikâmet etmeyip kazâda ikâmet ettiği ve konu hakkında mübâşir Ali'nin ta'yîn olunduğu husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine hüküm

Eyâlet-i Bosna'da İzvornik Sancağı'nda vâkı Gradçaniça Kazâsı ahâlîleri gelüb Bosna Sancağı'nda Harbar Nâhiyesi'nde Kör Balonic nâm karye ve gayrıdan on beş bin iki yüz elli akçe timâra mutasarrıf Mustafa veled-i Mehmed nâm sipâhi şürût berâtı üzere sancağında sâkin olmayıp bunların kazâlarında oturup ihtilal-ı beldeyi mûceb-i harekâta cesaret ve re'âyâ ve ahâlîye cevr ü ta'addî eylediklerinde ve hal-i minvâl-i muharrer üzere olduğu müşâ'ar Gradçaniça nâ'ibi arz ve ahâlîsi mahzar eylediklerin inhâ ve inâyet istid'â ve sen ki Bosna Vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin dergâh-ı muallam gediklilerinden Ali zîde mecdühû mübâşir ta'yîn olduğu üzere merkûmun keyfiyeti kendi indinde dâhi bu vechle müstehak olur ise ze'âmeti derûnuna nakil ve meşrût İzvornik Sancağı'nda iskân ettirilmek bâbında fermân

Fî Evâhir-i B sene 1198

Hüküm 290

Özet

Kazâ ahâlîsi gelerek bunların bekâr kızlarını evlendirdiklerinde evlilik akdi için kadıya yirmi akçe ve mahkeme hizmeti için beş akçe toplam yirmi beş akçe ve fazladan on akçe taleb edildiğini ve kânûn gereği toplam yirmi beş akçe verilmesi gerektiği ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Srebreniça kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi gelüb bunların içlerinden biri bekâr kızın ere verdikte resm-i akd-ı nikâh kadıya yirmi akçe ve hadem-i mahkeme için beş akçe ki yirmi beş akçeyi ecânibden on akçe beha eda eyledikten sonra hilâf-ı kânûn ziyâde akçe mutâlebesiyle olunmak icâb etmez iken sen ki mûmâ- ileyhsin tarafından ziyâde akçe mutâlebesiyle ta'addî olunduğun bildirüb hilâf-ı kânûn tarafından ziyâde akçe mutâlebe olunmamak için hükm-i hümâyûn ricâ ve fermân-ı Hümâyûn'umdan su'âl olunduğu kazâ ahâlîsinden bir bikr kızını ere verdikte dâhi resm-i akd-ı nikâh yirmi akçe ve hademe-i mahkeme için beş akçe ki cem'an yirmi beş akçe ecânibden edâ olunduktan sonra kadısı tarafından ziyâde

akçe mutâlebesiyle hilâf-ı kânûndur deyü tahrîr ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı B sene 1198

Hüküm 291

Özet

Abdullah bin Hulusi Mustafa ile diğerleri gelerek Abdullah'ın vâlidesi ve diğerlerinin murisleri Hatice Hatun'un bin yüz doksan senesinde vefât ettiği ve terekede mevcut toprakların paylaşılmasındaki itilaf husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Teşne kadısına hüküm ki

Abdullah bin Hulusi Mustafa ile sâ'irleri gelüb merkûm Abdullah'ın vâlidesi ve mezbûrların murisleri Hatice nâm hatun bin yüz doksan senesinde Teşne Kazâsı'nda vâkı Hatice Kazâsı toprağına vâkı mutasarrıf olduğu mülkü menzilini kazâ-i mezbûra sükkânından diğer oğlu Abdurrahmana hibe idüb ba'de teslîm ve kabz bulunmadın mezbûre ma'rifeti üzere mezbûr Abdullah dâhi diyar-ı âharda olduğundan mezbûr Abdurrahman âhara fürûht ve şimdi menzil mezkûru mirasa idhâl ve hisselerin ahz murâd eylediklerinde ber-vech-i şer' ta'allül ve mümâna'ata gadr-ı murâd eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvafık fetâvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince şer'le görülüp icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecîlden ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe-i şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i B sene 1198

Sayfa 109

Hüküm 292

Özet

el-Hâc Mustafa ve Hüseyin gelerek kazâda bulunan Eşnafsefe Köyü toprağında babaları el-Hâc Hasan'ın çiftliği olduğunu ve her sene vergisini ödediklerini ve babalarının vefât ettiğini çiftlik kendilerine intikâl etmişken Mustafa'nın çiftliğe müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunmasını taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Akhisar kadısına hüküm ki

el-Hâc Mustafa ve Hüseyin nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûra tâbi Eşnafsefe nâm karye toprağında arâzî mutasarrıf edenlerden bunların babaları el-Hâc Hasan nâm kimesne tasarrufunda olan çiftlik arâzîsini beher sene zirâ'ât ve öşür ve rüsûmu sahib-i arza edâ eder iken babaları mezbûr iş bu sene-i mübarekede fevt oldukta tasarrufunda olan çiftlik arâzîsini bî hasbe'l-kânûn oğulları mezbûrana intikâl idüb mezbûran dâhi babalarından müntakil çiftlik arâzîsini zirâ'ât etmek murâd eylediklerinden âhardan dâhil olunmak icâb etmez iken sahib-i arz olan nâm kimesne ol yerleri fuzûlî zabt ve ecânibden Mustafa nâm kimesne tapu ile verip gadr etmekle bundan akdem lede'l-mürâfa'a ol yerler babalarından müntakil yerleri olduğu sâbit zabtıçün cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye verilmişken mezkûr Mustafa ol yerleri sahib-i arzdan tapu ile aldım deyü fuzûlî zabt ve gadr eylediğin bildirüb babalarından müstakil yerler zilliyed olan mezkûr dâhi kendilere alıverilüb iştirâken zabt û zirâ'ât ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâhir-i B sene 1198

Hüküm 293

Özet

Kazâda bulunan Zepçe Kasabası halkı gelerek bunlar üzerlerine düşen vergilerini ödediklerini ancak kasaba voyvodası olan kişinin kendilerinden fazla vergi taleb ettiği ve fazla tahsîl olunan meblağın iâde olunması ve kânûna göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Teşne kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrda vâkı Zepçe Kasabası re'âyâları gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen öşr vesâ'ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince kasaba-i mezbûre voyvodasına ve avârız vesâ'ir emr-i şerîfimle vâride olan tekâlîfi dâhi cem'ine me'mûra edâda kusûrları yoğiken voyvoda ve serdar ve mahaz vesâ'ir ehl-i örf ta'ifesi taraflarından adamlar gelüb güna gün zulm û ta'addîye cesaret ve perakende ve perişân olmalarına bâ'is ve bâdi oldukların bildirüb hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kânûn ol-vechle olan ta'addîleri men' ü def' ve ashâb-ı çiftlikât ma'rifetleriyle görülüp ta'arruz ettirmemeleri bâbında hükm-i hümâyûn ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kaleminden fuzûlî su'âl

olundukta mezkûrlar üzerlerine edâsı lâzım gelen öşr vesâ'ir hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mûcebince kazâ-i mezbûre zabtına ve evâmir-i âlîyyemde irâde olunan tekâlîflerin emir ve defter mûcebince cem'ine me'mûra edâ eylediklerinden sonra ehl-i örf ta'ifesi taraflarından hilâf-ı kânûn ve bilâ emr-i hümâyûn tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle ta'addîleri mugâyir-i kânûn idüğü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i B sene 1198

Hüküm 294

Özet

İbrahim gelerek kazâda bulunan Maglay Nâhiyesi'nde Bonik Köyü toprağında arâzîsi olduğunu ancak Mehmed, Hasan ve Hüseyin'in arâzîsine müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Teşne kadısına hüküm ki

İbrahim nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûr muzâfâtından Maglay Nâhiyesi'ne tâbi Bonik nâm karye toprağında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd arâzîye an ced mutasarrıf ve her sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb bir türlü icâb etmez iken civârında vâkı Mehmed ve Hasan ve Hüseyin vesâ'irleri birbirleriyle yekdil ve ol yerlerin bir miktarını bin yüz doksan senesinden beri fuzûlî zabt ve mukaddemâ lede'l- mürâfa'a ol yerler mezkûr İbrahim'in olduğu sâbit ve hüküm ber-vech-i mu'ârazaları men' birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye verilmişken yine memnû olmayıp müdâhaleden hâlî olmamaların bildirüb ol yerler me'mûr sabık kendüye zabt û zirâ'ât ettirilip mezkûrları müdâhale ettirmeyip lâzım vâzi' ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere yapılmak için yazılmıştır

Hüküm 295

Özet

Kazâ halkı gelerek bir kişi kızını evlendirmek isteğinde yirmi beş akçe kadısına eda ettiklerini ve kânûnda belirlenen meblağların haricinde fazla miktar tahsîl ve taleb edilmemesi husûsunda hükümdür

Osad kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrun ahâlî ve re‘âyâları gelüb kethüdâlarından biri bikr kızı ere vermek murâd eyledikte ecânibden kânûn üzere icâb eden yirmi beş akçenin beş guruşunu eda ve bende sonra sen ki mevlânâ mûmâ-ileyhsin tarafından hilâf-ı kânûn ziyâde mutâlebesiyle ta‘addî oldukların bildirüb hilâf-ı kânûn ziyâde mutâlebesiyle ta‘addî olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve fuzûlî Dîvân-ı Hümâyûn’umdan su’âl oldâhi kazâ ahâlîsinin içlerinden biri bikr kızı ere verdikte ecânibden kânûn üzere icâb eden resm-i arûsu yirmi beş akçeyi edâ ettikten sonra kazâları kadısı tarafından kânûndan ziyâde mutalenesiyle ta‘addîden mugâyir-i kânûndur deyü tahrîr kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fi Gurre B sene 1198

Sayfa 110

Hüküm 296

Özet

Sokol Kalesi sâkinlerinden Salih Beşe olarak bilinen kimse gelerek Hasan’ın öldüğünü ve terekesi kızı Havva’ya intikâl ettiği ve kızı Havva’nın terekeden kaynaklı bir alacağının bulunmadığı husûsunda hükümdür

Osad kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi Sokol Kal‘ası sükkânından Salih Beşe dimekle ma‘rûf kimesne gelüb Hasan nâm kimesne fevt olup terekesi irsen kazâ-i mezbûre sâkinelerinden kızı Havva nâm sagîre intikâl ve taraf-ı şer‘den sagîre’i mezbûreye ba hüccet-i şer‘iyye ve mu‘âraza olunmak sagîre mezbûrenin emvâlin hıfz ve nafaka ve kisve behasına (...) edip mezbûre baliğa ve rüşdü sabit olmakla ma‘rifet-i şer‘le emvâlin teslîm edip bunun yedine bir akçe derecesi kalmayıp irsen ve (…) taraf-ı şer‘den yedine hüccet-i şer‘iyye itâ edip bu makûle bir def‘a şer‘le götürüp kat şer‘ dâhil husûmet ve (...) hüccet-i şer‘iyye verilen da‘vânın kiraya istimâ‘ı (silik) inhâ yekdil ve yekcihet ve mugâyir-i hüccet-i bilâ (...) mevrûsenin zimmetinde hakkım olduğu takrîr-i âlî olduğun bildirüb hüccet-i şer‘iyye mûcebince amel olunup hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i hüccet vermek ol-vechle zâhir olan iltimâsıyla vazi olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmek mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fi Gurre Ş sene 1198

Hüküm 297

Özet

Sen ki Es-seyyid Abdullah mektup gönderip Bosna'da bulunan Saray sâkinlerinden ve daha önceden vefât eden el-Hâc Viranzâde el-Hâc Abdullah'ın veraseti oğlu Molla Abdullah ile kızları Meryem, Has ve Nidame hatunlara isabet etmişken kazâda İsa Bey vakfından Ali Paşa Mahallesi toprağında bulunan tarlaları miri araziden olduğu ve oğlu var iken kızlara isabet etmediği kânûndan olub kız kardeşlerinin tarlalarına müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna mollasına hüküm ki

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin es-seyyid Abdullah zîde fezâilühümâsın mektûb gönderip Eyâlet-i Bosna'da vâkı Medine-i Saray sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan el-Hâc Viranzâde el-Hâc Abdullah'ın veraseti sulbî Kebir oğlu Molla Abdullah ile sulbî kebire kızları Meryem ve Has ve Nidame nâm hatunlara münhasır olduğundan medine-i mezbûrede İsa Bey vakfından Ali Paşa Mahallesi toprağından vâkı müteveffiye-i mezbûrun ma'lûmü'l-hudûd ve mutasarrıf olduğu tarlaları dâhi oğlu mezbûr Abdullah'a intikâl idüb ve bu makûle arâzî-i mîrîyeden oğlu var iken kızlarının hisse mutâlebesi hilâf-ı kânûn olub bir türlü dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken kız karındaşları mezbûratan emlâk misüllü arâzî mezkûrdan bize dâhi babamızdan hisse intikâl eder deyü hilâf-ı kânûn ve yedinde olub ibrâz eylediği fetâvâ-yı şerîfeye mugâyir tarlayı mezkûrdan hisse mutâlebesiyle ta'addî ve ta'arruz üzere oldukların huzûr-ı şer'de inhâ ve yedinde olan fetâvâ-yı şerîfe mûcebince salifü'z-zikr babasından müntakil yerler kânûn üzere müstakilen kendüye zabt û zirâ'ât ettirilip kız karındaşları mezbûratanı hilâf-ı kânûn ve yedinde olan fetâvâ-yı şerîfeye mugâyir ta'addî ve ta'arruz ettirilmemek bâbında kânûn üzere emr-i şerîfim sudûrunu der-devlet medârıma i'lâm olunmak istid'â etmekle vâkı hâlî hükm-i hümâyûnum verilmek ricâsına bi'l-iltimâs arz eylediğin ecîlden Dîvân-ı Hümâyûn'umu fuzûlî su'âl olundukta bâlâda mezkûr el-Hâc Varakzâde Hacı Abdullah fevt oldukta emlâk ve eşyâsı ırs-ı şer'le Sulbî Kebir oğlu Molla Abdullah ile kebire kızlarına ba'de'l-inhisar arâzî bî hasbe'l-kânûn meccânen oğlu mezkûr intikâl etmişken kız karındaşları mezkûrlar emlâk misüllü tarlalardan dâhi hisse alırız deyü müdâhale eyledikleri vâkı ise o makûle arâzî mîrîyeden oğlu var iken kızlarının hisse

mutâlebesi hilâf-ı kânûn olmakla men‘ ü def‘ ve ol yerler müstakilen oğlu mezkûr zabt û zirâ‘ât ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmak kânûn üzere amel olunmak bâbında

Fî Evâ’il-i Ş sene 1198

Hüküm 298

Özet

Bosna kâtiplerinden Süleyman veled-i Mustafa gelerek İzvornik Sancağı’nda Budmir Nâhiyesi’nde ze‘âmeti olduğunu ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre serbestiyet üzere olduğu mütesellim ve voyvodalarına müdâhale olunmamaları husûsunda hükümdür

Budmir nâhiyesi nâ’ibine hüküm ki

Eyâlet-i Bosna’nın defter kâtiplerinden Süleyman veled-i Mustafa zîde kadruhû gelüb İzvornik Sancağı’nda Budmir Nâhiyesi’nde Çiftlik-i Pîr Mehmed kâtip ve gayrıdan yirmi bin akçeyi berât-ı şerîf âlî-şân mutasarrıf olduğu ze‘âmetin başkalemi olub defter-i icmâlde kırk akçe yazar sâlifü’z-zikr Pîr Mehmed el-kâtip ma‘a gayruhu biriktirilip yirmi bin akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve Eyâlet-i Bosna’nın defter kâtiplerinden mûmâ-ileyh Süleyman veled-i Mustafa kaydında olduğu mestûr ve mukayyid ve Çiftlik-i Pîr Mehmed el-kâtip icmâline dâhil çiftlikler serbest olub vâkı olan resm-i cürm ve cinâyet ve resm-i arûs ve kul ve cariye ferdanesi vesâ’ir bâd-ı hevâsına mîr-i mîrân ve mîrlivâ ve voyvoda ve subaşı vesâ’ir ehl-i örfe ta’ifesi taraflarından hilâf-ı kânûn resm-i serbesiyetiyesine (silik) olduğun bildirüb resm-i serbesiyesine müdâhale olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda fuzûlî su’âl olundukta Defter-i Hâkânî’de mestûr Çiftlik-i Pîr Mehmed el-kâtip ve icmâline dâhil çiftlikler icmâllü olub serbest olmakla vâkı olan resm-i cürm ve cinâyet ve resm-i arûs ve kul ve cariye ferdikâneleri vesâ’ir bâd-ı hevâlarıyla mîr-i mîrân ve mîrlivâ ve mütesellim voyvoda vesâ’ir ehl-i örf ta’ifesi taraflarından müdâhale olunmak hilâf-ı kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn ve defter mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i S sene 1198

Sayfa 111

Hüküm 299

Özet

Salih gelerek bunun vâlidesi bin yüz seksen dört senesinde vefât ettiğini ve çiftlik mülkü, arsa, diğer emlâk ve eşyasını bazı kişilerin teslîm almasına mani olduklarını ve müdâhalelerinin men ve kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Srebriçe ve Çayniçe Derbend kazâlarının kudât ve nüvvabına hüküm ki

Salih nâm kimesne gelüb bunun vâlidesi bin yüz seksen dört senesinde müteveffiye oldukta kazâha-i merkûmede vâkı mutasarrıf olduğu mülk-i çiftlik ve arsa vesâ'ir emlâk ve eşyâsı ırsen şer'le buna intikâl ve hasbe'l-iktizâ mahal ihrâc iken ecânibden bazı kimesneler mülk-i çiftlik ve arsa ve emlâk vesâ'ir mezkûreyi hilâf-ı şer'-i şerîf zabt ve şimdi taleb eyledikte vermekte ta'allül ve mümâna'at ve ibtâl-i hak ve gadr eylediklerinde ve bu bâbda da'vâsına muvafık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mahallinde şer'le görülüp fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince amel olunduğu mezbûrların fuzûlî zabt eyledikleri mülk-i çiftlik ve arsa ve emlâk vesâ'iresi ma'rifet-i şer'le buna alıverilüb ber-vech-i şer'i ta'allül ve muhalefet ettirilmeyip icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ş sene 1198

Hüküm 300

Özet

Teşne Kazâsı'nda bulunan Zepçe Kazâsı'nda Ferhad Bey Cami-i Şerîfi vakfının mütevellisi olan Abdullah gelerek vakıf mezbûrun eski mütevellisi olan kasaba sâkinlerinden Hasan zimmetinde vakıf malından dört yüz otuz yedi buçuk guruş olmakla meblağın tahsîl edilip vakfa verilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Teşne kadısına hüküm ki

Teşne Kazâsı'nda vâkı Zepçe Kazâsı'nda kâ'in Ferhad Bey Cami-i Şerîfi vakfının mütevellisi olan Abdullah nâm kimesne gelüb vakıf mezbûrun sabık mütevellisi olan kasaba-i mezbûra sâkinlerinden Hasan nâm kimesne zimmetinde mal-ı vakıf olmak üzere

dört yüz otuz yedi buçuk guruşu olmakla bu dâhi meblağ-ı mezkûru bi't-tevliye taleb ve vakıf için almak istedikte mezbûr ekl û bel sevdasıyla kavl-i mücerrediyle tertîb eylediği mürûr defteri sened-i intihâlîyle hükkama bezl-i irtişa ile ber-vech-i şer'i vermekte ta'allül ve muhalefet ve vakfı şerîfe gadr eylediğin bildirüb şer'le görülüp mezbûrun zimmetinde olan ol miktar guruş mal-ı vakfı tamamen tahsîl ve bi't-tevliye alıverilüb ber-vech-i şer' ta'allül ve muhalefet ettirilmeyip icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ş sene 1198

Hüküm 301

İş bu emr-i âlî lede'l-vusûl bir mantuk emr-i münîf mübâşir (...) terfik ve mahalline irsâl olunmak (silik) mevcûd olduğu hisseleri mahalline ikâmet oldukları yoğiken birisi zuhûr ve da'vâsına ra'iyyet etmediğini havi (silik) olmakla tesyîr olduğu müşâ'ar Bosna vâlisi Abdullah Paşa'nın mektûbu memhûrdur şerh verildi

1 Ra sene 1199

Hüküm 302

İş bu emr-i âlî lede'l-vusûl ber-manzûme olunmağın mübâşiri … terkîn ve mahaline irsâl olmağla müddei-aleyh mevcûd oldığı (silik) mahalinde oldukda (silik) birisi zuhûr (silik) şerh verildi

Fi 17 Ra sene 1299

İş bu emr-i âlî lede'l-vusûl (silik) kaydları balâsına da'vet-i şer'i oldukda cihâd-ı 'arza mebni olunan da'vâya ri'ayet itmeyüb (silik) mezkûr olundukda istifsâr olundukda maktul-u mezbûr (silik)

Fi 19 Re sene 1299

Hüküm 303

Özet

Kazâda Gaçka Nâhiyesi'nde sâkin kudâttan Mevlânâ Mahmud ile karındaşı ve diğerleri gelerek bunların babaları İhtiyar İbrahim Kethüdâ bilinen kimse kendi hâlînde olub Cafer Paşazâde Ebubekir adlı kişi tarafından tüfenk kurşunu ile öldürülmesiyle

mahkeme tarafından keşf taleb edilmiş ancak taraf keşfe katılmamış olub mübâşir ma'rifetiyle getirilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Çerniçe kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Gaçka Nâhiyesi'nde sâkin kudâttan Mevlânâ Mahmud zîde fezâilühümâ ile karındaşı vesâ'ir ma'lûmü'l-isim verese gelüb bunların babaları ihtiyar İbrahim Kethüdâ dimekle ma'rûf kimesne öteden beri kendi hâlînde arzıyla mukayyid ve sadâkat ve istikâmet ile ma'rûf ve diyânet ile meşhûr ve hilâf-ı şer'-i şerîf hareketi yoğiken kazâ-i mezbûrda sâkin ashâb-ı arzdan ve re'âyâ ve berâyâ olduğu zulüm ve ta'addîyât ile me'lûf mîr-i mîrân Cafer Paşazâde Ebubekir Bey dimekle arîf kimesne kendi hâlînde durmadığından derûnunda mezkûr olan (...) icrâ kasdıyla yüz doksan beş senesinde babaları merhûmu hilâf-ı şer' alenen tüfenk kurşunuyla harb ve katl etmekle ba'de'l-keşf hüccet-i şer'iyye itâ olunup terâfu-i şer' ve ihkâk-ı hak olunmak için davet-i şer' olundukta babası mîr-i mîrân mûmâ-ileyhe ve mahal sâ'ireye istinadı olduğundan itâ'at-ı şer'-i şerîf etmeyip mürâfa'adan imtinâ ve ber-vechle mukavemet ve ihkâk-ı hak mümkün olmayıp mağdur oldukların bildirüb ol tarafa emr-i şerîfimle âhar husûsa me'mûr mübâşir ma'rifetiyle şer'le görülüp ber-muktezâ-yı şer' mazhar-ı ihkâk-ı hak olunmak bâbında ve ba'de'l(...) ber-muktezâ-yı şer' mazhar-ı ihkâk-ı hak ve keyfiyet sıhhati oluna Der-âlîyye'me arz ve i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âli yazılmıştır

Fî Evâ'il-i S sene 1198

Hüküm 304

Özet

Mustafa sipâhi bin Muharrem olarak bilinen kişi gelerek bunun köy toprağında arazisi bulunmadığını ve kendisinin vergisini vereceği bir mülkü bulunmadığını ancak bazı kişilerin kendisine müdâhale ettiğini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Srebreniçe Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Mustafa sipâhi bin muharrem dimekle meşhûr kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûre tâbi (...) Karyesi toprağında bi'l-fi'il zabt ve tasarrufunda tekâlîf olunmak icâb eder kadîmi re'âyâ emvâl yeri olmayıp evâmir-i şerîfe ile vârid tekâlîften hisse talebiyle

ta‘addî ve rencide olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûr ahâlîleri zuhûr ve sen dâhi ma‘an evâmir-i şerîfe ile üzerime vârid tekâlîften bir türlü ta‘addîden hâlî olmadığın ve taraf-ı şer‘den biriyle i’lâma şer‘i ve bir türlü görülmeyip hilâf-ı kânûn ol-vechle zâhir olan gadr ve ta‘addîden men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 1198

Sayfa 112

Hüküm 305

Mehmed, Haydar, Murâd, Ömer ve Cafer kardeşler gelerek Bihke Kazâsı’nda Pir ve Veslo köyleri toprağında bulunan çayırların sahipleri olduklarını ancak Bihke Kalesi askerlerinden bazı kişilerin çayırlara müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Bihke kadısına hüküm ki

Mehmed ve Haydar ve Murâd ve Ömer ve Cafer nâm karındaşlar gelüb Bihke Kazâsı’na tâbi Pir ve Veslo nâm karyeler topraklarında vâkı ma‘lûmü’l-hudûd ve kadîmi çayırlarına sahib-i arz temessükü mûcebince ber vech-i iştirâk mutasarrıf ve beher sene on bir buçuk öşrü rüsûmun sahib-i arza eda idüb dâhil icâb etmez iken Bihke Kal‘ası neferâtından nâm kimesneler zuhûr ve bin yüz doksan senesinde zikrolunan çayırları hilâf-ı kânûn fuzûlî zabt ve gadr etmeleriyle bundan akdem mürâfa‘a-i şer‘-i şerîf oldukta münazʿ fiha olan çayırlarda mezkûrların alâkaları olmayıp bunları tapulu ve temessüklü çayırları olduğu lede’ş-şer zâhir olan yedlerine tenbîh birle cânib-i şer‘den bunların yedlerine mürâfa‘a-i şer‘iyye verilmişken ta‘addîden naşi mugâyir-i mürâsele-i şer‘iyyeye fuzûlî zabt ve gadr eylediklerin bildirüb mezbûrların hilâf-ı kânûn ve sahib-i arz temessüküne mugâyir fuzûlî zabt eyledikleri cariyeleri alıverilüb hilâf-ı kânûn ta‘allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan fuzûlî su’âl olduktan bu ol cariye mutasarrıf iken edâsına öteden bi biçmeyip öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda etmeyip kânûn üzere müstehak tapu oldukta dâhi öteden kimesneler sahib-i arz resm-i tapu almalarıyla zabt ettirilmeyip fi’l-hakika bu ol cariyelere sahib-i arz temessüküyle mutasarrıf ve beher sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken mezkûr fuzûlî zabt eyledikleri vâkı ise men‘ ü def‘ ve ol cariyeler alıverilüb zabt û

zirâ‘ât ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 118

Hüküm 306

Özet

An asıl Akhisar Kasabası sâkinlerinden olub şu anda İstanbul'da Eyyub Ensari'de misafireten sâkin talebeden Salih arzuhâl ederek bunun eşi Ümmügülsüm hatun ile halen evli olduklarını ancak eşinin kardeşinin kendisini alıkoyduğunu daha sonra da öldüğünü ve yine saray halkından Koçin Ahmed adındaki kişinin eşi ile evlenmek istediğini ve eşinin kendisine teslîm edilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Travnik kadısına hüküm

An asıl Akhisar Kasabası sükkânından olub Âsitâne-i Âlîyye'mde Eyüb-i Ensari'de misafireten sâkin talebe-i ulumdan Salih zîde ilmühû mübarek rekâb-ı kamertâb hüsrevanem tefrih eylediği bir kıt‘a arzuhâl mefhûmunda bu zevcesi Ümmügülsüm nâm hatun ile hüsn-i imtizaç üzere olub birbirlerinden hoşnud iken zevcesi mezbûrenin karındaşı Saray sultanından Molla Osman dimekle ma‘rûf kimesne sulbîye sülûk ve derûnkim vardır deyü bunları da‘vât bu dâhi zevcesi ve bir nefer evlâdıyla Saray'a vardıkta mezbûr ber-takrib zevcesini fuzûlî zabt eyledikten sonra bu dâhi Âsitâne-i Âlîyye'me gelüb tahsîl-i ulumda ve zevcesi mezbûreyi ta‘alluk etmeyip ve nikâh üzere nikâh-ı şer‘en sahîh değil iken mezbûrenin mezkûr fevt olmakla yine Saray sükkânından Koçin Ahmed dimekle ma‘rûf kimesne kendi hâlînde durmadığından menkuhası mezbûreyi hilâf-ı şer‘-i şerîf cebren ve kahren âhara tezvîc ve evlâdını dâhi zayi ve helâk idüb ve mezbûr ziyâde mütegallibeye ve cebâyirede olduğundan mahallinde ber-vechle mukavemet mümkün olmayıp mesfûr ve siyaset-i merhamet olduğun bildirüb ol tarafa emr-i şerîfimle âhar husûsa me'mûr mübâşir ma‘rifetiyle mezbûr Ahmed'in Travnik'e ihzâr ve şer‘le rü'yet ve menkuhası mezbûre kendüye alıverilüb ber-muktezâ-yı şer‘ mazhar ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin vech-i meşrûh üzere şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ş sene 1198

Hüküm 307

Özet

Kudâttan Mevlânâ Reşidzâde Mısdık gelerek bunun vasisi olduğu Cemile binti molla'nın murisi el-Hâc Ali'nin öldüğünü ve Ali'nin terekesi Yayçe sâkinlerinden Meryem ve eşi (isim yazılmamış) hatun ve eşi Salih'e intikâl etmekle bunların terekedeki emvâl ve eşyayı alıkoydukları ve Cemile'ye intikâl edecek olan emvâl ve eşyanın tarafına teslîm edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Eyâlet-i Bosna'da vâkı Mevlânâ Yayçe Kazâsı'na hüküm ki

Kudâttan Mevlânâ Reşidzâde Mısdık zîde fezâilühümâ gelüb bunun vasîsi olduğu Cemile binti mollanın nâm sagîrenin ceddi ve murisi el-hâc Ali nâm kimesne bin yüz doksan (isim yazılmamış) senesinde fevt oldukta mezkûr Ali'nin tereke ve nakit akçe ve emvâl ve eşyâsı ırsen Yayçe sâkinlerinden Meryem ve zevcesi (isim yazılmamış) nâm hatun ile zevci Salih nâm kimesneye intikâl eyledikte birbirleriyle yekdil olarak müteveffâ-yı bi'l-cümle tereke ve nakdini zabt ve ketm ve ihfa ve bir miktar eşyâ zâhire çıkarıp ma'rifet-i şer'le iktidam ve kısmet-i âdile dâhi bulunmamakla mezkûrların ketm ve ihfa eyledikleri tereke ve nakid ve emvâl ve eşyâsı zâhire ihrâc ve beyne'l-verese kısmet-i âdile ile iktiram ettirmek istedikte ta'allül ve hak sagîreye gadr eylediklerin ve ka'vâneyn da'vâsına muvafık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verdiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince şer'le görülüp vasîsi olduğu sagîrenin hak ırsiyesi tamamen ve kâmilen vesâyât ettirilip ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ş sene 1198

Nedim

Sayfa 113

Hüküm 308

Özet

Travnik sâkinlerinden Rüşdi Süleyman gelerek Travnik'te Gazi Ağa Mahallesi'nde bulunan Kamil Ahmed Paşa vakfının vakfiyesinde bulunan akârâttan

senelik on guruş kira ile mutasarrıfı iken Travnik sâkinlerinden Ömer'in arsasına müdâhale ettiği ve iki adet dükkânına zarar verdiği zararının giderilerek müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Travnik kadısına hüküm ki

Travnik sâkinlerinden kudâttan Rüşdi Süleyman zîde fezîlühümâ gelüb medine-i Travnik mahallâtından Gazi Ağa Mahallesi'nde vâkı müteveffa Kamil Ahmed Paşa vakfının vakfiyesinde mukayyid akârâttan senevi on guruş icare ile taraf-ı vakıftan bâ temessük bi'l-icrâteyn tasarrufunda olan ma'lûmü'l-hudûd ve vakıf arsasında âharın alâkası yoğ iken bin yüz doksan senesinde mûmâ-ileyh Âsitâne-i Sa'âdet'imde iken Travnik sükkânından Ömer nâm mütekallibe kendi hâlînde olmayıp bunun taraf-ı vakıftan bi'l-icarâteyn mutasarrıf olduğu vakıf arsası fuzûlî zabt ve bilâ izn-i mütevelli üzerine iki bâb dükkân yine ve gadr-ı küllî ve zulm-i sarih eyledikte ve bu bâbda da'vâsına muvafık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince şer'le görülüp mezkûrun ihdâs eylediği dükkân-ı asliyesinin zarar-ı şer'isi men' ve arsası kendüye alıverilüb ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer'le görülmek için emr-i şerîfim yazılmıştır.

Fî Evâhir-i Ş sene 1198

Hüküm 309

Özet

Kudâttan Rüşdi Süleyman gelerek Yayçe sâkinlerinden el-Hâc Ali'nin bin yüz doksan senesinde vefât ettiğini bunun terekesinin kızı Hâlîme ile Meryem ve eşi (isim yazılmamış) hatunlara intikâl ettiği ve Meryem'in eşi ile birlik olup emvâl ve eşyayı gasb ettiği ve gasb edilen emvâl ve eşyanın mirasçılara verilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Eyâlet-i Bosna'da vâkı Mevlânâ Yayçe kadısına hüküm ki

Kudâttan Rüşdi Süleyman zîde fezâilühümâ gelüb Yayçe sâkinlerinden el-hâc Ali nâm kimesnenin bin yüz doksan senesinde fevt oldukta tereke-i vakıftan ve emvâl ve eşyâsı bunun bâ-hüccet-i şer'iyye vasîsi olduğu kızı Hâlîme nâm sagîre ile kızı Meryem ve zevcesi (isim yazılmamış) nâm hatunlara intikâl idüb mezbûre Meryem zevci Salih nâm kimesne ile birbirleriyle yekdik olarak müteveffâ-yı mezkûrun nakdini ve emvâl ve

eşyâsından ba cümlesini ketm ve ihtifa ve bir miktar eşyâ-yı hazıriye ma‘rifet-i şer‘le ihtiram ve kısmet-i alâka dâhi bulunmamakla sagîre-i merkûmdan gasb eylediklerin ve ka‘vâneyn da‘vâsına muvafık Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince şer‘le görülüp mezkûrların ketm ve ihtifa eyledikleri nakit ve eşyâ zâhire ihrâc ve ma‘rifet-i şer‘iyye ihtiram ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için emr-i şerîf yazılmıştır

Nedim

Fî Evâsıt-ı Ş sene 1198

Hüküm 310

Kudâttan Yayçe sâkinlerinden Rüşdü Süleyman gelerek bunun vasisi olduğu Hâlîme binti Osman’ın Yaniçe sâkinlerinden anası Hatice Hatun’un nafakasını vermediğini ve nafakasının adı geçen kişiden alınıp vasisi olduğu Hâlîme’ye verilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Yayçe kadısına hüküm ki

Kudâttan Yayçe sâkinlerinden Rüşdü Süleyman zîde fezâilühümâ gelüb vasîsi olduğu Hâlîme binti Osman nâm sagîre Yaniçe sâkinelerinden anası Hatice nâm hatunun hizanesinde olub bir müddet ma‘an takımından ittifak idüb müddet-i mezkûrun nafakası levâzım gelmediğine Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verilmişken mezbûre Hatice sagîre mezbûreyi kendi başımda bir müddet tutmaktan ittifak eyledim sen vasîsi olmanla sagîrin malından akçe ver deyü hilâf-ı şer‘ ve mugâyir-i fetâvâ-yı şerîfe ta‘addî eylediğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûceb-i amel olub hilâf-ı şer‘ ve mugâyir-i fetâvâ-yı münîf nafaka mutâlebesiyle kendüye ta‘addî ettirmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe mahallinde şer‘le görülmek için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ş sene 1198

Nedim

Sayfa 114

Hüküm 311

Özet

İbrahim gelerek Foça Kazâsı'nda bulunan Gradnovik köyü toprağında Ahmed ve Hasan'ın müştereken tarlaları olduğu ve Hasan'ın vefât ettiği oğlu olmadığı ve intikâlen kışı Fatma'ya intikâl ettiği ancak Fatma'nın müştereği Ahmed'e hissesini vermeyip başka bir kişiye hissesini sattığı ve Ahmed'in de önalım hakkını taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Foça kadısına hüküm ki

E'imme-i (...) ulemâ'ü'l-mütehakkikin Mevlânâ İbrahim zîde ilmühû gelüb mûmâ-ileyh Foça Kazâsı'na tâbi Gradnovik Karyesi toprağında Mevlânâ Ahmed ve arâzîye Hasan nâm kimesne ile ale'l-istikmâl mutasarrıflar iken mezbûr Hasan fevt oldukta oğlu olmayıp ol yerlerden hissesi tapuya müstehak ve hak tapu kızı Fatma nâm sagîrenin olub ol dâhi tapu ile almadın bin yüz doksan yedi senesinde müteveffiye oldukta hak tapu müşterek olduğu itibarıyla mûmâ-ileyhin olduğuna binâ'en (...) baha ile sahib-i arzdan olmakla taleb eylemeniz sahib-i arz olan yine kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Salih nâm sipâhi-i mûmâ-ileyh vermeyip âhardan karındaşı oğlu Memiş nâm kimesneye verip ve vacibü'l-mürâfa'a da'vâ-yı şer' olundukta mütegallibeden ve cebbâriyeden olmaktan naşi adem-i itâ'at ve ol-vechle gadr-ı küllî eylediğin bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le rü'yet ve vech-i muharrer üzere müstehak tapu olan müştereği hissesi sahib-i arz olan sipâhi mezkûrdan kendine aluvirülmek bâbında size hitaben emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda fuzûlî su'âl olundukta ol yerler mukaddemâ bulunmuş olub mûmâ-ileyh mezkûr Hasan ile ber vech-i iştirâk mutasarrıflar iken mezkûr Hasan fevt oldukta oğlu kalmayıp ol yerler hissesi tapuya müstehak ve hak tapu sagîre kızı Fatma nâm sagîrenin olub ol dâhi takımıyla almadın doksan yedi senesinde müteveffiye olduğu hal tapu müşterek olduğu itibarıyla mûmâ-ileyhin olub ettirmediği behâlârıyla sahib-i arzdan almakla taleb eyledikte vermeyip ecânibden karındaşı oğlu memiş nâm kimesneye verip gadr eylediği vâkı müteveffâ-yı mezbûrun hissesi ile bahâlârıyla sahib-i arzdan mûmâ-ileyhe el verilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere amel olunmak emrim olmuştur

Fî Evâhir-i Ş sene 1198

Hüküm 312

Özet

Bu emir Mehmed ve oğlu vefât etmiş olduğundan veresesinin vekillerinin ve mirası red ettikleri ve murisin borç terekesinin daha fazla olduğu ve iş bu durum Abdullah Paşa'nın talebiyle kadısına i'lâm olundu denilerek şerh verildi

İşbu emr-i âlî lede'l-vusûl merkûm Mehmed ve oğlu vefât etmiş olduğundan veresesinin vekillerinin ve yine ihzâr ve mesfûrun oğlu ve oğlu ile mürâfa'a şer' ettirdikte müteveffâ-yı mezbûrun duyun terekesinden azâd üzere hüküm olduğu sâbit olduğu müşârün-ileyh Abdullah Paşa'nın vârid olan vüzeranın kadısı i'lâma maruzdur deyü emr-i âlî şerh verildi.

Fî 17 Ra sene 1199

Hüküm 313

Özet

İstanbul'da Kürekçiler Hanı'nda mütemekkin sarraf ta'ifesinden Ağop zimmî gelerek bunun Taşlıca Kazâsı sâkinlerinden Sabbahızâde Mehmed Emin zimmetinde bin üç yüz doksan bir guruş alacağı olmakla ve borçlunun ölmesiyle terekesinden alacağı olan meblağın kendisine verilmesini taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Taşlıca kadısına hüküm ki

İstanbul'da Kürekçiler Hanı'nda mütemekkin sarraf ta'ifesinden Ağop nâm zimmî gelüb bunun Taşlıca Kazâsı sükkânından Kazâsı'ndan Sabbahızâde Mehmed emin zimmetinde iki kıt'a memhûr temessük mûcebince oğlu Ahmed sadık kefâletiyle yüz doksan senesinden beri bin üç yüz doksan bir guruş alacağı olmakla Ahmed bin mezbûr Mehmed emin fevt olmakla mesfûr dâhi terekesinde kıyas eden oğlu mezkûrdan kefâletine binâ'en olmak istedikte mezbûr ber-vech-i şer'i edâda ta'allül ve ibtâl-i hak ve gadr sevdasında olduğun ve tarafından kabzına me'mûr İbrahim nâm kimesneyi vekil eylediğin bildirüb şer'le görülüp mezbûrun ber-mûceb-i temessük zimmetinde olan ol miktar guruş hakkı terekesin kıyas eden oğlu kefili mezbûrdan mal-ı müteveffadan

tamamen tahsîl ve alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ş sene 1198

Hüküm 314

Özet

Beyzâde Hasan, İbrahim, Kapuoğulları Süleyman ve İsmail gelerek Kobaş Nâhiyesi’nde bulunan Rado, Losa, Yerlos köyü ve mezralarında arâzîleri olduğunu ve kânûn gereği vergilerini eda ettiklerini ancak etraflarındaki ze‘âmet ve timâr sâhibleri tarafından müdâhale olunduğunu ve müdâhalelerinin men olunmasını ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Kobaş nâhiyesi nâ’ibine hüküm ki

Beyzâde Hasan ve İbrahim ve Kapuoğulları Süleyman ve İsmail zîde kadruhû gelüb havâss-ı Hümâyûn’umdan ber-vech-i iştirâk bâ-berât-ı âlî uhdelerinde olan feth-i Cedîd Kobaş mukâta‘âsı aklamından Kobaş Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Rado ve Losa ve Yerlos ve Lohin Mezra-i Donim ve Mezra-i Kayazâde ve mahalle ve Niko ve Karye-i Beroviç deyü Defter-i Hâkânî’de mukayyid kara ve mezra topraklarında kadîmi baştine yerlerinde resm-i filori kayıt olunmakla bunlar dâhi kadîmi baştinelerinin kânûn ve defter mûcebince icâb eden resm-i filorilerin ahz û kabz etmek murâd eyledikte âhardan müdâhale ve ta‘arruz olunmak icâb etmez iken civârında vâkı ze‘âmet ve timâr mutasarrıfları tarafından hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî müdâhale ve mukaddemâ taraf-ı şer‘den ber-vech-i mu‘ârazadan men‘ini müşâ‘ar ve mîr-i mîrân i’lâm-ı şer‘iyye vesâ’ireye mugâyir ta‘cîz ve taʿmirden hâlî olmadıkların bildirüb sâlifü’z-zikr kurra ve mezra havâss-ı hümâyûnum tarafından zabt ve baştinelarin kânûn ve defter mûcebince icâb eden resm-i filorileri ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn-ı kadîm ze‘âmet ve tüccar ashâbını ahz û kabz ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta Bosna Sancağı’nda Kobaş Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i Rado ve Losa ve Lohin ve Mezra-i Donim ve Mezra-i Menavede ve tahtında baştine aded-i doksan sekiz ve on iki aded mezraʿa ve hane kırk üç fi iki yüz seksen ve hane bir fi yüz seksen ve hane bir fi yüz ve yine hane iki fi kırk ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi Mahalle-i Veniko ve tahtında on sekiz aded baştine ve nısf-ı baştine Tomas veled-i Armok ve hane

altı fi iki yüz seksen ve hane iki fi yüz kırk ve yine hane iki fi yüz yirmi ve hane iki fi kırk ve yine nâhiye-i ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi Karye-i Beronim ve tahtında otuz dokuz aded baştine ve hane otuz dört fi iki yüz seksen ve yine hane iki fi yüz kırk ve maktû bir fi dört yüz akçe yazılarıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde havâss-ı hümâyûnum mülhakâtından olduğu mestûr ve mukayyid ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda fuzûlî görüldükte bâlâda mestûr Karye-i Rado Locir ve Berlos hane ve Mezra-i Donim ve Mezra-i Kayazâde ve Mahalle-i Vigo ve Karye-i Rado Locin ve Berlos ve Lohin ve Mezra-i Donim ve Mezra-i Kayazâde ve Mahalle-i Vigo ve Karye-i Bero nim havâss-ı hümâyûnum mülhakâtı olmakla ber-vech-i mâlikâne mutasarrıfların taraflarından zabt ve kadîmi baştinelerin kânûn ve defter mûcebince icâb eden rüsûm me'mûrlarıyla ahz û kabz ettirilmek muktezâ-yı Defter-i Hâkânî ve muvafık kânûn olub civârında vâkı ze'âmet ve timâr mutasarrıflarının müdâhaleleri hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûndur deyü cevâb tahrîr olmağın Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ş sene 1198

İdüb

Sayfa 115

Hüküm 315

Özet

Abdullah gelerek kazâda sâkin Habib Ahmed Efendi olarak bilinen kişi zimmetinde bin yüz doksan yedi senesinden beridir üç yüz guruş alacak hakkı olduğunu ve kendisine eda etmediğini alacağın tahsîl olunup kendisine verilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Hersek kadısına hüküm ki

Abdullah nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûrda sâkin Habib Ahmed Efendi dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde bin yüz doksan yedi senesinden beri üç yüz guruş alacak hakkı olub bi'd-defaʿat taleb eyledikte mûceb-i şer'i edâda inad ve muhalefet ve ibtâl-i hak sevdasında olduğun bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle mahallinde şer'le görülüp mezkûrun zimmetinde olan ol miktar guruş alacak hakkı bi't-tamam tahsîl ve bi kusûr alıverilüb mûceb-i şer'i ta'allül ve muhalefet ettirilmeyip icrâ-

yı şer‘ ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında sana hitaben emr-i âlî-şânım sudûrunu ricâ etmeğin sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin şer‘le görülmek için yazılmıştır

Sabri

Hüküm 316

Özet

Kazâda bulunan Bihke Nâhiyesi’nde Zepçe Kalesi sâkinlerinden Mahmud, Mustafa ve Murâd gelerek bunların kale civârında bulunan tarlaları olduğunu ve kale sâkinlerinden Ali, Mehmed, Abdullah ve Veli’nin topraklarına müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Kamengrad Kazâsı nâ’ibine hüküm ki

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Bihke Nâhiyesi’ne tâbi Zepçe Kal‘ası sükkânından Mahmud ve Mustafa ve Murâd nâm kimesneler gelüb bunun vech-i müşterek kal‘a-i mezbûre civârında vâkı ma‘lûmetü’l-hudûdda eben an ced doksan seneden mütecâviz olub beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb müdâhale olunmak icâb etmeyip ve bu makûle on sene mürûr eden arâzî da‘vâsının istimâ‘ı kal‘a-i mezbûr sâkinlerinden Ali ve Mehmed ve Abdullah ve Veli nâm kimesneler zuhûr ve şirrete sülûk ve ol yerlerinde merkûmeden mukaddem bizim idi yedinizden alub zabt eder deyü hilâf-ı kânûn mürâfa‘a ve mücânebet ve ta‘addîden hâlî olduğun bildirüb mezkûrun hilâf-ı kânûn ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta‘addîsi men‘ ve kadîmisi üzere kendilerine ol yerleri bir firâr-ı sabık zabt û zirâ‘ât ettirmek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i N sene 1198

Ferruhi

Hüküm 317

Özet

Dursun gelerek İzvornik Kasabası’ndan Blad Kalesi halkından Burahan İbrahim oğlu Osman adındaki kişinin kendi hâlînde olmadığı ve İzvornik kapudânı Abdullah Bey’e tâbi olduğunu ve konunun hukûken araştırılıp kânûn üzerine hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik kadısına hüküm ki

Dursun nâm kimesne gelüb İzvornik Kasabası mahallâtından Kal‘a-i Blad cemâ‘âtinden Burahan İbrahim oğlu dimekle ma‘rûf Osman nâm kimesne kendi hâlînde olmadığından naşi bunun oğlu Osman nâm kimesneyi bin yüz doksan senesinde hilâf-ı şer‘-i şerîf bi gayrı hak katl ve katil-i mezbûr yerli neferâtından İzvornik Kapudânı Abdullah Bey’e tâbi olduğundan icrâsı mümkün olmadığından bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma‘rifetinle şer‘le görülüp icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â eylediği ecîlden sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma‘rifetinle icrâ-yı hak olunmak bâbında fermân-ı âli yazılmıştır

Sakıb

Fî Evâ’il-i N sene 1198

Hüküm 318

Özet

Bayayoğlu Hacı Derviş ve Tataroğulları dimekle bilinen kişiler arzuhâl ederek Travnik Kasabası toprağında arâzîsi bulunan (isim yazılmamış) nâm kimesne bin yüz doksan yedi senesinde öldüğü ve mirasçısı olmadığı ancak bir kişinin kızı olduğunu iddi‘â ederek müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunmasını taleb ettikleri husûsunda hükümdür.

Bosna vâlisine ve Travnik kadısına hüküm ki

Bayayoğlu Hacı Derviş ve Tataroğulları dimekle ma‘rûf kimesneler Südde-i Sa‘âdet’ime arzuhâl idüb havâss-ı Hümâyûn’dan olub Eyâlet-i Bosna’da vâkı Travnik Kasabası toprağında arâzî tasarruf edenlerden (isim yazılmamış) nâm kimesne bin yüz doksan yedi senesinde fevt olub oğlu ve kızı ve baba bir erkarındaşı vesâ’ir tapu ashâbından kimesnesi kalmayıp tasarrufunda olan bir kızı tapuya müstehak oldukta zikrolunan doksan yedi senesinde tapuya müstehak mültezim Hasan nâm kimesneden tapu ile alub yedlerine verilen temessük mûcebince zabt û zirâ‘ât murâd eylediklerinde doksan sekiz senesinin mültezim olan Mehmed nâm kimesne zuhûr ve selefin verdiği temessükünü tutmam benden temessük alıveresiz (...) ol yerleri yedinizden alub âhara verdim deyü müdâhale eylediğin bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mezkûr ol-vechle ta‘addî ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında sana hitaben hükm-i

hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan ve tevkî su'âl olundukta havâss-ı Hümâyûn'dan Travnik Kasabası toprağında arâzî tasarruf eden kimesne fevt oldukta oğlu ve kızı ve baba bir erkarındaşı vesâ'ir tapu ashâbından kimesnesi kalmayıp tasarrufunda olan yerleri tapuya müstehak oldukta bunlar ol yerleri doksan yedisenesinde tapuya me'zun Hasan nâm kimesneden tapu ile alub verilen temessük mûcebince zabt û zirâ'ât murâd eylediklerinde doksan sekiz senesinde müstelzim olan Mehmed selefimin verdiği tapu temessükünü tutmam benden temessük alırsız ol yerleri yedinizden alub âhara veririm deyü müdâhale eylediği vâkı ise men' ü def' içün kânûn üzere emr-i şerîf yazıla geldiği tahrîr olmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâhir-i N sene 1198

Seza'i

Sayfa 116

Hüküm 319

Özet

Merkûm Ahmed'in boşandığı eşi ile davasına dair hüküm.

İş bu emr-i âlî lede'l-vusûl merkûm Ahmed'in ahz ile âdem ta'yîn ve mahalline irsâl olundukda merkûm Ahmed'in zevcesi mezbûre mutallaka dâhi olduğundan gayrı mukaddemâ mahallinde şer'le da'vâları rü'yet olunmak içün Bosna vâlisi Abdullah Bey mektûbu ve Saraybosna kadısının i'lâm (silik) emr-i 'âli yazılmışdır.

Fi 17 Ra sene 1199

Hüküm 320

An asıl Akhisar Kazâsı'ndan olub hâlâ İstanbul'da misafireten kalan talebeden Salih arzuhâl ederek eşi (isim yazılmamış) hatun ile evli olduklarını eşinin kardeşinin ölmesiyle saray halkından Koçin Ahmed adındaki kişinin eşi ile evlenmek istemesi üzerine durumu araştırmak için mübâşir ta'yîn olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Travnik kadısına hüküm ki

An asıl Akhisar Kazâsı sükkânından olub hâlâ Âsitâne-i Âlîyye'mden aba alub Akhisar'da misafireten sâkin talebe-i ulumdan Salih zîde ilmühû mübarek rekab

kameryâb mülûkânem takdim eylediği bir kıt‘a arzuhâl mefhûmunda zevcesi (isim yazılmamış) nâm hatun ile hüsn-i ikdâm üzere olub birbirlerinden hoşnud iken zevcesi mezbûrenin Saray sükkânından (isim yazılmamış) nâm kimesne hileye sülûk ve derneğim vardır deyü bu sizi davet bu dâhi zevcesi mezbûre ile bir nefer evlâdıyla Saray’a mürûr üzere mezbûr bir nefer zevcesini ahz û kabzın zabt eylediğinden sonra bu dâhi Âsitâne-i Âlîyye’me gelüb tahsîl-i ulumda ve zevcesi mezbûre bi tatkik etmeyip ve nikâh üzerine nikâh şer‘en sahîh değil iken zevcesi mezbûrenin karındaşı mezkûr fevt olmakla yine Saray sükkânından Koçin Ahmed dimekle arîf kimesne zuhûr ve kendi hâlînde olmadığından zevcesi mezbûreyi cebren âhara tezvîc ve evâmirden dâhi zayiʿ ve helâk idüb ve mezbûr mütegallibeden olduğundan mukavemet ve ihkâk-ı hak mümkün olmayıp mağdur olduğundan bildirüb ol tarafa emr-i şerîfimle âhar husûsa me’mûr mübâşir ma‘rifetiyle şer‘le görülüp zevcesi mezbûre kendüye alıverilüb ber-muktezâ-yı şer‘ mazhar ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin âhar husûsa me’mûr mübâşir ma‘rifetiyle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i N sene 1198

Hüküm 321

Özet

Mehmed gelerek İzvornik Kazâsı’nda bulunan Nocak Kalesi’nin yerlü ağası olan Yaşar Ağa olarak bilinen kişi yine İzvornik sâkinlerinden Morlu Ezdaroğlu Ahmed’i öldürdüğü ve eşyasını gasb ettiği maktûlün emvâl ve eşyasının alınıp kânûn gereği hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik kadısına hüküm ki

Mehmed nâm kimesne gelüb İzvornik Kazâsı’na tâbi Nocak Kal‘ası’na yerlü ağası olan Yaşar Ağa dimekle ma‘rûf kimesne yine İzvornik sâkinlerinden Morlu Ezdaroğlu Ahmed nâm kimesneyi bin yüz doksan senesinde hilâf-ı şer‘-i şerîf katl ve emvâl ve eşyâsın fuzûlî ahz ve yüz ve eytamlarına gadr-ı küllî eylediğin bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma‘rifetin ve ma‘rifet-i şer‘le görülüp mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf ahz eylediği maktûl mazlumun emvâl ve eşyâsı tamamen ve kâmilen tahsîl ve alıverilüb ber-vech-i şer‘ ta‘allül ve mıuhalefet ettirilmeyip icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında sana hitaben emr-i şerîfim sudûrunu istid‘âyı inâyet eylediği ecîlden sen ki vezîr-i müşârün ileyhsin vech-i meşrûh üzere amel ve şer‘le görülmek için yazılmıştır

Sakıb

Fî Evâsıt-ı L sene 1198

Sayfa 117

Hüküm 322

Özet

İzvornik Kasabası halkı gelip bunlar kendi hallerinde kimseye borçları bulunmaz iken İzvornik sâkinlerinden Abdullah veled-i Kapudân adındaki kişinin kendilerine müdâhale ettiğini ve huzûr vermediği adı geçenin müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik kadısına hüküm ki

İzvornik Kasabası ahâlîsinden gelüb bunlar kendi hallerinde arzlarıyla mukayyid ve hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye vazi ve ta‘addîleri ve deyn kefâletleri olmayıp ber-vech-i şer‘i ta‘addî olunmaları icâb etmez iken İzvornik Kazâsı sâkinlerinden Abdullah veled-i Kapudân dimekle meşhûr kimesne kendi hâlînde olmadığından naşi hukûk iddi‘âsıyla bunları takrîr ve tekdîrden hâlî olmadıklarından ahvâlleri diğer gün ve rahatları bi’l-küllîye meslûb ve perakende ve perişân olmalarına bâ‘is ve badi olmadığın bildirüb şer‘le görülüp mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta‘addîsi üzerlerinden men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim südûrunu istid‘â eyledikleri ecîlden mahallinde şer‘le görülmek bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Sakıb

Fî Evâsıt-ı L sene 1198

Hüküm 323

Özet

Sen ki Mevlânâ Ali Hıfzi mektup gönderib Bosna sen ki vezîr-i müşârün ileyhsin huzûrunda akd olunan mecliste Rumili kudâtından Mahmud Efendi ve Ömer sipâhi ibn İbrahim kethüdâ adındaki kişiler kazâ sâkinlerinden Ebubekir Bey bin Cafer Paşa olarak bilinen kişi ile dava olundukta İbrahim Kethüdâ bin Mahmud’un Ebubekir tarafından bin yüz doksan yedi senesi zilkaddesinin yirmi altıncı günü piştov kurşunuyla darb idüb

yaralayıp ve sonra öldürmesiyle mirasçılarının kısası tercih ettiklerini beyân ettikleri ve gereğinin yapılması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine

Bosna Eyâleti'nde vâkı Brod Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Sen ki mevlânâ-i mûmâ-ileyhâ Ali hıfzi zîde ilmühû Südde-i Sa'âdet'ime mektûb gönderib Bosna sen ki vezîr müşârûn-ileyhsin huzûrunda akd olunan meclis-i şer'-i minberde Rumili kudâtından Mahmud Efendi ve Ömer Sipâhi ibn İbrahim Kethüdâ nâm kimesneler kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Ebubekir Bey bin Cafer Paşa dimekle ma'rûf kimesne muvâcehesinde veraseti sulbî kebir oğulları merkûman ile gaibun ani'l-meclis Ebubekir ve Ali ve Bayram ve sulbîye kebire kızları gaiban ani'l-meclis Fatma ve Elife ve Aişe ve zevce-i menkuhası Aliye hatuna müstehak olan merkûm İbrahim Kethüdâ bin Mahmud'u bin yüz doksan yedi senesi zilkaddesinin yirmi altıncı günü vakt-i asırda piştov kurşunuyla merkûm Ebubekir Bey amden darb ve cerh idüb müte'essiren murisleri merkûm vefât etmekle yedlerinde olan keşif hücceti lâzımesince katlı ancak merkûm Ebubekir Bey olmakla gaib merkûm kısas-ı şer'i olunması isabeten merkûm Mahmud'un bana arz-ı nefsi yine sû-i kasd kadîm olduğu yedimde olan i'lâmat-ı adide ve muhazır müte'adddideden müsteban olmakla verese-i sâ'irenin dâhi da'vâ ve beyânda huzûrları matlûb tahrîr deyü mukâbele etmeğin verilen fetâvâ-yı şerîfe mûcebince müdde-i merkûm Mahmud'dan iddi'âyı meşrûhasını mübeyyin beyyine ile verese-i sâ'irenin huzûrları taleb olundukta ba'de'l-istimhal şer'i verese-i sâ'ireden bir ferd zuhûr etmeyip ancak müdde-i merkûm verese-i sâ'ireden dâhi vekâlet ile müdde'âsını beyân ve kısas ettirmek da'iyyesinde olduğu mugâyir-i fetâvâ-yı münîf olub ve merkûm Ebubekir'in üzerine şer'an bir nesne sâbit olmamakla yedine hüccet-i şer'iyye ahz itâ ve ber-vech-i şer'i ta'addî olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum verilmek ricâsına bi'l-iltimâs arz eylediği ecîlden ber-mûceb-i hüccet-i şer'iyye mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i L sene 1198

Hüküm 324

Özet

Bosna Eyâleti'nde Ostruşça Kalesi ve halkı tarafından arzuhâllerinde Bihkeli Çapu Mustafa ve arkadaşları topçu Zülfikâr ve Caniç Osman kethüdâ ve dizdâr Mehmed

ve Kol Kalesi'nde Kara Yaşar ve Davud Kethüdâzâde Ali eşkıyâlar bununla beraber hâlâ Mısır vâlisi Mehmed Paşa Bosna vâlisi iken yakalanmaları için fermân çıkarılmışken kendilerinin kal'a basıp halka huzûr vermediği ve daha konuyla alâkalı mübâşir ta'yîn olunduğu ve bu defa da Bosna'nın huzûr ve refahı için mübâşir ta'yîn olunduğu ve kânûn gereği gerekenin yapılması husûsunda hükümdür

Hâlâ Bosna vâlisi vezîr Abdullah Paşa'ya ve hâlâ Bosna kadısı olub husûs-ı âtiye bâ-işaret Şeyhü'l-islâm ta'yîn olunan Mevlânâ es-seyyid İsmail zîde fezailühümâya ve dergâh-ı muallam kapucıbaşılığı payesi ve me'mûriyetiyle Bosna cânibinde olub bu husûs dâhi hassaten mübâşir tahsîs kılınan Karabekirzâde el-Hâc Ahmed dâme mecdühûya hüküm ki

Eyâlet-i Bosna'da vâkı Ostruşça Kal'ası ve tevâbi-i kal'a-i muhafazalarına olan ağavât ve merdeyn ve ahâlîsi taraflarından bu def'a der-yâr-ı ma'addelet-kararı takdim olunan arz ve arzuhâllerinde Bihkeli Çapu Mustafa ve a'vâneleri Topçu Zülfikâr ve Caniç Osman Kethüdâ ve Zepçe Dizdârı Mehmed ve Kol Kal'asından Kara Yaşar ve Davud Kethüdâzâde Ali nâm şakiler bundan akdem hâlâ Mısır vâlisi vezîrim sadr-ı esbâk Silahdâr Mehmed Paşa iclâlehu Bosna vâlisi iken başlarına büyük bey miktarı erazil ve eşkıyâ cem ile kal'a ve kurrada geşt ve sekinesine isal enva-ı haşar ve mazara ictisar etmeleriyle ol vâkıtte vâli-i müşârün-ileyh tarafından istimâlat ile eşkıyâ-yı mezbûre getürtülüb bir dâhi ol misüllü harekete cesaret etmemek üzere uhud ve şürûtu natık verilen hüccet-i şer'iyye Der-sa'âdet'ime tesyâr ve şerayit ta'ahhüdlerini eda etmek üzere afvlarını mütezemmin sâdır olan emr-i âlî cümleye ilan ve iş'ar olundukta eşkıyâ-yı merkûmeden her vechle emniyet melhuzları iken hevadarlarından Çetik Kal'ası sâkinlerinden Rahkooğulları İbrahim ve karındaşı Molla Hüseyin vesâ'ir ma'lûmü'l-esâmî avneleri olan rü'esâ-yı eşkıyâ ve asker-i bağıyye ile Osturuşça Kapudânı'nın kal'asını basıp bir hafta miktarı muhasara eyledikleri müşârün-ileyh ifade ser hayrata buyruldular neşriyle eşkıyâ-yı merkûmenin mazarratları vâkı olduktan sonra Mustafa Paşa vaktinde tekrar eşkıyâ-yı merkûme kal'a mezbûreye suikastlarını izhâr ve etraf karaları ihrâk ve tahrib ve garata ibtidâr eyledikleri ve ba'dehû dâhi bunun emsali su'i harekete ictisar eylediklerinden sâdır olan evâmir-i şerîfem mûceblerince ta'yîn olunan mübâşirler ve velat-ı eşkıyâ-yı merkûmenin vâzi' ailesi esbâbını tahsîliye muvafık olamayıp ve geçen sene Kapucubaşı Çayırzâde İbrahim dâme mecdühû dâhi bu maddeler için bâlâsı hatt-ı hümâyûn şevket-makrûnumla maʿnun sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin

sana hitaben mufassal ve meşrûh sâdır olan emr-i âlî ile Bosna'ya vârid olmuşken bazı müdâhale sebebiyle ihtimâline emr-i âlî mümkün olduğundan eşkıyâ-yı merkûmenin ta'nirleri cedd-ü inâyetten bu def'a dâhi enva-ı fesâd ve müfsid ve cesaret etmeleriyle te'dîb ve köşmalleri serhâd ve harbde olduğu tahrîr ve inhâ ve yine ol taraftan tevarüd eden diğer tahrîrat ve arzuhâlde dâhi doksansekiz senesi recebinde eşkıyâ-yı mezbûre sabıklarda ettikleri gibi yine etraf-ı kurrayı perişân ve Osternişçe Kal'asına varınca etraf ebu deyü ihrâk bi'n-nâr ve tesyâr ve fukarâyı vâride gibi bi'l-cümle mahsûlâtı yakıp def'a-i evlâdda bir hafta ve def'a saniyede on yedi gün olmak üzere iki def'a top ve tüfenk vesâ'ir âlât-ı harb ve cenk ile kal'ayı muhasara ve ibtidâr etmeleriyle zümre-i eşkıyâ ehl-i arz olan müsliminin çiftlik ve arâzî ve emvâl ve eşyâlarını zabt ve nehb ve garet eylediklerinden bahis ve beyân ile bir kapucı başı mübâşir ve bir mütevelli ta'yîn birle mahallinde ma'rifet-i şer'le rü'yet ve sahîh ve sakim ve temyiz ile icrâ-yı emr-i münîfe dikkat olunmak husûsu istid'â ve istirham olmakdan dergâh-ı muallam kapucubaşılığı payesiyle gediklilerden mûmâ-ileyh Karabekirzâde el-Hâc Ahmed dâme mecdühû el-yevm Bosna cânibinde olub reşid derkâr güzar olmakla mübâşir ta'yîn olunmasına ve iş bu zilhicceden zabt etmek üzere Bosna Kazâsı kendüye tevcîh ve ol tarafa azim olan mevlânâ mûmâ-ileyh kadîmi es-seyyid İsmail zîde fezâilühümâya dâhi diyânet-i iffet ve diyânet ve hakkâniyeti olmakla gadr ve himâye ve arz ve nefsaniyetten ari olarak kasd ve haşmetine kendüde dikkat derkâr olmaktan naşi tahsîs olmasını husûsuna irâde-i âlîyem ta'alluk etmekle mevlânâ-i mûmâ-ileyhin husûsu mezbûra mütevelli ta'yîn olunmasını bi'l-fi'il Şeyhü'l-islâm ve müftiyi'l-enâm olan Mevlânâ Derizâde Mehmed Ataullah edâmallahu teʿâlâ feza'iluhu işaret etmeleriyle işaretleri mûcebince husûs-ı mezbûra mevlânâyı mûmâ-ileyh mütevelli ve mûmâ-ileyhdâhi mübâşir ta'yîn kılındığına binâ'en sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin infisam re'y ve mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle tarafeyni mahallinden mevlânâ-i mûmâ-ileyh huzûrunda ihzâr vesâ'ir mezkûreyi hakkâniyet ve cehl-i rü'yet ve fasl ve hasm ve re'âyâya dikkat ve eşkıyâ-yı merkûmenin mukaddemâ vârid ve muktezâya mebnî aklamda mukayyid hüccet-i şer'de mestûr meşrût uhudlarına menafi ve mugâyir-i harekât ve müfsidetleri vâkı mutabık olduğu surette vaʿde serhâd ve şürûtları muktezâsınca lâzım gelen muahezet ve (...) ifasıyla tahsîl nizâm-ı memleket ve emr-i âlî-şânıma dikkat ve el-hâletü hâzihi muktezâ-yı hal bi'l-mülâhaza vukû' mahzuru icâb edecek hâlâtın evlâddan zuhûra gelmemesi husûsuna sarf-ı mukadderet olunmak üzere olmağın mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl

olunmuştur imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mukaddemâ ber-vech-i muharrer hatt-ı hümâyûn muhabbet-makrûnumla maʿnun emr-i âlî-şânım mazarrâtı üzere Eyâlet-i Bosna ve ser-haddâtın nizâm-ı hallerini mübeyyin ve kapudândan ve agavat vesâ'irlerinin ta'ahhüdlerini müşâ'ar verilen hüccet-i şer'iyye ve tahrirat-ı sâ'irenin mefahimi iktizâsınca Bosna'ya ser-haddâtın nizâm ve intizam hâlî senin uhde-i liyakat ve ihtimâmına ve husûsen münir-i merkûmenin iktizâsı re'y mahul ve ma'rifet ve ikdâmına menut ve evâmir-i âlî-şânımın ihtimâmına ve icrâsı ile muktezâ-yı vâkıt ve hale nazaran zuhûr mahzuru mûceb vesâ'ir tahrîrat iltimâsı senden matlûb dâverânem idüğü ma'lûmunuz oldukta infisam re'y ve ma'rifeti mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifeti tarafeyni mahallinde mevlânâ-yı mûmâ-ileyh huzûruna ihzâr ve kemâl-i hakkâniyet ve cehli terâfu-i şer' ve mukaddemâ vâkı olan şürût ve uhud sükne ser-haddât muktezâsınca müttehimlerin lâzım gelen müvaheze ve birbirlerine ikdâm ve mukaddemâ şerefsudûr bulan hatt-ı hümâyûn inâyet-makrûnum mûcebince nizâm ahvâllerine verilen nizâmı Der-âlîyyeme arz ve ikdâm eyleyesiz ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin el-hâletü hâzihi henüz Bosna tarafına azimet üzere olmakla lede'l-vusûl mahallinde akd-ı meclis-i şer' nebevi idüb maktûr olduğun iffet ve diyânet ve istikâmet lâzımesince müddet-i mezkûreyi hakkâniyet ve cehl-i rü'yet ve ihtilal nizâm ve intizama bâdi olanların ber-mûceb-i uhud ve kuyûd vâli-i müşârün-ileyh ma'rifeti ve cümle ittifakıyla vâzi' ihtilallerine istirahat sekine-i bâlâdâ mûceb-i hilâf bi'l-ittifak istihsal ve keyfiyeti vuku' ve sıhhati üzere Der-âlîyye'me arz ve inhâ müsareʿat ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin sen öteden beri sadâkatkar ve rü'yetin ma'lûm ve ba berât el-hâletü hâzihi me'mûriyetinle ol tarafta bulunmak hasebiyle bu maddenin dâhi temşit ve tanzîmine hassaten mübâşir ta'yîn ve tahsîs kılınmak hasebiyle senden memul olan kâr û güzatı ve dirayet ve rü'yeti etrafıyla bu bâbda dâhi ihfa ve icrâ ve infaz emr-i münîfi dikkat ve itina ederek istihsal voyvoda-i müşârün ileyhin inzam re'y ve ma'rifeti ve muktezâyı zaatının üzere ikmâl-i me'mûriyete sarf ve sa'y ve ikdâm idüb bu bâbda tam-ı hama ve mülâhaza-i âharaya tebʿiyet ile emr-i münîfin adem mezuniyeti mûceb-i hilâf vukundan ifade'i tam eylemesi bâbında

Fî Evâhir-i L sene 1198

Sayfa 118

Hüküm 325

Özet

Osriniçe Kalesi ve halkından ve kale muhafazası ahâlîsi arz ederek sen ki Bosna vâlisisin sana ve Molla ve ol tarafta mübâşire emrim yayınlanmış idi Kapudânzâde Tatar Bey ve oğlu Zeyneddin ve işbu kapudânın diğer oğlu İbrahim Bey ve birâderzâdesi Ali Bey, Esterunceli Yusuf oğlu ve diğer Yusuf Ağa, âhar Yusuf oğlu, Kolakzâde Mehmed Bey, Hâlîl Bey, Kamtevalı Ahmed Bey ve Monla Hâlîl adındaki kişilerin Bosna'ya gitmeleri ve emin ve salimen varmaları için gereken şartların oluşturulması husûsunda hükümdür

Hâlâ Bosna vâlisi vezîre ve Bosna kadısı olub bâ işaret-i Şeyhü'l-islâm molla ta'yîn olunan mevlânâ kadîmi es-seyyid İsmail zîde fezâilühümâ ve dergâh-ı âlî kapucıbaşılığı payesi ve me'mûriyete el-yevm Bosna cânibinden olub bu husûsa dâhi hassaten mübâşir ta'yîn olunan Hacı Ahmed dâme mecdühû ve zikr-i ati Bosna ahâlîsini ol tarafa hassaten isale mübâşir ta'yîn olunan zîde kadruhûya hüküm ki

Osriniçe Kal'ası ve tevâbi-i kal'a muhafazalarında olan agavat ve merdeyn ve ahâlîsi taraflarından der-yâr-ı şevket-medârıma vârid olan arz ve arzuhâl ve defterlerinde mestûr mevâdın mahallinde şer'le rü'yet ve fasl ve hasm sû-ii nesne-i münâza'aya mübâderet olunmak bâbında sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin sana ve molla ve ol tarafta olan mübâşir mûmâ-ileyhumaya hitaben emr-i celilü'ş-şânım ısdâr olunmuştu ol tarafta vârid olan tahrîrat mezkûrenin hâsılı ve da'vâyı merkûmenin müdde'ileri olan Kapudânzâde Tatar Bey ve oğlu Zeyneddin ve işbu kapudânın diğer oğlu İbrahim Bey ve birâderzâdesi Ali Bey ve Esterunceli Yusuf oğlu ve diğer Yusuf Ağa ve âhar Yusufoğlu ve Kolakzâde Mehmed Bey ve Hâlîl Bey ve Kamtevalı Ahmed Bey ve Monla Hâlîl nâm kimesnelerin dâhi beher hal mahal-i vakadan bulunmaları lâzıme-i halden olmadan naşi mübâşir ma'rifeti ve Der-âlîyye'de kapukethüdâsı olan Ahmed zîde mecdühû ta'yîn eylediği adamı ma'rifetiyle merkûmların dâhi Bosna'ya irsâl ve isallerine irâde-i hüsrevanem ta'alluk etmekle ol tarafa eminen ve salimen lede'l-vürûd merkûmları vesâ'ir müdde'i ve müdde'i ileyhimi mukaddem fermânım olduğu üzere hak ve adl oluna mürâfa'a ve ihkâk-ı hak ettirilmek fermânım olmağın iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir mûmâ-ileyhile irsâl olunmuştur imdi iktizâ-yı vakt-i hale tatbik ederek madde-i

mezkûrenin hüsn-i nizâm olunması matlûb idüğü ma‘lûmun oldukta ber-vech-i meşrûh mürâfa‘a ve ihkâk-ı hak ettirmeğe dikkat ve siz ki mevâd ve ol tarafta olan mübâşir mûmâ-ileyhumasız siz dâhi ber-mûceb-i emr-i âlî amel ve hareket eyleyesiz ve sen ki merkûmları ancak Bosna’ya isale mübâşir ta‘yîn ve mûmâ-ileyhsin merkûmları esna-yı rahde muhafaza ederek eminen ve salimen refah-ı hal ve asayiş ile Bosna’ya mahal mürâfa‘aya isale dikkat eylemek bâbında

Fî Evâ’il-i Ra sene 1198

Hüküm 326

Özet

Yani, Yako ve Dimitri zimmîler gelerek bunların nâhiyeye tâbi Dragoçaniça köyünde emlâk ve arâzîsi olub tekâlîf emriyle vergi vermeleri gerekmez iken kendilerinden vergi bedeli istendiği ve müdâhalelerin men olunması husûsunda hükümdür

Semendire Sancağı’nda Valyevo Nâhiyesi’nde tâbi olduğu kazânın kadısına hüküm ki

Yani ve Yako ve Dimitri nâm zimmîler gelüb bunların nâhiye-i mezbûre tâbi Dragoçaniça nâm karyede bi’l-fi‘il zabt ve tasarrufları kefâlet olmak icâb eder kadîmi re‘âyâ emlâk ve arâzî olub tekâlîf mutâlebesiyle hilâf-ı kânûn ta‘addî ve rencide icâb etmez iken karye-i mezbûre ahâlîsi zuhûr ve evâmir-i şerîfem ile vârid olan tekâlîften siz dâhi hisse veriniz deyü ta‘addî ve ehl-i örf ta’ifesi taraflarından dâhi evâmir-i şerîfe tekâlîf-i şâkka talebiyle ta‘addîden hâlî oldukların bildirüb men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fi 1198

Ferruhi

Sayfa 119

Hüküm 327

Özet

Hersek Sancağı’nda Nevesin Kazâsı’na bağlı Borkovine Nâhiyesi’ndeki Tiredüz, Ferik, Magoça, Mikogor, İmoçka Nâhiyesi’ne bağlı Gorno Vosodenevçone, Dobraşin

nâhiyene bağlı Orfak, Poposka, Bagoça köylerinin defterde baştine olarak kayıtlı olmaları ve Tiredüz ahâlîsinin otlaklarına Bagoça, Poposka, Miktorgor, Povine, Gargo ve Pomaz köylerinin ahâlîlerinin hayvanlarını götürdükleri bu durumun engellenmesine dair hüküm

Nevesin ve Nevesil kâdılarına hükm ki

Hersek sancâğında Nevesin Kazâsı muzâfâtından Borkovine Nâhiyesi'ne tâbi (...) Bozim Karyesi ahâlîleri gelüb Hersek sancâğında defter-i eflâkân Vilâyet-i Nova ve Çerniçe deyü yazıldığı mahâlîn Nevesin Kazâsı muzâfâtından Borkovine Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Tiredüz tahtında dört baştine ve Mezra-i Bahadır Bey ve esbâbhâ-i zarar adedine der-Nehr-i Reymak nehr-i mezbûr cihetinde olan Ferik nâm karyenin eflâkları bağlar diküb defter-i atikiyye yine Mihail ve Gorgiye veled-i Aholgo nâm zimmîlerin üzerinde mukayyed bulunmağın defter-i cedîdde üzerlerine kayd olundı flori bin sekiz yüz baştine üç fî yüz altmış üç mukâta'at bin dokuz yüz hisse an yaylak-ı ırgâd der neferât-ı mezkûrîn baştine on zemîn-i sırd say' ol neferât-i eflâk derbend-i Bresne Radone derbend-i Hüseyin Zahtosa ra'i oluna Radosa ve Dergir ve Ma'ase Osib ve Dragnik veled-i Vekadzai ve Piri veled-i Pedirakid ve Hüseyin veled-i Rasniç ve Piripod Daroğlu Radniç ber-vechi mukâta'a beş yüz flori beş yüz baştine nefer fi yüz altmış üç ve yine Borkovine Nâhiyesi'ne tâbi' Karye-i Magoça nâm-ı diğer Dradonik baştine on beş nefer baştine on üç fi yüz altmış üç mukâta'ât dört yüz hisse-i yaylak-ı kadîmeden ve yine … der-tasarruf-ı âhâli-i flori yüz ve yine Borkovine Nâhiyesi'ne tâbi' karye-i Mikogor tahtında on beş baştine ve bir nefer dâhi on beş baştine fi devr-i altmış üç mukâta'ât iki yüz ve yine Nevesin Kazâsı muzâfâtından İmoçka Nâhiyesi'ne tâbi' Karye-i Gorna Vosodenevçone tahtında yirmi dört baştine def'a yirmi dört baştine fi yüz altmış mukâta'at dört yüz ve yine Nevesin Kazâsı muzâfâtından Dobraşin Nâhiyesi'ne tâbi' Karye-i Orfak tahtında iki nefer yirmi beş baştine mukâta'ât dokuz yüz altmış mevkûfâtından eflâkân defterinde muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve yine Hersek Sancağı'nda sûret-i defter-i yaylahâ-i kurrahâ-i mezkûrîn yazıldığı mahalde Nevesin Kazâsı'na tâbi' Karye-i Poposka tahtında yedi baştine yüz altmış üç flori ve yaylak üzerine folan hizmetine senevî üç aded der-tasarruf-ı reaya-yı cavre der mezbûr ve Poposka flori üç yüz yirmi beş ve yine Nevesin Kazâsı'na tâbi' karye-i Bogoça nâm-ı diğer Dradonik katında üçe üç baştine yüz altmış üç flori hisse-i yaylak-ı kadîmesi ve Dravasdol der-tasarruf-ı ahâlî-i karye deyü Defter-i Hâkânî'ye de muharrer kalemiyle tahrîr ve sâlifü'z-zikr mer'a yerlerine zikr

olunan Tiredüz Karyesi ahâlîsinin kadîmden hayvanâtları mahsûs ve müstakîl râ‘i olunub üzerine vusûlünde intifâ‘ bol yaylak yerlerine dâhi kadîmden berü mutasarrıf ve râ‘iyine-i koyun vesâir da‘vârlarıyla çıkub yaylayub oyundan ve suyundan intifâ‘ ve amellerine göre yaylak resmlerin sâhib-i arza edâ idüb dahl olunmak icâb etmez iken Bagoça nâm-ı diğer Dradonik ve Poposka ve Miktorgor ve Povine ve Gargo ve Pormaz nâm kura ahâlîleri zuhûr ve hayvanâtların götürüb fuzûlî yaylayub gadr eylediklerin bildürüb men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz defter-i mevcûd eflâkân-ı Hersek’e mürâca‘at olundukda vech-i meşrh üzere olduğu mestûr ve mukayyed ve fuzûlî su’âl olundukda münâza-fih olan mera ve yaylak dahl iden mezkûrların mahsûsi ve müstakil-i kadîmi mera ve yaylak olmakla veyâhûd hayvânâtları Tiredüz Karyesi ahâlîsinin hayvânâtları müşa ve müşterek ra‘i ola gelmekle müdâhele iderler olmayub fi’l-hakîka ol mera-i mezkûr Tiredüz Karyesi ahâlîsinin kadîmi hayvânâtları ra‘i olunub otundan ve suyundan intifâ idegeldikleri mahsûsi ve müstakil mera-yı kadîmelerinden ve ol yaylak dâhi koyun vesâir da‘vârların ra‘i olunub otundan ve suyundan intifâ ve tahammüllerine göre resmi sâhib-i ârza edâ idegeldikleri mahsûsî ve müstakil kadîmi yaylakları iken kura-yı mezkûre ahâlîleri fuzûli müdâhele eyledikleri vâki‘ ise men‘ ü def‘ ol mera ve yaylak-ı kadîmisi üzere meskûr Tiredüz Karyesi âhâlisine zabt ve hayvânâtları müstakilen ra‘i itdirmek muvâfık-ı kânûn idüği tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mücebince kânûn üzere amel olunmak içün emr-i âlî yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı Za sene 1198

Sayfa 120

Özet

Hüküm 328

Dizdâr nâm hatun gelerek Klis Sancağı’nda Serez Nâhiyesi’ne bağlı eşkinci ve müstahfız ağası timârı olan yerlerin vergilerini vermekte iken Esrumca müstahfızın ağası Mahmud ve timâr sahibi Mehmed veled-i Mustafa sipâhiler kendi timârlarına kanâ‘at etmeyip timârına müdâhale ettiğini iddaa ettiği ve ruznâmce’i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olunarak kânûn üzerine hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Klis Sancağı’nda vâkı mevlânâ Serez nâhiyesinin tâbi olduğu kazânın kadısı zide fezâilühüya hüküm

Didâr nâm hatun gelüb Klis Sancağı'nda kazâ-i mezbûr muzâfâtından Serez Nâhiyesi'ne tâbi eşkinci ve müstahfız ağası timârı karyelerinden Sohana ma'a Rahorya Karyesi'nin baştine-i yaylak ve hamr-ı nim be rebka ve nim harir deyü Defter-i Hâkânî'de mukayyid kadîmi baştine vesâ'ir baştinelerde ve resm-i filor yazılmakla mezbûr baştine yaylak hamr-ı nim ve reb'â nim el- mezbûreye sâhib-i arz temessüküyle mutasarrıf olub resm-i filorisinide kânûn ve defter mûcebince sahib-i arza edâda kusûru olmayub hilâf-ı kânûn ve defter aynî öşür mutâlebesiyle ta'addî olunmak icâb etmez iken sevhaya omayub ve gayrıdan dört bin yedi yüz altmış dört akçe gedik timâr ile kal'a ahâlîsinde ve Kal'a-i Esrumca-i Atik müstahfazan ağalığıyla mutasarrıf Mahmud ve yine Serez Nâhiyesi'nde İslovine nâm karye ve gayrıdan on iki bin yedi yüz altmış yedi akçe timâra mutasarrıf Mehmed veled-i Mustafa nâm sipâhi bir sim filorilerin kânûn ve defter mûcebince ahz û kabza kanâ'at etmeyip hilâf-ı kânûn ve defter aynı öşür mutâlebesiyle mukaddemâ ve cebren ve kahren ahz etmekle bundan akdem Dîvân-ı Bosna'ya arzuhâl birle iştirâk ve hîn-i terfilerine mezbûrların aynı öşrü mukâbelesine ta'addîleri hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn olub fî-mâba'd mezbûre mutasarrıf olduğu baştine-i mezbûrun resm-i filorisinin edâ eylediğinden sonra atik öşür mutâlebesiyle ta'addî etmemek üzere tenbîh birle mu'ârazadan men' ü def' olunmak için buyruldu sâdır olmuşken memnû ve mündefi olmayıp hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i buyruldu ol-vechle aynı öşür mutâlebesiyle ta'addî ve rencideden hâlî oldukların bildirüb merkûme mutasarrıf olduğu kadîmi baştinenin resm-i filorisi kânûn ve defter mûcebince eda eyledikten sonra hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn-ı ayni öşür mutâlebesiyle zâhir olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Siret Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Sevhaya ma'a Rabur tahtında baştine yaylak hamir nim ve reb nim Dobir ehli karye ve baştine her karye (...) Mustafa hane yirmi fi iki yüz ve hane iki fi yüz ve fi iki yüz kırk ma'a baştine sâ'ire aded yirmi iki ve mahsûl cizmane ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve bilâ habbe ve tabusu zemin ve yaylak ve otlak ve her karye mezbûre haricinden gelelerden kânûn üzere otlak alınır yekûn ma'a gayruhu dört bin dört yüz elli altı akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter- icmâlde bin dört yüz elli altı akçesi ifrâz ve ma'a gayruhu biriktirilip dört bin yedi yüz altmış dört akçe baş Kal'a-i Ustrumca-i Atik müstahfaz ağalarına mahsûs ve yine Siret Nâhiyesi'nde Esellune nâm karye ve ma'a gayruhu biriktirilip on iki bin yedi

yüz altmış yedi akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve icmâl ve tamamen Mehmed veled-i Mustafa’nın timârları ve karye-i mezbûrenin bakisi müştereği kaydında olduğu mestûr ve mukayyid ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda fuzûlî su’âl olundukta karye-i mezbûrenin bakisi müştereği kaydında olduğu mestûr ve mukayyid ve Dîvân-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’âl olundukta karye-i suhaya birle el-mezbûre toprağında mezbûre mutasarrıf olduğu kadîmi baştinenin resm-i filorisin kânûn ve defter mûcebince eşkinci ve gedik timâr mutasarrıfına tamamen eda eylediğinden sonra aynı öşür mutâlebesiyle ta‘addîleri mugâyir-i kânûndur deyü tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak bâbında

Fî Evâsıt-ı Za sene 1198

Hüküm 329

Özet

Kazâda bulunan Hamire vire Köyü’nden Abdullah kendi mülkü olan kazâ toprağındaki arâzîlerini borç karşılığında Hüseyin’e ipotek ettiğini ve ipotek bedeli olan miktarın tamamını ödediğini arâzîsine herhangi bir sebepten dolayı müdâhale edilmemesi husûsunda hükümdür

Blagay kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûre tâbi Hamire vire nâm karyeden Abdullah nâm kimesne gelüb (...) toprağına vâkı beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür rüsûmun sahib-i arza edâ edegeldiği ma‘lûmetü’l-hudûd Beray karyesi mutasarrıfı Hüseyin nâm kimesneden istikraz eylediği ma‘lûmü’l-hudûd akçe mukâbelesinde bi tarikü’l-rehin meblağ-ı mezbûru tamamen eda idüb mezkûreye yerlerin almak ve eda eylediğin ol yerlerin hak tasarrufun rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle fürûht ve tefvîz etmiş değil iken tasarrufuyla…ile vermeyip yüz doksan senesi birle fuzûlî zabt û zirâ‘ât ederken mîrî-mîrân birle kendine alıverilmeyüb ba berât-ı sabıka zabt ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnu ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1198

Hüküm 330

Özet

Mehmed, Ali ve Veli gelerek nâhiyeye bağlı Dragoviça Köyü'nde hane ve toprakları olduğunu ve köy halkından bazı sipâhilerin müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunmasını taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Semendire Sancağı'nda Valyevo nâhiyesi nâ'ibine hüküm ki

Mehmed ve Ali ve Veli nâm kimesneler gelüb bunun nâhiye-i mezbûre tâbi Dragoçaniça nâm karye ve gayrıda bi'l-fi'il ve tasarruf hane avârız ta'allül ve… icâb eder mi re'âyâ akval ve berâyâ olmayıp ta'allül talebiyle alınıp rencide olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûr ahâlîsi zuhûr ve otuz bir sipâhi ile karyede ahâlîsinden (silik) hâsıl karye biriktirilip ve (...) taraflarından dâhi emri şerîf (...) mutâlebesiyle ta'addî kadîmi ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnu ricâ eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1198

Sayfa 121

Hüküm 331

ÖZET

Srebreniçe Kalesi imâm ve hatibi olan Hafız Osman Hâlîfe bin Hasan gelerek İzvornik Sancağı'nda Nevesil Nâhiyesi'nde iki bin beş yüz akçe gedik timârı olduğunu ve mahkeme katibi Monla Mehmed adlı kişinin müdâhale ettiğini müdâhalesinin men olunması ve kânûn ve defter üzerine hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik Sancağı'nda vâkı Nevesil Nâhiyesi'nde tâbi olduğu kazânın kadısına hüküm ki

Srebernîçe Kal'ası imâm ve hatibi olan hafız Osman hâlîfe bin Hasan gelüb İzvornik Sancağı'nda Nevesil Nâhiyesi'nde Karye-i Lulaç resm-i hudûd ve gayrıdan iki bin beş yüz akçe gedik timâr ile kal'a-i merkûmenin imâm ve hatibine mutasarrıf olan Abdullah hâlîfe veled-i İbrahim hâlîfenin rızasıyla kasr-ı yedinden şeref-yafta-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcebince bâ-arzuhâl merkûm hafız Osman işbu bin yüz doksan sekiz senesi cemaziyelahirinin onuncu gününde tevcîh ve hâlâ berât-

ı şerîfimle üzerinde olmakla sâlifü'z-zikr timâr karyelerini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte bir türlü dâhil icâb etmez iken mahkeme kâtibi Monla Mehmed dimekle ma'rûf kimesne zuhûr ve mutasarrıfı fevt oldu mahlûldür deyü müdâhale ve gadr sevdasında bulunduğun bildirüb gedik timâr-i mezbûr karyeleri ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter-i mûcebince ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn mezbûru âhardan bir ferdi fuzûlî müdâhale ettirilmeyip men' ü def' ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid ve fuzûlî su'âl olundukta gedik timâr mezbûr karyeleri Defter-i Hâkânî ve berâtı mûcebince tarafından zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve resm-i kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilmek muktezâ-yı Defter-i Hâkânî ve muvafık-ı kânûn olub mahkeme kâtibi Mehmed'in müdâhalesi hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn eylediği tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Za sene 1198

Hüküm 332

Özet

İslâm Mehmed Bey bin Mahmud kapudân gelerek Nevesil Kazâsı'nda Saray Nâhiyesi'nde arâzî, çayırlar ve diğer emlâklar kız kardeşi Zeynep Hatun'a ait iken bundan yirmi sene önce kendisine sattığını ve bu seneden itibaren kendisinin mutasarrıf olduğunu ve vergilerini eda ettiğini ancak kızkardeşinin eşi Salih'in arâzî ve emlâklarına müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması ve Defter-i Hâkânî'ye göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Nevesil ve Gölhisar ve Yaniçe kazâlarının kudât ve nüvvabına hüküm

İslâm Mehmed Bey bin Mahmud kapudân dimekle ma'rûf kimesneler gelüb Nevesil Kazâsı muzâfâtından Saray Nâhiyesi'ne tâbi Brosleha ma'a Karye-i Podgoriça ve Hırasova Seleşne nâm-ı diğer Horhor Vasi ma'a Ohasen ve yine kazâ-i mezbûr muzâfâtından Raviçe Nâhiyesi'ne tâbi Mokrolfe nâm-ı diğer Eşterilce nâm karyeler

topraklarında vâkı baştine arâzîlerini müştemil çiftlikler Islakiye Gölhisar Kazâsı'na tâbi Karye-i Yaylak ve Berilga ve Yaniçe Kazâsı'na tâbi Karye-i Şeluka nâm-ı diğer İstâr-ı Vesilo ve Sencuce ve Terbive ve Mahbuha nâm karye topraklarında vâkı ma'lûmetü'l-hudûd arâzî ve çayırlara vesâ'ir emlâk Lamkız karındaşı Zeyneb nâm hatuna mutasarrıf iken bundan yirmi sene mukaddem zikrolunan arâzî ve çayırlarını hak tasarrufda rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle ferâğ ve emlâk dâhi ma'rifet-i şer'le bâ-hüccet-i şer'iyye hibe ve temlik ve tefvîz ve bu dâhi tefvîz ve temlik ve seneyn-i merkûmeden beri ol yerleri bilâ nizâ zabt ve beher sene zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb âharın katan alâka ve medhâlî olmayıp ber-vechle dâhi ta'arruz olunmak icâb etmez iken ecânibden hemşiresi mezbûrenin zevci Salih nâm kimesne zuhûr ve şirrete sülûk ve sen hemşiren mezbûrenin tasarrufunda olan arâzî ve çayır ve emlâk fuzûlî zabt idüb vekili olduğum hasebiyle yedinden alub zabt ederim deyü mukaddemâ emr-i âlî ve Bosna vâlisi ve Travnik kadısı huzûrunda terâfu-i şer' olduklarında karındaşı mezbûre sene-i mezkûrede arâzî ve çayırları bâ ma'rifet sahib-i arz ferâğ ve emlâk dâhi bâ hüccet-i şer'iyye hibe ve teslîm eylediğini cem' gafir huzûr-ı şer'de bilâ teshilde ihbar ve merkûm Salih'in oğlu mahzan şert ve tezvir olduğu inde'ş-şer' zâhir ve aşikar olduğundan ma'ada bilâ gadr-ı şer'i on beş sene mürûr eden emlâk ve edâsını mürûr eden arâzî da'vâsının dâhi memnû olduğundan mezbûrun ol-vechle olan mu'âraza ve müdâhalesi men' ve ol arâzî ve çayır ve emlâk muhafazası yedinde olan hüccet-i şer'iyye ve sahib-i arz temessükü mûceblerince kemâ-kân zabt ve tasarruf ettirilmek için cânib-i şer'den hüccet ve i'lâm-ı şer'iyye verilmeğin mecab ve mündefi olub yine ol-vechle hilâf-ı şer' ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye fuzûlî müdâhale ve ta'addî ve gadr ve tasaddî eylediklerin bildirüb ol yerler ve çayır ve emlâk yedinde olan hüccet ve sahib-i arz temessükü mûcebince bir fermân-ı şerîfe buna zabt ve tasarruf ettirilmeyip mezbûr Salih'in ve zevcesi mezbûrenin hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye ve i'lâm ve kânûn ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda mahfûz fetâvâ ve ahkâma mürâca'ât olundukta Esterovice Kal'ası sükkânından el-Hâc İbrahim Bey ve Abdullah Bey ve Mustafa Bey ve Hasan Bey ve Yusuf Bey ve Mahmud Bey ve Ömer Bey dimekle ma'rûf kimesnelerin babaları kal'a-i merkûme kuyûdâtı Mehmed Bey dimekle meşhûrkimesne fevt oldukta Nevesil Kazâsı muzâfâtından Balay Nâhiyesi'ne tâbi Esmolan ve nısfı Bulan nâm çiftlikler ile yine kazâ-i mezbûr muzâfâtından Davrilce Nâhiyesi'nde vâkı Esterence çiftliği emlâkları lehnen ve

ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîleri dâhi kânûn üzere meccânen bunlar ile diğer karındaşları Mehmed İslâm Bey ba‘de’l-intikâl ale’l-iştirâk zabt murâd eylediklerinde mezbûr Mehmed İslâm zikrolunan çiftlilk arâzîlerinden hissesine isabet eden zabta kanâ‘at etmeyip ol emlâk ve arâzîyi müstekilen zabt ve hisselerini almak murâd eylediklerinde emmim müteveffa Hüseyin Bey kızı ve benim li-ümm kız karındaşım Zeyneb’in olmakla bana hibe ve ferâğ etmişti deyü nizâdarı olduğun beyinlerine muslihun tavassut ve ancak zikrolunan Esterovice çiftliği emlâkını bâ hüccet-i şer‘iyye bunlara hibe ve ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîlerini ve müdâhaleleri men‘ birle taraf-ı şer‘den hüccet-i şer‘iyye verilmişken çiftlik merkûm emlâkını hibe ve arâzîyi dâhi ferâğıma nadim oldum deyü vermekte ta‘allül eyledikte mukaddemâ merkûman bâ-arzuhâl inhâ ve istid‘âyı mümâna‘at şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak bâbında bin yüz doksan altı senesi evâ’il-i zilkaddesinde Bosna vâlisine ve Nevesil kadısına hitaben emr-i şerîfim verildiği mestûr ve Dîvân-ı Hümâyûn’umdan fuzûlî su’âl olundukta bu makûle bilâ gadr-ı şer‘i on beş sene mürûr eden emlâk ve arâzîsine mürûr eden arâzî da‘vâsının istid‘âsı memnû olmakla hilâf-ı kânûn müdâhalesinin men‘içün meclis-i şer‘e ve kânûna havale ile emr-i şerîf yazıla gelüb tahrîr olunmakla mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Za sene 1198

Muhib

Sayfa 122

Hüküm 333

Özet

İzvornik Kazâsı halkı gelerek bazı kişilerin kendi hatalarıyla öldüğünü ve üzerlerine duvar yıkıldığını ve yıldırım çarptığını ve ağaçtan düştüğü ve dağda hınzır tarafından yaralandığını ve attan ve eşekten düşüp öldüğünü ve bu gibi sebeplerle diyet taleb edilmesi kânûna aykırı olduğundan voyvoda ve mütesellimlerin voyvoda ölmüş diye diyet taleb ettikleri ve bu gibi zulmün önüne geçilmesi ve kânûna göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

İzvornik kadısına hüküm ki

İzvornik Kazâsı ahâlîleri gelüb kazâ-i mezbûrdan bazı kimesneler kendi sun‘î gark ve ateşte hark ve üzerine duvar yıkılıp yıldırım urup ağaçtan düşüp dağda hınzır paralayıp

ve attan ve merkepten düşüp fevt olub bu makûle kendi fevt olanlardan öşr-i diyet ve resm-i diyet olunmak memâlik-i mahrusemde bâ fermân-ı âli memnûken voyvoda ve mütesellim vesâ'ir ehl-i örf ta'ifesi taraflarından terk-i kazâ voyvodagan olmuş deyü yüz altmış ve iki yüz guruş öşr-i diyet ve dem diyet mutâlebesiyle ta'addî ve rencideden hâlî oldukların bildirüb ol bâbda vakıf üzere hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'dan kânûnen su'âl olundukta bu makûle kendi sun'uyla gark ve ateşe hark olub üzerine duvar yıkılıp ve yıldırım urup ve ağaçtan düşüp dağda hınzır parçalayıp bunun emsali kendi sun'iyle helâk ve fevt olanlarçün öşr-i diyet ve dem diyet olunmak memâlik-i mahrusemde memnû olmakla voyvoda ve mütesellim vesâ'ir ehl-i örf ta'ifesi tarafından öşr-i diyet ve dem diyet talebiyle vâkı olan ta'addîleri mugâyir-i kânûndur deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i M sene 1199

Hüküm 334

Özet

İbrahim, Osman ve Abdullah gelerek İzvornik Sancağı'nda Belene Kazâsı'nda Konçoviçe köyü toprağında arâzîleri olduğunu ve kazâda bulunan Bane Kasabası sâkinlerinden İsmailoğlu Hüseyin ve Subaşıoğlu Osman ve İbrahim subaşı veled-i İbrahim'in arâzîlerine müdâhale ettikleri ve müdâhalelerinin men olunması kânûn ve defter üzerine hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Belene kadısına hüküm ki

İbrahim ve Osman ve Abdullah nâm kimesneler gelüb İzvornik Sancağı'nda Belene Kazâsı'na tâbi Konçoviçe (...) ve (...) nâm karyeler toprağında vâkı (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm kimesnelerin ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları ma'lûmetü'l-hudûd yerlerini onbeş sene mukaddem hak tasarruflarında rızaları ve sahibü'l-arz ma'rifetiyle yedlerine verilen sahib-i arz temessükü ve ferâğlarını müşâ'ar cânib-i şer'den hüccet itâ ve yedlerine verilen sahib-i arz temessükü ve hüccet-i şer'iyye mûcebince tarafından beher sene zabt û zirâ'âta ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ edegeldikleri tarlalarına âharın alâkası olmayıp ber-vechle müdâhale olunmak icâb ve iktizâ etmediğin yine kazâ-i mezbûra tâbi Bane Kasabası sâkinlerinden İsmailoğlu Hüseyin ve Subaşıoğlu Osman ve İbrahim Subaşı veled-i İbrahim (isim yazılmamış) nâm kimesneler zuhûr ve kavl birle seneyn-i merkûmeden mukaddem bizim âhardan mezkûr

bu husûs kânûnen fuzulen müdâhale ve taraflarından zabtına mümâna‘at ve gadr-ı küllî sevdasında oldukların ve bu bâbda da‘vâlarına mutabık fetâvâ-yı şerîfe verdiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfe vekâlet-i şer‘iyyeleri mûcebince kânûn üzere amel olunup mezbûrları hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i fetâvâ ve temessük-i hüccet-i şer‘iyye mugâyir-i fuzûlî taraflarından zabtlarına mümâna‘at ettirilip men‘ ü def‘ ve ol yerleri yedlerinde olan (silik) şer‘iyyeleri mûcebince sabık zabt û zirâ‘ât ettirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ mahallinde kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i M sene 1198

Sayfa 123

Hüküm 335

Özet

Bosna’da bulunan Nevesil Kazâsı sâkinlerinden el-Hâc İbrahim, Abdullah, Mustafa, Hasan, Yusuf ve Mahmud’un babaları Kapudân Mehmed Bey’in öldüğünü terekenin kendileriyle diğer kardeşleri Mehmed, İslâm ve Ömer’e intikâl ettiğini ancak Mehmed, İslâm ve Ömer’in babalarının arâzîleri kendilerine hibe ettiğini iddi‘â ederek gasp ettiklerini miras paylarının kendilerine verilmesini taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîrim siladar Abdullah Paşa’ya ve Nevesil kadısına hüküm ki

Bosna’dan vâkı Nevesil Kazâsı sükkânından el-Hâc İbrahim ve Abdullah ve Mustafa ve Hasan ve Yusuf ve Mahmud’un babaları kapudân Mehmed dimekle ma‘rûf kimesne bin yüz doksan (isim yazılmamış) senesinde doksan sekiz senesinden ez yed olduğu halde fevt oldukta kazâ-i mezbûr muzâfâtından Balay ve Onca nâhiyelerinde vâkı Honik ve Yoyodosne ma‘a Lerhafir ma‘a manastır ve (...) ve Reyfos ve Estenak ve Rakovice Karyesi’nde vâkı memleket üzere mahsûs olduğu taş (...) ve Kavaslı nâm mahalde Cisr-i kebirde vâkı hane kebir ve derûn-ı kal‘ada vâkı hane (...) ırsen bunlar ile diğer karındaşlar Mehmed ve İslâm ve Ömer nâm kimesnelere ba‘de’l-intikâl zikrolunan emlâk ve arâzîyi ale’l-iştirâk zabt veyâhûd beyinlerinde iktisam murâd eylediklerinde mezkûran Mehmed ve İslâm ve Ömer zuhûr ve babamız müteveffâ-yı mezbûr hayatında zikrolunan emlâk ma‘rifet-i şer‘le bize hibe-i sahîha-i şer‘iyye ile hibe ve arâzî-i mezkûru dâhi sahib-i arz ma‘rifetiyle ferâğ ve tefvîz kılmıştır deyü fuzûlî zabt ve lede’l-mürâfa‘a

beyinlerine muslihun tavassutuyla mezbûran Mehmed ve Ömer za‘îmlerinden (...) ve ale’l-iştirâk zabt etmek üzere ta‘ahhüd ve hüccet-i şer‘iyye olunmuşken mugâyir-i hüccet müdâhale eder deyü inhâ ve istid‘â eylediklerinde fuzûlî Dîvân-ı Hümâyûn’dan ba‘de’l-ihtirâm mahallinde şer‘ ve kânûn üzere görülmek yine doksan altı senesi evâhir şevvalinde Bosna vâlisine Nevesil kadısına hitaben bir kıt‘a ve babalarından müntakil Balay Nâhiyesi’ne tâbi Estemovata ve nısıf Levlevana çiftlikleriyle Onca Nâhiyesi’ne tâbi Usturumca çiftliği Emlâkları ve arâzîleriçün karındaşları Mehmed İslâm emmim müteveffa Hüseyin Bey’in kızı ve Şeyhü’l-islâm karındaşım Zeyneb’in olmakla emlâk mezbûru bana hibe ve arâzîyi dâhi ferâğ etmişti deyü mürâfa‘a ettiğinden bahis ile tazallüm hal ve yedlerinde olan hüccet mûcebince kânûn üzere emr-i şerîfim sudûrunu bâ-arzuhâl istid‘â eylediklerinde fuzûlî Dîvân-ı Hümâyûn’dan ba‘de’l-ihrâc mahallinde şer‘ ve kânûn üzere gösterilmek bâbında Bosna vâlisine ve Nevesil kadısına hitaben sene-i mezbûre evâ’il-i zilkaddesinde dâhi bir kıt‘a evâmir-i şerîfem sâdır olduğu Dîvân-ı Hümâyûn’um’dan başka başka eğerçi ihrâc olunup lakin bu def‘a Bosna Brod kadısı Ali hıfzi zîde fezâilühümâ der-yâr-ı mu‘addelet kararıma vârid olan i’lâmına sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin huzûrunda akdolunan meclis-i şer‘de Bosna Eyâleti’nde Nevesil Kazâsı’na tâbi Cisr-i Kebir Kal‘ası sâkinlerinden Mehmed İslâm Bey ile Mehmed Kapudân asaleten ve li-ebeveyn karındaşı Ömer Bey tarafından vekaleten yine kal‘a-i mezbûre sükkânından olub karındaşları el-Hâc İbrahim Bey ve Hasan Bey ve Abdi Bey asaleten ve Mehmed Bey tarafından vekaleten ve Yusuf Bey asaleten ve Mehmed Bey tarafından vekaleten mevcûd oldukları halde üzerlerine da‘vâ ve bundan on dört sene mukaddem müteveffa babamız Mehmed kapudânın kazâ-i mezbûr muzâfâtından Baylan Nâhiyesi’ne tâbi Rakovice (...)ve Karkoşa karyeleri toprağında vâkı ma‘lûmetü’l-hudûd arâzî-i Karsuha dimekle ma‘rûf çayırlara ve yine Karye-i Rakonca el-mezbûrede vâkı sagîr ve kebir (...) ebniye-i sâ’iresiyle kurbunda vâkı çayırlara ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi Varatbuha nâm çiftliğini Orşence Karyesi hudûdunda köylük dimekle ma‘rûf arâzî ve Nevesil Kazâsı’na tâbi Cisr-i Kebir Kal‘ası’nda vâkı saray tâbir olunur mülk-i menzil önünde olan bahçe ve (...) ve Şundurzâde bahçeleri civârında vâkı bahçeye ve nehr-i Ostervice üzerine bir göz mülk-i esbâba mutasarrıf olub marü’l-beyân çiftliklerin emlâk ve değirmen ve arâzî ve çayırları dâhi tasarrufunda iken emlâk merkûmeyi bâ-hüccet-i şer‘iyye bana ve yine Saray Nâhiyesi’nde vâkı Berhos ve Ağnam ve (...) ve yine kazâ-i mezbûr muzâfâtından Serib Nâhiyesi’nde Cunşik ve Bobolka nâm kurra toprağında vâkı

ma‘lûmetü’l-hudûd arâzî ve (...) çayırlara Unca Nâhiyesi’nde dizdâr karyesinde olan yerler ve nehir mezbûr üzerine mülk bir göz değirmen dâhi müvekkilem merkûm Ömer hibe ve arâzî ve çayırları dâhi izn-i sahib-i arz ile ferâğ idüb yedimize verilen hüccet-i şer‘iyye ve sahib-i arz temessükü mûceblerince mutasarrıf olduğumuz emlâk ve arâzî ve çayırlardan başka kızkarındaşım zeyneb nâm hatunun bana ferâğ eylediği Onca Nâhiyesi’ne tâbi (...) nâm-ı diğer Esterince çiftliğine dâhi fuzûlî mürâca‘ât ederler su’âl olunup müdâhale olunmak murâdımdır deyü ba‘de’d-da‘vâ ve’l-istintak mezkûrun cevaplarına husûs-ı mezbûr minvâl muharrer üzere olub lakin babamız fevtinden sonra mezbûran İslâm ve Ömer Bey yedlerinde olan senedât bize teslîm olunmak şartıyla ma‘rû’z-zikr arâzî ve çayır ve çiftlikât emlâkını natık olan senedât ile sahib-i arzdan temessük aldırmak üzere bizlere ferâğ ve hibe idüb takrîrleri hüccet-i şer‘iyye yine bulmuşken teslîm-i senedât ve sahib-i arzdan temessük aldırmaksızın hibe üzere rücû etmelerine hüccet mûcebince zabt ve beynimizde iktisam murâd ederiz deyü müdâhalelerin bi’t-tavʿ (...). olan iki kıt‘a hüccet ve bir kıt‘a temessükü ibrâz ve ba‘de’l-nazar şürût ve ta‘allül ile olan hibe-i emlâk ve ma‘rifet-i sahib-i arz ferâğ arâzî sahîh ve mugâyir olub hibe-i gayrı sahîha ve ferâğ ve gayrı mu‘teberenin takrîrini natık olan hüccet dâhi (...) verilen fetâvâ-yı şerîfe ve musarrah ve mezbûr İslâm Bey’in yedinde olan hüccet-i şer‘iyye ve ashâb-ı arz temessükleri sahibi ve mu‘teber karındaşları merkûmların hilâfı şer‘ olduğu şer‘an zâhir olmakla zikrolunan arâzî ve çiftlikât ve çayır ve emlâk yedlerinde olan hüccet-i şer‘iyye ve sahib-i arz temessükleri sahîh ve mu‘teber karındaşları merkûmunun hilâf-ı şer‘ olduğu şer‘an zâhir olmakla zikrolunan arâzî ve çiftlikât ve çayır ve emlâk yedlerinde olan hüccet-i şer‘iyye ve sahib-i arz temessükleri mûceblerince kemâfi’s-sâbık kendilere zabt ve karındaşları merkûmunun hilâf-ı şer‘ ve kânûn zâhir olan müdâhale ve ta‘addîlerinin men‘ ü def‘ içün siz ki vezîr-i müşâr ve mevlânâ mûmâ-ileyhumasız size hitaben emr-i şerîfim sudûrunu tahrîr ve istid‘â ve ber-minvâl-i muharrer cânib-i şer‘den verilen bir kıt‘a hüccet-i şer‘iyye dâhi ibrâz etmekle tarafının yedlerinde olan senedâta bakılıp ma‘rifet-i şer‘le hak ve azl üzere bi’t-tahri rü’yet ve hükm-i şer‘î olunmak olan sened-i sahîha-i şer‘iyyeye mugâyir fuzûlî müdâhalenin men‘ine ma‘rifet-i şer‘le fasl ve hasm ve re‘âyâ dikkat ve ehad tarafeyni gadr ve himâyeden tevkî olunmak bâbında mahallinde şer‘e havalelerine emr- i şerîfim tahrîrini bi’l-fi‘il Re’isü’l-küttabım olan es-seyyid Feyzullah dâme mecdühû i’lâm etmekle i’lâmı mûcebince amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki vezîr-i müşâr ve

mevlânâ-i mûmâ-ileyhimsiz Re'isü'l-küttabım mûmâ-ileyhin i'lâmı mûcebince emlâk da'vâsına tarafeyni mahallinde huzûr-ı şer'e ihzâr ve arâzî ve emlâk husûsunda yedlerinde olan senedât-ı şer'iyyeye nazaran ve ma'rifet-i şer'le kemâl-i hak ve adl üzere ihtimâm ve ta'yîn ve taharrî olunarak rü'yet ve lüzûm-ı sıhhata mefrûş ve hükm-i şer'i lâ-hak olan sened sahîh-i şer'iyye mûcebince kat-ı nizâ ve def'-i husûmet matlûb ve ilm-i şer'i lâ-hak sened-i şer'iyyeye mugâyir fuzûlî vâkı olan müdâhale ve ta'addînin men'i mevcûd idüğü ma'lûmunuz oldukta husûs-ı mezbûru ber-vech-i hakkâniyet ma'rifet-i şer'iyye fasl ve hasm birle kat-ı rişte-i müdde'âya dikkat ve ehad tarafeyni gadr ve himâye misüllü hilâfı tecvîzden mücânebet ve tenfîz-i hükm-i hümâyûnuma mübâderet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Muhib

Fî Evâhir-i Za sene 1198

Sayfa 124

Hüküm 336

Özet

Bosna Brod Kazâsı naîbi Ali hıfzinin i'lâmıyla meclis kurularak Banaluka Kazâsı'nda sâkin Zeynep Binti Hüseyin Kapudân'ın vekili Salih Bey bin Ömer, Nevesil Kazâsı'nda Cisr-i Kebir Kalesi sâkinlerinden İslâm Mehmed'i dava edip müvekkiline ait olan arâzî, emlâk ve çayırları sebepsiz yere gasp ettiğini ve İslâm Mehmed'in ise kardeşi Zeynep'in yirmi sene önce bu emlâk ve arâzîyi kendisine hibe ettiğini beyân eylediği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Gölhisar ve Yayçe kazâlarının kudât ve nüvvabına hüküm ki

Bosna Brod Kazâsı nâ'ibi Ali hıfzi zîde ilmühû Der-âlîyyem'e vârid olan i'lâmına sen ki vezîr-i müşârün-ileyh huzûrunda akdolunan meclis-i şer'e Banaluka Kazâsı'nda sâkin Zeyneb binti Hüseyin Kapudân nâm hatunun vekil-i şer'isi zevci Salih Bey bin Ömer nâm kimesne Nevesil Kazâsı'na tâbi Cisr-i Kebir Kal'ası sâkinlerinden İslâm Mehmed muvâcehesinde müvekkilem-i mezbûrenin hüccet-i şer'iyye ve sahib-i arz temessükâtı mûceblerince mutasarrıf olduğu Nevesil Kazâsı muzâfâtından Balay Nâhiyesi'nde vâkı Tebreve Seleşte nâm Karye-i Beladgorince ve Haraşve Seleşte nâm-ı diğer (...) ma'a Ocare ve yine kazâ-i mezbûr muzâfâtından Onca Nâhiyesi'ne tâbi

Mofseronfe nâm-ı diğer Eşterice ve Gölhisar Kazâsı'na tâbi Bayla ve Beriska ve Bayce Kazâsı'na Karye-i Şelofe nâm-ı diğer İstâr ve Selovişçerice ve Terbove ve Mohbuce nâm karyelerde vâkı ma'lûmetü'l-hudûd emlâk ve arâzî ve çayırları li-ümm karındaşı olan mezkûr İslâm Mehmed bin (...) fuzûlî ve tasarruf eder su'âl olunup yedine tenbîh olunmak murâdımdır deyü ba'de'l-da'vâ ve'l-istintak merkûm İslâm Mehmed cevâbında mezbûr zeyneb bundan yirmi sene mukaddem kurra-i merkûmede vâkı mutasarrıf olduğu arâzî ve çayırı rızasına ve sahib-i arz ma'rifetiyle bana ferâğ ve emlâk dâhi hüccet-i şer'iyye hibe ve temlik ve yedine verilen hüccet-i şer'iyye ve sahib-i arz temessükü mûceblerince yedi sene ba'de't-tasarruf mezbûre Zeyneb tarafından Ömer Bey dimekle ma'rûf kimesneyi ferâğ ve hibe merkûmeyi Banaluka mahkemesine ve vacibü'l-istihkâm cânib-i şer'den bir kıt'a dâhi hüccet itâ olunup bu ana gelince yirmi seneden mütecâviz bilâ nizâ zabt ve tasarruf ederim deyü iki kıt'a hüccet ve sahib-i arz temessükü ibrâz ve husûs-ı mezbûr minvâl-i muharrer üzere olduğunu müvekkil-i mezbûr dâhi eğerce ikrâr idüb lakin ferâğ ve hibe-i mezkûr kerhen olmuştu ve bunlara gelince da'vâ etmemesi benim müte'addiden naşi idi deyü i'âde-i kelâm idüb ve merkûm İslâm Mehmed'in yedinde fetâvâ-yı şerîfe mûceblerince yirmi sene bilâ nizâ zabt olunan arâzî ve emlâk ve ber-vech-i muharrer Salih ve ibradan sonra kere ve men' da'vâları şer'an mesmû olmamakla yedinde olan hüccet-i şer'iyye ve sahib-i arz temessükü mûcebince sâlifü'z-zikr emlâk ve çayır ve arâzî kemâfi's-sâbık merkûm İslâm Mehmed Bey'e zabt ettirilmek bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana hitaben emr-i şerîfim sudûru ricâsına olduğu bi'l-itimas arz ve Dîvân-ı Hümâyûn'umda mahfûz ahkâm kapudânı müttebi oldukta Nevesil Kazâsı sâkinlerinden el-hâc İbrahim ve Abdullah ve Mustafa ve Hasan ve Yusuf ve Mehmed Bey dimekle ma'rûf kimesnelerin babaları Usturumca Kapudânı Mehmed nâm kimesne yüz doksan senesi duyunu terekesinden ezid olduğu halde fevt oldukta kazâ-i mezbûr muzâfâtından Balay ve Onca nâhiyelerine tâbi (...) ma'a Erhafri ma'a Manastır ve Ertobod ve Vikos ve (...) ve Rakobce ve Raytovite ve Nevesil nâm karyelerde vâkı ma'lûmetü'l-hudûd tarlaları bî-hasbe'l-kânûn meccânen ve mezkûr Rakovince Karyesi'nde vâkı mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu taş bina kal'a ve ebniye-i sâ'ire ve Nevesil nâm mahalde Cisr-i Kebirde vâkı hane-i kebir ve (...) kal'ada vâkı hane (...) ırsen mezbûrun ile diğer karındaşları Mehmed İslâm ve Ömer nâm kimesnelere ba'de'l-intikâl ber-vech-i iştirâk zabt û zirâ'ât etmek murâd eylediklerinde mezbûran İslâm Mehmed ve Ömer zuhûr ve babamız müteveffa mezbûr hayatında zikrolunan emlâkı ma'rifet-i şer'le

bizlere hibe ve arâzîyi dâhi sahib-i arz ma‘rifetiyle ferâğ ve tefvîz etmişti deyü bundan akdem rafiʿadan verilen hüccet-i şer‘iyyeye mugâyir-i hilâf-ı şer‘ ve kânûn müdâhale ederler deyü bâ-arzuhâl inhâ ve istid‘â eylediklerinde fuzûlî Dîvân-ı Hümâyûn’umdan ba‘de’l-ihrâc mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak bâbında doksan altı senesine evâhir-i şevvalinde bir kıt‘a ve mezkûr İslâm Nevesil Kazâsı muzâfâtından Onca ve Balay nâhiyelerinde vâkı babasından müntakil arâzî ve çayırın tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle mezkûrdan el-Hâc İbrahim ve Mustafa ve Abdi ve Hasan ve Ömer ve Mehmed ve Yusuf’a ferâğ ve emlâkını dâhi bâ-hüccet-i şer‘iyye hibe etmişken mezbûr ferâğ ve hibe ve rücû ile fuzûlî müdâhale eylediğine binâ’en mahallinde şer‘ ve kânûn üzere görülmek bâbında doksan sekiz senesi evâ’il-i şevvalinde dâhi bir kıt‘a evâmir-i şerîfem sâdır olmuş olduğu mukayyid ve husûs-ı mezbûr emlâk ve arâzî nizâmına dair mahallinde şer‘ ve kânûn üzere rü’yet olunacak murâddan olmakla tarafından yedlerinde olan senedâta ba‘de’l-nazar ma‘rifet-i şer‘le hak ve adl üzere bâ-taharri dikkat ve lüzum-ı sıhhate hükm-i şer‘i lâ-hak olan sened-i sahih-i şer‘iyye mugâyir fuzûlî vâkı olan müdâhalenin men‘ine ma‘rifet-i şer‘le fasl ve hasm-ı müdde‘âya dikkat ve ehad tarafını gadr ve himâyeden tevkî ve mücânebet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu bi’l-fi‘il Re’isü’l-küttabım olan es-seyyid Feyzullah dâme mecdühû i’lâm etmekle i’lâmı mûcebince amel olunmak fermân olmağın imdi siz ki vezîr-i müşârün-ileyh ve mevlânâ-ı mûmâ-ileyhsiz Re’isü’l-küttab mûmâ-ileyhin i’lâmı mûcebince tarafeyn-i mahallinde huzûr-ı şer‘e ihzâr ve arâzî ve emlâk husûsunda yedlerine olan senedât-ı şer‘iyyeye ma‘rifet-i şer‘le ihtimâm ve mukayyid ve tahri birle imrâr-ı nazar idüb ihtiyaca (...) hükm-i şer‘i la hak olan sened-i sahîhaya mugâyir fuzûlî vâkı olan müdâhale ve ta‘addîlerin ma‘iyetine kemâl-i hak ve adl üzere husûs-ı merkûm ma‘rifet-i şer‘le fasl ve hasma dikkat ve ehad tarafeyni gadr ve himâye misüllü hâlâttan (...) emr-i celilü’ş-şanda izhâr-ı tekâsül ve tesâmuhdan gayetü’l-haye hazr ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Muhsib

Fî Evâsıt-ı Z sene 1198

Sayfa 125

Hüküm 337

Özet

Nevesil Nâhiyesi halkı gelerek kazâda naîblerin yerli olmaması kânûn gereği olduğu ve Salih'in ise yerli halktan olduğu için kendisinin görevden alınıp kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Ehlune kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Nevesil Nâhiyesi ahâlî ve re'âyâları gelüb bu dâhi nâ'ib olmak memnû'attan kazâ-i mezbûrdan ba'de'l-arz Salih Haylu dimekle ma'rûf kimesne yerliden olmakla her gelen kadılara nâ'ib olub nâhiye-i mezbûrede ehl-i örf ta'ifesinden müte'allik iki hasm bir da'vâ ile mahkemeye vâridimizden natık olan kimesneden (silik) ile (...) ve himâye etmekle isal hisse natık olduğu bildirüb mezbûr yine ref' ve niyabet (silik) olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve kânûn su'âl oldukta mezbûr yerlüden olub fukarâya zulm ü ta'addîsi muhakkak ise mezkûru niyabetten ref' ve (silik) istihdâm olmamak için emr-i şerîfim yazıla gelmiştir deyü cevâb tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i M sene 1199

Hüküm 338

Özet

Süleyman gelerek bunun Maglay Nâhiyesi'nde atasından kalan tarlalarını ziraat ettiğini ve vergisini eda ettiğini ancak Mehmed'in tarlalarına müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması ve kânûn ve deftere göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Teşne Kasabası nâ'ibine hüküm ki

Süleyman nâm kimesne gelüb bu kazâ-i mezbûr muzâfâtından Maglay Nâhiyesi'ne tâbi (isim yazılmamış) nâm karye toprağında ma'lûmetü'l-hudûd yerlere eben an ced kırk seneden mütecâviz mutasarrıf olub beher sene ol yerleri zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb mürâfa'a olunmak icâb etmeyip ve bu makûle on sene mürûr eden arâzî da'vâsının istimâ'ı memnûken Mehmed nâm kimesne zuhûr ve ol

yerler merkûmeden (silik) olub zabt ederim deyü iddi‘â ve lede’l-mürâfa‘a mezkûrun iddi‘âsı akd-ı mahaz olduğu şer‘an zâhir ve mu‘ârazası men‘ birle kıbel-i şer‘den ta‘yîn birle bunun yerine mürâfa‘a-i şer‘iyye ve temessük mani ve mündefi olub hilâf-ı kânûn ve mugâyir mürâfa‘a şer‘ nizâdan hâlî olduğun bildirüb mezkûrun mürâfa‘ası men‘ ve kadîmisi üzere mezbûr sâlifü’z-zikr kendüye zabt û zirâ‘ât ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i M sene 1199

Hüküm 339

Özet

Travnik Kasabası’nda el-hâc Salih gelerek bunun kazâ sâkinlerinden Abdurrahim zimmetinde altmış guruş alacak hakkı olub tahsîl edemediğini ve alacağı olan meblağın tahsîl edilerek kendisine verilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Travnik kadısına hüküm ki

Travnik kasabasında el-hâc Salih zîde salaha gelüb bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Abdurrahim nâm kimesne zimmetinde hüccet-i şer‘den bin yüz doksan (isim yazılmamış) senesinden beri altmış guruşdan mütecâviz alacak hakkı olub defaʿatle taleb eylediğinde mezkûr ber-vech-i şer‘i vermekte ta‘allül ve ibtâl-i hak sevdasında olduğu ve bu bâbda da‘vâsına muvafık Şeyhü’l-islâm’dan fetâvâ-yı şerîfe verdiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince şer‘le görülüp alıverilüb mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Ferruhi

Fî Evâ’il-i M sene 1199

Hüküm 340

Özet

Cafer sipâhi gelerek bunun kazâda Serez Nâhiyesi’nde Milkoha köyünde tarlaları olduğunu ve vergisini eda ettiğini Cisr-i Kebir Kalesi halkından Mehmed ibn İsmail ve Mahmud bin Ali ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış)kişilerin

tarlalarına müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men‘ ve defter ve kânûn üzerine hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Nevesil kadısına hüküm ki

Cafer sipâhi dimekle arîf kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûr muzâfâtından Serez Nâhiyesi’ne tâbi Milkoha Karyesi toprağında on seneden mütecâviz sahib-i arz temessükü mûcebince mutasarrıf ve beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda edegeldiği Bobadince tarlası dimekle meşhûr ma‘lûmetü’l-hudûd tarlasından âharın alâka ve medhâlî olmayıp bir vechle müdâhale ve ta‘arruz olunmak icâb ve iktizâ etmeyip bu makûleden sene mürûr eden tarla da‘vâsının istimâ‘ı memnûken kazâ-i mezbûrda vâkı Cisr-i Kebir Kal‘ası ahâlîsinden Mehmed ibn İsmail ve Mahmud bin Ali ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm kimesneler zuhûr ve şirrete sülûk ve mücerred taciz ve celb-i mal sevdasıyla ol yerlerinden merkûmeden mukaddem bizim olmakla yedinden alub zabt ederiz deyü hilâf-ı kânun-ı nizâ kasdı ve bu dâhi tarafından oğlu Ömer ve taban dimekle ma‘rûf kimesneyi tevkîl ve mürâfa‘a-i şer‘-i şerîf olduklarında mezbûrların iddi‘âları hilâf-ı kânûn olduğuna binâ’en lağv ve mümza olduğu inde’l-şer‘i’l-enver zâhir ve numayan ve zikrolunan yerler kemâ-kân kendüye zabt ve mezkûrların ta‘addîleri men‘ ve kendilerine tenbîh birle arâzî mezkûrun hudûd ve sınırı beyânıyla taraf-ı şer‘den hüccet-i şer‘iyye itâ olunmuşken mezbûrların kemâl-i hoşnutiyetlerinden naşi hilâf-ı kânûn ve mezâhir hüccet-i şer‘iyye bir türlü kani ve mündefi olmayıp nizâ ve tekdîrden hâlî oldukların bildirüb kânûn ve yedinde olan hüccet-i şer‘iyyesi mûcebince amel olunup zikrolunan tarla ve firâr-ı sabık kendüye zabt û zirâ‘ât ettirilip mezkûrları hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye bir türlü müdâhale ve ta‘arruz ettirilmeyip vâkı olan tasallut ve ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ’il-i M sene 1199

Sayfa 126

Hüküm 341

Özet

İzvornik Kalesi dizdârı Osman veled-i Ömer gelerek İzvornik Sancağı’nda Telçak Nâhiyesi’nde Belosinik köyünde dört bin beş yüz elli akçe gedik timârı ile İzvornik Kalesi

dizdârlığının berât ile verilmiş olduğu ancak etrafında bulunan timâr ve ze'âmet sâhiblerinin gedik timâra müdâhale ettiklerini ve Defter-i Hâkânî ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik kadısıyla Telçak nâhiyesi nâ'ibi Mevlânâ zîde fezâilühümâya hüküm ki

İzvornik Kal'ası dizdâr Osman veled-i Ömer zîde hıfzuhu gelüb İzvornik Sancağı'nda Telçak Nâhiyesi'nde Belosinik nâm karye ve gayrıdan dört bin beş yüz elli akçe gedik timâr ile İzvornik Kal'ası dizdârlığına ve berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu gedik timârının başkalemi olub müstekilen kayıt ve berâta dâhil Telçak Nâhiyesi'ne tâbi sâlifü'z-zikr Belosinik Karyesi'yle men' zemin kayıt haddına ve yine gedik timârı mülhakâtından İzvornik Nâhiyesi'ne tâbi münâzaʿa (...) ederleriz (...) Ahmed Hoca Derbend seyyid Mehmed velediş zirâ'ât idüb öşür veriri deyü Defter-i Hâkânî'de mukayyid olmakla dizdâr merkûm Osman veled-i Ömer karye-i Belosinik ve ma'a zemin (...) ve mezraʿa (...) olduğundan ledi ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî gedik timârı tarafından müstekilen zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte âharın alâka ve medhâlî olmayıp bir vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken Gostil Nâhiyesi'nde Kokonik nâm karye ve gayrıdan üçer bin sekiz yüz ellişer akçe timârlara mutasarrıf Hasan veled-i İsmail ve İbrahim veled-i edâmallahu te'âlâ iclâluhu ve Raver Nâhiyesi'nde Alorakonik nâm karye ve gayrıdan beş bin dokuz yüz doksan dokuz akçe timâra mutasarrıf Hasan veled-i Osman ve İzvornik Nâhiyesi'nde Kominik nâm karye ve gayrıdan iki bin sekiz yüz akçe timâra mutasarrıf ve Budmir Nâhiyesi'nde çiftlik muharrerü'l-katip ve gayrıdan yirmi bin akçe ze'âmete mutasarrıf Eyâlet-i Bosna'nın defter katiplerinden Süleyman veled-i Mustafa nâm za'îm ve sipâhiler zuhûr ve timârları mülhakâtından Telçak Nâhiyesi'ne tâbi zemin (...) deyü mukayyid nâ'ibini merkûman Hasan ve İsmail ve İbrahim ve İsmail ve İzvornik Nâhiyesi'ne tâbi Kocik Karyesi merkûman Hasan veled-i Süleyman ve Ebubekir ve Cafer pir muharrerü'l-katip el-mezbûreyi katip merkûm Süleyman veled-i Mustafa ze'âmet ve timârları tarafından zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabza kanâ'at etmeyip dizdâr merkûmun müstakilen kaydına dâhil karye-i Belosinik ma'a zemin-i ferhuniye ve mezra ve (...) el-mezbûrelere fuzûlî müdâhale ve zabtına ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun ahz u kabzına mümâna'at ve gadr irâdesinde oldukların bildirüb karye-i Belosinik ma'a (...) ve mezraʿa (...) el-mezbûreler ber-mûceb-i Defter-i

Hâkânî gedik timârı tarafından müstakilen kendüye zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip za‘îm mezkûrdan hilâf-ı Defter-i Hâkânî bir ferd dahl û ta‘arruz ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmirem’de mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnum ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta Telçak Nâhiyesi’ne tâbi yirmi yedi nefer re‘âyâ ve üç aded baştine ve bir mezra ile Karye-i Belosinik ma‘a zemin (...) ve hâsılı altmış ispenç ve gendüm ve zemin merhubuna (...) men‘ (isim yazılmamış) mezbûre re‘âyâsının zirâ‘âtgâhıdır hâsıl ani’l-öşr ve resm-i sübut ma‘a gayruhu üç bin yedi yüz ve İzvornik Nâhiyesi’ne tâbi mezraʿa hâsıl ve (...) der yed Ahmed Hoca der yed-i Seyyid Mehmed velediş zirâ‘ât idüb öşür verir hâsıl beş yüz akçe yazılarıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde ma‘a gayruha biriktirilip dört bin beş yüz elli akçe İzvornik Kal‘ası dizdârına mahsûs bir gedik timâr ve tamamen kal‘a-i merkûm dizdârı mezkûr Osman veled-i Ömer kaydında ve yine Telçak Nâhiyesi’ne tâbi Zemin-i Giderayak (...) Belosinik zirâ‘ât idüb öşür verir hâsıl ani’l-öşür ve’l-rüsûm yüz akçe yazı ile defter-i mufassal muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde Gostil Nâhiyesi’ne tâbi Kokonik nâm karye ve ma‘a gayruha biriktirilip yedi bin yedi yüz akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun üç bin sekiz yüz elli akçesi merkûm Hasan veled-i İsmail ve’l-mezbûr merkûm İbrahim veled-i İsmail ve yine İzvornik Nâhiyesi’ne tâbi on sekiz nefer re‘âyâ ve elli aded baştine ve bir zemin ile (...) ve hâsılı tahtında resm-i çiftve bennâk ve ispenç ve kenrem yekûn ma‘a gayruhu beş bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde ik bin iki yüz akçesi ifrâz ve Brod Nâhiyesi’ne tâbi Alorakovil nâmkarye ma‘a gayruha biriktirilip beş bin dokuz yüz doksan dokuz akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen merkûm Hasan veled-i Süleyman’ın timârı ve karye-i merkûmun iki bin sekiz yüz akçesi dâhi ifrâz ve ber-icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen Ebubekir’in timârı vakfının Pîr Mehmed el-katip el-mezbûr ve gayrıdan yirmi bin akçe ze‘âmet Eyâlet-i Bosna’nın defter katiplerinden mûmâ-ileyh Süleyman veled-i Mustafa’nın berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Vechi

Fî Evâsıt-ı M sene 1199

Hüküm 342

Özet

Ehlune Kalesi sâkinlerinden Bago Ahmed arzuhâl ederek Estodomro köyü sâkinlerinden Şerîfe binti Hasan Bey adındaki hatun ile rızasıyla evlendiklerini kalede bulunan Kapudân vekili olan Kardos oğlu Yusuf Ağa, Ömer Ağa, Sülooğulları Osman ve Yusuf'un eşkıyâlık yaptıkları ve eşini alıkoydukları konunun mahkeme olunup cevâbının derhal bildirilmesi husûsunda hükümdür

Ehlune kadısına hüküm

Ehlune Kal'ası sükkânından Bago Ahmed dimekle ma'rûf kimesnenin der-yar-ı atufetkararıma takdim eylediği bir kıt'a arzuhâl mefhûmuna kazâ-i mezbûra tâbi Estodomro Karyesi sâkinlerinden şerîfe binti Hasan Bey nâm bikr-i baliğayı rızasıyla mihr-i mu'accel ve kırk bin akçe mihr-i mu'accel tesmiyesiyle müslimin huzûrunda kendüye akd-ı nikâh idüb menkuhası mezbûreye şer'an bir dürlü dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken zümre-i zalimeden olub kal'a-i mezbûrede kapudân vekili olan Kardos oğlu Yusuf Ağa ağalık iddi'âsıyla avnelerinden Cabbarlı Kal'a (...) şekavet meşhûr havale Ömer Ağa ve Sülooğulları Osman ve Yusuf dimekle arîf kimesneler ile yekdil ve zevcesi mezbûreyi tahrîk ve iğmal ve mezbûre dâhi nadimü'l-âdem deyü hilâf-ı şer'-i şerîf nizâ tasaddî ve bundanakdem mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında iddi'âsı hüküm birle taraf-ı şer'den yedine hüccet-i şer'iyye itâ olunmuşken şaki mezbûrdan inatlarından ısdâr ve menkuhası mezbûreyi fuzûlî ahz û zabt ve gadr-ı azim idüb şâyeste-i merhamet ve sezadar inâyet olunduğun inhâ ve husûs mezbûr mahallinde mübâderet bi'l-iktidam vesâ'ir ulemâ ve (...) olan müslüminden su'âl ve tashîh ve sıhhat ve hakîkati üzere Der-âlîyyem'e arz ve i'lâm mübâderet ve zevcesi mezbûre yedlerinde tahlis olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum sudûrunu istid'â inâyet etmeğin mahallinde şer'le görülüp hakîkat-i hal Der-âlîyyem'e i'lâm olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i M sene 1199

Sayfa 127

Hüküm 343

Özet

Mir Mehmed İslâm gelerek bunun babası Mehmed kapudânın öldüğünü ve Balay ve İzniçe köylerinde bulunan arâzîlerinin kendisine intikâl ettiğini ancak emmileri Habib Bey, Abdi Bey, Murâd Beyin arâzîlerine müdâhale ettiğini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Nevesil kadısına hüküm ki

Mîr Mehmed İslâm zîde kadruhû gelüb bunun babası Mehmed Kapudân fevt oldukta Balay mukâta‘âsı karyelerinden kazâ-i mezbûr muzâfâtından Balay ve İzniçe nâhiyelerine tâbi (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) ve (isim yazılmamış) nâm karyeler topraklarında mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîsi bî hasbe’l-kânûn meccânen buna intikâl idüb bir vechle müdâhale olunmak icâb itmeyib ve bu makûle on sene mürûr ile arâzîsi da‘vâsının istid‘â memnûken emmileri Habib Bey ve Abdi Bey ve Murâd Bey dimekle ma‘rûf kimesneler zuhûr ve şirrete sülûk ve mücerred ta‘cîz için ol yerler kırk sene mukaddem fevt olan babamız mîr-i mîrândan Mahmud’un idi babası müteveffâ-yı mezbûr ile bize intikâl etmekle hissemizi zabt ederiz deyü hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve tekdîrden hâlî olmadıkların bildirüb kânûn üzere amel olunup mezbûrların hilâf-ı kânûn ol-vechle olan müdâhale ve ta‘arruzları men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i M sene 1199

Hüküm 344

Özet

Mir Mehmed İslâm gelerek Balay mukataası köylerinden Nevesil Kazâsı’na bağlı Ranonca köyü’nde mutasarrıf olduğu tarlasına Havale Kalesi’nden bazı askerlerin haksız yere müdâhalede bulunduklarına dair hüküm.

Nevesil kâdısına hüküm ki;

Mir Mehmed İslâm zîde kadruhu gelüb havâss-ı Hümâyûn’umda Balay mukâta‘âsı karyelarinden Nevesil Kazâsı’na tâbi Ranonca nâm karye toprağında

mutasarrıf ve beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşr ve resmin kânûn üzre edâ edegeldiği ma‘lûmetü’l-hudûd tarlasında âherin alâkası olmayub dahl olunmak icâb etmez iken yine karye-i mezbûrede vâkı Havale Kal‘ası ahâlîsinden ma‘lûmü’l-ism kimesneler ol-yerleri kayd-ı tapuya (...) seneden berü fuzûli zabt û zirâ‘ât etmeleriyle bu dâhi mezbûrların fuzûli zabt ettikleri tarlaların alub zabt murâd eyledikde mezbûrlar askerlik iddi‘âsında olduklarından vermeyüb gadr eylediklerin bildürüb kânûn üzre amel olunub ol-yerler ber-karar-ı sâbık kendüye alıverilüb zabt ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fi Evâ’il-i M sene 1199

Hüküm 345

Cafer kethüdâ gelerek bunun Nevesil Kazâsı’nda Serib Nâhiyesi’nde Hacernice Yaylası’nda bulunan arâzîsinin vergisini her sene eda ettiğini ve Cisr-i Kebir Kalesi sükkânından emmileri Mehmed veled-i Ebubekir ve İsmail’in arâzîlerine müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunmasını taleb ettiği husûsunda hükümdür

Nevesil kadısına hüküm ki

Cafer kethüdâ dimekle ma‘rûf kimesne gelüb bunun Nevesil Kazâsı muzâfâtından Serib Nâhiyesi’nde vâkı Hacernice Yaylası dimekle ma‘rûf mahalde on seneden mütecâviz mutasarrıf ve beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ edegeldiği ma‘lûmetü’l-hudûd bir kıt‘a tarlasında âharın alâka ve medhâlî olmayıp bir vechle müdâhale ve ta‘arruz olunmak icâb ve iktizâ etmeyip ve ol makûle on sene mürûr eden arâzî da‘vâsının tekrar istimâ‘ı memnûken yine kazâ-i mezbûrda vâkı Cisr-i Kebir Kal‘ası sükkânından emmileri Mehmed veled-i Ebubekir ve İsmail nâm kimesneler zuhûr ve ol tarlada on sene mukaddem biz dâhi müştereği idik hissemizi zabt ederiz deyü hilâf-ı kânûn nizâ tasaddî ve mürâfa‘a-i şer‘-i şerîf olduklarında mezbûrların iddi‘âları lağv ve hilâf-ı kânûn olduğu zâhir ve ol yerler kemâ-kân buna zabt ve mezbûrların hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye tekrar nizâ‘a ibtidâr ve lede’t-terâfu ta‘addîleri men‘ birle tekrar ol hüccet-i şer‘iyyesi mûcebince amel olunup zikrolunan tarla kemâ-kân kendüye zabt ettirilip mezbûrların hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye ve vâkı olan ta‘addîleri men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı M sene 1199

Hüküm 346

Özet

Mehmed islâm gelerek babası Mehmed Kapudân'ın hayatta iken kazâ topraklarında bulunan arâzîlerini kendisine sattığını ve babasının öldüğünü kardeşleri olan el-Hâc İbrahim Bey, Abdi Bey, Mustafa Bey, Hasan Bey, Yusuf Bey ve Mehmed Bey'in bu arâzîlere müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Nevesin kadısına hüküm ki

Mîr Mehmed islâm zîde kadruhû gelüb arâzî tasarruf edenlerden babası Mehmed Kapudân hayatında kazâ-i mezbûra tâbi kara topraklarında noksan olan ma'lûmetü'l-hudûd ve arâzîlerinin hak tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle buna ferâğ ve tefvîz ve bu dâhi tefvîz ve yedine verilen sahib-i arz temessükü mûcebince birkaç seneden beri beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken babası mezbûr duyunu terekesinden ezid olduğu halde fevt oldukta arâzî mefruzasına dâhil olmak icâb etmez iken (silik) el-Hâc İbrahim Bey ve Abdi Bey ve Mustafa Bey ve Hasan Bey ve Yusuf Bey ve Mehmed Bey dimekle arîf kimesne zikrolunan yerler mukaddemâ babamızın olub gerçi sana ferâğ etti idi lakin duyun terekesinden ezid olub ferâğ mezbûru tutmazız ol yerleri kendüye rivayetlerimizde taksim idüb ba'dehû babamız deynini edaya razı olmuştuk bu takrîrce ol yerlerde bizim dâhi alâkamız olmuş olur yedinden alub taksim ederiz deyü hilâf-ı kânûn ve yedinde olan sahib-i arz temessüküne mugâyir fuzûlî müdâhale ve bilâ izin sahib-i arz zabtına mümâna'at etmeleriyle bundan akdem mezbûrun ile asaleten ve vekaleten medine-i Travnik'te terâfu-i şer'-i şerîf olduklarında babası mezbûr hayatında mutasarrıf olan arâzîsinin hak tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle buna ferâğ ve tefvîz idüb arâzî mefruzası olduğu inde'ş-şer' zâhir ve numayan ve mezbûrların iddi'âları lağv ve illet beyhude olub mu'ârazadan men' ve buna hüküm ve kemâ-kân zabt ve mezkûrların yedlerine tenbîh birle taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye itâ olunmuşken bir dürlü mani' ve mündefi olmayıp inadlarında ısdâr ve beyhude ta'cîz ve tekdîrden hâlî olmayıp gadr sevdasında oldukların bildirüb kânûn ve yedinde olan sahib-i arz temessükü mûcebince amel olunup sâlifü'z-zikr arâzî kemâ-kân kendüye zabt ettirilip karındaşları mezbûran hilâf-ı kânûn ve yedinde olan sahib-i arz temesssükün mugâyir ta'addî ettirilmeyip vâzi' olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i

hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan fuzûlî su'âl olundukta arâzî tasarruf edenlerden Mehmed kabzında olan yerlerinde hak tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle oğlu mezbûr Mîr Mehmed İslâm ferâğ ve tefvîz ve yedine verilen temessük mûcebince beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken babası mezbûr fevt oldukta diğer oğulları mezbûrun babamız müteveffâ-yı mezbûrun ferâğında tutmazız ol yerleri bir gün alub taksim ederiz deyü fuzûlî müdâhale eyledikleri vâkı ise men' ü def' ve ol yerler yedinde olan sahib-i arz temessükü mûcebince bir firâr-ı sabık zabt û zirâ'ât ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i M sene 1199

Sayfa 128

Hüküm 347

Özet

Mehmed İslâm gelerek Nevesil Kazâsı'nda Balay Köyü'nde mukata'alı arâzîleri olduğunu ve bazı kimselerin arâzîsi üzerine bina inşa ettiklerini ve ziraatinden hâsıl olacak zararın karşılanmasını taleb ettiği husûsunda hükümdür

Nevesil kadısına hüküm ki

Mîr Mehmed İslâm zîde kadruhû gelüb havâss-ı Hümâyûn'umdan ber-vech-i mâlikane ba berât-ı şerîfe âlî-şân mutasarrıf olduğu Nevesil Kazâsı'na tâbi Balay mukâta'âsı karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi Zaynovice Karyesi toprağında beher sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmu mukâta'âsı mezbûr tarafından alınagelen yerler üzerine sonradan esbâb-ı bina olunmak hilâf-ı kânûn iken kazâ-i mezbûrda vâkı havale kal'ası ahâlîsinden ma'lûmü'l-isim kimesneler birbirleriyle ittifak ve bunun nihayetinde bilâ izin bir bâb esbâb-ı bina ve ihdâs etmeleriyle bu dâhi mezbûrların muhaddes esbâblarının (...) şer'iyyesi ma'rifet-i şer'iyye men' ü def' ve kadîmisi üzere zirâ'ât ettirmek murâd eyledikte mezbûrlar kemâl-i …… naşi hilâf-ı ta'allül ve mukâta'â-i mezbûr mahsûlunun küllî küsûr ve noksanına bâ'is oldukların bildirüb kânûn üzere amel olunup mezbûrların muhaddes esbâblarının zarar-ı şer'isi ma'rifet-i şer'le men' ü def' ve mübaʿadet oluna zirâ'ât ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kaleminden fuzûlî su'âl olundukta münaziʿ fiha olan mahal mülk-i meşru esbâb-ı arızası olmayıp fi'l-

hakika kadîmden zirâ‘ât olunup öşür ve rüsûmu mezkûr mir Mustafa İslâm'ın mutasarrıf olduğu mukâta‘âsı tarafından ahz û kabz olunagelen yerlerden iken mezkûrlar ol yerler üzerine zamanına bilâ izin esbâb-ı bina eyledikleri vâkı ve on sene mürûr etmiş değil ise hazr-ı şer‘den men‘ ü def‘ ve kadîmisi üzere zirâ‘ât ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i M sene 1199

Hüküm 348

Özet

Ehlune Kalesi'nde bulunan Fatih Sultan Mehmed Han Cami-i Şerîfi imâm hatibi Ömer gelerek görevini tamamıyla yerine getirdiğini ve yevmiyesi olan miktarı taleb ettiğinde bazı kimselerin eda etmediğini ve hizmetinin karşılığını taleb ettiği husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Ehlune kadısına hüküm ki

Ehlune Kal‘ası'nda vâkı Fatih Sultan Mehmed Han Cami-i Şerîfi müteveffa Murâd Bey ve esbâb-ı amelesinden olmak üzere yevmi sekiz akçe vazife ile hatib ve yevmi iki akçe vazife ile (...) mutasarrıf sulehâdan Ömer zîde salaha gelüb (...) hizmet idüb hizmet mukâbelesinde müstehak olduğu yevmi on akçe vazifesi kazâ-i mezbûrda sâkin mezbûrun bazı kimesneden taleb ve vermekte sürat mürûr eden (...) mezbûrun vazife'i mu‘ayyene tahrîr olunmuş deyü noksan teklîfiyle mugâyir-i fetâvâ-yı şerîfe ve vakfiye maʿmul beha ve gadr-ı küllî sevdasında olduğun ve bu bâbda da‘vâsına muvafık fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfe ve vakfiye mamul beha mûceblerince şer‘le görülüp hizmeti mukâbelesiçün alacağı müteveffa mezkûrun zimmetinde müctemiʿ olan vazifesi mütevelli merkûmun ve hak esbâb-ı mukâta‘âsından ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe ve vakfiye-i mamul beha kendüye tamemen tahsîl ve bi kusûr alıverilüb ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 1199

Ferruhi

Sayfa 129

Hüküm 349

Özet

Cafer Kethüda'nın Serin Nâhiyesi'ne bağlı Milkoca Köyü'ndeki mutasarrıf olduğu toprağına İsterofça-ı Atik kapudanlığına bağlı Cisr-i Kebir Kalesi sâkinlerinden Mahmud ibn-i Ali, Salih ibn-i Receb, Mehmed ibn-i İsmail, Bekir ve Mustafa adlı kişilerin kanuna aykırı olarak müdâhale ettikleri ve bunun engellenmesine dair hüküm.

Kolaşin Kadısına hüküm ki;

Cafer Kethüda denmekle arîf kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûr müsakkafâtından Serin Nâhiyesi'ne tâbi Milkoca Karyesi toprağından yetmiş seneden berü ebâ-an-ceddin sâhib-i arz temessükü mûcebince mutasarrıf ve beher sene zabt û zirâ'ât ve öşr ve resmin sâhib-i ârza edâ edegeldiği ma'lûmetü'l-hudûd arâzîsinde âherin alâkası olmayub bir vechile müdâhale ve ta'arruz olunmak icâb ve iktizâ etmeyüb ve bu makûle on sene mürûr eden arâzî da'vâsının tekrar istimâ'ı memnû iken kazâ-i mezbûr muzâfâtından İsterofça-i Atik kapudânlığına tâbi Cisr-i Kebîr Kal'ası sükkânından Mahmud ibni Ali ve Salih ibni Receb ve Mehmed ibni İsmail ve karındaşı Bekir ve Mustafa nâm kimesneler zuhûr ve ol-yerlerde sinîn-i mezbûreden mukaddem babalarımız alâkası olmağla bize intikâl eder zabt ederüz deyü nizâ ve tasaddî ve mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında mezbûrların iddi'âları hilâf-ı kânûn olduğu zâhir ve ta'addîleri men ve ol-yerler kemâkân zabt etmek üzre taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye itâ olunmuşken yine memnû olmayub tekrar mürâfa'adan men' birle ol-hüccet-i şer'iyye üzerlerine tekrar (…) olmuşiken mücâb olmayub tekdîrden hâlî olmadığın ve bu da'vâsına mutâbık fetvâ-yı şerîfe olduğun bildürüb kânûn ve yedinde olan fetvâ-yı munîf ve hüccet-i şer'iyyesi mûcebince amel olunub yerler kemâkân kendüye zabt ettirülüb mezbûrların hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye ol-vechile vâkı olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîf sudûrunu istid'â-yı inâyet etmeğin kânûn üzre amel olunmak içün emr-i şerîf yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı M sene 199

Hüküm 350

Özet

Cisr-i kebir Kalesi sâkinlerinden Cafer Sipâhi'nin Serin Nâhiyesi'ne bağlı Milkoca Köyü'ndeki babası Bekir'den kalan Lobavince arâzîsi denilen yer üzerinde Mahmud ve Muharrem adlı kişilerin hak iddi'â etmesi ve ellerindeki hüccetlere bakılarak kanuna aykırı olarak arâzîye müdâhale edenlerin engellenmesine dair hükümdür

Kolaşin Kadısına hüküm ki;

Kazâ-i mezbûrda vâkı Cisr-i Kebîr Kal'ası sükkânından Cafer Sipâhi demekle arîf kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûr muzâfâtından Serin Nâhiyesi'ne tâbi Milkoca Karyesi toprağında babası Bekir nâm kimesneden müntakil yirmi beş seneden berü bilâ-nizâ müstakillen zabt ve beher sene zirâ'ât ve öşr ve resmin sâhib-i ârza edâ edegeldiği yedinde olan hüccet-i şer'iyyede mastûr hudûd ile mahdûd Lobavince arâzîsi demekle meşhûr arâzîsine ber-vechle müdâhale ve ta'arruz olunmak icâb etmeyüb ve bu makûle ol-seneden mürûr eden arâzî da'vâsında istimâ'ı memnu'iken Muharrem ve Mahmud nâm kimesneler zuhûr ve şirrete sülûk ve mücerred ta'cîz ve tekdîr sevdâsıyla ol-yerlerde bizim hisse ve alâkamız vardır deyü nizâ-ı tasaddî ve kirâren ve mirâren mürâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında mezbûrların bir dürlü alâkaları olmayub mezbûr Cafer on sene(den) berü bilâ-nizâ zabt û zirâ'ât eylediği lede'ş-şer' sâbit ve zâhir ve mezbûrların iddi'âları lağv ve mahz-ı kizb olduğu inde'ş-şer'-i bâhir ve gene yerlerine tenbîh birle taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye itâ olunmuşken mücâb olmayub tekrar mürâfa'adan evvel hüccet-i şer'iyye üzerine (…) ve Bosna vâlisi tarafından hüccet-i şer'iyyesi mûcebince amel ve mu'ârazadan menlerini hâvi buyruldu keşîde olunmuşken bir dürlü memnû ve mündefi olmayub nizâ birle tekdîrden hâlî olmadıkların bildürüb kânûn ve yedlerinde olan hüccet-i şer'iyyesi mûcebince amel olunub sâbıkü'z-zikr ârâzisi ber-karar-ı sâbık kendüye zabt û zirâ'ât ettirilüb mezbûrları hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye bir dürlü dahl u ta'arruz ettirmeyüb vâkı olan ta'addî ve tasallutları men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzre amel olunmak içün emr-i âlî yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M sene 1199

Hüküm 351

Özet

İzvornik Sancağı'nda Süset Nâhiyesi'ne bağlı Aradac Köyü'nden iki bin beşyüz akçe gedik timar ile Srebreniça Kalesi imâmet ve hitabeti üzerine olan Abdullah veled-i

İbrahim vefat ettiğinde gedik timarı imâmet ve hitabet görevi İsaoğlu Mehmed bin Abdurrahman'a verildiğine dair hüküm.

Eyâlet-i Bosna'da vâkı mevlânâ Srebreniça Kadısına hüküm ki;

İzvornik Sancağı'nda Süset Nâhiyesi'nde Aradac nâm karye ve gayriden iki bin beş yüz akçe gedik tîmâr ile Srebreniça Kal'ası'nın imâmet ve hitâbeti Abdullah veled-i İbrahim'in üzerinde iken berât virüb kasr-ı yedinden arz-ı hâlim ve şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mûcebince yüz doksan sekiz senesi cemaziyelâhiresinin onuncu gününde Hafız Osman bin Hüseyin'e tevcîh ve berât olunub şimdi mezkûr Abdullah Hâlîfe bilâ-veled fevt oldukda gedik tımâr-ı mezbûr ile imâmet ve hitâbeti erbâb-ı istihkâkdan İsaoğlu Mehmed Hâlîfe bin Abdurrahman'a arz ve berât içün merkûm Osman ile Âsitâne'ye isral olunmuşken arz-ı mezbûru ketm u ihfâ-i fâsılaya sülûk ve gedik tîmâr-ı mezbûru kasr-ı yedinden olarak üzerine tevcîh ettirdi deyü ref'inden mezkûr Mehmed'e teveccühü kal'a-i mezbûre dizdârı İsmail zîde hıfzuhû arz eyledikde bi'l-fi'il Re'isü'l-küttâbım olan Feyzi dâme medcuhû i'lâm etmeğin mahallinde bi'l-müvâcehe terâfu-i şer' ve erbâb-ı vukûfdan dâhi tashîh ve tahkîk ve hakk kangı tarafda idüği lede'ş-şer' zâhir ve sâbit olur ise sıhhati üzre Der-âlîyyem'e i'lâm olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhsin mahallinde bi'l-müvâcehe terâfu-i şer' ve erbâb-ı vukûfdan dâhi su'âl ve tashîh ve tahkîk ve hakk kangı tarafda idüği lede'ş-şer'i'l-enver sâbit ve zâhir oludukda sıhhati üzre Der-âlîyyeme arz ve i'lâma mübâderet ve def'in hilâfını tahrîrden mücânebet eylemen bâbında.

Fî Evâ'il S sene 1199

Sayfa 130

Hüküm 352

Saraybosna sâkinlerinden Prizren kadısı Ömer gelerek Saray'da Gazi Hüsrev Bey vakfına ait hanın mahzenini beş yüz çürük akçeye kiraladığını kazâ sâkinlerinden Mustafa'nın vâlidesi Hanife binti el-Hâc Abdullah hatun'un mahzen oğlumundur bana intikâl eder diyerek müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezire ve Bosna kadısı zide fezâilühüma hüküm ki

Medine-i Saraybosna sâkinlerinden kudâtlardan Mevlânâ sâbıkân Prizren kadısı Ömer zîde fezâilühû gelüb Babü's-sa'âdetim Ağası nezaretinde Asude-i Eflâk'da

Medine-i Saray'da vâkı müteveffa Gazi Hüsrev Bey vakfının ve vakfiye-i ma'mûl behasında mukayyid bilâ icareteyn taraf-ı vakıftan asker ile han-ı atik arâzîsinde kâ'in senelik beş yüz çürük akçe icare ile bir bâb katuk mahzene mutasarrıf olan Medine-i Saray sâkinlerinden Monla Ahmed bundan akdem fevt oldukta mahzen mezbûr intikâl-i âdi ile oğlu Mustafa nâm kimesneye intikâl ve mutasarrıf gelir ol dâhi bilâ veled fevt olub mahzen mezbûr taraf-ı vakfa ait olmakla zikrolunan mahzeni bundan akdem vakıf mutasarrıfı mütevelli Ahmed Efendi dimekle ma'rûf kimesneden icare-i kadîmesiyle isticâr ve tarafı vakıftan yedine bir kıt'a temessük itâ ve mütevelli vakıf temessükü mûcebince zikrolunan mahzeni muhafaza murâd eyledikte âhardan bir vechle müdâhale olunmak icâb etmez iken yine medine-i mezkûrda sâkin müteveffâ-yı mezkûr vâlidesi Hanife binti el-Hâc Abdullah nâm hatun zuhûr ve zikrolunan mahzen oğlum müteveffâ-yı mezbûr Mustafa'nın idi bana intikâl eder deyü hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i temessük bunun zabtına mümâna'at ve gadr irâdesinde bulunduğun bildirüb şer'le görülüp mahzen mezkûru yedinde olan vakıf temessükü mûcebince buna zabt ve mezbûrenin ol vechle olan müdâhale ve ta'addîsi men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı S sene 1199

Salik

Hüküm 353

Özet

Hersek Metropolidi Ataniye adlı rahib'in mal-i mîrî ve öşr-i kassabiyesini zamanında ödemediği ve metropolid nerde bulunursa yasakçı tarafından vergilerin alınmasına dair hükümdür

Zikri âti metropolidin bulunduğu mahallin kadısına hüküm ki;

İstanbul ve tevâbi'i Rum Patriği Der-âlîyye'mde mukim cemâ'ât-i metropolidi mühürlü arz-ı hâl gönderüb Hersek ve tevâbi'i metropolidi Ataniye nâm râhib mâl-ı mîrî ve öşr-i kassâbiyesini vaktiyle edâ eylemediğinden başka bazı kimesne ile olan ahz u itâsının hesâbın rü'yet etmeyüb bi'd-defa'ât rumî varaka ile irsâliyle tenbîh olunmuşken adem-i ısgâ ile edâ ve rü'yet-i muhâsebeden imtinâ ve muhâlefet ve bu vechile (…) vesâ'ire gadr irâdesinde olduğu inhâ ve metropolid-i mesfûr kazâ-i mezbûr vesâ'ir her ne

mahalde bulunur ise yasakçı mübâşeretiyle ahz ve rü'yet-i muhâsebe zımnında Der-âlîyyem'e ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin vech-i meşrûh üzre ihzâr olunmak içün emr-i âlî yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı S sene 1199

Hüküm 354

Özet

Bosna Eyaleti kâtiplerinden Süleyman veled-i Mustafa meclise gelerek Podmir ve Böğürdelen nahiyelerindeki köy ve çiftliklerin gelirlerinin Elçi İbrahim Paşa'nın İzvornik'de bina eylediği cami hademesi tarafından zabt edildiğini ve İzvornik Sancağı'ndaki kalelerdeki müstahfızların tımarlarına kanâ'at etmeyerek bu çiftlik ve köylerin gelirlerine müdâhalede bulunduklarını ve bu müdâhalenin engellenmesine dair hükümdür

Bosna vâlisine ve Belgrad muhâfızı vezire ve İzvornik Sancağı'nda vâki' Podmir Nâhiyesi nâ'ibi ile Semendire Sancağı'nda kâ'in Böğürdelen kâdısına hüküm ki;

Eyâlet-i Bosna'nın defter kâtiblerinden Süleyman veled-i Mustafa zîde kadruhû gelüb Podmir Nâhiyesi'nde Glogova Karyesi hâsıl yazılu çiftlik Pir Mehmed el-Kâtib ve Böğürdelen Nâhiyesi'nde ve Vihnovac nâm-ı diğer Serekpoliçe Karyesi'ne hâsıl yazılan çiftlik Mehmed b. Ali el-Ra'ic Feremin Yovan Miradiç ve Minlü nâm ispenç yerleridür deyü mukayyed zemîn ve yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Amorasfa Karyesi'ne hâsıl yazılan çiftlik Yusuf Ali ve yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Ralovasniç nâm karyeye hâsıl yazılan Çiftlik-i Abdi Çelebi ve yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Avcıbey Karyesi'ne hâsıl yazılan Çiftlik-i Abdurrahman Efendi ve yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Orove nâm-ı diğer Horaman Karyesi'ne hâsıl yazılan çiftlik-i Hürrem bin Bayezid ve yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Ratar/Ransar Karyesi'ne hâsıl yazılan çiftlik-i Davud yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Ladik Karyesi'ne hâsıl yazılan zemin Kirilus veled-i Omas ve Çiftlik-i Mehmed Bey ve Çiftlik-i Seyyid Mehmed Bey ve yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Fesar Karyesi'ne hâsıl yazılen çiftlik-i Hasan-ı Bosna ve Mustafa Çavuş ve yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Penbebey Karyesi'ne hâsıl yazılan Çiftlik-i Muhyidin Hoca ve Çiftlik-i Pervane Alagöz ve yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Doliye İstanbole Karyesi'ne hâsıl yazılan zemin Şehinşah Dede? ve yine Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Bermuded Karyesine hâsıl

yazılan zemîn olan Mikovad Marilos Sodari ve Böğürdelen Nâhiyesi'ne tâbi' Ceberece Karyesi hâsıl yazılan Çiftlik-i Sinan Kethüdâ ve zikr olunan çiftlikler ve zeminleri sâbıkan Bosna muhâfızı Elçi İbrahim Paşanın İzvornik Sancağı'nda vâki' Beline Kazâsı'nda binâ eylediği câmi-i şerîf hademesinin vazifelerine ta'yîn olunan hademe taraflarından zabt olunmağla iktizâ eden vazifelerin beher sene çiftlikler mahsûllerinden verilmek şartıyla eşkinci ze'âmet olub iktizâ eden vezâ'ifi ze'âmete mutasarrıf olan yedine verilmek şartıyla bin yüz otuz sekiz senesinde bâ-hatt-ı tevkî' tashîh olundukdan sonra bin yüz kırk senesinde aynî öşr olunmak üzre bâ-hatt-ı tevkî' tashîh ve yirmi bin akçe ze'âmet-i hâsıl berât-ı şerîfimle mumâ-ileyh Süleyman veled-i Mustafa'nın üzerinde olmağla sâlifü'z-zikr çiftlikler ve zeminleri defter-i hâkânî ve tashîh mücibince zabt ve vâki' a'şâr ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikde mezkûr Glogova Karyesi (silik) olmağla mutasarrıfı ve (…) ve gayriden bin dört yüz akçe gedik tîmârıyla Bukay Kal'ası müstahfızı ve müştereki ve karye-i Avcıbey el-mezbûre ve gayriden bin beş yüz akçe gedik tîmâr ile Böğürdelen Kal'ası müstahfızlığı ve müştereki ve karye-i Penbebey el-mezbûre ve gayriden bin altı yüz akçe gedik tîmâr ile Böğürdelen Kal'ası müstahfızlığı ve müştereki (**Sayfa 132)** ve Karye-i Orove nâm-ı diğer Horaman/Homar el-mezbûre ve gayriden bin dört yüz akçe gedik tîmâr ile Böğürdelen Kal'ası müstahfızı ve müştereki ve Karye-i Zadosniç ve Karye-i Berkovac el-mezbûr mutasarrıf olan İzvornik Sancağı'nda ve Višegrad Nâhiyesi'nde Lesgovac nâm karye ve gayriden yirmi üç bin beş yüz elli akçe ze'âmete mutasarrıf Mustafa veled-i Rüstem ve mezkûr mezkûr Vihnovac Karyesi kaydları olan karye ve Vihnovac el-mezbûre ve gayriden altı bin akçe tîmâra mutasarrıf Murâd veled-i Çeribaşı İbşir ve karye-i Ratar el-mezbûreler mutasarrıf Karye-i Fesar rl-mezbûr ve gayriden yirmi üç bin beş yüz akçe ze'âmete mutasarrıf Mehmed veled-i Rüstem ve karye-i Doliye İstanbole el-mezbûre mutasarrıfı Karye-i Doliye İstanbole el-mezbûre ve gayriden yirmi bin akçe ze'âmete mutasarrıf Ahmed ve yine karye-i Doliye İstanbole el-mezbûre ve gayriden dört bin akçe tîmâra mutasarrıf Rüstem ve Belür Karyersi'ne Dired el-mezbûre mutasarrıf olan İzvornik Sancağı'nda Nenavişte Nâhiyesi'nde Pedriye nâm karye ve gayriden otuz altı bin akçe ze'âmete mutasarrıf eyâlet-i Bosna'nın defter kâtiblerinden İsmail zuhûr ve kurra-i mezkûrelerden mumâ-ileyh Süleyman veled-i Mustafa'nın ze'âmeti tashîh olunan çiftlikât ve zemin-i mezkûrelerden ma'adâ arâzî-i sâ'iresini zabta kanâ'at etmeyüb çiftlikât ve zeminhâ-i mezkûreler dâhi mugâyir-i tashîh fuzûli

müdâhale tagallüben zabt ve a‘şâr ve rüsûmun ahz ve gadr eylediklerin bildürüb sâlifü’z-zikr karyelerden ze‘âmete tashîh olunan çiftlikât ve zeminhâ ber-mûceb-i tashîh müstakillen kendüye zabt ve vâki‘ olan a‘şâr ve rüsûmât kânûn ve defter mûcebince ahz u kabz ettirilüb hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn merkûmları çiftlikât ve zeminhâ-i mezbûrlara bir dürlü dahl ve ta‘arruz ettirilmeyüb men‘ ü def‘ ettirilmek ve şimdiye dek aldıkları mahsûl ve rüsûmlar girü istirdâd ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufasala mürâca‘ât olundukda Tokoz Nâhiyesi’ne tâbi‘ on dokuz nefer re‘âyâ ve on iki aded baştina ola karye-i Glogova’da ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm yekün ma‘a gayrihi üç bin üç yüz doksan iki ve tahtında çiftlik-i Mir Mehmed el-Kâtib, Bozol ve Dosbik ve Narforovik yerlerinde öşr ve rüsûm her mahallesinde her ne cizye cem‘ine gelen Kozoza edâ eder hâsıl-ı fihâsına ber-vechi yüz kırk ve Böğürdelen Nâhiyesi’ne tâbi‘ yirmi üç nefer re‘âyâ ve altı aded baştina ola karye-i Vihnovac nâm-ı diğer Breknokiç ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm yekün ma‘a gayrihi biri bin ve tahtında çiftlik-i Mehmed b. Ali el-Ra’ic karye-i mezbûrede hâlî ‘alâ-yı ‘avddan? Seksen ve … yerlüsi? zuhûruyla olub hîn-i tahrîrde tasarrufunda bulunmağın resm-i çiftlik üzerine defter-i cedîd-i hâkânîye kayd olundu ber-mûceb-i hüccet-i şer‘iyye ve tapuyân tasarruf idüb her sene cizye cem‘ine gelen kullara edâ eder hâsılı fi sene ber-vech-i semmûr yirmi ve yine zemîn-i … ve mislü nâm iç yerlerde hâlâ der-tasarruf Ahmed nâm ber-mûceb-i hüccet-i şer‘iyye tapuyân hâsıl-ı arz ve zirâ‘ât idüb öşr ve salariye mukâbelesinde her neşe cizye cem‘ine sukûk kullara edâ eder hâsılı fi sene ber-vechi yüz yirmi ve yine Böğürdelen Nâhiyesi’ne tâbi‘ üç nefer re‘âyâ on sekiz nefer kısrak re‘âyâ ve üç aded baştine ile karye-i (…) ve hâsılı tahrir resm-i çift ve bennâk ve ispenç ve gendüm yekün ma‘a gayrihi üç bin ve tahtında çiftlik-i Yusuf bin Ali’dir yine Hâcı Muharrem hâlâ der-tasarruf-ı Mustafa Çelebi bin Hâcı Ramazan ber-mûceb-i mülk-nâmemizi zirâ‘ât idüb her yıl cizye cem‘ine gelen kullara edâ eder muhâsebe ber-vech-i yüz ikidür? ve yine on nefer re‘âyâ ve iki baştine ile karye-i Radovasiç tâbi‘-i kilisa-i Kosanik ve hâsılı hâsıl taht-ı ispenç ve gendüm ve cevv yekün ma‘a gayrihi bin beş yüz ve taht-ı hâsılı Abdi Çelebi an-mükerrer ki (…) yerleridir ma‘a bağ-ı kadîm tasarruf idüb öşr ve salariye mukâbelesinde her yıl cizye cem‘ine gelen kullara edâ eder hâsıl fi sene ber-vech-i yüz yüz ve altı nefer re‘âyâ ve iki aded baştine ile karye-i Ohrisik ve hâsılı taht-ı ispenç ve gendüm ve cevv yekün ma‘a gayrihi bin dokuz yüz ve taht-ı Çiftlik-i Abdurrahman

Efendi kâdı-ı Böğürdelen şehr ve …. Der-karye-i Ohrisik ber-mûceb-i hüccet-i şer‘iyye zirâ‘ât idüb öşr ve salariye mukâbelesinde her yıl cizye cem‘in gelen kullara edâ idüb hâsıl fi sene ber-vech-i yüz yüz yüz ve on dokuz nefer re‘âyâ ve yedi aded baştine ile Karye-i Orove nâm-ı diğer Horoman ve hâsılı taht-ı ispenç ve gendüm ve cevv yekün ma‘a gayrihi altı bin ve taht-ı çiftlik Hürrem bin Bayezid mükerrerdür ve yine defter-i (…) Hürrem el-mezbûr hâlâ der-tasarruf-ı Durak Çavuş ve Behlül yerlerdir cizye defterlerinde mukayyed olmağın zirâ‘at her yıl cizye cem‘ine gelen kullara edâ ederler hâsıl bedel-i öşr ve rüsûm-ı sâ’ire fi sene ber-vechi yüz yüz elli ve beş nefer re‘âyâ ve iki aded baştine ile Karye-i Rasad ve hâsılı taht-ı ispenç ve gendüm yekün ma‘a gayrihi iki bin ve taht-ı Çiftlik-i Davud (…) yerleridir der-tasarruf-ı Mustafa hâlâ der-tasarruf-ı Sarrac Mehmed Bey ber-mûceb-i hüccet-i şer‘iyye ve tapuyân ve zirâ‘ât idüb öşr ve resm mukâbelesinde her yıl cizye cem‘ine gelen kullara edâ eder hasıl fi sene ber-vechi yüz iki yüz ve üç nefer re‘âyâ ve iki baştine ile Karye-i Ladik muhassılı tahtında ispenç ve gendüm yekün ma‘a gayrihi on bir bin ve taht-ı zemîn Hergolo veledi Mopak hâlâ der-tasarruf-ı Durak Hulûsi ve beher ve zîr-i … ve zirâ‘ât idüb her yıl cizye cem‘ine gelen kokoza edâ eder hâsıl bedel-i öşr ve rüsûm fi sene yüz yirmi taht-ı çiftlik-i Mehmed Bey … verilen bir bin yüz … idüb öşr ve gendüm-ı saire mukâbelesinde her yıl cizye cem‘ine gelen kokoza edâd ider fi sene ber-vechi yüz yüz elli ve taht-ı çiftlik Mehmed Bey iki … yerdür tasarruf idüb öşr ve rüsum mukabilesinde her yıl cizye cem‘ine gelen kokoza edâ iderler hâsılı fi sene ber-vechi yüz eli ve dokuz aded re‘âyâ ve bir baştina ile karye-i Fesar ve hasılı tahtında ispence ve gendüm ve cevv yekün maa‘ gayruhu dört bin ve taht-ı çiftlik-i Hasan Dosine ve Mustafa Çavuş hâlâ der-tasarruf-ı Sarrac Mehmed Bey ve karye-i mezbûre … Böğürdelen hududunda vâki‘ olan yerlerdür ber-vechi hüccet-i şer‘iyye ve tapuyân zirâ‘at idüb öşr ve rüsum mukabelesinde cizye cem‘ine gelen kullara yüz yüz haâsıl fi sene ber-vechi heft iki yüz ve yedi nefer re‘âyâ ile Karye-i Ladik ve hasılı tahtında ispenç ve gendüm ve cevv yekün maa‘ gayruhu bin altı yüz ve tahtında çiftlik-i Muhyiddin der-yeddi Musa der-yedd-i Turgud ve firuz evlâd-ı yerlü beher …. Der-tasarruf-ı İbrahim Sipâhi ve Ali ve Şehbad ber-müceb-i tapuyân ve hüccet-i şer‘iyye zirâ‘at iderler öşr ve salariye mukâbelesinde her yıl cizye cem‘ine gelen kullara edâ idüb hâsıl fi sene ber-vechi heft yüz altmış ve tahtında çiftlik-i Rovane ve Alagöz der-yeddi Musa Hoca maa‘ bağ dönüm 2 maa‘ dahi muhyi voyvoda der-tasarruf-ı Hacı Abdulhalim der-zemîn-i Dobaş vve Hacı ve zemîn-i Ali ve Hızır hâlâ

der-tasarruf-ı Mehmed bin Hüsrevan Ağa zîr-i … idüb bâ-hüccet-i şer‘iyye hasıl-ı cizya cem‘ine gelen kokoza edâ idüb hasıl fi sene ber-vechi yüz yüz altmış ve on altı aded nefer-i re‘âyâ ve beş baştina (silik) ve hasılı taht-ı ispenç ve gendüm ve cevv yekün maa‘ gayruhu üç bin beş yüz ve taht-ı zemîn Şehbad Dede (silik) … ber-müceb-i tapuyân üzerine kayd olunub ‘öşr ve rüsum mukabele taht-ı her yıl cizye cem‘ine gelen **(Sayfa 132)** Kullara edâ idüb hasıl fi sene ber-vechi yüz iki yüz ve yine sekiz nefer re‘âyâ ile … ve hasılı taht-ı ispenç ve gendüm ve cevv yekün maa‘ gayruhu üç bin ve taht-ı zemîn-i çorak bi-çorak rüsûmi süvari hâlâ der-tasarrf-ı Mehmed Sarraci tasarruf idüb öşr ve salariye virirmiş ve sâl cizye cem‘ine gelen kullara edâ idüb hasılı fi sene ber-vechi yüz yüz ve on dört nefer re‘âyâ ve bir baştina ile karye-i Droce ve hasılı taht-ı ispenç ve gendüm ve yekün maa‘ gayruhu iki bin ve … çiftlik … Ber-müceb-i hüccet-i şer‘iyye mutasarrıf idüb öşr ve salariye ve mukâta‘asın? Her yıl cizye cem‘ine gelen kullara edâ idüb maa‘ bağ-ı kıt‘a üç dönüm … hasıl fi sene ber-vechi yüz seksen akça yazarlar ise defter-i mufassalada muharrer kalemiyle başka başka muharrer ve karye-i Glogova’da mahalinde kabaz olduğı üzere zikr olan çiftlik ve zemîn-ı merkumun sâbık Bosna muhâfızı ilçi İbrahim Paşa’nın İzvornik Sancâğı’nda vâki‘ Beline Kazâsı’nda binâ eylediği câmi‘-i şerifi hademesinin vazifelerine ta‘yîn olub hademe taraflarından zabt olunmak iktizâ eden vazifelerin beher sene çiftlikler mahsullerinden verilmek şartıyla eşkinci ze‘âmeti olub iktizâ eden vezâifi ra‘iyete mutasarrıf olan yeddine vermek şartıyla bin yüz otuz sekiz senedinde bâ-hatt-ı tevkî‘ sahih olmuşdur olunduktan sonra tekrar bin yüz kırk senesinde aynı öşr olunmak üzere bâ-hatt-ı tevkî‘ sahih olmuşdur der-defter-i mufassalada tafsîl olundığı üzere bu kere verilen yirmi bin akçe yazu ile defter-i icmâle dahi tashîh ve sebt olunub bir icmâl ve icmâl-i mezbûr defter-i müferedatda? ve defter-i icmâlde havâs-ı hümayun mühhakâsından olmak üzere tahrîr ve Vihnovac Karyesi’nin altı bin akçesi ifrâz yekün maa‘ gayruhu yedi bin akçe ber icmâl ve icmâl-i mezbûrun altı bin akçesi Murad veledi Çeribaşı İlroda Dosna Karyesi’yle Berkovac Karyesi’nin iki bin üç yüz elli akçesi ifrâz ve … Nâhiyesine tâbi‘ Ağağavac Karyesi’nin maa‘ gayruhu üç bin nefer akçe yekünden bin dört yüz akçesi ifrâz ve Blagay? Kal‘ası müstahfızına mahsûs ber icmâl ve Oharik karyesinin bin dört yüz akçesi ifrâz maa‘ gayruhu Böğürdelen kal‘ası müstahfızına mahsûs bin beş yüz akçesi ber icmâl ve Obrik karyesinin bin dört yüz akçe ifrâz Böğürdelen Kal‘ası müstahfızına mahsûs ber icmâl ve Begovik Karyesi’nin dahi maa‘ gayruhu üç bin üç yüz akçe yekünden bin altı yüz akçesi

ifrâz olduğı Böğürdelen Kal‘ası müstahfızına mahsûs ber icmâl ve Beriyad Karyesi dahi yekün maa‘ gayruhu üç bin akçe ber icmâil ve icmâl mezkûr Mehmed veledi Rüstem ve Ladimanik Karyesi’nin bin elli akçesi ifrâz Böğürdelen Nahiyesi’ne tâbi‘ Gorna İstanoviç nâm karye ve gayruhu ile birikdirilüb yirmi bin akçe ber icmâl ve icmâil-i mezbûr Ahmed ve Dolna İstanovic Karyesi dahi yekün maa‘ gayruhu yedi bin üç yüz akçe ber icmâl ve icmâl-i mezbûrun … akçesi Rüstem ve Mesar Karyesi dahi yekün maa‘ gayruhu alt bin akçe ber icmâl ve icmâl merkum Mehmed veledi Rüstem ve Doviro karyesi dahi Nenavişte tâbi‘ Petric nâm karye ve gayruhu ile birikdirilüb üç yüz altı bin akçe ber icmâl ve icmâl-i mezbûr eyâlet-i Bosna’nın defter kâtiblerinden İsmail Paşa müştereği kaydlarındadır ve sâlifü’z-zikr üç aded Böğürdelen ve bir aded Blagay kal‘alarının müstahfız icmâillerinin asitâne berât kayıtlarının olmadığının … mühr ‘arzuhâli tahrîr olunub … ber-müceb-i defter-i hâkânî zikr olan yerlerin … çiftlik ve zemîn-i merkumundan ber müceb-i tashîh müstakil … Süleyman veledi Mustafa tarafından ve kurâ-yı mezkûrun dahi müşterekleriyle zu‘amâ ve sipahi-i merkumundan taraflarından başka başka zabt olunub birbirlerine alâkları olmamak iktizâ eyledükde bi’l-fi‘il defter emîni olan Hasan dâme meciduhu arz etmeğin ‘arzı mücebince ‘amel olunmak bâbında fermân-ı ‘alî yazılmışdır

Fi evâhir S sene 1199

Sayfa 132

Hüküm 355

Özet

Kazâda bulunan Boçaç Kalesi dizdârı Mustafa gelerek Bosna Sancağı’nda Velesofta Nâhiyesi’nde Avran Köyü’nde dizdârlığa mutasarrıf olan Mehmed veled-i Mustafa’nın fevtinden sonra görevin kendisine verildiğini ancak Halil’in gedik timâr ve dizdârlığı kendi üzerine almak için berât düzenlettirmek isteğini ve gedik timârı almak istediği ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Yayçe kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrda vâkı Boçaç Kal‘ası dizdârı Mustafa zîde hıfzuhu gelüb Bosna Sancağı’nda kazâ-i mezbûr muzâfâtından Velesofta Nâhiyesi’nde Avran ma‘a Nasuh nâm karye ve gayrıdan üç bin akçe gedik timârlarıyla Boçaç Kal‘ası dizdârlığına mutasarrıf Mehmed veled-i Mustafa’nın bilâ veled fevtinden bin yüz yetmiş sekiz senesi

saferü'l-hayrının onuncu gününden Yayçe Kal'ası kapıdanı Derviş Abdi ile arzıyla mezkûr Mustafa'ya tevcîh ve hâlâ berâtı şerîfimle üzerinde ve uhdesine lâzım gelen hizmetinde bi kusûr eda idüb müdâhale olunmak iktizâ etmez iken karındaşı Hâlîl nâm kimesne zuhûr ve gedik timârlarıyla dizdârlık mezkûrun nısfını ref' ve kendi üzerlerine berât ettirmek sevdasıyla zirâ'âtten hâlî olmadığın bildirüb gedik timârıyla kal'a mezbûre dizdârlığı yedinde olan berât-ı âlî-şânım mûcebince kendine zabt ve hizmeti mukâbelesinde mülhak olduğu mahsûl ve rüsûm kendine ahz û kabz ettirilip karındaşı mezkûr hâlîl ve âhardan bir ferdi müdâhale Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i berât bir dürlü dahl û ta'arruz ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca'ât olundukta gedik timârıyla kal'a-i merkûme dizdârlığı hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu mestûr ve mukayyid ve Dîvân-ı Hümâyûn'um kaleminden fuzûlî su'âl olundukta bu makûle dizdâr ve neferâtına mahsûs gedik timârlarına adam verilmesi mugâyir-i kânûndur deyü tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince zabt ettirilmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1199

Sayfa 133

Hüküm 356

Ze'âmet sahibi Salih veled-i Mustafa ile timâr sahibi Mehmed veled-i Ahmed ve Abdulfettah Veysi veled-i Mustafa sipâhiler gelerek Hersek Sancağı'nda Foça Kazâsı'nda Esirce Nâhiyesi'nde timâr ve ze'âmetleri olduğunu ve Rüstem'in müdâhale ettiğini ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala mürâca'ât olunması ve müdâhalenin men olunması husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Foça kadısına hüküm ki

Zu'amâdan Salih veled-i Mustafa zîde kadruhû ile erbâb-ı timârdan Mehmed veled-i Ahmed ve Abdulfettah Veysi veled-i Mustafa nâm sipâhiler ile Bosna'nın defter-i müttefikalarından Abdulgani gelüb Hersek Sancağı'nda Foça Kazâsı muzâfâtından Esirce Nâhiyesi'ne Rüstem Keşti-i Bervageçidi der Nehr-i Derin ber-vech-i tahmin bin iki yüz akçe yazısına beş yüz akçesi yine nâhiye-i mezbûrede Nefs-i Pazar Evastekola ve gayrıdan kırk sekiz bin akçe icmâlin yirmi bin akçesiyle biriktirip yirmi bin beş yüz akçe ze'âmet babası Mustafa Bey fevtinden mûmâ-ileyh Salih'e tevcîh ve berâtıyla üzerine ve yine bazarı mezbûrdan dâhi yedi yüz akçesi dâhi icmâl mezbûrun baki kalan yirmi sekiz

bin ve Kokat Nâhiyesi'nde Ferhuh nâm karye ve gayrıdan on iki bin altı yüz doksan akçe icmâlde altı bin akçeleriyle biriktirilip altı yüz dört bin yedi yüz akçe ze'âmetin sekiz bin altı yüz yetmiş beş akçesi merkûm Abdulfettah veled-i Ahmed'in altı bin akçeleriyle biriktirilip otuz dört bin yedi yüz akçe ze'âmetin sekiz bin altı yüz yetmiş beş akçesi merkûm Abdulfettah veled-i Ahmed'in timârı ve yüz otuz bin on iki akçesi Mehmed veled-i Ahmed'in timârı ve dört bin üç yüz otuz sekiz akçesi Veysi veled-i Mustafa Bey timârı ve yine ol miktar akçesi üç bin yetmiş beş akçe âhar timâr ve on bir bin sekiz yüz kırk beş akçesi merkûm Abdulfettah Bey başka başka bir vilâyetle üzerlerinde ve dâhil icâb etmez iken Hersek Sancağı'nda Kokat Nâhiyesi'nde Ravras nâm karye ve gayrıdan altı bin dokuz yüz akçe timâra mutasarrıf Rüstem veled-i Murâd ve yine karye-i Ravres el- mezbûre ve gayrıdan altı bin on dokuz akçe timâra mutasarrıf Mehmed veled-i Ali'nin zikrolunan Kırcova icmâlinde hisseleri olduğundan naşi resm-i keşti'i veled geçidi ve nehr-i derin el-mezbûrun beş yüz akçesi sehve mebnî yekûnlarına tahrîr ve kayıt vechle fuzûlî hisse mutâlebesiyle müdâhale ve gadr sevdasında olduklarında merkûmun inhâ ve sehven tahrîr olunan iş bu yüz akçelerin merkûmanın kayıtlarından refʿ ve terkin olunması istid'â ve şerefsudûr eden fermân-ı âlî-şân imtisalen Esterih Nâhiyesi'ne tâbi Rüstem Keşti-i Bervageçidi der Nehr-i Derin ber-vech-i tahmin bin iki yüz akçe yazısından yedi yüz akçe ikrârı yine Srebreniçe Nâhiyesi'ne tâbi Nefs-i Pazar (...) ve gayrıdan kırk sekiz bin akçe icmâlde hariciye ve beş yüz akçe ifrâzı Kırcova nâm karye ve gayrıdan on iki bin altı yüz dokuz akçe icmâlin yekûn hariciye otuz dokuz senesi rebiü'lahirinin beşinci gününde ba-hatt-ı tevkî tashîh ve sebt-i defter olduktan sonra zikrolunan yedi yüz akçe iki uüz atmış beş akçe ifrâzı sâlifü'z-zikr Mahmud veled-i Ahmed'in ve seksen yedi akçesi Veysi veled-i Mustafa'nın ve yüz yetmiş beş akçesi Abdulgani'nin kayıtlarında firâr ve beş yüz akçesi mûmâ-ileyh Salih veled-i Mustafa'nın kaydına firâr idüb ve Rüstem Keşti-i Bervageçidi der Nehr-i Derin-i merkûmede kimesnenin alâkası yoğiken merkûm Mehmed veled-i Ali'nin kadîmden beri Rüstem Rüstem Keşti-i Bervageçidi der Nehr-i Derin-i merkûme kayıt ve berâtına dâhil iken bin yüz yetmiş üç senesinde cülûs-ı hümâyûnum için tecdîd-i berât eylediğin Kırcova icmâlim kaydına dâhil olub resm-i merkûmun beş yüz akçesi icmâl merkûmun yekûn-ı haricinde olduğundan resm-i merkûm dâhi sehve mebnî ma'an tahrîrat ve merkûm sipâhi Murâd'ın dâhi kadîmden beri resm-i keşti'i merkûme kayıt ve berâtına dâhil değil iken yüz yetmiş altı senesinde oğlu rüsûmuna tevcîh ve berât olundukta onun dâhi kaydına

sehven tahrîr olunmakla bu takdirce ber-mûceb-i kuyûdât Defter-i Hâkânî sâlifü'z-zikr Rüstem Keşti-i Bervageçidi der Nehr-i Derin-i ber-vech-i tahmin bin iki yüz akçe yazısının yedi yüz akçesi Ahmed'in ve beş yüz akçesi Mustafa'nın ze'âmetinden ilhak olunmak üzere bâ-hatt-ı tevkî yüz otuz senesinde tashîh ve yine icmâl olunup anʿane ile gelüb merkûmun Mehmed veled-i Ahmed ve Abdulfettah ve Veysi veled-i Mustafa ve Abdulgani ve Salih veled-i Mustafa kayıtlarına firâr eylediğinden ma'ada Kırcova icmâlin müştereği âharları kayıtlarında olmayıp Mehmed veled-i Aliye yetmiş üç senesinde tahrîr murâd eylediğinde ve Murâd oğlu Rüstem yetmiş altı senesinde tevcîh olundukta Rüstem Keşti-i Bervageçidi der Nehr-i Derin-i merkûme beş yüz akçe yazı ile berât kayıtlarına tahrîr olunması sehve mebnî ve bu vechle tekrar ve tecavüz olmakla resm-i Keşti-i Bervageçidi der Nehr-i Derin el-mezbûr Mehmed ve oğlu Rüstem ve evlâd kayıtlarında ba'de'l-arz bin yüz doksan dokuz senesi saferinin beşinci gününde bâ emr-i âlî terkin olduğun bildirüb Rüstem Keşti-i Bervageçidi el-mezbûr taraflarından zabt ve hâsılatı ahz û kabz ettirilip hilâf-ı Defter-i Hâkânî kayıtlarında ref' ve terkin olunan rüsûm ve evlâd ve Mehmed ve Ali'yi yedimizde olan berâtlarımıza dâhildir deyü nizâ ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâle mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid ve fuzûlî su'âl olundukta bâlâda mestûr Rüstem Rüstem Keşti-i Bervageçidi der Nehr-i Derin deyü mukayyid Berva Geçidi'nin iki yüz akçe yazısından beş yüz akçesi Saliha veled-i Mustafa ve iki yüz atmış beş akçesi Mehmed veled-i Ahmed ve yüz yetmiş beş akçesi Abdulfettah ve seksen yedi akçesi dâhi Veysi veled-i Mustafa ve yüz yetmiş beş akçesi Abdulgani'nin kayıt ve berâtlarına dâhil idüğü vâkıt dâhi beş yüz akçeleri Rüstem veled-i Murâd ve Mehmed ve Ali'nin kayıtlarında ba'de'l-mürâfa'a bâ-fermân-ı âlî ref ve terkin olunmakla ba'de kayıtlarından ref' ve terkin olunan Rüstem Keşti-i Bervageçidi der Nehr-i Derin el-mezbûre berâtımıza dâhildir deyü dahl û ta'arruz etmeleri hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn idüğü tahrîr olunmakla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâhir-i S sene 1199

Sayfa 134

Hüküm 357

Özet

Çavuş Süleyman gelerek Belene kadısına tâbi Babasız? köyü toprağında babasından intikâl eden çayıra Osman beşe adındaki kimsenin müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da vâkı İzvornik Sancağı'nda vâkı Belene kadısına hüküm ki

Mîr Derviş Süleyman zîde kadruhû gelüb Belene kadısına tâbi Babasız? nâm karye toprağında vâkı babasından müntakil rüsûmlu kadîmi ot biçilir çayıra sahib-i arz temessükü mutasarrıf ve her sene otun biçip rüsûmu sahib-i arza eda idüb bir türlü dâhil icâb etmez iken Osman beşe dimekle mutasarrıf kimesne zuhûr ve ol çayır benimdir deyü müdâhale ve mukaddemâ lede'l-vâkı alâkası olduğu zâhir ve ber-vechi müdâhalesi men' birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye verilmişken yine memnû olmayıp hilâf-ı kânûn mugâyir-i hüccet-i şer'iyye ta'addîden hâlî olduğun bildirüb kânûn üzere amel olunup ol çayır bir karar-ı sabık kendine tasarruf ettirip hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyye mezbûr Osmanı bir türlü dahl û ta'arruz ettirilmeyip men' ü def' ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Fî Evâ'il-i Ra sene 1199

Hüküm 358

Özet

Derviş Süleyman gelerek Belene Kazâsı'nda Babasız köyü toprağında babasız çiftliği olarak bilinen çiftliğin babası Bosna tezkerecisi İbrahim'den kendisine intikâl ettiğini bazı kimselerin çiftliğe müdâhale ettiğini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da İzvornik Sancağı'nda vâkı Belene kadısına hüküm ki

Mîr Derviş Süleyman zîde kadruhû gelüb Belene Kazâsı'na tâbi Babasız nâm karye toprağında vâkı Babasız Çiftliği dimekle meşhûr ma'lûmetü'l-hudûd çiftlik arâzîsine babası Bosna tezkerecisi İbrahim Efendi dimekle ma'rûf kimesne bâ-temessük mutasarrıf ve her sene zabt û zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken fevt

oldukta ol yerler meccânen intikâl ve bu dâhi yedinde olan temessük mûcebince her sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb bir türlü dahl û ta‘arruz olunmak icâb etmez iken ecânib ve ashâb-ı arzdan bazı kimesneler hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve gadr sevdasında oldukların bildirüb ol yerler bir firâr-ı sabık kendüye zabt û zirâ‘ât ettirilip hilâf-ı kânûn ecânib ve ashâb-ı arzdan bir ferdi fuzûlî müdâhale ettirilmeyip men‘ ü def‘ ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin kânûn üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ra sene 1199

Hüküm 359

Özet

Ostruşça-i Atik Kalesi’nde müstahfaz ağası Mahmud ile timâr sahibi Mehmed veled-i Mustafa sipâhi gelerek Klis Sancağı’nda Ehlune Kazâsı’nda Serez Nâhiyesi’nde Sehane Köyü’nde gedik timârı ve Mustafa’nın dâhi berâtımla timârı olduğu kazâ sâkinlerinden Abdullah’ın gedik timâr ve timâra müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması husûsunda Defter-i Hâkânî ve defter-i icmâle göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre bâ-Nevesil ma‘a Ehlune kadısına hüküm ki

Ostruşça-i Atik Kal‘ası’nda vâkı Başkalesi müstahfaz ağası Mahmud zîde kadruhû ile erbâb-ı timârdan Mehmed veled-i Mustafa nâm sipâhi gelüb Klis Sancağı’nda Ehlune Kazâ’sı muzâfâtından Serez Nâhiyesi’nde Sehane nâm karye ve gayrıdan bin dört yüz elli altı akçe gedik timâr ile kal‘a-i mezbûre müstahfaz ağası mezbûr Mahmud ve yine nâhiye-i mezbûrede Eslune nâm karye ve gayrıdan yüz yirmi dört bin atmış dört akçe timâra mezbûr Mehmed ve Mustafa başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub müstahfaz ağası merkûmun gedik timârının başkalemi ve sipâhi-i mezbûrun timârı mülhakâtından olan sâlifü’z-zikr karye-i Serhane ma‘a (silik) hâsılı tahtında baştine ve mahsûl cismane ve bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ve tapulu zemin ve hane yirmi fi sene iki yüz ve hane iki fi sene yüz ve hane bir fi sene yüz kırk yekûn dört bin dört yüz elli altı akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemi tahrîr ve defter-i icmâlde bin iki yüz akçesi ifrâz ve Karye-i Kablil el-mezbûre ma‘a gayruhu biriktirilip on iki bin yedi yüz altmış yedi akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr tamamen sipâhi-i merkûm Mehmed veled-i Mustafa kaydında ve berâtına dâhi bin dört yüz elli altı akçesi ifrâz ve

ma‘a gayruhu biriktirilip dört bin yedi yüz altmış dört akçe (...) an ze‘âmet deyü müstahfaz ağası merkûm Mahmud’un kaydında olduğu Defter-i Hâkânî’de mukayyid ve bunlar vakt-i şahanemde (...) el-mezbûreyi ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve Defter-i Hâkânî’de timârlarına ait olan ile rüsûmattan kânûn ve defter mûcebince berâtları yazılarına hisselerinde düşeni ahz û kabz etmek murâd eylediklerinde dâhil olunmak icâb etmez iken kazâ-i mezbûrdan mütegallibe ve cebâyireden Abdullah nâm kimesne Karye-i Serhane ma‘a Radorne el- mezbûre için sizin timârınız karyesinden değildir deyü birkaç seneden beri hilâf-ı Defter-i Hâkânî fuzûlî zabt ve Defter-i Hâkânî’de berâtlarına ait olan ile rüsûmatta naklen ahz û kabz ve ziyâde gadr eylediğin bildirüb Karye-i Serhan ma‘a rakorne el-mezbûreyi ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî kendüde zabt ve Defter-i Hâkânî’de timârlarına ait olan ile rüsûmattan berâtları yazılarına göre hisselerine isabet eden kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip mezkûr Abdullah’ı hilâf-ı Defter-i Hâkânî bir türlü ta‘arruz ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmirem’de mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunduğundan Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için emr-i şerîfim yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ra sene 1199

Sayfa 135

Hüküm 360

Özet

Nevesin Kazâsı sâkinlerinden el-Hâc İbrahim Bey, Mustafa Bey, Hüseyin Bey, Yusuf Bey ve Mehmed Bey’in babaları Esterumca’i Atik kapudânı Mehmed Bey’in vefât ettiği ancak diğer kardeşleri babasından kalan arâzîleri babaları hayatta iken kendilerine hibe ettiğini iddi‘â ettikleri miras terekesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Nevesin kadısına hüküm ki

Nevesin Kazâsı sükkânından el-Hâc İbrahim Bey ve Mustafa Bey ve Hüseyin Bey ve Yusuf Bey ve Mehmed Bey dimekle ma‘rûf kimesnelerin babaları Esterumca-i Atik Kapudânı Mehmed Bey dimekle arîf kimesne yüz doksan (isim yazılmamış) senesinden ezid olduğu halde fevt oldukta kazâ-i mezbûr muzâfâtından Balay Nâhiyesi’ne tâbi Coniç ve Nolo Yusuf ma‘a Erhafdi ma‘a manastır ve Ranbur ve Relfos ve İştak ve Rakonca ve

Viranbun ve Karenbuş ve Nevesil nâm karyelerde vâkı ma‘lûmetü’l-hudûd tarlaları bî hasbe’l-kânûn meccânen ve mezkûr Rafonce Karyesi’nde vâkı mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu taş binamla ve (...) sâ’ire ve Nevesil nâm mahalde Cisr-i kebirde vâkı hane-i kebir ve derûn-ı kal‘ada vâkı hane yurdu ırsen bunlar ile diğer karındaşları Mehmed İslâm ve Ömer nâm kimesnelere ba‘de’l-intikâl ale’l-iştirâk zabt û zirâ‘ât ve yâhûd beyinlerinde iktisam murâd eylediklerinde mezkûrun Ömer ve Mehmed islâm zuhûr ve ol emlâkı babamız mezkûr cânibinde bize hibe ve (Kesik) dâhi ferâğ etmişti deyü ta‘allül ve lede’l-mürâfa‘a beyinlerine muslihun tavassutuyla iddi‘âlarına göre nizâdan ferâğ ve beyinlerinde iktisam etmek üzere ta‘ahhüd ve cânib-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye itâ olunmuşken mugâyir vazi ve hareket birle ta‘addîye cesaret eylediklerin merkûmun mukaddemâ bâ-arzuhâl inhâ ve men‘ ü def‘leriçün emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â eylediklerinde kânûnu Dîvân-ı Hümâyûn’dan ba‘de’l-ihrâc edenler dâhi Mir Mehmed İslâm’ın babası Mehmed kapudân Nevesil Kazâsı’na tâbi kara taraflarından tasarrufunda olan ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîlerinin hak tasarrufunda cânibinde rızası ve sahib-i arz tarîfleriyle mezbûr Mehmed İslâm ferâğ ve tefvîz idüb dâhil icâb etmez iken babası mezkûr fevt oldukta karındaşları mezkûrun fuzûlî müdâhale ve yedinde olan hüccet-i şer‘iyyeye mugâyir ta‘addîden hâlî oldukların mukaddemâ bâ-arzuhâl inhâ ve men‘ ü def‘ olunmak istid‘â eyledikte fuzûlî Dîvân-ı Hümâyûn’dan ba‘de’l-ihrâc kânûn üzere amel olunmak için Nevesil kadısına hitaben doksan dokuz senesi evâ’il-i muharreminde dâhi bir kıt‘a emr-i şerîfim verildiği kapudân hümâyûnum ve vilâyet-i Rumilide Eyâlet-i Bosna’da vâkı Ehlune Kazâ’sına tâbi Cisr-i Kebir ahâlîsinden iken bundan akdem vefât eden Mehmed Kapudân ibn-i Mahmud Paşa’nın veraseti sulbî Kebiroğulları el-Hâc İbrahim Kapudân ve Mustafa Bey ve İslâm Bey ve Abdi Bey ve Hasan ve Ömer Bey ve Yusuf Bey ve Mehmed Bey dimekle ma‘rûf kimesnelere münhasır olduğu halde verese-i mezbûrdan İslâmbolda misafireten sâkin merkûm Mustafa Bey ibn el-mezbûr Mehmed kapudân mahfil-i şer‘de (...) mahmiyye’i mezbûrede misafireten sâkin hasımı karındaşı mezbûr İslâm Bey müvacehesinde kazâ-i mezbûra tâbi Cisr-i Kebir (...) ile mahal sa’irede sınırı dâhilinde olan Esterika ve Cobirnik ve Boyoşka ve Ocferi ve Rabunca ve Berkos ve Aşitân ve Rakonca ve Virotonya ve Konoşa ve Nevesil ve Dirvar ve Manastır ve Şebulan ve Derutoh ve (...) ve Yocek nâm on yedi aded çiftlik akârâtı ile onlara tâbi zirâ‘ât ve harâset olunan ma‘lûmetü’l-hudûd arâzîleri babamız ve murisimiz müteveffâ-yı mezbûrun yedinde mülk-i sarihi ve hak tasarrufu olub ba‘de vefâta bizimle sâ’ir verese-i

mezkûreye ırsen ve kânûnen intikâl etmişken karındaşı mezkûr islâm fuzûlî zabt etmekle zikrolunan çiftlikler ile arâzîden hisse-i ırsiyem ifrâz ve mahalline bana teslîm tenbîh olunmak murâdımdır deyü tasaddî eylediği ma‘rû’z-zikr on yedi aded mülk-i çiftlik akârın ile ma‘lûmetü’l-hudûd tarlalar arâzîlerini hasımı karındaş mezkûr İslâm Bey babaları müteveffâ-yı mezbûr Mehmed Kapudân’dan kendilerine sâ’ir verese-i mezkûresine ırsen intikâl eylediğini ba‘de’l-ifrad mülk-i müdde-i mezbûr Mustafa Bey takrîr meşrûhâlârına zikrolunan mülk-i çiftlik akârın ve arâzîleri diyar-ı âharda olub ve müdde-i mezbûr vech-i şer‘i üzere herbirinin hudûdlarını beyân ve tecdîde kadir olmayıp ve ber-vech-i şer‘i vâkı yedine tenbîh ile vâziyeti sâbitte olmadığından ma‘ada zikr-i sefide eden tarla arâzî-i mîrîyeden olub da‘vâ ve nizâ vukû‘unda sahib-i arzın huzûru lâzıme olmakla bu makûle mülk-i çiftlik akârâtını ve tarla arâzîlerini ma‘rifet-i şer‘ ve sahib-i arz ile hudûdlarını beyân ve tecdîd birle verese-i talebleriyle kısmet-i âdileleri vechi üzere taksim ve ikrârını mahallinde şer‘e rü’yet iktizâ eden mevâddan olmakla müdde-i mezbûr Mustafa ve hasımı karındaşı mezbûr İslâm Bey ile husûs mezbûru vech-i meşrûh üzere mahallinde şer‘i rü’yet ve terâfu-i şer‘ ve ihkâk-ı hak olunmak üzere emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â eylediğini mübeyyin bin yüz doksan sekiz senesi zilhiccesinin on altıncı günü tarihiyle verilen i’lâm kaydı dâhi sicil-i mahfûzdan başka başka ihrâc olunmakla bu def‘a merkûmundan Mîr Mustafa ve Mîr el-Hâc İbrahim’in Der-âlîyyem’e takdim eyledikleri arzuhâllerine bir dâhi muharrer doksan altı senesinde sâdır olan emr-i şerîfim ve kazâsker tarafından verilen i’lâm-ı şer‘i mûceblerince mahallinde terâfu ve ihkâk-ı hak murâd olundukta mezbûr Mehmed İslâm adem itâ‘at ve hilâf-ı şer‘ ve kânûn ısdâr ettirdiği emre mebnî fuzûlî zabt ve maʿdur oldukların bildirüb kazâsker-i müşârün-ileyhin i’lâmı mûcebince mahallinde şer‘ ve kânûn üzere rü’yet ve babaları müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil emlâk ve arâzî alıverilüb ihkâk-ı hak ve taksim olunmak bâbında müceddeden emr-i şerîfim sudûru ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’umda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere tarih-i mezbûrda emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mahsûs mezbûr emlâk ve arâzîye dair mevâddan olmakla kazâsker-i müşârün-ileyhin i’lâmı mûcebince mahallinde sahib-i arz dâhil olduğu halde ma‘rifet-i şer‘le kemâl-i hakîkatte vechle rü’yet ve ba‘de’l-sübût ihkâk-ı hak ve keyfiyet suret-i sicillatla Der-âlîyye’ye arz ve i’lâm olunmak için mahallinde şer‘le ve kânûn havale ile emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi’l-fi‘il Re’isü’l-küttabım olan es-seyyid Feyzullah dâme

mecdühû i'lâm etmeğin i'lâmı mûcebince mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel ve hareket olunmak için yazılmıştır

İdüb

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1199

Sayfa 136

Hüküm 361

Özet

Klis Sancağı'nda Serez Nâhiyesi'nde Asude Nikola Veled-i Raşaşne Kilisesi'nin rahipleri gelip Serez Nâhiyesi'nde bulunan Asude Nikola Veled-i Raşaşne Kilisesi'nin arâzîleri bulunduğu ancak Mehmed kapudânın arâzîlerine müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunması husûsunda hükümdür

Klis Sancağı'nda vâkı Serez nâhiyesinin tâbi olduğu kazânın kadısına hükm ki

Klis Sancağı'nda Serez Nâhiyesi'nde Asude Nikola Veled-i Raşaşne Kilisesi'nin rahibleri gelüb Serez Nâhiyesi'ne tâbi Kilise-i Asude Nikola Veled-i Raşaşne ve zeminuha-i kilise ve zemin-i bağat ve çayır ve otlak filosunun ma‘a mezra-i seyamih ve asude adedimce ve (...) tahtında baştine der yed ruhban kilise-i mezbûr hâsıl beş yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde Kilise-i Asude Nikola Veled-i Raşaşne ve zeminuha-i ruhban ve çayır ve otlak ve asiyab tâbi (...) haricden tâliblerden resm-i otlak olunur ma‘a rüsûm asiyab (...) deyü beş yüz akçe yazıyı mezkûresiyle tahrîr ve yine Serez Nâhiyesi'ne Karye-i Konik ve ma‘a gayruha dokuzbin yediyüz doksan akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve icmâl mezbûr tamamen erbâb-ı timârdan Mehmed veled-i Mehmed'in timârı olduğu Defter-i Hâkânî'de mukayyid ve Asude Nikola Veled-i Raşaşne kilise rahipleri hîn-i tahrîrde kilise rahipleri yedlerinde olan baştine arâzîsini beher sene zabt û zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb âhardan bir vechle dahl û ta‘arruz olunmak icâb etmez iken ecânibden mukayyid ve cebbâriyeden Mehmed Kapudân bin yüz doksan senesinden beri kilise-i mezbûr rahiplerinin tasarruf oldukları baştineleri arâzîsini hilâf-ı kânûn fuzûlî zabt ve gadr eylediğin bildirüb ol yerler kendilere alıverilüb zabt û zirâ‘ât ettirilmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl

ve mufassala mürâca‘ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Vehbi

Fî Evâhir-i Ra sene 1199

Hüküm 362

Özet

Bosna Sancağı'nda Travnik Kazâsı'nda İzniçe Nâhiyesi'nin halkı arzuhâl ederek Ocak Köyü sâkinlerinden Bucanlızâde Eşkinci timârı sahibi Mustafa sipâhinin mallarını cebren gasp ettiğini ve müdâhalesinin men olunmasını taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîrim (isim yazılmamış) Paşa'ya ve Travnik kadısına hüküm ki

Bosna Sancağı'nda Travnik Kazâsı muzâfâtından İzniçe Nâhiyesi'nin ahâlîleri Südde-i Sa‘âdet'ime arzuhâl idüb nâhiye-i mezbûre tâbi Ocak nâm karye sâkinlerinden Bucanlızâde Eşkinci timâr mutasarrıfı Mustafa nâm sipâhi üzerinde olan derk ile adem-i kanâ‘at ve celb-i mal sevdasıyla nâhiye-i mezbûr mahkemesinde kah nâ'ib ve kah nâ'ib vekili olub nâhiye-i mezbûre kurralarına çıkıp evlerinin tahmîli olmayan fukarânın mukırr (...) olan evlerine konup müfit ve meccânen yem ve yiyecek ve saman ve bal ve yağ ve tavuk ve koyun ve kuzu vesâ'ir me'kûlât ve meşrubatlarını cebren alub bir para vermeyip gûnâ-gûn mevâdlarının ve bunları bi gayrı hak tecrim ve ta‘cîz ve bu vechle olan mazarrattan men‘ ü def‘ olunmak bâbında sana hitaben emr-i âlî-şânım sudûrunu istid‘â eyledikleri ecîlden sen ki Bosna vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhsin ma‘rifetinle mezbûrun hal ve şanı tahkîk ve nefsü'l-emir inhâ olduğu üzere ise iktizâ eden nizâmını verip keyfiyeti Der-âlîyye'me i'lâm ve inhâya mübâderet ikmâl bâbında fermân-ı âlî yazılmıştır

Sabri

Fî Evâhir-i Ra sene 1199

Sayfa 137

Hüküm 363

Özet

Zülfikâr veled-i Ali gelerek Hersek Sancağı'nda Dabri Nâhiyesi'ne ve Etbah Köyü'nde ze'âmeti olduğunu ve İbrahim veled-i Cafer'in ze'âmeti topraklarına müdâhale ettiği ve müdâhalesinin men olunması ve Defter-i Hâkânî ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Mostar kadısına hüküm ki

Zülfikâr veled-i Ali zîde kadruhû gelüb Hersek Sancağı'nda Dabri Nâhiyesi'ne ve Etbah nâm karye ve gayrıdan yirmibirbin altıyüz elli akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmeti mülhakâtından Mostar Nâhiyesi'ne tâbi çiftlik İbrahim el-za'îmdir Karye-i Dosfegarte ve karye-i (...) çiftlik der Karye-i Osican deyü mukayyid çiftliği ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müstekilen zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz etmek murâd eyledikte dâhil olunmak icâb etmez iken Karye-i Etbah el-mezbûre (Kesik) altı bin akçe timâra mutasarrıf İbrahim veled-i Cafer nâm sipâhi zuhûr ve çiftlik salifü'l-beyân birkaç seneden beri hâlâ Defter-i Hâkânî mûmâ-ileyhin zabtına fuzûlî müdâhale ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun ahz ve kabzına muhalefet ve gadr sevdasında olduğun bildirüb çiftlik salifü'l-beyânı ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî mûmâ- ileyhin ze'âmeti tarafından müstakilen zabt ve (Kesik) olan mahsûl ve rüsûm kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip sipâhi-i mezkûr İbrahim veled-i Caferi hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûn çiftlik mezkûre bir türlü dahl û ta'arruz ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâle mürâca'ât olundukta Mostar Nâhiyesi'ne tâbi bin yüz elli akçe yazar çiftlik İbrahim el-za'îmdir Karye-i Devasfe (...) Karye-i Bellerebac ve çiftlik-i der-Karye-i Oshan (Kesik) üç bin akçe yazar Karye-i Vatâbih el-mezbûre ve ma'a gayruha biriktirilip otuz dokuz bin akçe yekûnundan beş bin beş yüz akçesi ifrâz ve biriktirilip altı bin altı yüz elli akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr tamamen za'îm-i mûmâ-ileyhin kaydına ve Karye-i Etâbih el-mezbûrenin def'a dâhi yazarı mezkûresinden on bir bin akçesi ifrâz ve ma'a gayruhu biriktirilip on bir bin üç yüz doksan beş akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun altı bin akçesi sipâhi merkûm (Kesik) veled-i Caferin bakisi

müştereği kaydında olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın Defter-i Hâkânî mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ'il-i R sene 1199

Vacid

Hüküm 364

Özet

Kazâdan Emrullah ve Mehmed ve anneleri Hatice gelerek büyükbabaları ve babaları Abdullah Efendi'nin Ehlune Kasabası toprağında bulunan tarla ve çayırları ölmeden önce kendilerine hibe ettiğini ancak bazı kimselerin arâzîlerine ve çayırlarına müdâhale ettiklerini müdâhalelerinin men' ve Defter-i Hâkânî mûcebince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Ehlune kadısına hüküm ki

Kazâ-i mezbûrdan Emrullah ve Mehmed nâm kimesneler ile vâlideleri Hatice nâm hatun gelüb mezbûratanın büyük babaları ve mezbûratanın babası Abdullah Efendi dimekle ma'rûf kimesne Ehlune Kasabası toprağında mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarla ve kadîmi otu biçilir yerlerini on beş sene mukaddem hal hayatında ve kemâl-i akıl sıhhatinde hak tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma'rifetiyle bunlar ile vâlideleri mezbûreye ferâğ ve tefvîz ve bunlar dâhi tefvîz ve yedlerine verilen sahib-i arz temessükü mûcebince on beş seneden beri iştirâken zabt ve beher sene zirâ'ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ederler iken mezbûr Abdullah fevt oldukta arâzî-i menkûzalarına bir türlü dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken evlâd-ı siğarının vasîleri (isim yazılmamış) nâm kimesne zuhûr ve şirrete sülûk ve müceddeden ta'cîz ve tekdîr sevdasıyla mezbûr Abdullah beş seneden beri mu'temed olmakla ferâğı sahîh değildir tutmam deyü nizâ tasaddî ve bunlardan akd-ı beyyinesi evveli olduğuna binâ'en ma'rifet-i şer' olub ol vechle olan şürût ve ta'addîsi men' murâd eylediklerinde mezbûr hevasına tâbi kadı-i (...) ve itâ-i rüşvet ile illet-i beyhude ibradıyla tasaddî ve ta'cîzden hâlî olmadığında beyyinesine akd-i beyyinesi cem' olunsa akd-i beyyinesi evveli olduğuna cânib-i Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince şer'le rü'yet ve fasl olunup sâlifü'z-zikr tarla ve çayırlarında olan sahib-i arz temessükü ve fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince ber-karar-ı sabık iştirâken zabt ettirilirse vasî-i mezkûru hilâf-ı şer'-

i ve kânûn mugâyir-ı kadîm ve fetâvâ-yı münîf bir türlü müdâhale ve ta‘arruz ettirilmeyip ve müdâhale ve ta‘addîsi üzerlerinden men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan fuzûlî su’âl olundukta arâzî tasarruf edenlerden mezbûran Emrullah ve Mehmed’in büyük babaları Abdullah Efendi on beş sene mukaddem tasarrufunda olan tarla ve kadîmi evveli biçilir çayırlarında hak tasarrufunda rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle bunlar ile vâlideleri Hatice’ye ferâğ ve tefvîz ve seneyn-i mezbûreden beri iştirâken ol yerleri beher sene zabt û zirâ‘ât ve ol yerlerin dâhi beher sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ederler iken mezbûr Abdullah fevt oldukta evlâd-ı sagîranın vasîleri müteveffâ-yı mezbûrun ferâğın tutmazız dediğinde dâhi alub zabt ederiz deyü fuzûlî müdâhale eyledikleri vâkı ise men‘ ü def‘ ve ol yerler ve çayırlar iştirâken zabt ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâ’il-i R sene 1199

Sayfa 138

Hüküm 365

Özet

Saraybosna’dan Çoban Hasan Mahallesi sâkinlerinden Emine Hatun gelerek bunun babası timâr sahibi Mustafa olduğunu ve kazâya bağlı Foyniçe ve Visoka nâhiyelerine bağlı Senice ve Taşbend köylerinde mutasarrıf olduğu çiftliklerinin bulunduğu ve ölmeden önce kızı Emineye şahitler huzûrunda hibe eylediğini ancak karındaşı Ahmed Bey’in arâzî ve çiftliklere müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men‘ ve Defter-i Hâkânî mûcebince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Saraybosna mollasına hüküm ki

Saraybosna mahallâtından Çoban Hasan Mahallesi sâkinelerinden Emine nâm hatun gelüb bunun babası erbâb-ı timârdan Mustafa’nın kazâ-i mezbûr muzâfâtından Foyniçe ve Visoka nâhiyelerine tâbi ve Senice ve Taşbend nâm karyeler toprağında mutasarrıf olduğu çiftliği emlâkıyla mülkü esbabdan hissesine ve cem‘ tevâbi ve levahıkıyla hal-i hayatında ve kemâl-i akıl sıhhatinde kızı mezbûre Emine’ye müslimin huzûrunda hibe-i sahîha şer‘iyye ile hibe ve teslîm ve mezbûre dâhi teslîm ve çiftlik-i mezbûr arâzîsinden dâhi hak tasarrufunda rabi‘ası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle ferâğ ve

tefvîz ve yedine verilen hüccet-i şer‘iyye ve sahib-i arz temessükü mûcebince üç seneden mütecâviz zikrolunan emlâk ve arâzîyi zabt ve ol yerleri beher sene zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken babası mezbûr fevt oldukta arâzî mukâta‘âsıyla emlâk mevhibesine dahl û ta‘arruz olunmak icâb etmez iken karındaşı Ahmed Bey dimekle ma‘rûf kimesne zuhûr ve babam müteveffâ-yı mezbûrun hibe ve ferâğın tutmam emlâkı mirasına idhâl ve arâzîyi dâhi meccânen zabt ederim deyü nizâ tasaddî mezbûr doksan yedi senesi vekili Bağdadi Mahallesi sükkânından Keban Alemdar dimekle arîf kimesneler ile lede’t-terâfu babası mezkûr zikrolunan çiftlik emlâkıyla mülk-i asiyabdan hissesi huzûr-ı müslimine kızı mezbûreye hibe-i sahîha-i şer‘iyye ile hibe ve teslîm ve mezbûre dâhi teslîm ve çiftlik-i mezbûr ve arâzîlerini dâhi rızası ve sahib-i arz ma‘rifetiyle ferâğ ve tefvîz ve yedine verilen memhûr ve ma‘mûl beh temessük itâ eylediğinde yedinde olan hüccet-i şer‘iyye mezkûrü’l-esâmî huzûr-ı şer‘iyye ihzâr ve şehadet ve yedinde olan fetâvâ-yı şerîfeye ba‘de’l-nazar mezbûre Ahmed’in bir türlü alâka ve medhâlî olmadığı şer‘an sâbit ve zâhir ve zikrolunan emlâk ve arâzî mezbûreye hüküm ve mezbûr Ahmed’in yedine tenbîh birle taraf-ı şer‘den hüccet-i şer‘yye itâ olmuşken mezbûr bir türlü mûceb olduğu tekrar mürâfa‘adan ol hüccet-i şer‘iyye üzerine imza ve Bosna vâlisi tarafından bâlâsına mûcebince amel oluna deyü buyruldu sâbit olunmuşken yine bizde durmayıp fuzûlî ve tağliben zabt ve gadr irâdesinde olduğun bildirüb zikrolunan çiftlik emlâkıyla mülk-i asiyabdan hissesi ve arâzî-i mefuzesi yedinde olan hüccet-i şer‘iyye ve memhûr temessük mûcebince bir karar-ı sabık zabt ve arâzîleri zirâ‘ât ettirilip karındaşı merkûmu hilâf-ı hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i fetâvâ-yı münîf ve hüccet-i şer‘iyye ve temessük bir türlü dahl û ta‘arruz ettirilmeyip vâkı olan şirret ve ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’dan fuzûlî su’âl olundukta mezbûrenin babası Mustafa nâm kimesne mutasarrıf olduğu çiftlik emlâkıyla mülk-i asiyab hissesini hal hayatında ve kemâl-i akıl sıhhatinde kızı mezbûreye hibe-i sahîha-i şer‘iyye ile hibe ve teslîm ve çiftlik mezbûr arâzîsindendir hak tasarrufunda rızası ve mûceb-i arz ma‘rifetiyle ferâğ ve tefvîz ve yedine verilen hüccet-i şer‘iyye ve sahib-i arz temessükü mûcebince üç seneden mütecâviz zikrolunan emlâkı ve arâzîyi zabt ve ol yerleri beher sene zirâ‘ât ve öşür ve rüsûmun sahib-i arza edâ eder iken babası mezbûr fevt oldukta oğlu Ahmed zikrolunan hibe ve ferâğı tutmam emlâk mezbûru mirasa idhâl ve arâzîyi dâhi bir gün evvel zabt ederim deyü fuzûlî müdâhale eylediği vâkı ise mülk-i mevhibesiyle arâzî yedinde olan hüccet-i şer‘iyye ve

sahib-i arz temessükü mûcebince ber-karar-ı sabık zabt ettirilmek için hüccet-i şer‘iyye ve kânûna havale ile emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olmakla mahallinde şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1199

Sayfa 139

Hüküm 366

Özet

Çayniça Kazâsı’nda bulunan Kelud Kalesi’nin askerlerinden İsmail ve Ali gelerek atadan beridir kalede görevli olduklarını ve Eyuranyo Köyü toprağında arâzîleri olmadığını ve şimdiye kadar herhangi bir vergi vermediklerini ancak halkın sizde bizim gibi vergi vermeniz gerekir diye müdâhale ettiklerini müdâhalelerinin men ve kânûn üzerine hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna’da Hersek Sancağı’nda vâkı Mevlânâ Çayniça kadısına hüküm ki

Çayniça Kazâsı’nda vâkı Kelud Kal‘ası’nın müstahfazlarından İsmail ve Ali nâm müstahfazlar gelüb bunlar eben an ced kal‘a-i merkûme müstahfazlarından olub hizmet-i muhafazada kıyam ve edayı hizmet idüb Çernica Kazâsı’na tâbi Eyuranyo Karyesi toprağında zabt ve tasarruflarında teklîf olunmak icâb eder kadîmi re‘âyâ emlâk ve yerleri olmayıp bu ana değin tekâlîf mutâlebesiyle ta‘addî oldukları yoğiken karye-i merkûme ahâlîleri siz dâhi bizimle ma‘an vâkı olan tekâlîften hisse veriniz deyü ta‘addî ve ehl-i örf ta’ifesi taraflarından bilâ emr-i hümâyûn tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle rencide eylediklerin bildirüb hilâf-ı kânûn ve bilâ emr-i hümâyûn tekâlîf mutâlebesiyle kendilere ta‘addî ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘âyı inâyet eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Nedim

Fî Evâhir-i Ra sene 1199

Hüküm 367

Özet

Çayniça Kazâsı’nda Felek köyünde camide imâm ve hatip olan Osman gelerek kendisinin imâm hatiplik görevini yerine getirdiğini ve şu ana kadar vergi taleb

edilmediğini ancak köy zabitinin kendisinden vergi taleb ettiği ve müdâhalesinin men olunup kânûn üzere hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Hersek Sancağı'nda vâkı Mevlânâ Çayniça kadısına hüküm ki

Çayniça Kazâsı'na tâbi Bezle cemâ'âtinden Felek Karyesi'nde vâkı cami-i şerîfin hâlâ berât-ı şerîfimle imâm ve hatibi olan Osman zîde salaha gelüb uhdesine lâzım gelen imâm ve hatibin hizmetini eda idüb bu ana gelince resm-i ra'iyyet ve bilâ emr-i şerîf şakka mutâlebesiyle ta'addî olunmak icâb etmez iken karye zabiti hilâf-ı kânûn resm-i ra'iyyet ve ehl-i örf ta'ifesi taraflarından bilâ emr-i hümâyûn tekâlîf-i şâkka ve mutâlebesiyle tasaddî ve rencide eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvafık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince amel olunup hilâf-ı kânûn ve bilâ emr-i hümâyûn tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'âyı inâyet etmeğin imdi e'imme ve hutebâ oldukları itibarıyla resm-i ra'iyyet ve bilâ emr-i şerîf ve tekâlîf-i şâkkanın cümlesinden muaflardır kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Nedim

Fî Evâhir-i Ra sene 1199

Hüküm 368

Özet

Timâr sahibi Mehmed sipâhi gelerek timârının bulunduğu köylerden Brevik Kazâsı'na tabi Melşova ve İstâr-ı Eflâk Kazâsı'nda bulunan köylerden bazı kimselerin vergilerini vermediklerini ve vermeleri gereken meblağı kânûn gereğince taleb ettiği husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna ve Hersek Sancağı'nda vâkı Brevik ve İstâr-ı Eflâk kadısına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Mehmed sipâhi gelüb üç bin iki yüz kırk dokuz akçe hâlâ berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu timârı karyelerinden Prepol Kazâsı'na tâbi Melşova ve İstâr-ı Eflâk Kazâsı'na tâbi nâm karyelerinin hâsılı tahtında resm-i bayrak timârlar hâsıl yazılmakla ol bayraklara zamanında zikrolunan kazâlar ahâlîlerinden bazıları koyun ve da'vârlarıyla varıp çıkıp otundan suyundan infâk idüb tahmîllerine göre bayrak rüsûmların taleb olması istedikte vermekte ta'allül ve muhalefet ve timârı mahsûllerinin

küsûr ve noksanına bais oldukların bildirüb zamanında koyun vesâ'ir da'vârlarıyla varıp çıkıp otundan ve suyundan infâk ettiklerin tahmîllerine göre bayrak rüsûmların aldırılıp hilâf-ı kânûn verir ta'allül ve nizâ ettikleri bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Nedim

Fî Evâhir-i Ra sene 1199

Hüküm 369

Özet

Ze'âmet sahibi Zülfikâr gelerek Nevesin'de Dabri Nâhiyesi'nde Kazım Köyü'nde arâzîlerinin bulunduğunu reayadan bazılarının vergilerini vermediğini ve kânûn gereğince vermeleri gereken meblağı taleb ettiği husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Hersek Sancağı'nda vâkı Mevlânâ Nevesin kadısına hüküm ki

Zu'amâdan Zülfikâr nâm za'îm gelüb mûmâ- ileyhin hâlâ berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinden Nevesin Kazâsı muzâfâtından Dabri Nâhiyesi'ne tâbi Kazım nâm karyesi toprağında çayır mutasarrıfları olan kimesneler mutasarrıflarında olan çayırların otun biçip şer'le müteveccih olan öşürlerin taleb eyledikte bazıları kânûn üzere müteveccih olan öşürlerin vermekte ta'allül ve muhalefet ve mûmâ- ileyhin ze'âmeti mahsûlüne gadr olduğu bildirüb çayırların şer'le müteveccih olan öşürlerin alıverilüb hilâf-ı kânûn bir ferdi ta'allül ve muhalefet ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'âyı inâyet eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Ra sene 1199

Nedim

Sayfa 140

Hüküm 370

Özet:

Bosna Sancağı'nda Teşne Nâhiyesi'nde Osman bin Hüsrev Bey imâreti vakfının mütevellisi ve cabisi olan (...) mahkemeye gelerek vakıf köylerinden Teşne

Nâhiyesi'ne bağlı Salabe Köyü'nden alınan vergilere başka kimselerin müdâhalede bulunduğu ve bunun engellenmesine dair hüküm.

Teşne kâdısına hüküm ki;

Sen ki Teşne kâdısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Süleyman Necib zîde fazluhûsun Südde-i Sa'âdet'ime mektûb gönderüb Bosna Sancağı'nda Teşne Nâhiyesi'nde Osman bin merhûm Hüsrev Bey der-Nefs-i Saray imâreti vakfının bi'l-fi'il berât-ı şerîfimle kâ'im-makâm mütevellisi ve câbisi olan ( ) zîde kadruhû meclis-i şer'e varub vakf-ı mezkûr karyelerinden Teşne Nâhiyesi'ne tâbi Salabe Karyesi'nin mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve resmi vakf-ı mezbûr tarafından alınagelen yerlerde âherin alâkası olmayub ber-vechle dahl ve teʿaddî olunmak icâb etmez iken Saray Nâhiyesi'nde Okova nâm karye ve gayriden dört bin üç yüz akçe tîmâra mutasarrıf Yusuf ve Visoka Nâhiyesi'nde Olaniç nâm karye ve gayriden dört bin yedi yüz akçe tîmâra mutasarrıf Mehmed veled-i Selim nâm mutasarrıflar ile havâs-ı hümâyûn mülhakâtından Kobaş Nâhiyesi'nde İsgaliç Dolona Karyesi mutasarrıfı zuhûr ve tîmârları mülhakâtından Mezra-i Ragorişte der-Karye-i Okova mukayyed mezra-yı sipâhi-i merkûm Yusuf ve yine Saray Nâhiyesi'nde Pavado Karyesi dâhi merkûm Mehmed veled-i Selim ve ma'rû'z-zikr İsgaliç Karyesi dâhi hass mutasarrıfı mümtâz ve muʿayyen hudûdu dâhilinde olan (silik kısım) zabtına kanâ'at etmeyüb vakf-ı mezkûr karyelerinden zikr olunan Salabe Karyesi'nin mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde olan yerler içün mutasarrıf olduğumuz tîmârdan vakf karyeleri arâzîsindedir deyü hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kadîm fuzûli müdâhale ve vakf-ı şerîfe gadr-ı küllî irâdesinde olmalarıyla vakf-ı mezkûr karyelerinden ma'rû'z-zikr Salabe Karyesi'nin mümtâz ve mu'ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve resmi taraf-ı vakfdan alınagelen yerler kadîmisi üzre vakf-ı mezkûr tarafından zabt ettirtmeyüb sipâhi-i merkûmân ve hass mutasarrıflarının hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i kadîm ol-vechile vâkı olan müdâhale ve ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında vâkı-i hâli bi'l-iltimâs arz ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassal defter-i evkâfa mürâca'ât olundukda Teşne Nâhiyesi'nde vâkı vakf-ı Osman bin Hüsrev Bey der-Nefs-i Saray imâret-i mezbûreye vakf olan kayd ve sicilâtda vâkı olan yava ve kaçgun ve beytü'l-mâl-ı âmme ve mâl-ı mefkûd ve cürm-i cinâyet vesâ'ir bâd-ı hevâ ve (…) kâffe-i mahsûlât-ı şer'iyye ve âmme-i âdât-ı örfiyyesiyle serbest memnu'ü'l-kalem ve

maktû‘ü’l-kadem Hüdâvendigâr-ı mûmâ-ileyh temlik idüb mülk-nâme-i hümâyûn sadaka olub nefs-i müşârün-ileyh Nefs-i Saray’da binâ eylediği imâret ve medrese ve hândan ve kendü karyesine vakf idüb bi’l-fi‘il vakfiyet üzre mutasarrıf olmağın vech-i meşrûh üzre kaydı bulunmağın mezbûr hudûdnâme-i hümâyûnda mastûrdur deyü defter-i atikde mukayyed bulunmağın kemâkân defter-i cedîde kayd olundu deyü yazdığı mahalde (…) ile Karye-i Salabe ve hâsılı tahtında resm-i vakfile ve mahlût-ı yekûn ma‘a gayrihi beş bin yedi yüz doksan beş ma‘a kurra ve mevâdd-ı sâ’ire ile defter-i evkâfda muharrir kalemiyle tahrîr ve Saray Nâhiyesi’ne tâbi Mezra-i Ragorişte der-Karye-i Okova-i mezbûre der-karye-i mezbûre hâsıl (…) resm-i çift ve öşr-i giyâh ve ketân-i zemin ve resm-i âsiyâb ve tapu-yı zemin dört yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yine Saray Nâhiyesi’nde Okova nâm karye ve gayriden bir verilüb altı bin iki yüz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun dört bin üç yüz akçesi mezbûr Yusuf’un tîmârı bâkîsi müşterek kaydında ve yine Saray Nâhiyesi’ne tâbi altı nefer re‘âyâ ve dokuz aded baştine ile Karye-i Matraluka ve hassı tahtında resm-i çift ve bennâk ve gendüm ve mahlût yekûn ma‘a gayrihi dokuz yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde ve Visoka Nâhiyesi’nde Dolaniçe nâm karye ve gayriden yirmi yük dört bin yedi yüz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen sipâhi-i merkûm Mehmed veled-i Selim’in tîmârı ve Kobaş Nâhiyesi’ne tâbi Karye-i İsgaliç Dolona (…) ma‘a baştine ve (…) altmış üç bin iki yüz elli ve (…) on beş bin yüz seksen ve hâne altı buçuk seksen akçe yazısı ile tahrîr ve defter-i icmâlde hass-ı hümâyûn mülhakâtı olduğu mastûr ve mukayyed ve Dîvân-ı hümayûnumdan kânûnî mevâddı olduğu öşr ve resmi (…) olunan yerler sipâhi-i merkûmelerin tîmârları karyelerinden sâbıkü’z-zikr Ragorişte Mezrası ve Matraluka Karyesi ve hass karyelerinin ma‘rû’z-zikr İsgaliç Dolona Karyesi’nin mümtâz ve mu‘ayyen hudûdları dâhilinde kadîmden öşr ve resmi tîmâr ve hass mutasarrıfları taraflarından alınagelen yerlerden olmayub fi’l-hakika vakf-ı mezkûr karyelerinin sâlifü’l-beyân Salabe Karyesi’nin mümtâz ve mu‘ayyen hudûdu dâhilinde kadîmden öşr ve resmi taraf-ı vakfdan ahz û kabz olunagelen yerlerden iken tîmâr ve hassı mutasarrıfları merkûmûn ol-yerleriçün tîmâr ve hass karyeleri arâzîsindendir deyü fuzûli müdâhale eyledikleri vâkı ise men‘ ü def‘ ve ol-yerler kadîmisi üzre taraf-ı vakfdan zabt ettirilmek

muvâfık-ı kânûndur deyü tahrîr olunmağla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzre amel olunmak içün emr-i âlî yazılmışdır.

Fî Evâhir Ra sene 1199

Hüküm 371

Özet:

Mir Mehmed Klis Sancağı'nda Nevesil Kazâsı'ndaki çeşitli çiftliklerden aldığı hisselere Klis Sancağı'nda Balay mukataasından hisseleri tasarruf eden Abdullah, Mustafa, Hasan, Ömer, Yusuf ve Mehmed'in kânûna aykırı olarak müdâhalede bulundukları, durumun tespiti için Defterhâne-i Âmire'deki mufassal ve icmâl defterlerine mürâca'ât edilmiş ve herkesin sadece berâtlarındaki hisselerine kanâ'at etmeleri gerektiğine dair hüküm

Bosna vâlisi vezîre ve Nevesil kâdısına hüküm ki;

Mîr İbrahim zîde kadruhû gelüb Klis Sancağı'nda Nevesil Kazâsı muzâfâtında Balay Nâhiyesi'nde Çiftlik-i Murâd Ağa an hassa-i sahrâ-yı Kal'a-i Balay ve Hassa-i Mezra-i Küçükova Hassa-i Çiftlik-i Hobyar hisâr yerlerinden vesâ'irlerinden tasarruf olan yerler ve çayırlardır ve değirmen ile iş bu (…) ma'a zeminihâ olmak vesâ'ir der-nezd-i hâne-i (silik) Kal'a-i Balay dizdârı Ömer Ağa'dan almışdır ve bir Hisse-i Mezra-i İstepan Seleşte tasarruf-ı kurra an-(…) yirmi beş nefer hisseleriyle ma'a-otlak ve yaylak ve hâsıl ani'l-(…) ve öşr-i ketân ve gayrihi ma'a çiftlik-i sâ'ire ve hâsıl-ı gendüm ve mahlût ve öşr-i bostan ve giyâh ve küvvâre ve sebze ve yabane ve (…) yekûn ma'a gayrihi dört bin dört yüz elli akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde havâs-ı hümâyûnum mülhakâtından olduğu Defter-i Hâkânî'de mukayyed ve mir-i mûmâ-ileyh İbrahim Klis Sancağı'nda Balay ve tevâbi-i mukâta'âsının nısf hissesinin sülüsüne ve sülüsânına Abdullah ve Mustafa ve Hasan ve Ömer ve Yusuf ve Mehmed ve (…) Mehmed Kapudânın ber-vech-i mâlikâne iştirâken berât-ı şerîfimle uhdelerinde bulunduğuna binâen mûmâ-ileyh İbrahim Bey çiftlik-i sâbıkü'l-beyânı ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekleriyle hass-ı hümâyûnum tarafından zabt ve vâkı olan mahsûlâtı ve rüsûmâtı sülüs hissesine aid olanı kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikde muhâlefet ve te'âdî olunmak icâb etmez iken sülüsân hisse-i merkûmları merkûmân Abdullah ve Mustafa ve Hasan ve Ömer ve Yusuf ve Mehmed yedlerinde olan berâtları mûcebince hisselerine düşeni almağa kanâ'at etmeyüb

ziyâdeye tecâvüz ile bunun hissesine aid olan mahsûl ve rüsûmun ahz û kabza muhâlefet birle gadr ve ta‘addîden hâlî olmadıkların bildürüb çiftlik-i mezbûr ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî hass-ı hümâyûnum tarafından mutasarrıflarına zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmunda herkese aid olan hisseleri yedlerinde olan berâtları mûcebince ahz û kabz ettirilüb hissedârları mezbûrları berâtlarından ziyâdeye tecâvüz ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu ricâ ve hazine-i âmiremde mahfûz baş muhâsebe defterlerine nazar olundukda Hashâ-i Balay ve tevâbi‘uhâ mukâta‘âsının nısf hissesinden sülüs hissesi İbrahim Bey ve sülüsânı Abdullah ve Mustafa ve Hasan ve Ömer ve Yusuf ve (…) Mehmed Kapudân’ın mal ve tacil ile iştirâken üzerlerinde olduğu mastûr ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mukayyed ve Dîvân-ı hümayûnumda kânûna (silik) buldukda Defter-i Hâkânî’de mastûr Çiftlik-i Murâd Ağa an-Hassa-i Sahrâ-yı Kal‘a-yı Balay ve mevâdd-ı sâ’ire ile havâs-ı hümâyûnum mülhakâtı ve Klis Sancağı’nda Balay ve tevâbi‘uhâ mukâta‘âsının nısf hissesinin sülüsü İbrahim Bey ve sülüsânı Abdullah ve Mustafa ve Hasan ve Ömer ve Yusuf ve Mehmed’in ber-vech-i mâlikâne iştirâken bâ-berât-ı âlî-şân uhdelerinde olmağla çiftlik-i mezbûr ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî hass-ı hümâyûn tarafından zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmun herkese aid olan hisseleri yedlerinde olan berâtları mûcebince ahz û kabz ettirilmek muktezâ-yı Defter-i Hâkânî ve kânûn ve yedlerine olan berâtlarına muvâfıkdır deyü tahrîr olunmağla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzre amel olunmak içün emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ’il-i R sene 1199

Edib

Sayfa 141

Hüküm 372

Bosna’nın ze‘âmet sahibi me’mûrlarından Mehmed veled-i Cafer Paşa gelerek İzvornik Sancağı’nda Kuzay Nâhiyesi’nde Kandiye Köyü’nde ze‘âmeti bulunduğunu Malhan Nâhiyesi’nde Unlu bey köyünde ze‘âmeti bulunan Hasan’ın ze‘âmetine müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men ve kânûn ve deftere göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve İzvornik kadısına hüküm ki

Eyâlet-i Bosna'nın za'îm müteferrikalarından Mehmed veled-i Cafer Paşa zîde kadruhû gelüb İzvornik Sancağı'nda ve kazâsı muzâfâtından Kuzay Nâhiyesi'nde Kandiye nâm karye ve gayrıddan yirmi bin iki yüz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmeti mülhakâtından müşterekiyle kaydına dâhil yine nâhiye-i mezbûra tâbi Karye-i Deveçay der karîb-i Karye-i Kurna ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz murâd eyledikte ecânibden ber-vechle dahl û ta'arruz olunmak icâb etmez iken Malhan Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Unlu Bey nâm-ı diğer Man Deresi ma'a resm-i bellût ve gayrıdan yirmi dört bin akçe ze'âmete mutasarrıf Hasan nâm za'îm ze'âmetin başkalemi olan ma'rû'z-zikr Unlu Bey nâm karyeyi zabta kanâ'at etmeyip Karye-i Deveçay der karîb Karye-i Kurna olmak için benim ze'âmetim mülhakâtındandır deyü fuzûlî ve mahsûs ahz û kabz idüb ol-vechle ze'âmeti mahsûlunun kendine bâ'is ve badi olduğun bildirüb Karye-i Deveçay verip Karye-i Kurna el-mezbûreyi ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekiyle kendine zabt ve vâkı olan mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip za'îm-i mezkûr Hüseyin'i bir türlü dahl û ta'arruz ettirilmeyip ol-vechle zâhir olan müdâhale ve ta'addîsi men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukta Kuzay Nâhiyesi'ne tâbi on beş nefer re'âyâ ve iki baştine ile ve Karye-i Deveçay der karîb Karye-i Kurna ve hâsılı tahtında ispenç ve gendüm ve alef ve öşr-i giyâh ve resm-i tapuyu zemin yekûn ma'a gayruhu üç bin akçe dâhi on dört bin beş yüz akçesi ifrâz yekûn ma'a gayruhu yirmi üç bin üç yüz otuz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun yirmi bin iki yüz akçesi Eyâlet-i Bosna'nın za'îm müteferrikalarından mûmâ-ileyh Mehmed veled-i Cafer Paşa bakisi müştereği kayıtlarından ve yine mülhak-ı nâhiyesine tâbi yetmiş bir nefer re'âyâ ve altı baştine ile Karye-i Unlu Bey ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve öşr-i giyâh yekûn ma'a gayruhu yedi bin akçe yazı ile defter-i muhafassalda mıuharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde ma'a gayrı biriktirilip yirmi dört bin akçe bir icmâl ve icmâl mezbûr Hasan kaydında olmakla bu takdirce ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî el- mezbûr icmâl ve mufassalları başka başka olub birbirlerinde alâkaları olmamak iktizâ eylediğin bi'l-fi'il defter emini olan Hasan dâme arz etmeğin arzı mûcebince amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1199

Mehmed

Hüküm 373

Derviş Salih mektup gönderip kazâda Gaçka Nâhiyesi'nde sâkin olan Mahmud ile kardeşi Ömer'in babaları Hasan'ın kimseye zararı olmadığı halde Cafer Paşazâde Ebubekir Bey adındaki kimse tarafından yüz doksan senesinde tüfek ile öldürdüğünü ve zanlının zorla mahkemeye getirme kararı çıkarılarak mahkemeye alınmasını ve tüm delillerin toplanıp şahitlerin dinlenip ona göre karar verilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîr Abdullah Paşa ve Çernice kadısına hüküm ki

Sen ki mevlânâ-i mûmâ-ileyhe Derviş Salih mektûb gönderip kazâ-i mezbûr muzâfâtından Gaçka Nâhiyesi'nde sâkin kudâttan Mevlânâ Mahmud zîde fezâilühû ile karındaşı Ömer vesâ'ir ma'lûmü'l-isim kimesnelerin babaları Hasan ve İhtiyar İbrahim Kethüdâ dimekle ma'rûf kimesne kendi hâlînde iken kazâ-i mezbûrda sâkin ashâb-ı arzdan mîr-i mîrândan Cafer Paşazâde Ebubekir Bey dimekle meşhur kimesne kendi hâlînde olmadığından yüz doksan senesinde babaları merkûm alenen tüfenk kurşunuyla darb ve katl etmekle keşif birle etraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye itâ vacibü'l-terâfu da'vat-ı şer' olundukta babası mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ve Mehmed Paşa istinadı olduğundan mürâfa'adan imtinâʿ eylediği verese-i merkûm mukaddemâ bâ-arzuhâl inhâ ve husûs-ı âhara mübâşir ma'rifetiyle şer'le rü'yet ve icrâ-yı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediklerinden âhar husûsa me'mûr mübâşir ma'rifetiyle mahallinde şer'le rü'yet ve ba'de's-subût ber muktezâ-yı şer'-i mazhar ihkâk-ı hak ve keyfiyet sıhhati üzere Der-âlîyyem'e arz ve i'lâm olunmak bâbında sene-i maziyye evâ'il-i şabanında sâdır olan emr-i şerîfim lede'l-vusûl ber-mantuk-ı emr-i münîf mübâşiri olan dergâh-ı muallam gediklilerinden Ali zîde mecdühû mu'ayyene aldım terfik ve mahalline irsâl olunup müdde-i aleyh mevcûd olduğu halde bir müddet mahallinde ikâmet ve müdde'ilerden bir sene zuhûr ve da'vâya rağıbet etmediklerini havi mahallinde i'lâmı tesyâr olunduğunu muşaʿar sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vârid olan (silik) Bey mefhûmu iş bu sene-i mübâderet rebiülevvelinin on yedinci gününde bâ fermân-ı âlî mezkûrun kaydı bâlâsına şerh verilip mîr-i merkûm verese-i mezbûre ile bir sene mukaddem Dîvân-ı Bosna'da mürâfa'a-i şer' olmuş ise üzerine şer'an bir nesne sâbit olmadığından yedime hüccet-i şer'iyye itâ olunmuştu ancak bu def'a dâhi ber-mûceb-i emr-i celilü'ş-şan muvafık olmamız için verese-i merkûm huzûr-ı şer'e gelmeleri matlûbumdur dedikte taraf-ı şer'den bâ-mürâsele-i şer'iyye davet olundukta iştikaları hilâf-ı vâkı ve mîr-i merkûm ifk

ve iftira ve merkûmelerin bu makûlelere isnad (...) âlîye müstemireleri ve arıza-i mebnî olduğundan huzûr-ı şer‘ vârid ve da‘vâyı rağıbet etmeyip hakîkat maddenin isti‘lâmı emr-i merkûmede musarrah olduğuna binâ’en kazâ-i mezkûrda sâkin ulemâ ve sulehâ ve e’imme ve hutebâ ve kapudân vesâ’ir ehl-i İslâm ve re‘âyâ muvâcehelerinde emr-i mezkûrları madde-i merkûm sıhhati istifsar olduğundan cümlesi huzûr-ı şer‘den mukaddem şehadette ihzâr ve maktûl merkûmun ehil ve re‘âyâ fukarâsıyla hüsn-i zendigânı olmayıp cümlesini tekdîr ve hedm iʿraz ve nice re‘âyâ fukarâsının emlâk ve arâzîlerini cebren ahz ve madde-i merkûm mir mezkûre ifk ve iftira ve mahaz arza mebnî olduğunu ve mezkûr da‘vâlarına müsare‘at ve ihfa olunmasını husûsunu cümlesi der-i devlet-medârıma i’lâm edivir deyü ilhâm etmeleriyle hakîkati hal-i minvâl-i meşrûh üzere olduğuna senin dâhi ilmin muhat olmağın vâkı hal bâlâsı i’lâm etmemekle gerek mukaddem mürûr eden emrin kaydı bâlâsında olan şer‘ ve gerek i’lâm mezkûrun mazmûnu dâhi emr-i merkûmun kaydı unvanına sâbit olan i’lâmı mûcebince fermân-ı âlî-şânım yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1199

Haşim

Sayfa 142

Hüküm 374

Özet

Ze‘âmet sahibi Derviş Mustafa veled-i Derviş el-Hâc İbrahim gelerek Vlamoça’da ze‘âmeti olduğunu defter-i icmâl ve defter-i mufassal kayıtlarında sâbit olduğunu ancak bazı kimselerin vergilerini vermekte muhalefet ettiklerini kendilerinden kânûn üzerine vermeleri gereken vergilerinin alınması husûsunda hükümdür

Dalamuç ve Kluc ve Seniçe ve Uskupye ve Blagay nâhiyeleri nâ’iblerine hüküm ki

Zu‘amâdan Derviş Mustafa veled-i Derviş el-Hâc İbrahim zîde kadruhû gelüb (…) nâhiyesinde ihtisâb ve ihzâriye ve bâd-ı hevâ kal‘a-i Dirgi ve gayriden yirmi bin seksen altı akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze‘âmeti mülhakâtından Vlamoça Nâhiyesi’ne tâbi on iki baştine ve altı nefer re‘âyâ ile karye-i Ulubey ma‘a Meksar der-Azirad ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve gendüm ve mahlût yekün ma‘a gayrihi

üç bin yüz seksen akçe ve Kluc Nâhiyesi'ne tâbi karye-i Rastoka nâm-i diğer Rasvaca ve (...) bulunan yerlerdir ber-karar-ı sâbık ber-mûceb-i defter-i atik defter-i cedîde 'uhdesine kayd olundu hasıl gendüm ve mahlût ve çiftlik ve öşr-i bostan ve giyâh ve ketan ve küvvâre ve sebze ve piyâz ve (…) ve resm-i (…) çiftlik-i mezkûr yekün ma'a gayrihi beş yüz akçe ve Seniçe Nâhiyesi'ne tâbi çiftlik Pir Hüseyin 'an hisse-i karye-i (…) der-kurb-ı karye-i Falhan kendü tasaruf eylediği yerlerdir gayriler (…) ma'a otlak ve yaylak ve hasılı tahtında gendüm ve mahlût ve 'alaf ve öşr-i bostan ve giyâh ve ketan ve küvvâre ve sebze ve piyaz ve (…) yekün ma'a gayrihi beş yüz kırk akçe ve yine Kluc Nâhiyesi'ne tâbi mezraʿa-i Musalık der-tasarruf-ı Radal ve bâki şürekâ hîn-i tahrîr(de) tasarruf olunmağın üslûb-ı sâbık üzre defter-i cedîdde uhdesine kayd olundu hâsıl-ı (…) olmağla ketan ve gayruhu iki yüz on yedi akçe ve Seniçe Nâhiyesi'ne tâbi çiftlik-i Osman b. Mustafa 'an-hisse-i karye-i Dasula der-tasarruf-ı ahâli-i karye der-Sulya ma'a otlak ve yaylak hîn-i tahrirde tasarrufunda olmağın ber-karar-ı sâbık defter-i cedîdde 'uhdelerine kayd olundu hâsıl-ı (…) olmağla öşr-i gihây ve gayruhû dört yüz akçe ve Asferiye Nâhiyesi'ne tâbi mezraʿa-i İslorince der-Ahoriste denmekle ma'rûfdur ve Hersuliye demekle ma'rûfdur deyü (…) (…) (…) ve yaylak-ı Abobey ve mezraʿa-i Olcak der-tasarruf-ı Ferhadi Nasuh ve (…) Hasan b. İdris ve Hâcı Sinan ve Ahmed Ağa ve Doğan b. Mustafa ve hâsıl-ı (…) ve gayrihi bin alçe ve Blagay Nâhiyesi'ne tâbi karye-i Kasus der-nezd-i Filibe (…) ber-mûceb-i icmâl-i atik ve hâsıl (…) ve öşr-i giyâh ve gayrihi iki yüz akçe ve yine Blagay Nâhiyesi'ne tâbi karye-i Velhesuva der-kal'a-i (…) (…) ber-mûceb-i icmâl-i atik ve hâsıl (…) ve gayrihi iki yüz ve yine Kluc Nâhiyesi'ne tâbi dört aded baştine ile karye-i Dragoray ve hâsıl-ı ispenç ve kenûm ve mahlût ve öşr-i bostan ve giyâh ve ketân ve küvvâre ve sebz ve piyâz ve (…) ve 'alaf yekün ma'a gayrihi bin beş yüz alçe ve yine Kluc Nâhiyesi'ne tâbi Ağaharde ez-defter-i resm-i filori iki yüz akçe yazılarıyla defter-i mufassalda muharrer kılınmağla başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde ma'a gayruhâ (…) on bin yüz seksen altı akçeye icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamında zaʿim-i mumâ-ileyh resm-i (…) taleb ve edâ eyledikde öşr yazılan kurrâ ve mezra ve çiftlik sâbıkü'l-beyân ve zirâ'âtlarının (…) terekemizden öşr dört yüz resm-i filori verirüz deyü ta'addî ve muhâlefet ve ol-vechile ze'âmeti husûsunun kesrine bâʿis ve bâdî oldukların bildürüb mâru'z-zikr öşr yazılan kurrâ ve mezra ve çiftlik-i toprakdan zirâ'ât edenlerin zirâ'âtlarıyla hâsıl ettikleri terekelerinden sekiz (silik) öşr ile salâriyeleri ve resm-i filori yazılan çiftlik mezraʿa-i Arslan Bey dâhi kânûn ve defter mûcebince resm-i

filorileri alıverilüb öşr yazılan kurra ve mezra ve çiftlik sâbıkü'l-beyân zirâ'âtlarının (…) öşr vermeyüz filori veririz deyü ta'allülve muhâlefet ettirilmeyüb ol-vechile zâhir olan muhâlefet ve muhâlefetleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnu ricâ ve Defterhâne-i Âmire'mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mastûr ve mukayyed ve Dîvân-ı Hümâyûn'umdan kânûnu su'âl olundukda Defter-i Hâkânî'de mastûr öşr yazılan kurra ve mezra ve çiftlik topraklarında (silik) zirâ'ât edenlerin zirâ'âtlarıyla hâsıl eyledikleri terekelerinden sekizde bir öşr ile salariyeleri ve resm-i filori yazılan çiftlik mezraʿa-i Arslan Bey dâhi kânûn ve defter mûcebince resm-i filorileri alıverilmek kânûn olun öşr yazılan kurra ve mezra ve çiftlik sâbıkü'l-beyân zirâ'âtçilerinin terekemizden öşr vermeyüz resm-i filori veririz deyü ta'allüleylemeleri hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i kânûndur deyü tahrîr olunmağla Defter-i Hâkânî mûcebince kânûn üzre amel olunmak içün fermân-ı âlî yazılmışdır.

Muhibb.

Fi Evâsıt-ı R sene 1199

Sayfa 143

Hüküm 375

Bosna'nın ze'âmet sahibi me'mûrlarından Mehmed veled-i Cafer Paşa gelerek İzvornik Sancağı'nda ze'âmeti olduğunu, Ahmed ve Mahmud veled-i Süleyman adındaki kişilerin kendi ze'âmetlerinin olduğunu ancak kendisinin ze'âmetlerine müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men' ve defter-i icmâl ve defter-i mufassala göre hareket etmeleri husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve yine Kazâsıyla Kozay ve Bayavişte nâhiyelerinin kudât ve nüvvabına hüküm ki

Eyâlet-i Bosna'nın za'îm müteferrikalarından Mehmed veled-i Cafer Paşa zîde kadruhû gelüb İzvornik Sancağı'nda Kozay Nâhiyesi'ne Korete nâm karye ve gayrıdan yirmi bin iki yüz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmetin başkalemi olan sâlifü'z-zikr Korete Karyesi'yle ze'âmeti mülhakâtından yine nâhiye-i mezbûre tâbi Dedeçay ma'a rüsûm mahlût ve mezraʿa-i Yakobbey ve mezraʿa-i Baslo Kavala ma'a resm-i mahlût ve mezraʿa-i berinve dolye ma'a resm-i belut Deytine Nâhiyesi'ne tâbi

karye-i Hokobey ma‘a mahallât dodolorne ve resm-i mahlût ve karye-i Balsobey ma‘a resm-i mahlût ve Benavise Nâhiyesi’ne tâbi karye-i dere mosic ma‘a resm-i bellût deyü mukayyid kara ve ziraʿda müşterekleri Esterice Nâhiyesi’nde Kokonca nâm karye ve gayrıdan dokuz bin iki yüz kırk dört akçe timârlara mutasarrıf Rüstem ve Osman veledân Mehmed ve Hasan ve Yunus veledân Mustafa ve Mehmed ve Ali nâm sipâhiler ve Naslic Nâhiyesi’ne Olod nâm karye ve gayrıdan on sekiz bin sekiz yüz doksan sekiz akçe timâra mutasarrıf Mehmed veled-i Salih ve Raderiş Nâhiyesi’ne ve köşker nâm karye ve gayrıdan on bin akçe timâra mutasarrıf abdi ve Ali veledân Yahya ve Yine Nâhiyesi’nde Harfonik nâm karye ve gayrıdan yirmi bin akçe ze‘âmete mutasarrıf Mustafa ve yine karye-i Hokonik el-mezbûre ve gayrıdan yirmi beş bin ikişer yüz otuz üçer akçenin toptan altışar bin dörder yüz seksen üçer akçe timârlara Ali veled-i Mustafa ve Yahya ve Mustafa ve evlâdı veledân Yusuf ve yine karye-i Hokonik el- mezbûre ve gayrıdan yirmi bin iki yüz otuz üç akçenin toptan altı bin akçe timâra mutasarrıf Hâlîl veled-i Osman ve Sokol Nâhiyesi’nde Resnic nâm karye ve gayrıdan yirmi altı bin akçe ze‘âmete mutasarrıf Abdusselam ve Ebubekir ve Ferhad veledân Ahmed ve (...) Nâhiyesi’nde leska nâm karye ve gayrıdan kırk üç bin altı yüz doksan altı akçe ze‘âmete mutasarrıf Abdusselam ve Ebubekir ve (...) Nâhiyesi’ne Usturumca nâm karye ve gayrıdan yirmi bin dört yüz seksen akçe ze‘âmete mutasarrıf Ebubekir veled-i Hüseyin ve Berenik Nâhiyesi’nde Rakol nâm karye ve gayrıdan bin yedişer yüz yetmiş beşer akçe timâra mutasarrıf Ahmed ve Mahmud veled-i Süleyman nâm za‘îm ve sipâhiler ve taraflarından subaşı ve mültezimleri olanlar her birerleri berâtları yazılarına göre hisselerine isabet eden mahsûl ve rüsûmu kânûn ve defter mûcebince ahz û kabza kanâ‘at etmeyip ziyâdeye tecavüz ile bunun berâtı yazısına göre hissesine isabet eden mahsûl ve rüsûma hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve berâtları yazılarına mukayyid fuzûlî müdâhale ve zabtına mümâna‘at ve gadr eylediklerin bildirüb kurra ve ziraʿa salifü’l-beyânı ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî müşterekleri merkûmun ile kendüye zabt ve vâkı olan mahsûlât ve rüsûmattan herkese ber-mûceb-i taksim berâtları yazılarına göre hisselerine isabet edeni kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip müşterekleri merkûmları ve taraflarından subaşı ve mültezimlerini hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve mugâyir-i taksim ziyâdeye tecavüz ile bunun berâtı yazısına göre ber-mûceb-i taksim hissesine isabet eden mahsûl ve rüsûma bir türlü dahl û ta‘arruz ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâle mürâca‘ât

olundukta Kozay Nâhiyesi'ne yirmi bin akçe yazar karye-i mezbûre ma'a rüsûm mahlût ve Alacabey akçe yazar karye-i Dede ma'a resm-i mahlût ve beş yüz akçe yazar (...) ma'a rüsûm bellût ve beş yüz akçe yazar mezraʿa-i Basulanik dört yüz akçe yazar mezraʿa-i basilo bevade ma'a resm-i bellût ve beş yüz akçe yazar (...) ma'a resm-i bellût nâm mezraʿa ile biriktirilip yekûn yirmi dört binden on dört bin beş yüz akçesi ifrâz ve yine Nâhiyesi'ne tâbi kırk bin akçe yazar Hokomik ma'a mahallât (...) ve resm-i mahlût nâm karyenin yirmi dört bin üç yüz otuz üç akçesi ifrâz ve on bin akçe yazar Bahomik ma'a resm-i mahlût nâm karyenin yedi bin akçesi ifrâz ve sekiz bin akçe yazar hüsn-i mevsim ma'a resm-i bellût nâm karye ile biriktirilip yekûn otuz dokuz bin üç yüz otuz üç akçe den sekiz bin sekiz yüz otuz üç akçesi ifrâz biriktirilip yekûn yirmi üç bin üç yüz otuz üç akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun yirmi bin iki yüz akçesi Eyâlet-i Bosna'nın za'îm mutasarrıflarından merkûm Mehmed veled-i Cafer Paşa ve bin kırk beş akçesi Rüstem ve Osman veledân Mehmed ve bin kırk dört akçesi Hasan ve Yunus veledân Mustafa ve'l-mezbûr Mehmed veled-i Ali kayıtlarına ve karye-i Konetye el- mezbûrun yekûn merkûm senin on bin akçesi dâhi ifrâz ravirles Nâhiyesi'ne tâbi ve boykil nâm karyelerin biriktirilip ma'a gayruhu on dokuz bin yüz elli akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun bin üç yüz on yedi akçesi Rüstem ve Osman veledân Mehmed ve ol miktarı Hasan ve Yunus veledân Mustafa ve bin üç yüz on altı akçesi Mehmed veled-i Ali ve altı bin akçesi Mehmed veled-i Salih ve on bin akçesi abdi oğlu veledân Yahya hayırlarına ve karye-i hokonik el- mezbûrun yekûn merkûmesinin yirmi iki bin üç yüz altmış altı akçesi ifrâz ve bir icmâl ve icmâl mezbûrun yirmi bin akçesi Mustafa ve yedi yüz elli dokuz akçesi Ali veled-i Mustafa ve ol miktarı Yahya ve Mustafa ve vâlid-i veledân Yusuf (...) iki akçesi Hâlîl veled-i Osman ve yüz kırk altı akçesi Abdusselam ve Ebubekir ve Ferhad veledân Ahmed kayıtlarına ve beş bin beş yüz akçesi dâhi ifrâz Bermernik Nâhiyesi'ne tâbi hevasına tâbi karye ile biriktirilip yekûn ma'a gayruhu on altı bin akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun on bin akçesi Mustafa veled-i Ebubekir veled-i Haydar kayıtlarına ve karye-i Hokonik el-mezbûrun kırk bin akçe yazısından on beş bin altı yüz altmış yedi akçesi dâhi ifrâz yekûn ma'a gayruhu on yedi bin sekiz yüz altmış yedi akçeye icmâl ve icmâl mezbûrun beş bin yedi yüz yirmi dört akçesi Ali veled-i Mustafa ve ol miktarı Yahya ve Mustafa ve vâlid-i veledân Yusuf ve beş bin iki yüz doksan sekiz akçesi Hâlîl veled-i Osman ve bin yüz yirmi bir akçesi Abdusselam ve Ebubekir ve Ferhad veledân Ahmed kayıtlarına ve karye-i Kanlobey el-mezbûrenin bin beş yüz akçesi dâhi ifrâz ve

bervenik Nâhiyesi'ne tâbi rakimol nâm karye ile biriktirilip yekûn ma'a gayruhu üç bin beş yüz elli akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun bin yedi yüz yetmiş beş akçesi Ahmed ve ol miktarı Mahmud veled-i Süleyman kayıtlarına ve karye-i Hokonik el- mezbûrun yekûn merkûmesinin iki bin altı yüz otuz dört akçesinin ve karye-i Belosinik el-mezbûr bin beş yüz akçesinin icmâl âhar verildiğinin mahal bulunmadığının acubesi zuhûr ve arzuhâle tahrîr olunmakla bu takdirce ber-mûceb-i taksim Kotine nâm karyeden on bin iki yüz kırk yedi akçe Mehmed veled-i Cafere Paşa ve bin yetmiş beş akçe Rüstem ve Osman veledân Mehmed ve ol miktarı Hasan ve Yunus veledân Mustafa ve ol miktarı Mehmed veled-i Ali ve iki bin dört yüz kırk dokuz akçe Mehmed veled-i Salih ve dört bin seksen iki akçe abdi ve Ali veledân Yahya ve Dedeçay nâm karyede bin beş yüz otuz sekiz akçe Mehmed veled-i Cafer Paşa ve yüz altmış bir akçe Rüstem ve Osman veledân Mehmed ve ol miktar Hasan ve Yunus veledân Mustafa ve ol miktar Mehmed ve Ali üç yüz altmış yedi akçe Mehmed veled-i Salih ve altı yüz on iki akçe abdi ve Ali veledân Yahya ve bamlumanik nâm mezraʿadan iki yüz elli sekiz akçe Mehmed veled-i Cafer Paşa ve yirmi altı akçe Rüstem ve Osman veledân Mehmed ve ol miktar Hasan ve Yunus veledân Mustafa ve ol miktar Mehmed ve Ali altmış bir akçe Mehmed veled-i Salih ve yüz iki akçe abdi ve Ali veledân Yahya (...) nâm mezraʿadan iki yüz elli sekiz akçe Mehmed veled-i Cafer Paşa ve yirmi altı akçe Rüstem ve Osman veledân Mehmed ve ol miktar Hasan veled-i Yunus veledân Mustafa ve ol miktar veled-i Ali ve altmış bir akçe Mehmed veled-i Salih ve yüz iki akçe abdi ve Ali veledân Yahya ve (...) nâm karyeden iki yüzelli sekiz akçe Mehmed veled-i Cafer Paşa ve yirmi altı akçe Rüstem ve Osman veledân Mehmed ve ol miktar Hasan ve Yunus veledân Mustafa ve ol miktar Mehmed veled-i Ali ve altmış bir akçe Mehmed veled-i Salih ve yüz iki akçe abdi ve Ali veledân Yahya ve Kocobey nâm karyeden dört bin yedi yüz otuz akçe Mehmed veled-i Cafer Paşa ve iki yüz kırk beş akçe Rüstem ve Soman veledân-i Mehmed ve ol miktar Hasan ve Yunus veledân-ı Mustafa ve ol miktar Mehmed veled-i Ali ve on iki bin üç yüz yetmiş iki akçe Mustafa ve iki bin yüz yirmi beş akçe Mustafa veled-i Ebubekir ve bin iki yüz yetmiş altı akçe Ebubekir veled-i Haydar ve beş bin dört yüz seksen dokuz akçe Ali veled-i Mustafa ve ol miktar Yahya ve Mustafa vâlid-i veledân Yusuf ve beş bin seksen bir akçe Hâlîl veled-i Osman ve bin altmış beş akçe Abdusselam ve Ebubekir ve Ferhad veledân Ahmed ve bin altı yüzotuz sekiz akçe mahalde icmâl ve Bablovik nâm karyeden bin üç yüz altmış akçe Mehmed veled-i Cafer Paşa ve yetmiş bir akçe Rüstem ve Osman veledân Mehmed

ve ol miktar Hasan ve Yusuf veledân Mustafa ve ol miktar Mehmed veled-i Ali ve üç bin beş yüz altmış iki akçe Mustafa ve altı yüz on iki akçe Mustafa veled-i Ebubekir ve üç yüz altmış sekiz akçe Ebubekir veled-i Haydar ve yüz otuz beş akçe Ali veled-i Mustafa ve ol miktar Yahya ve Mustafa vâlid-i veledân Ahmed ve yüz yirmi beş akçe Hâlîl veled-i Osman ve yirmi beş akçe abdusselam ve Ebubekir ve Ferhad veledân Yusuf ve yedi yüz elli akçe Ahmed ve ol miktar Mahmud veled-i Süleyman ve bin dokuz yüz altmış beş akçe mahlûl icmâl ve Haramusim nâm karyeden bin beş yüz elli dört akçe Mehmed veled-i Cafer paşa ve seksen bir akçe Rüstem veled-i Osman veledân Mehmed ve ol miktar Hasan ve Yunus veledân Mustafa ve ol miktar Mehmed veled-i Ali ve dört bin altmış yedi akçe Mustafa ve altı yüz doksan dokuz akçe Mustafa veled-i Ebubekir ve dört yüz on dokuz akçe Ebubekir veled-i Haydar ve yüz elli beş akçe Ali veled-i Mustafa ve ol miktar Yahya ve Mustafa vâlid-i veledân Yusuf ve yüz kırk üç akçe Hâlîl veled-i Osman ve altı yüz altı akçe Abdusselam ve Ebubekir ve Ferhad veledân Ahmed ve beş yüz yirmi dokuz akçe mahlûl icmâlin hisselerine isabet ve iktizâ eylediğin bi'l-fi'il Defter Emini olan Hasan dâme mecdühû arz etmekle arzı mûcebince amel olunmak için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1199

Sayfa 144

Hüküm 376

Timâr sahibi Halil sipâhi gelerek Hersek Sancağı'nda ve Yedimod Nâhiyesi'nde Görene ve Dolone Tosdol Köyü'nde timârının olduğunu ancak tüccarlardan bazı kimselerin vergilerini vermek istemediğini ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Hersek kadısına hüküm ki

Erbâb-ı timârdan Hâlîl nâm sipâhi gelüb Hersek Sancağı'nda ve kazâsı muzâfâtından Yedimod Nâhiyesi'ne Görene ve Dolone Tosdol ve gayrıdan iki bin dört yüz akçe tüccara mîr-i mîrân Bosna tezkeresiyle mutasarrıf olub tüccar bey başkalemi olan ma'rû'z-zikr Körene ve Sosatos Kol Karyesi'nden ve Hersek mukâta'âsına hîn-i tahrîrde ve tahsîs kılınan Baştine-i Radasil Derirgazi veled-i Mehmed ve Baştine-i Rasel Oruç Hüseyin ve timârı mülhakâtından yine nâhiye-i mezbûre tâbi Malurhiye Karyesi'nden baştine ve Ladkonri mehac der yed Badihiye veled-i Rafisye ve Baştine-i

veled-i Mehmed veled-i yed Cafer Ağa ve Hamza ve Baştine-i Vâlide der yed Hasan ve Alude veled-i (...) Baştine-i Radovi ve der yed Ahmed Ali ve Musa ve Ali ve baştine ve ak der yed Hasan Dağunlu ve Baştine-i Rad ve Save der yed (...) veled-i Ali deyü mukayyid baştineden da‘vâ Karye-i Marülverhiye el- mezbûrdan tüccar tarafına tahrîr ve tashîh kılınan Baştine-i Radovik veled-i Radovis der yed Hasan der yed Behrelli Mehmed ve Baştine-i Mustafa veled-i Hasan der yed karye-i Ködye (...) el-mezbûreden dâhi baştine-i Radonos der yed Ahmed der yed İslaf ve Baştine Radolko der yed Vaksa der-yed-i hilâf Solak Sinan ve Baştine-i Astar Hacı der yed Alurlise der yed Kalfuce Korkud ve Baştine-i Radvan Radoviç ve der yed Karagöz der yed Gazi Cedîd ve Baştine-i Berad Karye-i Radoviç der yed İnehan Karhan ve Baştine-i Radovo kasten lerkara lored der yed Mustafa Hüseyin ile arâzî-i siddesini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî zabt ve vâkı olan mahsûlât ve rüsûmat kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz olmalı murâd eylediğin dahl û ta‘arruz olunmak icâb etmez iken mukâta‘â-i mezbûre mutasarrıfı olanlar kurbunda mezbûr hîn-i tahrîrde ve Hersek mukâta‘âsı tahrîr ve tahsîs kılınan sâlifü’z-zikr baştine arâzîlerini zabta kanâ‘at etmeyip hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve kadîme mugâyir tüccar tarafına tahrîr ve tahsîs kılınan ma‘rû’z-zikr kadîmi baştinelerine ve kurbunda ve arâzî-i sâ’iresine fuzûlî müdâhale ve zabtına mümâna‘at ve ol-vechle tüccarı husûsunun küllî küsûr ve ta‘arruzdan tertibine bâ‘is ve badi oldukların bildirüb karneyn-i mezbûriyetinden ve Hersek mukâta‘âsına tahrîr bulunan ma‘rû’z-zikr baştinelerden ma‘ada timârı tarafına tahrîr ve tahsîs kılınan ma‘rû’z-zikr baştineleri ve karyeteyn mezbûreteynin arâzîz’i sâ’iresini ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî kendüye zabt ve vâkı mahsûlât ve rüsûmatın kânûn ve defter mûcebince ahz û kabz ettirilip ve Hersek’in mukâta‘âsı mutasarrıflarını hilâf-ı Defter-i Hâkânî ve kadîme mugâyir fuzûlî müdâhale ve ta‘addî ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Defterhâne-i Âmire’mde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukta Berinud Nâhiyesi’ne tâbi beş nefer re‘âyâlarıyla karye-i mezbûr habbe ve tahtında baştine Radovik ve radovis der yed Hüseyin der yed behrace Mehmed ve Baştine-i Mustafa veled-i Hüseyin der yed haved ve hâsıl ma‘a espence ve öşr-i hububat ve resm-i sâ’ire dört yüz otuz beş ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi üç nefer re‘âyâ ile karye-i körbe ve delunetus devl ve tahtına baştine-i radloy der yed Ahmed der yed hilâf-ı sinan ve baştine-i radalko der yed ve kasa der yed hilâf-ı sinan ve baştine-i esir hacı der yed ehil karye-i der yed baki Mustafa ve baştine Radloy der yed-i Elvan der yed Malkoç Mehmed Kurd

ve baştine-i Radovye der yed Radovice der yed Akbaş Ravice ve baştine-i Edol ve sav der yed-i Karagöz der yed gazi cedîd ve baştine-i Radoviye radovi der yed ezhan Ferhad ve baştine-i radovi ve kaslet der yed karagöz der yed Mustafa ha ve hâsılı tahtında ketem ve mahlût yekûn ma'a gayruhu bin dokuz yüz kırk akçe yazılar ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl karye-i mezbûr bin altı yüz kırk akçe yazılarıyla tahrîr ve biriktirilip ikibin yetmiş beş akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun bin altı yüz beş akçesi Defter-i Hâkânî'ye mestûr İbrahim veled-i Cafer ve bin kırk akçesi Ali veled-i Rüstem kayıtlarına ve yine livâ-i Herseke tâbi defter ve Hersek deyü yazıldığı kazâ-i mahmiyye-i Foça ve Koseb Kazâsı Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Tosdol ve tahtında Baştine-i Radasel der yed Gazi veled-i Mehmed ve Baştine-i Radosav Hüseyin ve Karye-i Malorhine tâbi Boseb ve tahtına baştine-i (...) der yed Berhiye veled-i Ranko ve Baştine-i Delonlu Mehmed der yed Cafer Ağa ve Hamza ve baştine ve Karye-i Cedîd Hasan ve Alude veled-i (...) veled-i Levan ve Baştine-i Radosav der yed Ahmed Ali ve Musa ve Ali ve Baştine-i Devak der yed Hasan veled-i (...) ve Baştine-i Radosav der yed Encülefo veled-i Ali deyü bâ telhis yüz yetmiş sekiz senesi şevvalin yirmi üçüncü günü tarihiyle Defterhâne-i Âmire'ye hıfz olunan defterlü ve (...) tahrîr defter olmakla bu takdirce ber-mûceb-i Defter-i Hâkânî Raslove Nâhiyesi'ne tâbi Karye-i Kalurcine ve Karye-i Görbe ve Devanetos ol mezbûrana tahrîr ve tahsîs kılınan baştine-i veled-i Razı başka ve defter ve Hersekte (...) Kazâsı'na Karye-i Tosdol ve Karye-i Malorhiye el-mezbûrana tahrîr ve tahsîs kılınan baştine ve arâzî başka olub birbirlerine alâkaları olmamak iktizâ eylediğin bi'l-fi'il defter emini olan Hasan dâme mecdühû arz etmekle arz mûcebince amel olunmak için fermân-ı âlî yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1199

Muhib

Sayfa 145

Hüküm 377

Özet

Topal Hacı Mahmud gelerek doksan yedi senesine ait vergilerin kapucıbaşılardan Mustafa tarafından toplanması gerektiği ancak Hacı Yeşili ve Hacı Musa'nın hâsılatı topladıklarını belirterek ihbar ettiğini ve bu husûsun araştırılması için Çayırzâde

İbrahim'in görevlendirildiği ve iltizâm hakkı kimde ise meblağın kendisine verilmesi ve kânûn üzerine hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre Eyâlet-i Bosna vâlisi Bosna hazinesi aklamından Maden Atik Kreşova ve Vatsova ve tevâbiʿı mukâta'âsına vâkı olduğu kazâsının kadısına hüküm ki

Topal Hacı Mahmud zîde kadruhû elip mukâta'â-i mezkûreyi doksan yedi senesine mahsûben mutasarrıfı dergâh-ı muallam kapucu başılarından Mustafa dâme mecdühûdan iltizâm ve iktiramını mûmâ-ileyhtamamen arz ve teslîm ve bu dâhi bir kimesneye ikdâm edemediğinden mukâta'â-i mezkûreyi sene-i mezkûr Hacı Yeşili ve Hacı Musa ehli ile yekdil olarak naklen zabt ve hâsılatını ahz eylediler deyü ihbar eyledikleri inhâ ve mukâta'â-i mezkûr hâsılatı sene-i mezkûrede tağliben zabt eden mezkûrlardan ol tarafa âhar husûsa me'mûr dergâh-ı muallam kapucı başıları Çayırzâde İbrahim dâme mecdühû ma'rifeti ve rüsûmat-ı şer'le teftiş ve tefhis ve fuzûlî zabt edenlerden tamamen tahsîl ve bi kusûr alıverilüb ber-vech-i şer'i ta'allül ve muhalefet ettirilmeyip icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden âhar husûsa me'mûr kapucı başı'i mûmâ-ileyh mübâşeretiyle mahallinde şer'le rü'yet ve ihkâk-ı hak ve i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âli yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1199

Hüküm 378

Özet

Esteroviçe-i Atik kapudânı Mehmed Bey vefât ettiğinde çiftlik arâzîsi ve çayırları oğulları İbrahim, Mustafa, Mehmed ve Ömer'e intikâl etmiş iken Mehmed İslâm ve Ömer adlı oğullar babamız hayatta iken bu çiftlik ve çayırları bize ferâğ etmişti diyerek fuzûlî müdâhalede bulunmaları ve bu durumun engellenmesine dair hüküm.

Bosna vâlisi vezîre ve Nevesin kadısına hüküm ki

Bosna'da vâkı Esteroviçe-i Atik kapudânı Mehmed Bey dimekle ma'rûf kimesnenin oğulları İbrahim ve Mustafa Bey dimekle meşhûr kimesneler gelüb babaları merkûm fevt olub kazâ-i mezbûr toprağında tasarrufunda olan çiftlik arâzîsi ve kadîmi otu biçilir çayırları bî hasbe'l-kânûn merkûman İbrahim ve Mustafa ile diğer oğulları Mehmed ve Ömer nâm kimesnelere meccânen intikâl idüb iştirâken zabt ve yâhûd kısmet-i âdile ile taksim murâd eylediklerinde arâzî-i mîrîyenin ferâğ ve tefvîzinde

mûceb-i arzın ahzı lâzım iken mezbûran Mehmed İslâm ve Ömer zuhûr ve yol ve arâzîden bazı yerleri babamız müteveffâ-yı mezbûr hayatında kendi mührüyle bize ferâğ ve tefvîz etmişti deyü fuzûlî müdâhale ve terâfu-i şer‘ murâd eylediklerinde beyinlerine muslihun tavassut ve sahib-i arz olanlar muvâcehelerinde cümle karındaşlar ale’l-iştirâk zabt ve tasarruf etmek üzere akd-ı mesâliha ve sahib-i arz dâhi her birerlerine tasarrufa izin vermişken karındaşları mezbûran Mehmed İslâm ve Ömer yine kani‘ olmayıp mücerred yedinizde tapu temessükü yoktur sahib-i arzın verdiği izni tutmayız ol mesalihayı teslîm ederiz deyü hilâf-ı kânûn yine ol-vechle fuzûlî müdâhale ve gadr murâd eylediklerin bildirüb sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin babaları müteveffâ-yı mezbûr dâhi müntakil ol yerler ve çayırlar ber vech-i iştirâk zabt ettirilmek bâbında sana hitaben hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn’um fuzûlî su’âl olundukta arâzî tasarruf edenler dâhi merkûm Mehmed hal hayatından tasarrufunda olan çiftlik arâzînden ve kadîmi otu biçilir çayırlardan hak tasarrufunda iken fevt oldukta ol yerler çayırlar bî hasbe’l-kânûn meccânen oğulları İbrahim ve Mustafa ile diğer oğulları mezbûran Mehmed İslâm ve ömere intikâl etmişken mezbûran Mehmed İslâm ve Ömer ol yerler çayırı babamız müteveffâ-yı mezbûr hayatında ferâğ etmişti deyü fuzûlî müdâhale eyledikleri vâkı olduğu surette men‘ ü def‘ ve ol yerler çayırları ber-vech-i iştirâk zabt ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere amel olunmak için emri şerîf yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1199

Hüküm 379

Özet

Der-kenâr ve istid‘âsı mûcebince âher-i husûsiye me'mûr mübâşir ma‘rifetiyle tekrar emr-i âlî yazılmıştır

Fi evâ'il-i N sene 1199

Hüküm 380

Özet

Ehlune kadısı mektûb göndererek Cisr-i Kebir Kalesi halkından Ali ve Mahmud kazâda bulunan Ali ve ile annesi Kezban Hatun’un kendilerine anneleri Hatice Hatun’un oğlu Hüseyin’den intikâl eden dükkân ve arsalara müdâhale ettiklerini ve

müdâhalelerinin men‘ ve Defter-i Hâkânî’ye göre hareket edilmesi husûsunda hükümdür.

Eyâlet-i Bosna’da vâkı Mevlânâ Nevesil kadısına hüküm ki

Sen ki Ehlune ma‘a Nevesil kadısı Mevlânâ-i mûmâ-ileyh Ömer zîde fezâilühümâsın mektûb götürüp kazâ-i mezbûrda vâkı Cisr-i Kebir Kal‘ası ahâlîsinden Ali ve Mahmud nâm kimesneler meclis-i şer‘e yine kazâ-i mezbûrdan Ali nâm kimesne ile vâlidesi Kezban nâm hatun muvâcehesinden Nevesil Kasabası had karasında muʿayene olunan ma‘lûmü’l-hudûd Luka tarlası dimekle ma‘rûf iki kıt‘a tarla ve (...) nâm mahalde vâkı bir kıt‘a tarla ve odun balosu nâm mahalde vâkı tersaha ve lobane çayırı dimekle meşhûr ma‘lûmü’l-hudûd ve çayır ve mülkü salhane arsası olmayıp bir bâb dükkân anamız Hatice nâm hatun oğlu Hüseyin nâm müteveffadan intikâl idüb mezbûre dâhi kazâsı’na (...) nizâ zabt ve zikrolunan tarlaları beher sene zabt û zirâ‘ât ve çayırların dâhi beher sene izin biçip öşür ve rüsûmların sahib-i arza eda eder iken vâlidemiz müteveffiye oldukta zikrolunan tarla ve çayır tapuya müstahak ve hak tapu bizim olduğuna binâ’en sahib-i arza iştirâk olub beher sene zabt ve zirâ‘ât ve çayırın dâhi her sene izin bi hasbi öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb dâhil olunmak icâb etmez iken iki sene mukaddem fuzûlî zuhûr ve (silik) sebebiyle zikrolunan emlâk ve arâzî el-Hâc Hüseyin ve karındaşı Mahmud’dan intikâl eyledi deyü arâzî mezkûr ile emlâk merkûme fuzûlî müdâhale ve bezl-i reşvan ile Travnik kadısından bir (...) hüccet ahz ve istid‘â ile zabtımıza mümâna‘at ve yedlerimizde olan tapu temessükü ve senedât şer‘iyyemize mugâyir nizâ üzere ve ber-vechle menleri mümkün olmadığına binâ’en bundan akdem südde-i saʿadetime refʿ refika iştika ve istid‘âyı inâyet etmeleriyle kânûn üzere amel olunup sâlifü’z-zikr emlâk ve arâzî ve çayır yerlerinden olan (...) mûceblerince kendilere zabt ve mezkûrenin vâkı olan ta‘addî ve tasallutları men‘ ü defʿ olunmak için yüzdoksan sekiz senesine evâsıt-ı saferinde sâdır olan emr-i âlî-şânıma imtisalen lede’t-terâfu ve’l-su’âl merkûm Ali ve mezbûre beyzâde cevaplarında bundan iki sene mukaddem men‘ ve gadr ile emlâk ve arâzî mezkûr ve çayırı Travnik mahkemesinde bizlere hüküm birle bir kıt‘a hüccet itâ olunduğuna mebnî mu‘âraza ederiz deyü cevâba tasaddî ve mezbûran Ali ve Mahmud’dan beyyine taleb olundukta kal‘a-i mezbûre sükkânından olub şühûd-ı udûl den cem‘ gafir meclis-i mefkud mezkûrda fi’l-hakika münazi fih olan emlâk ve arâzî mezbûran Ali ve Mahmud’un vâlideleri müteveffiye-i mezbûre Hatice (...) mütecâviz bilâ-nizâ müteveffiye-i mezbûr vefât ma‘rû’z-zikr tarla

ve çayır kânûn üzere tapuya müstehak ve hak tapu mezbûranın olduğuna binâ'en sahib-i arzdan iştirâk olub yedlerine verilen tapu temessükü mûcebince zabt ve emlâk kabz idüb hak sarihi olduğu ve mezbûre Beyzâde hilâf-ı şer'-i mezbûreden beri kal'a-i merkûmede (silik) ve da'vâya mübâderet ve bilâ gadr şer'le tekvin etmekle eylediği da'vâsı meclis-i şer'de olub bu vechle ma'lûmumuzdur ve şehadet dâhi ederiz deyü edayı şehadet-i şer'iyye etmeleriyle mezbûre ol-vechle olan da'vâsı ibtâl ve yedine verilen senedât-ı inde'ş-şer' itibardır sâbıkân ve ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe mu'ârazası men' ve merkûmen Ali ve Mahmud'un yedlerinde olan maʿmul beh sahib-i arz temessükâtı ve hüccet-i şer'iyye mûcebince hüküm ve kemâ-fi'l-evvel zabt ve yerleri zirâ'ât ettirilip mezbûre Ali ve beyzâdenin ol-vechle vâkı olan müdâhalesi ve tasallutu men' ü def' olunmak bâbında yedlerine mezkûr emr-i âlî-şânım verilmek ricâsına vâkı hâlî bi'l-iltimâs arz eylediğin ecîlden mahallinde şer' ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâsıt-ı R sene 1199

Sayfa 146

Hüküm 381

Özet

Hacı Bekir gelerek kazâ sâkinlerinden Hüseyin Bey'in kazâda bulunan dükkânını kendisine sattığını ancak kasaba sâkinlerinden Hacı Ahmed'in dükkânına müdâhale ettiğini ve kânûn ve Defter-i Hâkânî gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine ve Travnik kadısına hüküm ki

Hacı Bekir nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Hüseyin Bey dimekle arîf kimesnenin kazâ-i mezbûrda vâkı tasarrufunda olan bir kıt'a dekik dükkânı bin yüz doksan senesinde bâlâda mütevvelli buna ferâğ ve teslîm ve bu dâhi teslîm ve kabul idüb dükkân mezbûr dâhi icâb etmez iken kasaba-i mezbûr sâkinlerinden Hacı Ahmed nâm kimesne zuhûr ve zikrolunan dekik dükkân mücerred benim (...) olmağla şefiʿ olmuş olurum deyü yedinden alub zabt ederim deyü hilâf-ı şer'-i şerîf zabtına mümâna'at ve gadr sevdasında olduğun ve bu bâbda da'vâsına muvafık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb fetâvâ-yı şerîfesi mûcebince şer'le görülüp mezbûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i fetâvâ-yı münîf ol-vechle zâhir olan müdâhale ve te'âdîsi men'

ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ber-mûceb-i fetâvâ-yı şerîfe mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1199

Hüküm 382

Ehlune kadısı Ömer mektup göndererek kazâda Cisr-i Kebir Kalesi’nde sâkin iken vefât eden Mahmud bin el-Hâc Hüseyin’in emlâk ve arsa ve tarlalarına ait olan terekesinin taksimine ilişkin mirasçılar arasındaki mal taksim davası husûsunda hükümdür

Bosna vâlisine Ehlune kadısına hüküm ki

Sen ki Ehlune ma‘a Bosna kadısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Ömer zîde fezâilühümâsın mektûb gönderip kazâ-i mezbûrda vâkı Cisr-i Kebir Kal‘ası’nda sâkin iken bundan akdem fevt olan Mahmud bin el-Hâc Hüseyin’in emlâk ve akâr vesâ’ir terekesi ırsen uhtu li-ebeveyn Fatma ve kal‘a-i mezbûrede sâkine Beyzâde nâm karındaşı ile ibn-i ehi Hasana münhasıra olduktan sonra cümlesin mezbûre Beyzâde zabt etmekle taksim olmaksızın mezbûr Hasan dâhi fevt olub veraseti oğlu Hüseyin ile zevcesi Hatice’ye ait ve kable’t-taksim mezbûr Hüseyin dâhi fevt olundukta hissesi ancak mezbûr Haticeye ba‘de’l-inhisar mezbûre Hatice dâhi hisse-i ırsiyesini almadan müteveffiye oldukta hisse-i şayiʿası oğulları Ali ve Mahmud’a intikâl etmekle bunlar dâhi ma‘rû’z-zikr vâlideleri müteveffiye-i mezbûre Hatice’ye intikâl eden emlâk ve akârdan hisse-i şayiʿaların bi’l-muvâcehe taleb ve da‘vâ ve mezbûre Beyzâde cevâbında husûs-ı mezbûr vech-i muharrer üzere olub cümlesin ben zabt idüb lakin müteveffiye-i mezbûre Hatice hissesin almadan müteveffiye olub zaman mürûr etmekle sâbıkân olmuş olunur deyü yedlerinde olan fetâvâ-yı şerîfeleriyle mugâyir-i hisse-i ırsiyelerin mûcebince şer‘i vermeğin ta‘allül ve muhâsamât ve gadr sevdasında olmakla şer‘le rü’yet ve delaletleri mezbûreden müntakfil hisse-i şayi‘aları takrîr ise tamamen tahsîl ve bi kusûr alıverilüb ber-vech-i şer‘i ta‘allül ve muhalefet ettirmeyip ihkâk-ı hak olunmak bâbında vâkı hâlî hükm-i hümâyûnum verilmek ricâsına bi’l-iltimâs arz eylediğin ecîlden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1199

Sayfa 147

Hüküm 383

Özet

Travnik Mahallesi'nden Hasan Ağa Mahallesi halkı gelerek eskiden beridir Pınarbaşı denilen suyun aynı yerden değirmene geldiğini ancak Muslihiddin ve Osman Bey adındaki kişilerin suyun akış yönüne müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olunması husûsunda hükümdür

Travnik Kazâsı nâ'ibine hüküm

Travnik Mahallesi'nden Hasan Ağa Mahallesi ahâlîleri gelüb bunların mahallerinde vâkı değirmenlerine kadîmü'l-eyyâmdan berü Pınarbaşı suyu dimekle ma'rûf ceryân eden sudan inkıtâ' edegelüb âhardan dâhil olunmak icâb etmez iken yine kazâ-i mezbûrda Muslihiddin ve Osman Bey nâm mahal ahâlîlerinden icâbü'l-arzdan bazı kimesneler kendi hallerinde olduklarından bin yüz doksan senesinden beri zikrolunan suyu mecrayı kadîmesinden ihrâc ve kendi kendilerine icrâ eylediklerinden bunları değirmeninin derûnuna vâkı ve küllî mutasarrıfına mübâderet ve gadr eyledikleri ve bu bâbda da'vâsına muvafık Şeyhü'l-islâm'dan fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince şer'le görülüp zikrolunan su kadîmin üzere mahallerinde olan değirmenlerine icrâ ettirilip mezbûrları türlü âhar husûs ettirilmeyip men' ü def' ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecîlden mahallinde şer'le görülmek için yazılmıştır

Fî Evâhir-i Z sene 1199

Hüküm 384

Özet

Yusuf nâm kimesne gelüb Çayniça Kazâsı'nda Hâlîli Köyü sâkinlerinden annesi Hacı Piri Hanım hayatta iken malının üçte birini kendisine vasiyet ettiğini ve bin yüz doksan sekiz senesinde vefât ettiğini ve Teşneli Ahmed Efendi adındaki kişinin kendisine vasiyet edilen üçte bir terekenin alıkoyduğunu ve miras bırakılan terekenin kendisine iâde edilmesi husûsunda hükümdür

Bosna vâlisi vezîre ve Eyâlet-i Bosna da vâkı Teşne ve Travnik ve Çayniça kadılarına hüküm ki

Yusuf nâm kimesne gelüb Çayniça Kazâsı'na tâbi Hâlîli nâm karye sâkinlerinden olan vâlidesi Hacı Piri Hanım hayatta malının sülüsünü buna vasîyet ve hasren ale'l-inhâ bin yüz doksan sekiz senesinden müteveffiye olub terekesi veresesine intikâl bu diyar-ı âharda bulunduğundan Teşneli Ahmed Efendi dimekle ma'rûf kimesne müteveffiye-i mezbûrenin Çayniça ve âhar kazâda olan malının sülüsünü ahz eylediğinden gayrı bunun Çayniça vâkı malın sülüsünü cebren bir seneden ziyâde sâkin olub âhar sülüsünü dâhi vermeden firâr ve hâlâ taht-ı hükümet ve kazânızda keşt ü güzâr üzere olduğun bildirüb bulunduğu mahalde şer'le görülüp mezkûrların ahz eylediği sülüsü ile menzilin âhar misli her ne ise tahsîl ve bi kusûr kendüye aluvirülmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â-yı inâyet ve Dîvân-ı Hümâyûn'da fuzûlî su'âl olundukta mantuk-ı arzuhâl emir-i şer'iyyeden olub mezkûr Yusuf'un idüğü vâlidesi hal hayatında mâlik olduğu malının sülüsünü buna kabz idüb masran mazaran müteveffiye olub diyar-ı âharda olduğundan mezkûr müteveffiyenin malının sülüsü ahz û kabz idüb bu dâhi diyar-ı âhardan varıp tefvîzi olan sülüsü mezbûrdan taleb eylediğinden gayrı mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu menzilde cebren sâkin olub ecr-i misli zimmetinde olduğu vâkı ise ma'rifet-i şer'le rü'yet ve ber-muktezâ-yı şer' mazhar ihkâk-ı hak olunmak icâb-ı şer' havale ile emr-i şerîf yazıla gelmiştir deyü tahrîr olmakla vech-i meşrûh üzere şer'le görülmek için emr-i âlî yazılmıştır

Fî Evâ'il-i B sene 1199

Hüküm 385

Özet

Kavuşunca cemaati halkından Ahmed arzuhâl ederek Çayniça Kazâsı'nda Belirye Köyü toprağında evi olduğunu ve kendisinin vergi yükümlüsü olmadığını ancak kendisinden vergi taleb edildiğini ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna'da Hersek Sancağı'nda vâkı Mevlânâ Çayniça kadısına hüküm

Kavuşunca cemâ'âti ahâlîlerinden Ahmed nâm kimesne Südde-i Sa'âdetime arzuhâl idüb Çayniça Kazâsı'na tâbi Belirye nâm karye toprağında bi'l-fi'il zabt ve tasarrufunda hane-i avârız tekâlîf olunmak icâb eder kadîmi re'âyâ emlâk ve yerleri alınıp tekâlîf mutâlebesiyle ta'addî olunduğu yoğ iken mezkûr Belirye Karyesi ahâlîsinden bazıları zuhûr ve karyemize âharda olan tekâlîften siz dâhi tamamen ma'a hisse tekâlîf

ver deyü hilâf-ı kânûn ta‘addî ve rencidelerden ihlali diğer gün olduğun bildirüb hilâf-ı kânûn tekâlîf mutâlebesiyle kendüye ta‘addî ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecîlden kânûn üzere amel olunma için emr-i şerîf yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ca sene 1199

Hüküm 386

Özet

Taşlıca Kazâsı halkı arzuhâl ederek Taşlıca sâkinlerinden Necib Ahmed’in kendi hâlînde olmadığı ve halka zülüm ve fesâd çıkarma çabasında olduğundan kendisinin zülüm ve fesâdının men olunması husûsunda hükümdür

Eyâlet-i Bosna Hersek Sancağı’nda vâkı Mevlânâ Taşlıca kadısına hüküm ki

Taşlıca Kazâsı ahâlîsi südde-i saʿadetime arzuhâl idüb Taşlıca sâkinlerinden Necib Ahmed nâm kimesne kendi hâlînde olmayıp şedid ve gammaz olub daima kadı ve nâ’ib ve a‘yân ve zabitan vesâ’ir ehl-i örf ta’ifesi nâ’iblerine varıp fuzûlî hilâf-ı vâkı (...) ehl-i örfe (silik) ve bi gayrı hak akçelerin alınmak bâ‘is ve kendisi dâhi alub alâka ve medhâlî olmadığı (silik) bilâ emr-i şerîfim ile tasaddî emuruna karışıp bunun emsali zulm û ta‘addîsinin nihayeti alıverilüb perakende ve perişân üzere bâ‘is ve bâdi olduğun bildirüb hilâf-ı kânûn ol-vechle zulm û ta‘addîsi men‘ ü def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘âyı inâyet eyledikleri ecîlden kânûn üzere amel olunmak için emr-i şerîfim yazılmıştır

Fî Evâ’il-i Ca sene 1199

Sayfa 148

Hüküm 387

Özet

Lubin kadısı Salih mektup göndererek kazâ sâkinelerinden Hatice binti el-Hâc Hasan hatunun vasileri olduğu Ali ve Emin Abdullah ve kızlarının babaları Mehmed Bey İbni Mehmed Ağa’nın vefât ettiğini terekesinden intikâl eden mal ve emlâkı taleb ettiklerinde amcaları Süleyman’ın müdâhale ettiğini ve müdâhalesinin men olunarak terekesinin kendilerine verilmesini taleb ettikleri husûsunda hükümdür

Bosna kadısına hüküm ki

Sen ki Lubin kadısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Salih zîde fezâilühümâsın mektûb gönderip Lubin Kazâsı sâkinelerinden Hatice binti el-Hâc Hasan nâm hatunun vekil müsecceli Molla Ahmed bin Hüseyin dimekle arîf kimesne meclis-i şer‘e varıp mezbûre Hatice’nin taraf-ı şer‘den mensube vasîleri olduğu sagîr oğulları Ali ve emin Abdullah ve sagîre kızı (isim yazılmamış) nâm sagîrenin babaları ve mezbûrenin Zevcizâde Mehmed Bey ibn Mehmed Ağa dimekle arîf kimesne karındaşı Süleyman Efendi dimekle meşhûr kimesne ile otuz seneden mütecâviz emvâl ve eşyâ ve akârât ve hayvânât ve emlâk ile kazâ-i mezbûre tâbi Pol ve vezîrden vesâ’irler taraflarında vâkı ma‘lûmü’l-hudûd tarlalara ber-vech-i muzayeka iştirâk mutasarrıflar iken mezbûr Mustafa bin yüz doksan beş senesinde fevt oldukta iştirâk mutasarrıf oldukları yerlerden nısıf hissesi kânûn üzere oğulları mezbûran Ali ve Emin Abdullah’a meccânen vesâ’ir emlâk ve akâr ve hayvânât ve eşyânın nısıf hissesi dâhi ırsen yine sagîr mezbûrun ile zevcesi ve sagîr mezbûrunun vasîyeleri mezbûre Haticeye intikâl ma‘rifet-i şer‘le tahrîr ve nısıf hisse emlâk ve hayvânât ve eşyâ bedellerinde olan fetâvâ-yı şerîfeleri mûcebince ala ve farzulllahu teʿala sagîr mezbûrun ile vâlideleri vasîyeleri mezbûreye taksim olunmak murâd olundukta emmileri mezbûr Süleyman ol yerler ile emvâl ve eşyâ ve hayvânât ve emlâk ve akârın nısıf hissesin zabt ve adem kanâ‘at birle babamız merkûm Mehmed Ağa’dan intikâl eden ma‘rû’z-zikr tarla ve emvâl ve eşyâ ve emlâk ve akârât ve hayvânât üç hisse itibar olunup bir hissesi benim ve bir hissesi dâhi müteveffâ-yı Mustafa’nın ve bir hissesi dâhi otuz seneden mütecâviz (...) karındaşımız Hasan Beşe dimekle şehir kimesnenin olmakla kendi hissemi asaleten ve karındaşım Hasan’ın hissesin dâhi vekaleten zabt ederim deyü da‘vâya tasaddî ve lede’t-terâfu zikrolunan emvâl ve emlâk ve eşyâ ve hayvânât mezbûr Mustafa ile merkûm Süleyman Efendi otuz seneden mütecâviz iştirâken zabt ve yerleri zirâ‘ât eylediklerin şühûd-ı udûl ihbarıyla lede’l-şer‘ (...) sâbit ve hüküm olunduktan sonra ol yerlerden müteveffâ-yı mezbûrun nısıf hissesi oğulları mezbûrana emlâk ve hayvânât ve akâr vesâ’ir emvâl ve eşyânın nısıf hissesi dâhi yine sagîr mezbûran ile sagîre kızı mezbûreye tevzi ve taksim ve nısıf âharı dâhi merkûme Süleyman yedlerinde olan fetâvâ-yı şerîfe mûcebince zabt ve vekalet iddi‘âsıyla vâkı olan müdâhalesi ve ta‘arruzu men birle taraf-ı şer‘den hüccet-i şer‘iyye itâ ve seneyn-i mezbûreden beri merkûme Hatice asaleten ve vesâyâten emlâk ve arâzînin nısfını dâhi sagîr mezbûrlar için zabt û zirâ‘ât ettirip ta‘addî olunmak iktizâ etmez iken mezbûr Süleyman ile bazı kesan zuhûr ve mezbûr Hasan’ın tarafından vekalet iddi‘âsıyla nizâ

tasaddî ve eytam-ı mezbûrdan gadr sevdasıyla ta‘accübden hâlî olmamalarıyla sagîr mezbûrunun babaları müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil hisse-i şayiʿaları ile arâzî mezkûrlardan nısıf hissesi sagîr mezbûrun Ali ve Emin Abdullah’ın vasîleri vâlideleri mezbûre Haticeye zabt û zirâ‘ât ettirilmeyip emmileri mezkûr Süleymanı ve âhardan bir ferdi hilâf-ı şer‘ ve kânûn ve mugâyir-i hüccet-i şer‘iyye ve fetâvâ-yı münîf vekalet iddi‘âsıyla bir türlü dahl û ta‘arruz ettirilmeyip vâkı olan müdâhale ve ta‘addîden men‘ ü def‘ olunmak için mezbûre Hatice’nin yedine emr-i âlî-şânım verilmek ricâsına vâkı hâlî bâlâsına arz ve Dîvân-ı Hümâyûn’uma fuzûlî su’âl olundukta mezbûr Mustafa’nın karındaşı Süleyman Efendi dimekle ma‘rûf kimesneler zikrolunan yerleri ber-vech-i münasefe iştirâk mutasarrıflar iken mezkûr Mustafa fevt oldukta ol yerlerden nısıf hissesi bi hasbe’l-kânûn meccânen sagîr-i mezbûran Emin Abdullah ile Aliye intikâl etmişken mezbûr Süleyman ol yerler otuz sene mukaddem üç hisse itibarıyla bir hissesi müteveffâ-yı mezbûr Mustafa’nın ve bir hissesi benim ve bir hissesi dâhi diyar-ı âharda olan karındaşım Hasan’ın idi deyü vekalet iddi‘âsıyla fuzûlî müdâhale eylediği vâkı ise men‘ ü def‘ ol yerlerin nısfı mezkûr Süleyman’a ve nısıf âharı dâhi sagîr mezbûrana zabt ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olunmakla hüccet-i şer‘iyye ve kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

Fî Evâhir-i R sene 1199

Sayfa 149

Hüküm 388

Özet

Molla Ali ve Mahmud kardeşler gelerek kazâda bulunan Cisr-i Kebir Nâhiyesi’nde bulunan çayırlara vâlidesi (isim yazılmamış) nâm hatunun sahibi olduğunu ve yüz doksan yedi senesinde annelerinin öldüğünü çayırlara kimsenin müdâhalesi olması gerekmez iken Abdullah Ağa ve oğlu Mehmed Ağa’nın çayırlara müdâhale ettiklerini ve müdâhalelerinin men olmasını taleb ve kânûn ve defter gereğince hareket edilmesi husûsunda hükümdür

Ehlune ma‘a Nevesin kadısına hüküm ki

Molla Ali ve Mahmud nâm karındaşlar gelüb kazâ-i mezbûr muzâfâtından Cisr-i Kebir Nâhiyesi’nde (Kesik) nâm mahalde vâkı kadîmi otu biçilir ma‘lûmü’l-hudûd bir

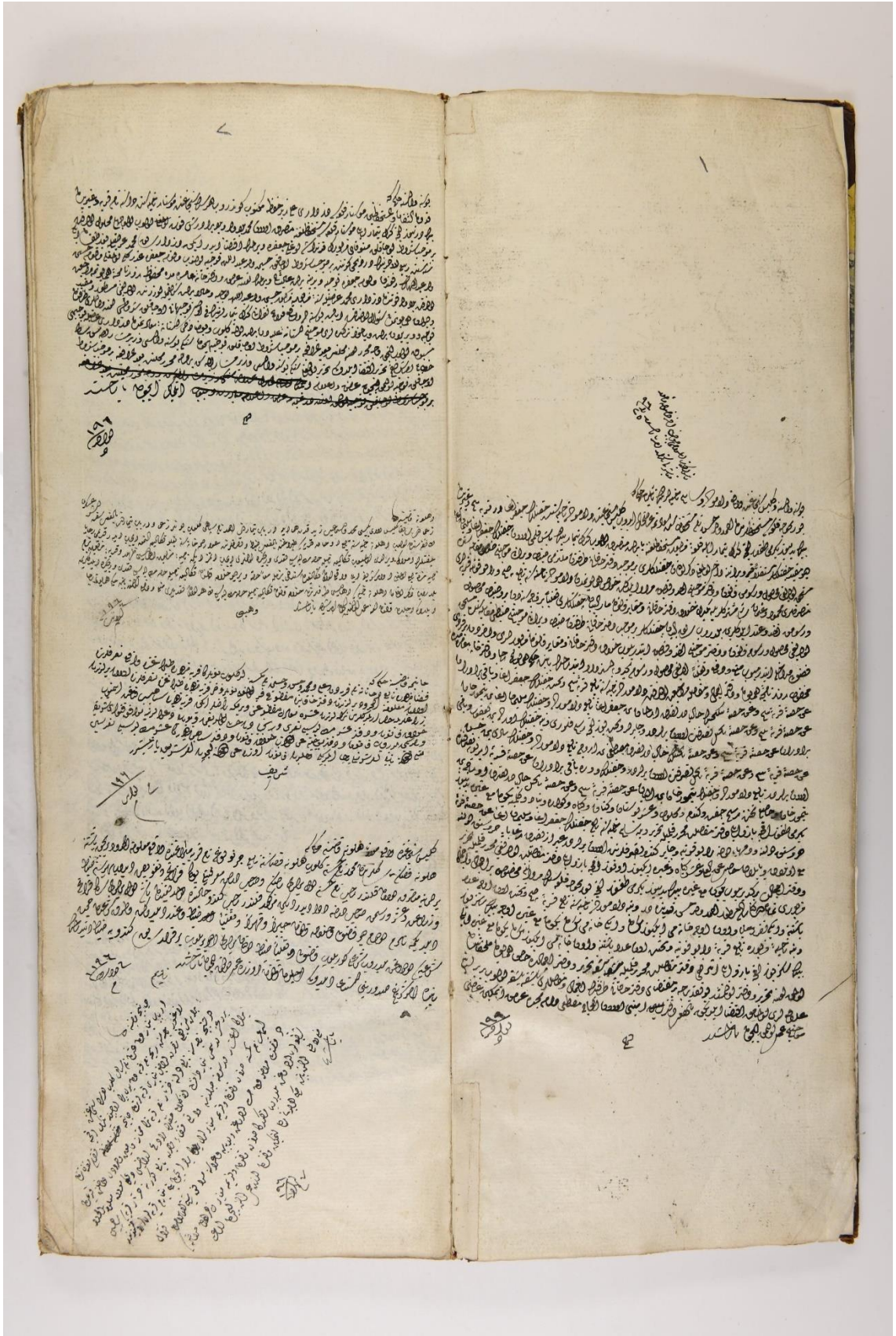
kıt‘a çayıra ve vâlideleri (isim yazılmamış) nâm hatun mutasarrıf ve kırk seneden mütecâviz bilâ nizâ zabt ve beher sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda eder iken vâlideleri mezbûr yüz doksan yedi senesinde müteveffiye olduktan zikrolunan çayır biçip tapuya müstehak ve hak tapu oğulları mezbûranın olduğuna binâ’en Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile sahib-i arzdan iştirâk olub yedlerine verilen temessük mûcebince zabt ve her sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda idüb müdâhale olunmak icâb etmez iken çayır mezbûrun ittisalinde vâkı çayıra mutasarrıf Abdullah Ağa ve oğlu Mehmed Ağa dimekle ma‘rûf kimesneler birbirleriyle yekdil ve hudûd ve sınırları müteʿayyen çayırların zabta adem kanâ‘at birle bunların çayırlarının hudûduna tecavüz ve bir miktarını fuzûlî zabt sevdasıyla müdâhale ve tağliben otun biçip gadr irâdesinde oldukların bildirüb kânûn üzere amel olunup zikrolunan çayır yedlerinde olan temessük mûcebince kadîmi üzere bir karar-ı sabık iştirâk bunlara hazr ettirilip mezkûrları mugâyir-i kânûn hudûdunu tecavüz ile müdâhale ve ta‘arruz ettirilmeyip men‘ ü def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve Dîvân-ı Hümâyûn kaleminden fuzûlî su’âl olundukta mezbûranın vâlideleri sene-i mezbûrede müteveffiye oldukta tasarrufunda olan kadîmi otun biçilir çayırı tapuya müstehak ve hak tapu oğulları mezbûranın alub Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile teklîf olundukta almayıp dâhil eden mezbûrlar sahib-i arzdan resm-i tapu ile almalarıyla müdâhale ederler olmayıp fi’l-hakika vâlideleri müteveffiye mezbûrenin çayırı Müslümanların takrîr eyledikleri resm-i tapu ile sahib-i arzdan alub yedlerine verilen temessük mûcebince ol yerlerin beher sene otun biçip öşür ve rüsûmun sahib-i arza eda ederler iken çayır-ı mezkûrun bir miktarını bizim mutasarrıf olduğumuz çayırımızın ittisalinde zabt ederiz deyü fuzûlî müdâhale eyledikleri vâkı ise men‘ ü def‘ ve ol çayır bir firâr-ı sabık zabt ettirilmek muvafık kânûndur deyü tahrîr olmakla kânûn üzere amel olunmak için yazılmıştır

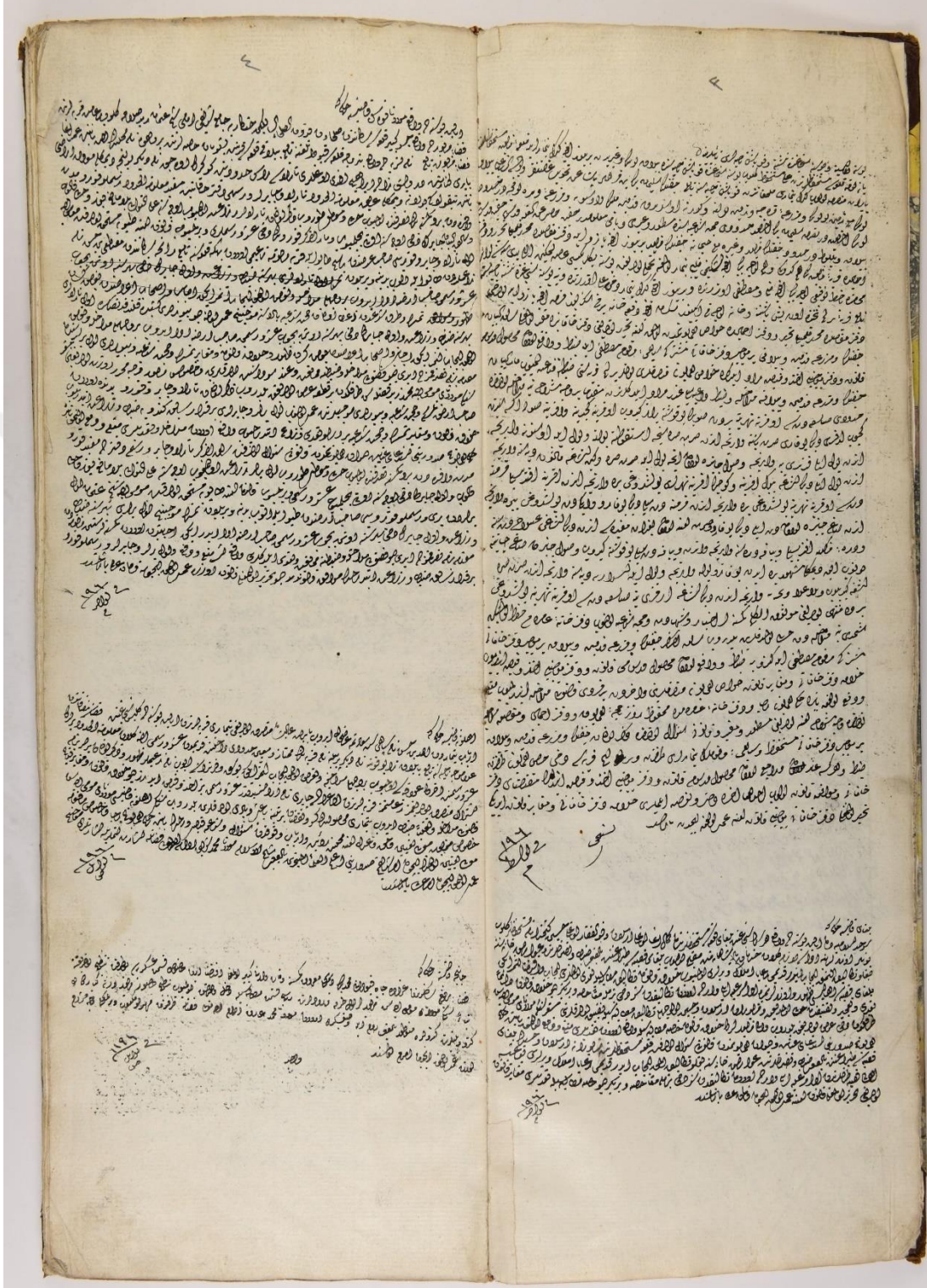
Fî Evâhir-i R sene 1199

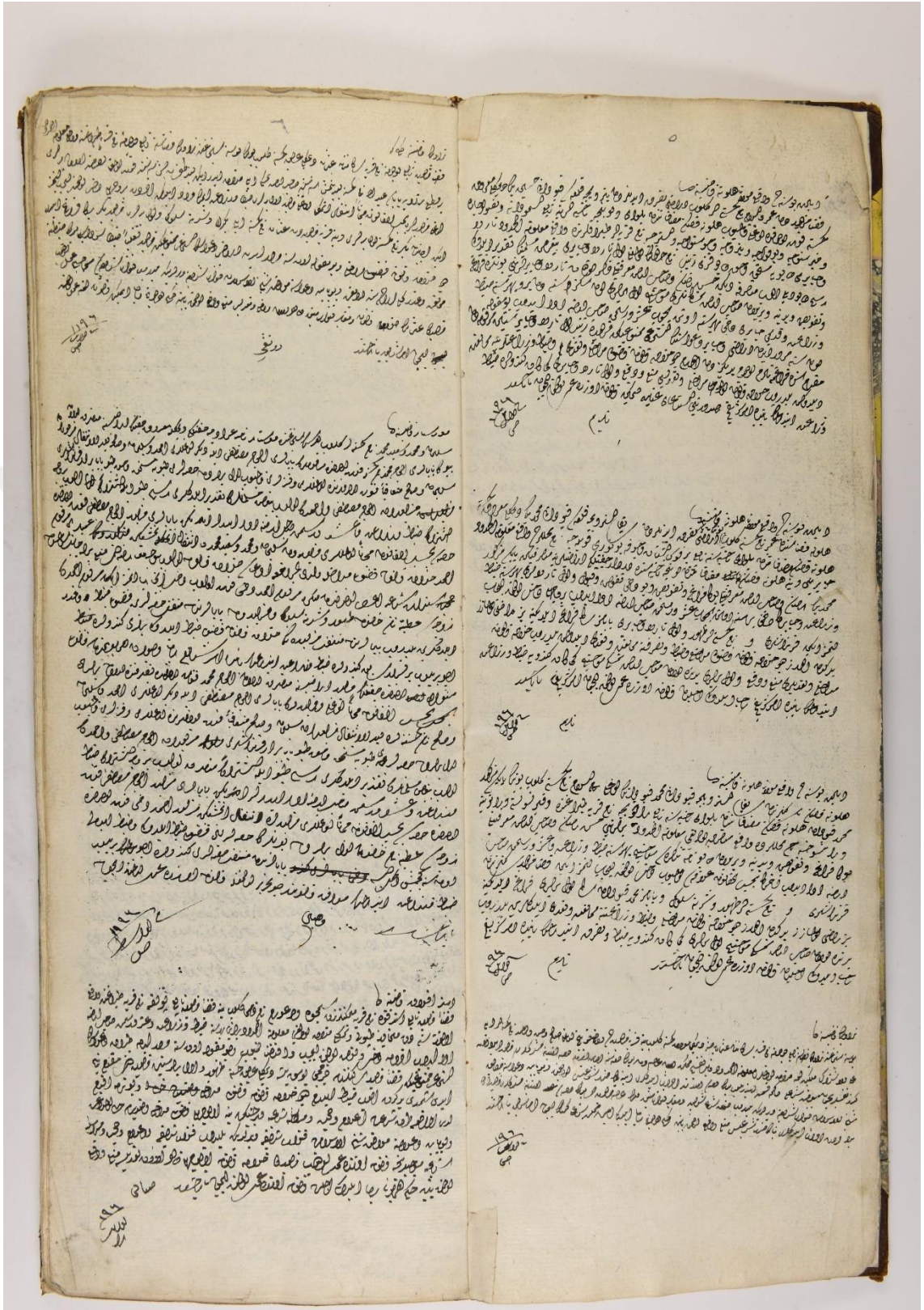
EK: 2 5 NUMARALI BOSNA AHKÂM DEFTERİ

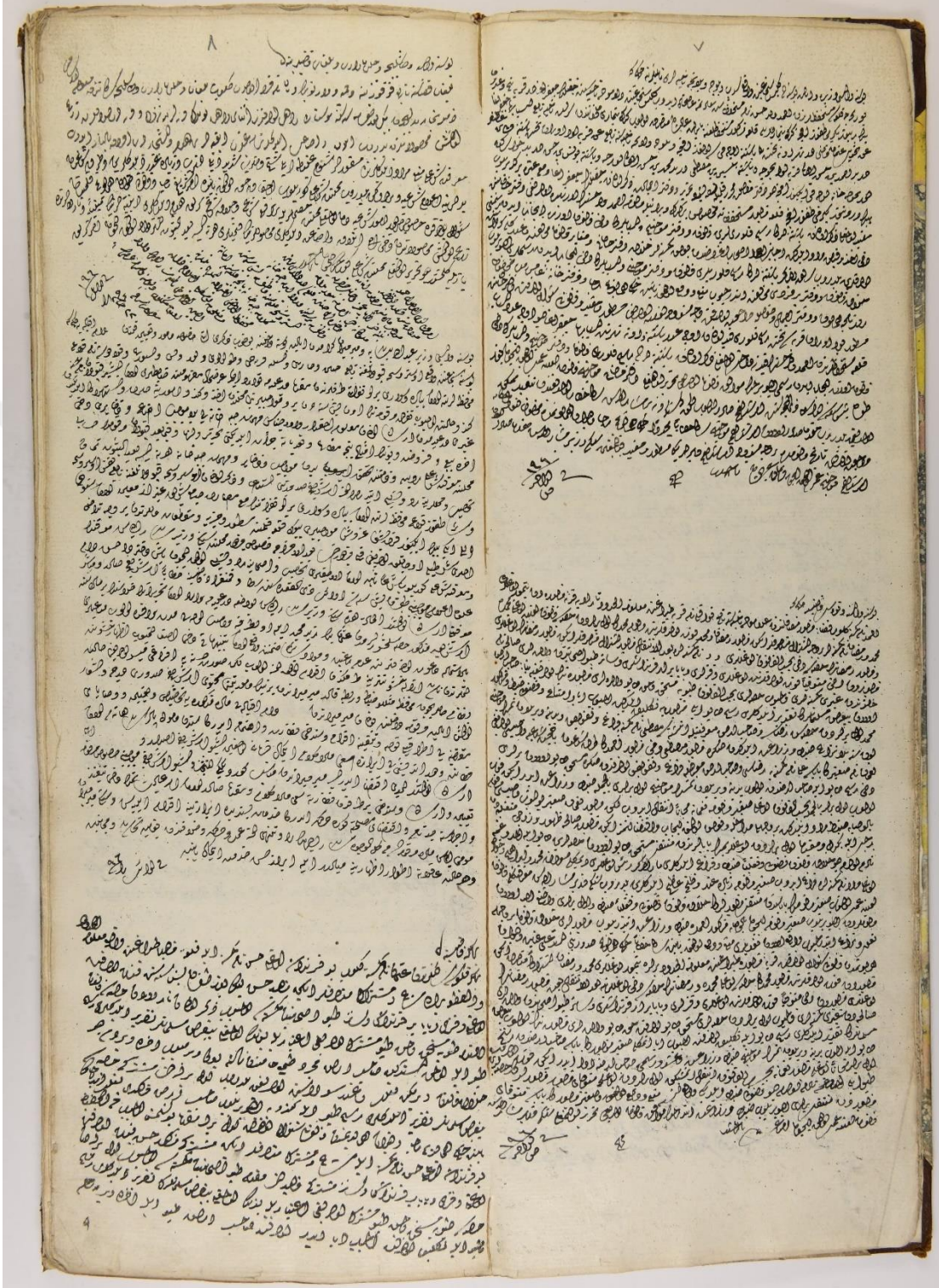

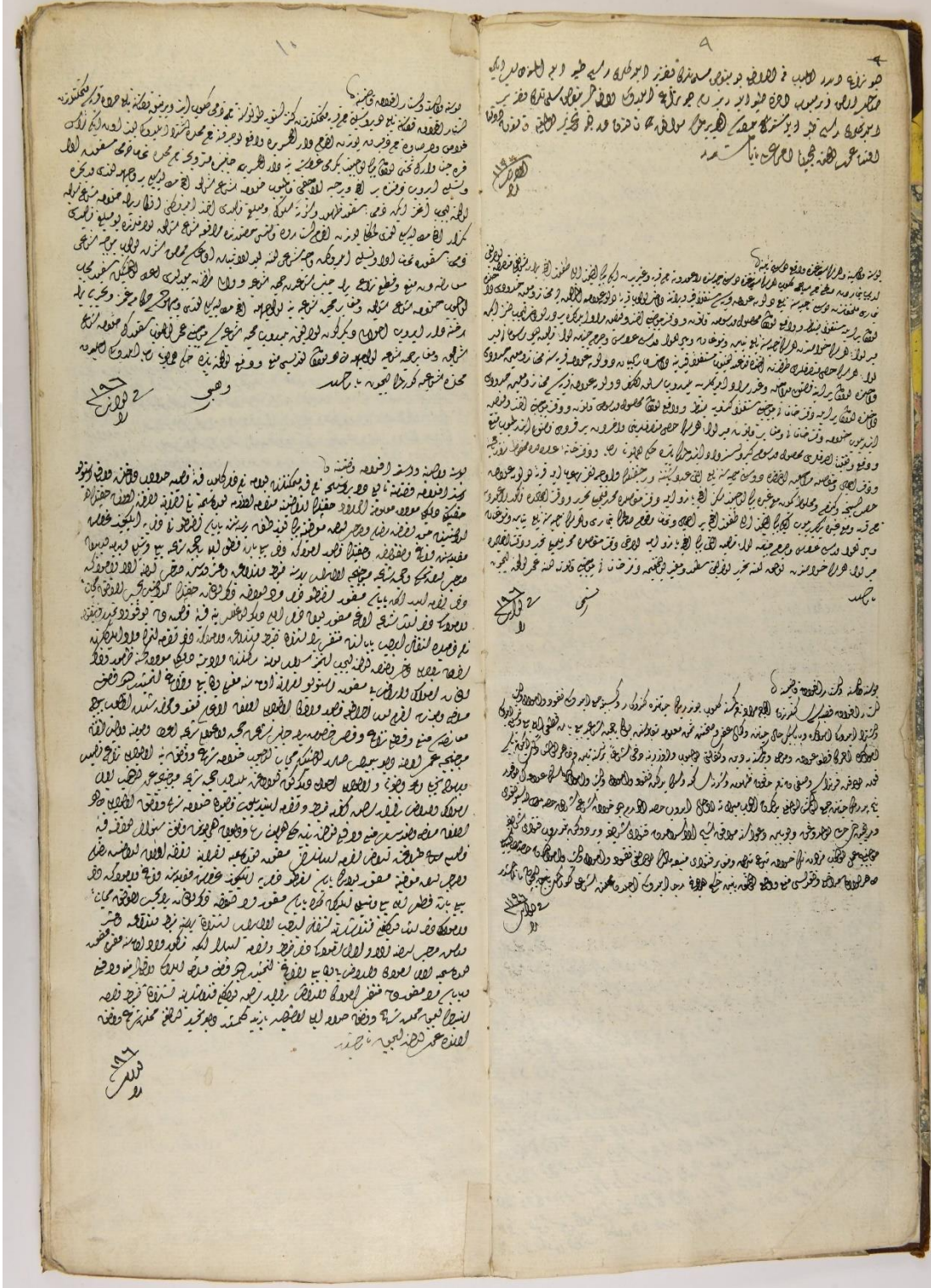

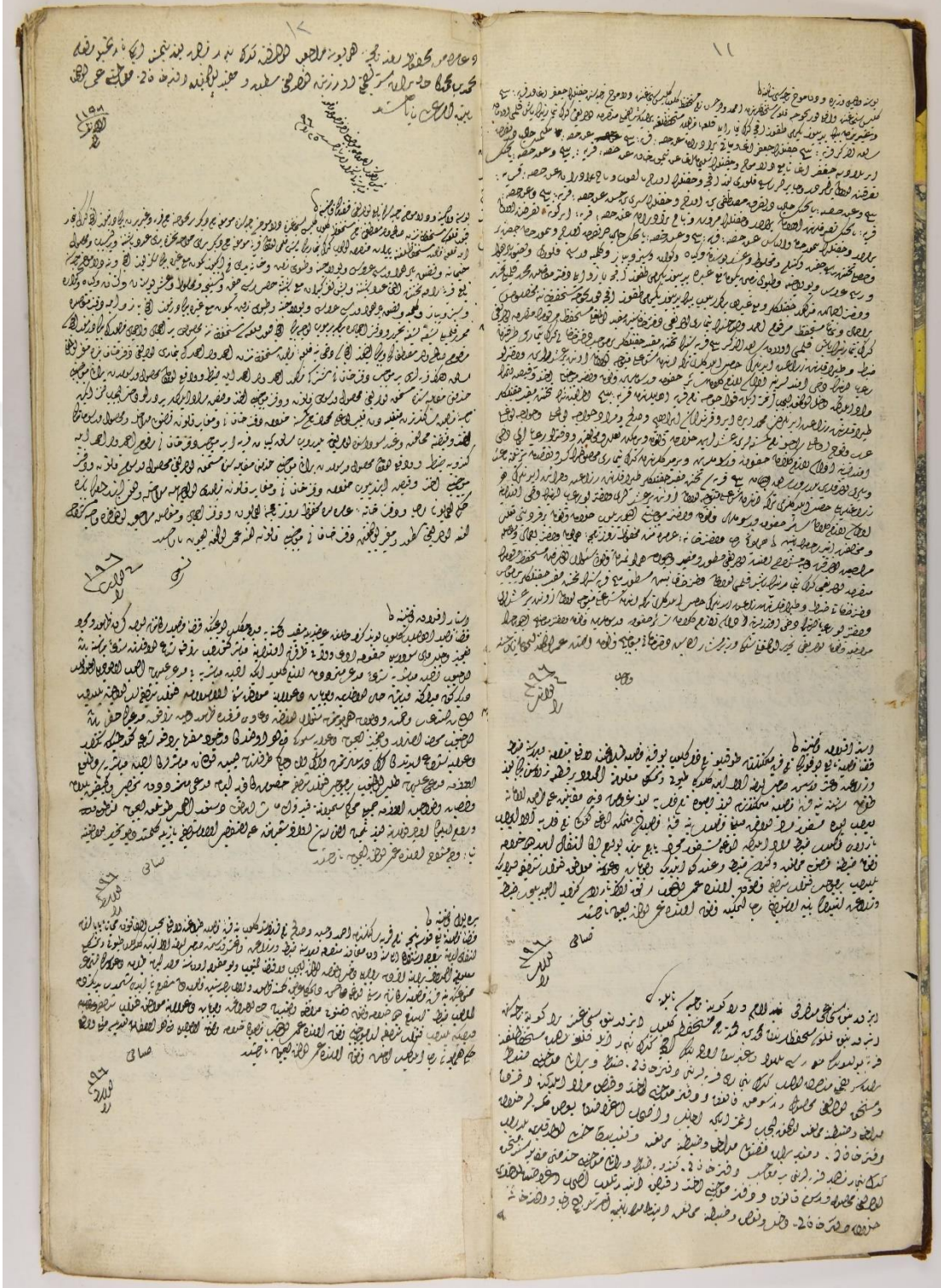

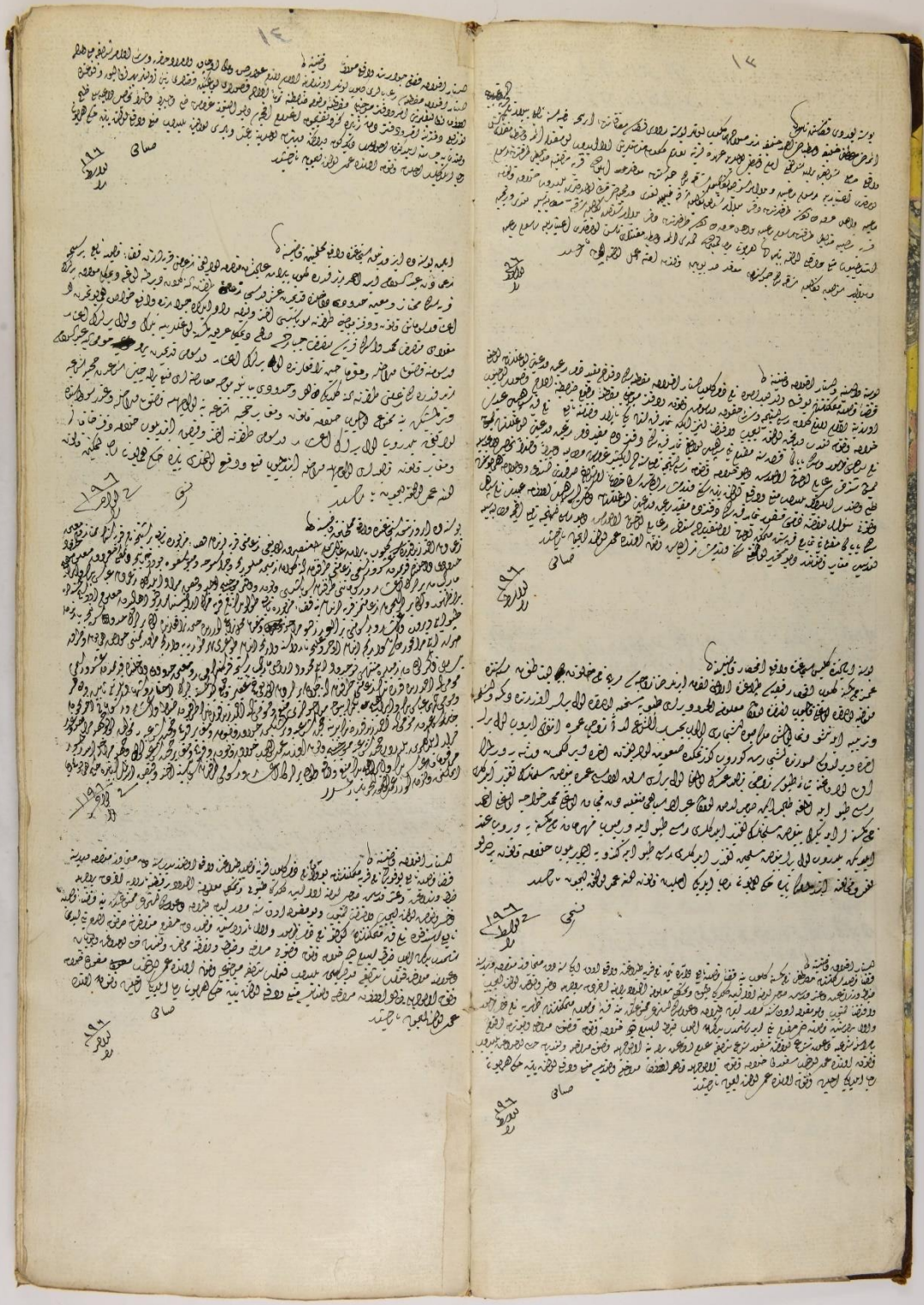

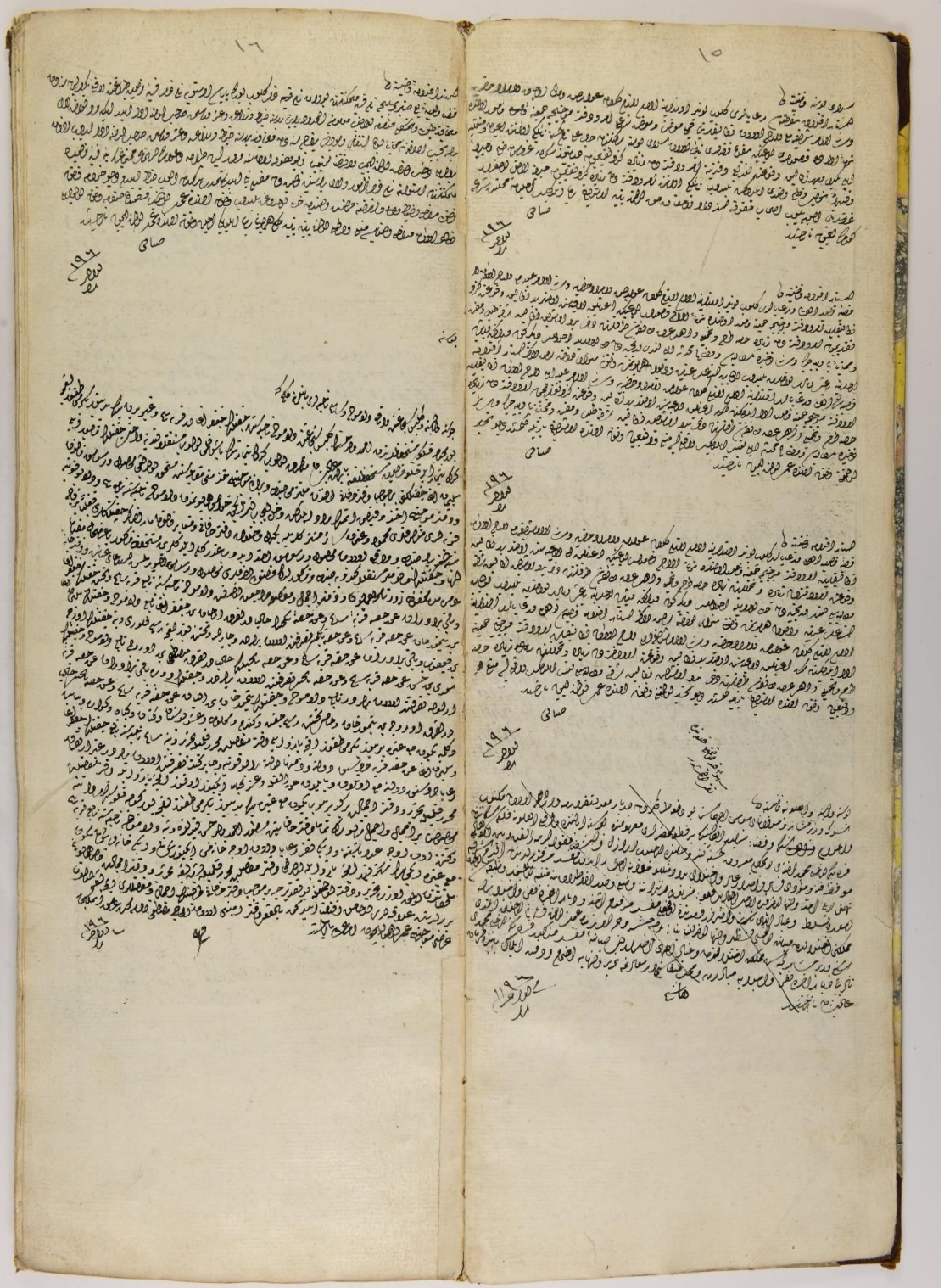

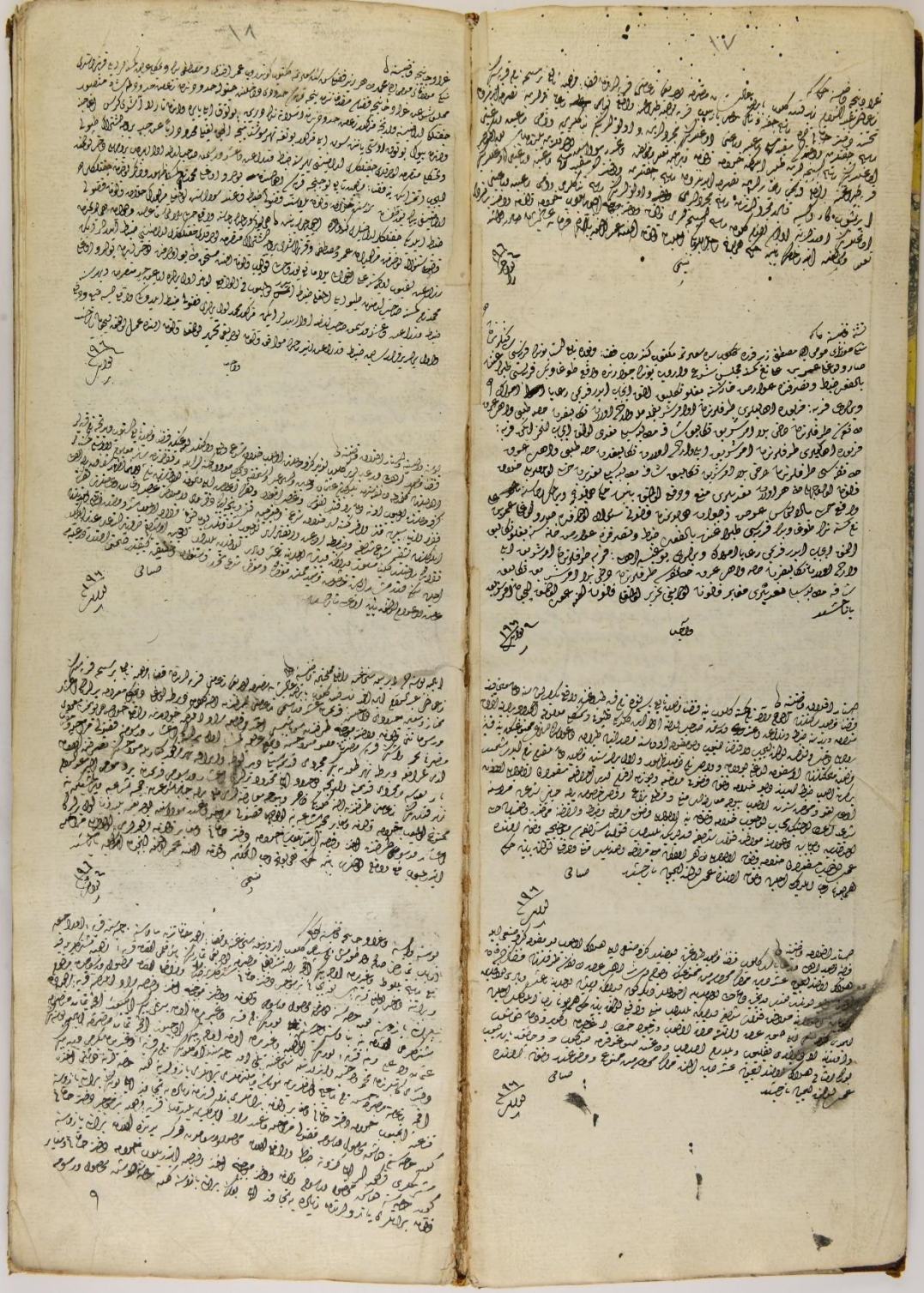

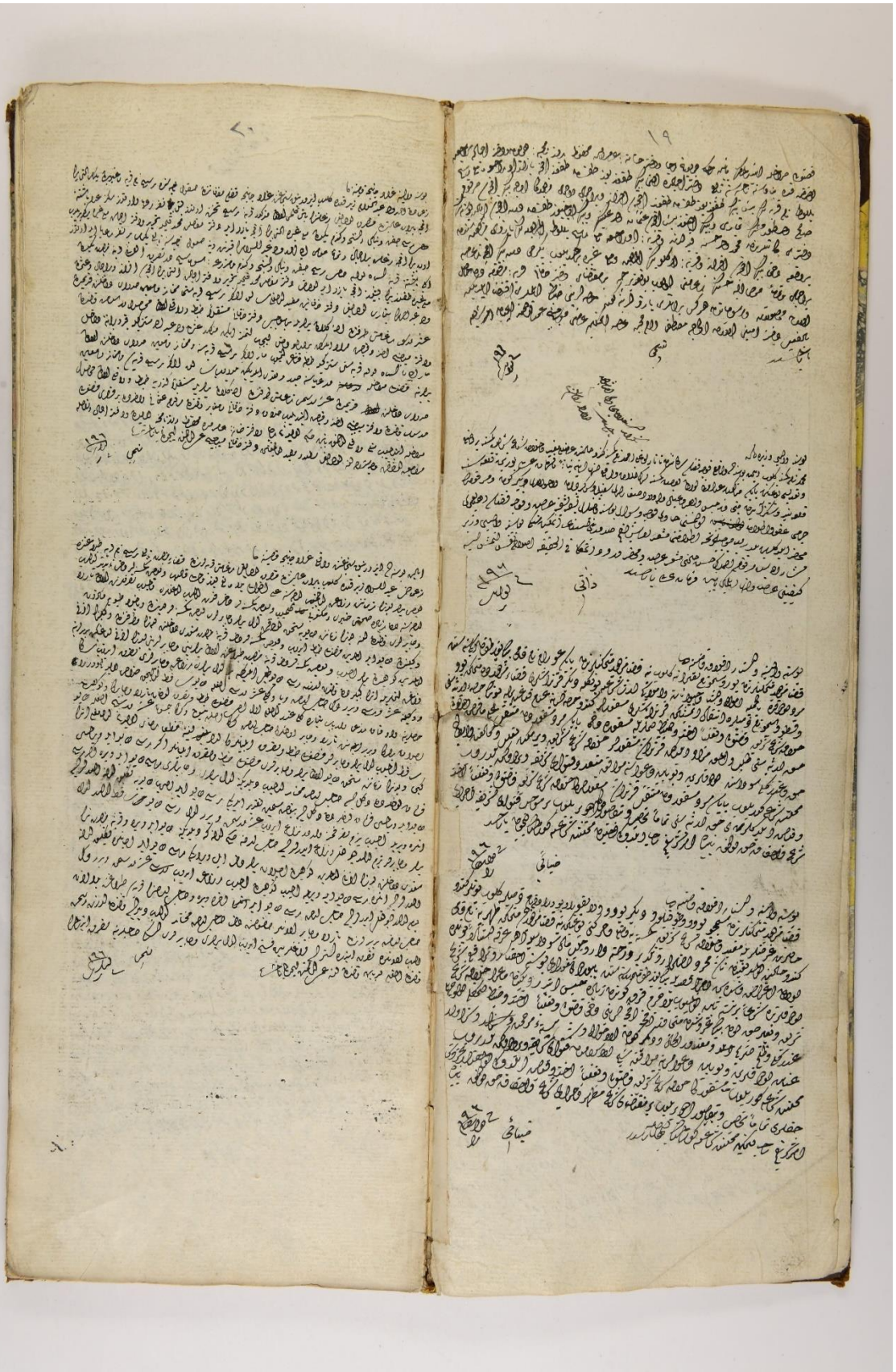

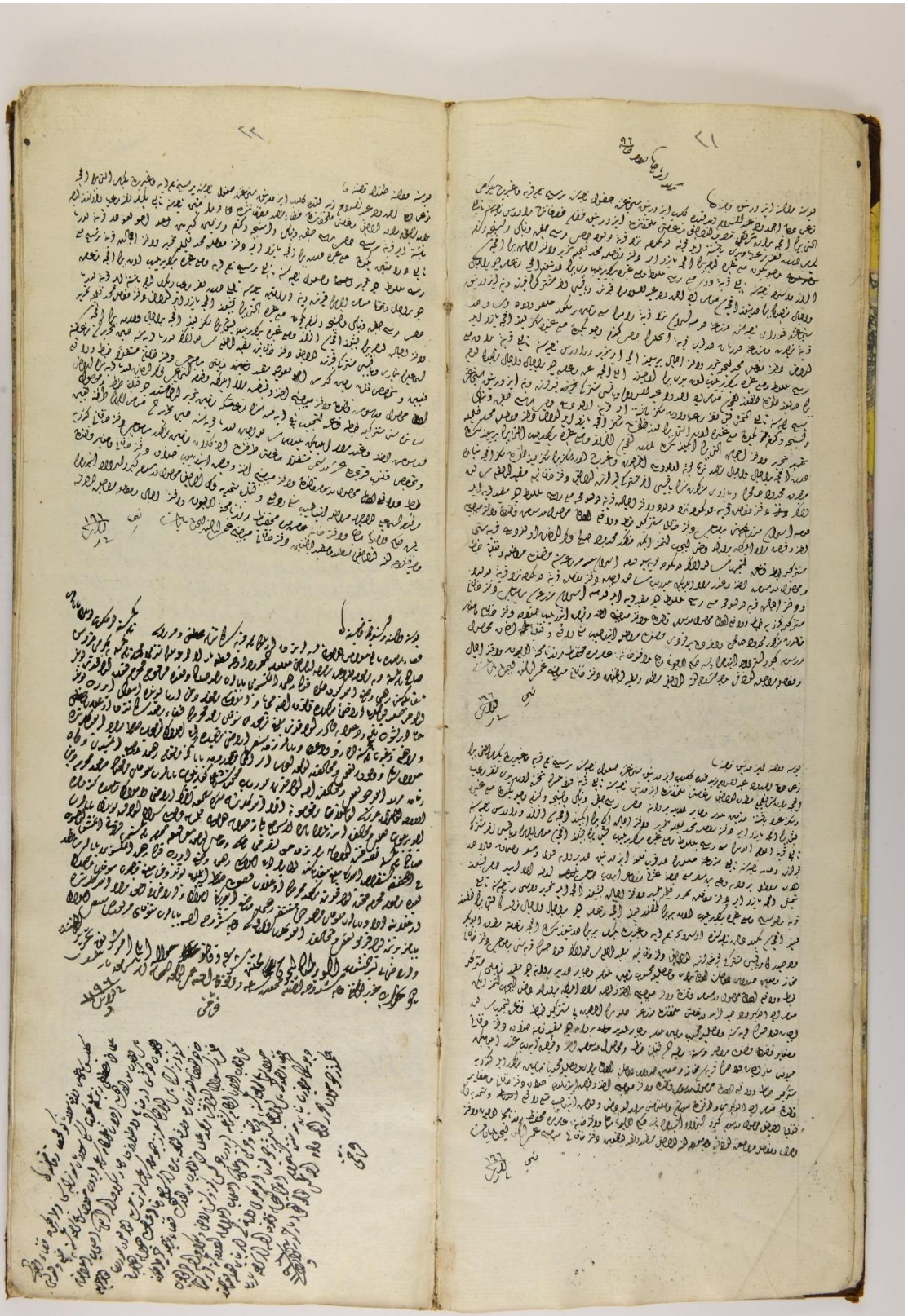

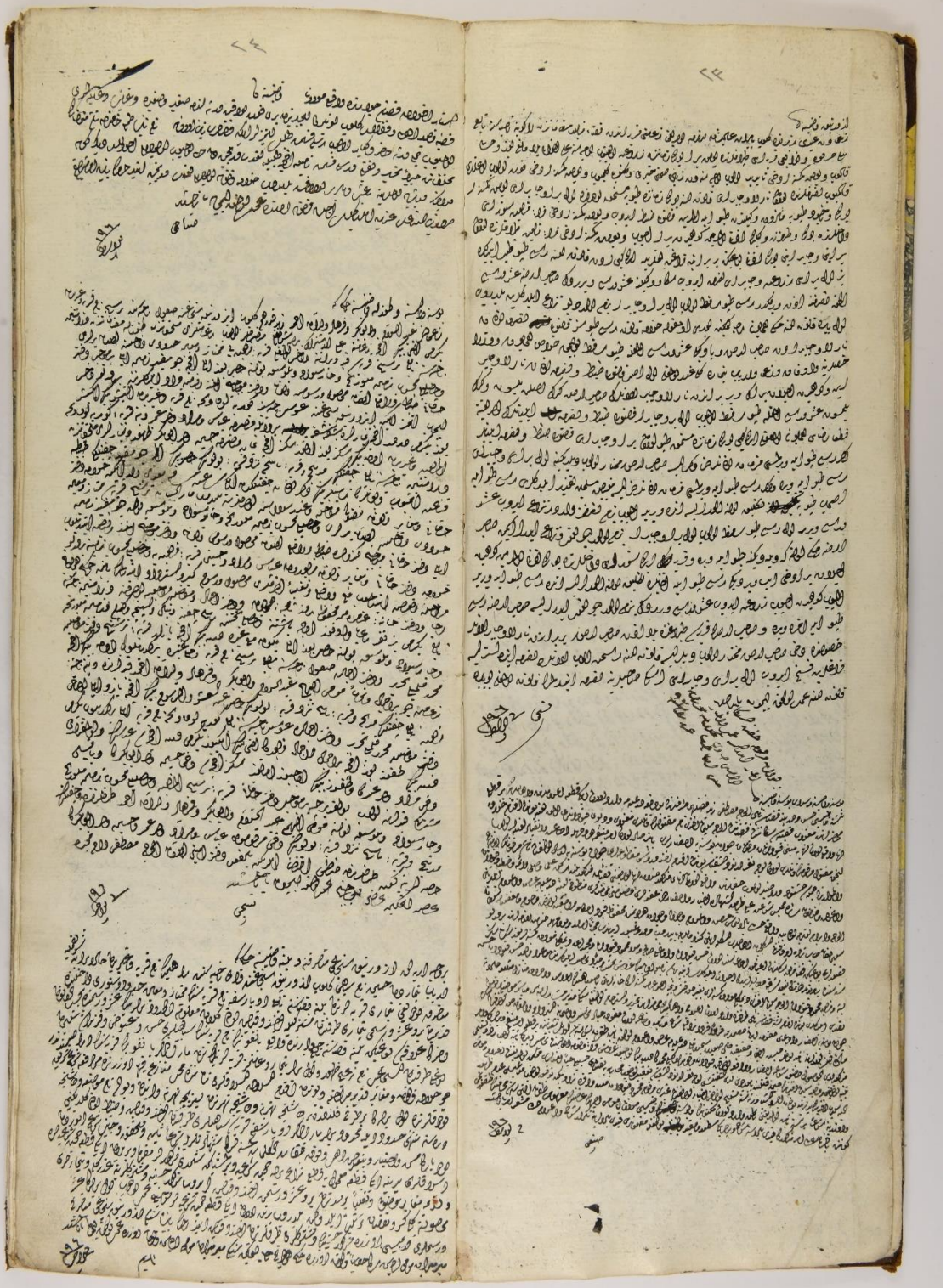

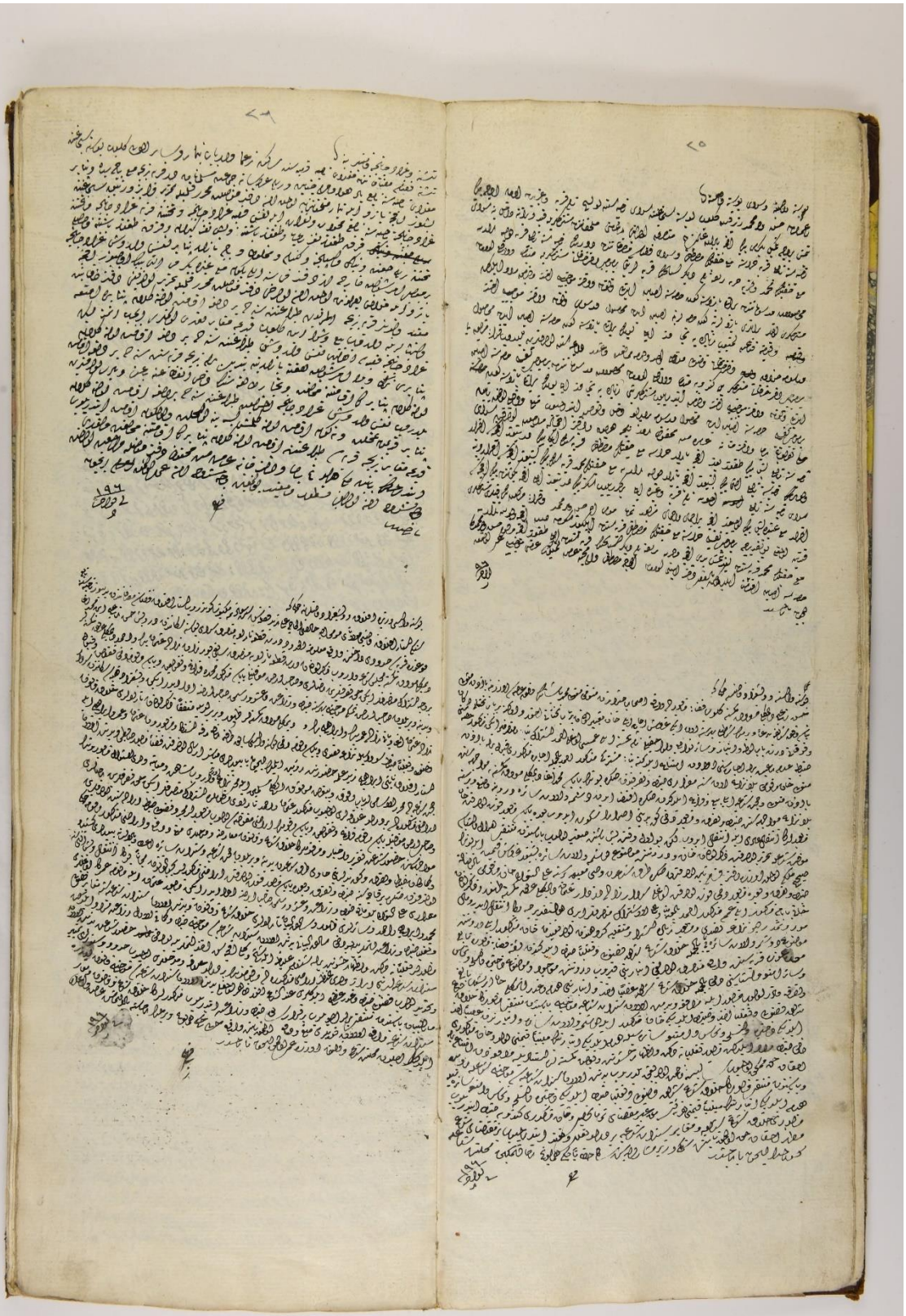

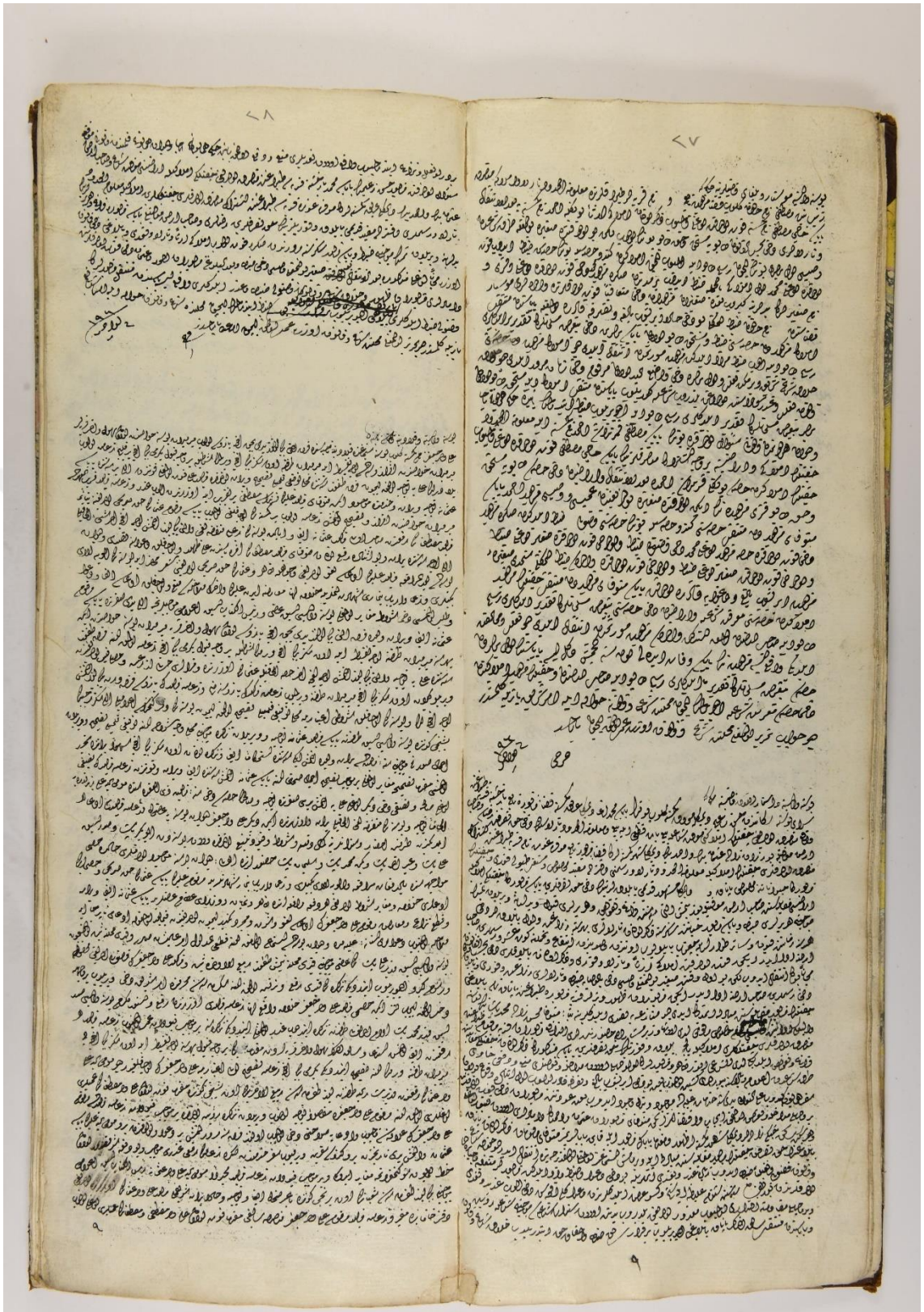

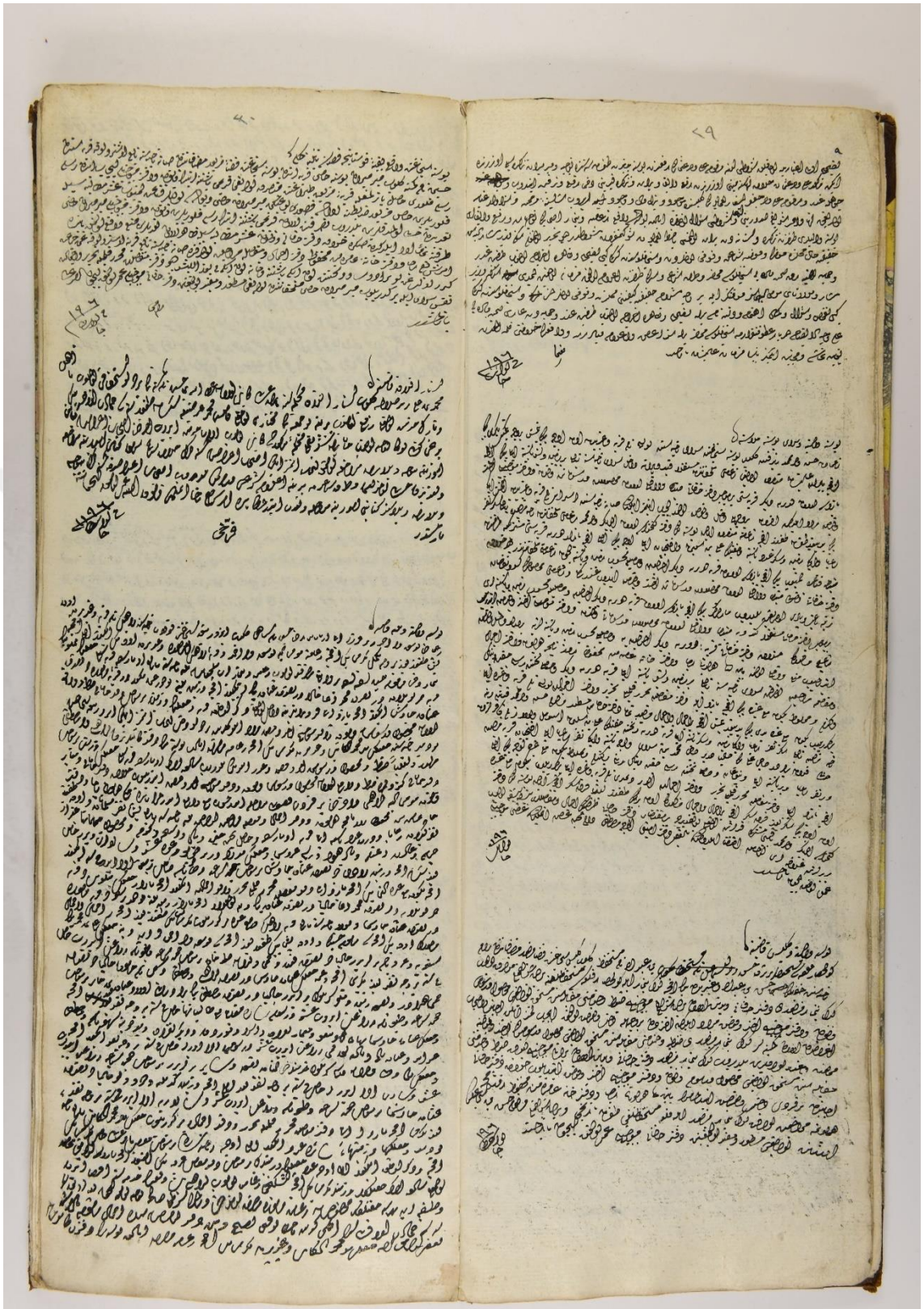

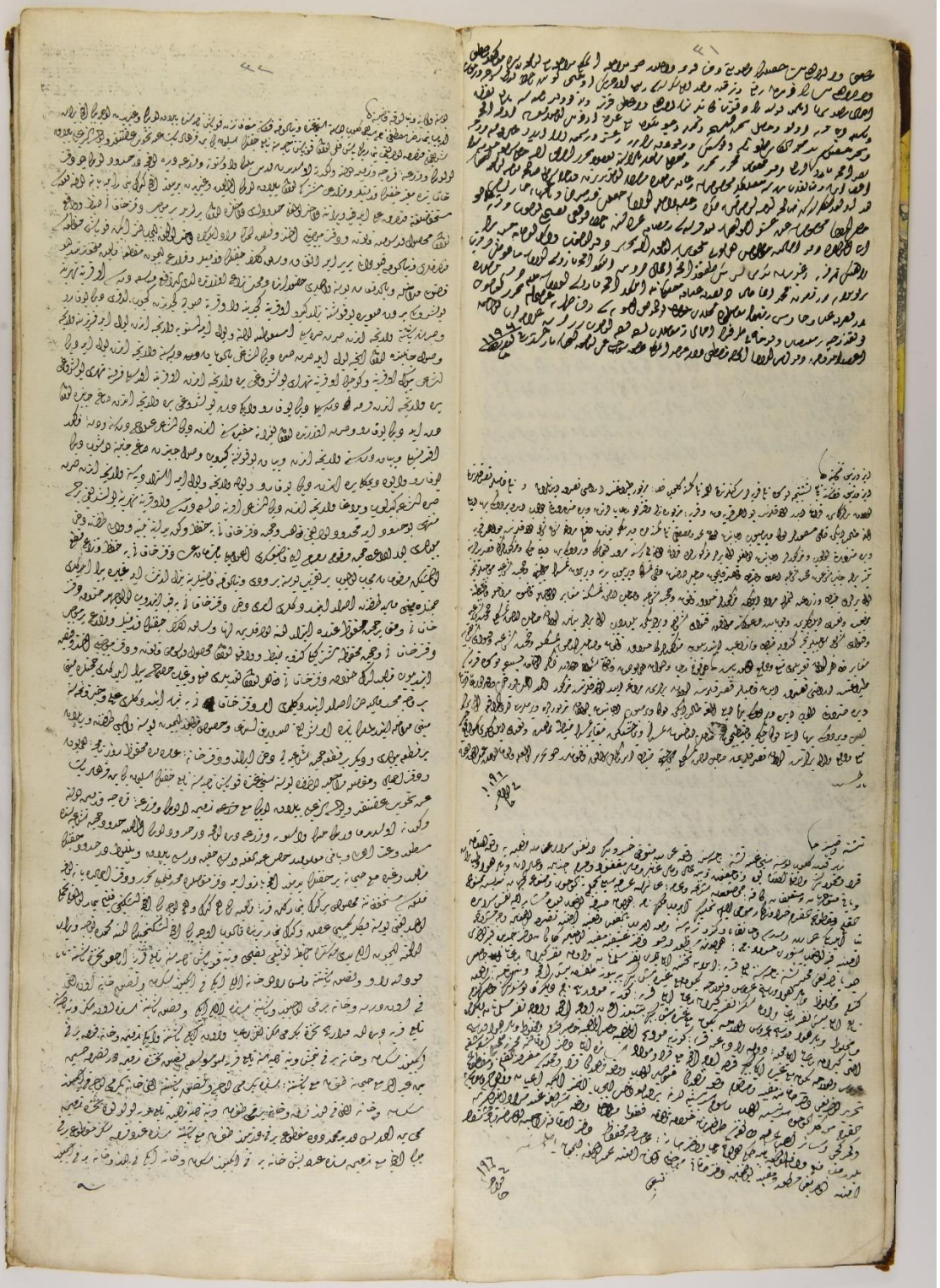

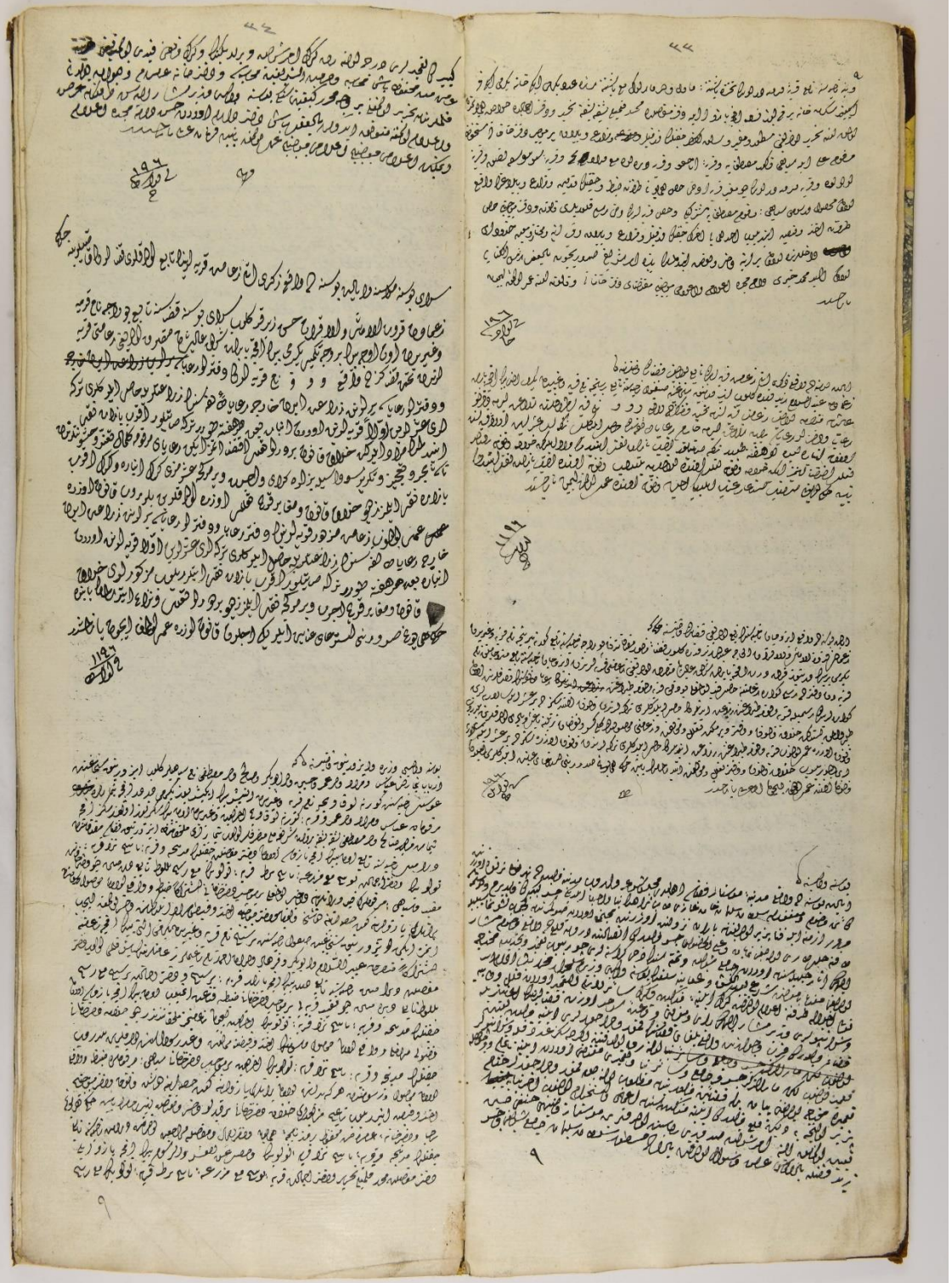

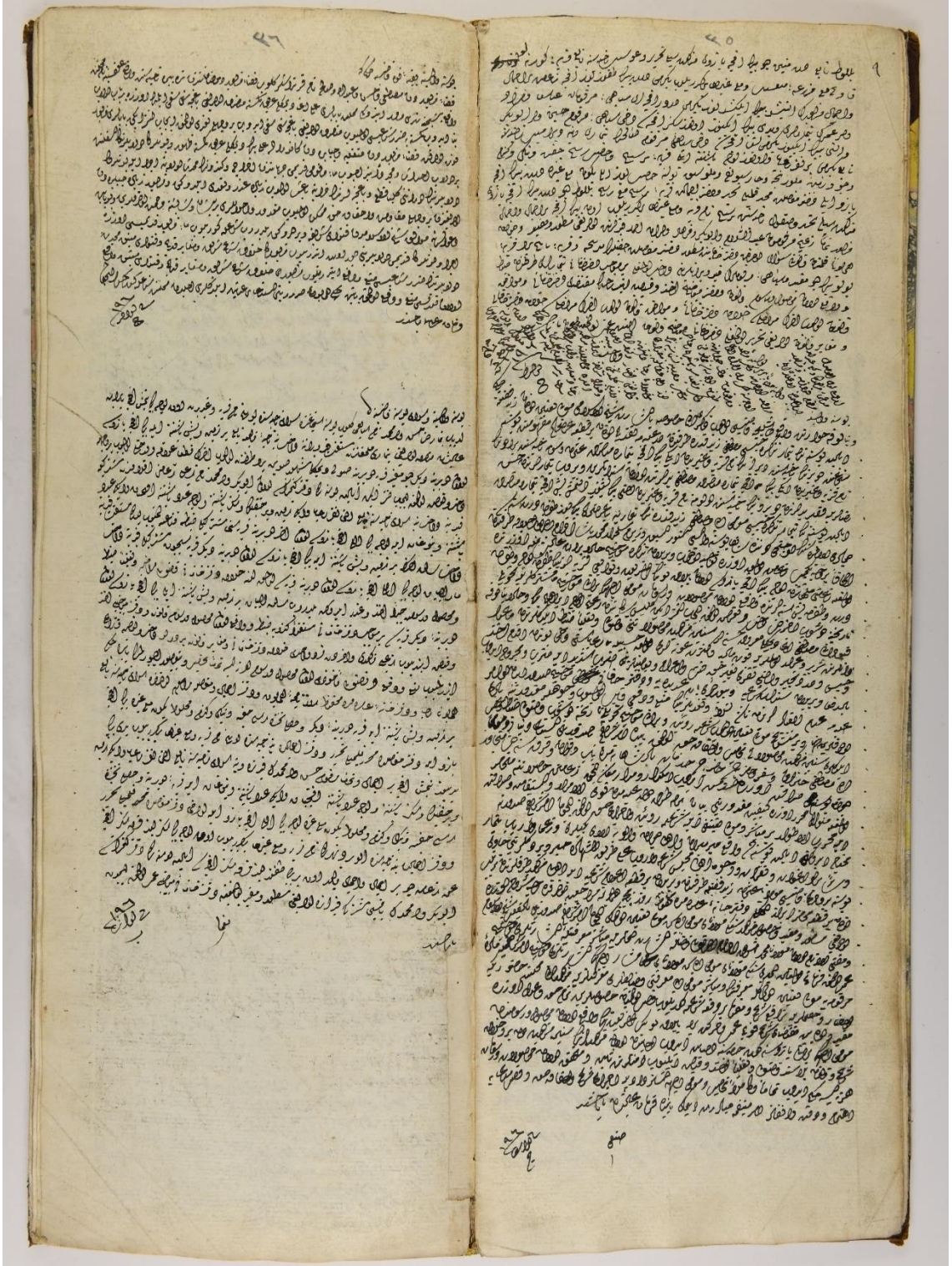

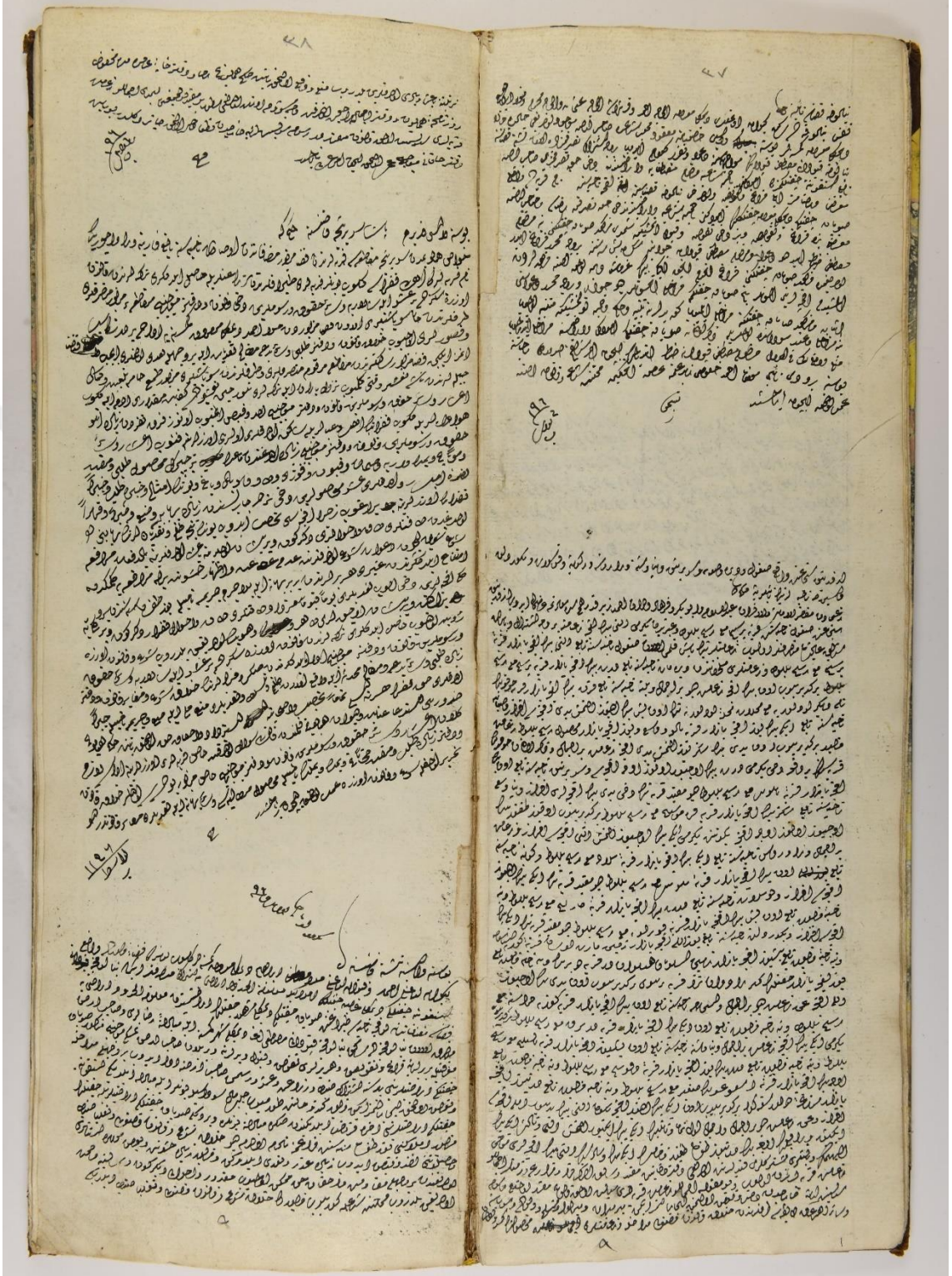

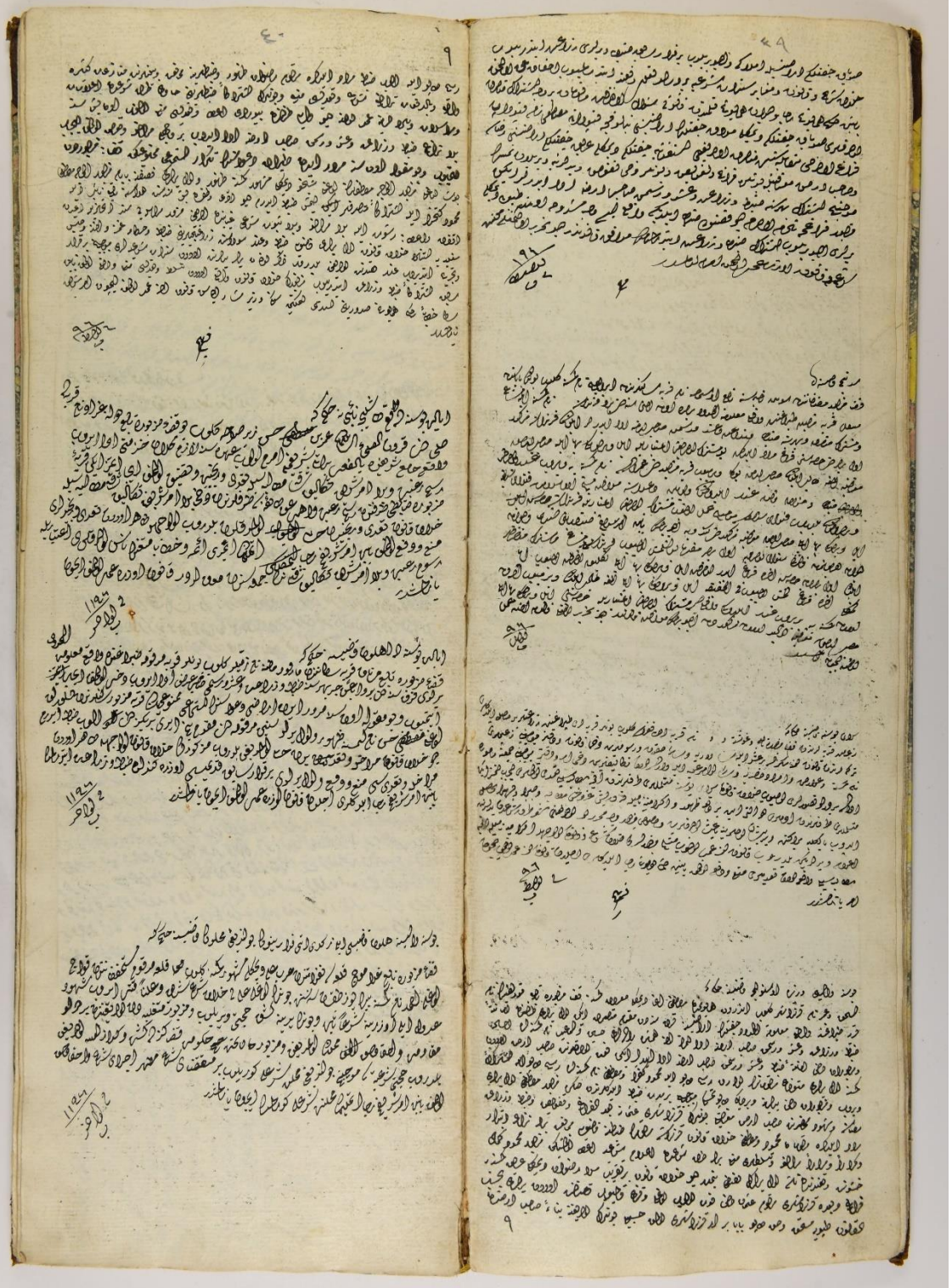

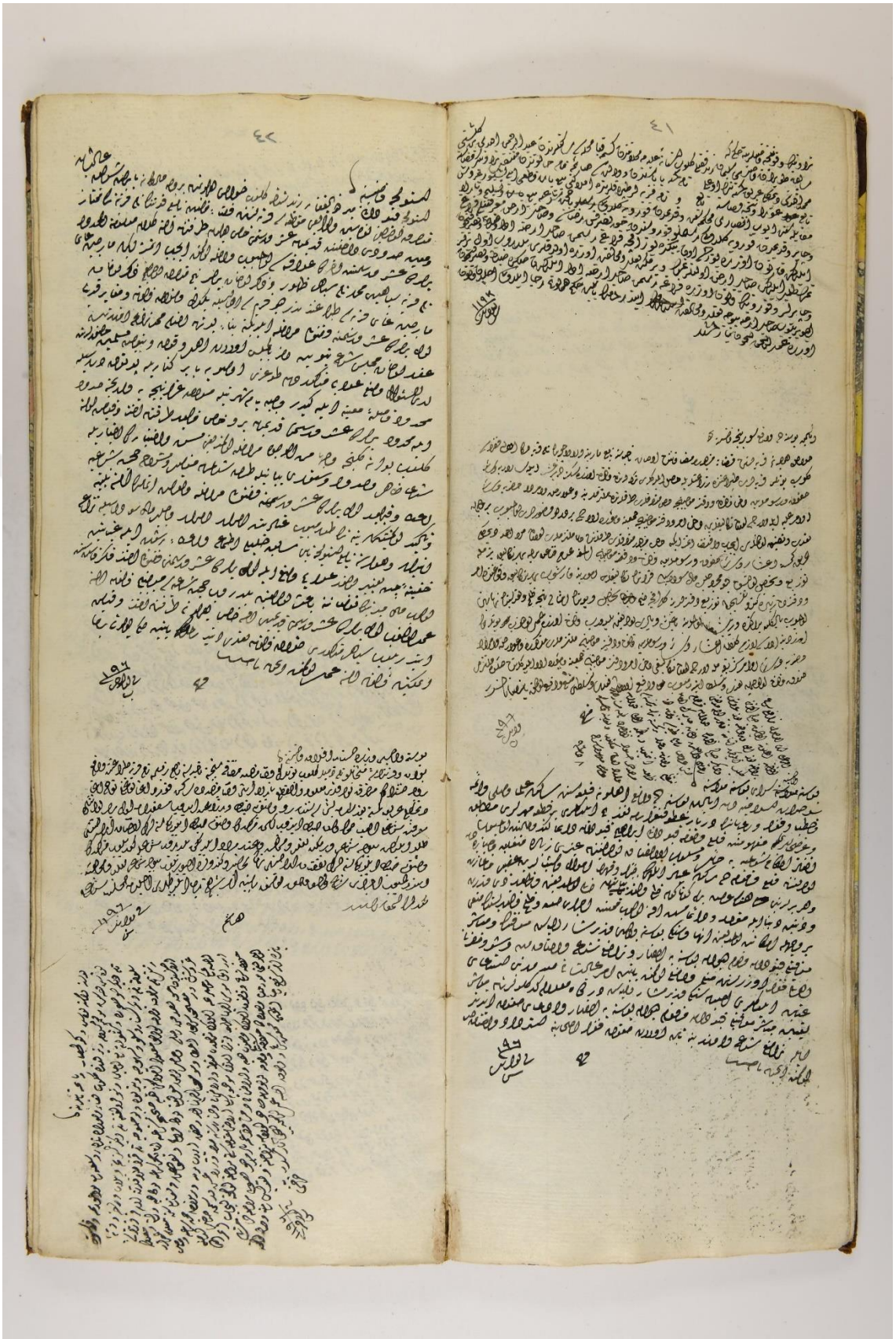

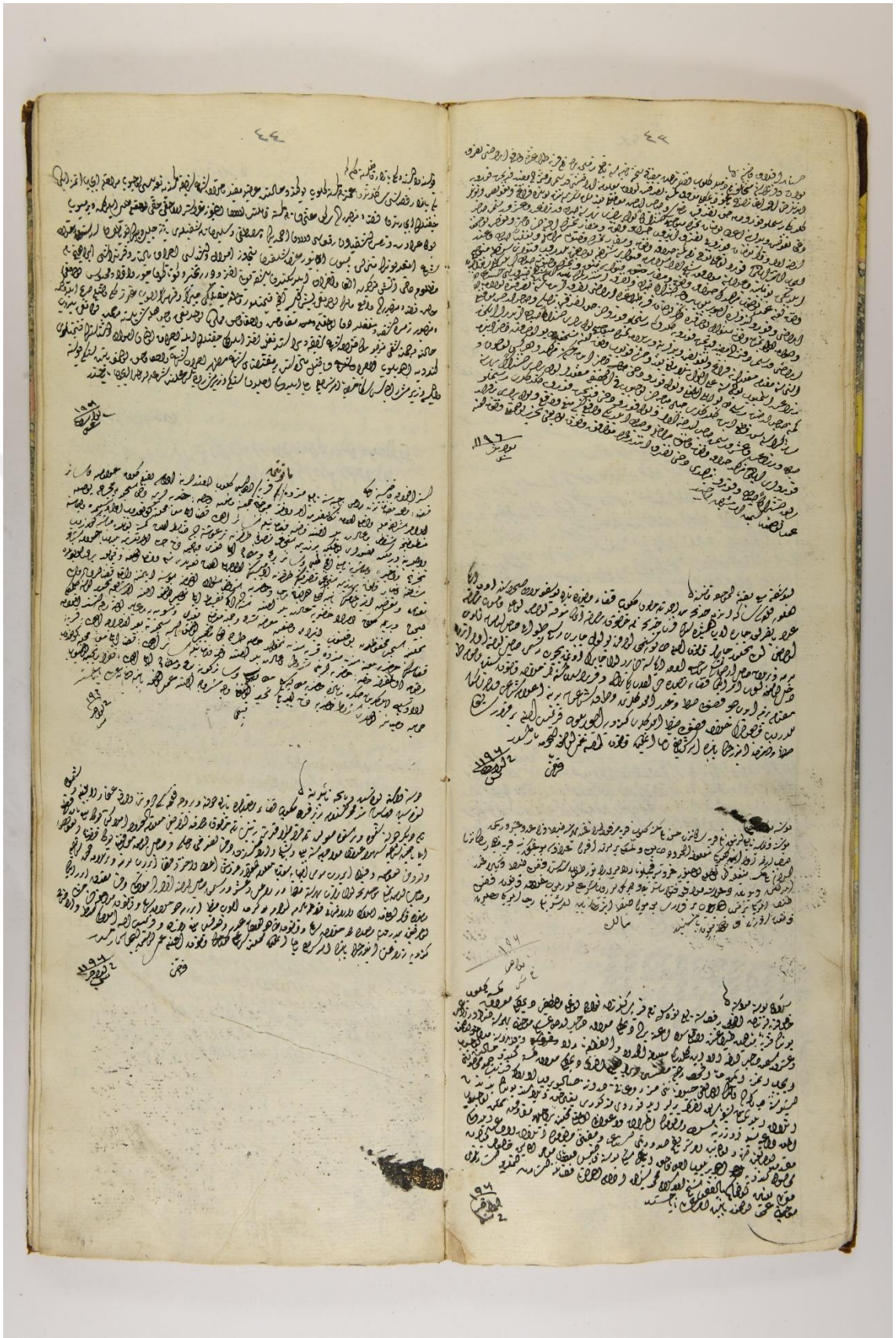

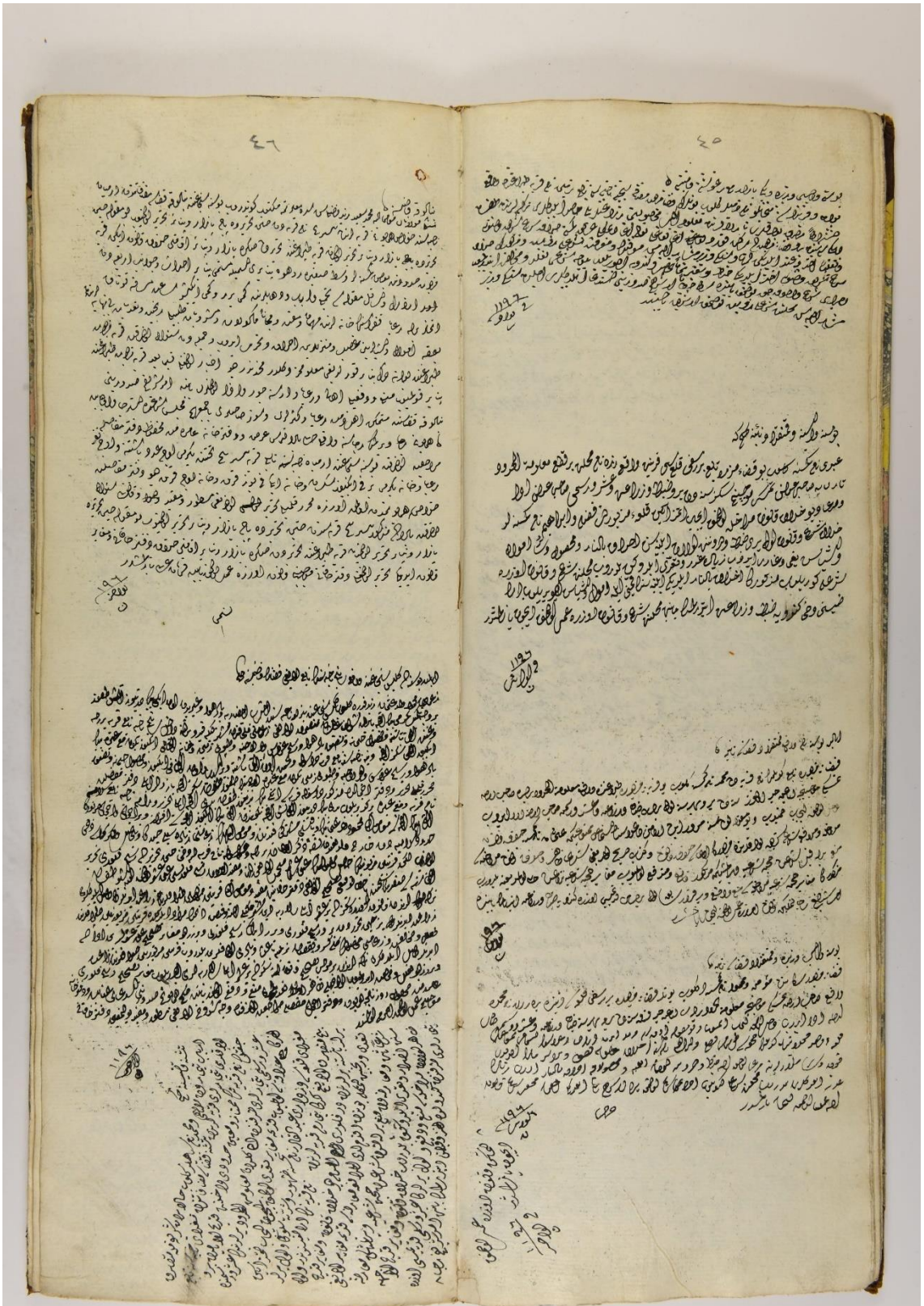

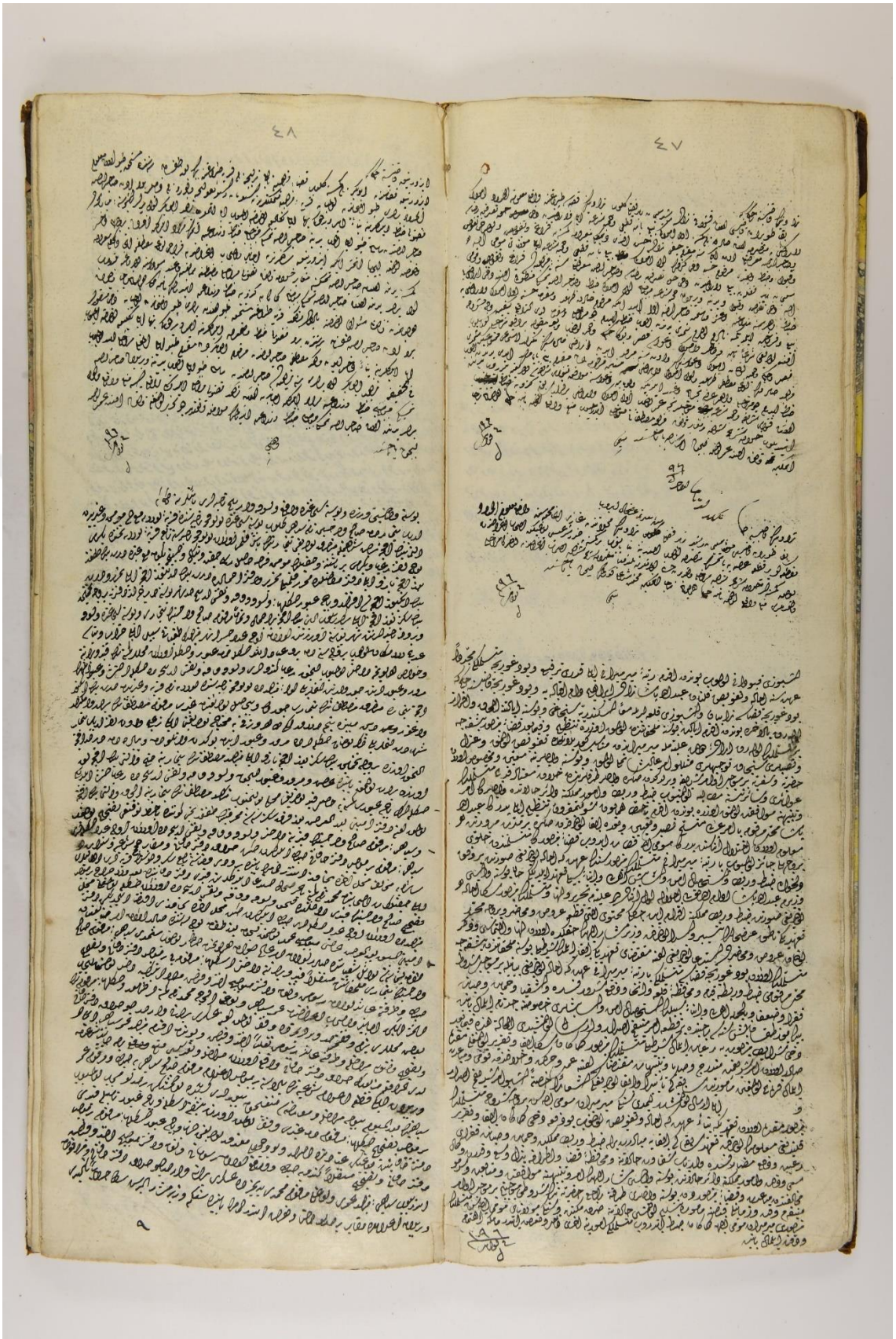

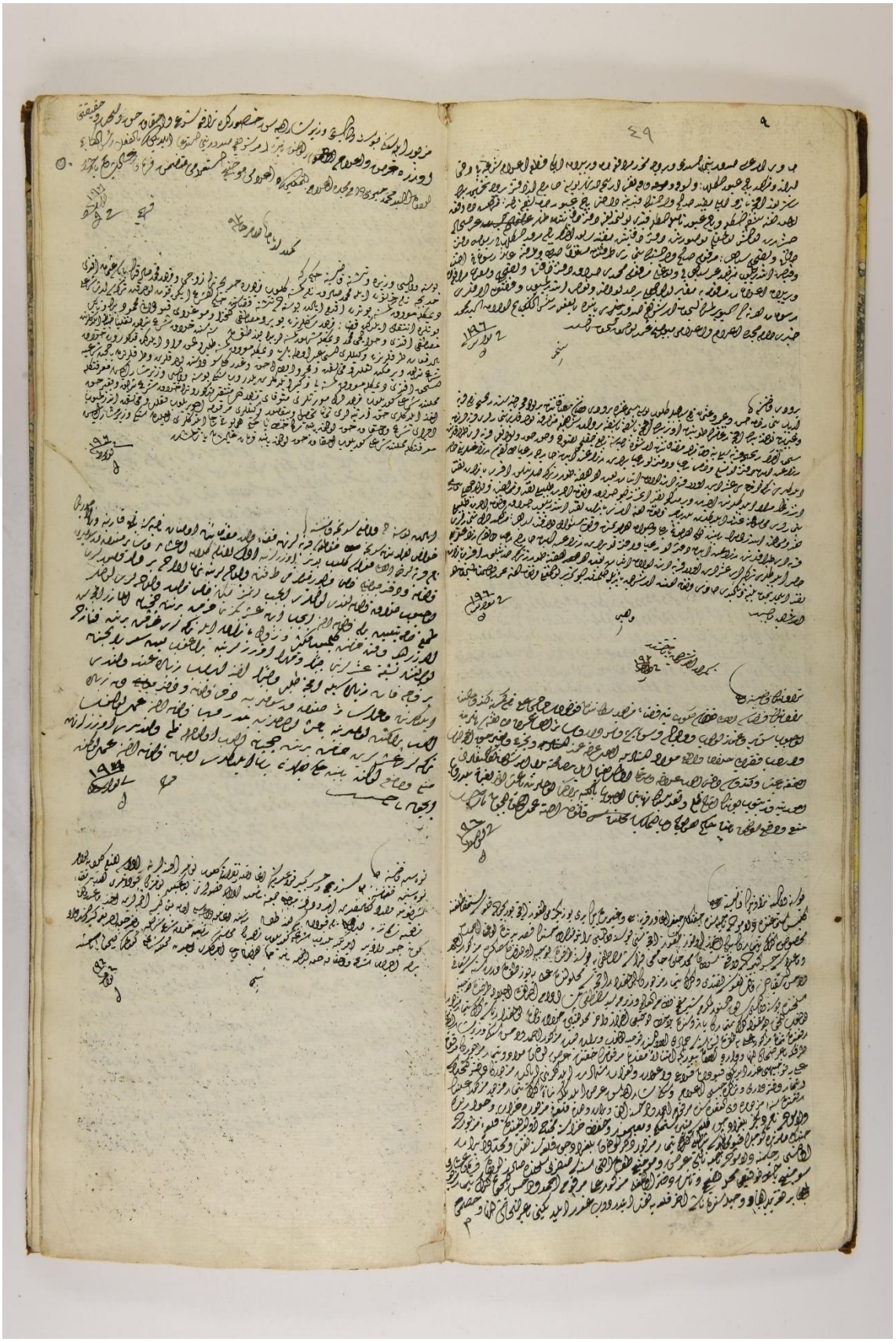

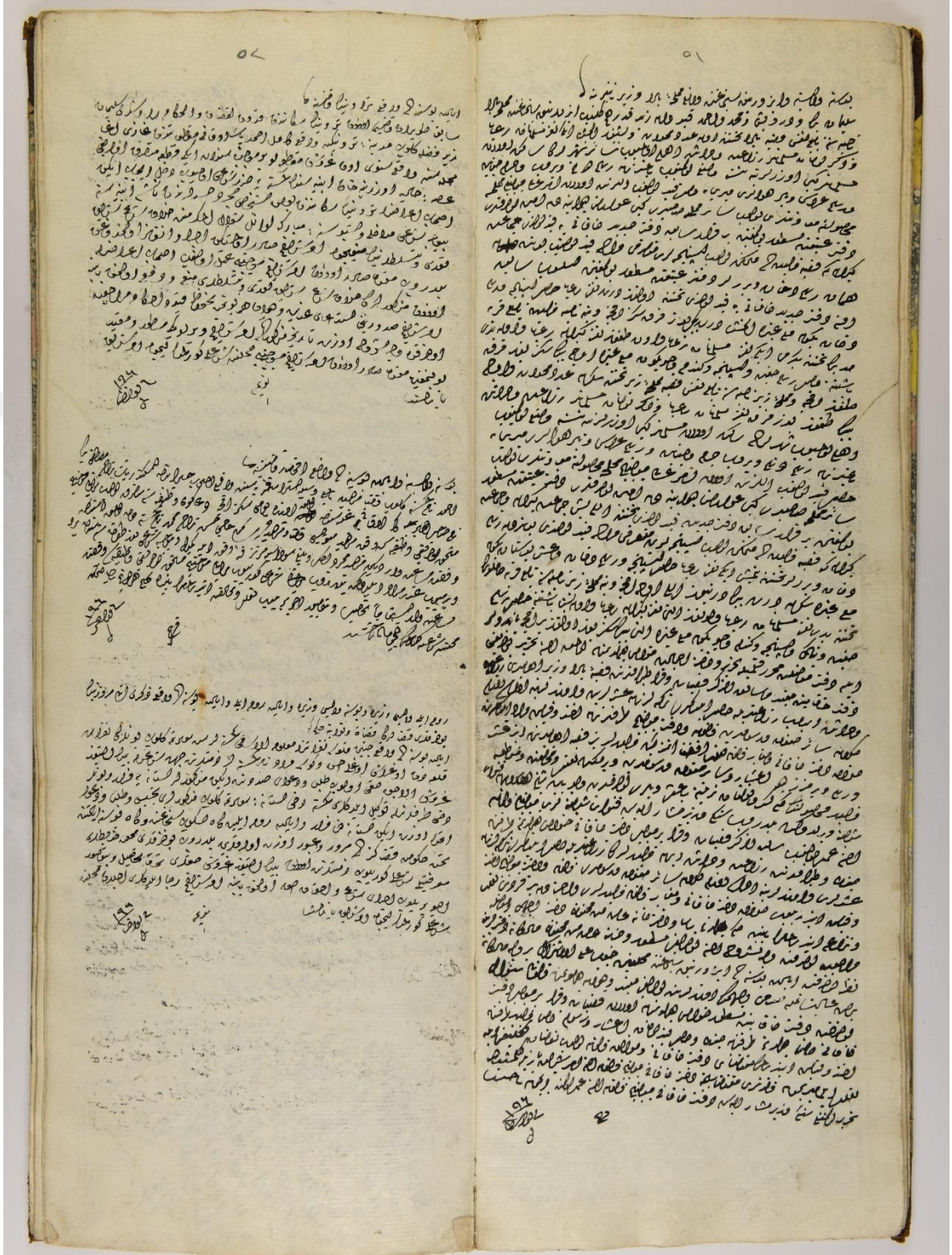

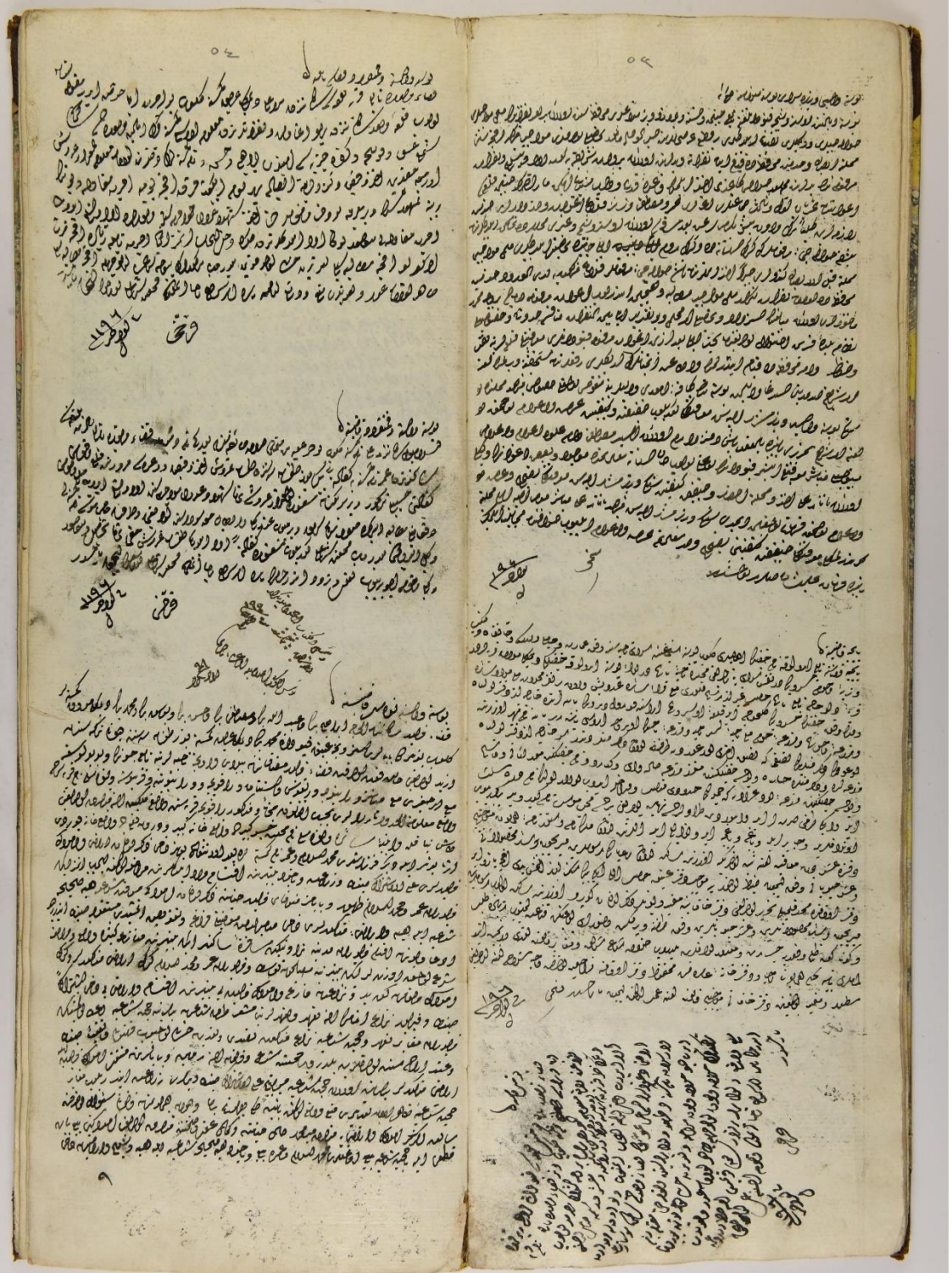

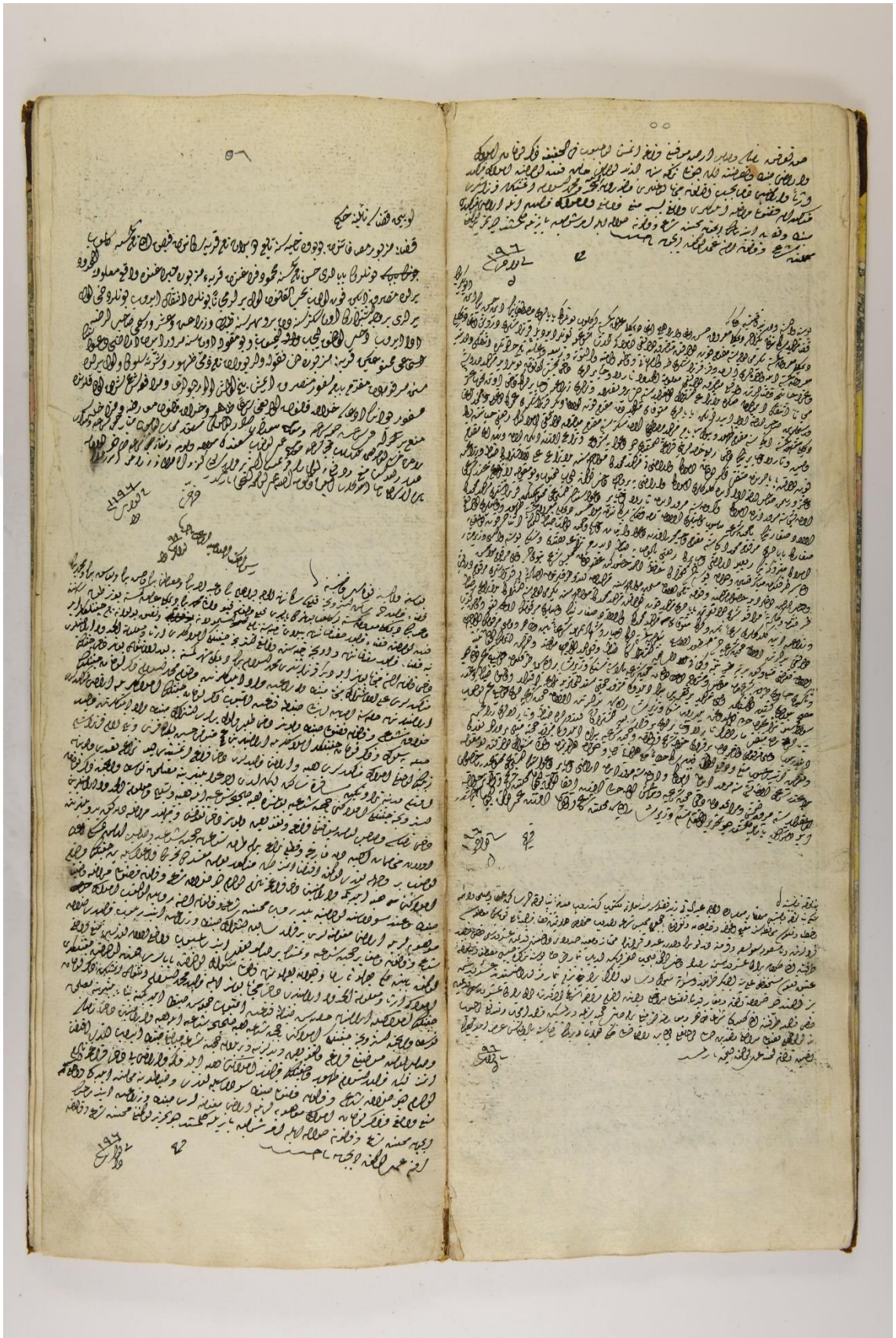

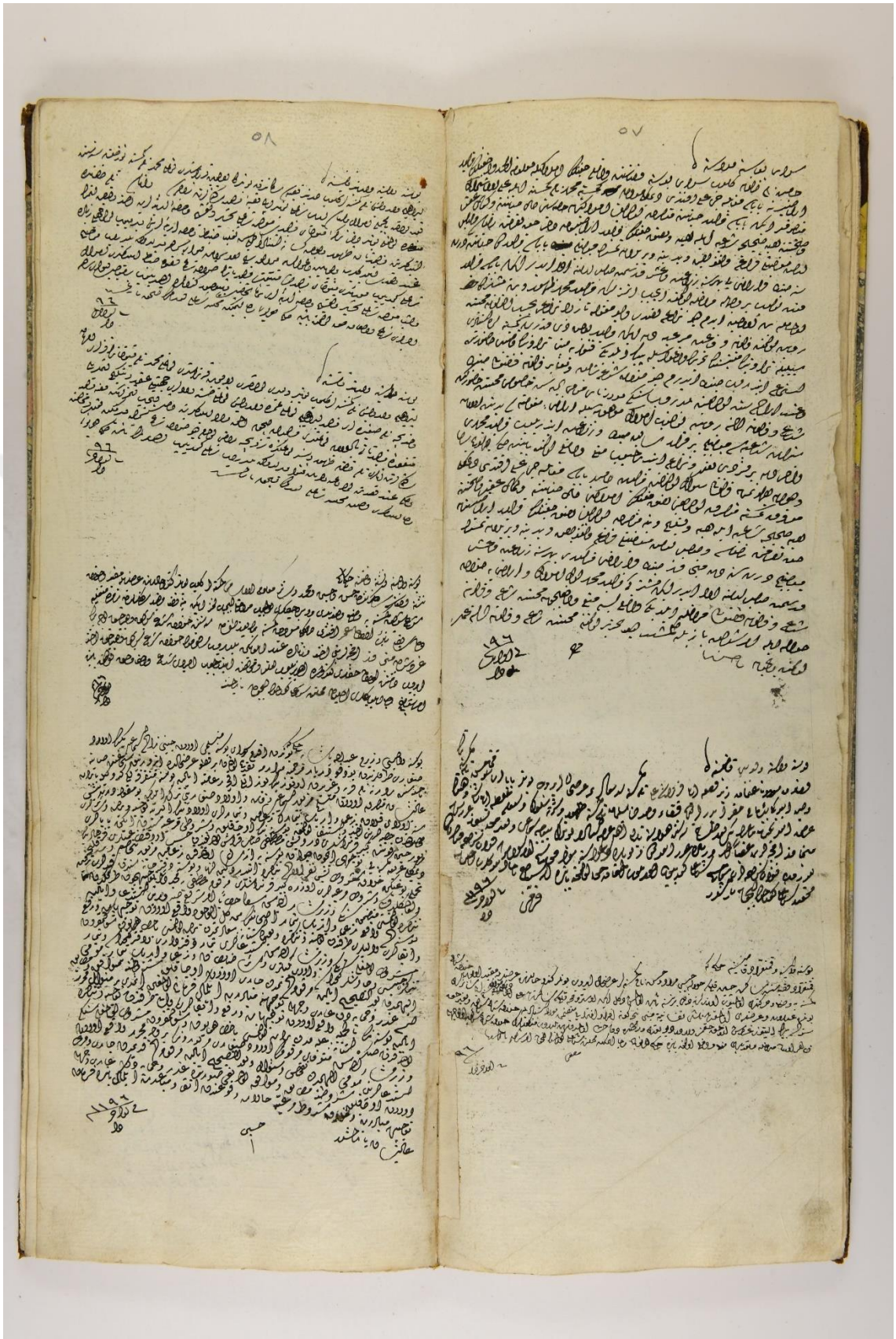

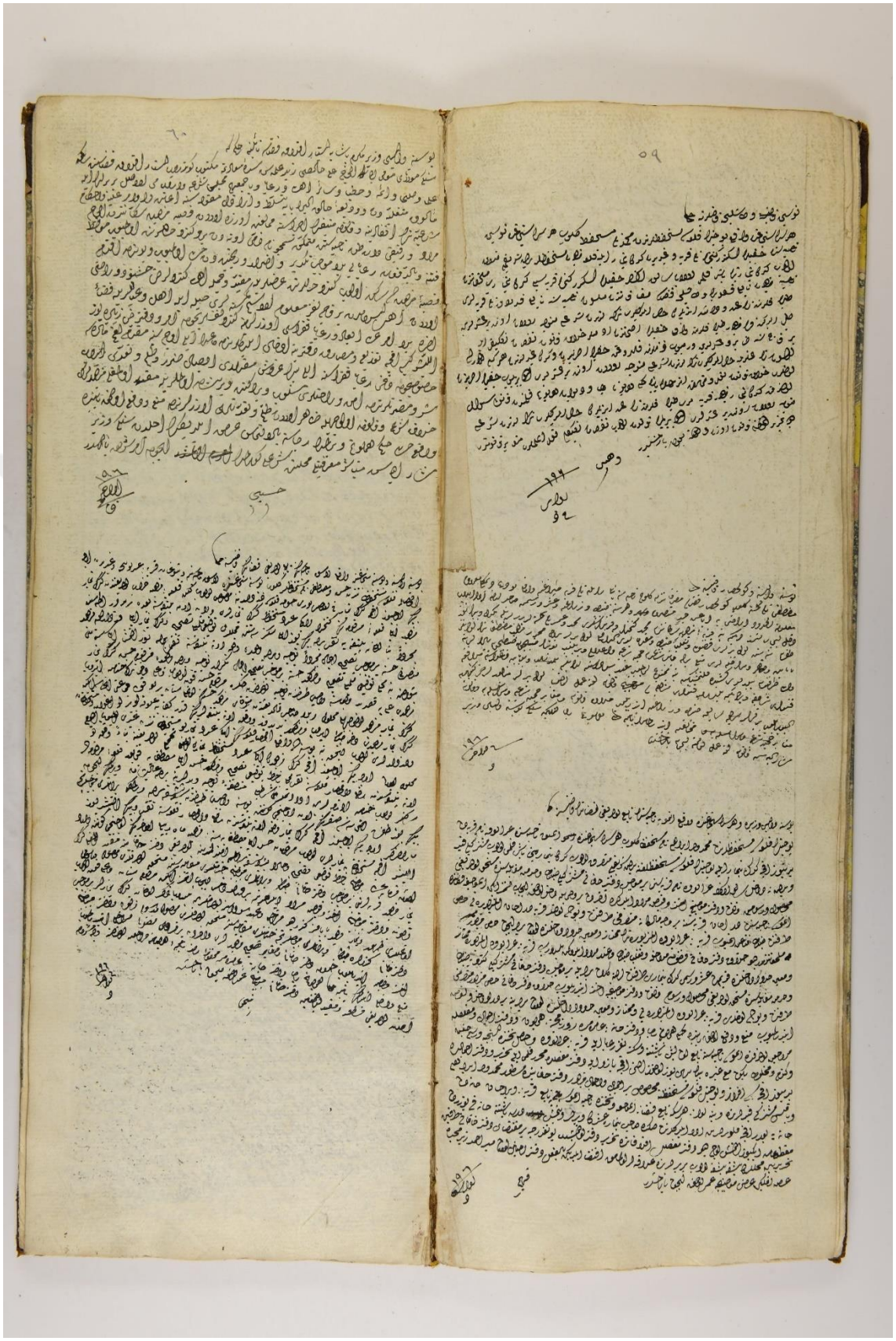

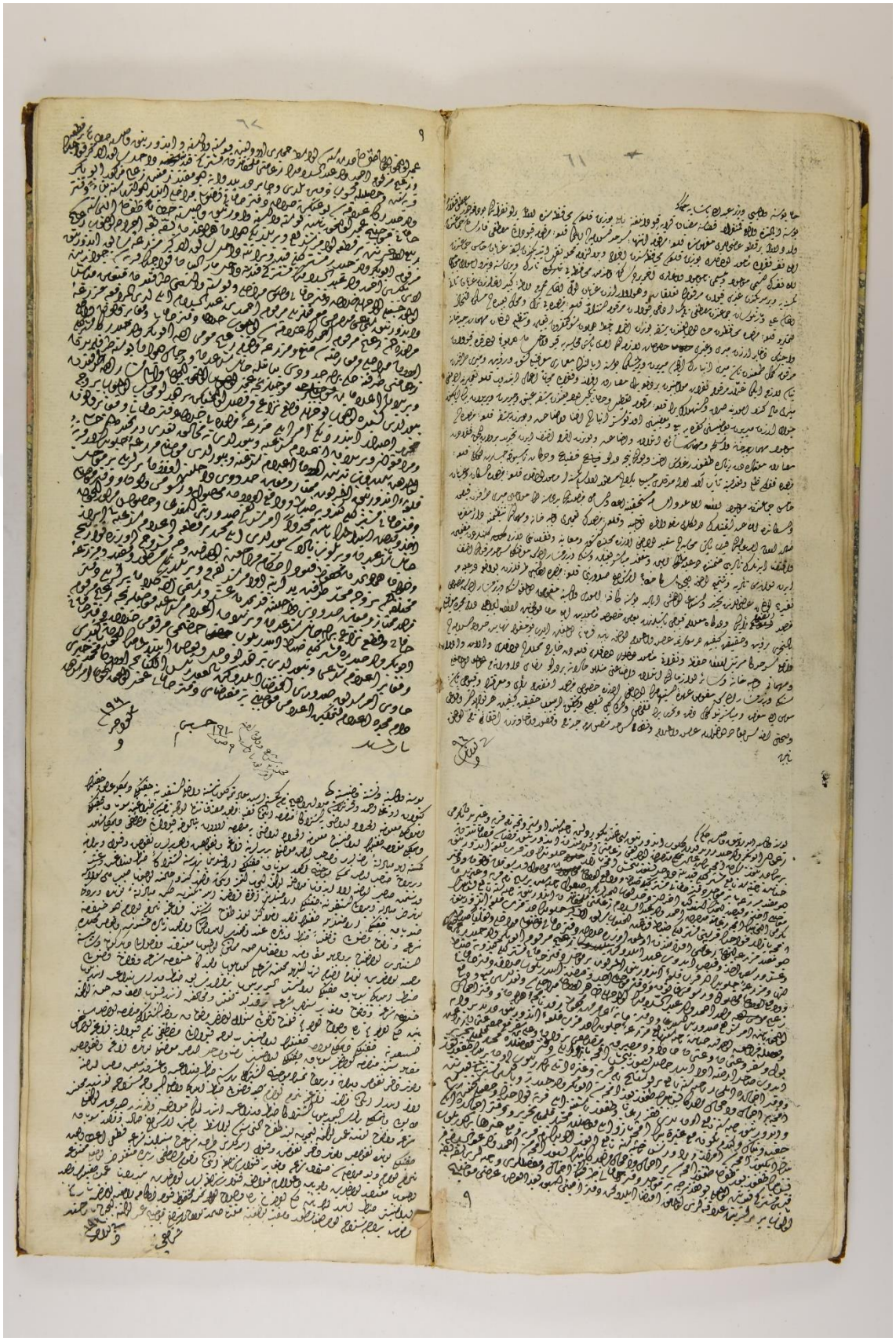

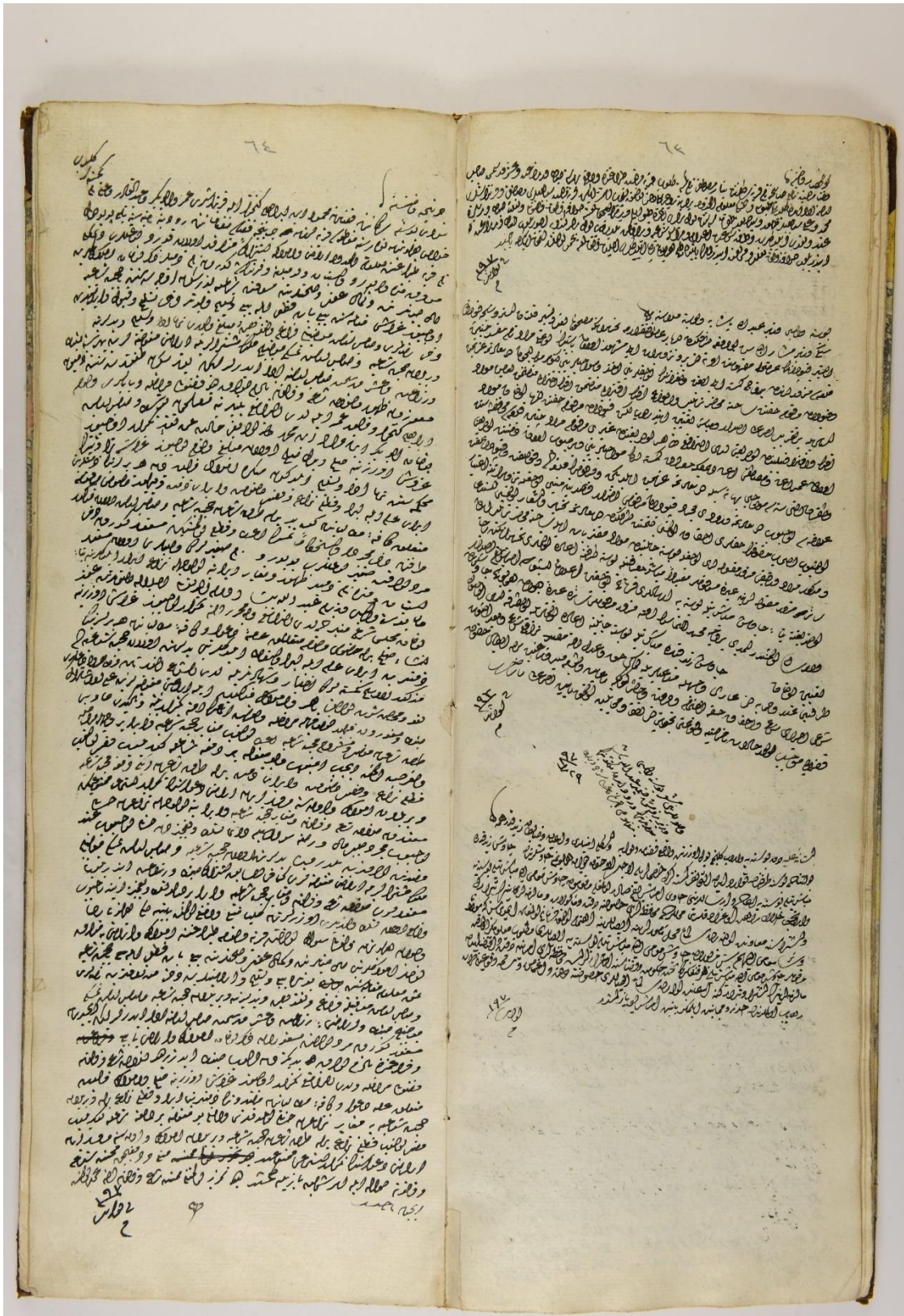

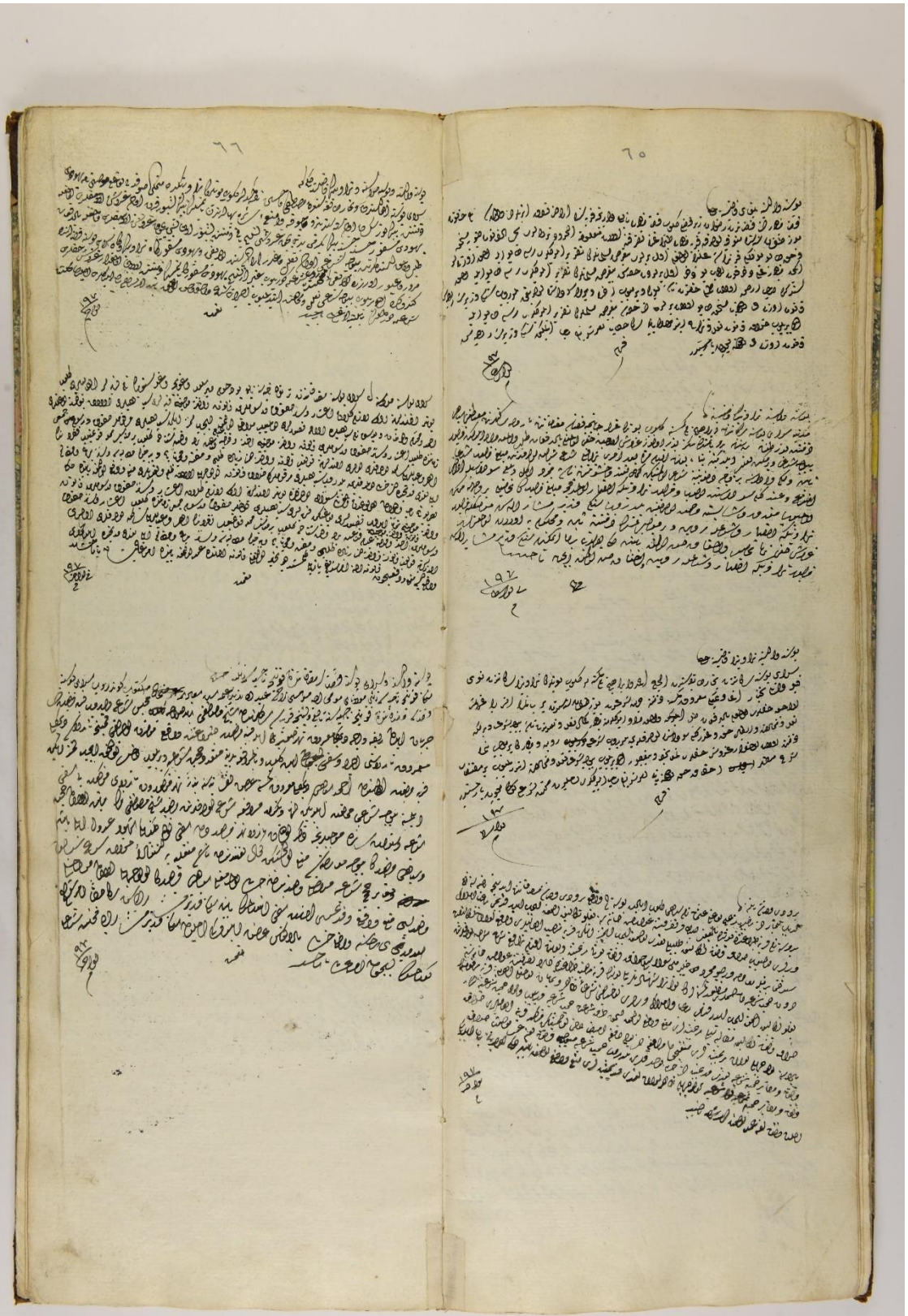

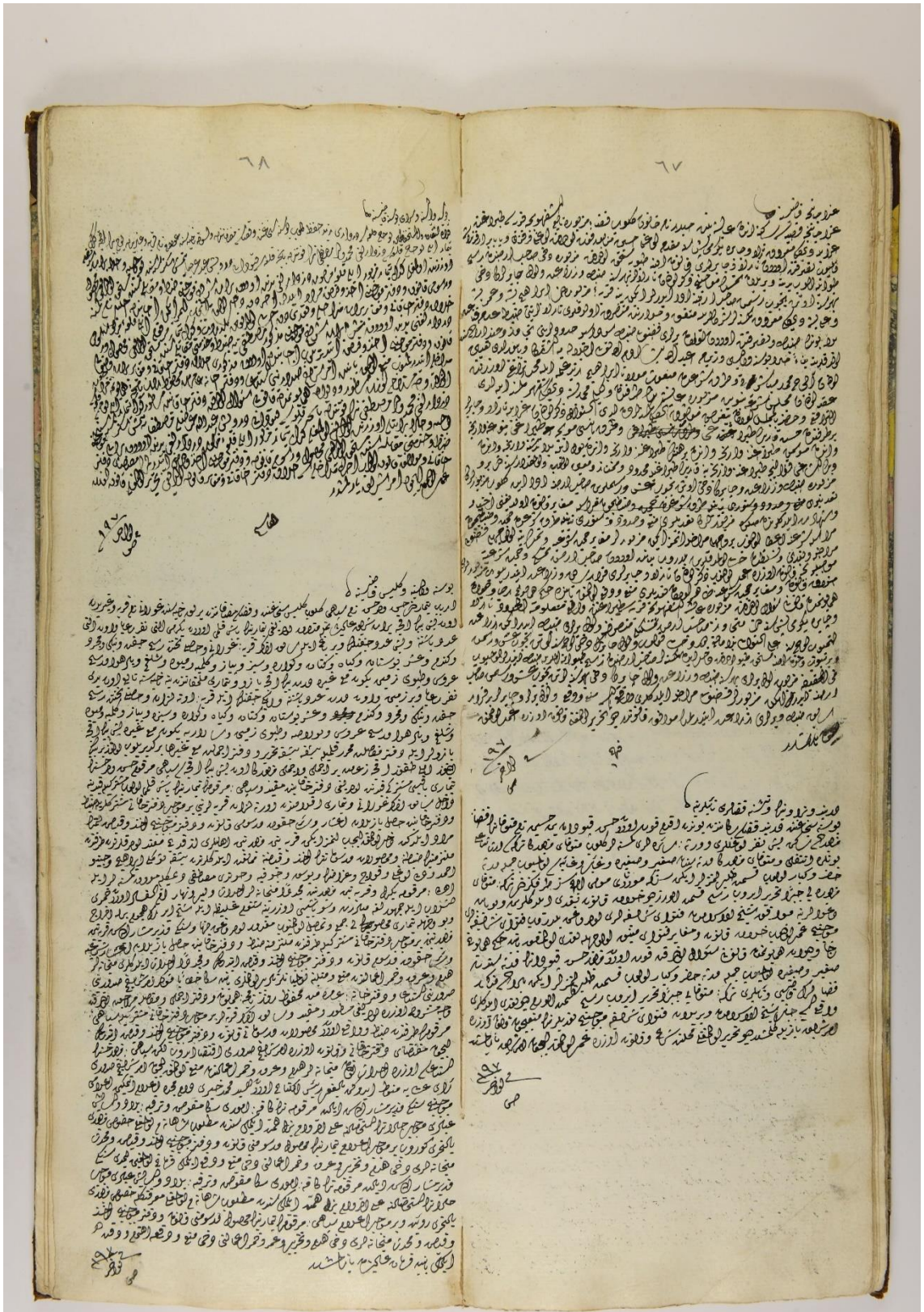

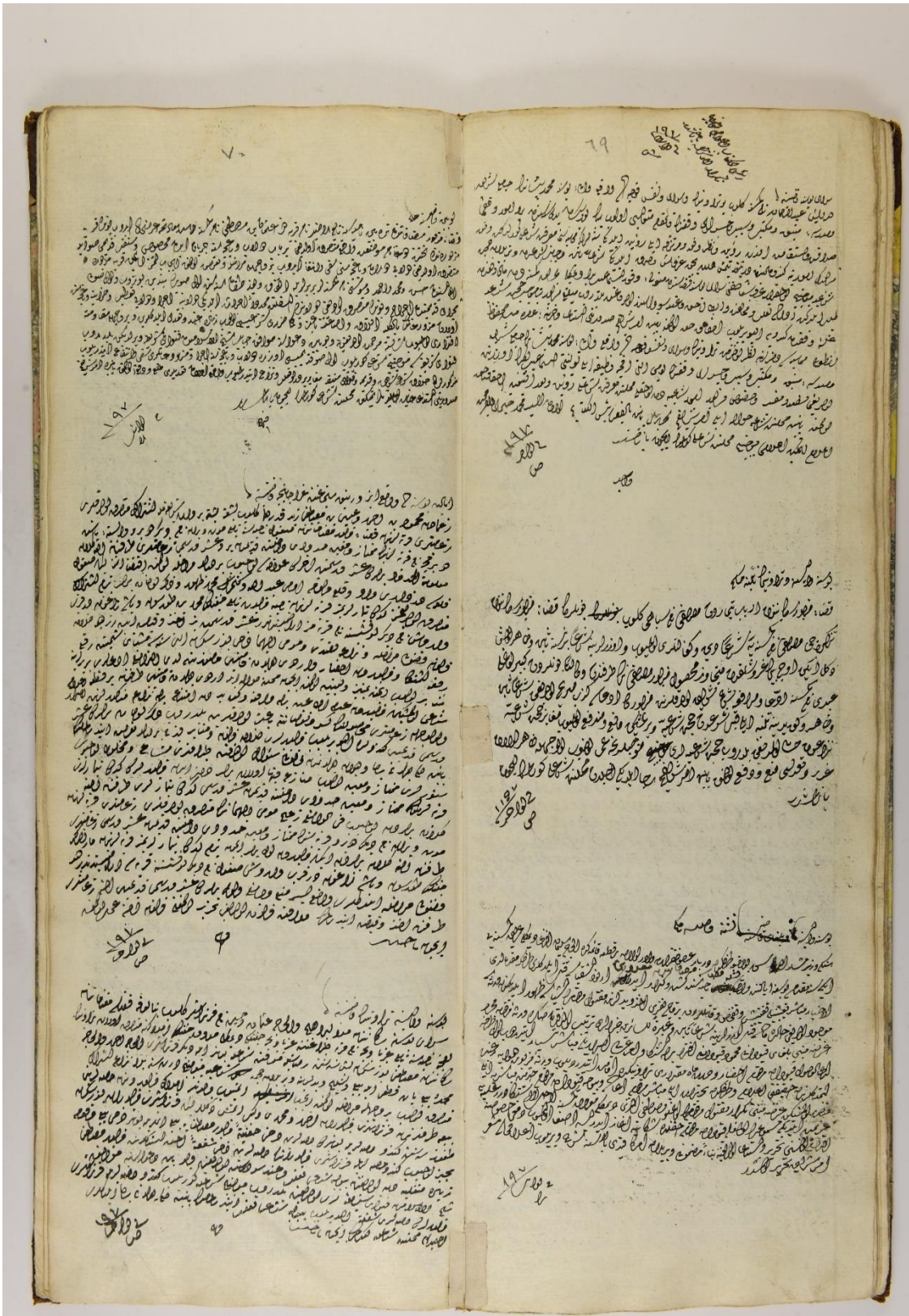

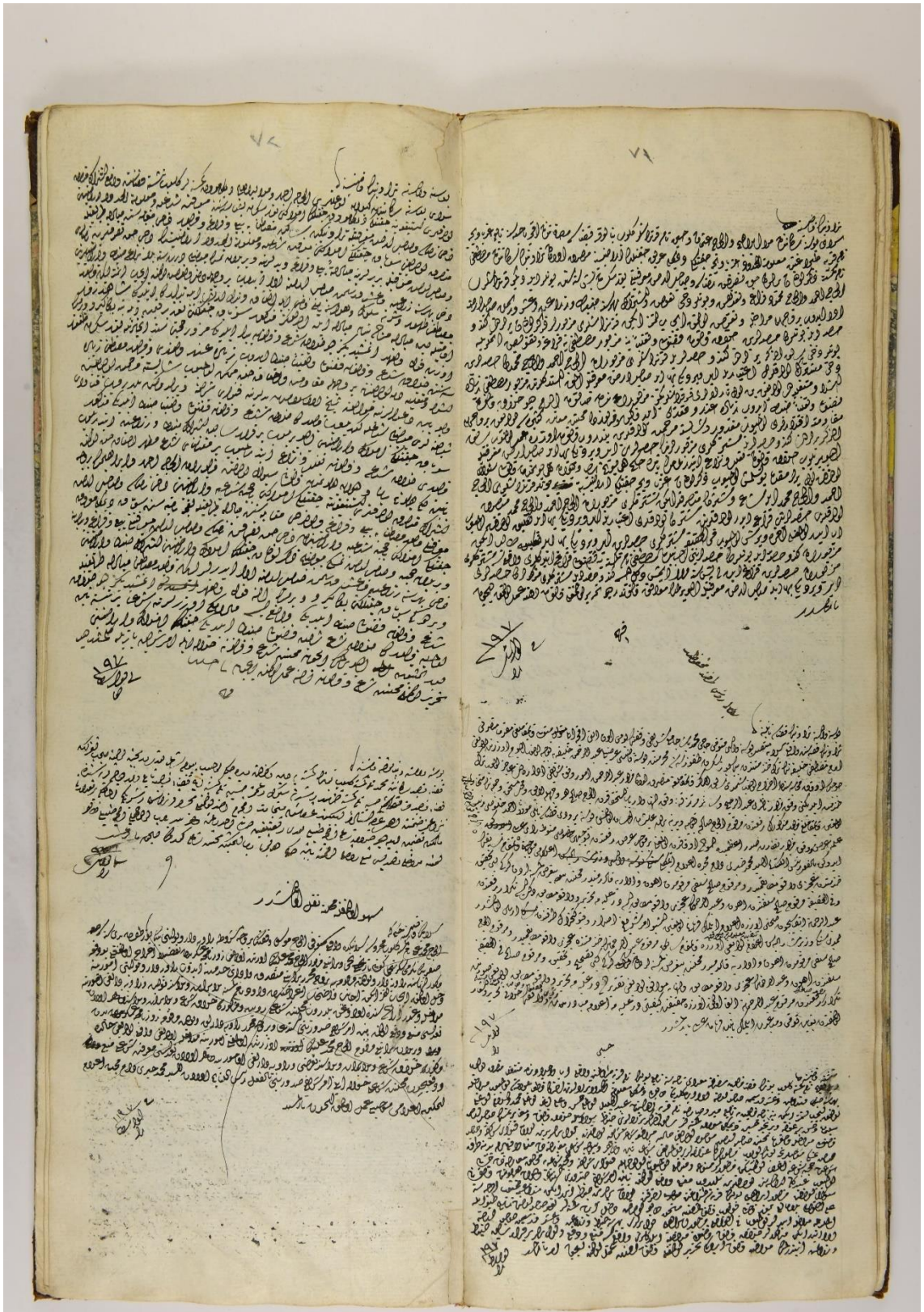

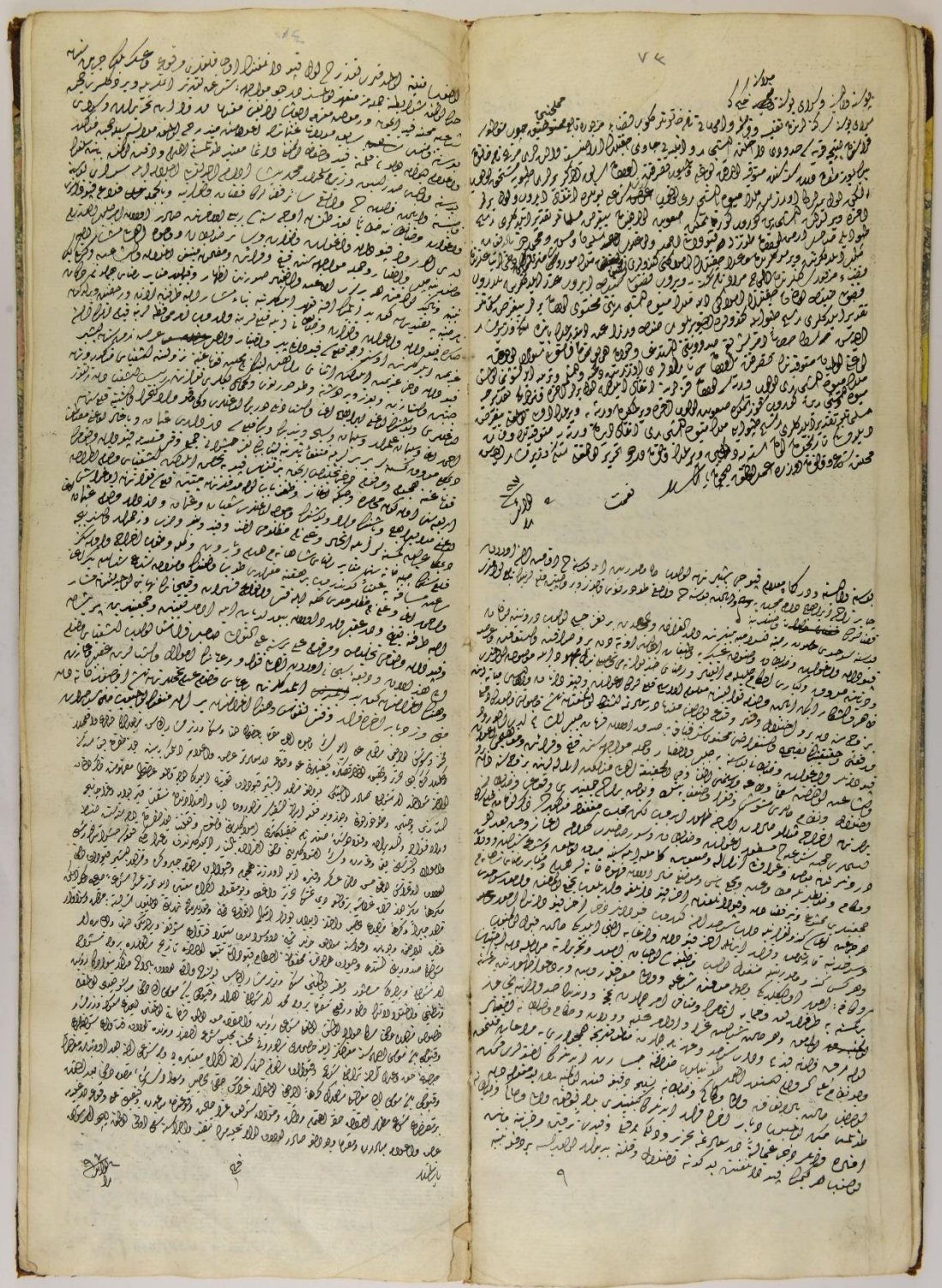

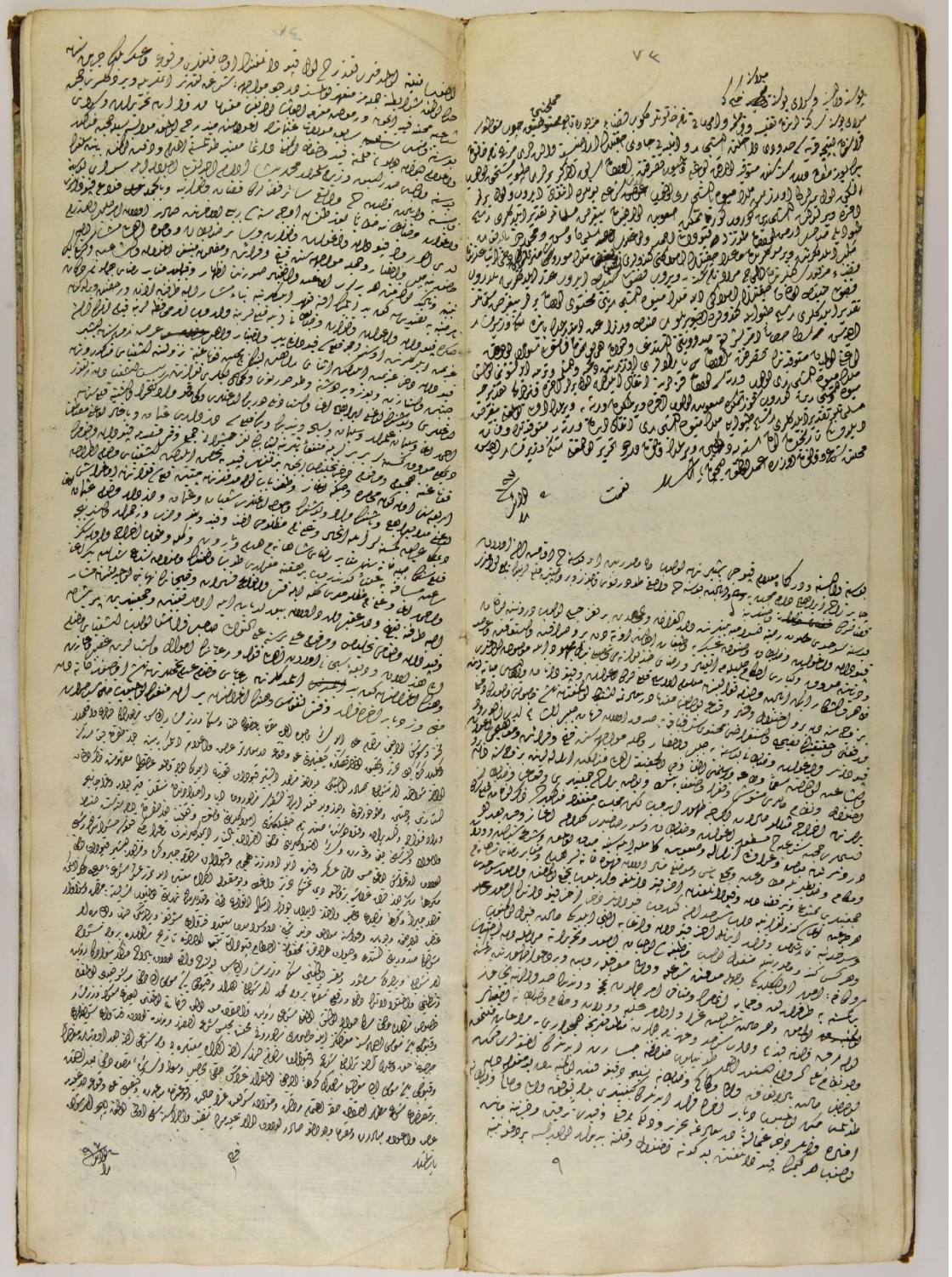

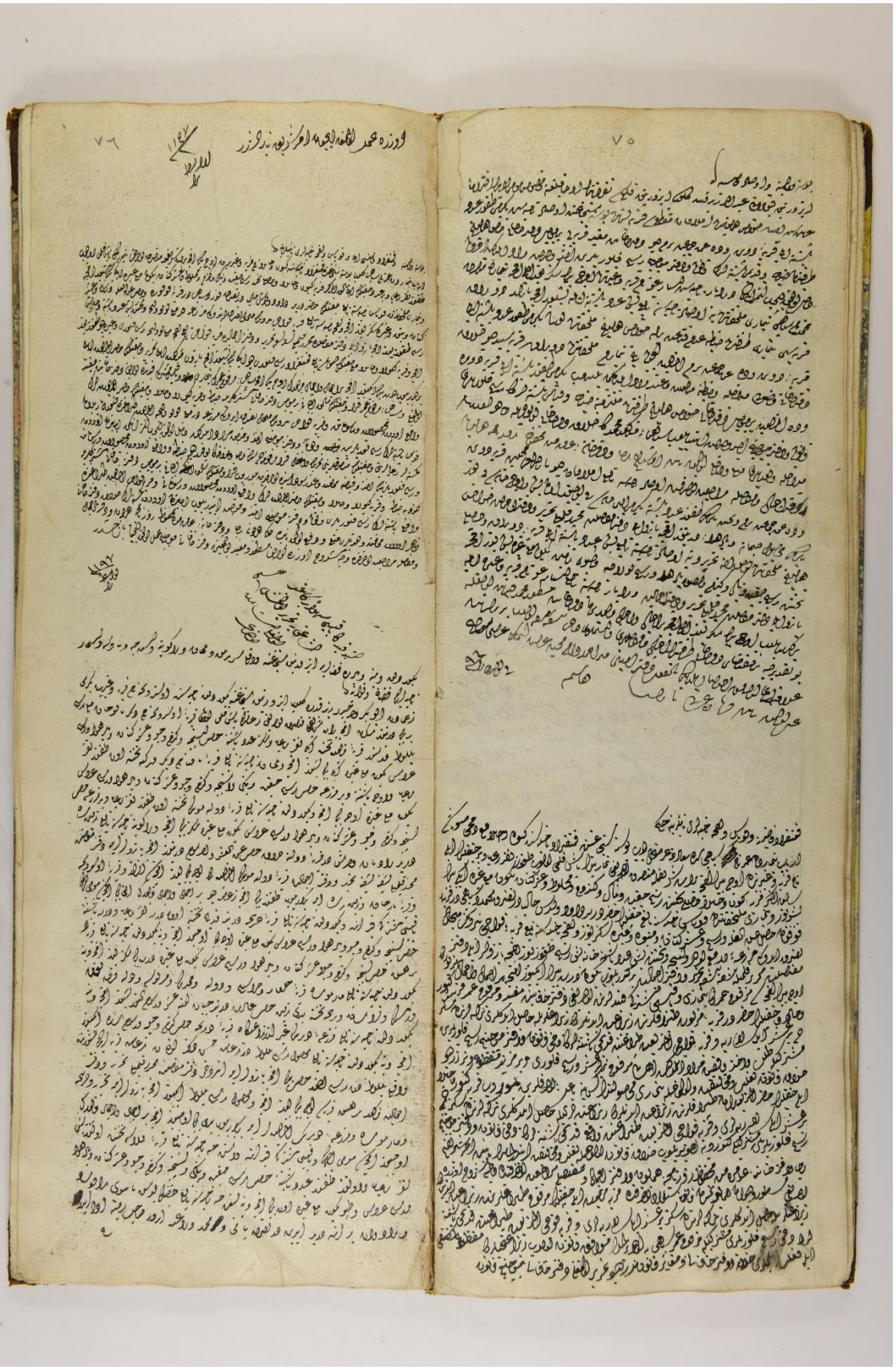

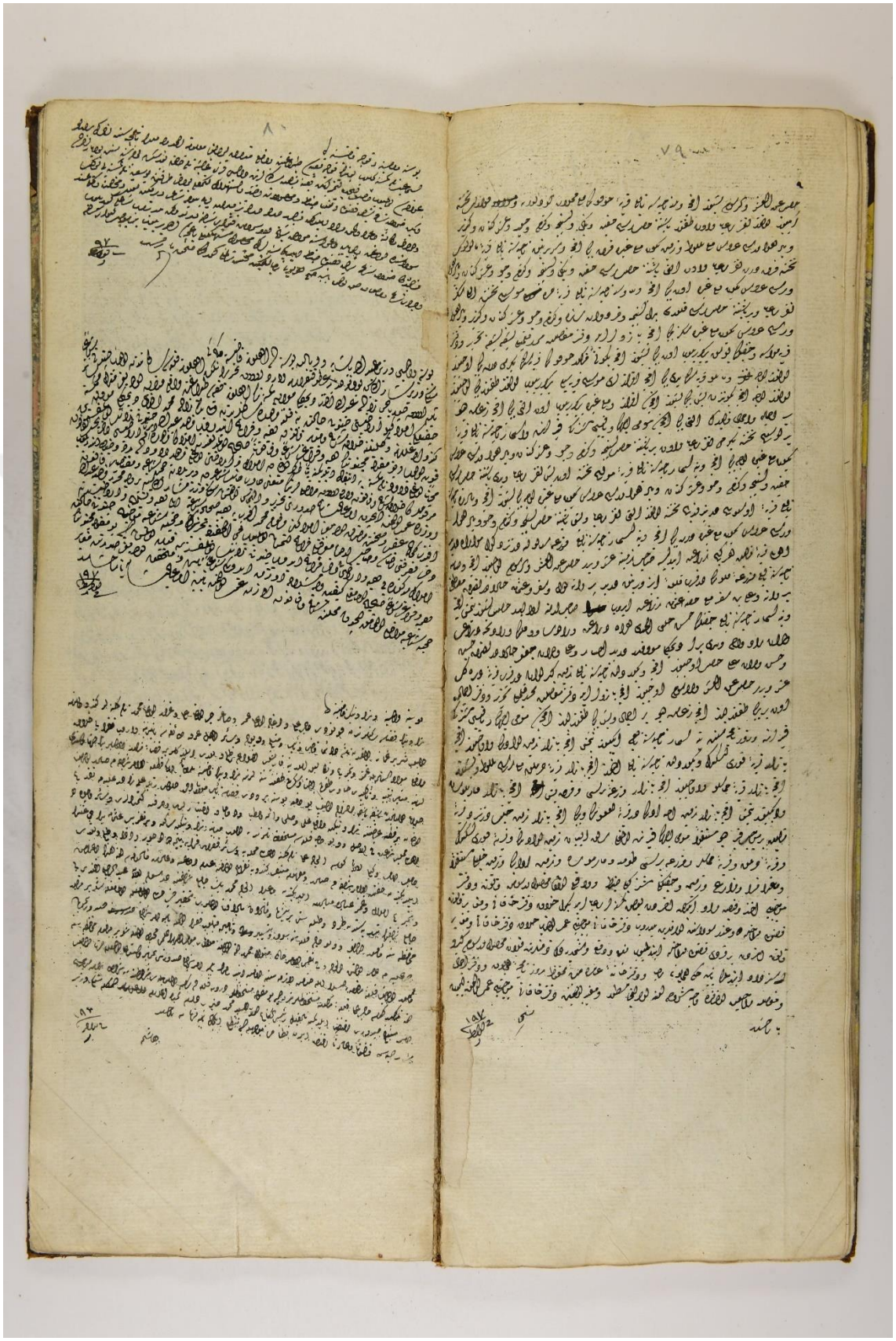

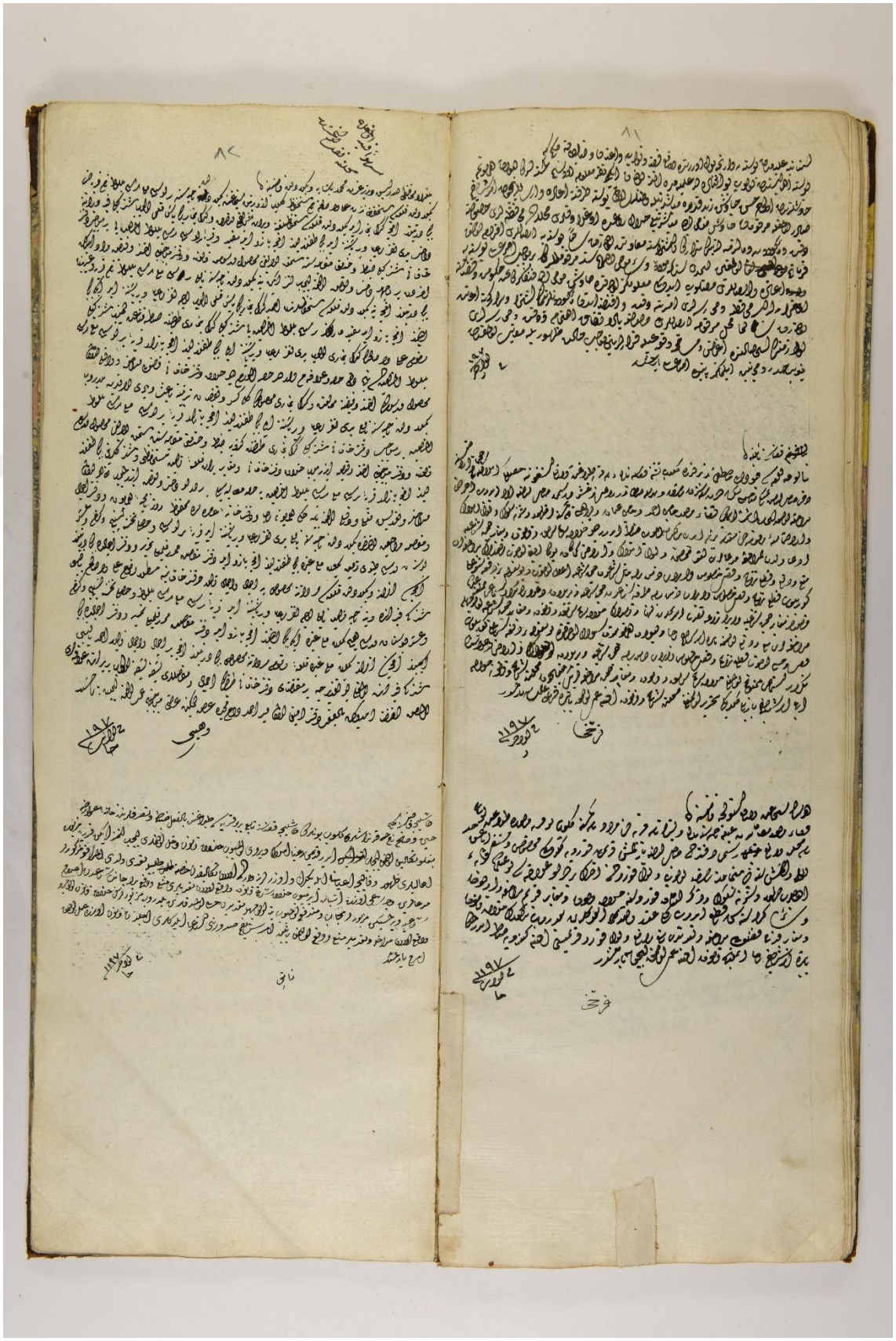

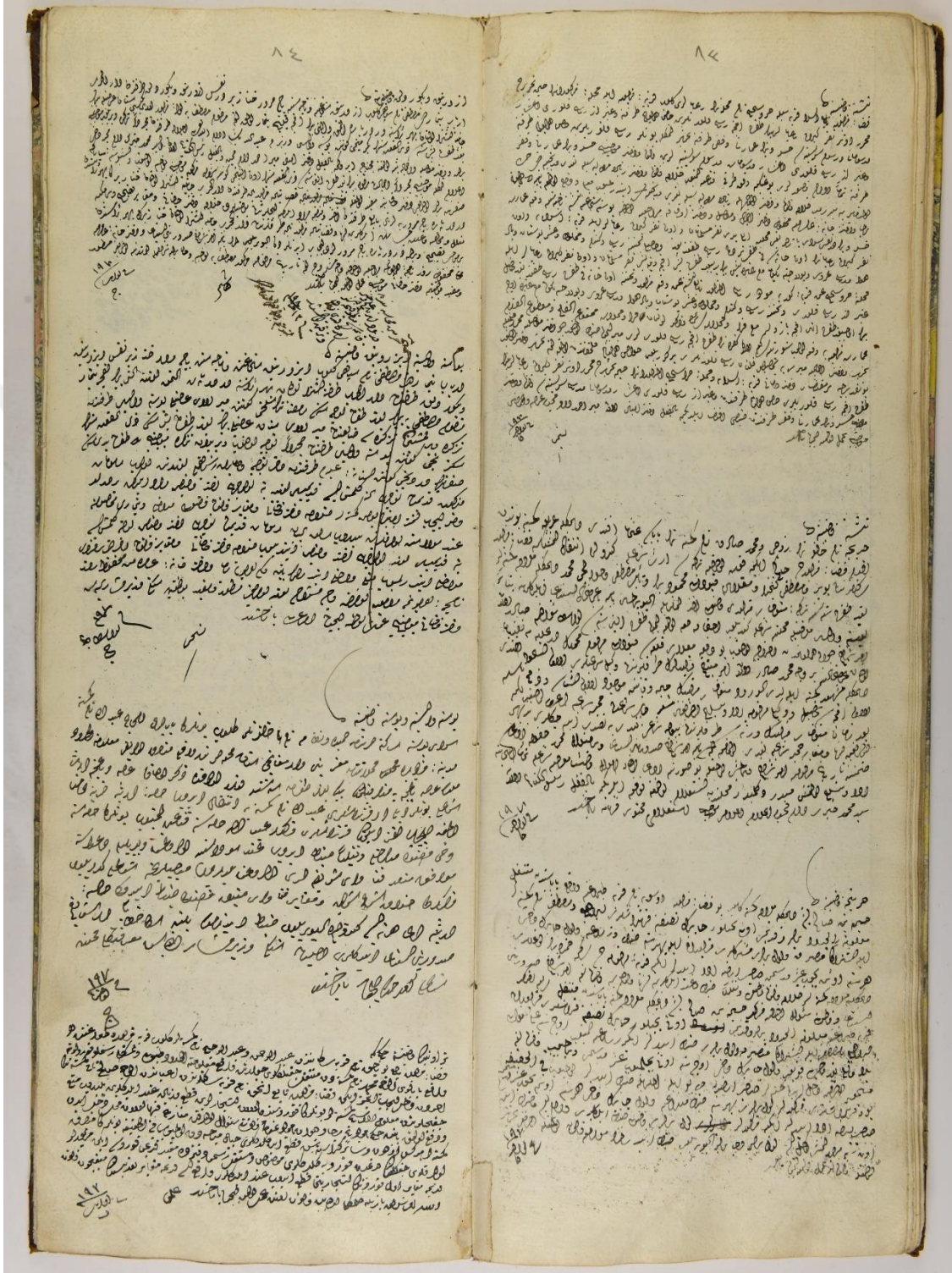

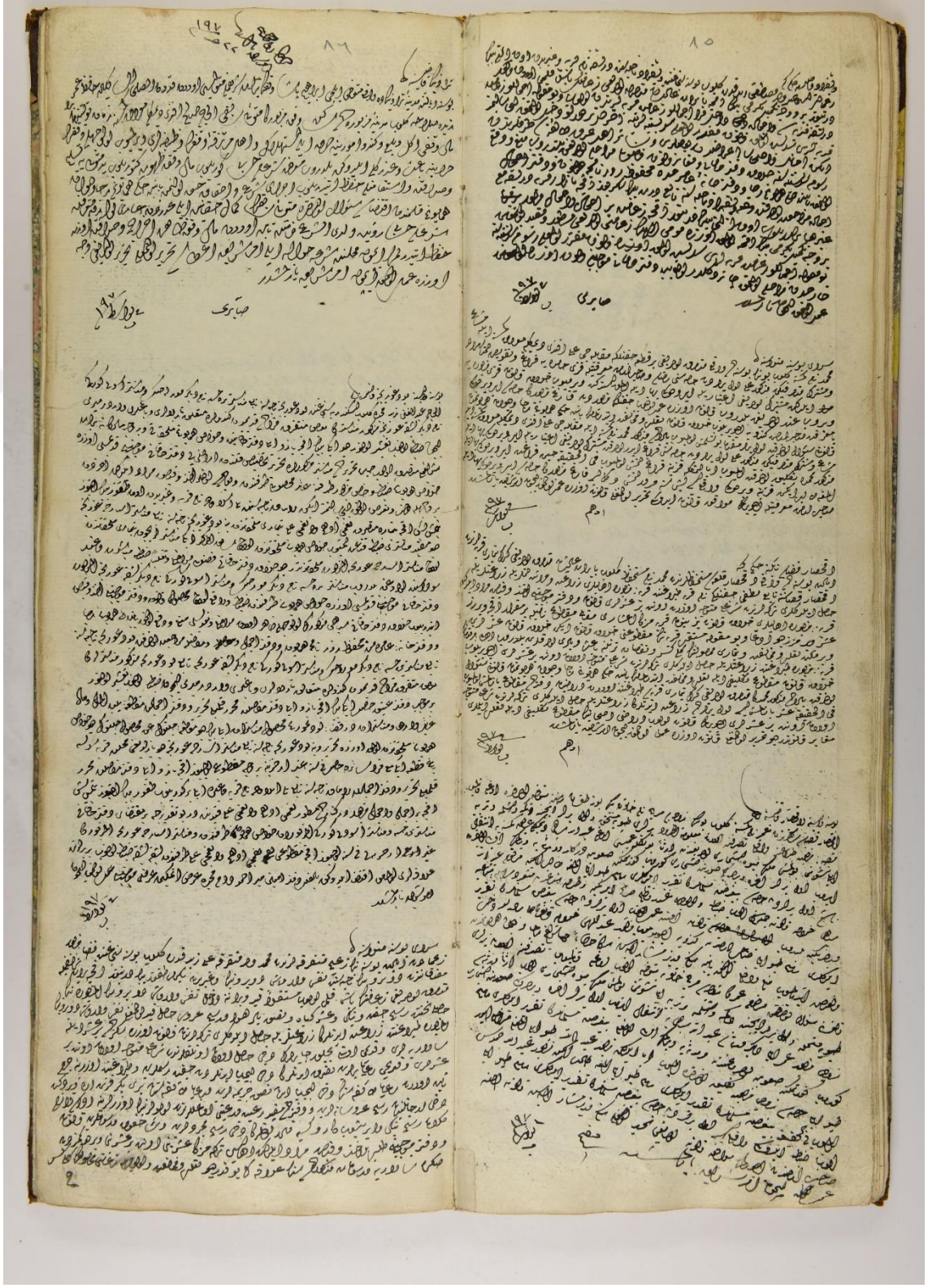

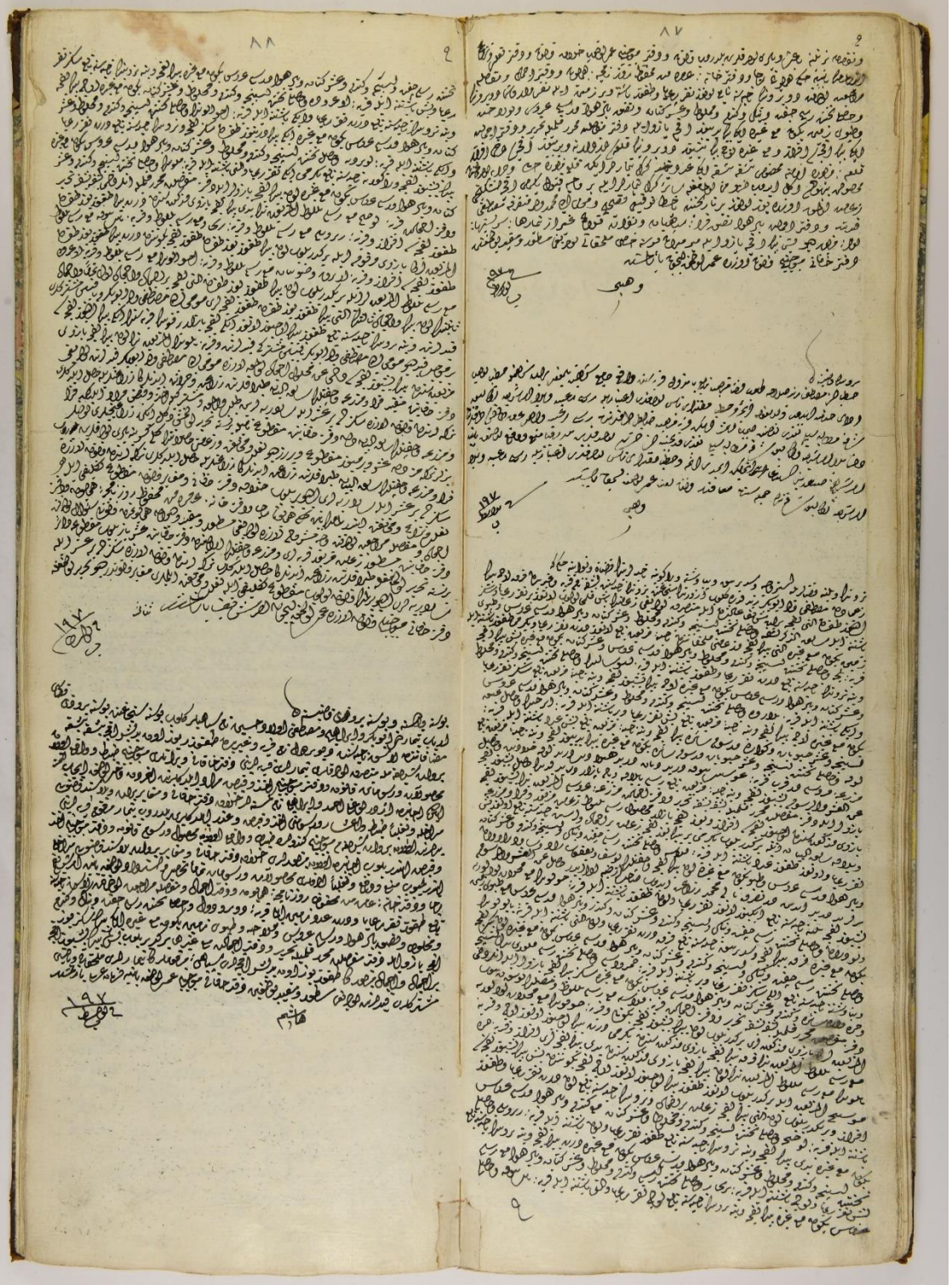

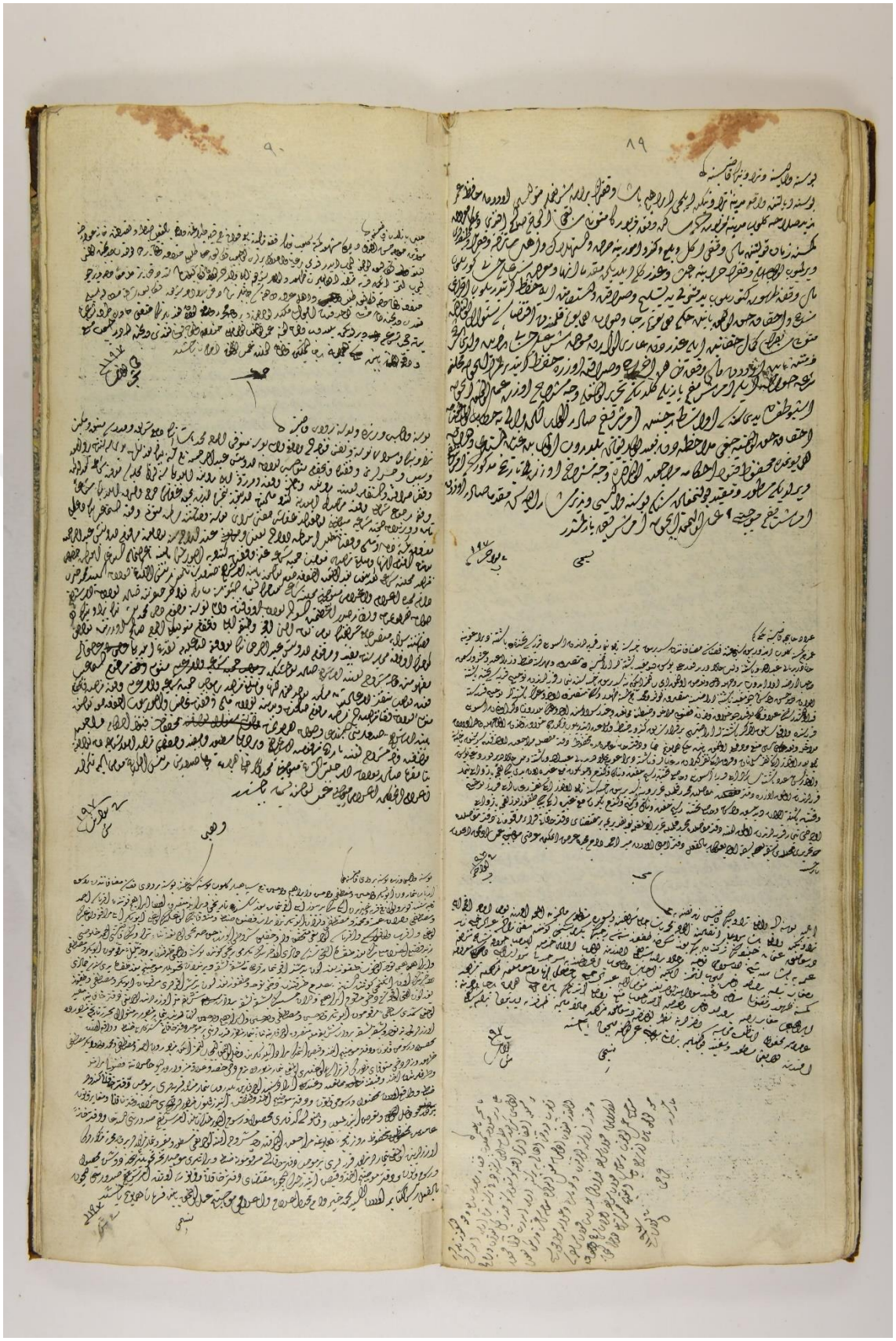

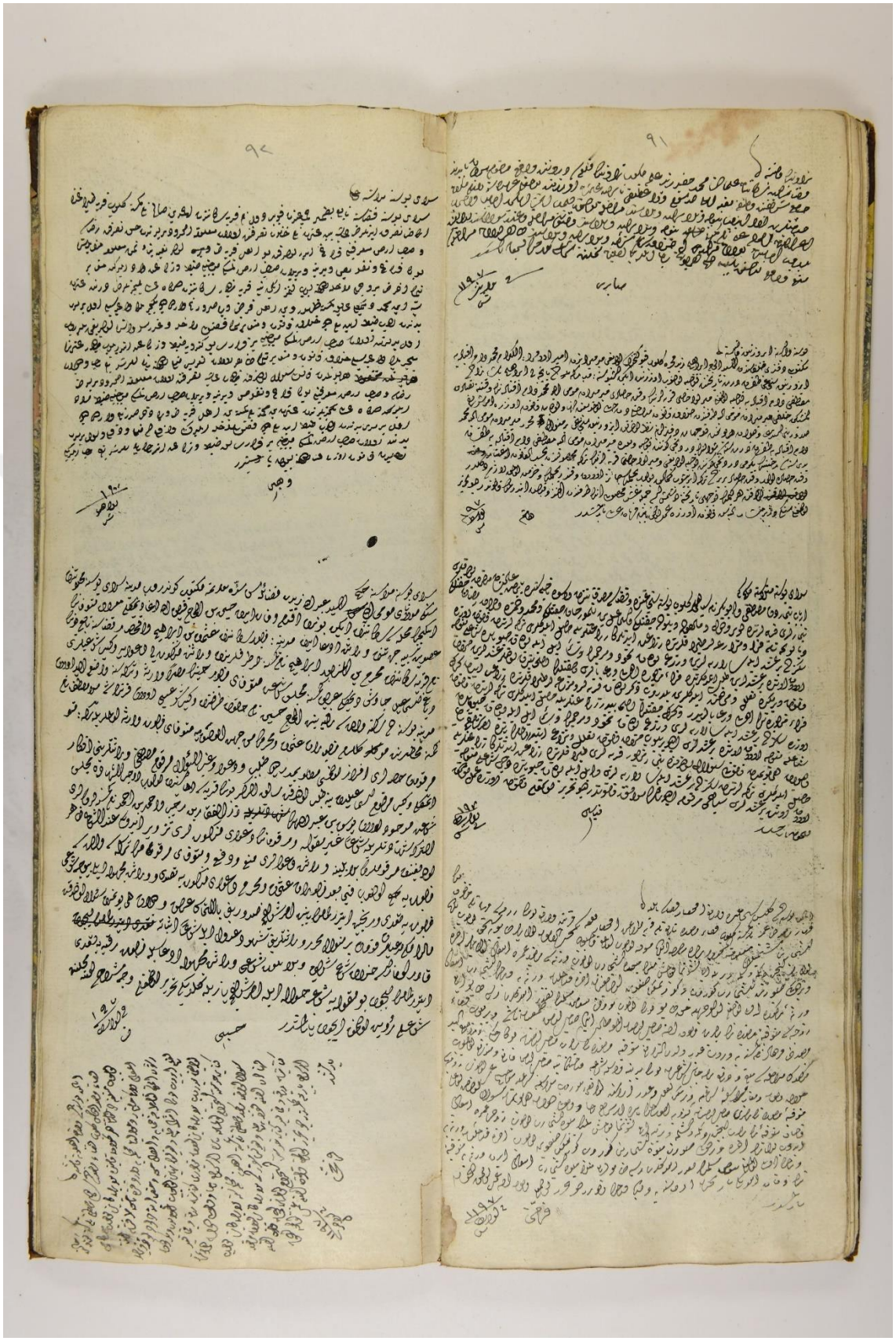

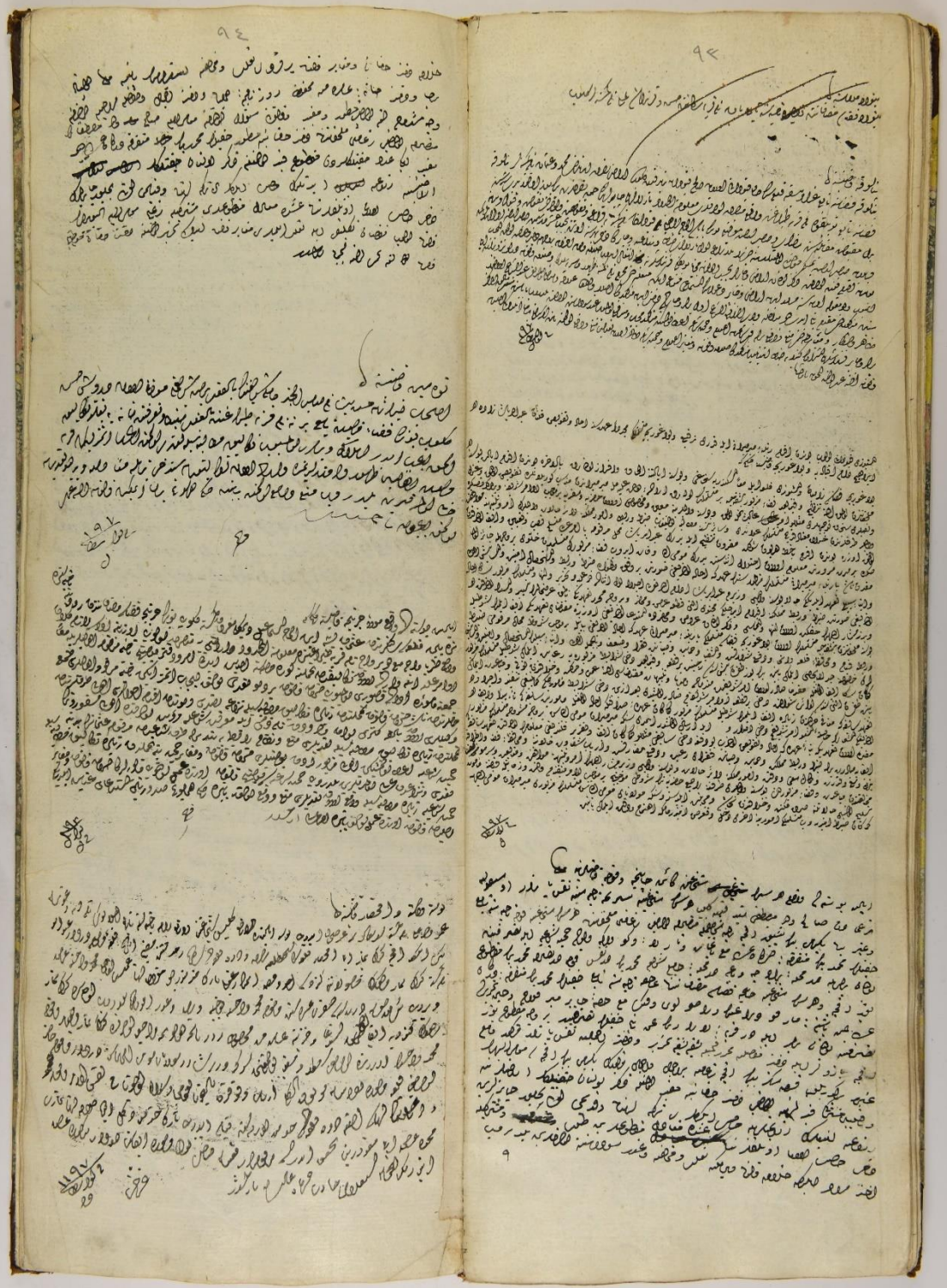

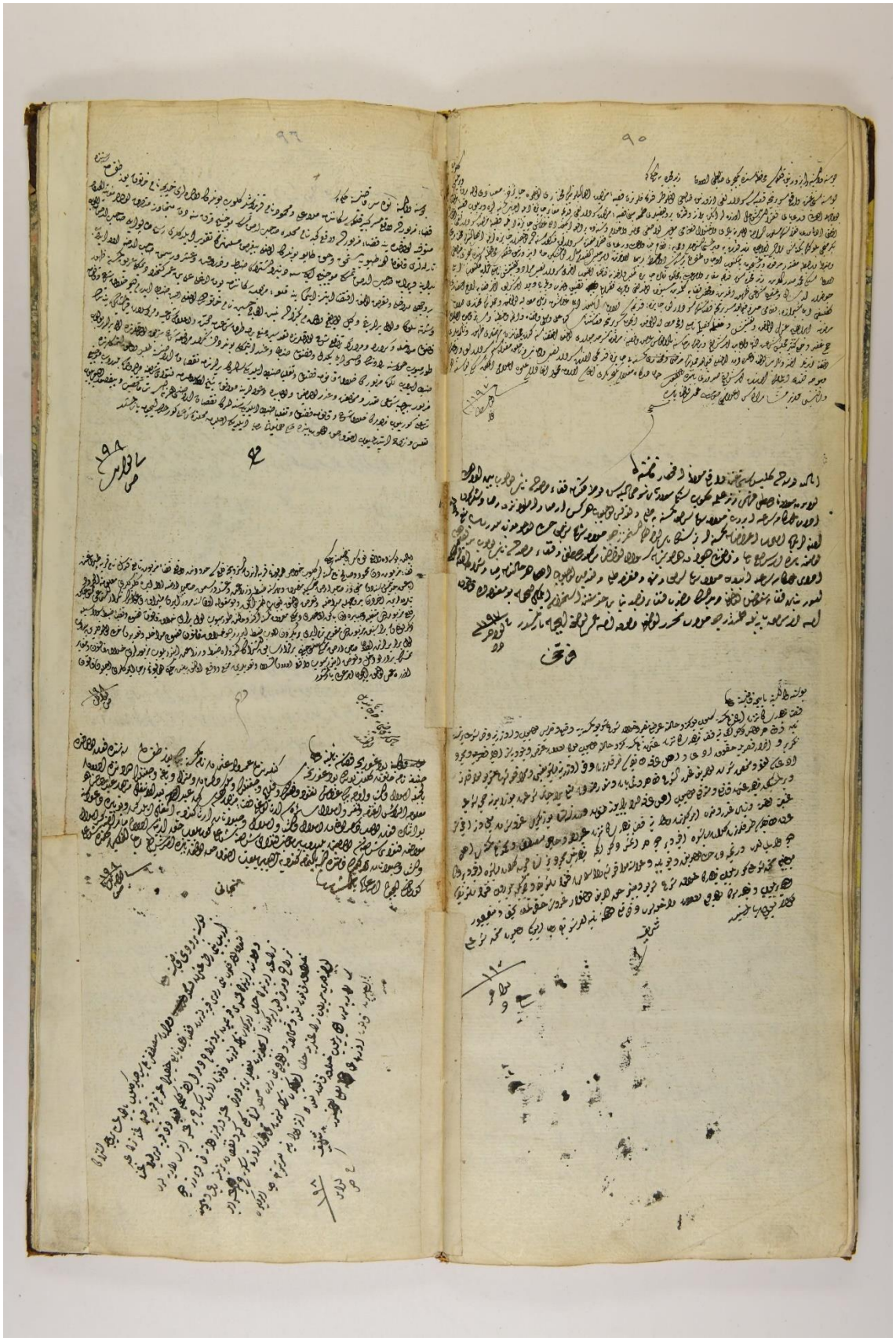

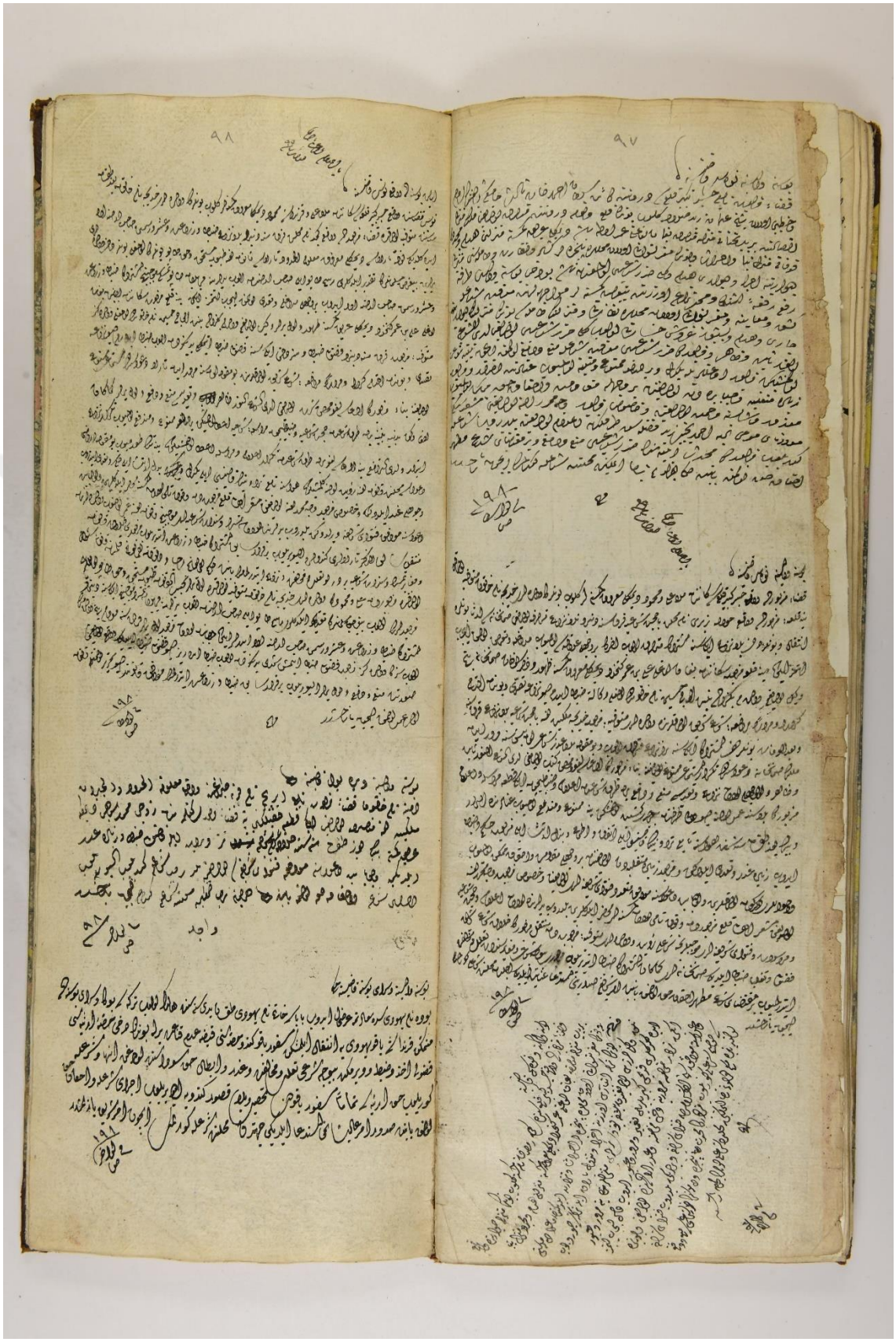

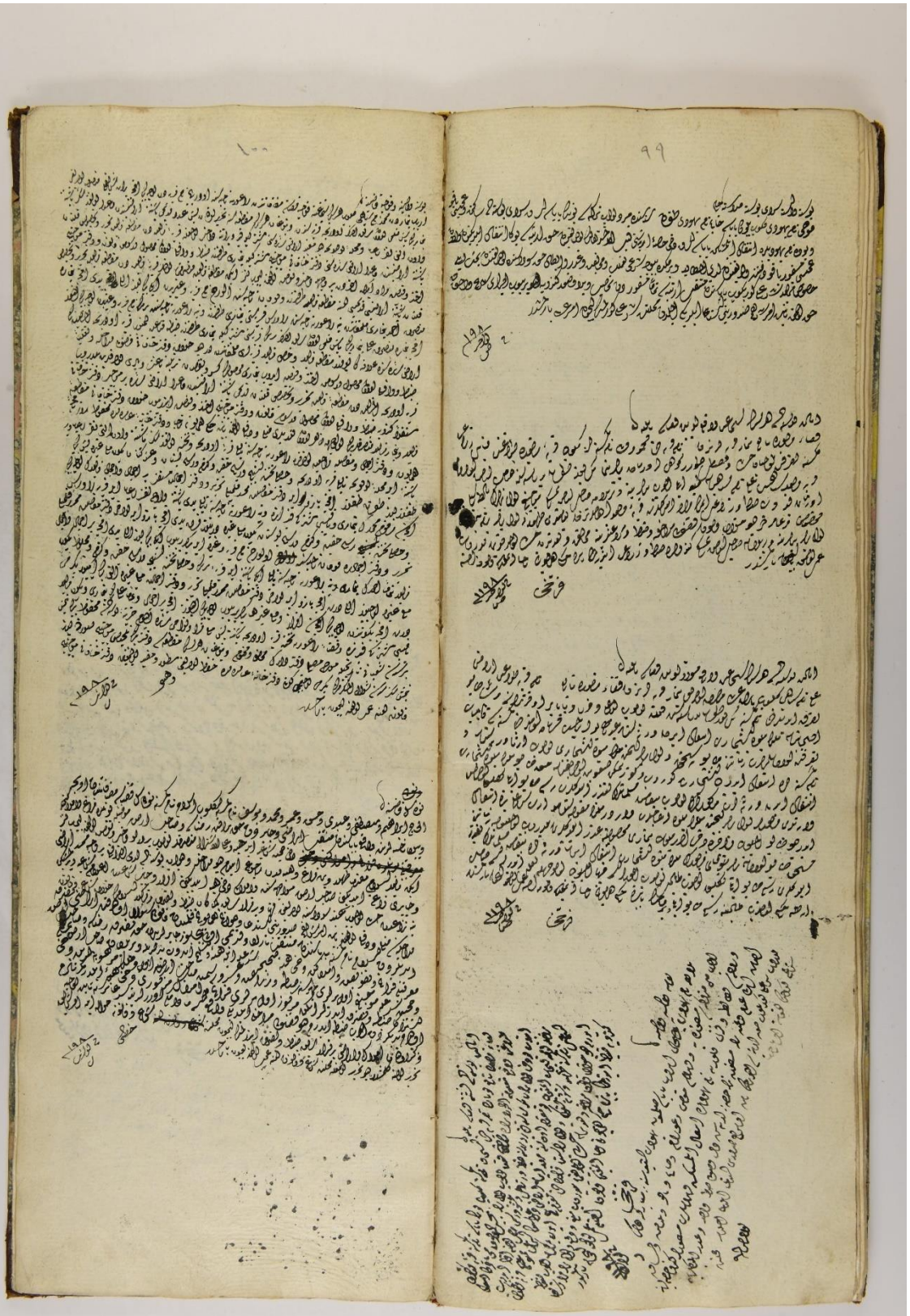

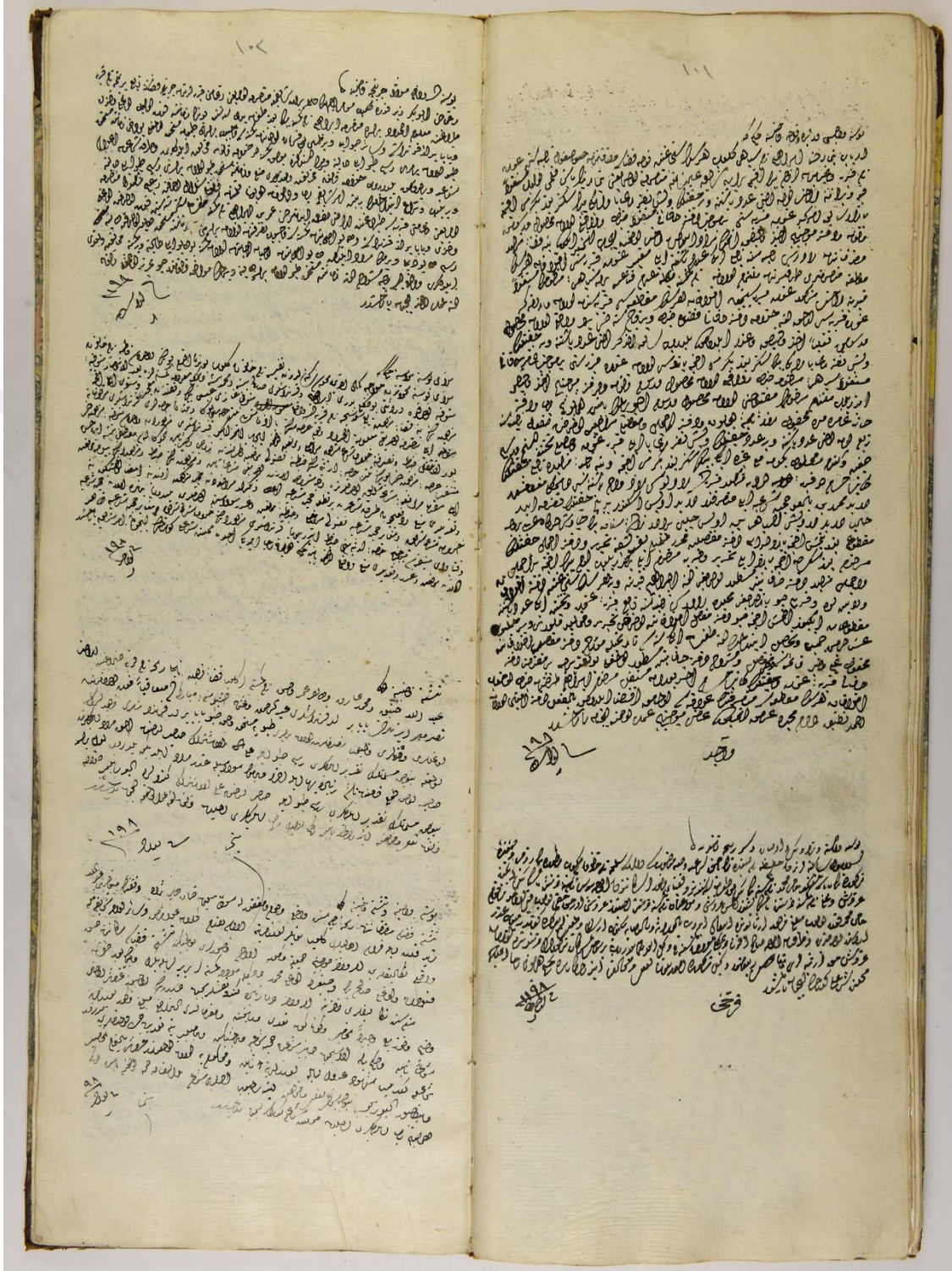

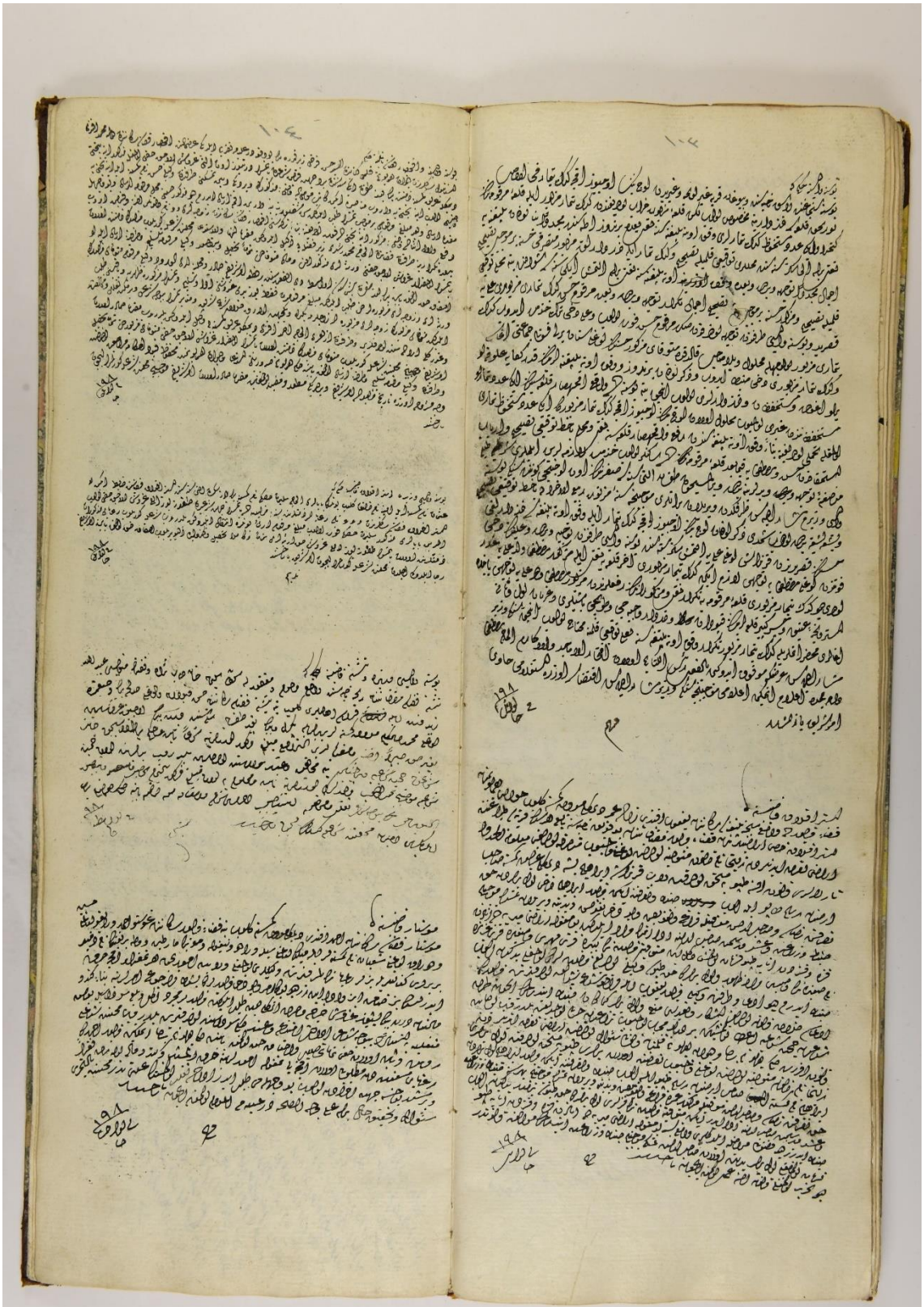

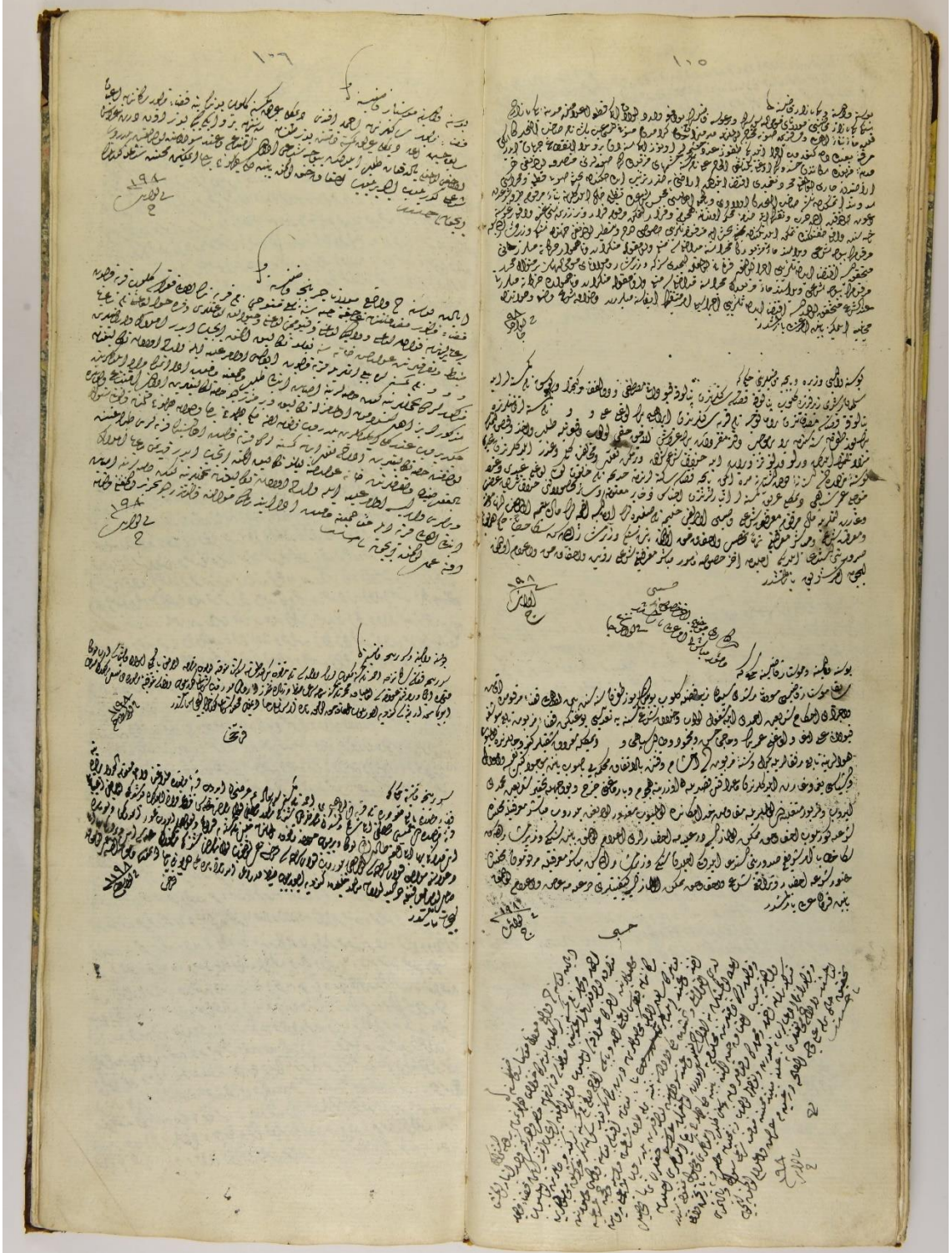

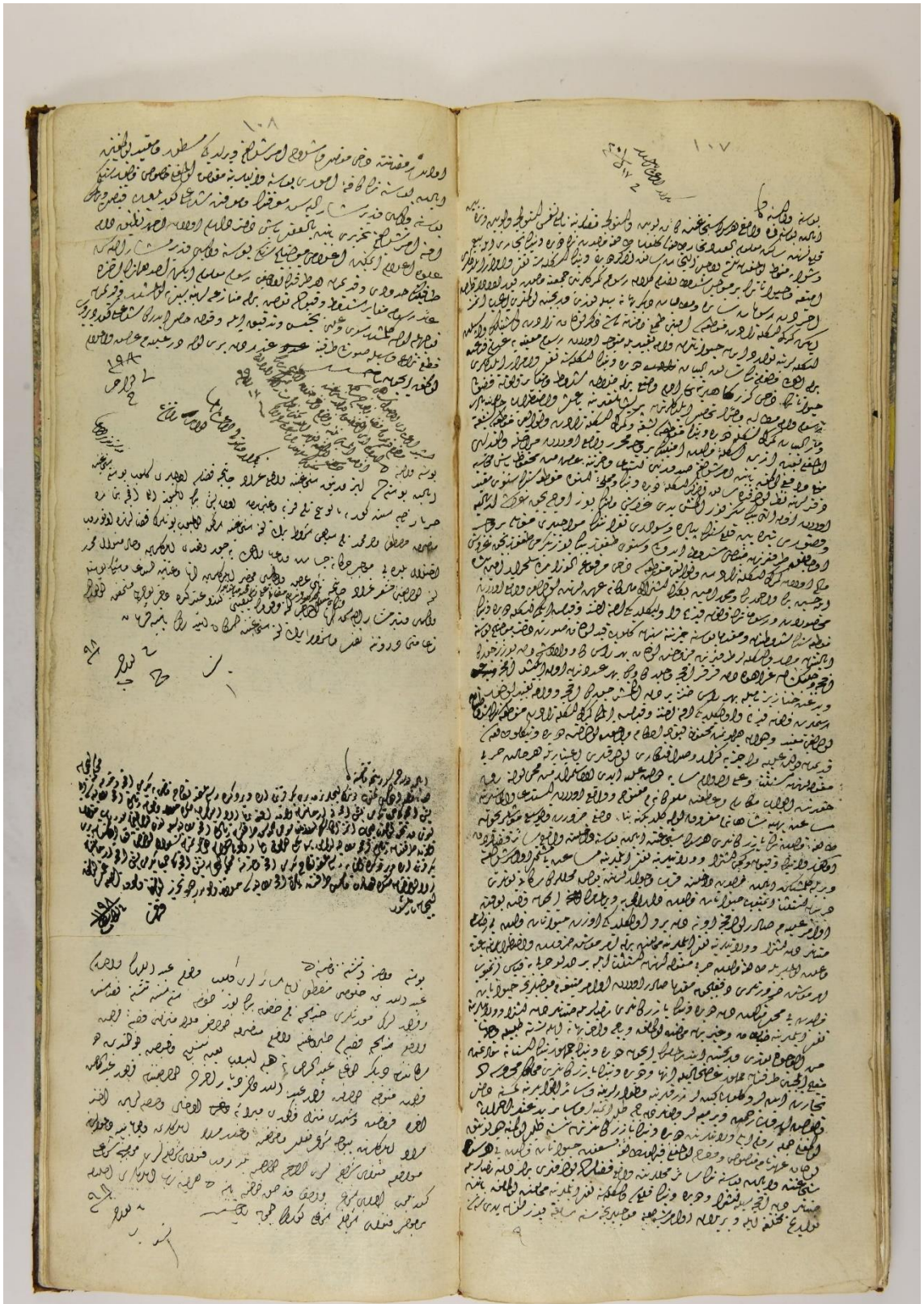

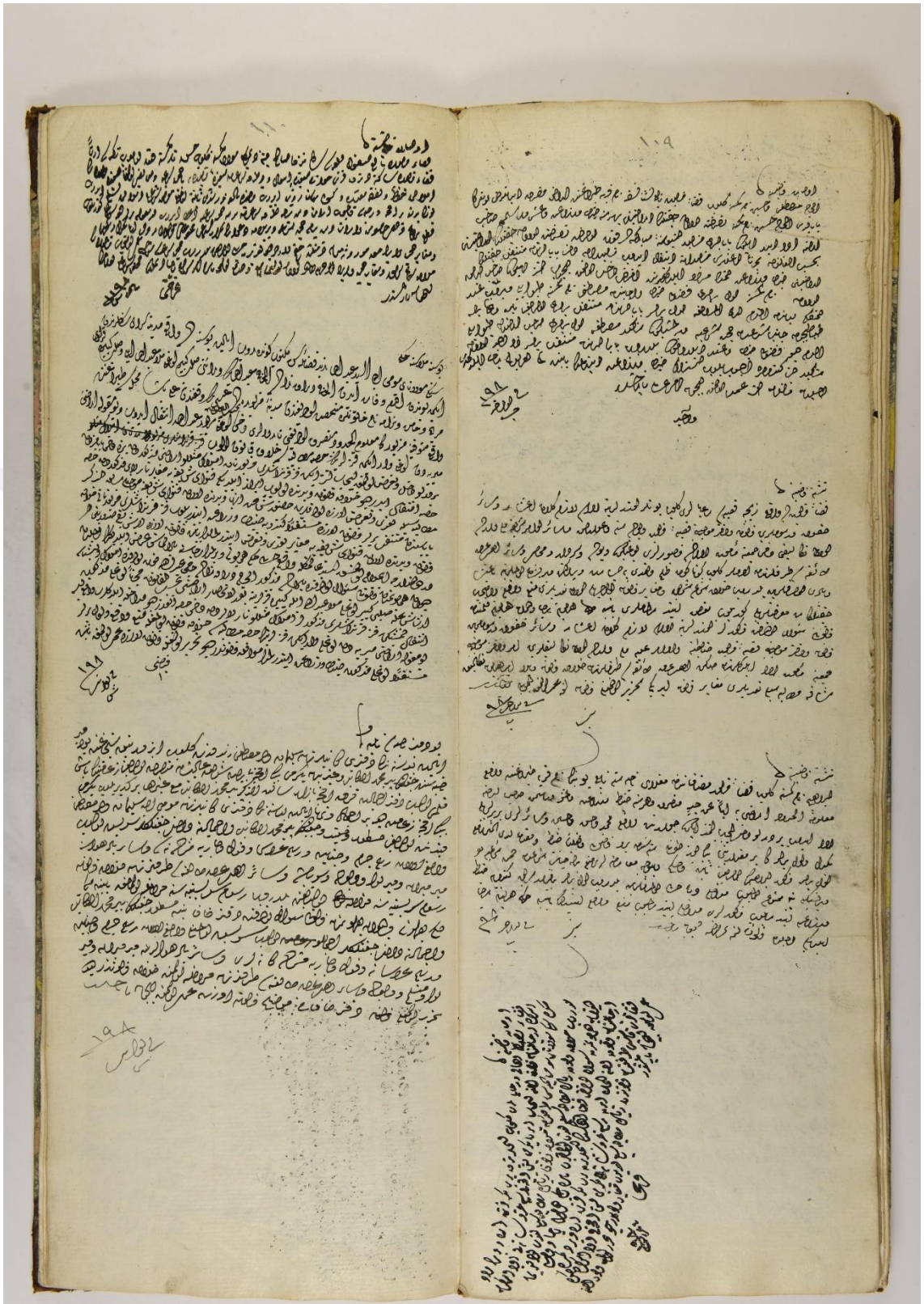

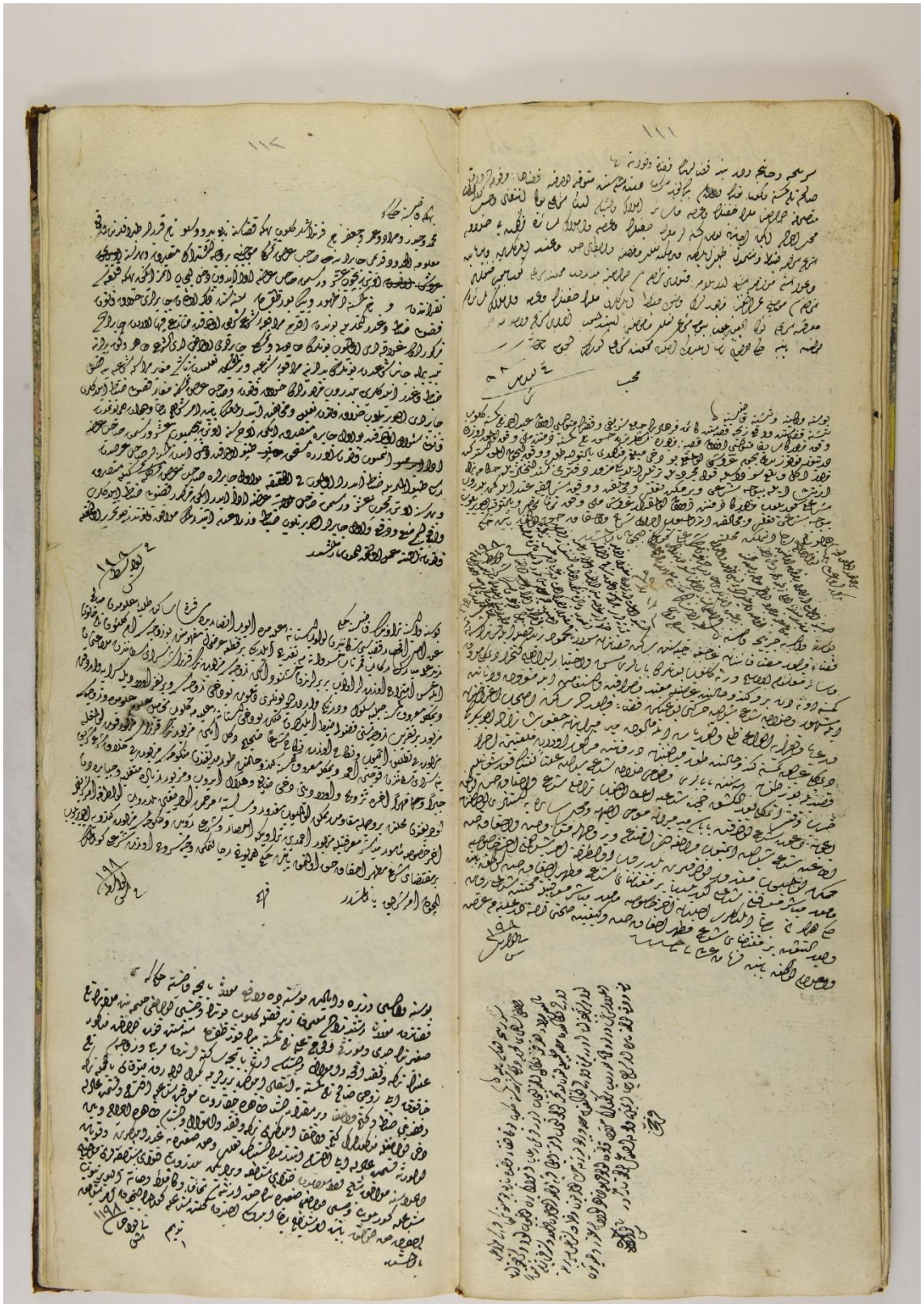

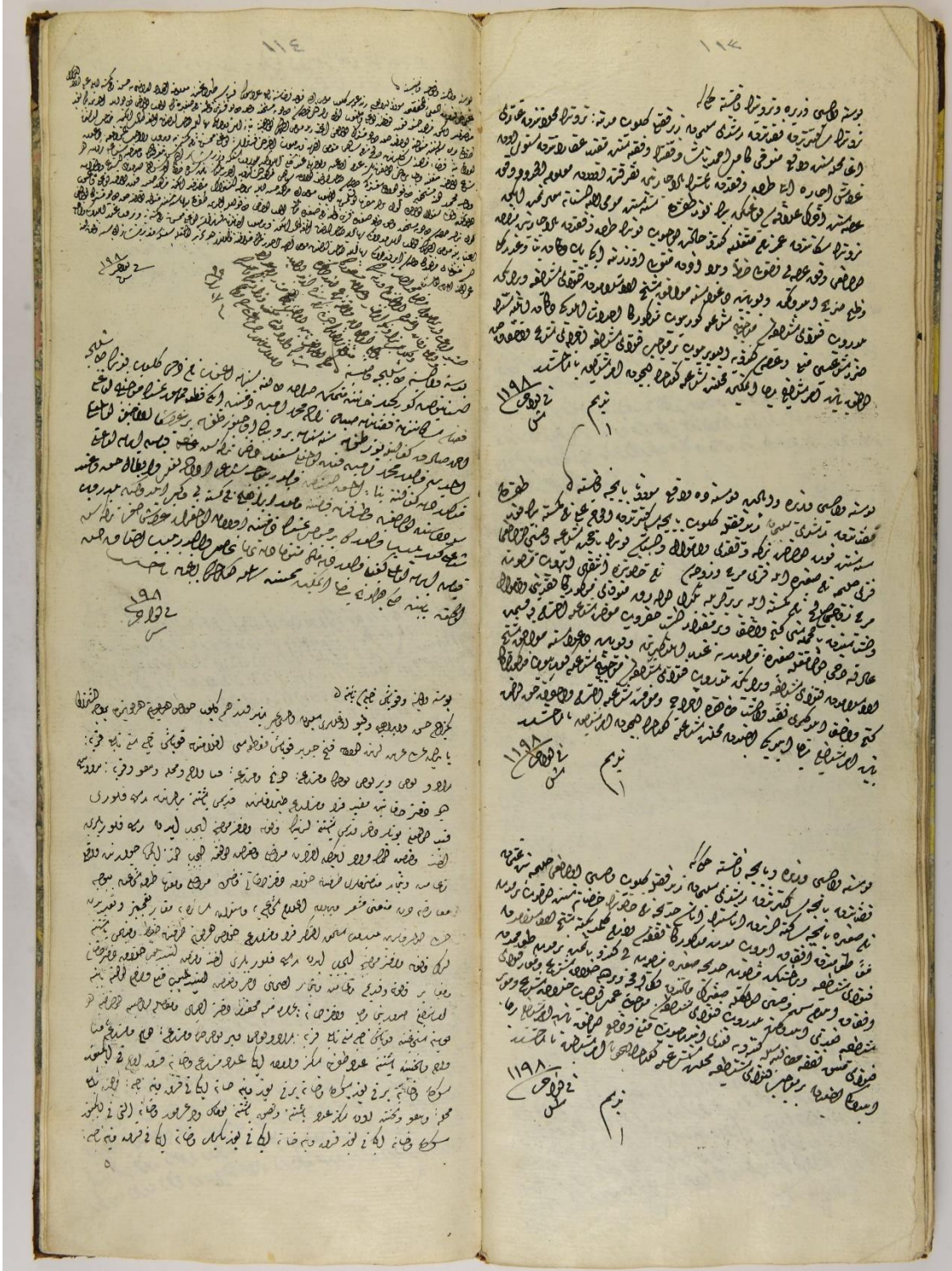

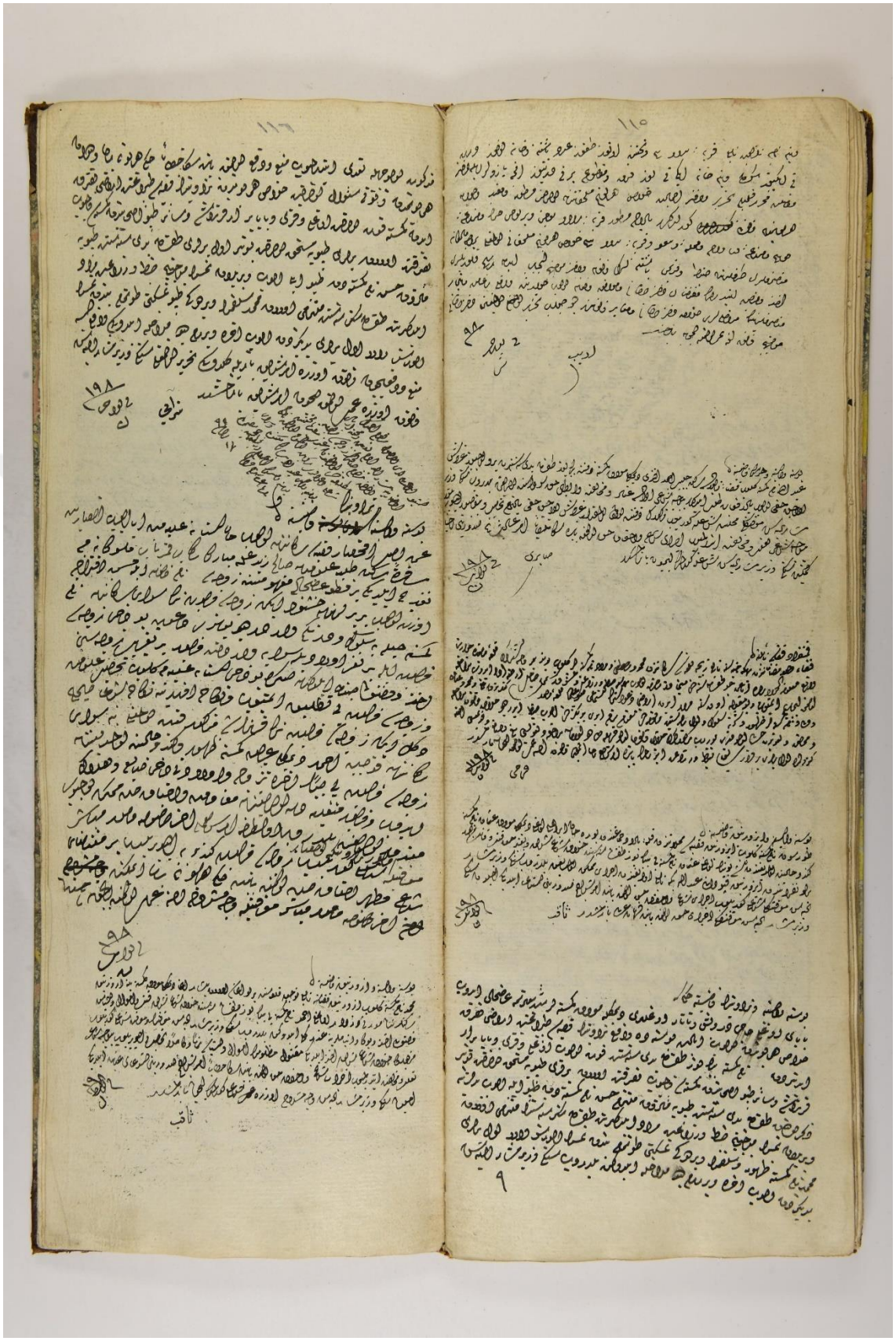

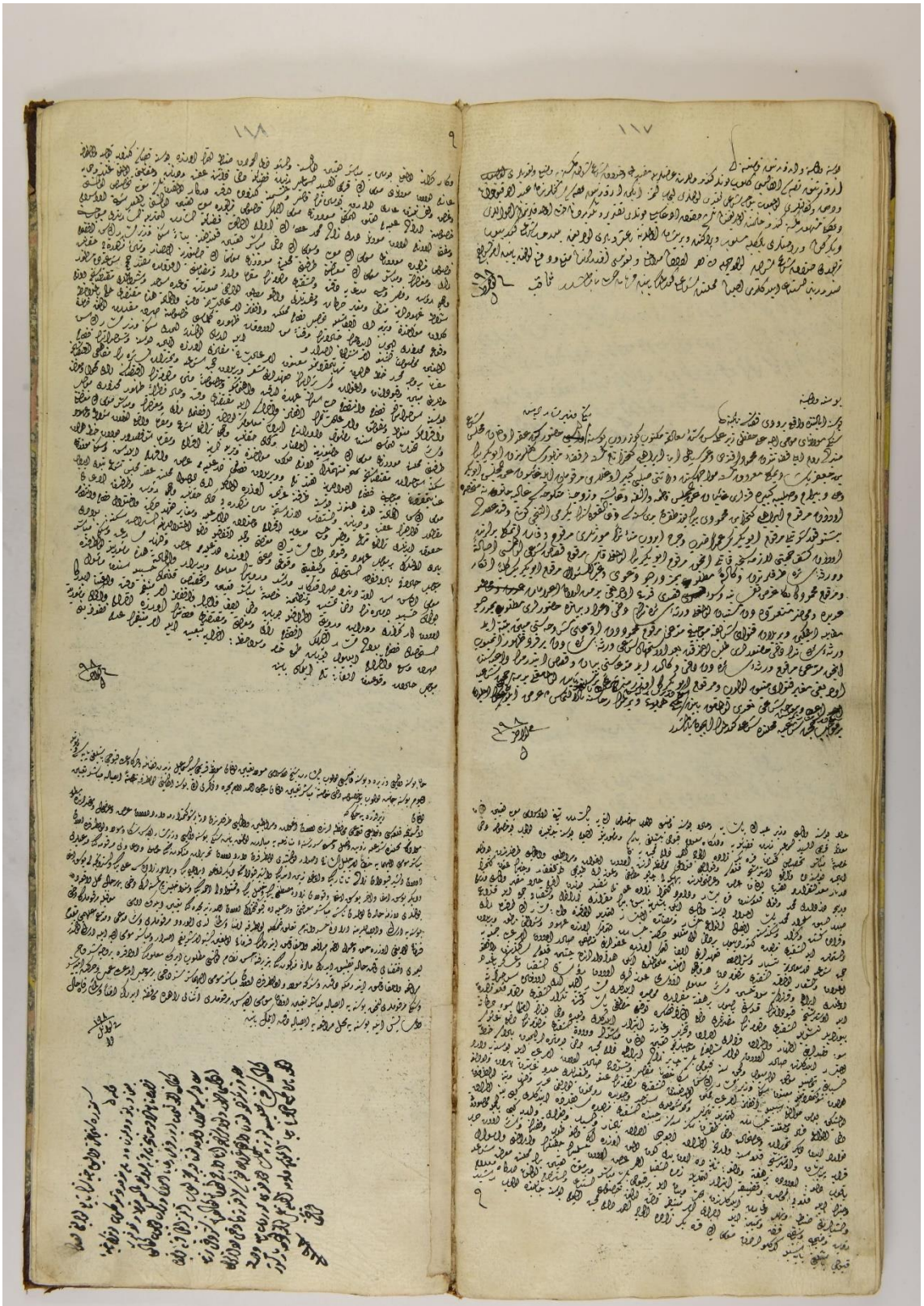

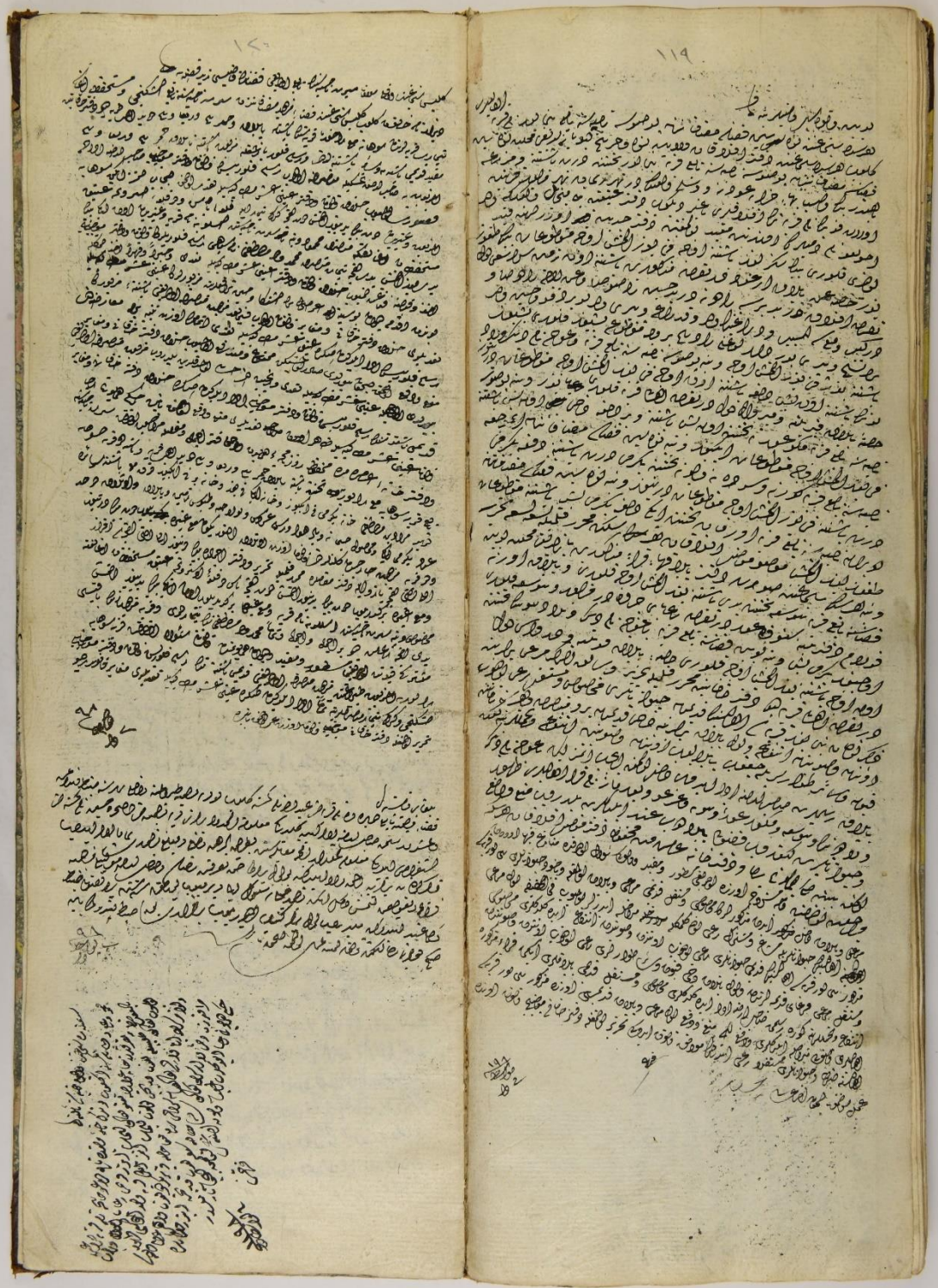

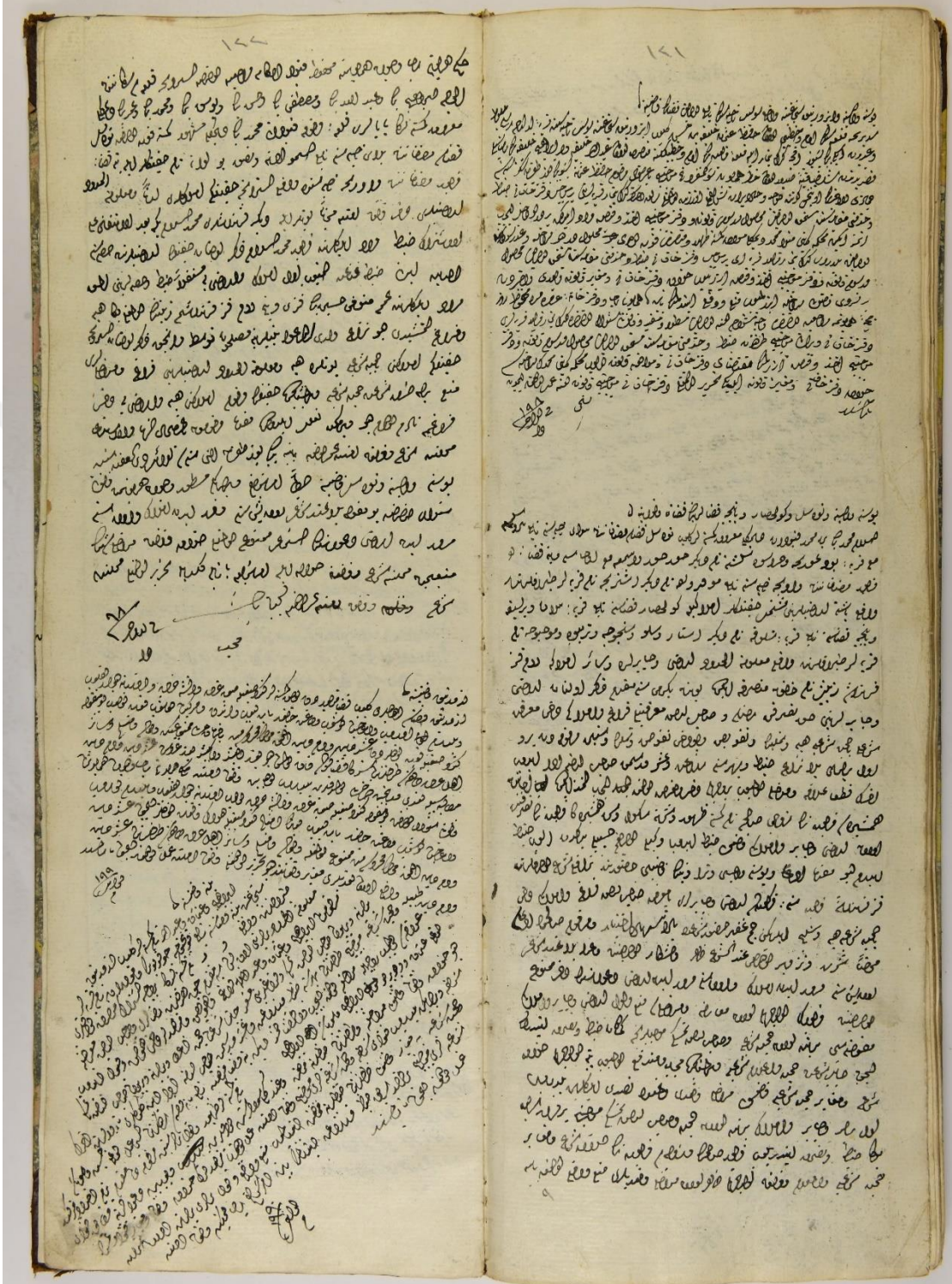

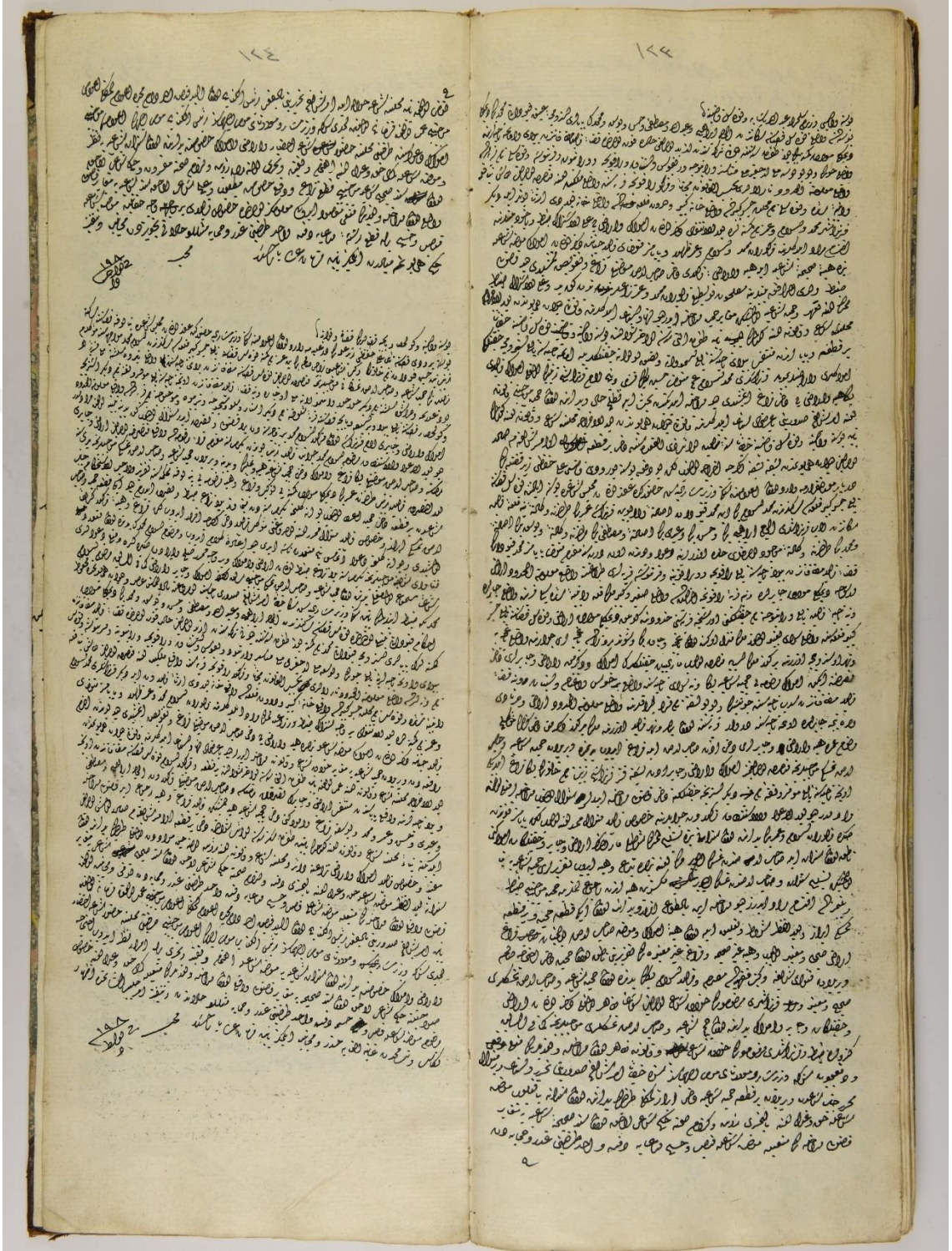

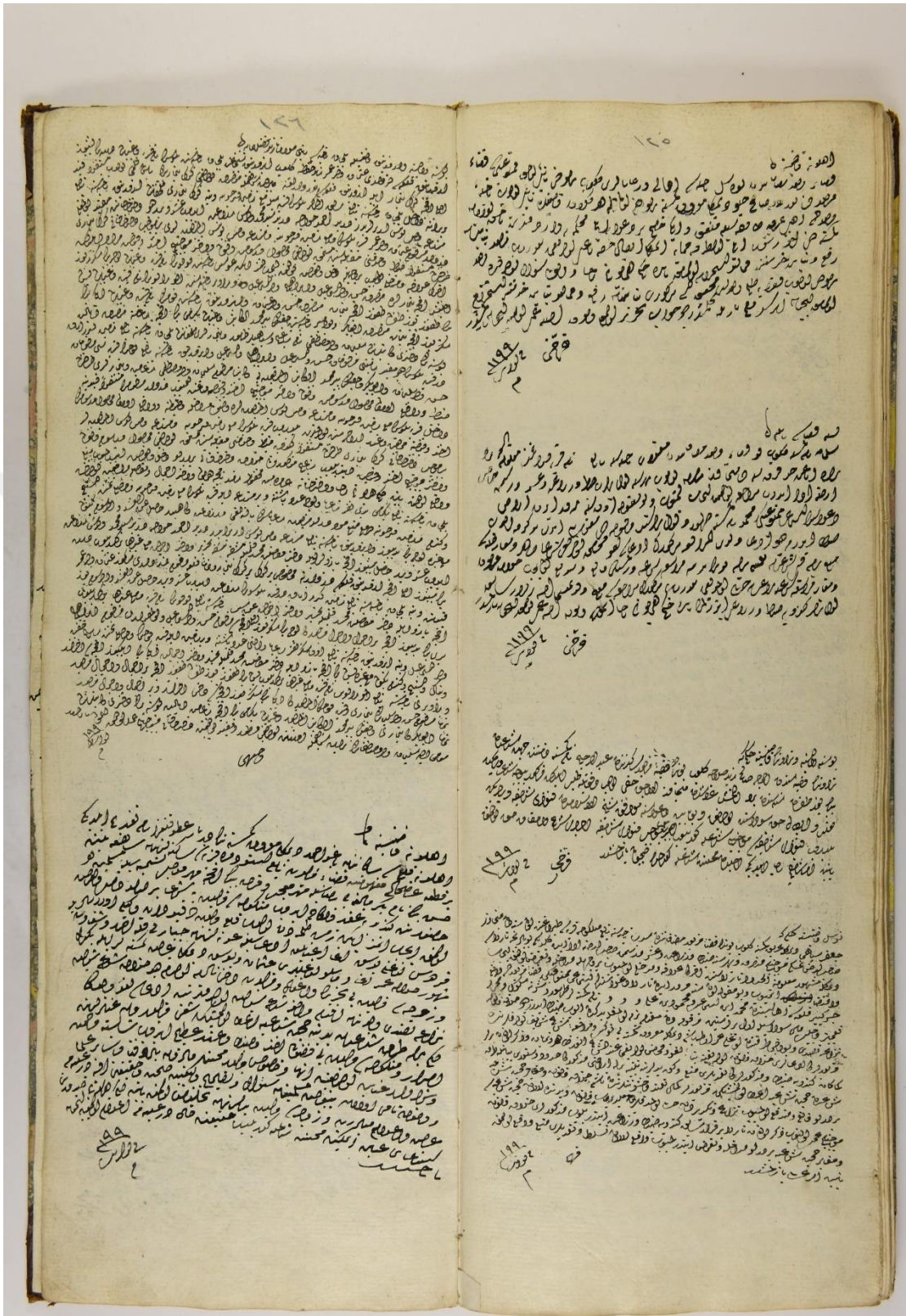

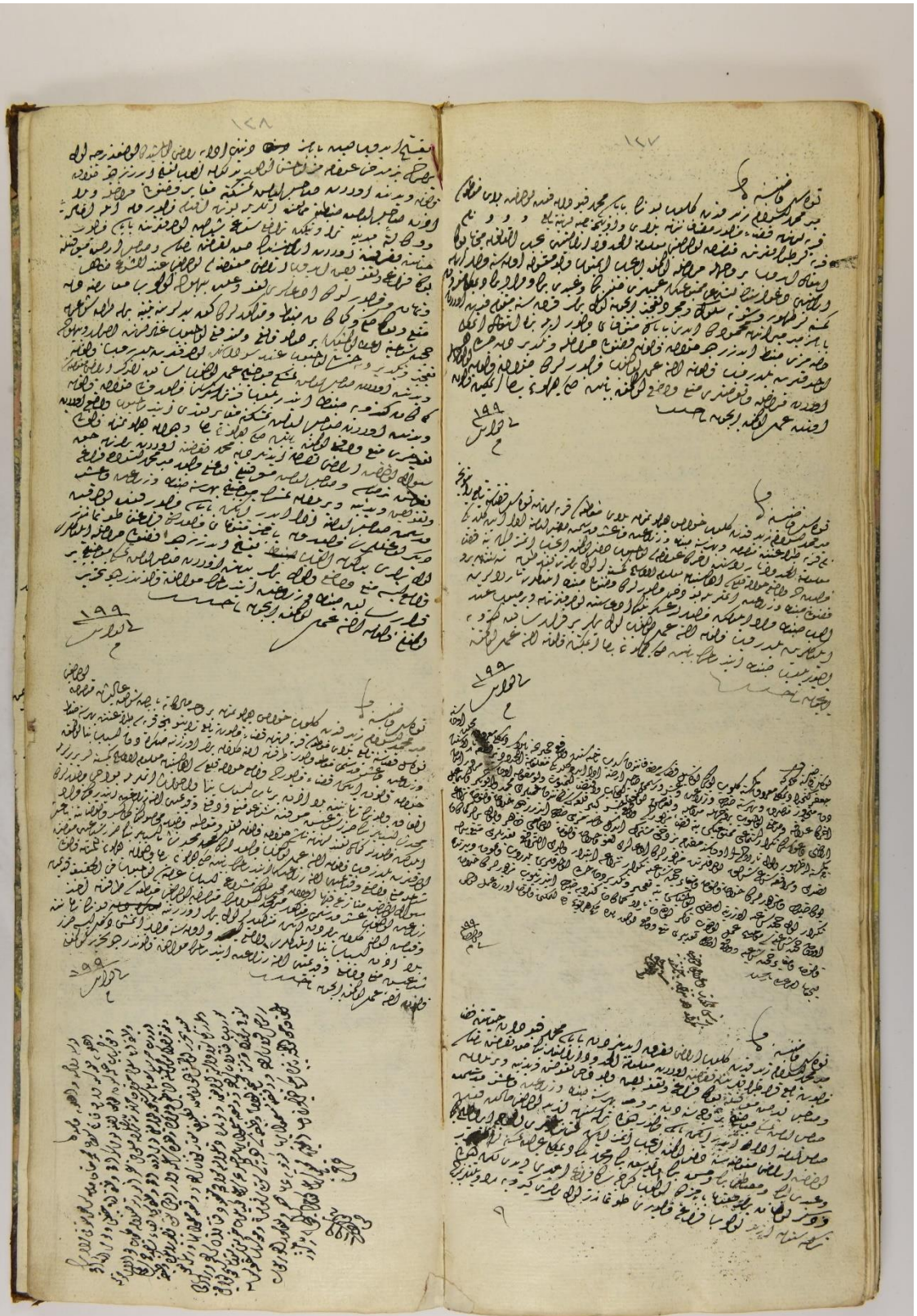

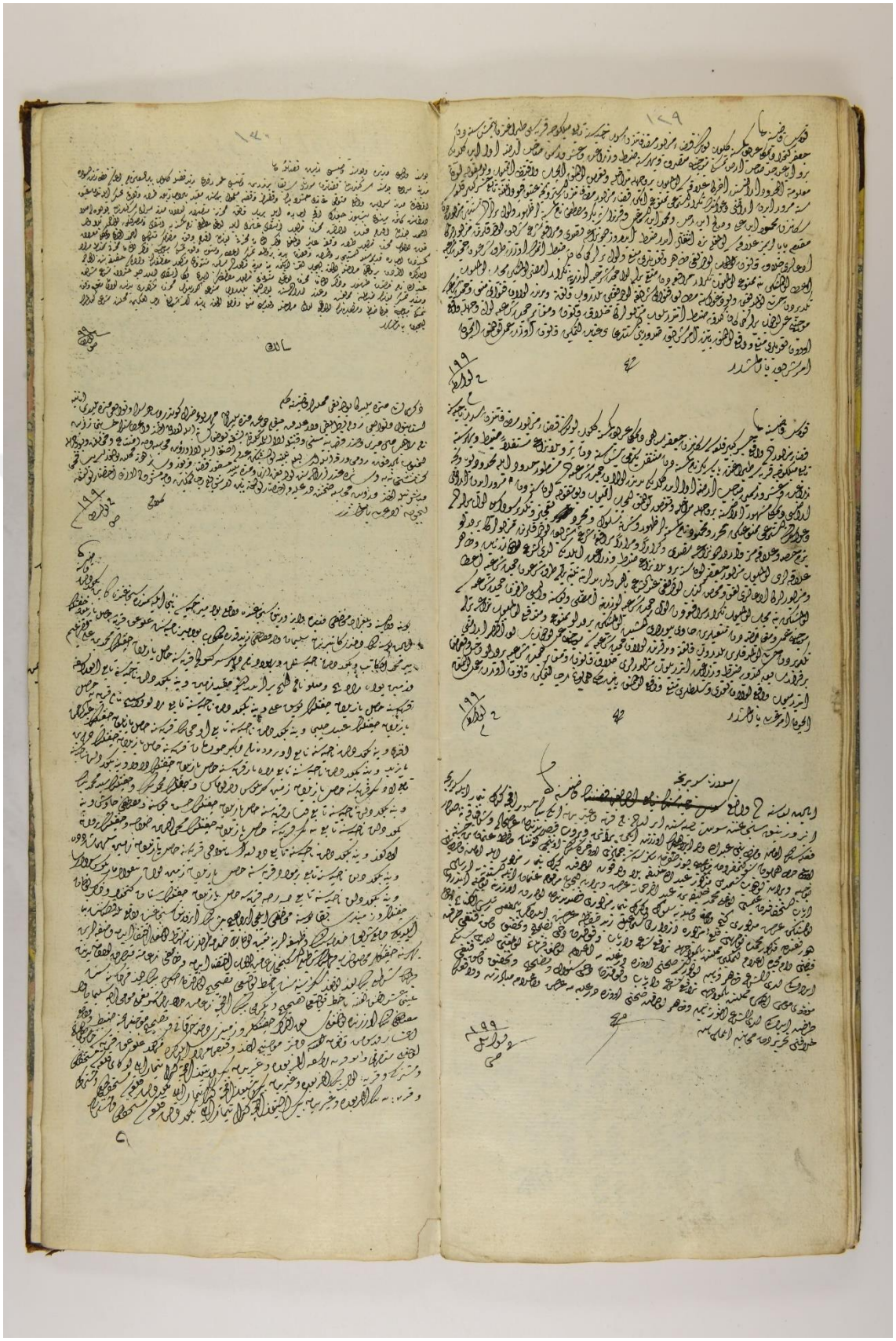

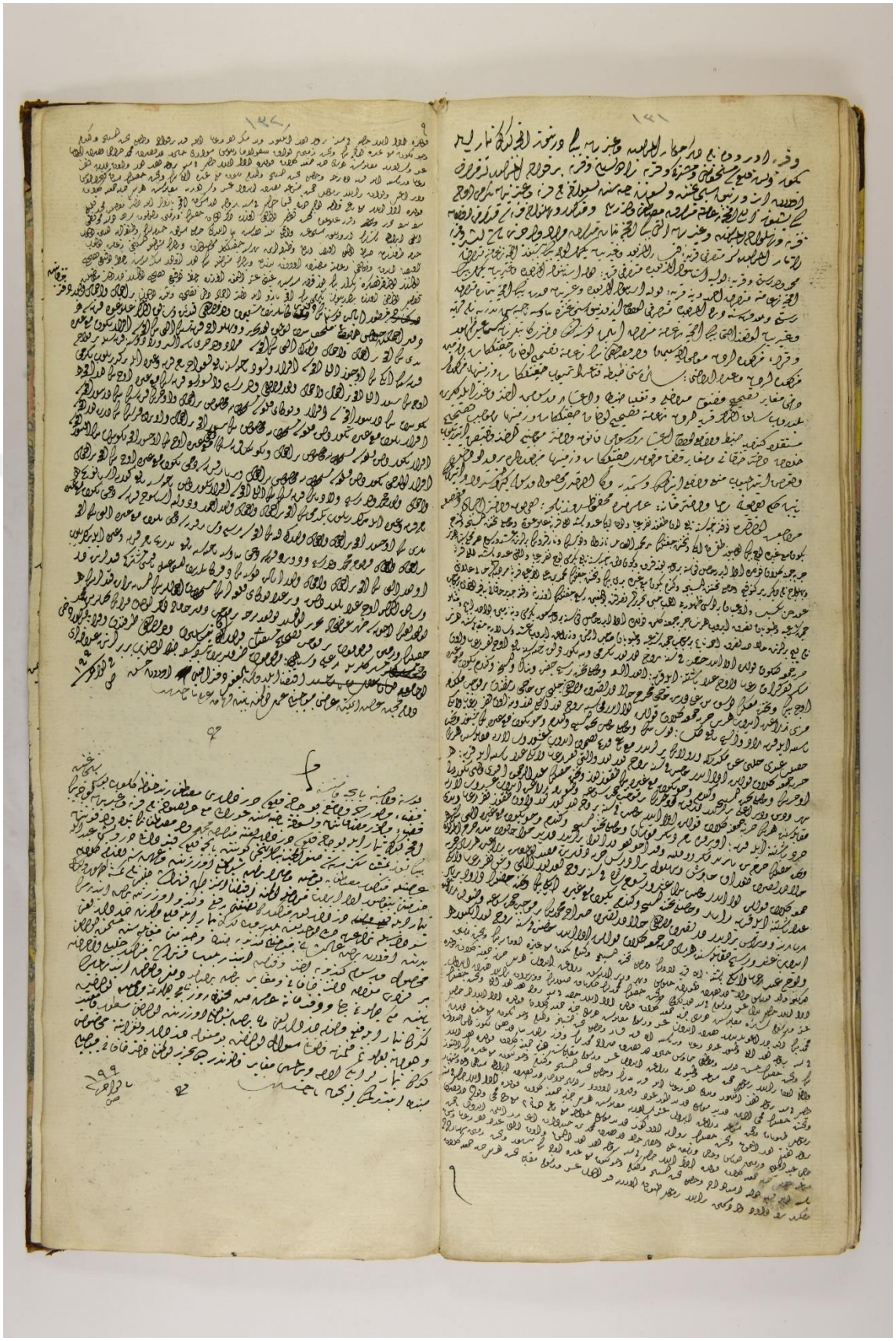

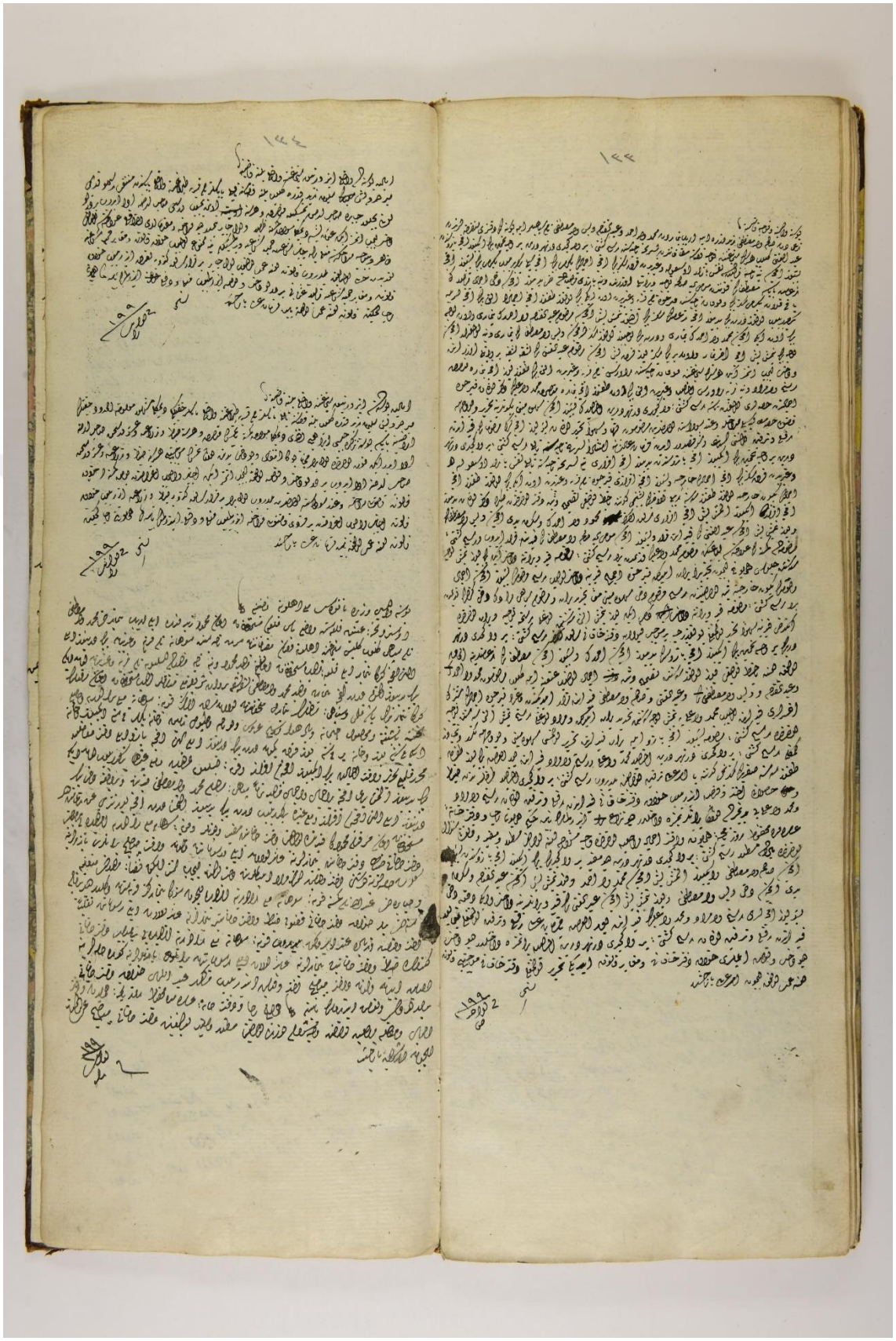

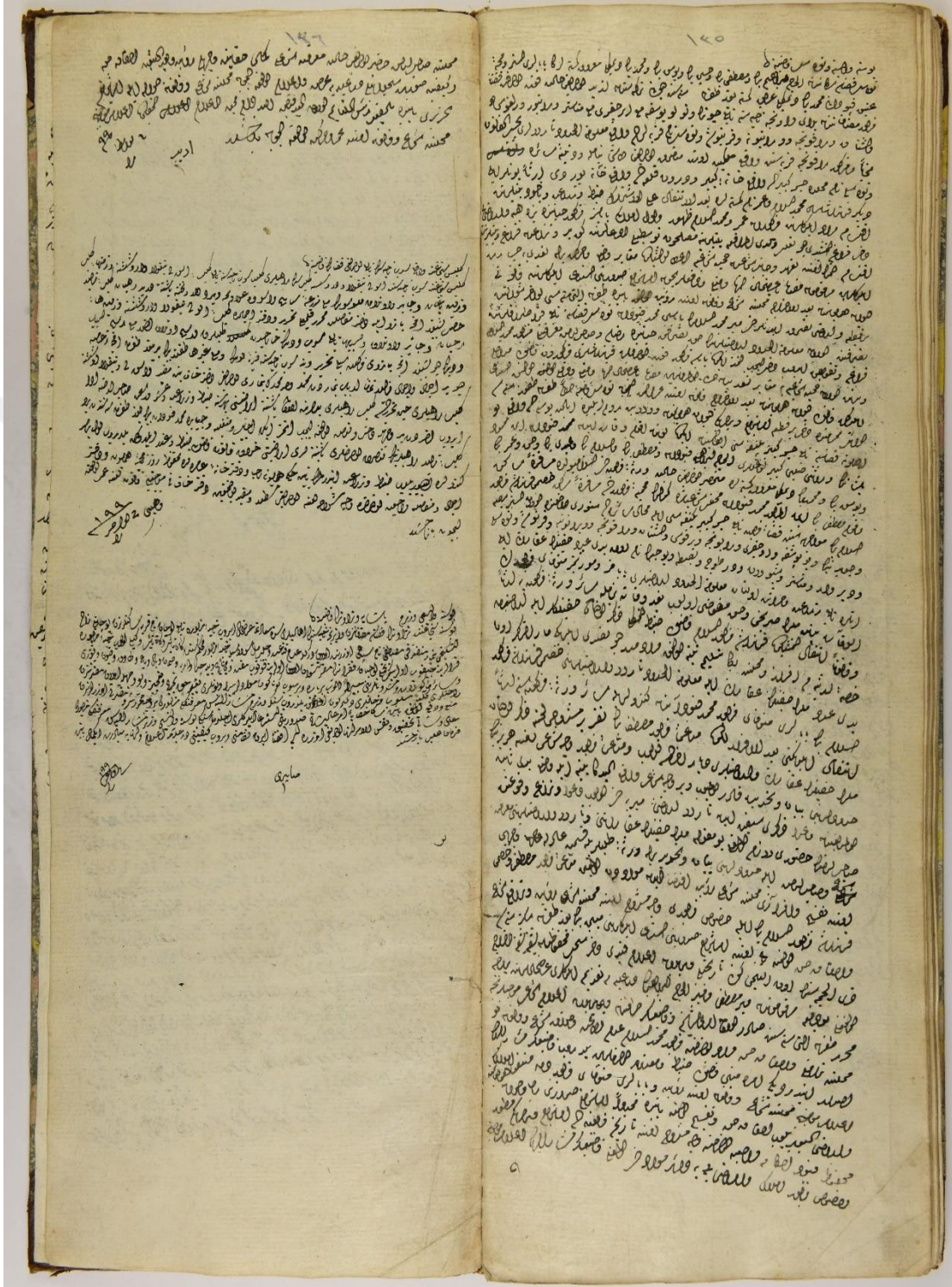

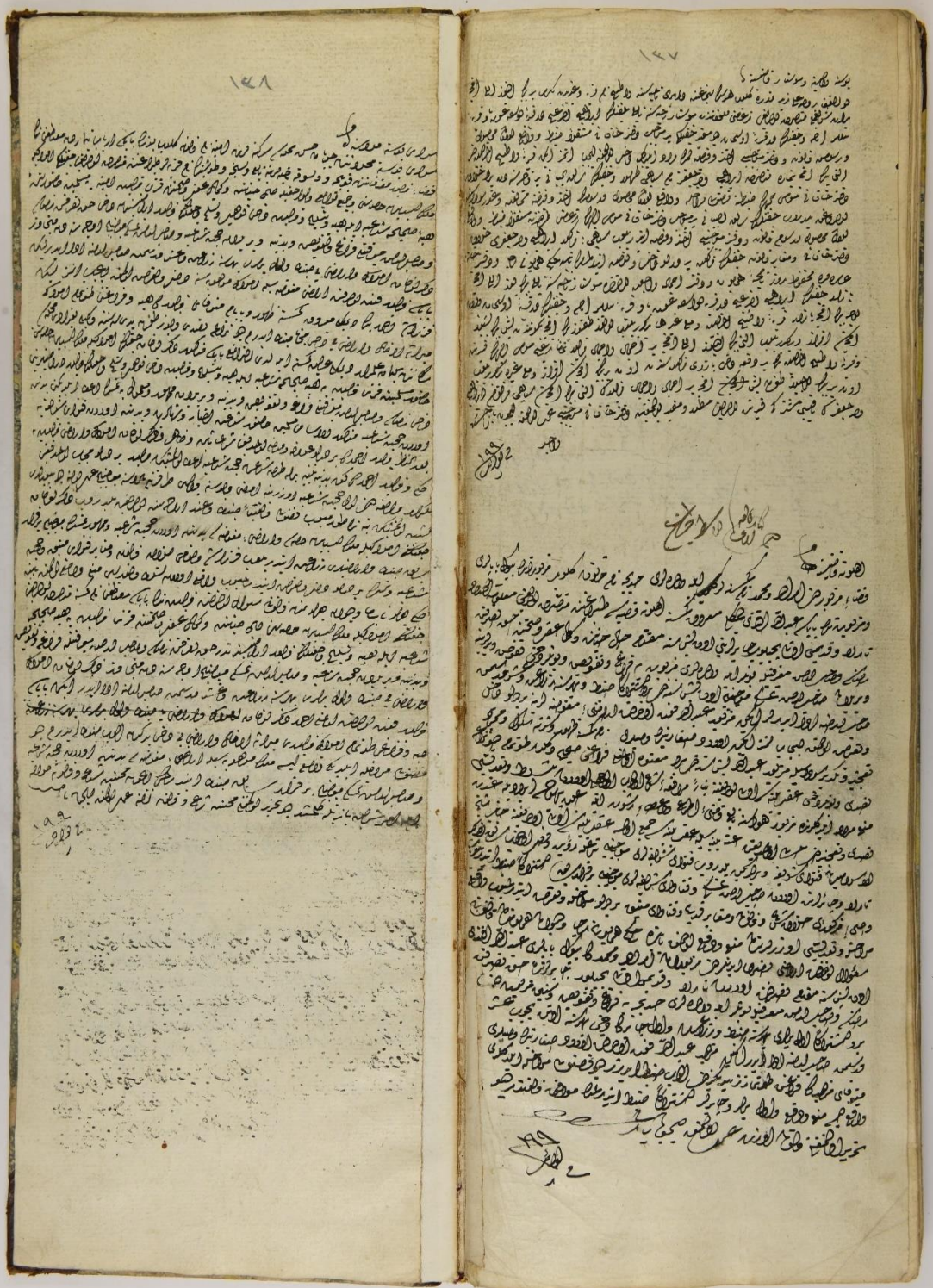

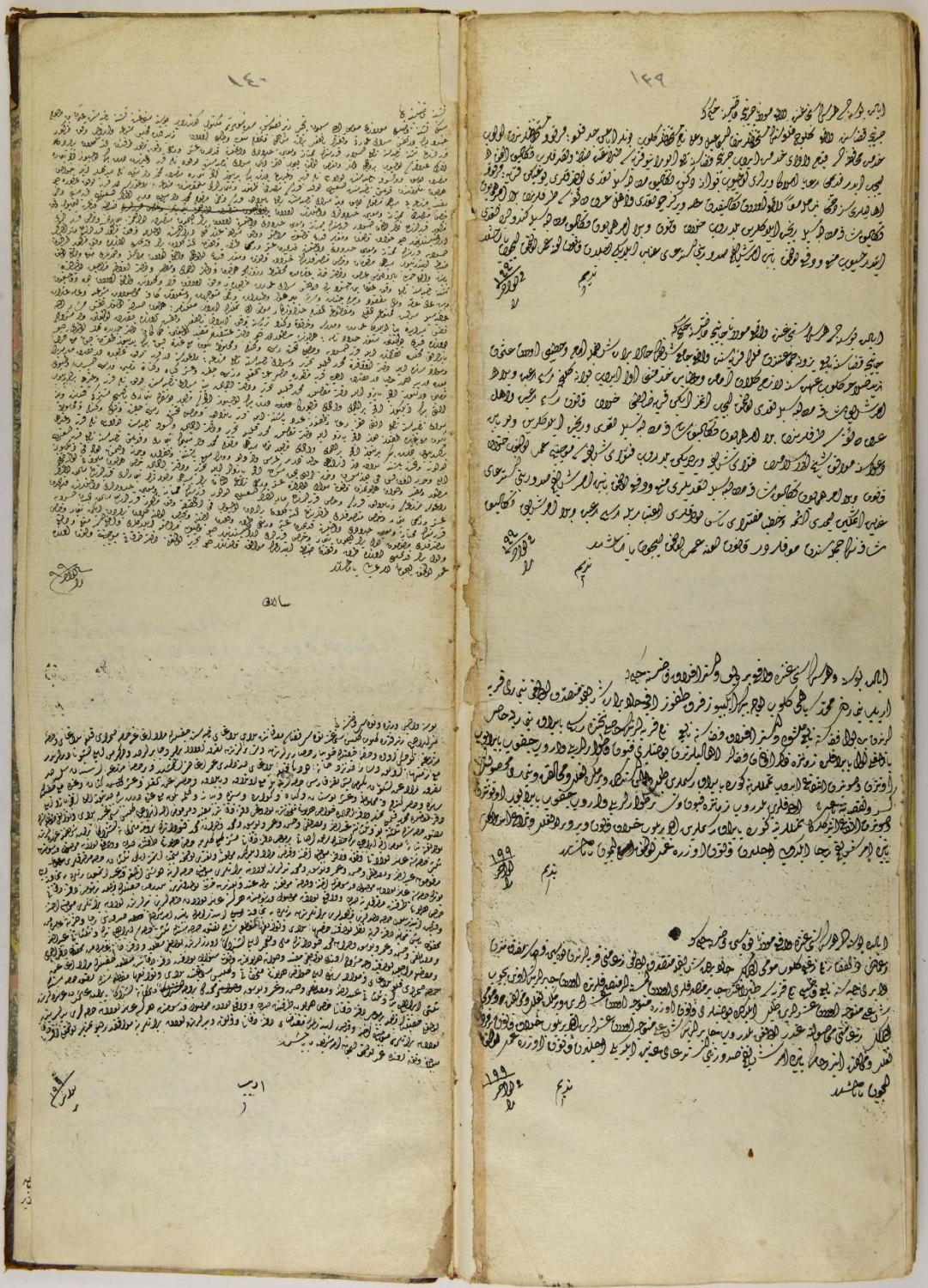

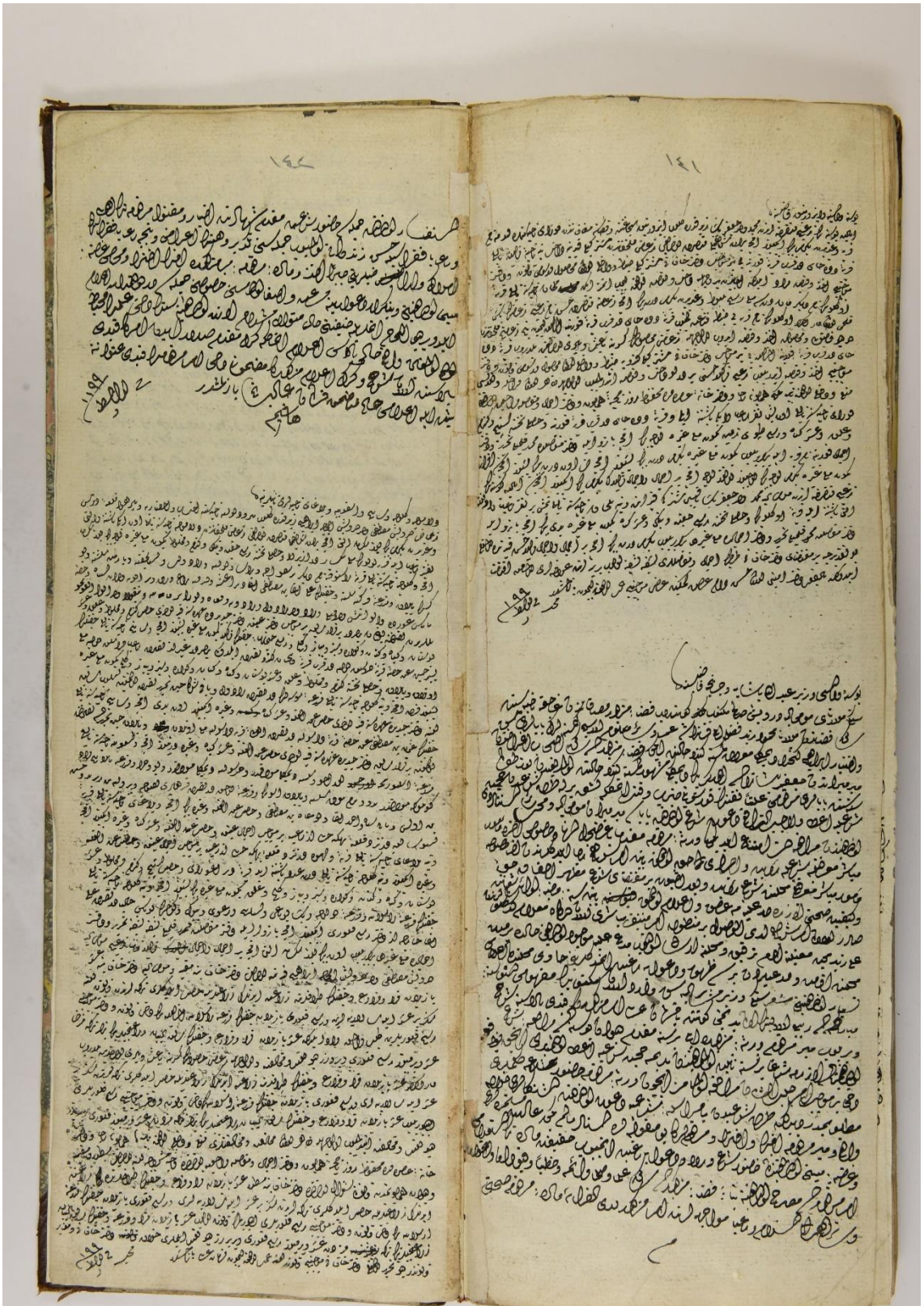

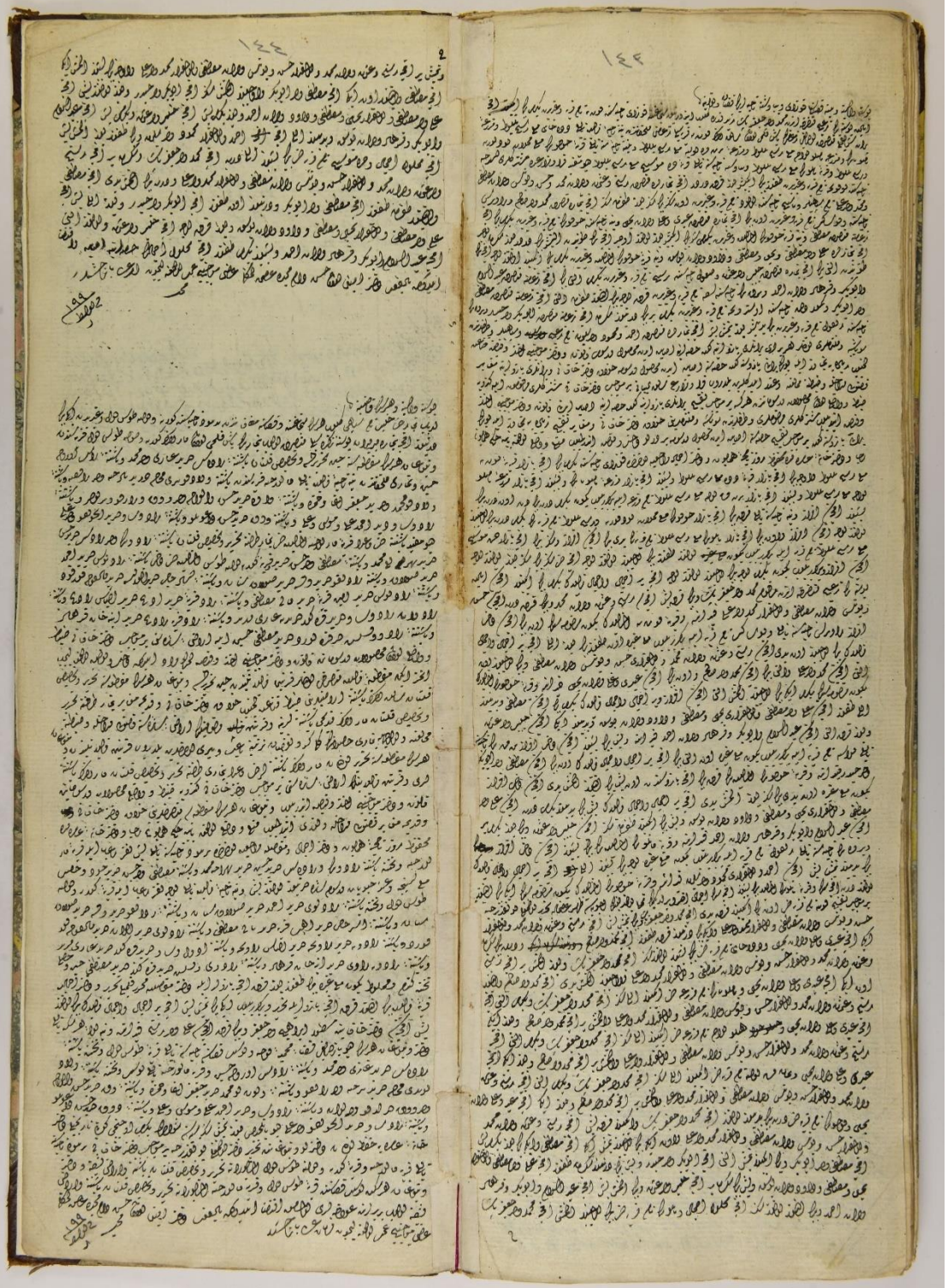

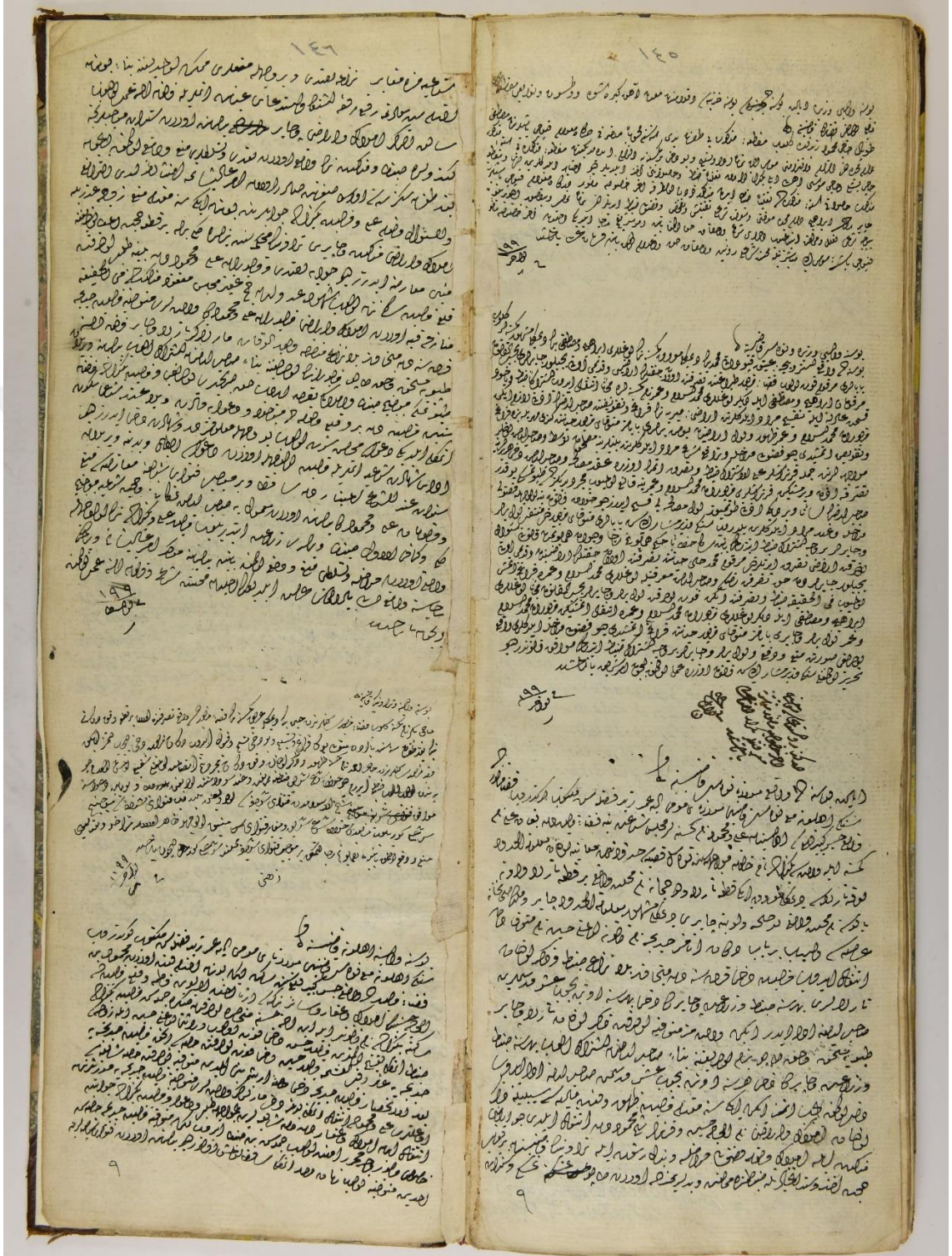

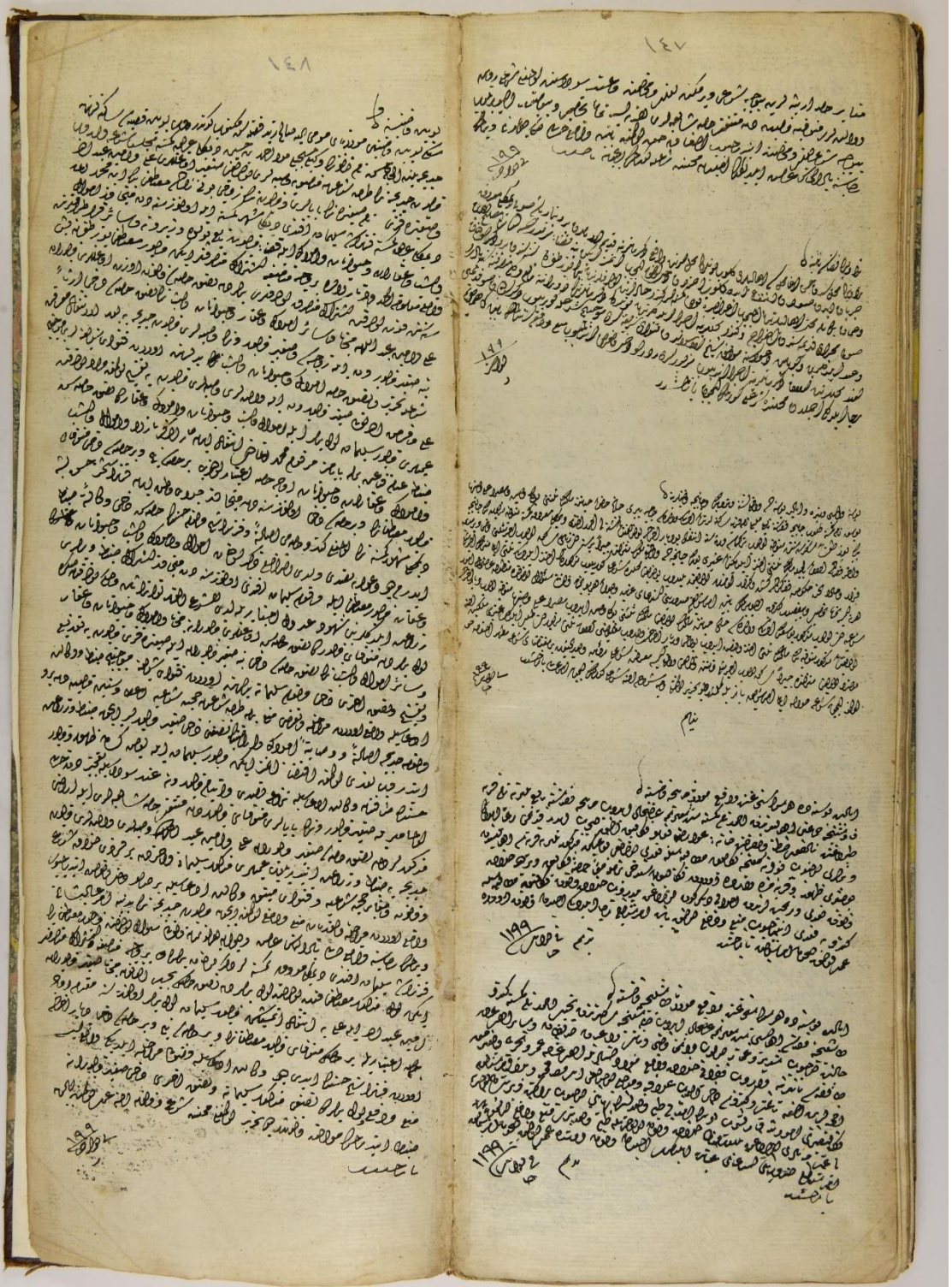

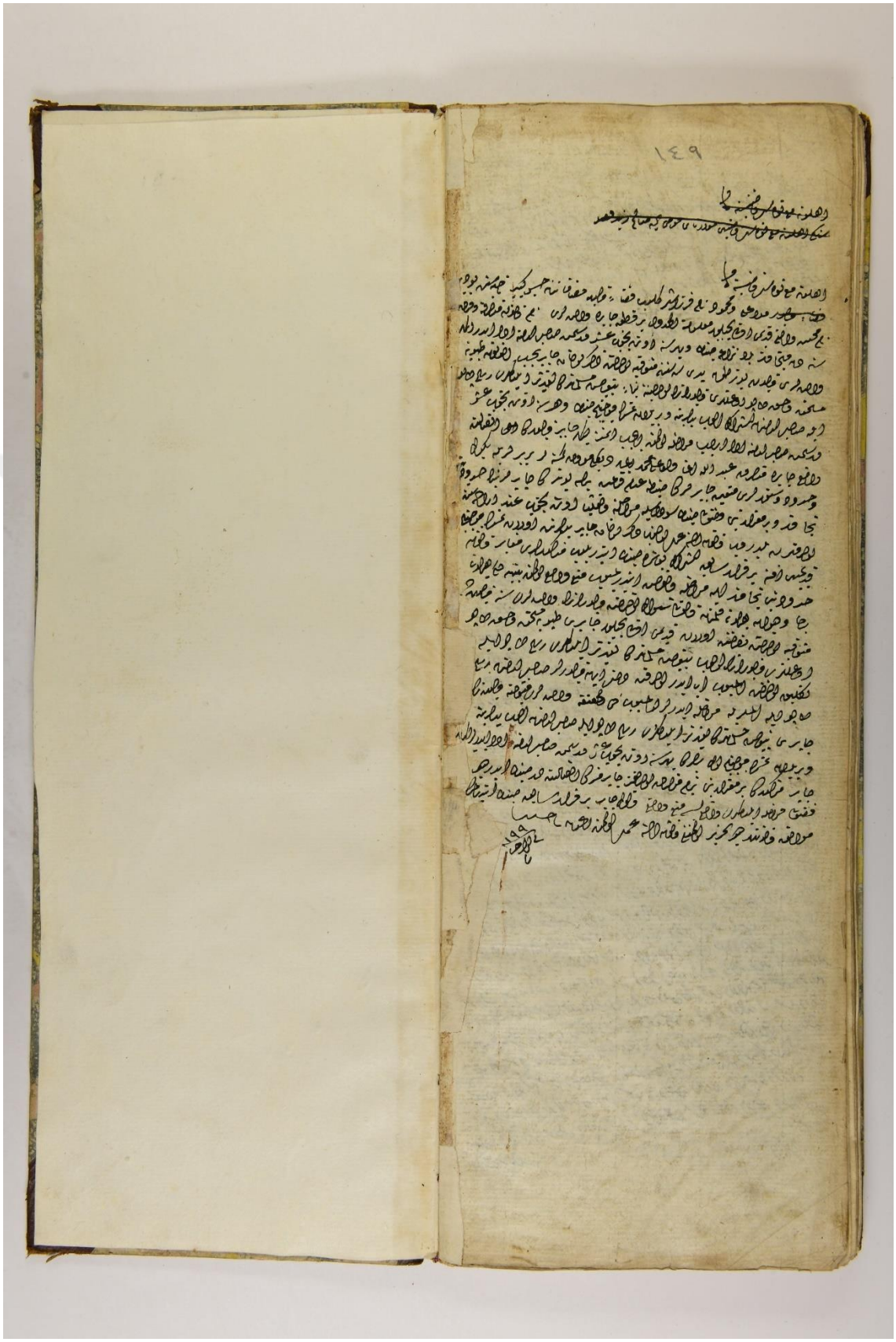

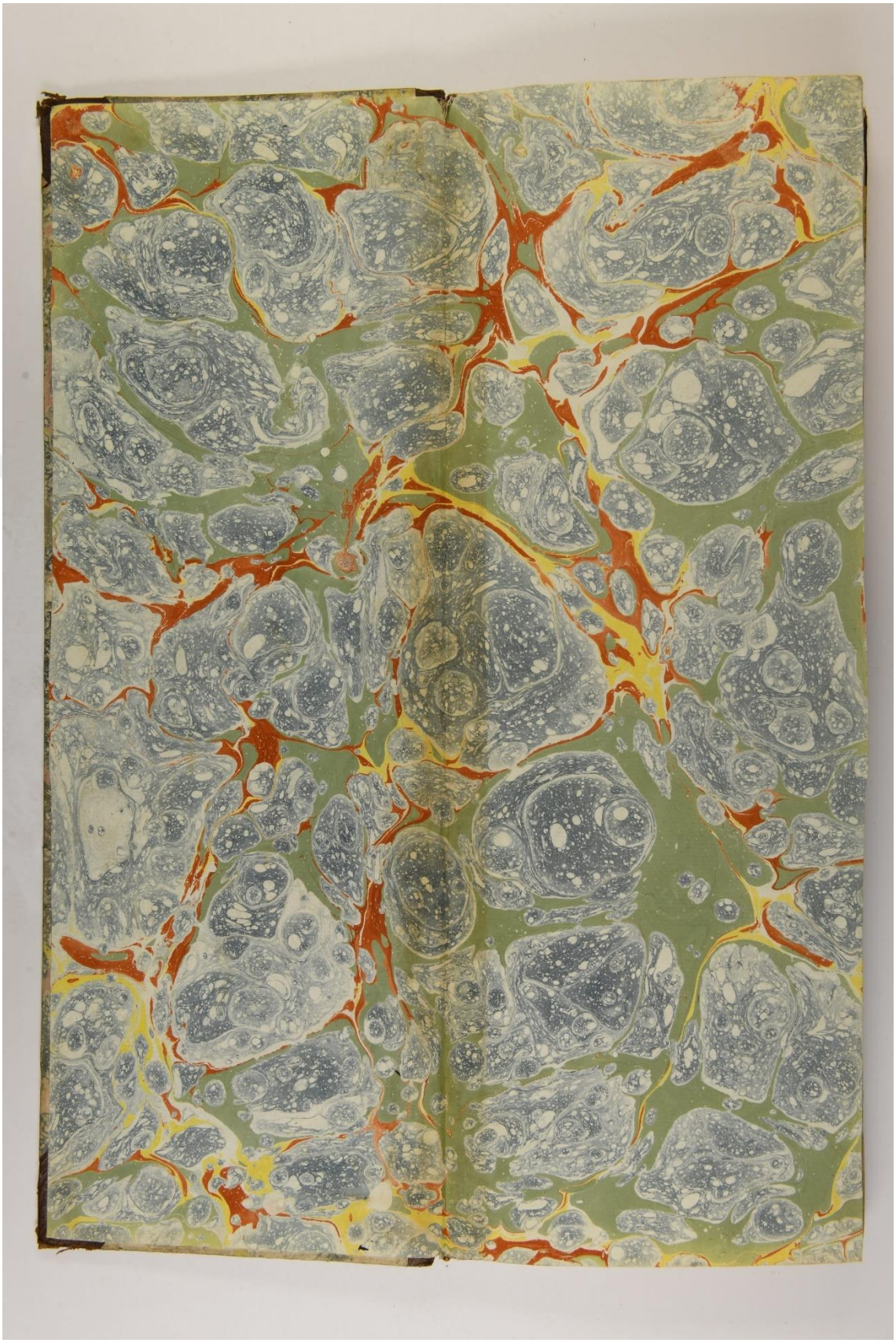

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Esin KEKEÇ

Eğitim Durumu: Lisans

Lisans Öğrenimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Devam ediyor.

Yabancı Dil ve Düzeyi: İngilizce A1

İş Deneyimi: Lise Tarih Öğretmeni